

รายการอ้างอิง

- สัมภาษณ์ คุณตาก้อง นนทพจน์, 22 ธันวาคม 2538.
- กมล ทองธรรมชาติ. คุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองไทย. วารสารไทย 2. (ม.ค. - มี.ค. 2525): 80-82.
- กัญญา แก้วปลั่งเจริญศรี. ฮีตสิบสองของอีสานใต้. ใน สมบัติอีสานใต้ (ฉบับพิเศษ). หน้า 71-93. บุรีรัมย์: โรงพิมพ์เรวัตการพิมพ์, ม.ป.ป.
- กัลยา คุณทะวงษ์. นิทานพื้นบ้านบ้านขาม ตำบลขามสะแกแสง. ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2521.
- กิ่งแก้ว อัดถากร. คติชนวิทยา. เอกสารการนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ 184. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2519.
- กิริติ บุญเจือ. จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. คติชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.
- เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์. วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเพชรเกษม, 2527.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และแนวทางในการรักษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร, 2528.
- _____. การรณรงค์วัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2537-2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.
- _____. ของดีโคราชเล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2523.
- _____. ของดีโคราชเล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. ความหมายและขอบข่ายงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2535.
- จรัส พยัคฆราชศักดิ์. เอกสารประกอบเอกสารสอนไทยคดีศึกษา ศาสนาและลัทธินิยมในท้องถิ่น. มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- จรัส พยัคฆราชศักดิ์. ศาสนาและวรรณกรรมนิยมในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2534.
- จวง มนทิพย์, สัมภาษณ์. 28 ธันวาคม 2538.
- จารุวรรณ ชรรมวัตร. คติชาวบ้านอีสาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรวัฒนา, ม.ป.ป.
- จารุวรรณ ชรรมวัตร. ผญาบทกวีของชาวบ้าน. กภาพสินธุ์: จินตทัศน์การพิมพ์, 2523.
- จารุวรรณ ชรรมวัตร. ลักษณะวรรณกรรมอีสาน. เอกสารประกอบการศึกษา วิชา ท 426. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2521.
- จารุวรรณ ชรรมวัตร และ กาญจนา ดอกเกษร. วิเคราะห์นิทานชาดกบ้านอีสานสามหมู่บ้าน. กภาพสินธุ์: จินตทัศน์การพิมพ์, 2522.
- จินดา เม่นประเสริฐ. วิเคราะห์นิทานชาวบ้าน ตำบลอุทัยยวมี่ อำเภอสทิงพระ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- เจือ สตะเวทิน. คติชาวบ้านไทย. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พรพิไล เลิศวิชา. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ในวัฒนธรรมหมู่บ้านไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2537.
- ชอบ ดีสวนโลก. ความเชื่อ: พื้นฐานแห่งอารยธรรมของชาวอีสาน. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์. 3 (กุมภาพันธ์ 2527): 3-22.

- ชอบ ดิawanโลก, สุวิทย์ ชีรสาควัต, เศกสรรค์ ยงวานิชย์ และชุมพล แนวจำปา. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในชุมชนลุ่มแม่น้ำมูล ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532.
- ชัยวัฒน์ จิตพัฒน์. จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ชุมพล แนวจำปา. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน พ.ศ. 2443-2468. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- คณกุล ไชยสินธุ์. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ก้าวหน้าการพิมพ์. 2528.
- ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจการเมือง สังคม และวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : ศึกษากรณีหมู่บ้านหนองป่าหนาด. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529.
- เต็ม วิภาคพจนกิจ. ประวัติศาสตร์อีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ทรงพล กาญจนรังสีชัย และคณะ. วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านหนองบัวดี ตำบลหนองขาม อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครู นครราชสีมา, 2525.
- ทัศนีย์ ทานตวณิช. อดีตชาวบ้าน. ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.
- กิศนา ขัมมมณีและคณะ. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- เทพรัตนราชสุดา, สมเด็จพระ. รวมบทพระราชนิพนธ์ พ.ศ.2510-2520. ใน วรรณกรรมสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ. หน้า 90-93. ม.ป.ป.

ชวัช ปุณโณทก. คตินิยมในการเขียนวรรณกรรมอีสาน. อักษรศาสตร์

(15 มกราคม 2526): 45-47.

————. ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน. การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

————. นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2536.

————. ประวัติหัวเมืองอีสานตอนล่าง พิจารณาด้านวัฒนธรรมและประชาคม. ใน สังคมอีสานใต้ ครั้งที่ 3. หน้า 93-103. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2521.

ชวัช ปุณโณทก. ลักษณะวรรณกรรมอีสาน. ในนิทรรศการ วัฒนธรรม ประเพณี มรดกอีสานครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2521.

————. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.

น้อย สุปิงคลัด. วัฒนธรรมกับการพัฒนาชนบท. ในสมบัติอีสานใต้ ครั้งที่ 4. บุรีรัมย์: โรงพิมพ์เรวัตการพิมพ์, 2534.

นางลักษณ์ ขุนทวี. การศึกษาคุณค่าวรรณกรรมอีสาน เรื่อง เสียวสวาสดี. ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2529.

บุรีรัมย์, วิทยาลัยครู. สมบัติอีสานใต้ (ฉบับพิเศษ). บุรีรัมย์: โรงพิมพ์เรวัตการพิมพ์. ม.ป.ป.

บุญยงค์ เกศเทศ. วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์มนุษย์. อุบลราชธานี: ยงค์สวัสดิ์การพิมพ์, 2536.

บุญสม ยอดมาลี. โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2537.

- บุญส่ง คุรุศรี. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานิทานพื้นบ้าน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้บทบาทสมมุติและการใช้
เพลงพื้นบ้านพ.ศ. 2526. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2537.
- บุปผา ทวีสุข. ถดถอยบ้าน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ประคอง นิมนานเหมินทร์. นิทานพื้นบ้าน. ในภาษาไทย 8 (คติชนวิทยา
สำหรับครู). หน้า 57-58. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสาร
การพิมพ์, 2531.
- ประนุช ทรัพย์สาร. วิวัฒนาการเศรษฐกิจหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทยพ.ศ. 2394-2475. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ประมวลมาร์ค, พณ. หนังสือตำนานและประวัติศาสตร์ไทยฉบับ 80 ปีท่านจันทร์.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตะวันออก, 2536.
- ปรีชา อุตระกุล. วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลวังไทรใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัด
นครราชสีมา. เอกสารการนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ 203. กรุงเทพ
มหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2521.
- พระราชบัญญัติตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, หน้า
4-6 เล่มที่ 113 หน้า 125.
- พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ. คติความเชื่อของชาวอีสาน. ใน วัฒนธรรม
พื้นบ้าน: คติธรรมความเชื่อ. หน้า 1-65. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ไพฑูรย์ มีกุล. ประวัติศาสตร์อารยะธรรมอีสาน. มหาสารคาม: คณะสังคม
ศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532.

- ไพฑูรย์ มีกุลและสุวิทย์ ชีรศาสนัด. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตพืชเศรษฐกิจกับภาวะหนี้สินในหมู่บ้านอีสาน : ศึกษากรณีบ้านโสมน ตำบลบัวโคก อำเภอท่าคันโทจังหวัดสุรินทร์. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533.
- ภัตรา อินทรกำแหง. การศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ภาควิชาภูมิศาสตร์วิทยาลัยครูบุรีรัมย์. ภูมิลักษณะของอีสานใต้. ในสมบัติอีสานใต้ครั้งที่ 4. หน้า 26-32. บุรีรัมย์: โรงพิมพ์เรวัตการพิมพ์, 2534.
- มณี พยอมยงค์ และ นริททวิชัย พัฒนพงศา. วิถีชีวิตและค่านิยมของชาวลานนาไทย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.
- ยุพดี จรรย์ยานนท์. การศึกษานิทานชาวนาน ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2522.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2531.
- วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, ศูนย์. นิทานพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ. สุรินทร์: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, 2527.
- วรรณพันธ์. นิทานพื้นบ้านอีสาน. วัฒนธรรมไทย 15 (มิถุนายน 2519): 15-21.
- _____ . นิทานพื้นบ้านอีสาน. วัฒนธรรมไทย 15 (ธันวาคม 2519): 38-42.
- _____ . นิทานอีสาน. วัฒนธรรมไทย 15 (กรกฎาคม 2519): 43-52.
- วาสนา เกตุภาค. คดีชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหสยามพัฒนาจำกัด, 2521.

วินัย สุกลไส. นิทานสูตินแดนแห่งความพึงฝันของมนุษยชาติ(1). ข่าวกรอง.

1 (23-29 พฤศจิกายน 2528): 38-39.

วิมล คำศรี. ประเทศไทย กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

วิเชียร เกษประทุม. นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนา
ศึกษา, ม.ป.ป.

ศิลปากร, กรม. กองโบราณคดี. พื้นอีสาน. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.

ศิลปากร, กรม. ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน. เอกสารกองโบราณคดี, หมายเลข
14/2531. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2531.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับ
ปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงศึกษาธิการ, 2535.

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น วิทยาลัยครูนครราชสีมา. วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา.
นครราชสีมา: โรงพิมพ์โคราชออฟเซตการพิมพ์, 2530.

ส.ประพัฒทอง. การเลือกนิทานสำหรับเด็ก. รวมปริทัศน์ 14 (มีนาคม
2527): 59-61.

สรเชต วรรณวิชัย. พระศิวะอภิมาหาเทพในอีสานใต้. ใน สมบัติอีสานใต้
ครั้งที่ 4. บุรีรัมย์: โรงพิมพ์เรวัตการพิมพ์, 2534.

สงวนสุทธิ เลิศอรุณ. การศึกษากับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ชวนพิมพ์, 2525.

สนอง ไกต้ย และคณะ. การศึกษานิทานพื้นบ้านจากบ้านดระดือ ตำบล
ต่านจากอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. ภาควิชาภาษาไทย
วิทยาลัยครู นครราชสีมา, 2530.

สวิง บุญเจิม. สัมภาษณ์. 12 มกราคม 2539.

สอองศรี ปารุงสงฆ์. นิทานพื้นบ้านจากตำบลนาโพธิ์ อำเภอพุทไธสง จังหวัด
บุรีรัมย์. ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2521.

สังเวียน เกาอินปาก. การวิเคราะห์เนื้อหาต้นจริยธรรมในหลักสูตรประถมศึกษา
ศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุคใหม่.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. รากฐานแห่งชีวิต วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมู่บ้าน, 2529.

สิริวัฒน์ คำวันสา. มรดกอีสาน. วิทยาลัยครูมหาสารคาม, ม.ป.ป.

สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ, สุกัญญา ภัทราชัย และ ชอบ ดิสวนโคก. การ
วิเคราะห์เรื่องจริยศาสตร์ในวรรณคดีนิทานอีสาน. ขอนแก่น:
ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2521

สิทธา อริยะชุกัน. การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนอีสานใต้. คณะ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์, 2530.

สุกัญญา ภัทราชัย. นิตาน. วัฒนธรรมไทย 22 (มีนาคม 2526): 59-65.

สุจรีด บังพิมพ์. บันทึกจากท้ายไร่. วัฒนธรรมไทย 3 (ธันวาคม 2537):
26-28.

สุนันท์ อุดมเวช. คติชนวิทยา. เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2521.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม: ครอบครัวยุคใหม่: ศาสนา:
ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

สุพร ดอกจันทร์กลาง และ นารีภรณ์ สิพระชาติ. การศึกษากรณีศึกษาในการ
เล่นกีฬาพื้นบ้านประเภทกีฬาเทควันโดในเขตจังหวัดนครราชสีมา.
ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2526.

สุวิทย์ ชีระศาสตร์ ชอบ ดิสวนโคก และ สุเมธ แก่นมณี. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ
ลุ่มแม่น้ำชี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2528. คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.

- สุวิทย์ ชีรสาควัต, บัญชร แก้วส่อง, ชอบ ดีสวนโลก, ไพฑูรย์ มีกุล และ
กอบกุล มั่งมีศรี. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตพืชเศรษฐกิจกับ
ภาวะหนี้สินในหมู่บ้านอีสาน. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหา
วิทยาลัยขอนแก่น, 2533.
- สุวิทย์ ชีรสาควัตและสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
การเมืองสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน: กรณีบ้านโนนตระแบก.
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529.
- โสภา ชูพิกุลชัย. ภูมิปัญญาในงานพัฒนา. สังคมพัฒนา 8 (2528): 7.
- สมชัย ใจดี และ ยรรยง ศรีวิริยาภรณ์. ประเพณีและวัฒนธรรมไทย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2533.
- สมบูรณ์ สดคุโต, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2538.
- สมใจ ลิขิตปรีดา. การสอนงานประดิษฐ์เพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย.
วารสารสาธิตจุฬา (ฝ่ายประถม) 1 (กันยายน 2535): 77-80.
- อนุมานราชชน, พระยา. เชื้อชาติภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร:
กรมการศาสนา, 2514.
- อนุมานราชชน, พระยา. วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทย. กรุงเทพมหานคร:
คลังวิทยา, 2509.
- อมรา พงศาณินชัย. วัฒนธรรมศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนว
มนุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2533.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. โลกทัศน์อีสาน. กาศสินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์,
2534.
- อัมพร นามเหลา. ท้าวคันทวม. นครราชสีมา: สมศักดิ์การพิมพ์, 2529.
- อุทัย วรสุวรรณรักษ์. อิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการเรียนการสอน
วิชาภาษาไทยของชาวไทยภูเขาลำเนาเข่า บ้านห้วยแม่ซ้าย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

อุไร ดิจริง. การศึกษา เติงวิเคาะห์นิทานเรื่องวงยมาด อำเภอลือโขงบับ
จังหวัดปราจีนบุรี. ปริญาพนธ์ปริญามหาบัคคิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนรินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

เอื้องอรุณ สุภรัตนพงศ์. นิทานที่บ้านจากบ้านสนุก ตำบลขามเฒ่า อำเภอบ
โนนสูงจังหวัดนครราชสีมา. วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครู
 นครราชสีมา, 2521.

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์คำผล กองแก้ว

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเชต วรคามวิชัย

อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์

3. อาจารย์สุจรีต บัวพิมพ์

หัวหน้าฝ่ายวัฒนธรรมพื้นบ้าน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

4. อาจารย์จำเริญ โห้ไทย

นักวิชาการศึกษา 8 ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

5. ดร.เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง

ศึกษานิเทศก์ 6 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เล่านิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้

จังหวัด	ชื่อผู้เล่านิทาน พื้นบ้าน	ที่อยู่
นครราชสีมา	นางดี กุลนอก	174 หมู่ 6 บ้านไร่ ตำบลโนนทองกลาง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
	นางคำผิว ศรีศักดิ์	78 บ้านนาคค ตำบลโนนสำราญ อำเภอ แก้งสนาม จังหวัดนครราชสีมา
	นางแห่ง ไชยโปะ	143 หมู่ 2 ซอย 6 ถนนอินทวัฒน์ ตำบล เมืองปัก อำเภอเมืองปัก จังหวัดนคร ราชสีมา
บุรีรัมย์	นางน้อย นาคป่า	84 หมู่ 10 บ้านโนนเจริญ ตำบลชุมใหญ่ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
	นายจวง มนต์ทิพย์	35 บ้านหนองดุม ตำบลชุมใหญ่ อำเภอ คูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
	นายมนตรี พุสลาโล	28 หมู่ 10 บ้านโนนเจริญ ตำบลชุมใหญ่ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
สุรินทร์	พระอธิการสมบูรณ์	วัดสุเขตดาราม ตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
	นายสุข สุทธิเลี้ยง	49 หมู่ 11 บ้านตะเกะ ตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
	นายจรรยา งามแยะ	5 หมู่ 8 บ้านตะเกะ ตำบลนาดี อำเภอ เมือง จังหวัดสุรินทร์

จังหวัด	ชื่อผู้เสานิทาน พื้นบ้าน	ที่อยู่
ศรีสะเกษ	นายสมชัย มาลัย นายหยัด สุดจินดา นายวิชัย ศรีพวง เพชร	1249 ชุมชนตลาดนอก ถนนศรีวิเศษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ บ้านกุดเสลา อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัด ศรีสะเกษ 68 ถนนศรีวิชัย อำเภอเมือง จังหวัด ศรีสะเกษ
อุบลราชธานี	ดร.ปรีชา พิณทอง นายสวิง บุญเจิม นายสุพจน์ มาลา สาย	114-116 ถนนขยางกูร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 229-231 ถนนแจ้งสนิท อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 222 ถนนอุทิศ ตำบลขุขันธ์ อำเภอ ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ	นายก่อง นนทพจน์ นายหยุบ ศรียาววงศ์ นางผลบุรณ์ ปัญญาดี	21 หมู่ 10 ตำบลนาฝือ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ 401 หมู่ 1 ตำบลบึง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ 72 หมู่ 8 ตำบลพนา อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัด	ชื่อผู้เล่านิทาน พื้นบ้าน	ที่อยู่
ยโสธร	นางเพ็ญศรี คิริมูล นางอวน เวชกามา นางบุญนาค ปิริสิงห์	12 หมู่ 5 บ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 82 หมู่ 2 บ้านคอนสาย ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 1 หมู่ 2 บ้านคอนสาย ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

รายชื่อแหล่งที่มาของนิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้ตามสื่อสิ่งพิมพ์

จังหวัด	แหล่งที่มา	จำนวน (เรื่อง)
กรุงเทพมหานคร	สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	57
	ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1
	ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	40
	ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	4
	มหาสารคาม	ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
บุรีรัมย์	ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์	2
	ห้องสมุดสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์	26
สุรินทร์	ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์	11
นครราชสีมา	ห้องสมุดสถาบันราชภัฏนครราชสีมา	74
อุบลราชธานี	ห้องสมุดสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี	4

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมในนิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้กับคุณธรรมที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีดังนี้

ก) เกณฑ์ในการวิเคราะห์สาระในนิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้ครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1.1) ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่

1.1 ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด หมายถึง การบูชาเทพยดาอารักษ์ การตัดสายสะดือ (สายแช่) พิธีรับขวัญเด็ก การโกนผมไฟ

1.2 ประเพณีเกี่ยวกับการบวช หมายถึง การเตรียมตัวก่อนบวช การขอขมาลาโทษพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ การทำขวัญนาค การแห่ นาค การบวชนาค

1.3 ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน หมายถึง การทาบทามฝ่ายหญิง การกำหนดวันหมั้น การกินดอง การทำพิธีสู่ขวัญ การผูกแขนให้ชายหญิง การสมมา (ขอขมาฝ่ายชาย)

1.4 ประเพณีเกี่ยวกับการตาย หมายถึง การอาบน้ำศพ การขอขมาศพ ญาติผู้ใหญ่ นำเงินชางใส่ปากศพ การสวดมาติกา การรับบุญผี การเผาศพ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย การเก็บอัฐิใส่ชาตุ การชกบังสกุล

1.2) ประเพณีเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม ได้แก่ ประเพณี 12 เดือน (ฮีตสิบสอง คองสิบสี่) ดังนี้

- 1.2.1 เดือนอ้ายบุญข้าวกรรม หมายถึงการที่
พระสงฆ์เข้ากรรม (ปริวาส) และบวราชำบุญเลี้ยงผีต่าง ๆ
- 1.2.2 เดือนยี่ทำบุญคุณข้าว หมายถึงการสู่ขวัญ
ข้าวหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้ว
- 1.2.3 เดือนสามบุญข้าวจีและทำบุญมาฆบูชา
หมายถึงการทำบุญและทำบุญในวันมาฆบูชา
- 1.2.4 เดือนสี่ทำบุญพระเวส หมายถึงกิจกรรม
เกี่ยวกับการเทศน์มหาชาติ
- 1.2.5 เดือนห้าตบฐสงกรานต์หรือการทำบุญ
สงน้ำ หมายถึงการสงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ การรดน้ำผู้ใหญ่ การถวาย
ทานในเทศกาลสงกรานต์
- 1.2.6 เดือนหกทำบุญบั้งไฟและบุญวิสาขบูชา
หมายถึงการทำบุญบั้งไฟเพื่อขอฝนและการทำบุญในวันวิสาขบูชา
- 1.2.7 เดือนเจ็ดทำบุญช่าชะหรือบุญบูชาบรรพ
บุรุษ หมายถึงการเชนสรวงหลักเมือง หลักบ้าน ปู่ตา ผีตาแยก เพื่อระลึกถึงผู้มี
พระคุณ
- 1.2.8 เดือนแปดทำบุญเข้าพรรษา หมายถึงการ
ทำบุญตักบาตร ฟังธรรมเทศนาในวันเข้าพรรษา และการหล่อเทียนจำนำพรรษา
- 1.2.9 เดือนเก้าทำบุญข้าวประดับดิน หมายถึง
การทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว
- 1.2.10 เดือนสิบทำบุญข้าวสาก (สลากภัตตร)
หมายถึงการที่ผู้ทำบุญจัดทำสลากให้พระภิกษุสามเณรจับ ถ้าจับได้ของผู้ใดผู้นั้นจะ
เข้าไปถวายของแด่พระสงฆ์หรือสามเณรรูปนั้น
- 1.2.11 เดือนสิบเอ็ดทำบุญออกพรรษา หมายถึง
การที่พระสงฆ์แสดงอาบัติทำการปวารณา คือ เปิดโอกาสให้วากกล่าวตักเตือน
กันได้ และเจ้าอาวาสและพระผู้ใหญ่ให้อโวาทเดือนพระสงฆ์ให้ปฏิบัติตัวอย่าง
ผู้ทรงศีล ตอนกลางคืนมีการจุดประทีปโคมไฟ

1.2.12 เดือนสิบสองทำบุญอุทิศ หมายถึง การทอดกฐินและการนำเรือมาแข่งขัน (สว่างเอือ) ของประชาชนที่อยู่ริมแม่น้ำ เพื่อระลึกถึงอุสุภยานาค

1.3) ประเพณีเบ็ดเตล็ด หมายถึง ประเพณีที่นอกเหนือจากประเพณีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2) ด้านคานความเชื่อ แบ่งเป็น 10 ด้าน คือ

2.1 ความเชื่อในเรื่องโชค ดาง ฤกษ์ หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องหมาย ที่ปรากฏให้เห็นเป็นการบอกเหตุร้ายหรือดีล่วงหน้า

2.2 ความเชื่อในเรื่องความฝัน หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับความฝันในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในทางที่ดีหรือเลว

2.3 ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดลอมและปรากฏการณ์ธรรมชาติ หมายถึง ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดลอมและปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นว่าจะเกิดสิ่งนั้นสิ่งนี้ตามมา

2.4 ความเชื่อเรื่องภูติ ผี ปีศาจ วิญญาณ เทวดา อารักษ์ พระอินทร์ พระฤาษี หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องภูติ ผี ปีศาจ วิญญาณ เทวดา อารักษ์ พระอินทร์ พระฤาษีว่ามีจริง

2.5 ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายทายทักว่าจะเกิดสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้น

2.6 ความเชื่อเรื่องคาถาอาคมและเวทมนต์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับคาถาและเวทมนต์ว่าจะบันดาลให้เกิดสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้น

2.7 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับการนำเอาวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่งมายึดถือ โดยเชื่อว่าสามารถป้องกันอันตรายหรือบันดาลให้เกิดความสำเร็จ

2.8 ความเชื่อเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับการตายแล้วสามารถเกิดใหม่ได้

2.9 ความเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องคู่ครองว่าคู่กันแล้วย่อมไม่แคล้วกัน

2.10 ความเชื่ออื่น ๆ หมายถึงความเชื่อที่นอกเหนือจากความเชื่อที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3) ค่านิยม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

3.1 ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หมายถึง การพึงพาตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ การประหยัดและออม มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ความสุภาพอ่อนโยนและเจียมตัว เป็นคนรักสนุก รักความสะอาดเรียบร้อย ความซื่อสัตย์ การใช้กลอุบาย

3.2 ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม หมายถึงการมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ยกย่องผู้มีความรู้และคุณธรรม ยึดมั่นในขนบประเพณี ค่านิยมเกี่ยวกับสตรีคือ ผู้หญิงควรมีคู่ครองเมื่อถึงวัยอันควร ผู้หญิงควรรักษานวลสงวนตัว มีคุณสมบัติกุลสตรี มีมารยาทดี รักและซื่อสัตย์ต่อสามี ค่านิยมเกี่ยวกับผู้ชายคือ นิยมยกย่องผู้ชายที่มีความรู้มีปัญญาเฉียบแหลมเฉลียวฉลาด

3.3 ค่านิยมเกี่ยวกับชาติ หมายถึงค่านิยมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นับถือพุทธศาสนา มีความสามัคคี

3.4 ค่านิยมอื่น ๆ หมายถึงค่านิยมที่นอกเหนือจากค่านิยมที่กล่าวมาข้างต้น

4) ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

4.1 การประกอบอาชีพ ได้แก่

4.1.1) การเก็บของป่าและล่าสัตว์ หมายถึง การประกอบอาชีพหาของป่าและล่าสัตว์มาใช้ในการดำรงชีวิตและจำหน่าย

4.1.2) เกษตรกรรม: ปลูกพืช หมายถึงการประกอบอาชีพปลูกพืชต่าง ๆ

4.1.3) เกษตรกรรม: การเลี้ยงสัตว์ หมายถึงการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ

4.1.4) เกษตรกรรม: การประมง หมายถึง การประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำต่าง ๆ

4.1.5) หัตถกรรม หมายถึงการประกอบอาชีพงานฝีมือต่าง ๆ

4.1.6) พาณิชยกรรม หมายถึงการประกอบอาชีพค้าขายสิ่งต่าง ๆ

4.1.7) อาชีพอื่น ๆ หมายถึงการประกอบอาชีพที่นอกเหนือจากอาชีพที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.2 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่

4.2.1) การให้อิสระเชิงควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้อิสระแก่เด็ก เริ่มตั้งแต่ให้อิสระในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองให้เด็กช่วยตนเอง โดยผู้ใหญ่จะควบคุมดูแลอยู่ห่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยของเด็กและเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและท้อแท้ เช่น ให้เด็กเลือกอาหาร เครื่องแต่งตัว รับประทานอาหารเอง อาบน้ำเอง ให้เด็กมีอิสระในการเล่น ผู้ใหญ่ให้เด็กดูแลตนเองและได้ทำอะไรอย่างอิสระเพื่อเป็นการลดภาระของผู้ใหญ่

4.2.2) การควบคุมเชิงละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่จะคอยควบคุมดูแลให้เด็กกินอยู่หลับนอน โดยเด็กอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่แต่การควบคุมของผู้ใหญ่ไม่เป็นการควบคุมตลอดกระบวนการตัวประพุดติใดที่ห้ามเด็กหรือบอกเด็กแล้วเด็กนั่งเฉย ๆ หรือยังกระทำอยู่ บางครั้งผู้ใหญ่ก็ปล่อยให้เด็กทำต่อไป บางครั้งเข้มงวด การควบคุมของผู้ใหญ่ไม่คง เส้นคงวาวขึ้นกับอารมณ์ของผู้ใหญ่

4.2.3) การยอมรับแบบไม่แสดงออก หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้การยอมรับเด็ก โดยไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรม เมื่อเด็กยังเล็กจนอายุได้ประมาณ 3 ขวบ ผู้ใหญ่จะแสดงความรักโดยการกอดรัดจูบ แต่เมื่อโตขึ้นการสัมผัสทางกายจะลดน้อยลง การแสดงความรักและการยอมรับ จะเปลี่ยนจากการสัมผัสและสัมผัสทางกาย เป็นการ

แสดงออกทางวาจาและการกระทำ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีเป็นที่พอใจของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่มักไม่ให้การชมเชย การเฉยหรือนิ่งของผู้ใหญ่ถือว่าการแสดงการยอมรับเด็ก แต่ถ้าการกระทำไม่เป็นที่พอใจ ผู้ใหญ่จะดักเตือนว่าหรือสั่งสอน

4.2.4) การเป็นแบบอย่าง หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยที่เด็กจะเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมทางบวก เช่น การแสดงความมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และพระสงฆ์ การช่วยเหลือกันในหมู่เพื่อนบ้าน ส่วนพฤติกรรมทางลบก็มี เช่น การพูดไม่จริง หลอกกันเห็นเป็นเรื่องสนุก การคำทอหะ.เวลาวิวาท นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ยังตัดสินไม่ได้ว่า ถ้าเด็กเลียนแบบแล้วจะให้คุณหรือโทษอย่างไร เช่น การบนบานศาลกล่าว และการเชื่อถือไสยกลาง เป็นต้น

4.2.5) การให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อม หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยพาเด็กไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เด็กเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เด็กได้เรียนรู้จากการสัมผัสและสัมผัสกับสภาพแวดล้อมทั้งเป็นบุคคล สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางจิตวิญญาณและสภาพแวดล้อมทางวัตถุ เป็นต้น เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ต่าง ๆ จากการทำกิจวัตรประจำวัน การสังเกตและการเรียนรู้บทบาทของคนในครอบครัว การเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการทำมาหากิน การเรียนรู้จากการเล่นจากเพื่อนเล่น และจากการเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามธรรมชาติ

4.2.6) การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมาก และแสดงเหตุผลน้อย หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยผู้ใหญ่มักใช้พฤติกรรมทางวาจา ด้วยการบอกการออกคำสั่ง การห้าม การดักเตือน การหลอกการขู่ และดุด่า วิธีการพูดของผู้ใหญ่มีการชี้แจงเหตุผลน้อย

4.2.7) การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยผู้ใหญ่ใช้อำนาจทั้งทางวาจา และท่าทาง เมื่อเด็กทำสิ่งใดที่ผู้ใหญ่ไม่พอใจ ผู้ใหญ่จะดุด่าหรือลงโทษเด็กด้วยการตี

หรือตารางวัดการใช้อำนาจของผู้ใหญ่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ถ้าผู้ใหญ่อารมณ์ไม่ดี จะใช้อำนาจมากและรุนแรงกว่าเวลาอารมณ์ดี เด็กเล็กจะได้รับโทษน้อยและรุนแรงน้อยกว่าเด็กโต

4.2.8) การไม่คงเส้นคงวาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยผู้ใหญ่แสดงพฤติกรรมทั้งทางวาจา และการกระทำไม่คงเส้นคงวา ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่อารมณ์ดีจะแสดงออกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าอารมณ์ไม่ดีก็จะแสดงออกอีกแบบหนึ่ง พ่อแม่อบรมสั่งสอนเด็ก โดยใช้อารมณ์ค่อนข้างมาก ไม่ค่อยสนใจสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านั้น

4.2.9) การมีผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็กหลายคน หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยพ่อแม่ที่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแล้ว ยังมีญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ด้วย เช่น ยาย หรือป้า ที่มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดู พี่ที่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูน้อง นอกจากนั้นบางครั้งเพื่อนบ้านก็ให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ด้วย

4.2.10) พ่อแม่สนองความต้องการของเด็ก เปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะ และเพศของเด็ก หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะแตกต่างกันไปตามตัวแปรดังกล่าว เช่น พ่อแม่จะกอดรัดสัมผัสทางกายอย่างใกล้ชิดกับเด็กเล็ก ๆ เมื่อเด็กอายุมากขึ้น พ่อแม่จะแสดงความรักด้วยการกอดและสัมผัสทางกายน้อยลง แต่เปลี่ยนเป็นการใช้คำพูดและแสดงความสนใจห่วงในแทน เมื่อเด็กเริ่มโตขึ้นพ่อแม่จะให้การลงโทษทางกาย โดยอาจใช้เหตุผลร่วมด้วย หรือไม่ใช้เหตุผลเลย สำหรับเด็กหญิงพ่อแม่จะสอนให้ระมัดระวังกิจกรรมารยาท ผูกให้ช่วยเหลืองานบ้าน ในขณะที่เด็กชาย จะได้รับการปลุกฝังให้ทำตัวเป็นผู้ที่เข้มแข็ง อดทน และช่วยงานในไร่นา เป็นต้น

ข) เกณฑ์ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมในนิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้กับคุณธรรมในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ความใฝ่รู้ หมายถึงความสนใจที่จะศึกษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมสิ่งนำรู้ต่าง ๆ การแสวงหาความรู้เพิ่มพูนสติปัญญา
2. ความขยัน หมายถึงการใช้ความพยายามอย่างสม่ำเสมอ ในการปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความเข้มแข็ง รับผิดชอบ อดทนและมานะบากบั่น ไม่หือถอย
3. ความอดทน หมายถึงความทนทานของร่างกายและจิตใจ ในการทำงานทุกอย่างด้วยความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร ใช้สติปัญญาควบคุมตนเองให้อยู่ในอำนาจเหตุผล ไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์หรือถ้อยคำที่ทำให้เจ็บแค้นใจ
4. การประหยัด หมายถึงการใช้จ่ายพอควรแก่ฐานะและรู้จักใช้จ่ายด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพตนเองและครอบครัวอย่างพอดี
5. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึงความประพฤติดีประพฤดีชอบ ทั้งทางกาย วาจา ใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกงหลอกลวงผู้อื่น ประพฤติตรงไปตรงมาถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและกกหมายของบ้านเมือง
6. ความมีระเบียบวินัย หมายถึงการปฏิบัติตนตามข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย กฎกติกา ระเบียบที่สังคมวางไว้ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ ของคน เพราะคนต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่ตั้งแต่หมู่เล็กคือครอบครัว จนถึงหมู่ใหญ่คือประเทศชาติ ถ้าทุกคนที่อยู่ร่วมกันปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่สังคมวางไว้ ก็จะสามารถนำมาซึ่งความสุขความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง ความปลอดภัย
7. ความเสียสละ หมายถึงการกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิต ความมีน้ำใจโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น เช่น ให้ทรัพย์สิน สิ่งของ อาหาร น้ำใจ ตลอดจนแรงงานช่วยเหลือเจือจานแก่บุคคลที่ควรให้ เพื่อให้เขาได้รับความสะดวกมีความพอใจ

8. ความเมตตากรุณา หมายถึงความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข เมื่อตนมีความสุขสำราญแล้วก็อยากให้ผู้อื่นมีบ้าง และมีความคิดปรารถนาจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อเห็นผู้ใดมีความทุกข์ก็รู้สึกสงสารเห็นใจ อยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์นั้น

9. ความกตัญญูทศเวทีย หมายถึงการระลึกถึง การตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ ในสิ่งที่มีประโยชน์ โดยอยู่ในขอบเขตของศีลธรรม

10. การตรงต่อเวลา หมายถึงการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ให้ตรงกับเวลาหรือให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้

11. ความสามัคคี หมายถึงความพร้อมเพรียงปรองดองกัน ในการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในการสร้างสรรค์มีความรับผิดชอบต่อกัน และสังคม ไม่เห็นแก่ตัวมีน้ำใจเป็นธรรม

12. ความยุติธรรม หมายถึงการตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ยุติธรรมปราศจากความลำเอียง มีเหตุผล

13. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึงการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งาม อันได้แก่ การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ผ้าอาบน้ำฝน วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันสงกรานต์ วันสารีท วันลอยกระทง การบวชนาค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมในนิทาน
พื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้กับคุณธรรมที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ลำดับ ที่	นิทานเรื่อง	สอดคล้องกับคุณธรรมที่ปรากฏในหลัก สูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)													ไม่ สอดคล้อง	ไม่ พบ คุณ ธรรม	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมในนิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
1.	กบกินเดือน (1)	การทะเลาะวิวาทต้องได้รับการ ลงโทษ
2.	กบกินเดือน (2)	-
3.	กบกินเดือน (3)	คนที่เมตตาต่อผู้อื่นจะได้รับผล ตอบแทน
4.	กระต่ายกับเกลิอ	การคบเพื่อนต้องมีความจริงใจให้ แก่กัน
5.	กระต่ายกับเต่า	อย่าดูถูกความสามารถของผู้ที่ด้อย กว่าตน
6.	กระต่ายหย่เสือ	มิตรแท้ต้องช่วยเหลือกันในยามยาก
7.	กลองพระอินทร์	ผู้มีวาจาไม่เราะย่อมเป็นที่เอ็นดู ของผู้ใหญ่
8.	กลืนไม่เข้าคายไม่ออก	ความขยันทำให้ประสบความสำเร็จ
9.	ก่องข้าวน้อย	การขาดสติยังคิดก่อให้เกิดความ เสียหาย
10.	กอยเป็นหยังจ้งคัน	-
11.	กว่าจะคิดได้	การขาดสติยังคิดก่อให้เกิดความ เสียหาย
12.	กั๊บกั๊เป็นหยังจ้งโตลาย	-
13.	กากับคนโหน้ำ	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
14.	กาหน	ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดจะต้องพิสูจน์ก่อน
15.	การตั้งชื่อหนองหาร	การมีศัตรูย่อมทำให้มีความกังวลใจ
16.	การทำคุณบูชาโทษ	การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ควรใช้เหตุผล
17.	การทำบุญปรารภนาหรือไม่ ปรารภนาอันสงฆ์นั้นจะได้ เหมือนกัน	คนที่มีจิตใจเมตตาและใจบุญย่อม ทำให้มีความสุข
18.	การผูกเวร	การจองเวรต่อผู้อื่นทำให้เกิดความ ทุกข์ใจ
19.	การพเกษ	—
20.	กำพร้าผีน้อย	ความเมตตากรุณาย่อมได้รับการ ตอบแทน
21.	กำพร้าหม้อแตก	จะทำสิ่งใดต้องลงมือทำทันที
22.	กินคนเดียววูงเหลื่อมเกี่ยว	เมื่อก่อกรรมใดย่อมได้รับกรรมนั้น ตอบแทน
23.	แกงเต่า	การรับประทานอย่างตะกละทำให้ ได้รับความอับอาย
24.	แก้วกำพร้าว	ความกตัญญูกตเวทีทำให้มีความสุข
25.	แก้วหน้าม้า	อย่าดูถูกคนโดยดูเพียงรูปร่างหน้าตา
26.	โกตหะริกะ	การคิดร้ายต่อผู้อื่นทำให้เกิดความทุกข์
27.	ไก่อกับสุนัขจิ้งจอก	ก่อนตัดสินใจเชื่อในเรื่องใดแล้ว ต้องไตร่ตรองให้รอบคอบก่อน

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
28.	ไก่แก้วหอมธู	ความเสียสละและกล้าหาญทำให้ประสบความสำเร็จ
29.	ขวตวิเศษ	-
30.	ขุนทึ่ง	ความอัจฉริยภาพทำให้ใจไม่มีความสุข
31.	ขูลู-นางอ้ว	ความรักมีอำนาจยิ่งใหญ่
32.	คนกับก้อนหิน	-
33.	คนโกหกต่อแหล	คนที่พูดจาโกหกต่อแหลยอมเป็นที่น่ารังเกียจของคนในสังคม
34.	คนโง่เป็นเหยื่อของคนฉลาด	คนโง่กำลังตัดสินใจผิดพลาดยอมทำให้เสียเปรียบได้
35.	คนใจบาป	การคิดร้ายต่อผู้อื่นย่อมได้รับการตอบสนอง
36.	คนตาบอดเจ้าปัญญา	-
37.	คนบ่พอบาท	คนที่ขยันทำงานย่อมประสบความสำเร็จ
38.	คนถูกสาปเพราะบาปหนา	คนที่ไร้ความเมตตายอมได้รับการลงโทษ
39.	คนบ้านนอกเข้ากรุง	-
40.	คนพิการ	ความสามัคคีทำให้เกิดความสำเร็จ
41.	คนมีปัญญา	คนมีปัญญาสามารถแก้ปัญหาได้
42.	คนมีศีลธรรม	ความซื่อสัตย์สุจริตทำให้ได้รับการตอบแทน

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
43.	คนไม่เคยใส่บาตร	ถ้าฟังไม่เข้าใจหากนำไปปฏิบัติอาจทำให้เกิดความเสียหายได้
44.	คนไม่เคยไปวัด	การเรียนรู้เรื่องต่างๆเกี่ยวกับสังคมทำให้อยู่ในสังคมนั้นได้
45.	คนไม่มีบุญ	-
46.	คนไม่มีวาสนา	การขาดความรอบคอบทำให้เกิดความเสียหายได้
47.	คนไม่รู้ภาษา	ผู้มีสัมมาคารวะย่อมเป็นที่เอ็นดูของคนทั้งปวง
48.	คนสองตาก	การเลียนแบบผู้อื่นอาจได้รับความเสียหาย
49.	คนสร้างบ้านกับคนโลภมาก	การรู้จักความพอดีทำให้ไม่เกิดความเสียหาย
50.	ครอบครัวหุหนวก	การฟังที่ไม่ความชัดเจนเมื่อนำไปถ่ายทอดอาจทำให้เกิดความผิดพลาดได้
51.	คราดยัง - คราดมี	การพูดดีทำให้ผลตอบแทนหากพูดไม่ดีจะทำให้เกิดความเสียหาย
52.	ความกตัญญู	ความกตัญญูทำให้มีความสุข
53.	ความตายหนีไม่พ้น	-
54.	ความศักดิ์สิทธิ์ของมโน	-
55.	ความสามัคคี	การทำบุญทำให้ได้รับผลตอบแทน
56.	ความอยากมั่งอยากมี	การเพื่อฝันทำให้เกิดความเสียหาย

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
57.	ควายกับม้า ควายกับพระ	-
58.	คำหมาแกหัง	ก่อนจะทำสิ่งใดต้องพิจารณาให้รอบคอบ
59.	พ้องศักดิ์สิทธิ์	ความขยันทำให้พบกับความสุข
60.	พ่ายักษ์	ความสามัคคีก่อให้เกิดความสำเร็จ
61.	งูท่าทาน	การทำความดีย่อมได้รับผลตอบแทน
62.	งูนาคราชหรือมณีสังจา	ความรักและความห่วงใยของพี่น้องทำให้มีความสุข
63.	งูเหลือม	คนเราจะต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
64.	งูใหญ่ให้ทอง	เมื่อได้รับสิ่งของจากผู้ใหญ่ผู้รับต้องรู้จักความพอดี
65.	เงือกบึงพระลานชัย	-
66.	จอนพอนกับงูเห่า	-
67.	จิ้งไรไฟไหม้	ผู้ที่ขาดความยุติธรรมทำให้เกิดความเสียหาย
68.	จำบ้านตัดสินความ	ความยุติธรรมนำมาซึ่งความเที่ยงธรรม
69.	จำป่าสี่ต้น	ความอิจฉาริษยาทำให้เกิดความทุกข์
70.	จิ้งคิ่งคิ่งแดง	การสร้างความดีเตือนให้ผู้อื่นยอมได้รับการตอบแทน
71.	เจ็ดคะแนน	ความกตัญญูทำให้มีความสุข
72.	เจ็ดหวดเจ็ดไห	ความกตัญญูทำให้มีความสุข
73.	เจ้าภาพขี้เมา	-

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
74.	เจ้าเมืองใจอารี	ผู้มีความเสียสละยอมเป็นที่เอ็นดู ของผู้ใหญ่
75.	เจ้ายอดทอง	คนใจดีและชอบทำบุญยอมเป็นคนที่มี ความสุข
76.	โจรสามสดางค์	คนบางคนไม่ได้แล้วเสมอไปอาจมี ส่วนดีในตัวเองบ้าง
77.	โจรห้าร้อย	การทำความดียอมชนะใจคนได้
78.	ใจหนักได้กินข้าวใจเบาได้ กินนุ่น	คนที่ขยันต่อการทำงานย่อมประสบ ความสำเร็จ
79.	ช่างดาโตเท่าลูกมะพร้าว เสียดัวขาวเหมือนสำลี	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
80.	ช่างอันซพาล	ผู้ที่พาลเกรงต้องได้รับการลงโทษ
81.	ชายสิบคน	คนด้อยปัญญาย่อมอยู่ในสังคมไม่ได้
82.	ชายสี่คน	ความสามัคคีก่อให้เกิดความสำเร็จ
83.	ชาวไร่กับลิง	ความพอดีทำให้ไม่เกิดความเสียหาย
84.	ซินดาวาสนา	-
85.	ชื่อบ้านนามเมือง	-
86.	ชื่อไม่เป็นมงคล	จงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
87.	เขตพน	-
88.	ชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน	ความซื่อสัตย์ทำให้ประสบความสำเร็จ
89.	เชียงคกงคนซีเหล้า	การเสพสิ่งมีนเมาทำให้ขาดสติยังคิด
90.	เชียงเมียง	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
91.	เชียงเมียงเก็บขี้ม้า	เมื่อสั่งการใดๆต้องพูดให้ชัดเจน

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
92.	เซียง เมียงทำเส้นพ้อเผ่า	-
93.	เซียง เมียงแบ่งช้าง	การใช้ปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
94.	เซียง เมียงเลี้ยงน้อง	-
95.	เนรเจียลจอมโกหก	-
96.	เด็กกับพญานาค	-
97.	เด็กเลี้ยงควาย	คนที่มีสัมมาคารวะย่อมเป็นที่เอ็นดูของผู้ใหญ่
98.	ได้เมียลืมพ่อแม่	ลูกที่ดีต้องตอบแทนบุญคุณพ่อแม่
99.	ตะเกียงวิเศษ	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
100.	ดาซัง	คนที่ไม่ซื่อสัตย์ย่อมถูกลงโทษ
101.	คาบอดแจ้งปู้ทางสิไป	ผู้ที่เฝ้าหาความรู้ย่อมสามารถนำความรู้ไปใช้ได้เสมอ
102.	คาบอดคสาซัง	คนที่มีประสบการณ์ต่างกันย่อมมองหรือรับรู้ได้ต่างกัน
103.	คาพรานดี	การใช้สติปัญญาไตร่ตรองยอมทำให้รอดพ้นจากอันตราย
104.	คาลายจอมเข่อ	จะทำสิ่งใดต้องให้ถูกกาลเทศะ
105.	คาสิงห์สามตา	ก่อนจะพูดสิ่งใดต้องไตร่ตรองให้รอบคอบ
106.	คาเหลว	การผลิตวันประกันพรุ่งงานจะไม่เสร็จทันเวลา
107.	ตำนานชาตูดาทอง	-
108.	ตำนานบ้านนกจ	-

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
109.	ตำนานบุญบังไฟ	-
110.	ตำนานเมืองฟ้าแดดสงยาง	การประพฤติตนไม่ถูกต้องตาม ทำนองคลองธรรมทำให้เกิดผลร้าย ตามมา
111.	ตำนานเมืองเวียงจันทน์ และเมืองนครราชสีมา	-
112.	ตำนานอำเภोजอมพระ	-
113.	ตำนานอุรังคธาตุ	-
114.	ตีนตด	การขาดการไตร่ตรองทำให้เกิด ผลเสีย
115.	ตุ๊กแกทำไม้จิงหลังลาย	การหยุดเมื่อถูกจับได้ย่อมได้รับ การลงโทษ
116.	เต่ากระดองแตก	การพูดจาต้องให้ถูกกาลเทศะ
117.	เต่ากับกระรอก	การปลั่งเปลือทำให้เกิดความ เสียหายได้
118.	เต่ากินทอง	โลภมากลาภหาย
119.	เต่าคำ	ความกตัญญูทศเวทีทำให้ได้รับการ ตอบแทน
120.	เต่าเหาะ	การขาดความอดทนอดกลั้นทำให้ เกิดความเสียหายได้
121.	โตอุบารห์	จะเชื่อในสิ่งใดต้องพิจารณา ไตร่ตรองก่อน

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
122.	ท้าวทิงก้อย	คนที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต้อง เป็นคนที่รู้ทันผู้อื่น
123.	ท้าวกำพร้าว เลี้ยงแม่	ความกตัญญูทวดเวทิต่อบุพการี
124.	ท้าวซีเกียด	ความกตัญญูทวดเวทิตทำให้มีความสุข
125.	ท้าวไชขาว	ความกตัญญูทวดเวทีย่อมทำให้ผู้ใหญ่เอ็นดู
126.	ท้าวคันทนาม	ความกตัญญูทวดเวทีย่อมได้รับผลตอบแทน
127.	ท้าวคำสอน	ต้องพูดจาในสิ่งที่ดีมีประโยชน์
128.	ท้าวจักรกumar	การทำความดีทำให้ได้รับการตอบแทน
129.	ท้าวจักรมิตรพรหมรินทร์	ความอิจฉาริษยาทำให้เกิดความทุกข์
129.	ท้าวจักรมิตรพรหมรินทร์	ความอิจฉาริษยาทำให้เกิดความทุกข์
130.	ท้าวจันทโครบ	การไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ทำให้เกิดอันตรายได้
131.	ท้าวปาจิต-นางอรพิม	
132.	ท้าวผาแดง นางไอ่	การคบมิตรจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน
133.	ท้าวสังคหัต	ความรักของสามีภรรยา
134.	ท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำ	ความกตัญญูทวดเวทิตทำให้ได้รับการตอบแทน
135.	ท้าวสีทน	ความรักของสามีภรรยา
136.	ท้าวโสรัจ	

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
137.	ท้าวว้าทอง	การคิดร้ายต่อผู้อื่นย่อมได้รับผลกรรมตอบแทน
138.	ท้าวหน้าผากท้าวท้ายทอย	-
139.	ท้าวหมาหุย	การคบคนไม่ควรมองเพียงรูปลักษณ์ภายนอกด้านเดียว
140.	ท้าวเห็นอัม	ผู้มีความสามารถเป็นที่ต้องการของสังคม
141.	ท้าวหูตึง	การตั้งใจทำมาหากินย่อมได้รับผลตอบแทนภายหลัง
142.	ท้าวหูตึงสามเปา	การตั้งใจทำมาหากินย่อมได้รับผลตอบแทนภายหลัง
143.	ท้าวอาระหะโต	ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ย่อมเป็นที่เอ็นดูของผู้ใหญ่
144.	ท้าวขุนขุนเจือง	-
145.	ท้าวบุญแจกข้าว	-
146.	ทำไมกากับนกยูงจึงเป็นศัตรูกัน	การขาดความจริงใจกับผู้อื่นทำให้ขาดมิตรแท้
147.	ทำไมค้างคาวจึงห้อยหัวอยู่	การทะเลาะวิวาททำให้เกิดความเดือดร้อน
148.	ทำไมงานศพจึงห้ามนั่งพัก	-
149.	ทำไมงูเหลือมจึงไม่มีพิษ	การขาดการสังเกตทำให้เสียผลประโยชน์

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
150.	ทำไมเงินไม่ยากอยู่กับคนจน	-
151.	ทำไมจักจั่นจึงไม่มีไส้	ผู้ที่ขาดไหวพริบไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
152.	ทำไมจึงเกิดจันทรคราส สุริยคราส	การทะเลาะวิวาททำให้เกิดความเสียหายได้
153.	ทำไมช่างหัวเป็นร่องและ ทำไมจึงมีควายเผือก	คนมีปัญหาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
154.	ทำไมพ่อดาจึงรักลูกเขย คนเล็ก	ผู้มีไหวพริบย่อมแก้ปัญหาได้
155.	ทำไมจึงเรียกชื่อเมือง เวียงจันทน์	-
156.	ทำไมมนุษย์จึงไม่กินเนื้อมนุษย์	-
157.	ทำไมจึงเรียกแม่น้ำโขง	-
158.	ทำไมจึงเรียกลมหัวกูด	-
159.	ทำไมจึงเรียกหัวฟ่อ	-
160.	ทำไมเสือจึงตัวลาย	การคบเพื่อนต้องมีความจริงใจให้ แก่กัน
161.	ทำไมหมากับแมวจึงไม่ถูกกัน	คนที่มีความเมตตา ย่อมได้รับผล ตอบแทน
162.	ทิดตีทิดร้าย	ความขยันทำให้ประสบความสำเร็จ
163.	ทุกขโตทุกขถานัง	คนที่เสียสละย่อมได้รับการตอบแทน
164.	ทุกข์เห็นบ่ว่าดี มีเห็นจั่ง ว่าพิน้อง	ไม่ควรตำหนิสิ่งที่ยังทำไม่สำเร็จ หรือยังไม่รู้อะไร

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
165.	ทุกข์บ่หอนดี คาคมีบ่หอนทุกข์	ความขยันทำให้ผู้ใหญ่เมตตา
166.	ทุ่งกุลาร้องไห้	การไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ อาจทำให้เกิดความพลาด
167.	เทวดาสร้างโลก	-
168.	นกกระจอก	ธรรมดาของโลก คนเราจะช่วยตนเองก่อนจึงจะช่วยคนอื่น
169.	นกกระจอกน้อยสองผัวเมีย	ธรรมดาของโลกคนเราจะช่วยตนเองก่อนจึงช่วยผู้อื่น
170.	นกกระจอกอาสาพระราชา	คนที่ชอบเบียดเบียนผู้อื่นย่อมได้รับการนั้น
171.	นกกระจาบ	ความพร้อมเพรียงทำให้งานสำเร็จ
172.	นกกระสากับหมาจิ้งจอก	ก่อกรรมใดย่อมได้รับการนั้นตอบสนอง
173.	นกกะปูดทำไมตาแดง	ผู้ที่มีสัมมาคารวะย่อมเป็นที่เอ็นดูของผู้ใหญ่
174.	นกเขาคูดัก	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์
175.	นกแขกเต้า	การอบรมเลี้ยงดูที่ดีมีผลทำให้เป็นคนดี
176.	นกแขกเต้าสองตัว	การอบรมเลี้ยงดูที่ดีมีผลทำให้เป็นคนดี
177.	นกยางคอก้าน	การสังเกตและไม่เชื่อคนง่ายทำให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ
178.	นกหัวหงอก	-

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
179.	นอนสูงให้นอนคร่ำ	การประพฤติตามอย่างผู้ใหญ่ย่อมปลอดภัย
180.	นระระชีวชาดก	ทำสิ่งใดย่อมได้รับสิ่งนั้นตอบแทน
181.	นางตันไทร	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
182.	นางแดงอ่อน	คนอิจฉาริษยาทำให้เกิดความทุกข์ใจ
183.	นางน้อยไปมีมือ	-
184.	นางปัจจาตารา	คนเราต้องรู้จักปรองเพื่อให้อัจฉริยะสุข
185.	นางผมหอม	ความรักของบุพการีที่มีต่อบุตรนั้นยิ่งใหญ่
186.	นางแมว	ผู้ที่มีเมตตาต่อสัตว์จะได้รับผลตอบแทน
187.	นางลุนกับนางหล้า	ความอิจฉาริษยาทำให้เกิดความทุกข์ใจ
188.	นางสอพลอกเต่า	ก่อนจะพูดสิ่งใดต้องคิดให้รอบคอบ
189.	นางสิบสอง	-
190.	นางสีทา	ความเสียสละทำให้มีความสุข
191.	นางหมาขาว	ความกตัญญูทำให้ได้รับผลตอบแทน
192.	นายฮ้อยพระโพธิสัตว์	ผู้นำที่ดีต้องเป็นแบบอย่างที่ดี
193.	บักคำชี้เกียด	ความเกียดจ้านทำให้ยากจน
194.	บักหล้าช่างขอบักงอซี่ตี	การรับปากผู้อื่นโดยขาดการไตร่ตรองทำให้เกิดความเสียหายได้
195.	บักหลอก	การไม่รู้จักรปลงทำให้เกิดทุกข์
196.	บักหอยคัน	การทะเลาะวิวาทสร้างความรำคาญให้กับผู้อื่น

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
197.	บักหุหนวกกับบักดาบอด	การลัทธิขโมยยอมได้รับกรรมตอบสนอง
198.	บัวชม บัวของ บัวเชียง	แม่รักและห่วงใยลูกเสมอ
199.	บุญคุณพ่อแม่	การระลึกถึงบุญคุณพ่อแม่ ครูบา อาจารย์ยอมทำให้ได้รับผลตอบแทน
200.	ประกวดเล่านิทานโกหก	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
201.	ปริศนาสอนลูก	ผู้ที่รู้จักเก็บรักษาสมบัติไว้ได้ยอม
202.	ปราชญ์ด้วยเกา	-
203.	ปราบลิงมากวนใจ	ความโลภนำมาซึ่งความสูญเสีย
204.	ปราบยักษ์	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
205.	ปลาฉลาด	ความกล้าหาญทำให้คนในสังคมอยู่ อย่างมีความสุข
206.	ปราสาทหินพิมาย	หากขาดการพิจารณาไตร่ตรองอาจ ทำให้เกิดความเสียหาย
207.	ปัญญา	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
208.	ปัญญาดีกว่าทรัพย์	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
209.	ปัญญาหนุ่ม	-
210.	ปิดเตี้ยตายเจ็ด	ความเชื่อมั่นทำให้งานสำเร็จ
211.	ปากดีเป็นศรีแก่ตัวปากชั่ว อัปราชัย	คำพูดไม่ดีทำให้เกิดอันตรายได้
212.	ปูทอง	มิตรดียอมช่วยเหลือกันในยามยาก
213.	เป็นจริงอย่างว่า	-
214.	เป็นหยั่งผีจึงย่านคาถาอาคม	คนกตัญญูยอมมีความสุข
215.	เปรตปราน	ทำสิ่งใดยอมได้รับสิ่งนั้นตอบแทน

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
216.	ไปเรียนว่าปีหน้าไปค้าว่า ปีชื้อ	การพลัดวันประกันพรุ่งทำให้เสียงาน
217.	ผลกรรม	ความไม่ซื่อสัตย์ต่อกันทำให้เกิดความ เสียหายได้
218.	ผัวกับเมีย	สามีภรรยาช่วยกันทำมาหากินย่อม ประสบความสำเร็จ
219.	ผัวดูเมียดู-ผัวต่อเมียพาย	สามีภรรยาช่วยกันทำมาหากินย่อม ประสบความสำเร็จ
220.	ผัวเป็นจระเข้	-
221.	ผัวเมียค่อยพูดจากัน	ต้องรู้จักกะมัดระวังคำพูดและพูดให้ถูก กาลเทศะ
222.	ผัวเมียไม่ฟังกัน	ภรรยาฟังเชื่อฟังสามี
223.	ผัวเมียหุบเบา	การหลงเชื่อผู้อื่นโดยขาดการ ไตร่ตรองทำให้เกิดผลเสีย
224.	ผีกองกอย(1)	เมื่อทำสิ่งใดต้องทำให้เสร็จดูสว่าง
225.	ผีกองกอย(2)	-
226.	ผีเจ้าปากกลายเป็นเสือ	การเชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ทำให้ ปลอดภัย
227.	ผีนางระป่า	
228.	ผีบอกสมบัติ	ผู้ที่ทำความดีทำให้ชีวิตมีความสุข
229.	ผีบอปล	คนไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทำให้ ขาดมิตรแท้
230.	ผีโพงพืม	การอภัยให้ผู้อื่นทำให้เกิดความสุขใจ

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
231.	ผีเนรคุณ	อย่าไว้ใจทางอย่าวางใจคนจะ จงใจเอง
232.	ผู้ใหญ่ข่มเหงเด็กน้อย	ผู้มีอำนาจมากอย่าข่มเหงผู้น้อย
233.	ไฟความติดดินเงินเบี้ยบบ่ แก่กนตุง	ค่อยๆคิดค่อยๆทำจะประสบผลสำเร็จ
234.	ฝันเป็นจริง	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
235.	ฝันไม่แม่น	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
236.	ฝึกฝน	ความซื่อสัตย์สุจริตนำไปสู่ความสำเร็จ รุ่งเรืองในชีวิต
237.	พญากาเผือก	ผู้ที่ทำความดีย่อมได้รับการตอบแทน
238.	พญาคันทกา	ความอิจฉาริษยาผู้อื่นทำให้เกิดความ ทุกข์ใจ
239.	พญาบุงกับพญากา	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
240.	พญาแพะ	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
241.	พญาสุวรรณกัจฉะ	การพบเพื่อนอย่ามองเพียงรูปร่าง หน้าตาเพียงด้านเดียว
242.	พระกับสามเณร	หากขาดการไตร่ตรองทำให้เกิด ความเสียหายได้
243.	พระกิงจู	—
244.	พระกิตพระพาน	—
245.	พระงอ	การพูดปดทำให้เกิดความไม่สบายใจ
246.	พระเทวทัต	ความรักของพ่อแม่ยิ่งใหญ่
247.	พระปลาต๋อ	สามภรรยาควรให้เกียรติกันและกัน

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
248.	พระยากับเซียงเมียง	คนมีปฏิภาณไหวพริบยอมแก้ปัญหาได้
249.	พระยาจิตตะราช	ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว
250.	พระรถเมรี	ความกตัญญูทำให้ผู้ใหญ่เมตตา
251.	พระลักพระราม	การขาดความรับผิดชอบทำให้เกิดปัญหาได้
252.	พรานบุญกับลูกสิบเจ็ดคน	ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว
253.	พรานยิงหมู	-
254.	พอกันคักคัก	ความกตัญญูทำให้พบความสุข
255.	พ่อตากับลูกเขย (1)	-
256.	พ่อตากับลูกเขย (2)	-
257.	พ่อตากับลูกเขย (3)	-
258.	พ่อตากับลูกเขย (4)	ใจแล้วอวดฉลาด
259.	พ่อตาหมอลิเก	-
260.	พ่อรักลูกหรือลูกรักพ่อ	ความรักของพ่อยิ่งใหญ่สามารถสละเพื่อลูกได้
261.	พี่ชายวิว	ความรักความห่วงใยของพี่น้องทำให้มีความสุข
262.	พี่สอนน้องบันสอง	ก่อนทำความผิดต้องนึกถึงคำสอนของผู้ใหญ่
263.	พื้นเวียงจันทน์หรือพื้นเวียง	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
264.	เพื่อนคิดทรยศแก่กัน	เพื่อนที่ขาดความจริงใจยอมได้รับกรรม
265.	แพะรับปาก	คนไม่มีปากเสียงยอมเสียเปรียบผู้อื่น

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
266.	มดตะนอยทำไมจึงมีพิษที่กัน	หากขาดการไตร่ตรองทำให้เกิดความเสียหายได้
267.	มนต์ดด	ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านถ้ารู้จักนำไปใช้ย่อมประสบความสำเร็จ
268.	มนุษย์บ่มีคุณ	คนที่เคยทำประโยชน์ให้กับเราเมื่อเขาไม่สามารถทำประโยชน์ให้แล้วควรจะดูแลเขาตามอัธยาศัย
269.	มนุษย์หูสั้น ช้างไม่มีเท้า หมีมือด้วน	หากขาดการพิจารณาไตร่ตรองย่อมทำให้เกิดผิดพลาด
270.	มหาเศรษฐีผู้ใจบุญ	ผู้มีความเมตตาย่อมได้รับผลตอบแทน
271.	มโหฬาร	คนมีปัญญาย่อมแก้ปัญหาได้
272.	ม้ากับมนุษย์	ผู้ค้อยปัญญาย่อมเสียเปรียบผู้ฉลาดกว่า
273.	มารยาหญิง	-
274.	ม้ากับวัว	-
275.	มิดอีโต้	ความสามัคคีก่อให้เกิดความสำเร็จ
276.	มุนกิติ	การคบมิตรต้องมีความจริงใจต่อกัน
277.	เมฆยศลิมตาย	อย่างลุ่มหลงยศฐาบรรดาศักดิ์จนลืมตัว
278.	เมียบัดหัวเดือน	คนดีรู้อย่างไรเหตุผลทำให้ได้รับอันตรายได้
279.	เมืองกินคน	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
280.	เมืองขวางทะเลบุรี	คนขาดศีลธรรมย่อมได้รับการลงโทษ
281.	เมืองชะวาทเวติศรีมหานคร	คนพาลย่อมได้รับการลงโทษ

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
282.	เมืองสุรินทร์	-
283.	แม่ น้ำ ก่า	-
284.	แม่ โสพ	-
285.	แม่ ย่า ตาบอด	ผู้ที่คิดร้ายต่อผู้อื่นย่อมได้รับผลกรรมนั้น
286.	แม่ เสี่ยงใจร้าย	ผู้ที่คิดร้ายต่อผู้อื่นย่อมได้รับผลกรรมนั้น
287.	ไม่ เกิน วาสนา	จงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
288.	ไม้ ค้ำ วิเศษ	การขาดการสังเกตุทำให้เกิดผลเสียหายต่อตนเอง
289.	ไม่รู้ จัก ตาย	-
290.	ย่า กับ ลูก สะ ใ ก้	ทำกรรมใดย่อมได้รับกรรมนั้นตอบสนอง
291.	รอ โอกาส เหมาะ	การใช้คนได้ตรงกับงาน ทำให้ได้งานมีคุณภาพ
292.	ราชสีห์ ทนง ตัว	อย่ามองข้ามความสำคัญของผู้ที่ด้อยกว่าตนเอง
293.	รู้ เท้า ทัน	การเลียนแบบสังคมควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล
294.	เรา พวก เดียว กัน	ทุกคนจะต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด
295.	เรื่อง ของ ชรรณดา	ผู้มีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
296.	ลอง ดิคน มี ไหวพริบ	คนที่ขาดความมั่นใจอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้
297.	สิง กับ เต่า	คิดหรือทำสิ่งใดต้องนึกถึงใจผู้อื่นบ้าง
298.	สิง กับ แห	ก่อนที่จะเลียนแบบผู้อื่นต้องดูให้เหมาะสมกับตนด้วย

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
299.	ลิงข้ามแม่น้ำกับจระเข้	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
300.	ลิ้นทอง	การคิดหรือทำสิ่งใดต้องไตร่ตรองให้รอบคอบ
301.	ลิผี	ก่อนที่จะเชื่อสิ่งใดต้องสอบถามหลาย ๆ ฝ่าย
302.	ลูก	การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ลูกนั้นพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่าง
303.	ลูกเขยกับพ่อตา	-
304.	ลูกแฝดกำพร้า	พี่น้องจะต้องมีความรักและช่วยเหลือต่อกัน
305.	ลูกอมวิเศษ	ก่อนจะปักใจเชื่อสิ่งใดต้องสอบถามจากหลาย ๆ ฝ่าย
306.	เลิกกับเมียไปบวช	-
307.	เลี้ยงข่อยไว้บุญเจ้าหากสิมี	ต้องมีความเมตตาต่อผู้ที่ด้อยกว่า
308.	โลกมากลาภหาย(1)	โลกมากลาภหาย
309.	โลกมากลาภหาย(2)	คนเราต้องรู้จักความพอดี
310.	วาสนา	-
311.	วิญญาน	-
312.	ศุภมิตร - เกตินี	ให้ทุกข์กับท่านทุกข์นั้นถึงตัว
313.	เศรษฐีกระเบื้อง	การใช้ปัญญาตอบโต้เพื่อแก้ปัญหา
314.	เศรษฐีตระหนี่ไม่เอาใคร	คนเราอยู่ในสังคมเดียวกันต้องพึ่งพาอาศัยกัน

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
315.	เศรษฐีหาลูกสะใภ้	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทำให้ได้รับผล ตอบแทนในหน้า
316.	สอนไม่เป็นก็เป็นอันตราย	ถ้าชี้แจงไม่เข้าใจทำให้เข้าใจผิดได้
317.	สัตว์ต้องอยู่กับมนุษย์	การฟังที่ไม่ชัดเจนเมื่อนำไปถ่ายทอด ต่อย่อมทำให้เกิดความเสียหายได้
318.	สัตว์กตัญญู	ความกตัญญูกตเวทีย่อมได้รับผล ตอบแทน
319.	สาวบ้านนอกหนุ่มบางกอก	ก่อนจะเลียนแบบทำตามอย่างสังคม จะต้องสังเกตและเรียนรู้ให้เข้าใจ เสียก่อน
320.	ล่า เก่า	ต้องรู้จักไตร่ตรองก่อนจะใช้สิ่งของ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
321.	สิงห์ไกรภพ	ผู้ที่ขาดการระงับความโกรธทำให้ เกิดผลเสียหายได้
322.	สินชัย	ความกตัญญูกตเวทีย่อมได้รับผล ตอบแทน
323.	สินไช	คนมีน้ำใจยอมเป็นที่เอ็นดูของผู้ใหญ่
324.	สี่สหาย	คนมีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
325.	สุทธนูชาดก	ความรักของสามีภรรยา
326.	สุชน-มโนห์รา	ความรักของสามีภรรยา
327.	สุนัข	ความกตัญญูยอมเป็นที่รักของคนอื่น
328.	สุปถนุชาดก	การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทำให้ได้รับผลกรรม

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
329.	สุพรมโมกษา	การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ย่อมได้รับการตอบแทน
330.	สุภามิถว่า 30 คำถึง	คนมีน้ำใจย่อมได้รับการตอบแทน
331.	สุริยคราส-จันทคราส	ความรักของพี่น้อง
332.	สุริวงศ์	ความไม่ซื่อสัตย์ของสามีทำให้ภรรยาเกิดความทุกข์
333.	เสียวสวาด	ผู้ไม่มีความกตัญญูทำให้ผู้อื่นรังเกียจ
334.	เสือกับลิง (1)	ผู้มีปัญญาย่อมสามารถแก้ปัญหาได้
335.	เสือกับลิง (2)	ก่อนจะทำสิ่งใดต้องสำรวจให้ถ่องแท้ก่อน
336.	เสื่อทำไมจึงตัวลาย	การคบเพื่อนจะต้องมีความจริงใจให้แก่กัน
337.	เสื่อสารวางโกง	การลักขโมยย่อมได้รับการลงโทษ
338.	แสงมณีแยงโลก	ผู้เสียสละเพื่อส่วนรวมทำให้ได้รับการยอมรับ
339.	โสรั้งเมืองลับแล	เมื่อทำสิ่งใดหากไม่พร้อมทำให้งานบกพร่อง
340.	หงส์ทอง	ความโลภนำมาซึ่งความเสียหาย
341.	หน้าผากไกลกะตัน	-
342.	หมอดูโชคดี	-
343.	หมอดูแม่นๆ	-
344.	หมากับหมา	-

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
345.	หมาจิ้งจอก	ไม่เชื่อฟังคำสั่งทำให้เกิดความเสียหายได้
346.	หมาท่าไม้จริงทอน	คนที่มีความเมตตาทำให้รอดพ้นจากอันตราย
347.	หมาเห่าตอนเช้า	งานจะสำเร็จได้ต้องมีการเตรียมการให้พร้อม
348.	หมาเห่าเมีย	คนเกียจคร้านในอนาคตต้องลำบาก
349.	หมาอุก	-
350.	หมากขามเป็นหยังค้อยส้ม บอนกับอีลอกเป็นหยังค้อย คั้นแท้	คนที่ขาดความเกรงใจยอมเป็นที่ รังเกียจของผู้อื่น
351.	หมูกินรำหมากินข้าว	คนตั้งใจทำงานควรจะแสดงผลงาน ให้คนอื่นรับรู้
352.	หลวงเมียลืมนม	แม่มีความรักและห่วงใยลูกเสมอ
353.	หลวงดาตระหนี่	ความตระหนี่ถี่เหนียวทำให้ผู้อื่นไม่ อยากคบด้วย
354.	หลวงพ่อกับเณรน้อย	คนที่ขาดการวินิจฉัยพิจารณายอมทำให้ เสียเปรียบได้
355.	หลวงพ่อดีใจ	หากขาดการไตร่ตรองทำให้ เสียหายได้
356.	หลวงพ่อดีใจ	เมื่อขาดการสังเกตทำให้งาน ผิดพลาดได้
357.	หลวงพ่อดีใจ	การทำผิดกฎย่อมได้รับความอับอาย

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
358.	หลวงพ่อดีไม่ใ้	การประพาศิณิธรรมนองคลองธรรม ยอมถูกสังคตลทอช
359.	หลวงพ่อดีดวัน	การขาดการไตรตรองทำให้ เสียหายได้
360.	หลวงพ่อดีไม่ยอมง	
361.	หอกอادرรพณ	ผู้ที่ไม่มีความกตัญญูยอมได้รับการ
362.	หอย	บุคคลที่เป็นคนสำคัญของงานนั้นไม่ ควรประมาท
363.	หัวพ่อดีขันข้าว	การพูดต้องรู้จักกาลเทศะ
364.	หัวล้านเกินครู	การไม่เชื่อฟังคำสั่งทำให้เกิดความ เสียหาย
365.	หัวล้านป้ายอ	ก่อนจะเชื่อในเรื่องใดต้องไตรตรอง ให้รอบคอบก่อน
366.	หัวล้านอกขน	การไม่เชื่อฟังคำสั่งทำให้เกิดความ เสียหาย
367.	ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว	ทำกรรมใดไว้ยอมได้รับการนั้น ตอบสนอง
368.	เหตุที่ทำบุญข้าวสากของชาว อีสาน	การจองเวรต่อกันทำให้เกิดความทุกข์
369.	ให้เทศน์คำเดียว	ผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาดียอม เป็นคนดี
370.	ไทรทอง	

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
371	อภินิหารหลวงตา	การหลอกลวงผู้อื่นเมื่อถูกจับได้ย่อมได้รับความอับอาย
372	อย่าโลภมาก	การรู้จักความพอดีทำให้ไม่เกิดความเสียหาย
373	อยากได้ผ้าถุง	การเลียนแบบสังคมมากเกินไปจนทำให้ลืมนึกถึงความถูกต้อง
374	อยากกรวย	สามีภรรยาช่วยทำมาหากินย่อมทำให้ประสบความสำเร็จ
375	อาจารย์บวชนาน	การเรียนรู้สิ่งใดจะต้องใช้วิจารณญาณในการที่จะเชื่อ
376	อาจารย์ทองอยากตั้ง	การหยุดหลอกลวงผู้อื่นก่อให้เกิดความไม่สบายใจ
377	อ้ายหนึ่งจะไปทำงาน	การหยุดยั้งเป็นที่ถูกใจของผู้อื่น
378	อินทปัตถา (1)	ความเมตตากรุณาจะทำให้ได้รับผลตอบแทน
379	อินทปัตถา (2)	
380	อีสาอีลุน	ความอิจฉาริษยาทำให้เกิดความทุกข์
381	อุปคุตปราบมาร	ทำความผิดแล้วมีความสำนึกย่อมได้รับการอภัย
382	เอาน้ำลูบห้อง	การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจะต้องไม่มีความลับปิดบังต่อกัน
383	ไอ้กำพร้าว	คนขยันย่อมประสบความสำเร็จ
384	ไอ้ชาติติดกับไอ้ตาบอด	ความสามัคคีก่อให้เกิดความสำเร็จ

ลำดับที่	นิทานเรื่อง	แนวคิดจากเรื่อง
385.	ไอ้ขี้คร้าน	คนเกียจคร้านย่อมเป็นที่รังเกียจของผู้อื่น
386.	ไอ้จมูกบี้	-
387.	ไอ้ป้าง	การเสพสิ่งมีนเมาทำให้ขาดสติ
388.	ไอ้ปุกณะ	คนที่มีความเสียสละย่อมได้รับการตอบแทน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อนิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม

1. นิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม
สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533)

คุณธรรม	ชื่อนิทาน
1. ความซื่อสัตย์สุจริต	<p>กลองพระอินทร์ การทำบุญปรารภหรือ- ไม่ปรารภอานิสงค์นั้นก็จะได้เหมือนกัน โกตทุหะริกะ ชุนทิง คนโกหกต่อแหล คนใจบาป คนมีศีลธรรม ครอบครัวหุหนวก คราดฮั้ง-คราดมี ความสามัคคี ภูเขาทาน จำปาสีตัน จึงคิงตั้งแดง เจ้ายอดทอง โจรห้าร้อย ซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นาน ดาซัง ตำนานเมืองฟ้าแดดสงยาง ตุ๊กแกท่าไม้จิงหลังลาย ท้าวคำสอน ท้าวจักรกumar ท้าวจักรนิมพรหมรินทร์ ท้าววีวทอง ท้าวอาระหะโต นางแดงอ่อน นางลุนกับนางหล้า นางสอพลอดอเต่า บักหุหนวกกับบักดาบอด ปากดีเป็นศรีแก่ด้ว- ปากชั่วอัปราชัย เปรดปราน ผลกรรม ผัวเมียค่อยพูดค่อยจา ผีบอกสมบัติ ผีกฝน พญากาเผือก พญาคันคาก พระงอ</p>

 คุณธรรม

 ชื่อนิทาน

พระยาจิตตะราช พรานบุญกับลูกสิบเจ็ด
 เมืองขวางทะบุรี แม่ย่าตาบอด
 แม่เลี้ยงใจร้าย สุริวงศ์ เสือกับลิง (1)
 เสือสาวรางโกง หลวงพ่อไม้ไผ่
 อภินิหารหลวงตา อ้ายหนึ่งจะไปทำงาน
 อีหล้ากับอีลูน

2. ความมอดทน

กว่าจะคิดได้ กากับคนโทน้ำ
 คนโง่เป็นเหยื่อของคนฉลาด คนมีปัญญา
 ช้างตาโตเท่าลูกมะพร้าว เสือตัวขาวเหมือน-
 ดั่งสำลี เชียงเมียง เชียงเมียงแบ่งช้าง
 ตะเกียงวิเศษ ตาพรานดี เต่าเหาะ
 ทำไม้ช้างหัวเป็นร่องและทำไมจึงมีควายเผือก
 นางตันไทร ประกวดเล่านิทานโกหก
 ปราบยักษ์ ปัญญา ปัญญาดีกว่าทรัพย์
 บิดเตี้ยตัวายเจ็ด ผันเป็นจริง ผันไม่แมน
 พญาบั้งกับพญาภา พญาแพะ
 พันเวียงจันทน์หรือพันเวียง มโหฬร
 เมืองกินคน ลิงข้ามแม่น้ำกับจระเข้
 เศรษฐีกระเบื้อง สิงหะไกรภพ สีสหาย
 อยากรววย อาจารย์บวชนาน

คุณธรรม	ชื่อนิทาน
3. ความกตัญญูกตเวที	<p>แก้วกำพร้าว ความกตัญญู เจ็ดคะแนน เจ็ดหวดเจ็ดโท ได้เมียลิมพ่อแม่ เต่าคำ ท้าวกำพร้าวเลี้ยงแม่ ท้าวซีเกียง ท้าวไขขาว ท้าวตันชนาม ท้าวสิงห์กาโล่กระต่ายคำ นางหมาขาว บุญคุณพ่อแม่ เป็นหยั่งฝึ้งย่านคาถาอาคม พระรถ-เมรี พอกันคักคัก มนุษย์ผู้มีคุณ สัตว์กตัญญู สินชัย เสียวสวาด หอกอาถรรพณ์</p>
4. ความขยัน	<p>กลืนไม่เข้าคายไม่ออก กำพร้าวหม้อแตก คนบ่พอบาท ช้องศักดิ์สิทธิ์ ใจหนักได้กินข้าวใจเบาได้กินนุ่น ท้าวहुดีง ท้าวहुตสามเปา ทิดดีทิดร้าย ทุกขบ่หอนมีคาคมมีบ่หอนทุกข บักคำซีเกียง ผัวกับเมีย ผักดุกเมียดุก-ผัวต่อเมียต่อ ผีกองกอย ไม้ความคิดตื่นเงินเบี้ยบ่แก่นถุง พระลักพระราม เราพวกเดียวกัน หมาเห่าเมีย ไอ้กำพร้าว ไอ้ซีคร้าน</p>
5. ความเสียสละ	<p>กระต่ายหย่เสื่อ ไก่แก้วหอมชู งูเหลือม เจ้าเมืองใจอารี ช้างอันซพาล ทุกขโตทุกขถานัง นกกระจอกอาสาพระราชา</p>

คุณธรรม	ชื่อนิทาน
	<p>นางสีทา ปูทอง ผีปอบ เศรษฐีที่ตระหนี่ไม่เอาใคร เศรษฐีหาลูก- สะไข้ สินไซ สุภาพคิดว่า 30 คำสั่ง แสงมณีแยงโลก หลวงตาตระหนี่ ใ้อุปถัมภ์</p>
6. ความเมตตากรุณา	<p>กบกินเดือน (3) กำพร้าผีน้อย คนถูกสาปเพราะบาปหนา ทำไมหมากับแมว- จึงไม่ถูกกัน นกเขากุหาหอน นางแมว มหาเศรษฐีผู้ใจบุญ เลี้ยงข่อยไว้บุญเจ้าหาก- สิมิ สุปุณณาชาตก หม่าทำไมจึงหอน อินทปัตถา (1)</p>
7. ความสามัคคี	<p>คนพิการ พ่ายักษ์ ชายสี่คน ทำไมค้างคาวจึงห้อยหัวอยู่ ทำไมจึงเกิดจันทรคราสสุริยคราส นกกระเจาบ บักหอยคัน มีดอีโต้ ใ้อ้ชาติติดกับใ้อ้ตาบอด</p>
8. ความใฝ่รู้	<p>คนไม่เคยไปวัด คนไม่เคยไปวัด คนไม่มีวาสนา ชายสิบคน ตาบอดแจ้งบัฐทางสิไป ทำไมงูเหลือมจึง- ไม่มีพิษ นกยางคอก่าน ไม้ค้ำวิเศษ สาวบ้านนอกหนุ่มบางกอก หลวงพ่อซึ้งก</p>

คุณธรรม	ชื่อนิทาน
9. ความมีระเบียบวินัย	กบกินเดือน (1) เด็กเลี้ยงควาย นกกระปูดทำไม้ตาแดง ปรีศนาสอนลูก ผีเจ้าป่ากลายเป็นเสือ หลวงพ่อบัวมี อาจารย์ทองอยากร้าง
10. ความยุติธรรม	การทำคุณบูชาโทษ จังไรไฟไหม้ จำบ้านตัดสินความ เรื่องของธรรมดา
11. การตรงต่อเวลา	ตาเหลว ไปเรียนว่าปีหน้าไปค้าว่าปีชื้อ หมาเห่าคอนเช้า
12. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติ รู้เท่าทัน ตามขนบธรรมเนียมประเพณี	
13. การประหยัด	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. นิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมที่เป็นลักษณะเด่นของคนอีสานใต้ที่นอกเหนือจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

คุณธรรมที่เป็นลักษณะเด่น ของคนอีสานใต้	ชื่อนิทาน
1. ความเป็นผู้มีสติรู้จักไตร่ตรอง และยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี	<p>ก่องข้าวน้อย กากน ไก่กับสุนัขจิ้งจอก ดาสิงห์สามตา โตอุบาร์ท นอนสูงให้นอน- คว่านอนต่ำให้นอนหงาย บักหล้าช่างชอบัก- งอซี้ดี ปราสาทหินพิมาย ผัวเมียหูเบา พระกับสามเณร พระยากับเชียงเมียง ท่าไมมตตะนอยจึงมีพิษที่กัน มนุษย์หูสั้นข้าง- ไม่มีห้าหมมือด้วน เมียขัดผัวเดือน ลั่นทอง ลูกอมวิเศษ สำเก๋า หลวงพ่อซี้ไก่ หลวงพ่อแมลงวัน หัวล้านบ้ายอ</p>
2. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน	<p>คนไม่เคยใส่บาตร คำหมากแห้ง เชียงเมียงเก็บขี้ม้า ตำนานบุญบังไฟ ตีนตด เต่ากับกระรอก ผู้เนรคุณ รอโอกาสเหมาะ สอนไม่เป็นก็อันตราย สัตว์ต้องอยู่กับมนุษย์ เสือกับลิง (2) หลวงพ่อกับเณรน้อย หอย</p>

คุณธรรมที่เป็นลักษณะเด่น ของคนอีสานใต้	ชื่อนิทาน
3. ความรักความผูกพันของมนุษย์	<p>บุลู-นางอ้ว ภูนาคราชหรือมณีสังจา ท้าวสังคหัต ท้าวสีทน นางผมหอม บัวอมบัวของบัวเชียง พระเทวหัต พ่อรักลูกหรือลูกรักพ่อ พี่ชายวิว สุทษนุชาดก สุชนมโนห์รา สุวิยตราส- จันทรตราส หลงเมียลิ้มแม่</p>
4. การให้เกียรติผู้อื่น	<p>กระต่ายกับเต่า แก้วหน้าม้า ไจรสามสตาจค์ ท้าวผาแดงนางไอ่ ท้าวมหาหุຍ ท้าวเห็นอ้ม ทูกร์เห็นปว่าติมีเห็นว่าพี่น้อง ผัวเมียไม่ทิ้งกัน พญาสุวรรณกัจฉะ พระปลาค้อ ราชสีห์ทองตัว เอน้ำลือบห้อง</p>
5. รู้จักความพอดี	<p>คนสร้างบ้านกับคนโลกมาก ภูใหญ่ให้ทอง ชาวไร่กับลิง ชื่อไม่เป็นมงคล ผู้ใหญ่ข่มเหงเด็กน้อย เมายศลิ้มตาย ไม่เกินวาสนา โลกมากลาภหาย (2) อย่าโลกมาก อยากรได้ผัวงู</p>

คุณธรรมที่เป็นลักษณะเด่น ของคนอีสานใต้	ชื่อนิทาน
6. ความเป็นผู้มีเหตุผล	คนสองตาก ความอยากมั่งอยากมี ตาบอดค้ำข้าง ท้าวกิ่งก้อย ทำไม้จ๊กจั้น- ไม้สีได้ ทำไม้พ่อตาจึงรักลูกเขยคนเล็ก พ่อตากับลูกเขย (4) ลิงกับเต่า ลิงกับแห
7. การมีสติจะความจริงใจ	กระต่ายกับเกลธ การตั้งชื่อหนองหาร ทำไมกากับนกยูงจึงเป็นศัตรูกัน ทำไมเสื่อจึงตัวลาย เพื่อนคิดทรยศต่อกัน มุนกิดติ เสื่อทำไม้จึงตัวลาย หมาขามเป็นหยิ่งจั่งค่อยส้ม
8. การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่	ท้าวจันทโครบ ทุงกุลาร้องไห้ พี่สอนน้องบันสอง สุพรหมโมกษา หมาจิ้งจอก หัวล้านเกินครู หัวล้านอกขน
9. ความกล้าหาญและเชื่อมั่น ในตนเอง	นายฮ้อยพระโพธิสัตว์ ปลาฉลาด แพะรับปาก มนต์ตด ม้ากับมนุษย์ ลองดีคนมีไหวพริบ หมูกินรำ หมากินข้าว
10. ความละเอียดและความ เกรงกลัวต่อการทำความชั่ว	การผูกเวร เมืองชะวาทเวตศิริมหานคร ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว เหตุที่ทำบุญ- ข้าวสากของชาวอีสาน อุปคุตปราบมาร

คุณธรรมที่เป็นลักษณะเด่น ของคณีสานได้	ชื่อนิทาน
11. มารยาทในการแสดงความคิดเห็น การขอภัย การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ	คนไม่รู้ภาษา ตาล้ายจอมเซอ เต่ากระดองแตก ลูกแฝดกำพร้าว หลวงพ่อดันข้าว
12. การไม่โลภและไม่ขโมย	เต่ากินทอง ปราบลิงมากวนไร่ โลภมากลาภหาย(1) หงส์ทอง
13. การอบรมเลี้ยงดูที่ดีทำให้	นกแขกเต้า นกแขกเต้าสองตัว ลูก ให้เทศน์คำเดียว
14. ความไม่เห็นแก่ตัว	กินคนเดียววงเหลื่อมเกี่ยว นกกระสาจับ- หมาจิ้งจอก นระชีวะชาดก ย่ากับลูกสะใภ้
15. ความรับผิดชอบ	นกกระจอก นกกระจอกน้อยสองผัวเมีย ไสร้งเมืองลับแล
16. การทำใจให้สงบและ อารมณ์แจ่มใส	นางปัจจาตารา บั๊กหลอก

คุณธรรมที่เป็นลักษณะเด่น

ชื่อนิทาน

ของคนอีสานใต้

17. การไม่ลองและเสพสิ่ง
เสพติดให้โทษ

เซียงคงคนซีเหล้า ไร่ปาง

18. การไม่ประทุษร้าย

ศุภมิตร-เกศินี

ต่อชีวิตและร่างกาย

ของบุคคลและสัตว์

19. การให้อภัยผู้อื่น

ผีโพงพืม

20. มารยาทและนิสัย

แกงเต่า

ส่วนบุคคลในการ กินนอน

ขับถ่าย แต่งกาย และ

สังคมระหว่างเพศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

นิทานพื้นบ้านภาคอีสานตอนใต้

กบกินเดือน (1)

หยัด สุดจินดา

ในสมัยก่อนนานมาแล้ว มีครอบครัวหนึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่นอกเมือง ครอบครัวนี้มีลูกสาวสองคน ซึ่งพ่อแม่พยายามที่จะอบรมสั่งสอนในเรื่องการบ้าน การเรือน หากออกเรือนไปแล้วจะได้เป็นภรรยาที่ดี วันหนึ่งพ่อแม่อยากจะทดสอบฝีมือการทำอาหารของลูกทั้งสองจึงให้ลูกทำอาหารให้กิน พี่น้องทั้งสองคน จึงทำกับข้าวคนละอย่าง แล้วต่างคนต่างชิมฝีมือของกันและกัน แต่ในซุกก็ไม่ สามารถที่จะตัดสินได้ว่าของใครรสชาติดีกว่า ทั้งสองจึงทะเลาะและดบตีกัน ต่อมาไม่นานสองพี่น้องก็ตายไปจึงได้ไปพบกับพระยายม ๗ เอาวิญญาณไปตัดสิน และลงโทษ โดยให้ทั้งสองตกนรก 7 ชั้น ถ้าพ้นโทษออกมาแล้วให้ไปเกิดเป็น เดือนอีกคนหนึ่งให้เกิดเป็นกบ เพื่อให้คนทั้งโลกได้เห็นการกระทำที่ไม่ดีของคน ทั้งสองตลอดกาล นับตั้งแต่นั้นมาเราจะเห็นกบกินเดือนในบางโอกาส

กบกินเดือน (2)

วรรณพันธ์

ในอดีตกาลยังมีชายสองคนในตระกูลที่ยากจน ปีหนึ่งเกิดฝนแล้ง ข้าวยากหามาแพง พ่อแม่ต้องเข้าป่าหาขุดกลอยขุดมันมาเลี้ยงลูก วันหนึ่งเผอิญ พ่อแม่หากกลอยหามาได้น้อยไม่พอแบ่งปันให้ลูกกิน ครั้นลูกทั้งสองไปขอกินจาก แม่ ๗ ก็บอกว่าไปขอกินจากพ่อ ครั้นไปขอพ่อ ๗ ก็บอกว่าไปขอแม่ ในที่สุดลูก ทั้งสองเลยอดกินจึงเตี้ยแค่น้ำให้พ่อแม่ แล้วพากันหนีจากบ้านไปตามยถากรรม เรื่องนี้ร้อนถึงพระอินทร์ ๗ จึงเนรมิตรกายเป็นงูเห่ากับพังพอน มาต่อสู้กันอยู่ กลางทางเพื่อช่วยทุกข์ของเด็กทั้งสอง งูเห่ากับพังพอนกัดกันผลัดกันแพ้กันชนะ

บางครั้งงูเห่าทำเป็นตายฟุ้งพอนก็ไปแตะเอาเปลือกไม้ชนิดหนึ่ง (ภาคอีสาน เรียกว่าต้นตุมกา เกิดอยู่ตามป่าในภาคอีสาน ต้นขนาดต้นตุมบ้านเกล็ดโตเห่า หัวนมมือ ผลดิบสีเขียวผลสุกสีเหลือง บางต้นรสขม บางต้นรสหวาน กากขอบกิน ผลสุก ฉะนั้นจึงเรียกว่าต้นตุมกา) แล้วก็ฟันใส่งูเห่า ๆ ก็พิน แล้วกัดกันต่อไป ที่นี้ฟุ้งพอนทำที่เป็นตายงูเห่าก็ใช้ฟันแตะเอาเปลือกดังกล่าวนี้มาฟันใส่ฟุ้งพอน ๆ ก็พินแล้วกัดกันอีก เด็กทั้งสองจึงพิจารณาตุการกระทำของสัตว์ทั้งสอง รู้สึก แปลกใจในเปลือกไม้วิเศษนั้นมาก เด็กทั้งสองจึงไปแตะเอาเปลือกไม้นั้นใส่ห่อ แล้วก็เดินทางต่อไป ขณะไปตามทางไปพบกับกาดัวหนึ่งนอนตายอยู่ เขาจึงคิด อยากลองยารวิเศษ จึงใช้ยานั้นฟันใส่กาดัว ๆ ก็พินกลับคืนมีชีวิต เด็กทั้งสองดีใจ มากที่มียารวิเศษจึงพากันเดินทางต่อไป จนถึงเมือง ๆ หนึ่งเด็กทั้งสองได้พักอยู่ที่ ศาลานอกเมือง ในเวลานั้นธิดาเมืองนั้นได้ถึงแก่กรรม พระยาสดใจมากจึง ประกาศหาหมอที่จะรักษาธิดาให้ฟื้นคืนได้ ถ้าใครสามารถรักษาพระธิดาได้จะ ยกให้เป็นภรรยา หมอชาวเมืองทั้งหลายต่างพากันมารักษาพระธิดาจนหมดความสามารถ วันหนึ่งมีชาวเมืองผู้หนึ่งได้ออกไปนอกเมือง พบเด็กทั้งสองพักร้อนอยู่ที่ศาลา (เด็กทั้งสองโตเป็นหนุ่มแล้ว) ชาวเมืองผู้นั้นได้เล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับการตายของธิดาให้ชายหนุ่มทั้งสองฟังพร้อมคำประกาศของเจ้าเมือง ชายสองพี่น้องรับอาสาไปรักษาพระธิดา ชาวเมืองผู้นั้นจึงนำตัวสองพี่น้องไปถวายตัวกับ เจ้าเมือง ๆ จึงคำรัสให้รักษา ชายสองคนจึงใช้ยารวิเศษนั้นวางและฟันใส่ตัว พระธิดา ๆ พินกลับคืนมีชีวิตดังเดิม เจ้าเมืองจึงยกธิดาให้ชายผู้เป็นพี่ตามสัญญา และมอบเมืองให้ครองแทนพระองค์ ต่อมาไม่นานมาชายสองคนเกิดคิดถึงบิดา มารดา เขาจึงลาภรรยากลับไปบ้าน ก่อนไปเขาได้สั่งภรรยาไว้ว่าห้ามนำห้อยยา ออกมาฝั่งในคืนจันทร์เพ็ญ ครั้นเมื่อชายสองคนไปแล้วพระอินทร์จึงตั้งใจให้นาง นำห้อยยาออกมาฝั่ง นางร้อนใจทนไม่ไหวจึงนำห้อยยาออกมาฝั่งในคืนเดือนเพ็ญ เดือนจึงเสด็จลงมาลักเอายานั้นไป เมื่อชายผู้เป็นสามีกลับมานางจึงเล่า เหตุการณ์ให้ฟัง เขารู้สึกเสียใจมากจึงเกณฑ์สัตว์ทั้งหลายขึ้นไปรบเอายาคืนจาก เดือน ครั้งแรกเกณฑ์ไก่ไปรบก่อนที่ไก่ไปรบได้บอกว่าเมื่อเห็นการรบให้ยิงปืน ตีกลองตีฆ้องให้ร้องเป็นการช่วยเหลือ แต่เมื่อไก่ไปแล้วก็หายไปกลายเป็น

ดวงดาวชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นบริวารของเดือนมีเจ็ดดวงเล็ก ๆ ปรากฏในท้องฟ้า ทุกวันนี้ (ดาวลูกไก่) ชาวอีสานเรียกว่า ดาวไถน้อยหรือดาววีขึ้นทางทิศตะวันออก ต่อมาชาวนั้นจึงเรียกข้างไปรบแล้วข้างใต้สั่ง เช่นเดียวกับไถ ข้างก็หายไปอีกกลายเป็นดาวข้างมีเจ็ดดวงเหมือนกัน แต่โตกว่าดาวไถน้อยขึ้นประจำทางทิศเหนือเมื่อตอนคึกดาวนี้ไม่คึกเหมือนดาวไถน้อย ต่อมาเกณฑ์หมูขึ้นไปรบ หมูก็บอกเช่นเดียวกันกับไถและข้าง หมูก็เลยหายไปอีกเลยกลายเป็นดาวหมูซึ่งขึ้นประจำทางทิศตะวันตกเมื่อตอนหัวค่ำดวงโตใสประมาณ 3-4 ทุ่มก็หายลับไป ครั้นเกณฑ์เต่าเพ็ก ๆ ก็บอกเช่นเดียวกับสัตว์ทั้งสามแล้วเต่าก็ขึ้นไปรบกับเดือน เต่าก็หายไปอีกเช่นเดียวกับสัตว์เหล่านั้น เต่าก็กลายเป็นดาวเพ็ก ดาวดวงนี้ โดยขนาดดาวหมูซึ่ง ขึ้นทางทิศตะวันออกเมื่อตอนจะรุ่ง เมื่อดาวนี้ขึ้นสูงประมาณ 45 องศาหรือ 50 องศา ก็จะสว่าง ทั้งนี้ให้ขึ้นไปรบกับก็ได้บอกเช่นเดียวกับ สัตว์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว คราวนี้กบรบจริงฉะนั้นเมื่อมีจันทร์ทรูปราดา ชาว อีสานจึงพากันเข้าใจว่า กบกินเดือน จึงพากันไต่ร้อง ดิฉ้อง ดิกลอง ยิงปืน ตีไม้ ต่ำครก ตีสาก เพื่อช่วยกบรบเดือนมาจนทุกวันนี้ แต่การรบยังไม่ได้ผลจึง ได้มีกบกินเดือน ต่อมาอีกเกือบทุกปี

กบกินเดือน (3)

สอางค์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

ชายคนหนึ่งเป็นคนยากจนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เขาจึงพเนจรไป ตามดวง วันหนึ่งได้เดินทางไปเจอกับพังพอนกำลังต่อสู้กัน เมื่อดูตายพังพอนก็ ไปคาบเปลือกไม้มาพันใส่ ๑ นั้นก็พื้นมีชีวิตเมื่อพังพอนตายงูกิไปคาบเอาเปลือก ไม้มาพันใส่พังพอนก็ฟื้นกลับคืนมีชีวิตเช่นกัน ชายพเนจรจึงไปเก็บเอาเปลือกไม้ มาติดตัวไปด้วย เมื่อไปเจอกบตายเขาจึงลองพันเปลือกไม้ใส่กบตัวนั้น กบนั้นก็ ฟื้นมีชีวิตเช่นเดิม เขาจึงเดินทางต่อไปพบข้างตายเขาก็ช่วยชีวิตอีก สัตว์ทั้ง หลายต่างก็ไม่ลืมบุญคุณที่ชายพเนจรช่วยเหลือ ต่อมาชายพเนจรได้เดินทางไป ยังเมืองต่าง ๆ เมื่อไปถึงเมืองหนึ่งลูกสาวของเจ้าเมืองนั้นตายลง เจ้าเมือง

จึงให้ทหารไปป่าวประกาศว่า หากผู้ใดช่วยชีวิตของลูกสาวตนได้จะได้แต่งงานกับลูกสาวของตน ชายพเนจรจึงไปช่วยให้พี่กลับคืนมีชีวิตเขาจึงได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าเมือง ชายพเนจรนั้นไม่เคยเอาเปลือกไม้ขึ้นให้ใครดูเลย วันหนึ่งเป็นคืนเดือนหงายเขาจึงแกะเปลือกไม้ขึ้นออกดู บังเอิญพระจันทร์ได้เห็นเปลือกไม้จึงขโมยไป กบซึ่งอยู่บริเวณนั้นพอดีและเคยเป็นหนี้บุญคุณของชายพเนจรจึงไปแย่งเอาเปลือกไม้คืนให้เจ้าของ แต่กบก็ไม่สามารถแย่งคืนมาได้ เพราะเมื่อกบจะเข้าไปคราวใดชาวบ้านจะพากันตีฆ้องและกลอง ให้มีเสียงดังเพื่อช่วยเหลือพระจันทร์ จนกระทั่งทุกวันนี้กบยังมีความพยายามที่จะนำเปลือกไม้ขึ้นคืนให้ชายพเนจร ปัจจุบันนี้เราจึงเรียกว่า กบกินเดือน

กระต่ายกับเกล

บุญส่ง ครูศรี

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วบรรดาสิงสาราตร์ยังพูดได้ มีเสือไก่ และกระต่ายอาศัยอยู่ด้วยกัน ทั้งสามสาบานเป็นเพื่อนรักและแบ่งงานกันทำ โดยให้สองตัวไปทำงาน แล้วให้ตัวหนึ่งอยู่บ้านคอยหุงหาอาหารไว้ให้เพื่อนที่ออกไปทำงานมันจะผลัดกันทำเช่นนี้เป็นกิจวัตร วันหนึ่งเสืออยู่บ้านหุงหาอาหาร กระต่ายกับไก่ก็ออกไปทำงาน เสือออกไปหาเนื้อมาทำอาหารเมื่อไก่กระต่ายกลับมาจะกินอาหารที่เสือหาไว้ วันที่สองกระต่ายและเสือออกไปทำงานเป็นเวรของไก่อยู่บ้านหุงหาอาหารไว้รอเพื่อนที่ออกไปทำงาน ไก่ออกไขทำอาหารไว้ให้เพื่อนกิน เมื่อถึงวันที่สามเป็นวันที่กระต่ายต้องอยู่บ้านทำอาหารให้เพื่อนกิน กระต่ายเกิดความเกียจคร้านขึ้นมากก็ไม่ยอมออกไปหาอาหาร เมื่อถึงเวลาอาหารกระต่ายก็ตักน้ำใส่หม้อแล้วถ่ายมูลของตนลงไป ในหม้อ ทำเป็นแกลงให้เพื่อน ๆ กิน เมื่อเสือและไก่กลับมาถึงด้วยความเหน็ดเหนื่อยและหิวมาก สัตว์ทั้งสองจึงชวนกระต่ายกินอาหาร แต่วันนี้กระต่ายอ้างว่าตนยังไม่หิวให้เสือและไก่กินอาหารก่อน เมื่อเสือและไก่กินอาหารที่กระต่ายเตรียมไว้อย่าง ไม่มีความเคลือบแคลงสงสัย กระต่ายก็นิ่งหัวเราะชอบใจทำให้เสือและไก่

สงสัยเป็นอันมาก ผลสุดท้ายกระต่ายก็เล่าความจริงให้ฟังว่าอาหารในหม้อนั้น
ความจริงเป็นมูลของคน เสือได้ฟังก็โกรธมาก จึงไล่กระต่ายออกจากบ้าน
กระต่ายจึงต้องออกบ้านไม่สามารถคบค้าสมาคมกับเพื่อน ๆ ได้อีก กระต่าย
จากบ้านเป็นเวลานานเกิดความหิวโหยและเหนื่อยอ่อนมาก บ้านที่เคยอยู่อย่าง
สุขสบายกับเพื่อน ๆ ก็ไม่ได้อยู่ต้องออกหากินตัวเดียว อยู่อย่างหัวเดียว
กระเทียมลืบมีความทุกข์มาก ในที่สุดกระต่ายก็ชมซานกลับมาไปหาเพื่อน ๆ
แล้วสาบานว่า ต่อไปจะไม่ทำตนไม่ดีอีก เพื่อน ๆ ทั้งสองจึงให้อภัยกระต่าย
หลังจากนั้นกระต่ายก็ทำตัวใหม่ไม่เกียจคร้าน ช่วยเพื่อนทำงานอย่างเต็มกำลัง
สัตว์ทั้งสามจึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

กระต่ายกับเต่า

หยัด สุตจินดา

กระต่ายตัวหนึ่งมีนิสัยชอบดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น วันหนึ่งได้ไปหากิน
ในป่าและเจอกับเต่าซึ่งก็มาหากินเช่นกัน กระต่ายจึงไปว่าให้เต่าว่า เดินซักช้า
ไอ้ไอ้แล้วขอท้าพนันกับเต่า ๆ ก็รับคำท้าเพราะรักศักดิ์ศรีของตนในการแข่งขัน
วิ่งเข้าเส้นชัยครั้งนี้ให้สุนัขเป็นผู้คอยตัดสิน เมื่อถึงวันแข่งขันกระต่ายกับเต่าจึง
เริ่มแข่งขัน กระต่ายนั้นวิ่งเร็วกว่าเต่ามากและเห็นว่าเต่าซักช้าไอ้ไอ้จึงแอบ
ไปนอนหลับทำให้เต่ามีใจที่จะต่อสู้จึงเร่งเดินอย่างไม่ย่อท้อ จนเข้าเส้นชัยก่อน
กระต่าย กว่ากระต่ายจะรู้สึกตัวเต่าก็ชนะแล้ว

กระต่ายหยิ่งเสื่อ

สอวงศ์ศรี ปารุงสงฆ์

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีกระต่ายตัวหนึ่งเป็นเพื่อนกับเสื่อ วันหนึ่ง
เสื่อนอนหลับกระต่ายจึงแกล้งเสื่อ โดยหยอดน้ำใส่หูเสื่อ ๆ จึงตื่นด้วยความ
หงุดหงิดแล้วเสื่อก็นอนหลับต่อ กระต่ายก็เอาหญ้าแห้งที่จุ่มกเสื่อ ๆ โม่โม่จึง

กระโดดตะครุบถูกหางกระต่ายขาดนับตั้งแต่นั้นมากระต่ายจึงมีหางสั้น กระต่าย
วิ่งหนีเสือ ๆ วิ่งตาม กระต่ายเหนื่อยจึงไปนั่งพักบนกองขี้ควาย แล้วได้ร้อง
บอกกับเสื่อว่าคนได้นั่งบนแท่นของพระอินทร์ เสื่ออยากนั่งด้วยจึงขอกระต่ายนั่ง
แล้วเสื่อก็นั่งลงอย่างแรงทำให้ขี้ควายติดกันเสื่อ กระต่ายจึงวิ่งหนีต่อไปอีก
เสื่อวิ่งไล่จนเกือบถึงตัวกระต่าย ๆ จึงทำท่าเก็บลูกหนามเล็บเหยี่ยวกิน แล้ว
บอกเสื่อว่าคนกำลังกินถั่ว เสื่ออยากกินจึงเอามืออันใหญ่ตะครุบอย่างแรงทำให้
หนามเล็บเหยี่ยวตำมืออย่างแรง เสื่อจึงเจ็บปวด กระต่ายวิ่งหนีเสือ ๆ วิ่งตาม
อีกครั้ง กระต่ายไปเห็นเกลือกองหนึ่งจึงทำท่าเอามือโกยกินแล้วบอกกับเสื่อว่า
คนกำลังกินน้ำตาล เสื่ออยากกินจึงเอามือหยิบกินแล้วปวดแสบปวดร้อน เสื่อโมโห
จึงไล่กระต่ายจนตัวเองนั้นตกลงไปในบ่อน้ำแล้วขึ้นไม่ได้ กระต่ายหัวเราะขบขัน
อยู่ตรงขอบบ่อ สักครู่กระต่ายจึงไปเก็บดอกจานไปติดหลังคาบ้านของเสื่อจนแดง
ไล่ไปหมด แล้วกระต่ายจึงร้องบอกเสื่อที่ตรงปากบ่อว่าบ้านของเสื่อกำลังไฟไหม้
ด้วยความตกใจเสื่อจึงกระโดดขึ้นจากปากบ่อได้สำเร็จ เสื่อกับกระต่ายจึงเป็น
เพื่อนรักกันเช่นเดิม

กลองพระอินทร์

แต่ง ชัยโยปะ

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วในป่าหิมพานต์มีหนองน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง คนทั้งหลาย
เรียกกันว่าหนองปูเพราะเป็นที่อาศัยของปูใหญ่ตัวหนึ่งปูตัวนี้ใหญ่มาก โดยขนาดแพ
ใหญ่ ๆ ก้ามของมันแต่ละข้างก็โตกว่าต้นมะพร้าว ต้นตาล มันจึงอยู่ในหนองน้ำ
แห่งนั้นเพียงตัวเดียวเพราะไม่มีปูปลาใด ๆ จะสู้มันได้ ตามปกติที่หนองน้ำ
แห่งนี้มีฝูงช้างมาอาบและกินอยู่เสมอ ตั้งแต่มีปูใหญ่มากอยู่ฝูงช้างก็พากันหวาดกลัว
เพราะช้างถูกปูจับกินเป็นอาหารไปแล้วหลายตัว จึงไม่กล้าพากันมาที่หนองน้ำ
นั้นอีก ในครั้งนั้นมีช้างซึ่งเป็นลูกของหัวหน้าโขลงเชือกหนึ่งพาบรรดาช้างทั้งหลาย
เข้าไปหาพญาช้างผู้เป็นพ่อเพื่อขออาสาไปจับปูใหญ่ ช้างลูกได้บอกกับพญาช้าง
ว่าตนจะไปจับปูใหญ่ในหนองน้ำแห่งนั้นเอง จะจับปูฟาดกับพื้นดินให้ตายเป็นการ

แก่แค้นที่เคยฆ่าพวกข้างมาก่อน เมื่อฆ่าปุ๊บได้แล้วจะได้ลงไปอาบไปกินในหนองน้ำ
 แห่งนั้นได้อีก พญาข้างจึงห้ามลูกว่า "อย่าไปคิดจับปุเลย กำลังเจ้าสู้ไม่ไหว
 หรอก ปุตัวใหญ่มีกำลังมากหากพลาดพลั้งอย่างไรจะถูกจับกินเสียเปล่า ๆ อย่า
 ไปยุ่งกับปุเลยจะดีกว่า" ข้างผู้เป็นลูกไม่ยอมเชื่อฟัง พุดกับพญาข้างผู้เป็นพ่อ
 ต่อไปว่าจะขอจับปุให้ได้จะต้องเอาชนะปุให้ได้ไม่เคยนึกกลัวเลย ขอให้คอยดูก็
 แล้วกัน ข้างผู้เป็นลูกได้เรียกข้างในป่าหิมพานต์มาประชุมเพื่อหาทางกำจัดปุให้
 จงได้ ข้างหนุ่มได้ถามข้างทั้งหลายว่า เวลาที่ปุจับข้างกินนั้นเป็นเวลาใดหรือ
 ว่าปุคอยด้อมมองจับข้างออกหาอาหาร หรือว่าจับหรือว่าจับในตอนที่ข้างขึ้นจาก
 เส้นน้ำ ข้างทั้งหลายตอบว่าปุจับข้างในตอนที่กำลังขึ้นจากน้ำ ข้างหนุ่มจึงให้
 ข้างทั้งหลายลงอาบกินน้ำในหนองแห่งนั้นให้สบายและเมื่อสำราญใจดีแล้ว ก็ให้
 ขึ้นจากน้ำไปให้หมด ส่วนตัวเองจะขึ้นภายหลังเพื่อคอยจับปุ เมื่อข้างหนุ่มไล่ให้
 ข้างทั้งหลายขึ้นจากน้ำไปหมดแล้ว ตนเองก็ขึ้นตามหลังไปเป็นตัวสุดท้ายและใน
 ขณะที่เท้าหลังจะพ้นจากน้ำนั้นเอง ปุใหญ่ก็เอาก้ามหนีบเท้าข้างไว้ไม่ยอมให้ขึ้น
 ไปพบกับข้างต่างจุดกัน ข้างพยายามจะลากปุใหญ่ขึ้นฝั่งแต่ก็ลากไม่ไหว ฝ่ายปุก็
 จะพยายามจุดข้างเข้าปากให้ได้ ข้างหนุ่มดีรนจะให้หลุดพลางร้องบอกฝูงข้าง
 ให้ช่วยด้วย แต่ข้างทั้งหลายพากันหวาดกลัวพากันส่งเสียงร้องวิ่งหนีไป ข้าง
 ถูกหนีบได้รับความเจ็บปวดเป็นอันมาก เมื่อแลเห็นข้างทั้งหลายพากันวิ่งหนีไป
 หมดและนางข้างซึ่งเป็นเมียของลูกพญาข้างก็ทำท่าจะหนีไป ข้างหนุ่มจึงร้อง
 เรียกแล้วบอกว่า คนถูกหนีบขาไว้ขอให้ช่วยด้วยอย่าได้ทิ้งไปเลย นางข้างได้
 ยินเสียงพญาข้างผู้เป็นยอดดวงใจพุดเช่นนั้นก็ไม่อาจจะหนีไปได้ พยายามข่ม
 ความกลัวแล้วปลอบว่า "ตัวท่านยอมเป็นที่รักใคร่ของเรายิ่งกว่าสิ่งใด เราจะ
 ไม่ทิ้งท่านไปเป็นอันขาด เราจะลองอ้อนวอนปุ เชื่อว่าพญาปุจะปล่อยท่าน" เมื่อ
 นางข้างปลอบพญาข้างแล้วก็หันไปกล่าวสรรเสริญพญาปุว่า บรรดาปุทั้งหลายที่
 แหวกว่ายอยู่ในมหาสมุทรก็ดีหรืออยู่ในแม่น้ำคงคา ยมนา สรรภู และมหิกิติ ใน
 บรรดาสัตว์น้ำทั้งหลายนั้น ข้าพเจ้าขอยกย่องท่านว่าเป็นสัตว์ประเสริฐกว่าสัตว์
 ทั้งปวงเพราะเหตุนี้ เมื่อข้าพเจ้าร้องให้มีความเป็นห่วงถึงสามมียู้อย่างนี้
 ขอท่านผู้มีใจอารีมีเมตตาจงปล่อยสามิให้แก่ข้าพเจ้า ณ กาลบัดนี้เถิด พญาปุ

เมื่อได้ฟังเสียงนางช่างกล่าวสรรเสริญเช่นนั้น ก็เกิดเมตตาใจอ่อน ก้ามที่หนีบขาพญาช่างไว้ก็คลายออก โดยไม่ได้เฉลียวใจว่าพญาช่างจะคิดแก้แค้น เมื่อพญาช่างได้โอกาสเช่นนั้นก็ยกเท้ากระแทกลงบนกลางหลังของพญาปูแล้วส่งเสียงร้องแสดงความยินดี บรรดาช่างทั้งหลายที่วิ่งหนีไปในตอนแรกเมื่อได้ยินเสียงร้องอย่างมีชัยของพญาช่างก็พากันหวนกลับมาช่วยกันฉุดลากเอาซากปูขึ้นมาบนบก แล้วกระเทิบเหยียบย่างจนแหลกละเอียด แต่ก้ามปูใหญ่ทั้งสองนั้นไม่ถูกทำลายเพราะหักกระเด็นไปไกล ครั้นถึงหน้าฝนน้ำก็พัดพาลอยส่งไปสู่มแม่น้ำคงคา ก้ามปูก้ามหนึ่งลอยไปติดอยู่ที่หน้าพระราชวัง พระราชาจึงมีรับสั่งให้เอาไปทำตะโพน ส่วนอีกก้ามหนึ่งลอยไปถึงกลางทะเล พวกอสูรทั้งหลายนำไปทำเป็นกลองใหญ่ ต่อมาภายหลังเกิดสงครามระหว่างพวกอสูรกับพระอินทร์ พวกอสูรแพ้วิ่งหนีไปและทิ้งกลองใหญ่นี้ไว้ พระอินทร์จึงให้เทวดาหามกลองใหญ่ไปไว้ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พระอินทร์จึงได้มีกลองตีตั้งเป็นเสียงฟ้าร้องครืน ๆ มาจนทุกวันนี้

กลืนไม่เข้าคายไม่ออก

มนตรี พุสาโลนา

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วชายผู้หนึ่งมีชื่อว่าทิดสาเป็นคนเกียจคร้านไม่ชอบทำงานใด ๆ ทั้งเป็นคนตะกละกินจุจนเป็นที่เอือมระอาของพ่อแม่และเพื่อนฝูง เมื่ออายุครบ 20 ปี พ่อแม่ก็จัดการให้บวชเพราะคิดว่าลูกของตนคงจะเลิกเกียจคร้านได้ ส่วนทิดสานั้นคิดว่าเป็นการตีเสียดีกเพราะเป็นพระมีแต่ฉันข้าวแล้วก็จำวัด ครั้นเมื่อเป็นพระสมใจแล้วจึงทำตามที่ตนคิดไว้ จนกระทั่งสมภารวัดนั้นเอือมระอาเรียกพระสาตกเดือนอยู่เนือง ๆ แต่ก็ไม่ได้ผล จนกระทั่งครบพรรษาพระสาทนไม่ไหวจึงลาสิกขาบทกลับไปอยู่กับพ่อแม่ เวลานั้นพ่อแม่ของทิดสาก็ชราภาพมากแล้ว คิดว่าลูกจะมาช่วยงานได้บ้างแต่ก็ต้องผิดหวัง จนกระทั่งพ่อแม่ของทิดสาดายหมด ทิดสาจึงหาความสุขในทางเกียจคร้านและบริโภคอยู่ไม่นานสมบัติเก่าจึงหมดลง หวังไปพึ่งเพื่อนใครที่ไหนก็ไม่ต้อนรับ ทิดสาจึงนึกถึงสมภารและไปเล่าความทุกข์ให้ท่านฟัง ท่านสมภารจึงเห็นใจเพราะคิดว่า

ทิดสาตกทุกข์ได้ยากจริง ๆ จึงอนุญาตให้พักอยู่ในวัดด้วยและมอบหน้าที่ให้เป็น ลูกศิษย์คอยติดตามรับใช้ แรก ๆ ทิดสาก็ช่วยเหลืองานเป็นอย่างดี แต่ไม่นาน ก็มีนิสัยเช่นเดิมสมภารจึงคิดหาวิธีที่จะแก้นิสัยของทิดสาให้กลับเป็นคนดี วันหนึ่ง ท่านสมภารได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ จึงชวนทิดสาไปด้วยทิดสาดีใจมาก เมื่อถึง กรุงเทพฯ ลูกศิษย์เก่าของสมภารซึ่งรับราชการอยู่ที่นั่นได้พาทิดสาไปเที่ยวเปิดหู เปิดตา ก่อนไปนั้นหลวงคาได้แอบเล่านิสัยทิดสาให้ลูกศิษย์ฟัง เพื่อให้ช่วยแก้ นิสัยของทิดสา ในเย็นวันนั้นลูกศิษย์เก่าของหลวงคาได้พาทิดสาไปกินอาหาร เย็น เมื่อสั่งอาหารแล้วมีผักต้มจืดและอาหารอื่น ๆ อีก 2-3 อย่าง ทิดสา ผู้มีนิสัยชอบรับประทานก็ไม่รู้รอรีบดักชิ้นผักออกจากหม้อใส่เข้าปากทันทีทิดสา สะดุ้งสุดตัวเพราะชิ้นผักนั้นร้อนเหมือนกับก้อนถ่านแดง ๆ แต่ไม่กล้าคายออกมา เพราะอายุศิษย์ร่วมอาจารย์ จนศิษย์ร่วมอาจารย์ต้องพูดว่า "ลักษณะของพี่ทิด ขณะนี้เรียกว่ากลืนไม่เข้าคายไม่ออก" ทำให้ทิดสาคิดได้ว่า คนที่อยู่ในสภาพ กลืนไม่เข้าคายไม่ออกนั้นมีความทุกข์ใจ และคนเราเกิดมาต้องทำตัวให้เป็น ประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้าง อย่าทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนวุ่นวาย หลังจากนั้นทิดสาจึง เปลี่ยนนิสัยเป็นคนละคน เมื่อกลับถึงวัดก็กราบลาหลวงคาไปประกอบอาชีพ อย่างขยันขันแข็ง จนมีฐานะร่ำรวยมีคนนับหน้าถือตาและเข้าวัดทุกวันพระเพื่อ ไปรับใช้และฟัง เทศน์ฟังธรรม

ก่องข้าวน้อย

กระทรวงศึกษาธิการ
 ครั้งหนึ่งนานมาแล้วที่บ้านสะเคา จังหวัดยโสธร มีชายหนุ่มคนหนึ่ง อาชีพทำนา เขาเป็นคนรูปร่างปราศจากสติไม่ค่อยคิดหน้าคิดหลัง วันหนึ่งเขาไป ทำนาตั้งแต่เช้าตรู่ พอตกสายรู้สึกหิวจึงปลดควายออกจากคอก นั่งคอยแม่อยู่ เป็นเวลานานก็ไม่เห็นแม่มา ด้วยความหิวทำให้เขามีอารมณ์หงุดหงิดมากขึ้น ขณะที่อารมณ์เขาพลุ่งพล่านก็แลเห็นแม่ของเขา เดินกระเด้งกระแด้งมาแต่ไกล แทนที่เขาจะเกิดความสงสารแม่ที่แก่ชรา เขากลับรู้สึกว่แม่ของเขาช่างไม่

ว่องไวเสียเลย มัวแต่เดินซักข้าวไอ้แอ่นและเมื่อแม่มาใกล้ ก็เห็นกองข้าวเหนียวที่แม่นำมาให้นั้นเล็กนิดเดียวจึงต่อว่าแม่ ๆ บอกให้ลองกินก่อน ลูกคิดว่าแม่แกล้งเอาข้าวมาให้กินนิดเดียวและยังเดินไอ้แอ่นอีกด้วย จึงไม่โทษว่าเอาออกมาตีแม่จนตาย แล้วกลับไปกินข้าวแต่กินได้หน่อยเดียวก็รู้สึกอึดข้าวก็เหลืออีกครั้งกองพอหายใจก็ระลึกรู้ได้ว่า ตนตีแม่ตายนั้นผิดมากและสำนึกผิดว่าตนเป็นคนเนรคุณ เขาจึงได้ไปปรึกษาพระผู้ใหญ่และได้รับคำแนะนำให้สร้างพระธาตุขึ้นมา เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้แม่ ซึ่งพระธาตุมีรูปลักษณะคล้ายกองข้าวเหนียว จึงมีชื่อว่า ธาตุกองข้าวน้อย

กอยเป็นหยิ่งจ้งคั้น (ท่าไมกอยจ้งคั้น)

จวง มนต์ทิพย์

มีสองหัวเมียคู่หนึ่งอาศัยอยู่ในป่านอกเมือง หาเลี้ยงชีพด้วยการปลูกพืชผัก วันหนึ่งผู้เป็นหัวได้ออกไปล่าสัตว์เขาได้พบนกตัวหนึ่งซึ่งสวยงาม จึงได้ออกติดตามเพื่อจับนกตัวนี้ให้ได้เขาติดตามไปเป็นเวลาหลายวันจนลึบบ้าน เมื่อหิวเขาก็กินกอยเป็นอาหาร จนกระทั่งเมียที่อยู่บ้านได้ออกติดตามหาหัวแต่ไม่พบจะเห็นเพียงเปลือกกอย นางจึงได้อธิษฐานให้หัวกลับบ้านแล้วนางได้ตั้งขนานนของตัวเองฝังลงในเนื้อกอย นับตั้งแต่นั้นมากอยจึงมีขนเต็มตัว ฝ่ายผู้เป็นหัวนั้นเมื่อตามนกไปเรื่อย จนกระทั่งวันที่สิบผู้เป็นหัวจึงรู้สึกหิวได้หยิบเอากอยมากินแต่กอยทุกหัวนั้นมีขน หากไม่ต้มจะคันมาก เมื่อกินกอยไม่ได้จึงรู้สึกหิวทำให้เขาคิดถึงบ้านจึงกลับไปบ้านและไม่ได้กินเลย ดังนั้นเขาจึงอยู่กับลูกเมียอย่างมีความสุขเช่นเดิม

กว่าจะคิดได้

พระอริการสมบุรณ์ สกคุโต

มียายหลานคนหนึ่งเป็นชาวป่าขายเป็นผู้เฝ้าบ้าน ส่วนหลานเป็นผู้ออกหาของป่าเพื่อนำไปขาย วันหนึ่งหลานไปขูดขมิ้นได้มากมายจึงนำเอาขมิ้นไปล้างให้สะอาดแล้วตากไว้ในกระดังงาเต็ม แล้วหลานสั่งให้ยายนั่งเฝ้าและกำชับบอกยายว่าอย่าให้ขมิ้นใคร หลานจึงก็ออกไปหาของป่าเช่นทุกวัน ฝ่ายยายก็นั่งคอยเฝ้าขมิ้นที่ตากไว้ทั้งวัน มีชาวบ้านมาขอขมิ้นขายก็ไม่กล้าให้เพราะกลัวหลานจะว่า เมื่อหลานกลับมาแล้วเห็นว่าขมิ้นซึ่งตากเต็มกระดังงาเหลือเพียงนิดเดียวจึงโกรธหาว่ายายเอาขมิ้นไปให้คนอื่น ยายบอกว่ามีคนมาขอ แต่ไม่ได้ให้ หลานไม่เชื่อหาว่ายายโกหก ประกอบกับความเหนียวอารมณ์เสีย จึงฉวยไม้มาตียายจนตาย วันหลังหลานได้ขมิ้นมาอีกแล้วนำมาตาก โดยตากไว้เต็มกระดังงาแล้วนั่งดู จนขมิ้นแห้งมันก็ดูน้อยลงเหมือนกับที่ตนเคยให้ยายเฝ้าทุกประการ จึงคิดได้ว่ายายคงไม่โกหก เขาได้แต่ร้องไห้เสียใจที่ตนตียายตาย หลานจึงเอาขมิ้นที่มีอยู่รวมกันได้จำนวนมากเอาไปขาย แล้วซื้อทองเอาทองไปแลกขายคนอื่นมาเป็นยายของตนแต่ไม่มีใครยอมขายยาย เขาจึงนำทองไปขายแล้วเอาเงินมาสร้างโบสถ์ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ยายทดแทนที่ตนทำบาปไว้กับยาย

ก๊ับแก๊ เป็นหยั่งจั่งโตลาย (ท่าไม้ตุ๊กแกจิ้งตัวลาย)

วิชัย ศรีพวงเพชร

แต่ก่อนนานมาแล้วตุ๊กแกหรือก๊ับแก๊มีสีขาวทั้งตัว และจะส่งเสียงร้องว่า "ก๊ับแก๊ ๆ" เสียงของมันจะไปปะทะกับเสียงของแมงจ่าง จึงทำให้มีเสียงก้องนำฟัง เสียงนี้ไปถึงหูเทวดา ๆ จึงสั่งให้ลูกน้องนำเจ้าของเสียงไปบนสวรรค์เพื่อร้องให้พระอินทร์และพระพรหมฟัง พอได้เวลาตุ๊กแกก็ร้อง "ก๊ับแก๊ ๆ" พวกที่อยู่บนสวรรค์ได้ฟังเสียงต่างคิดว่า ท่าไม้เสียงของตุ๊กแกไม้โพเพราะเหมือนที่ร้องอยู่ในเมืองมนุษย์ เทวดาจึงเอาไม้มาเขียนตุ๊กแกจนหลังลายเลือดไหลเพราะ

เข้าใจว่าตุ๊กแกซีก็เกี้ยวร้องจึงมีเสียงไม่ไพเราะ นับตั้งแต่นั้นมาตุ๊กแกจึงมีตัวลาย และร้อง "ตุ๊กแก ๆ" จนเท่าทุกวันนี้

กากับคนโทน้ำ

สุวพร ดอกจันทร์และคณะ

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีกาตัวหนึ่งรู้สึกกระหายน้ำจนคอแห้งมันจึงมองหาหน้าแต่ทำไมพบ เพราะช่วงนั้นเป็นฤดูแล้งมีอากาศร้อนจัด ขณะที่กากำลังบินเร่ร่อนเพื่อหาน้ำกิน ก็บังเอิญมองเห็นคนโทน้ำใบหนึ่งวางอยู่บนดิน มีน้ำเหลือติดอยู่เล็กน้อย มันจึงหย่อนหัวลงไปในปากคนโทเพื่อกินน้ำ แต่ไม่สามารถกินน้ำได้เพราะว่าน้ำอยู่ลึกเกินไป กากจึงเกิดความคิดว่าจะต้องเอาขาผลักคนโทน้ำให้ล้มลง แต่เรียวแรงไม่มีเพียงพอที่จะผลักให้คนโทล้มลง กากจึงบินไปคาบเอาก้อนหินมาใส่ในคนโทน้ำคราวละก้อน จนน้ำขึ้นใกล้ปากคนโทกากก็สามารถกินน้ำได้ตามที่ต้องการ

กาหน

สุพจน์ มาลาสาย

ข้างสามที่ชีสามเทือ ข้างสามที่ไม่ควรแต่งงานด้วย ชีสามเทือไม่ควรคบเป็นมิตรด้วย (หย่าร้างสามครั้ง) หมายถึงหย่าร้างกันโดยยังมีชีวิต ภาษาอีสานหย่าอ้างหมายถึงภรรยาสามีแต่งงานกันแล้วเลิกรา หรือหมายถึงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายจากไป ดั่งนิทานเรื่องนี้ กาลครั้งหนึ่งมีอาจารย์ทิศาปาโมกข์ได้พร่ำสอนศิษย์ทุกคนก่อนจะลากลับบ้านหลังจากเรียนศิลปวิทยาจบแล้ว ว่าคนหย่าร้างสามครั้งไม่ควรแต่งงานด้วยและคนบวชสามครั้ง (ชายสามโบสถ์) ไม่ควรคบเป็นเพื่อน มีชายหนุ่มคนหนึ่งอยากทดลองดูว่าทำไมอาจารย์จึงห้ามเช่นนั้น เขาจึงไปขอแต่งงานกับหญิงที่เคยแต่งงานมาแล้วถึงสามครั้ง และไปคบกับชายที่บวชแล้วสามครั้ง เพื่อจะให้เห็นผลจริง วันหนึ่งเขาจึงไปขโมยห่านของพระ

ราชามาขังไว้โดยไม่ให้ภรรยารู้ แล้วเขาไปซื้อห่านตัวอื่นมาทำอาหาร แล้วบอกภรรยาว่าอย่าบอกใครนะว่าเขาขโมยห่านของพระราชามาแกงกิน ต่อมาพระราชาก็ได้ทรงทราบว่าห่านตัวโปรดถูกขโมยไป พระราชาจึงให้ทหารตีฆ้องร้องป่าว ว่าหากใครขโมยห่านของพระราชามาให้รีบมาบอก จะให้ทองคำเท่ากับผลแดงไม้เป็นรางวัลตอบแทน หญิงที่เคยหย่าร้างมาแล้วสามผัวได้อินดั่งนั้นจึงบอกว่า ฉันเห็นคนที่ขโมยห่านเพราะคือสามีฉันเอง ทหารจึงไปจับสามีของหญิงนั้นไปเฝ้าพระราชาราชายังไม่ได้ตัดสินใจความก็ลุแก่โทษจะจริตรับสั่งให้นำชายคนนั้นไปประหารชีวิต ชายคนนั้นจึงบอกว่าไหน ๆ ตนจะตายแล้วขออนุญาตไปสั่งลาเสียก่อน ในว่าเพื่อนเขาเคยบวชแล้วสึกสามครั้ง ทหารจึงให้เขาไปอำลาเพื่อนฝูง เพื่อนของเขาแทนที่จะแสดงความเสียใจ กลับพูดว่าให้เขาเอาผ้าชีริ้วเก่า ๆ ไปนุ่งห่มแทน เพราะผ้าใหม่ ๆ จะต้องเป็นเลือด เขาจะขอเสื้อผ้าชุดนี้ และอาหารก็ไม่ต้องรับประทานไหน ๆ เขาก็จะต้องตายแล้ว เมื่อเขาสั่งลาเพื่อนแล้วทหารจึงนำเขาไปกักขัง พอถึงเที่ยงคืนเพชรฆาตก็นำเขาไปหลัดประหาร ครั้นผ่านประตูด้านทิศเหนือคนรักษาประตูเป็นคนหนึ่งฉลาดจึงคัดค้านว่า ควรกราบทูลให้ทรงพิจารณาใหม่ ชายคนนั้นจึงได้กราบทูลตามความเป็นจริงว่าห่านของพระราชายังมีชีวิตอยู่ เขาได้เลี้ยงดูเป็นอย่างดีที่เขาทำเช่นนี้ เป็นการทดสอบค่าเดือนของอาจารย์ที่เดือนไว้ บัดนี้ความจริงก็เป็นดังคำอาจารย์สอนทุกอย่าง พระราชาจึงให้เขาไปเอาห่านมาคืน พระราชาจึงยกโทษให้และตั้งเขาไว้เป็นที่ปรึกษา

สถาปนาวิทยาลัยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การตั้งชื่อหนองหาร

วรรณพันธ์

หนองหารที่เขาเห็นอยู่ทุกวันนี้ แต่ก่อนแปลหนองตามคำบอกของคนโบราณออกมาเป็นเมืองหนึ่งมีคนปกครองอยู่ พออยู่มาหลายปีเจ้าเมืองเกิดผิดใจกันกับเจ้าเมืองบาดาลเกิดการต่อสู้กันขึ้น เจ้าเมืองบาดาลแพ้เลยหาทางแก้แค้น โดยแปลงกายเป็นกวางเจ้าเมืองบนจึงยิงกวางเอามาสู่ชาวเมืองกิน

พอดอนกลางคืนจึงเกิดแผ่นดินถล่ม ชาวบ้านชาวเมืองที่กินกวางตัวนั้น บ้าน
เรือนก็จะล่มจมลงสู่พื้นบาดาลหมด เจ้าเมืองที่ปกครองเมืองนั้นผู้ตัว เลยเอา
เสนาผู้หนึ่งซึ่งมาตัวเดียวกันหนึ่การถล่มของเมือง ในระหว่างที่กำลังหนีเมืองยัง
ถล่มอยู่มาได้หยุดเจ้าเมืองกับเสนาซึ่งมาไปได้บ้านเมืองยังถล่มตามหลัง เสนา
ที่หนึ่งอยู่ด้านหลังก็ตกลงไป เจ้าเมืองก็ได้แต่เอ็นหา เสนาที่ตกลงไปเดิมนั้นชื่อ
นายทหาร แผ่นดินที่ถล่มกะเลยหยุดอยู่บ่อนั้นเอง โบราณเขาว่า นายทหารที่ตก
ลงไปก็แผ่นดินถล่มเพราะกินเนื้อกวาง จึงตั้งชื่อหนองที่ถล่มว่า "หนองหาร"

การทำคุณบูชาโทษ

ผลบุญ ณ ปัญญาดี

มีเสือร้ายตัวหนึ่งนอนทับรูงูเห่าไว้ทำให้งูหายใจไม่ออก จึงขึ้นมากัด
เสือดาย ขณะเดียวกันพระฤาษีมาพบจึงร้ายเวทมนต์ชุบชีวิตเสือดินมา พอเสื่อ
ฟื้นขึ้นมาก็โกรธฤาษี หาว่ารบกวนเวลานอนของตนจะจับฤาษีกิน พระฤาษีได้
เล่าความจริงให้ฟังเสือดั้นก็ไม่เชื่อ ทั้งสองจึงไปหาผู้อื่นมาตัดสินว่าใครถูกหรือ
ผิด จึงเดินทางไปพบเทพยดาคนหนึ่ง แต่เทพยดาเห็นผิดเป็นชอบจึงตัดสินว่า
งูเป็นฝ่ายถูก พระฤาษีไม่พอใจจึงไปพบพญาวัวให้ช่วยตัดสิน พญาวัวก็ตัดสิน
ให้เสือดชนะอีก พระฤาษีไม่พอใจจึงเดินทางต่อไป ได้พบกระต่ายซึ่งเป็นสัตว์ที่
ฉลาด กระต่ายจึงให้พาไปดูสถานที่เกิดเหตุแล้วบอกให้เสือดนอนลงที่เดิมเพื่อดู
เหตุการณ์งูเห่ายังอยู่ในรูหายใจไม่ออกจึงกัดเสือดตายอีกครั้ง พระฤาษีก็จะชุบ
ชีวิตเสือดอีกครั้ง แต่กระต่ายห้ามไว้กระต่ายกับพระฤาษีจึงเป็นเพื่อนกันตลอดไป

การทำบุญปรารถนาหรือไม่ปรารถนาอันสงฆ์นั้นจะได้เหมือนกัน

ผลบูรณ์ ปัญญาตี

สองฝั่งเมียบตระกูลหนึ่งมีฐานะร่ำรวยเพราะได้รับมรดกตกทอดคือทองคำ สองฝั่งเมียนี้เป็นคนดีชอบทำบุญ วันหนึ่งทางวัดมาบอกกับชาวบ้านว่า หากใครมีทองสัมฤทธิ์ให้อามาถวายวัด เพื่อจะได้นำมาหล่อเป็นพระประธาน ทั้งสองฝั่งเมียจึงเอาทองไปถวายวัด ก่อนจะร่วมทำบุญทางฝ่ายภรรยาได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า หากชาติหน้าได้เกิดขอให้ตนได้เป็นลูกกษัตริย์ มีรูปร่างงดงามมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ฝ่ายสามีไม่อธิษฐานอะไรแล้วก็ทำบุญไป เมื่อทั้งสองแก่ชราก็ได้ตายจากกัน โดยผู้เป็นเมียไปเกิดเป็นลูกกษัตริย์มีความเพียบพร้อมดังคำอธิษฐาน ฝ่ายสามีไปเกิดที่ภูเขาทอง เมื่อลูกกษัตริย์เติบโตเป็นสาว พระราชาจะให้แต่งงานมีคู่ แต่นางไม่ชอบใครเลยแม้กระทั่งชาวบ้านในเมืองนั้น พระราชาจึงไปตามนายพราน ๆ จึงบอกว่ามีคน ๆ หนึ่งอยู่บนภูเขา นายพรานจึงรีบอาสาไปตามมาให้ ชายหนุ่มจึงลงมาจากเขาด้วยผมเผ้ารุงรังปกปิดร่างกายด้วยใบไม้ นางผู้เป็นลูกกษัตริย์เห็นจึงถูกใจมอบพวงมาลัยให้ พระราชาไม่พอพระทัย แต่ด้วยที่ว่าเป็นกษัตริย์ตัดแล้วไม่คืนค่า จึงยอมให้ลูกสาวแต่งงานแล้วเนรเทศทั้งสองไปอยู่ป่าแต่แม่ของนางรักลูก จึงให้ทองคำไปสามแท่งเพื่อนำติดตัวไป ทั้งสองจึงเร่ร่อนไปในป่า ฝ่ายสามีได้แก้มือผ้าที่ได้มาดูเห็นทองจึงโยนทิ้ง ฝ่ายเมียจึงถามว่าทำไมจึงต้องทิ้งทองแล้วเราจะเอาอะไรกินผู้เป็นผัวจึงตอบว่า บ้านเมืองของเราที่อยู่นั้นมีแต่ทองคำ นางจึงอยู่กับสามีอย่างมีความสุข วันหนึ่งนายพรานได้เดินทางไปตามสารทุกข์สุกดิบ นางจึงฝากจดหมายไปถึงพระบิดาให้ไปเอาทอง เพื่อไปสร้างวัดวาอารามทุกคนจึงอยู่กินกันต่างมีความสุข

การผูกเวร

อวน เวชกามา

ในสมัยก่อนมีหมิดัวหนึ่งไปเที่ยวหากินอยู่ในป่า วันนั้นหมิดัวกินรังผึ้งตามโพรงไม้ต่าง ๆ ไม่ได้เลย จึงมานั่งพักเหนื่อยอยู่ใต้ต้นตะคร้อแล้วผลอหลับไป ขณะนั้นเป็นเวลาบ่ายคล้อยเกิดมีลมพัดอย่างแรง ทำให้ต้นตะคร้อที่มีอายุมาก บางกิ่งก็เริ่มหุพังได้เกิดกิ่งหักหล่นลงมาถูกหัวหมิดัว ทำให้หมิดัวตกใจคิดว่าถูกคนตีหัว จึงวิ่งหนีอย่างไม่คิดชีวิต พอลงไปไกลจึงมองเห็นหลังกลับไม่เห็นคนวิ่งตาม จึงย้อนไปดูที่ต้นตะคร้อทำให้รู้ว่าแท้จริงว่าเป็นกิ่งตะคร้อที่หักลงมา ทำให้หมิดัวโกรธให้ต้นตะคร้อมากจึงคิดหาทางแก้แค้น ต่อมามีคนเดินทางเข้าป่าเพื่อหาไม้มาทำด้ามขวาน ได้พบหมิดัว ๆ จึงคิดอุบายที่จะแก้แค้นต้นตะคร้อ จึงบอกว่า ต้นตะคร้อนี้ดีเหมาะที่จะทำด้ามขวาน เพราะมีความทนและเหนียวมาก คนจึงพากันตัดต้นตะคร้อเพื่อเอากันมาทำด้ามขวาน หลังจากนั้นต้นตะคร้อจึงบอกคนว่า ถ้าอยากให้ออกขวานทนแล้ว (ส่วนหัวของขวาน) จะต้องใช้หนังของคอกหมิดัวพัน คนจึงไปเอาหนังคอกหมิดัวนั้นมาประกอบจนเป็นขวานเล่มดีไปพันสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ

กาฬเกษ

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ณ เมืองพาราณสีมีกษัตริย์นามว่าสุริวงษ์และมเหสีนามว่ากาฬ ท้าวสุริวงษ์มีม้ามณีกาบซึ่งเป็นม้าวพิเศษเป็นพาหนะคู่บารมี ครั้งหนึ่งท้าวสุริวงษ์ได้ลามาเหสีและชาวเมืองไปเรียนวิชาอาคมโดยมีม้ามณีกาบเป็นพาหนะ ได้พบกับพญาครุฑและยักษ์กุมภคณีได้เป็นสหายกัน และพระองค์เรียนศาสตราศิลป์กับพระฤาษีจนสำเร็จแล้วกลับมาปกครองเมืองต่อไปเมื่อท้าวสุริวงษ์กลับมาครองเมืองแล้วต้องการจะมีบุตรชายเอาไว้สืบราชสมบัติแทนพระองค์ ดังนั้นจึงทำพิธีขอลูกกับพระอินทร์ ๆ ก็ได้ส่งเทพบุตรและเทพธิดาลงมาเกิดในเมืองมนุษย์ เพื่อให้เป็นคู่สามีภรรยาด้วยกัน โดยเทพบุตรองค์หนึ่งมาเกิดในท้องนางกาฬมเหสีของ

ท้าวสุริวงษ์ เมื่อนางภาพประสูติออกมาเป็นชายชื่อภาพเกษ ภาพเกษกุมารนี้ได้
 เจริญเติบโตมาเป็นลำดับ ครั้งหนึ่งเข้าไปเล่นในโรงม้าอันเป็นที่อยู่ของม้า
 มณีกาบแล้วแอบขึ้นขี่ม้ามณีกาบก็พาท้าวภาพกุมารเหาะไปในอากาศ ออก
 จากเมืองมุงเข้าป่าหิมพานต์ ขณะที่ท้าวภาพเกษหนีออกจากเมืองนั้นได้พบกับ
 นกสาริกาคู่หนึ่ง จึงได้สั่งความให้กลับไปบอกท้าวสุริวงษ์ด้วยว่าจะออกไปเที่ยว
 ในป่าถึง 3 ปีจึงจะกลับมา เมื่อสั่งความแล้วก็เดินทางต่อไป จนเข้าเขตเมือง
 ผิมนต์ของท้าวผิมนต์และนางมาลีทอง เขาได้พักอยู่นอกเมืองพบกับชาวเมืองที่
 ออกมาหาพินแล้วได้ทราบข่าวว่า ท้าวผิมนต์มีลูกสาวสวยชื่อ มาลีจันทร์ จึง
 พยายามจะไปพบนางในสวนดอกไม้ เมื่อนางมาลีจันทร์มาชมสวนท้าวภาพเกษ
 จึงเข้าไปหาแล้วชอบพอรักใคร่กัน ดังนั้นเมื่อตอนกลางคืนจึงแอบเข้าไปหา
 นางเป็นเวลานาน ต่อมาท้าวผิมนต์สืบได้จึงทำหอกยนต์ดักยิงขณะที่ท้าวภาพเกษ
 แอบเข้าไปนั้นพระองค์ได้ถูกหอกยนต์ตาย แต่ก่อนจะตายท้าวเขาได้สั่งว่าอย่า
 ผោศพให้เอาใส่แพลอยน้ำไป นางมาลีจันทร์ได้ปฏิบัติตามที่ท้าวภาพเกษสั่งทุก
 ประการ ศพของท้าวภาพเกษลอยไปตามน้ำ จนไปถึงอาศรมพระฤาษีแล้วพระ
 ฤาษีมาพบเข้าจึงร่ายมนต์ชุบชีวิตให้ฟื้นขึ้นมา ท้าวภาพเกษฟื้นขึ้นมาแล้วจึงเรียน
 ศาสตร์วิชาลึบอยู่กับพระฤาษีจนสำเร็จ แล้วลาพระฤาษีกลับไปหานางมาลีจันทร์
 ใหม่ ท้าวผิมนต์ทราบข่าวอีกจึงเกิดรบกัน ในที่สุดท้าวผิมนต์แพ้จึงยกเมืองและ
 ลูกสาวคือนางมาลีจันทร์ให้แก่ท้าวภาพเกษ ๆ อยู่ที่นี่ไม่นานก็พานางมาลีจันทร์
 เดินทางต่อไปอีก ในการเดินทางต่อได้พบกับยักษ์หลายเมือง เช่น ยักษ์ชื่อ
 สาระกัน คันธะยักษ์ และยักษ์ชนิสวระกาย ต่างต้องการจะให้ท้าวภาพเกษอยู่
 ครองเมือง แต่ท้าวภาพเกษยังต้องเดินทางต่อไป คืนหนึ่งเดินทางมาถึงร่มไม้
 ใหญ่จึงหยุดนอน ณ ที่นั้นได้มีนางกินรีสามคน ซึ่งเป็นลูกเลี้ยงของพระฤาษี ได้
 พบท้าวภาพเกษจึงเกิดความรักใคร่ ดังนั้นนางทั้งสามจึงอุ้มเอาท้าวภาพเกษ
 หนีไป เมื่อท้าวภาพเกษตื่นขึ้นได้พบนางทั้งสามจึงอยู่กับพวกนาง ส่วนนาง
 มาลีจันทร์และม้ามณีกาบ เมื่อตื่นขึ้นไม่พบท้าวภาพเกษจึงพากันออกตามหา นาง
 มาลีจันทร์พบกับท้าวอิสุรย์ ๆ จึงนำนางมาลีจันทร์ไปเลี้ยง เป็นบุตรบุญธรรมส่วน
 ม้ามณีกาบนั้นได้ไปพบกับพระฤาษีจึงอาศัยอยู่กับพระฤาษี ภาพเกษอยู่กับนาง

กนิรีเป็นเวลาสามเดือน เมื่อนางกนิรีลงมาปรนนิบัติพระฤาษีและได้ทราบข่าวจากพระฤาษีจึงไปบอกกับท้าวภาพเกษ ๆ จึงมาหาม้ามณีกาบ แล้วออกตามหานางมาลีจันทร์ จนไปพบที่เมืองท้าวอิศรย์นางกนิรีทั้งสามนั้นก็ออกตามหาท้าวภาพเกษ จนมาพบกันที่เมืองอิศรย์แล้วปรับความเข้าใจกันจึงลาท้าวอิศรย์เดินทางต่อไป ได้พบพญายักษ์ต่าง ๆ ในระหว่างทาง มียักษ์ไซโน ยักษ์พานดาววัน เมื่อท้าวเธอชนะแล้วได้สั่งสอนให้ยักษ์ทั้งหลายตั้งอยู่ในศีลในธรรมแล้วเดินทางต่อไป ขณะนั้นได้มียักษ์กุมภกัณฑ์คนหนึ่งมาเห็นนางมาลีจันทร์ติดรักใคร่ จึงลักอุ้มเอานางไปขณะที่ทุกคนนอนหลับ เมื่อท้าวภาพเกษตื่นขึ้นไม่พบนางจึงออกติดตามไปถึงเมืองยักษ์ แล้วเกิดต่อสู้กันเป็นเวลานาน ยักษ์กุมภกัณฑ์เห็นไม่ตีจึงขอให้ท้าวอิศรมาช่วยแต่ยังไม่ชนะ จึงขอร้องให้พญาครุฑมาช่วยแต่เมื่อพญาครุฑมาเห็นท้าวภาพเกษและม้ามณีกาบ จำได้ว่าเป็นลูกชายสหายจึงทำการประนีประนอมกันด้วยกเลิกศึกสงครามต่อกันเพื่อเป็นการขอโทษท้าวภาพเกษ ยักษ์กุมภกัณฑ์จึงยกลูกสาวให้เป็นมเหสีของท้าวภาพเกษ แล้วท้าวภาพเกษพร้อมทั้งมเหสีทั้งห้าคน และม้ามณีกาบก็กลับเข้าเมืองพาราณสี แล้วได้ครองเมืองสืบแทนพ่อในเวลาต่อมา อยู่มานางกาลิมเหสีองค์หนึ่งของท้าวภาพเกษประสูติโอรสออกมาได้นามว่า "กาลิยะสัตตะมาต" ได้เป็นที่รักยิ่งของมเหสีทุกคน ต่อมาท้าวภาพเกษกับนางมาลีจันทร์กลับไปเยี่ยมท้าวผิมนต์และนางมาลีทอง ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีอยู่ที่นั่นพักหนึ่ง แล้วกลับมาอยู่เมืองพาราณสีดังเดิม จนแก่ชราตายไป แล้วกาลิยะสัตตะมาตกุมารได้ครองนครพาราณสีต่อมา

สถาปนาวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กำพร้าผีน้อย

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ที่เมืองแห่งหนึ่งมีเด็กน้อยคนหนึ่งกำพร้าพ่อและแม่ ได้เที่ยวขอลานเขากินจนโตเป็นหนุ่มแล้ว จึงออกจากเมืองมาทำนาทำไร่ ณ ที่แห่งหนึ่ง เมื่อข้าว พืชงอกงามขึ้นได้มีสัตว์ต่าง ๆ มากินแม้จะไล่อย่างไรก็ไม่ไหว เอาอะไรมาทำเครื่องดักก็ขาดหมด จึงไปขอเอาสายไหมจากย่าจำสวน (คนสวนของ

พระราชชา) มาทำสายบัวจึงจับได้ข้าง ๆ เมื่อถูกเขาจับได้กลัวตายจึงร้องขอชีวิตและบอกว่า จะให้ของวิเศษจึงถอดงาช้างหนึ่งให้ ท้าวกำพรว้าฝน้อยจึงปล่อยไปแล้วเอางาช้างมาไว้ที่บ้าน ต่อมาท้าวกำพรว้าตกได้เสื่อ ๆ ก็ยอมเป็นลูกน้องโดยบอกว่าถ้ามีเรื่องเดือดร้อนจะมาช่วย ต่อมาจับได้อีเห็น ๆ ก็ยอมเป็นลูกน้อง เช่นเดียวกันกับเสื่อ ต่อมาจับได้พญาชูง ๆ ก็ยอมเป็นลูกน้องอีกและตัวสุดท้ายจับได้คือ ฝน้อยที่มาขโมยกินปลาที่ไซ ฝน้อยก็ยอมเป็นลูกน้อง เมื่อท้าวกำพรว้าได้งาช้างมาแล้วก็เอามาไว้ที่บ้าน ในงาช้างนั้นได้มีหญิงสาวคนหนึ่งชื่อสิตาอาศัยอยู่ นางได้ออกมาทำอาหารไว้รอท้าวกำพรว้า ต่อมาท้าวกำพรว้าจับนางได้ จึงทูลงาช้างนั้นเพื่อจะไม่ให้นางหลบเข้าไปอยู่อีก นางจึงอยู่กินเป็นสามีภรรยากันตั้งแต่นั้นมา ความสวยงามของนางสิตาได้ยื่นไปถึงพระราชชา เมื่อพระราชชาเห็นแล้วก็รักใคร่ จึงจะยึดเอาแต่ก็กลัวคนจะติเตียน จึงทำท้าวกำพรว้าพนันการแข่งขันต่าง ๆ โดยถ้าท้าวกำพรว้าแพ้จะยึดนางสิตามา แต่ถ้าพระองค์แพ้จะยอมยกเมืองให้ครึ่งหนึ่ง การแข่งขันนั้นคือชนวัว ชนไก่ แข่งเรือ แต่ปรากฏว่าท้าวกำพรว้าชนะทุกครั้ง เพราะในการชนวัวนั้นเสื่อแปลงเป็นวัวมาช่วยท้าวกำพรว้า ชนไก่นั้นอีเห็นแปลงเป็นไก่มาช่วยได้กัดไก่ของพระราชชาตายในการแข่งขันเรื่อนั้นพญาชูงมาเป็นเรือและได้ทำให้เรือพระราชชาล่มแล้วกินคนทั้งหมด เมื่อพระราชชาตายแล้วได้รวมหัวกับบ่วงลัวตัวหนึ่ง โดยให้บ่วงลัวร้องเรียกวิญญาณของนางสิตามา โดยร้องครั้งแรกนางจะไม่สบาย ครั้งที่สองสลบครั้งที่สามจึงตายวิญญาณของนางจึงมาอยู่กับพวกผีพระราชชา ส่วนท้าวกำพรว้าปรึกษากับฝน้อย ฝน้อยบอกว่าอย่าเพิ่งเผ่าจะตามไปดูว่าวิญญาณนางอยู่ที่ใด เมื่อฝน้อยตามไปทราบเรื่องทั้งหมดแล้วจึงวางแผนจะจับบ่วงลัวตัวนั้น จึงเข้าไปติดสนิทกับบ่วงลัวแล้วสานข้อง (ที่ใส่ปลา) ครั้งแรกสานด้วยไม้ไผ่ แล้วให้บ่วงลัวเข้าไปข้างใน แล้วให้คันตุบปรากฏว่าข้องแตกจึงสานด้วยลวด แล้วบอกไปบ่วงลัวเข้าไปดูแล้วบอกให้คันตุบปรากฏข้องไม่แตกจึงรีบหาฝามาปิด แล้วรีบเอามาให้ท้าวกำพรว้า แล้วบังคับให้บ่วงลัวร้องเรียกเอาวิญญาณนางสิตากลับคืนมา ไม่เช่นนั้นจะฆ่าเสีย บ่วงลัวจึงร้องเรียกเอาวิญญาณนางกลับมา โดยร้องครั้งแรกก็เคลื่อนไหวได้ ครั้งที่สองฟื้นขึ้น ครั้งที่สามหายเป็นปกติพอทุก

อย่างปกติแล้ว ท้าวกำพราจึงหลอกว่าขออุไรที่ร้องเอาวิญญาณคนหน้อยได้ไหม บ้างแล้วจึงแลบลิ้นมาให้ดู ท้าวกำพราจึงตัดลิ้นบ้างแล้วเสียเพราะกลัวมันจะร้องเอาวิญญาณไปอีก บ้างแล้วจึงร้องไม่ชัดตั้งแต่นั้นมา ส่วนท้าวกำพรา กับนางสีดา ได้ปกครองเมืองแทนพระราชาที่ตายนั้น

กำพราหม้อแตก

สุพจน์ มาดาสาย

นานมาแล้วมีเด็กกำพร้าคนหนึ่งไปขอหม้อดินมาใบหนึ่ง จึงเกิดความ คิดขึ้นว่า ถ้าเราเอาหม้อดินใบนี้ขายคงได้เงินมาก เมื่อได้เงินมาแล้ว จะ ไปซื้อไก่มาเลี้ยง ให้มันออกลูกฟักไข่แล้วจะนำไปขาย เมื่อได้เงินจะนำเงินไป ซื้อหมู แล้วเลี้ยงหมูให้ตกลูกมาก ๆ จึงจะขายหมูไปซื้อวัวมาเลี้ยง แล้วขายวัว ไปซื้อข้าว เมื่อมีเงินมีทองก็จะซื้อช้างมาเลี้ยง หากมีขโมยก็จะเอาดาบฟัน ขโมยให้ตาย ในขณะที่คิดนั้นก็ลืมตัวเอาไม้ฟาดลงที่หม้อคิดว่าเป็นขโมย จนหม้อ นั้นแตกละเอียด ท้าวกำพราจึงเสียหม้อใบนั้นไปโดยไม่ได้อะไรเลย

กินคนเดียววู เหลือมเกี้ยว

หยัด สุตจินดา

มีสหายสองคน คนหนึ่งเป็นคนยากจน ส่วนอีกคนมีฐานะดี วันหนึ่ง ทั้งสองชวนกันไปรับจ้าง เลื่อยไม้ คนที่รวยก็ห่อข้าวไปอย่างดี ส่วนคนจนไม่มี ข้าวกิน เมื่อทั้งคู่พักกินข้าวเที่ยงคนที่รวยก็เอาข้าวออกมากิน โดยไม่เรียก เพื่อนกินด้วยเลย ได้แต่ถามเพื่อนว่า "คนกินข้าวค่านี้อแล้วจะมีเรี่ยวแรงไหม" เพื่อนที่จนก็ตอบว่า "มีเรี่ยวแรง" จนกระทั่งเขากินอิ่ม ชายคนจนนั้นแม้ว่าหิว แต่ก็อดทน จนค่ำทั้งสองจึงกลับบ้านชายที่รวยเดินนำหน้า แล้วมีเทวดาคนหนึ่ง แปลงกายเป็นงูเหลือมมาขวางทางแล้วได้รัดตัวชายคนรวย ๆ จึงร้องให้เพื่อน ช่วย ชายคนจนนั้นจึงพูดขึ้นว่า "ถ้ากูเอามีดปาดตรงนี้งูจะตายมัย" ชายลูกคน รวยจึงตอบว่า "ตาย" สักครู่งูก็รัดคอชายคนรวยจนตายไป

แกงเต่า

สอางค์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

มีชายคนหนึ่งจับเต่ามาได้ทีแรกตั้งใจจะนำไปปล่อยที่วัดเพราะกลัวบาปแต่มีลุงข้างบ้านเดินผ่านมาพอดีจึงบอกให้นำเต่าไปแกงใส่กับมะเขือ ถ้ากินแล้วจะอร่อยมาก ชายคนนั้นเกิดความลังเลจึงตัดสินใจเอาเต่าไปแกงเมื่อแกงเสร็จแล้วชิมดูเกิดความติดใจในรสชาติ เมียของเขาให้ดักแกงไปให้ลุงข้างบ้าน เขาจึงถือถ้วยแกงเดินไปที่บ้านของลุงนั้น ในขณะที่เดินไปก็ดักกินแกงเต่าไปด้วย เมื่อเขากลับไปที่บ้านแกงเต่าได้หมดแล้ว แต่เขายังติดใจในแกงเต่านั้นอยู่ จึงเอาน้ำเข้าไปในหม้อแล้วเสียบกินน้ำแกงที่ติดหม้อ เมียของเขาได้ยินเสียงดังอยู่ในครัว คิดว่าเป็นแมวแอบกินกับข้าวในครัว จึงใช้ไม้คานฟาดลงที่หม้อใบนั้น เขาได้รับความเจ็บปวดและอัปอายภรรยาของเขา

แก้วกำพร้าว้า

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

มีชายคนหนึ่งเป็นคนยากจนชื่อว่ากำพร้าว้าเพราะเหตุที่กำพร้าว้าทั้งพ่อและแม่ มีแต่ยาเป็นผู้เลี้ยงดู กำพร้าว้าหาเลี้ยงยาโดยการขูดฝอยขูดมันมากิน จนกระทั่งวันหนึ่งมีนายพรานสะพายยามมาต่อไก่และได้ชวนกำพร้าว้าไปด้วย เพราะเห็นว่ายากจนจะได้มีอาชีพติดตัว กำพร้าว้าต่อไก่ได้วันละห้าถึงหกตัว นำมาแบ่งกันคนละครึ่งกำพร้าว้าให้ยาไปแลกข้าวมากินพอประทังชีวิตไป เมื่อนายพรานเห็นว่ากำพร้าว้าชำนาญแล้ว จึงแบ่งตาข่ายให้แล้วก็แยกทางกันไป กำพร้าว้าไปต่อไก่ แต่สำหังได้มาก็ตัวก็นำไปแลกข้าวน้ำกินเช่นเคยปฏิบัติมา วันหนึ่งปรากฏไก่ขาวมาติดตาข่าย กำพร้าว้าจับได้แต่หางเส้นเดียว ตัวไก่วิ่งหนีลงรูไปกำพร้าว้าต่อไก่ไม่ได้เลยวันนั้น มีแต่ขนหางไก่จึงเอาไปเสียบไว้ที่คับหญ้าหลังคาบ้านขนหางนั้นมีกลิ่นหอมมาก อยู่ไกลขนาดไหนก็ยังได้กลิ่นหอมและหอมไปถึงในเมือง กษัตริย์เมืองนั้นให้เสนาอำมาตย์ไปสืบดูว่าเป็นกลิ่นอะไร ชาวบ้านเอาดอกไม้ทุกชนิดมาให้ดมก็ไม่ใช่กลิ่นที่ต้องการ เสนาอำมาตย์ไปสืบดูทุกบ้าน จนถึงบ้านกำพร้าว้า

ได้กลิ่นจากขนหางไก่จะนำไปถวายกษัตริย์แต่กำพรว้าไม่ยอม ขอดตามไปด้วยเมื่อเข้าไปในเมืองกษัตริย์สอบถามว่าเอาขนหางนี้มาจากไหน กำพรว้าว่าได้มาจากการดักไก่ขาวแต่ไม่ได้ตัวไก่เพราะวิ่งหนีไปก่อน กษัตริย์ถามถึงแหล่งที่ไก่ขาวหนีไป กำพรว้าจึงพาไปดูปรากฏว่าเป็นรูเล็ก ๆ ไม่น่าเชื่อว่าไก่จะลงไปได้ ถ้าอยากได้ไก่ตัวนั้น จะต้องเกณฑ์คนให้ไปขุดรูให้กว้างขึ้นลึกขึ้น โดยกว้าง 15 เมตร ยาว 20 เมตร ลึก 20 เมตร ขุดเท่าไรก็ไม่ถึง เพราะยังมีรูต่อไปอีก เมื่อถามไหร่ ๆ บอกว่า ต้องทำสายยนต์ต่อลงไปข้างล่างจึงจะลงไปได้ กษัตริย์ก็ให้หาคนที่จะลงไปกับสายยนต์ดังกล่าว แต่ไม่มีผู้ใดสมัครเมื่อถามกำพรว้า ๆ บอกว่าจะลงไปถ้าเลี้ยงดูยาให้ตีมีความสุขกษัตริย์รับคำ นำเสื้อผ้าอาหารเครื่องใช้ไปให้ยาต่อหน้ากำพรว้า ๆ จึงรับคำ เมื่อกำพรว้าลงไปตามสายยนต์ที่หย่อนลงไปพบเมืองนาคและพบนางสีดานั่งทอดผ้าอยู่ นางสีดาเป็นคนสวยมาก กำพรว้าจึงเกี้ยวพาราสีนางและขอคิมน้ำนางดูไปหาน้ำสะอาดมาให้กิน แต่กำพรว้ากลับไปกินน้ำแช่หลอดค้ายของนางด้วยความกระหาย นางถามว่ามาทำไมถึงนี้ กำพรว้าบอกว่ามาตามไก่ขาว นางบอกว่าไก่ขาวนั้นคือนางเอง แล้วทั้งสองก็ผูกสมักรักใคร่กัน ด้วยต่างก็ระลึกได้ว่าเคยเป็นเนื้อคู่กันมาก่อน นางสีดาเป็นลูกสาวพญานาค กำพรว้าจึงไปขอร้องต่อพ่อของนาง พญานาคไม่รังเกียจให้อยู่กินกันได้ ต่อมากำพรว้าคิดถึงยาจึงขอลาพญานาคออกเดินทางไปกับนางสีดา มาได้ครึ่งทางนางลืมหวี กำพรว้ากลับไปเอามาให้ ครั้งที่ 2 ลืมสะไบ สามีกก็กลับไปเอามาให้ ครั้งสุดท้ายนางสีดาลืมร่มแต่มาถึงตรงสายยนต์พอดี กำพรว้าบอกนางว่าอย่าเพิ่งและต้องสายยนต์และอย่าเพิ่งขึ้นไปนั่ง ตัวเองรีบกลับไปเอาร่มมาให้ พอได้มาแล้วนางสีดาลืมแหวนซึ่งไม่เอาไปด้วยไม่ได้เพราะปราศจากแหวนนี้นางจะต้องตาย หรือกลายเป็นนาคจนตลอดชีวิต กำพรว้ารีบกลับไปเอาพอกใกล้จะถึงนางสีดาขึ้นไปอยู่บนสายยนต์แล้ว พวกที่อยู่ข้างบนรู้สึกสายยนต์ตึงก็ดึงนางขึ้นไป กำพรว้าขึ้นไม่ได้และยังไม่ได้ให้แหวนนางสีดา จึงได้ร้องไห้ด้วยความเสียใจ กษัตริย์เห็นนางสีดาจะเอานางเป็นมเหสี แต่เข้าใกล้นางไม่ได้เพราะตัวร้อนราวกับไฟ จึงจัดที่ทางให้นางอยู่โดยลำพัง ส่วนกำพรว้าร้องไห้ไปหาพญานาคเล่าเรื่องให้ฟัง พญานาคให้กำพรว้านอนแล้วเนรมิตให้ไปขึ้นทางประเทศลาว

(ปัจจุบันเป็นค่ายทหารแห่งหนึ่ง) กำพำร่าตื่นขึ้นมาไม่พบอะไรเลย ได้แต่รอนแรมกลางป่า พบนางอำภาซึ่งเป็นลูกเลี้ยงของยักษ์เกิดได้เสียกัน นางอำภาเอากำพำร่าซ่อนไว้กลัวแม่จะกิน นางยักษ์ได้กลิ่นมนุษย์แต่จับไม่ได้ว่าอยู่ที่ไหน นางอำภาก็คอยแก้ตัวแทนให้เสมอมา ต่อมากำพำร่าไปเห็นซากศพคนและสัตว์และเห็นนางยักษ์จึงสอบถามความจริงจากนางอำภา นางก็เล่าว่านางยักษ์เก็บนางมาเลี้ยงไว้ตั้งแต่เล็กและที่อยู่ได้ทุกวันนี้ เพราะมีไม้เท้าวิเศษต้นชี้ตายปลายชี้เป็น เวลาผ่านไปกำพำร่าจะออกมาหานางสิดา จึงให้นางอำภาอยู่กับแม่ยักษ์ต่อไป แต่นางไม่ยอมขอตามมาด้วย ทั้งสองออกเดินทางพบพระฤาษี ใต้ของวิเศษคือ หมากแห้ง และลิ้นวิเศษ แล้วพากันเดินทางต่อไปอีก ไปพบเมืองหนึ่ง ลูกสาวชื่อ จันทราถูกงูเห่ากัดตายแต่ยังไม่ได้เผา เพราะหมอดูทำนายว่า นางจะฟื้นได้อีก พอกำพำร่ากับนางอำภามาถึงเมืองนี้ รู้เหตุการณ์เข้าก็ลองรักษาดู โดยให้หาขมิ้นมา 2 ใบไว้ในห้องโถงหนึ่งนอกห้องอีกโถงหนึ่ง เมื่อติดครั้งหนึ่ง กระดุกจะติดกัน เมื่อลิ้นขมิ้นอีกครั้งหนึ่ง เนื้อหนังมังสาก็ติดกัน แล้วเอาไม้เท้าวิเศษ ชีนางก็ฟื้นขึ้น จึงให้ลิ้นขมิ้นเป็นครั้งที่สาม พวกที่เฝ้าดูอยู่พากันโห่ร้องยินดี แต่นางจันทรายังพูดไม่ได้ กำพำร่าจึงตีขมิ้นเป็นครั้งที่สี่ นางได้สติและพูดได้ดังถามกว่าเก่ามาก เจ้าเมืองจะมอบทรัพย์สมบัติและพระนครให้ครองกึ่งหนึ่ง แต่กำพำร่าขอตาข้างซ้ายซึ่งหมายถึงลูกสาวเจ้าเมือง เมื่อเจ้าเมืองรู้เรื่องก็มอบให้กำพำร่าอยู่กับนางจันตรา ชาวเมืองจึงเรียกว่าท้าวกำพำร่า ต่อมาท้าวกำพำร่าเกิดคิดถึงย่าเลยพาภรรยาทั้งสองคนขึ้นเรือเหาะไปหา ไก่ถึงเมืองกำพำร่าได้แยกภรรยาให้นางจันตราอยู่แห่งหนึ่งนางอำภาอยู่อีกแห่งหนึ่ง แล้วจึงสืบถามความเป็นไปในเมืองทราบว่า ย่าไก่จะตายเพราะไม่มีใครเอาใจใส่ ผ้าถุงผ้าห่มเขาก็เอาคืนไปหมด ท้าวกำพำร่าโกรธที่กษัตริย์ไม่รักษาคำพูดและเอานางสิดาไปไว้ในวัง จึงทำให้สู้รบเอาไม้เท้าชี้ให้คนตายหมด เมื่อกษัตริย์ยอมแพ้คืนนางสิดาให้ก็เอาปลายอีกข้างหนึ่งชี้ให้คนฟื้นขึ้นใหม่ กษัตริย์ยอมมอบเมืองให้ครอบครอง ท้าวกำพำร่าไปสร้างปราสาทขึ้นเรียกว่าปราสาทสิดา เอานางไปไว้ในนั้นในฐานะพระมเหสีเอก ส่วนนางจันตราสร้างเมืองสูงให้อยู่ นางอำภาสร้างเมืองต่ำให้อยู่ แล้วครอบครองเมืองโดยรับยามาอยู่ด้วย ครั้น

นางสีดาตายได้สร้างกุสิดาขึ้น ปัจจุบันกุสิดาอยู่ที่บ้านสีดา ตำบลสีดา อำเภอ
บัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

แก้วหน้าม้า

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีหญิงสาวคนหนึ่งรูปร่างหน้าตาเหมือนม้าคนทั่วไป เรียกนางแก้วหน้าม้า
นางอาศัยอยู่นอกเมืองทำไร่ทำนาเหมือนคนทั่วไป ครั้งหนึ่งท้าวปิ่นทองลูกชาย
ของเจ้าเมืองได้ทำพิธีปลงอ้วว แล้วเขียนจดหมายติดบนว้าวแล้วปลงอ้ววขึ้นไป
ถ้าว้าวขาดไปตกที่ใดและมีใครเก็บได้ ถ้าเป็นหญิงสาวจะเอามาเป็นภรรยา
แต่ถ้าเป็นคนแก่ เด็ก ผู้ชายก็จะให้สิ่งของมีค่าเป็นเครื่องตอบแทน ว้าวของ
ท้าวปิ่นทองไปตกที่บ้านนางแก้วหน้าม้าและนางก็เก็บได้ ท้าวปิ่นทองก็ให้เสนา
อำมาตย์ติดตามออกไปขอเอาว้าวคืน เพราะท้าวปิ่นทองไม่รักนางเพราะนาง
ไม่สวยแต่นางไม่ยอม ท้าวปิ่นทองพานางเข้าไปในเมืองแต่ไม่ยอมนอนกับนาง
ฉันสามีภรรยาทั่วไปและทุกคนในเมืองก็เกลียดชังนาง ต่อมาท้าวปิ่นทองและ
เสนาอำมาตย์จึงแกล้งจะให้นางหนีออกจากเมืองหรือตายไปเสีย จึงใช้ให้นาง
ไปเอายาในป่าเขา นางแก้วหน้าม้าก็ไปเอามาได้อยู่อีกก็แกล้งหาเหตุต่าง ๆ
แต่ก็ทำอะไรนางไม่ได้ จึงส่งท้าวปิ่นทองไปอยู่เมืองอื่นเพื่อให้แต่งงานกับคนอื่น
ก่อนไปท้าวปิ่นทองสั่งนางแก้วหน้าม้าว่า "ในตอนที่ท้าวปิ่นทองไม่อยู่นี้ให้นางมี
ลูกให้ได้" แล้วก็ลงเรือเดินทางไป นางแก้วหน้าม้าจึงไปดักรอข้างหน้า แล้ว
ถอดหน้าม้าออกเป็นหญิงสาวที่สวยงามมาก เมื่อท้าวปิ่นทองมาพบเข้าจำไม่ได้
จึงอยู่กินกับนางหลายวัน จึงเดินทางต่อไป ส่วนนางแก้วหน้าม้าก็กลับมาอยู่ที่
เมืองเหมือนเดิม กล่าวถึงท้าวปิ่นทองเมื่อไปอยู่เมืองอื่นนั้นก็ได้ลูกสาวเจ้าเมือง
นั้นเป็นภรรยา ต่อมาคิดถึงบ้านเมืองตัวเองจึงเดินทางกลับ แต่มาพบกับยักษ์
เข้าจึงรบกันท้าวปิ่นทองทำท่าจะแพ้ พอดีนางแก้วหน้าม้ารู้ว่าท้าวปิ่นทองผัวนาง
กำลังตกอยู่ในอันตราย จึงปลอมเป็นชายมาช่วยรบจนชนะแล้วรีบกลับเข้าเมือง
ท้าวปิ่นทองมาถึงเมืองแล้วก็ยังเกลียดชังนางอยู่เหมือนเดิม ยิ่งรู้ว่านางตั้งท้อง

แล้วก็กล่าวหานางมีชู้ ถึงแม้นางจะเล่าเรื่องราวให้ฟังแต่ก็ไม่ยอมรับ เพราะไม่เชื่อว่ามันจะเป็นไปได้ อยู่มาก็ได้มียักษ์เมืองหนึ่งยกทัพมารบ ท้าวปิ่นทองออกไปรบพ่ายกลับเข้าเมือง แล้วมาหาคนที่เก่งกล้าสามารถที่จะออกรบ แต่ไม่มีใครอาสาไปรบ นางแก้วหน้ามาจึงอาสาออกรบและนางก็รบชนะ ทุกคนจึงยอมรับนางยิ่งเมื่อนางถอดหน้าม้าออกเป็นหญิงที่สวยงามมาก ท้าวปิ่นทองจึงรับเป็นมเหสีต่อไป

โกตุหะริกะ

สุพจน์ มาลาสาย

มีเศรษฐีคนหนึ่งโทรท่านายว่าลูกในท้องของภรรยา เศรษฐีนั้นจะต้องหาเด็กที่เกิดวันเดียวกันมาเลี้ยงไว้ด้วยจึงจะเลี้ยงลูกของตนเองรอด เศรษฐีจึงให้คนออกไปหาเด็กที่มารดาคลอดแล้วได้ทิ้งไว้ที่กองขยะ ไปพบเด็กคนหนึ่งอยู่ที่กองขยะไม่มีมดและแมลงมาไต่ดอม ผูกา และสุนัขต่างล้อมไว้ไม่ทำลาย เพราะผลกรรมที่เด็กเคยทำความดีไว้แต่ชาติก่อน คนของเศรษฐีจึงอุ้มเอาเด็กไปให้เศรษฐี ๑ คิดในใจว่า ถ้าภรรยาของเราคลอดลูกออกมาเป็นหญิงโตขึ้นจะให้แต่งงานกับเด็กคนนี้ถ้าเป็นชายก็จะจับเด็กคนนี้ฆ่าเสีย ครั้นต่อมาภรรยาของเศรษฐีก็คลอดลูกออกมาเป็นชาย เศรษฐีจึงหาทางกำจัดเด็กที่ชื่อว่าโกตุหะริกะ ที่แรกเอาไปไว้ในคอกวัวให้วัวออกมาเหยียบ แต่วัวไม่เหยียบเขา จึงให้คนเอาไปไว้ในป่าช้า หวังจะให้สัตว์ร้ายมากินแต่ไม่มีสัตว์ตัวใดมาทำร้ายเลย จึงเอาเด็กไปวางไว้ที่ทางเกวียน เมื่อเกวียนลำที่ออกก่อนมาถึงวัดที่เทียบเกวียนมาถึงกลับไม่ยอมเดิน จนเจ้าของเกวียนลงมาดูเห็นเด็กเข้าก็ดีใจจะนำไปเลี้ยงไว้เป็นลูก เมื่อเป็นเช่นนั้นเศรษฐีจึงให้คนไปไถ่เอาคืนมา เมื่อเด็กเติบโตเป็นหนุ่มแล้วไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะเศรษฐีจ้องจะทำจัดทำเดี่ยวโกตุหะริกะจึงเป็นเสมือนหนามที่คอยทิ่มแทงตาเศรษฐี ๑ จึงหาหนทางฆ่าเสีย จึงเขียนจดหมายถึงนายช่างหม้อ ว่าขอให้จัดการกับเด็กที่ถือหนังสือมานี้ให้จับโยนเข้าเตาเผา แล้วจะให้รางวัลอย่างงาม ครั้นโกตุหะริกะถือหนังสือเดิน

ออกไป ขณะนั้นลูกชายของเศรษฐีซึ่งเล่นลูกข่างสู้คนอื่นเขาไม่ได้ เห็นพี่ชายเดินผ่านมาจึงขอร้องให้มาเล่นแทน ส่วนตนจะนำจดหมายไปส่งเอง พอช่างหม้อเห็นหนังสือ ก็ไม่ทันที่จะพิจารณาจึงจับลูกเศรษฐีโยนเข้าเตาไฟ ครั้นตกเย็นโกตุหะริกะกลับไปบ้าน เศรษฐีจึงตามหาน้องชายว่าไปไหน เขาจึงตอบว่าเอาจดหมายไปส่งแทนตน เศรษฐีได้ฟังดังนั้นจึงเสียใจมาก นับตั้งแต่นั้นมา เศรษฐีเริ่มป่วยหนักแต่ไม่วายจะคิดว่าโกตุหะริกะจึงเขียนจดหมายให้โกตุหะริกะไปมอบให้เศรษฐีอีกเมืองหนึ่งที่เป็นเพื่อนสนิท ในจดหมายแจ้งว่าให้ฆ่าเด็กคนที่ถือจดหมายนั้น เมื่อโกตุหะริกะเดินทางตลอดทั้งวันไปถึงที่หน้าบ้านนั้นก็นอนหลับที่ได้ตื่นไม่ ขณะนั้นลูกสาวของเศรษฐีมาเห็นเข้าก็นิกรักจึงแอบอ่านจดหมายแล้วตกใจมาก นางจึงได้เปลี่ยนใจความจดหมายว่าให้จัดงานแต่งงานให้กับเด็กคนที่ถือจดหมายมาทันที ข่าวการแต่งงานของโกตุหะริกะถึงหูของเศรษฐีทำให้เศรษฐีถึงกับป่วยหนัก ฝ่ายภรรยาของโกตุหะริกะจัดคนไปสอดแนมอาการของเศรษฐี จึงรู้ว่าป่วยหนัก นางจึงไปเยี่ยมกับสามี เศรษฐีลืมตัวนึกว่าลูกชายของตัวเองนั้นยังไม่ตาย จึงสั่งความว่าตนจะยกสมบัติทั้งหมดให้ เมื่อพูดจบก็ขาดใจตาย นับตั้งแต่นั้นมาโกตุหะริกะก็ได้ครอบครองสมบัติอย่างมีความสุขแล้วมีชื่อใหม่ว่า โยสกเศรษฐี

ไต่กับสุนัขจิ้งจอก

สุวพร ดอกจันทร์กลางและคณะ

มีไต่ตัวหนึ่งบินอยู่เหนือกำแพงและไต่กิ่งคอกขึ้นอย่างเบิกบานใจ พอดีมีสุนัขจิ้งจอกเดินผ่านมาพอดีเกิดอยากกินไต่ตัวนั้น แต่ไต่ก็อยู่สูงเกินไปไม่สามารถจับไต่มากินได้ จึงออกอุบายว่าจะไปนั่งอยู่บนฐานกำแพงและจะร้องบอกไต่ว่า มีข่าวดีมาบอกให้ไต่ลงมาข้างล่าง แต่ไต่เกิดความระแวงว่าเป็นอุบายของสุนัขจิ้งจอกจึงไม่ยอมลงไปข้างล่าง สุนัขจิ้งจอกจึงร้องต่อไปอีกว่า บัดนี้สัตว์ทั้งหลายได้ลงนามในสัญญาจะเป็นมิตรต่อกัน เชิญไต่ลงมาสนุกรื่นเริงข้างล่าง ไต่ก็ไม่ยอมเชื่อและไต่จึงคิดแก้แค้นสุนัขจิ้งจอก โดยร้องบอกว่ามีสุนัข

บ้านใหญ่กำลังวิ่งหนีมาทางนี้ สุนัขจิ้งจอกที่มีความกลัวสุนัขบ้านอยู่แล้วจึงรีบวิ่งหนีไปโดยเร็ว ไก่จึงรอดพ้นจากการเป็นอาหารของสุนัขจิ้งจอก

ไก่แก้วหอมธู

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีเมืองแห่งหนึ่ง ครึ่งหนึ่งชาวเมืองได้พบรูขนาดใหญ่ที่มีกลิ่นหอมออกมาจากรูนั้น ทำให้เป็นที่อยากรู้อยากเห็นของทุกคน ดังนั้นพระราชานแห่งเมืองนั้นจึงประกาศหาอาสาสมัครที่จะลงไปในวันนั้น เพื่อจะดูว่ามีอะไรอยู่ข้างในแต่ก็ไม่มีใครอาสาไป ขณะนั้นมีหนุ่มน้อยคนหนึ่งชื่อเทศจันทสมุทร์ อาศัยอยู่กับย่าจำสวน (คนสวนของพระราชาน) ท้าวเทศจันทสมุทร์นี้เห็นว่าไม่มีใครไปจึงรับอาสาจะไป พระราชานจึงให้ทำอยู่เหล็กและทำโซ่เหล็กแทนเชือก แล้วให้ท้าวเทศจันทสมุทร์นั่งในอุ้งนั้นแล้วหย่อนลงไปตามรูจนไปถึงเมืองแห่งหนึ่ง เมื่อลงไปถึงนั้นไปลงตรงเกาะพอดีขณะที่ท้าวเทศจันทสมุทร์ขึ้นกินหมากเคี้ยวอยู่ได้มีหนูตัวหนึ่งคาบแก้ววิเศษได้นำมา ท้าวเทศจันทสมุทร์จึงโยนหมากเคี้ยวให้กินห่างออกไปเรื่อย ๆ แล้วรีบมาขโมยเอาแก้วไป เมื่อเดินต่อไปพบชายคนหนึ่งถือน้ำเต้าเหาะมา จึงขอเอาแก้วแลกกับน้ำเต้า เมื่อได้น้ำเต้าแล้วก็เดินต่อไปส่วนแก้วได้เหาะกลับมาอยู่กับท้าวเทศจันทสมุทร์เหมือนเดิม เมื่อเดินต่อไปก็ได้พบกับคนถือขวาน ถือดาบ ถือชดหนังเหาะมา ท้าวเทศจันทสมุทร์ก็ขอแลกเอาเหมือนครั้งก่อนแล้วแก้วก็กลับมาเช่นเดียวกัน ดังนั้นท้าวเทศจันทสมุทร์จึงมีของดี 5 อย่างคือ แก้ว น้ำเต้า ขวาน ดาบ และชดหนังแล้วเดินทางไปอาศัยอยู่กับย่าจำสวนแล้วสืบดูว่าใครนะที่หอม ๆ นั้น เมื่อรู้แล้วก็ขอร้องให้ย่าจำสวนไปสุ่ขอให้ แต่ย่าจำสวนว่าท้าวเทศจันทสมุทร์ไม่ห่อเหลาจึงพาไปห่อใหม่แล้วจึงไปสุ่ขอให้ เมื่อนางผมหอมเห็นท้าวจันทสมุทร์แล้วก็เกิดรักใคร่กัน แต่พระราชานพ่อของนางไม่ยอม เพราะมีลูกเจ้าพระยามหากษัตริย์มาสุ่ขอหลายคนแล้ว และบอกว่าถ้าอยากได้ให้มารบเอา ท้าวเทศจันทสมุทร์จึงไปรบเอาแล้วได้อุ้งกันมา เมื่ออยู่มานานก็คิดจะกลับมาเยี่ยมบ้าน จึงพานาง

ผมหอมมาอยู่ที่อยู่เหล็กที่เก่า พอขึ้นไปทั้งสองคนแล้วผ้าของนางผมหอมผืนหนึ่งตกลง หัวเทศจันทสมุทร์จึงลงไปเอา ขณะเดียวกันนั้นคนที่อยู่ข้างบนก็ดึงเอานางขึ้นมาคนเดียว แล้วเอามาถวายพระราชานแต่พระราชาก็ไม่สามารถเข้าใกล้นางได้ ส่วนหัวเทศจันทสมุทร์ก็เดินทางต่อไปเพื่อจะหาทางขึ้น จนวันหนึ่งได้พบนกกระจอกสองตัวที่พระแปลงกายลงมาเป็นนกกระจอก ได้ให้หัวเทศขึ้นมาปล่อยไว้นอกเมืองใกล้แม่น้ำ ขณะนั้นมีพ่อค่านายสาเกามาพบเข้า หัวเทศจันทสมุทร์จึงขออาศัยไปด้วยแล้วไปอยู่กับย่าจ่าสวนเหมือนเดิม ส่วนนางผมหอมนั้นได้ฝันว่าผ้าของนางมาแล้วจึงหนีออกมาอยู่ด้วย เมื่อพระราชารู้อย่างนั้นจึงส่งคนมารับนางคืนไปแต่หัวเทศจันทสมุทร์ไม่ให้ พระราชาจึงส่งกองทัพมาชิงเอาวิเศษเหล่านั้น พระราชาหมดปัญญาจึงยอมยกเมืองให้ครองครึ่งหนึ่งแล้วหัวเทศจันทสมุทร์ก็อยู่กับนางผมหอมที่ได้มาจากฐานันต่อไป

ขวตวิเศษ

ปรีชา อุตระกุล

ชายคนหนึ่งชื่อบุญเป็นคนตาบอดแต่ไม่มีอาชีพอะไรลูกหลานให้อยู่เฝ้าบ้าน ขณะที่แกเฝ้าบ้านแกได้เดินไปเดินมาเดินค้ำโน่นค้ำนี้ พอตีมือแกไปค้ำได้ขวดใบหนึ่ง แกคิดว่าขวดเขาใช้ตักน้ำ แกจึงเอามาขวดไปจุ่มลงในอ่างน้ำให้น้ำไหลเข้าไปในขวด แล้วแกได้ยินเสียงดัง บุ่น ๆ ๆ แกได้ยินเสียงเท่านั้นก็ดีใจมาก เพราะคิดว่าขวดนี้เป็นขวดวิเศษสามารถเรียกชื่อเจ้าของได้ แกจึงเที่ยวไปป่าวประกาศว่าแกมีขวดวิเศษ ชาวบ้านจึงอยากเห็นขวดวิเศษ แกจึงแสดงให้ชาวบ้านชม เมื่อขวดจุ่มลงในน้ำก็ดัง บุ่น ๆ ๆ แกก็ถามชาวบ้านว่าได้ยินมัย เสียงขวดเรียกชื่อแล้ว ทุกคนต่างก็ได้ยิน แกจึงจุ่มลงไปอีกครั้ง จนน้ำเกือบเต็มขวดก็มีเสียงดัง บ้อด ๆ ๆ แกจึงยกขวดขึ้นอีก ที่นี้มีเสียงดัง บ้อด แกได้ยินดังนั้นก็โกรธมาก เพราะคิดว่าขวดเรียกชื่อได้ยังไม่พอ ยังว่าแกตาบอดอีก ว่าแล้วแกจึงทุบขวดใบนั้นทิ้ง

ขุนทิง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

นครแห่งหนึ่งชื่อเชียงแ้วหรือเชียงใหญ่ มีกษัตริย์นามว่าขุนเทือง และนางบุสดีปกครองบ้านเมือง ครั้งหนึ่งขุนเทืองต้องการจะออกเดินเที่ยวป่า จึงออกเดินทางจากเมืองไปในป่าประมาณสองเดือน เมื่อไปถึงแม่น้ำแห่งหนึ่ง เป็นสวนของพญานาค แล้วพระองค์ได้พบลูกสาวพญานาคชื่อว่านางแอกไค้เกิด รักใคร่กัน ขุนเทืองจึงตามนางไปยังเมืองบาดาลและอยู่ที่นั่นถึงสองปีกว่า ขณะเดียวกันกับขุนเทืองไม่อยู่นี้ นางบุสดีได้เอาหมตมอ (โหร) มาทนายดูว่าขุนเทือง อยู่ที่ใดจึงได้รู้ว่าขุนเทืองอยู่ที่เมืองพญานาคกับลูกสาวพญานาค นางบุสดีจึงบงกช ให้พวกผีต่าง ๆ เช่น ผีน้ำ ผีเสื้อ ผีตานาย (บรรพบุรุษ) ผีเมือง ตามไปบอก ให้ห่าวขุนเทืองกลับมาเมือง ขุนเทืองจึงได้ลานางแอกไค้และพญานาคเพื่อจะ กลับบ้านเมือง นางแอกไค้ได้มาส่งขุนเทืองถึงท่าน้ำ ก่อนจะจากกันนางได้ล้าง เอาลูกในท้อง แล้วเอาใบตองทิ้งห่อให้ขุนเทืองเดินทางกลับเมืองแล้วเอาลูก ไปเลี้ยง เมื่อมาถึงเมืองแล้วนางบุสดีไม่พอใจพยายามหาเรื่องเพื่อจะทำอันตราย ต่าง ๆ นานา ขุนเทืองเห็นท่าไม่ดีจึงให้เสนาอำมาตย์เอาลูกชายชื่อ ขุนทิงไป ปล่อยไว้ในป่า ขุนทิงอยู่ในป่าอย่างสุขสบายเพราะมีเทวดาและสัตว์ต่าง ๆ มา ดูแลรักษาเลี้ยงดู ต่อมาประมาณ 1 ปี ขุนเทืองคิดถึงลูกชายจึงให้พวกอำมาตย์ ออกไปสืบดูว่ายังมีชีวิตอยู่หรือไม่ เมื่อทราบว่ายังมีชีวิตอยู่จึงไปเชิญเข้ามาอยู่ในเมือง ขุนทิงเมื่อโตเป็นหนุ่มขึ้นต้องการจะพบแม่ที่แท้จริง จึงไปตามพ่อถึงที่ อยู่ของแม่ พ่อบอกว่าแม่นั้นเป็นนาคอยู่ที่เมืองบาดาล จึงอาสาพ่อเพื่อที่จะไป เยี่ยมเยียนและถามข่าวคราว แล้วออกเดินทางไปตามทางที่พ่อบอกจนถึงท่าน้ำ แล้วเอาไม้ตีน้ำเรียกพวกพญานาคให้มาหา พวกนาคถามดูรู้ว่าเป็นลูกของนาง แอกไค้ จึงพาขุนทิงไปเมืองบาดาลของพญานาค ขุนทิงได้พบแม่ ปู่และย่าแล้ว อยู่ที่นั่นเป็นเวลานานพอสมควร จึงได้ลาแม่เพื่อกลับเมืองเชียงแ้วของพ่อ นางแอกไค้ได้แนะนำให้ลาปู่แล้วขอของวิเศษ เพื่อเป็นเครื่องติดตัวในการ เดินทาง เมื่อขุนทิงไปลาปู่ ๆ ได้ให้ของวิเศษสามอย่างมีหม้อทองแดง คาบ และของจ้าว และมาถามถึงวิธีใช้กับแม่ นางแอกไค้บอกวิธีใช้ว่า หม้อนั้นมีของ

ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใน ถ้าต้องการอะไรให้ตั้งจิตอธิษฐานแล้วเคาะเบา ๆ ของที่ต้องการนั้นจะออกมา ตามนั้นใช้ในการต่อสู้กับข้าศึกศัตรู ส่วนของง่าวนั้นให้ลากไปอย่าแบกหรือถือไป ขณะที่ลากไปนั้นถ้าไม่เกี่ยวอะไรก็ให้เดินทางไปเรื่อย ๆ ห้ามนอนแม้จะกี่วันก็ตาม แต่ถ้าของง่าวไปเกี่ยวกับอะไรแล้วจึงหยุดนอน ขุนทิงเมื่อแม่มาส่งถึงท่าน้ำแล้วก็เดินทางต่อไปโดยปฏิบัติตามคำของแม่ใช้เวลาเดินอยู่หลายวัน จนถึงแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่งของง่าวได้เกี่ยวหยุดอยู่ตั้งอย่างไรก็ไม่ไปจึงหยุดนอน ณ ที่นั้น เมื่อตื่นขึ้นที่นั่นกลายเป็นเมืองใหญ่ชื่อว่าศรีสัตตนาคนหุต ดังนั้นขุนทิงจึงเคาะหม้อทองแดงแล้วมีหญิงสาวออกมาสองคนชื่อทิงและทอง จึงอภิเษกเป็นมเหสีทั้งสองคนแล้วขุนทิงก็ครองศรีสัตตนาคนหุตต่อมาอย่างมีความสุข ต่อมาขุนทิงออกไปเที่ยวป่าคนเดียวเดินทางไปประมาณ 15 วัน ถึงป่าหิมพานต์ได้พบนางชะนีที่อยู่ใกล้อาศรมพระฤาษี นางชะนีได้แปลงกายเป็นคนและใส่ยาเสน่ห์เพื่อให้ขุนทิงรัก ขุนทิงได้หลงเสน่ห์ของนางชะนีแล้วได้อยู่กับนางชะนีที่ป่าหิมพานต์นั้นประมาณ 3 ปีได้ลูกชายคนหนึ่งชื่อ อ้าคาหรืออู่แก้ว ต่อมาขุนทิงได้ลานางชะนิกลับมาเมืองศรีสัตตนาคนหุต พร้อมกับท้าวอ้าคา ลูกชายและสัญญากับนางชะนีว่าจะมารับไปอยู่ในเมืองด้วย เมื่อขุนทิงกลับถึงเมืองเรียบร้อยแล้ว จึงแต่งขบวนแห่มาเอนางชะนีไปอยู่ในเมือง แต่พอขบวนเข้าไปถึงเมือง นางทิงนางทองสองพี่น้องได้ปล่อยหมาไล่ นางชะนีแปลงเป็นคนมานั้น นางชะนีได้วิ่งหนีออกจากเมืองกลับไปอยู่ป่าหิมพานต์ตามเดิมอยู่มาไม่นานขุนทิงไม่สบาย จึงให้ท้าวอ้าคาไปขอยากับนางชะนีผู้เป็นแม่มากินและบอกให้เอามาก ๆ เพื่อที่จะแจกจ่ายชาวเมืองด้วย แต่นางชะนีได้ให้มานิดหนึ่งเพราะนางโกรธที่นางทิง นางทองปล่อยหมาไล่ นางให้ออกจากเมืองแทบเอาชีวิตไม่รอด เมื่อขุนทิงกินยาแล้วก็หายเป็นปกติ ต่อมาขุนทิงได้อภิเษกให้ท้าวอ้าคาขึ้นครองราชย์แทน และอยู่มาอีกนานขุนทิงไม่สบายอีก จึงให้ท้าวอ้าคาไปขอยากับนางชะนีมากินอีก แต่ท้าวอ้าคาไปครั้งนี้ไม่พบเพราะนางชะนีได้ตายไปแล้วจึงกลับมามือเปล่า ขุนทิงเมื่อไม่ได้กินยาก็ตัดตายไปอีกคน ส่วนท้าวอ้าคานั้นได้ครองเมืองต่อไป

ชูลู นางอ้ว

วรรณพันธ์

นวลกับน้อยเป็นเพื่อนรักกันทั้งสองแต่งงานก็ตั้งครรรภในเวลาไล่เลี่ยกัน จึงได้สัญญาว่าหากลูกทั้งสองเกิดมาเป็นหญิงจะให้เล่นเป็นเพื่อนกัน แต่ถ้าหากเป็นชายและหญิงจะให้แต่งงานกัน ขณะที่น้อยท้องแก่อยากกินส้มโอ ซึ่งต้นปลูกอยู่บ้านของนวล แต่นวลเกิดหวงขึ้นมาและไม่ยอมให้น้อยกิน น้อยจึงโกรธนวลมากจึงเลิกคบหาสมาคมด้วย จากนั้นไม่นานนวลได้คลอดลูกออกมาเป็นชายชื่อชูลู ส่วนน้อยคลอดลูกออกมาเป็นหญิงชื่อนางอ้ว เด็กทั้งสองชอบเล่นด้วยกัน แต่ก็ถูกพ่อแม่ทั้งสองกีดกัน เมื่อเด็กทั้งสองเติบโตขึ้นก็รักกันจึงแอบคบกันต่อมามีหนุ่มมาจากบางกอกชื่อขุนกลาง มาอาศัยที่หมู่บ้านนั้นและเกิดหลงรักนางอ้วจึงส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอ นางอ้วปฏิเสธแม่ไม่ได้จึงตอบตกลงจะแต่งงานกับขุนกลาง เพราะความกตัญญู เมื่อชูลูรู้ข่าวก็เสียใจมาก ไม่ยอมออกมานอกห้องและไม่ยอมพบปะกับผู้ใด พอถึงวันแต่งงานนางอ้วจึงตัดสินใจไปอธิษฐานที่ใต้ต้นลำทมมเมื่ออธิษฐานจบกิ่งลำทมมก็ค่อย ๆ โน้มกิ่งลงมาหา นางจึงใช้เชือกผูกคอตาย เมื่อชูลูรู้ข่าวว่าคนรักจากไป จึงใช้กรีซแทงคอตัวเองตายตามนางอ้ว คนในหมู่บ้านจึงนำศพคนทั้งสองไปฝังไว้ใกล้ ๆ กัน เทวดาจึงบันดาลให้เกิดมีต้นไม้ที่มีกลิ่นหอมสองชนิด ในที่ใกล้ ๆ หลุมศพ เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความรัก ดอกไม้นั้นมีชื่อว่า ดอกชูลูและดอกนางอ้ว

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนกับก้อนหิน

จรูญ งามยะ

ในอดีตกาลนานมาแล้ว มีภูเขาสูงหนึ่งในชมพูทวีป ซึ่งเป็นประเทศอินเดียในปัจจุบันนี้ภูเขาสูงนั้นเต็มไปด้วยหินหลากหลายสีมีทั้งสีแดง เขียว ขาว ดำ เหลืองปะปนกันอยู่สลัซับซ้อน อยู่มาวันหนึ่งในฤดูร้อนได้มีคนเลี้ยงโค ได้ต้อนโคฝูงหนึ่ง เข้าไปกินหญ้าในเชิงเขานั้น จวนเที่ยงอากาศก็ร้อนอบอ้าวทำให้ชายผู้นั้นกระหายน้ำมากจึงเดินไปหาน้ำดื่ม เมื่อเข้าไปใกล้ภูเขาก็ได้ยิน

เสียงคล้ายคนพูดจากัน ส่งเสียงเจี๊ยวจ๊าวไปทั้งภูเขานั้น ด้วยความกระหายน้ำมาก คนเลี้ยงโคได้ตะโกนถามไปว่าตรงไหนมีน้ำให้ดื่มบ้าง หิวน้ำมากโหย เขาเดินไปตะโกนถามไปสิ้นเสียงของคนเลี้ยงโคก็ได้มีเสียงตอบจากภูเขา ซึ่งเต็มไปด้วยก้อนหินที่ใหญ่บ้าง เล็กบ้างและมีหลากหลายสี มองเห็นแล้วเพลิดเพลิดตาเป็นหนักหนา เสียงตอบจากก้อนหินว่ามีสิมิลิ เข้ามาใกล้ ๆ จะได้เห็นน้ำ เสียงตอบเกือบจะทุกคำที่คนเลี้ยงโคตะโกนถามไปครั้นเมื่อเดินเข้าไปใกล้เกือบจะถึงตรงที่มีเสียงตอบว่ามีน้ำ กลับมองไม่เห็นน้ำเลยสักนิด คนเลี้ยงโคจึงถามว่า ไหนว่ามีน้ำ ไม่เห็นมีน้ำเลย ก็มีเสียงตอบว่า นี้น้ำอยู่ที่โนบางครั้ง ได้ยินทั้งชายและขวา จนทำให้คนเลี้ยงโคเริ่มกังวลใจในเสียงที่ตอบว่ามีน้ำ เขาวิ่งไปหาน้ำด้วยความรีบร้อนก็ผลัดตกจากก้อนหิน ตีระกระแทกกับหินและในที่สุดก็ได้เสียชีวิต

คนโกหกต่อแหล

สนอง โภคัยและคณะ

มีผิวเมียคู่หนึ่ง มีลูกสาว 3 คน ซึ่งหน้าตาสวยรูปร่างดีทุกคนมีอายุไล่เลี่ยกัน แต่มีลักษณะที่ต่างกันคือ ลูกคนโตเป็นคนกินจุ คนกลางเป็นคนต่อแหลพูดเท็จ ส่วนคนสุดท้ายเป็นคนใจง่าย ไม่รักษาวลสงวนตัว ต่อมาพ่อแม่แก่เฒ่าลงและไม่สามารถจะเลี้ยงดูลูกทั้งสามได้ จึงตกลงทำพินัยกรรมไปปล่อยกลางทะเลให้ลอยตามน้ำ แพนนั้นจึงลอยไหลเรื่อยเป็นเวลาหลายวันหลายคืน ต่อมา มีพ่อค้าสำเภามาแล่นเรือผ่านมาพบหญิงทั้งสาม จึงถามข่าวคราว นางจึงเล่านิสัยส่วนตัวให้ฟัง นายสำเภาก็เลือกเอานางที่กินจุไปเป็นภรรยา เพราะถือว่าคนนั้นสามารถเลี้ยงดูได้ แพนจึงเหลือสาวสองคนไหลเรื่อยผ่านไปพบกับพ่อค้าสำเภ่อีกคนหนึ่ง เขาจึงเลือกเอาหญิงที่ใจง่ายไปเป็นภรรยาเพราะคิดว่าบนเรือของคนนั้น มีแต่ลูกน้องของเขาสามารถคุ้มครองไม่ให้ใครมาล่วงเกินเมียของเขาได้ จึงเหลือเฉพาะนางต่อแหลที่ต้องลอยแพไปเพียงผู้เดียวเป็นเวลาหลายวันหลายคืน จึงอ่อนเพลียเพราะต้องอดข้าวอดน้ำมาหลายมื้อ ต่อมา มีนก

อินทรียั้วเมียบินข้ามทะเลผ่านมาพอดี เมียของนกอินทรียมองเห็นคนในแพจึง
เกิดความสงสาร จึงมาเฉี่ยวเอาไปเกาะปีกพาบินไป นางต่อแหล่นั้นด้วยความ
ที่ไม่ได้พูดจาโกหกกับใครนานแล้วจึงอดพูดไม่ได้ โดยโกหกนางนกอินทรียั้ว
ว่า ผัวของนกอินทรียั้วนั้นอยากได้ตนเป็นเมีย นางนกอินทรียั้วจึงโกซรได้ปล่อย
นางทิ้งลงทะเล นางต่อแหล่นจึงตาย เมื่อตายแล้วคลื่นได้พัดศพให้มาติดที่ชาย
ฝั่งของหมู่บ้านหนึ่ง วันนั้นหนุ่ม ๆ สาว ๆ ของหมู่บ้านพากันไปตักน้ำ แต่เกิด
การทะเลาะวิวาทกันวุ่นวายเพราะหัวผีนางต่อแหล่นคอยยุยงเรื่องนี้รู้ถึงหูของ
ผู้ใหญ่บ้าน จึงไปเอาหัวผีนางต่อแหล่นมาไว้ที่โรงต้มกลั่นสุรา นับตั้งแต่นั้นมา
ใครดื่มเหล้าแล้ว มักจะชกต่อยกัน หรือเมามาขาดสติทุกคน

คนโง่ เป็นเหยื่อของคนฉลาด

สอวงศ์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีครอบครัวหนึ่งมีลูกสิบเอ็ดคนฐานะจึงยากจน
ลูก ๆ ของเขามีอายุไล่เลี่ยกัน ทุกคนกินจุมมากพ่อแม่จึงไม่มีปัญญาจะเลี้ยงลูกต่อไป
พอดอกค่าสามภรรยาจึงปรึกษาเห็นที่จะต้องนำลูกไปปล่อยป่า แต่บังเอิญว่าลูกชาย
คนเล็กแอบได้ยื่นเงินไปเก็บกินจำนวนมาก ตอนรุ่งเช้าเมื่อทานอาหารเสร็จแล้ว
พ่อจึงบอกกับลูก ๆ ว่าจะพาไปเที่ยวป่า เมื่อเดินทางไปได้สิบเส้นลูกคนเล็กได้
โยนก้อนหินเป็นระยะเพื่อเป็นสัญลักษณ์ไว้ดูทางกลับบ้าน เมื่อเข้าป่าลึกพ่อจึง
บอกลูก ๆ ว่า ให้ออยพ่อยุ่ที่นี่ ลูก ๆ ฝากออยจนกระทั่งเย็น ก็ไม่เห็นพ่อกลับ
ต่างก็ร้องไห้ มีเพียงน้องคนเล็กที่ไม่ร้องไห้และรับอาสาว่า ตนจะพาพี่ ๆ กลับ
บ้านเอง เขาจึงเดินตามทางที่รอยด้วยกรวด จนกระทั่งกลับถึงบ้านพ่อแม่จึง
ถามลูก ๆ ว่ามาได้อย่างไรลูก ๆ จึงเล่าให้ฟัง คืนนั้นพ่อก็ยังขังลูก ๆ ไม่ให้
ออกนอกบ้าน รุ่งเช้าพ่อได้แจกขนมปังให้ลูก ๆ ทุกคน พวกพี่ ๆ พากันกินขนมปัง
จนหมดเหลือเพียงคนเล็กเท่านั้นที่ไม่กินเอาขนมปังทิ้งเป็นระยะ เมื่อถึงป่าลึกพ่อ
จึงแอบหนีกลับบ้าน จนกระทั่งเย็นลูก ๆ ออยพ่อกลับมา แต่ไม่เห็นวีแววน้องคน
เล็กจึงพาพี่กลับบ้าน ดังนั้นน้องคนเล็กจึงพาไปตามทางที่รอยขนมปังไว้ แต่ไม่

พบขนมปังเลยเพราะนกกับหนูกินขนมปังหมดแล้ว เป็นอันว่าทั้งสิบเอ็ดคนก็ไม่สามารถกลับบ้านได้ ยิ่งค่ำลงก็ยิ่งมืดบรรดาผี ๆ ทั้งหมดก็ร้องไห้ น่องคนเล็กจึงไต่ปิ่นขึ้นบนต้นไม้ มองไปรอบ ๆ ทิศ ได้เห็นแสงไฟแวบ ๆ แวม ๆ จึงบอกบรรดาผี ๆ ว่าพวกเรารอดตายแล้วมีบ้านคนอยู่แถวนี้ ทั้งหมดจึงพากันเดินไปพบบ้านหลังแรก ซึ่งเป็นบ้านของยักษ์เด็กทั้งหมดจึงไปเรียกที่ประตูบ้าน ก็มีแม่ยักษ์ออกมาเปิดประตูและรับเด็กเข้าไปในบ้าน สักครู่พ่อยักษ์กลับมาจากหาอาหารไต่กลิ่นมนุษย์จึงถามเมีย ฝ่ายนางยักษ์จึงเล่าให้ฟังและบอกว่าเด็กพวกนี้ต้องเก็บไว้กินฟรุ้งนี่ เพราะวันนี้พวกเรากินอาหารอิ่มแล้ว ผัวเมียยักษ์คู่นี้มีลูกอยู่สิบเอ็ดคนเช่นกัน แต่ลูกยักษ์จะแตกต่างจากลูกมนุษย์คือจะสวมมงกุฏ ตกคืนนั้นเมื่อลูกยักษ์และลูกมนุษย์นอนหลับ ลูกมนุษย์ที่เป็นน้องคนที่สิบเอ็ดจึงเปลี่ยนเอามงกุฏจากศีรษะของยักษ์มาสวมที่ศีรษะของพวกเขา ตอนรุ่งสางยังมีคือนางยักษ์จึงก่อไฟต้มน้ำเตรียมปาดคอเด็ก เมื่อน้ำเดือดแล้วจึงไปคลำคูดุที่ศีรษะเด็กถ้าคนใดไม่มีมงกุฏก็จับมาปาดคอตัดหัว โดยไม่รู้ว่าเด็กทั้งสิบเอ็ดคนนั้นเป็นลูกของตน พอสว่างจึงมองเห็นว่าคนนั้นฆ่าลูกตัวจริงโกรธและโมโหมาก ส่วนลูกมนุษย์ทั้งสิบเอ็ดคนไต่หนีไปอยู่ในถ้ำ พ่อยักษ์จึงออกติดตามเมื่อเหนื่อยจึงนอนหลับอยู่หน้าผา เด็กทั้งสิบเอ็ดคนเห็นพ่อยักษ์นอนหลับ จึงแอบมาขโมยเอารองเท้าข้างหนึ่งของยักษ์ซึ่งเป็นรองเท้าวิเศษแล้วกลับไปบ้านยักษ์ บอกกับเมียยักษ์ว่าผัวของนางยักษ์ถูกจับตัวไปเรียกค่าไถ่ ให้นำเอาแก้วแหวนเงินทองไปไถ่ตัว แต่นางยักษ์ไม่เชื่อเด็กทั้งหมดจึงเอารองเท้าให้ดู นางยักษ์จึงเชื่อให้นำเอาแก้วแหวนเงินทองมาให้เด็กทั้งสิบเอ็ดคนเอาไปไถ่ตัวพ่อยักษ์ เด็ก ๆ จึงช่วยกันขนสมบัติมีค่าเหล่านั้นกลับไปบ้านหาพ่อแม่ที่บ้านเกิด ตอนนั้นฐานะของพ่อแม่ก็ดีขึ้นมากแล้ว พ่อแม่เมื่อได้ยินเสียงลูก ๆ ร้องเรียก ก็ตกใจคิดว่าเป็นวิญญาณของลูก ๆ มาหลอกหลอน แต่ออกมาดูเห็นลูก ๆ ต่างก็ดีใจ แล้วถามไถ่ความเป็นมาของลูก ๆ ทั้งหมด จึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขเพราะมีฐานะดีขึ้น

คนใจบาป

คำพิว ศรีศักดิ์นอก

มีชายคนหนึ่ง เป็นคนที่ใจแคบและมีจิตใจผูกพยาบาทต่อผู้อื่น เขาจึงมีศัตรูมากมาย วันหนึ่งในเวลากลางคืนเขาสังเกตเห็นศัตรูของเขาชอบเดินผ่านบริเวณใกล้ ๆ บ้านของตน เขาจึงเตรียมแผนการที่จะฆ่าศัตรูโดยป่าวประกาศไปทั่วหมู่บ้านว่าเขาจะไปเยี่ยมญาติที่ต่างหมู่บ้านเป็นเวลาสามวัน จากนั้นเขาจึงเริ่มทำตามแผนที่ โดยไปแอบซุ่มอยู่ตรงทางเดินที่คิดว่าศัตรูจะเดินผ่านมา ตอนนั้นเป็นเวลากลางคืนเมื่อเขาเห็นศัตรูอุ้มบุตรตัวเล็ก ๆ เดินมาช้า ๆ เขาจึงพุ่งหอกออกไปอย่างแรง ศัตรูของเขาจึงล้มลงโดยไม่มีเสียงร้องเลย จากนั้นเขาจึงรีบออกจากหมู่บ้านไปพักบ้านญาติในตำบลอื่น เมื่อครบกำหนดสามวันเขาจึงกลับมาที่บ้านและพบงานศพของพ่อและลูกเล็ก ๆ ของเขาเอง ซึ่งตายมาได้สามวันแล้วโดยถูกหอกเสียบอกตาย ด้วยน้ำมือของคนใจร้ายแอบดักฆ่าโดยไม่ทราบสาเหตุ เขาได้ฟังเรื่องราวจากเพื่อนบ้านจึงเสียใจมาก

คนตาบอดเจ้าปัญญา

จรรยา งามแยะ

มีครอบครัวหนึ่ง มีลูกชายคนเดียวแต่เป็นคนตาบอดมาตั้งแต่กำเนิด แต่เขาเป็นคนที่น่ารักและชอบช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน จนกระทั่งเขาเป็นหนุ่มอายุได้ 24 ปี พ่อแม่จึงอยากให้แต่งงาน แต่ก็ยังไม่มีสาวคนใดยอมแต่งงานด้วย แต่ด้วยบุพเพสันนิวาสทำให้หนุ่มตาบอดได้แต่งงานกับหญิงนางหนึ่ง ซึ่งเขาทั้งสองรักกันมากแต่ผู้หญิงไม่รู้ว่าตาบอด เมื่อแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายจะต้องไปอยู่ที่บ้านของผู้หญิง พอถึงฤดูทำนาเขาจะต้องไปไถนาตั้งแต่เช้าตกสายภรรยาจึงเอาห่อข้าวไปส่ง แต่เดินยังไม่ถึงนาก็มองเห็นสามีของตนกำลังไถนาของคนอื่นอยู่ จึงร้องถามว่าทำไมจึงไถนาของผู้อื่น เขาจึงตอบว่าลองไถดู ผู้เป็นสามีจึงหยุดไถและทั้งสองจึงเดินไปนาของตนเอง ฝ่ายภรรยาจึงจัดเตรียม

อาหารให้สามีกิน เมื่อสามีกินข้าวเหนียวจิ้มผัดจิ้มถูกจนภรรยาเกิดความสงสัย จึงถามสามีว่าจะหยิบกินอาหารอะไรหรือ สามีแก้ตัวจึงบอกว่าตนนั้นไล่แมลงวัน พอรับประทานอาหารเสร็จแล้วเป็นเวลาเกือบเที่ยงสามีบ่นว่าร้อนมาก ภรรยา จึงอาสาที่จะไปตักน้ำที่บ่อมาให้อาบแต่สามีบอกว่าตนจะไปอาบเอง แล้วเขาก็ เดินไปที่บ่อน้ำแต่บังเอิญว่าตกลงไปในบ่อและหาทางขึ้นจากบ่อไม่ได้ เพราะ บ่อนั้นสูงประมาณเมตรกว่า ๆ ฝ่ายภรรยาได้เฝ้ารอสามีไปอาบน้ำเห็นว่าไป นานกว่าปกติจึงไปตาม แล้วพบสามีอยู่ในบ่อจึงถามว่า "ลงไปในบ่อทำไม" ผู้ เป็นสามีบอกว่า ลงมาจับกบและยังบ่นให้ภรรยาอีกว่า พุดเสียงดังทำให้กบหนี ไปแล้ว ภรรยาจึงบอกว่าตนจะไปหาไม้ไผ่มาให้สามีไต่ขึ้นมาจากบ่อ แต่บังเอิญ ว่าไม้ไผ่ที่นางหามา นั้น ยาวกว่าบ่อเมื่อพาดลงไปบ่อจึงเหลือยาวสูงชันเหนือ ปากบ่อ ฝ่ายสามีนั้นไต่ขึ้นตามไม้ไผ่แต่เมื่อถึงขอบบ่อ ก็ยังไต่ต่อไปอีก ผู้เป็น เมียจึงถามว่า ไต่ขึ้นไปทำไมสามีจึงตอบว่า จะมองดูควายว่ามันอยู่ยังงัย เมื่อ สามีลงมาแล้วก็นำควายไปอาบน้ำ แต่เวลาวิดน้ำสามีกลับเอาน้ำวิดจอมปลวก ภรรยาจึงสงสัยแล้วถามสามี ๆ นางจึงตอบแก้ตัวไปว่า วิดน้ำไล่แตน พอกลับ ไปถึงบ้านในตอนเย็นจะขึ้นบันไดบ้าน สามีก็ยังขึ้นไม่ถูกกลับไปเข้าเล่าไก่ เมีย จึงถามผู้เป็นสามีจึงตอบว่า เข้าไปนับไข่ไก่ แต่ต่อมาไม่นานผู้เป็นภรรยาจึง ทราบความจริง ว่าสามีเป็นคนตาบอด

คนบ่พอบาท (คนไม่เต็มบาท)

หยัด สุดจินดา

มีเฒ่าคนหนึ่ง เป็นคนทุกข์ยากชื่นใจจึงได้แต่สวดมนต์ทุกวันเพื่อขอให้ เทวดามาช่วยเหลือ จนกระทั่งวันหนึ่ง เทวดาจึงปลอมตัวเป็นชีปะขาวมาถาม เฒ่า นั้น ว่าต้องการความช่วยเหลืออะไร เฒ่า นั้นจึงบอกว่าตนเป็นคนทุกข์ยาก ปากหมองต้องการเงินทอง ชีปะขาวจึงถามว่าต้องการมากเท่าใด เฒ่า นั้นบอก ว่าต้องการเท่ากับน้ำหนักตัวเขาเอง ชีปะขาวจึงเอาตาชั่งมา แล้วให้เฒ่า นั้น ไปยืนอยู่บนตาชั่งอีกด้านหนึ่ง ส่วนอีกด้านหนึ่งก็เอาทองใส่เต็มตะกร้า เฒ่า นั้น

ดีใจมากที่เห็นทองจำนวนมาก แต่เมื่อซั่งดูปรากฏว่า ทองนั้นหนักกว่าตัวเขา ซิปะขาวจึงต้องเอาทองคำออกแล้วซั่งใหม่ ปรากฏว่าทองยังหนักกว่า ซั่งไปหลายครั้งทองยังหนักกว่าตัวเขา จนกระทั่งเหลือทองอยู่เพียงสามสลึง คาซั่งจึงเกิดความสมดูล ซิปะขาวจึงบอกว่าวาสนาของเจ้ามีเพียงเท่านี้ เฝ้านั้นก็เสียใจมากที่ได้ทองเพียงสามสลึง แล้วซิปะขาวก็สั่งให้เขาตั้งใจทำมาหากิน หากมีเงินทองเหลือบ้างก็ให้ทำบุญทำทาน นับตั้งแต่นั้นมาเฝ้านั้นก็เลิกวิ่งวอนขอให้เทวดาช่วย จึงอยู่อย่างมีความสุขตามประสาจนแก่ตาย

คนถูกสาบเพราะบาปหนา

สนอง โทศัยและคณะ

หอยโข่งจะเอาหน้าไถดินต่างเท้าไม่มีโอกาสเห็นแสงเดือนแสงดาว แต่เดิมเชื่อว่า หอยเป็นคนมาก่อนแล้วถูกสาบให้เป็นหอย เมื่อครั้งเป็นผู้หญิงมีลูกหญิงและชาย หลังจากสามีของนางแก่ตายไปแล้วนางจึงเลี้ยงดูลูกทั้งสอง จนกระทั่งเติบโตแต่ลูก ๆ ทุกคนของนางเป็นคนที่ไม่ดูแลแม่ ไม่สำนึกตอบแทนบุญคุณแม่ยามแม่แก่เฒ่าก็ปล่อยให้แม่เลี้ยงตัวเองอย่างลำบากขัดสน เมื่อลูก ๆ ของนางไม่เลี้ยงดูตัวนาง ๆ จึงหาเลี้ยงตัวเองด้วยการทำบาป เทียวจับปู จับปลาในหนองน้ำทุกวันไม่เว้นแม้แต่วันพระ วันหนึ่งพระอินทร์ซึ่งอยู่บนสวรรค์มีดวงดาพันดวงหรือเรียกว่าดาทิพย์ ได้สอดส่องดูชาวโลกว่าทำบุญทำบาปกันอย่างไร หากเห็นทำดีท่านจะส่งเสริม ถ้าทำชั่วท่านก็มาดักเตือน พระอินทร์เห็นยายแก่สร้างบาปสร้างกรรม ท่านจึงสงสารว่าถ้าหากตายไปแล้ว จะต้องไปตกนรก ท่านจึงแปลงกายมาดักเตือนให้สติ โดยท่านปลอมเป็นพระเพราะชาวโลกจะนับถือพระ พระนั้นสวนทางกับยายแก่แต่ยายแก่กับบ่นว่า เจอคนอัปปริยจันไร วันนี้ถูกหาปลาไม่ได้แน่ พุดด้วยยายแก่ก็เดินไปหาปลา โดยไม่สนใจกับสิ่งโดยยายแก่จับปลาต่อ เมื่อเงยหน้าขึ้นก็จะรำคาญเพราะมองเห็นชายผ้าเหลืองของพระ ซึ่งพระอินทร์คลใจให้ยายแก่เห็นเพื่อจะได้ปลงอนิจจัง แต่ว่ายายแก่มีใจเบาเบาโง่ดสันดานโหดด้วยโมหา ชอบทำแต่บาปกรรม พระอินทร์จึงสุด

ปัญญาที่จะช่วย เมื่อยายแก่รักจะก้มหน้ากอบาป พระอินทร์จึงสาปให้ยายแก่
ต้องคว่ำหน้า จะไปทางไหนก็ต้องคว่ำหน้าด้วยผลกรรมที่เคยทำ จึงเกิดเป็น
หอยโข่งนับตั้งแต่นั้นมา

คนบ้านนอกเข้ากรุง

กัลยา คุณทะวงษ์

ลุงคนบ้านนอกคนหนึ่ง เข้าไปเที่ยวในกรุงเทพฯ บังเอิญว่าปวดท้องหนัก
และไม่รู้ว่าไปหาห้องส้วมที่ไหน จึงนึกขึ้นได้ว่ามีหมวกอยู่ใบหนึ่ง ลุงจึงจัดการนั่ง
ถ่ายอุจจาระอยู่ริมถนน เมื่อถ่ายเสร็จก็เอาหมวกครอบไว้ พอติจรรยาจรเดินทาง
มาเห็นจึงถามว่าทำอะไร ลุงนั้นก็กลัวความผิดจึงพูดโกหกไปว่า ตนเห็นนกเขา
บินมาจึงรีบเอาหมวกตะครุบไว้กลัวนกจะบินหนีไปก่อน เดี่ยวตนจะไปหาซื้อกรงนก
มาใส่สัก จรรยาจรจึงรับอาสาว่า จะจับหมวกไว้ให้ ลุงจึงเปิดแนบไปเลย ฝ่าย
จรรยาจรอยู่ตั้งนานไม่เห็นลุงมา จึงคิดว่าเป็นคนบ้านนอกคงจะหลงทาง หาทาง
กลับมาไม่ถูกจรรยาจรจึงอยากดูว่านกจะตายหรือยัง จึงค่อย ๆ เปิดหมวก แล้ว
เอามือล้วงเข้าไปจับนก แต่ก็ไต่กลับเหมือนโซขมามีมือก็เปื้อน จึงรู้ว่าโดนคน
บ้านนอกหลอกแล้ว

คนพิการ

สอางค์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

มีชายคนหนึ่งตาบอดมองไม่เห็นแต่ว่าอวัยวะทุกส่วนสมบูรณ์หมดและยัง
มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เขามีเพื่อนคนหนึ่งร่างกายสมบูรณ์ประกอบทุกส่วนแต่เป็นคน
สติปัญญาทึบ ทั้งคู่มีฐานะยากจน จึงได้ปรึกษากันว่าจะพากันทำมาหากินอะไรดี
จึงจะมีกินมีใช้ ทั้งสองจึงพากันออกเดินทางไปเรื่อย ๆ ถ้าให้ชายตาบอดเดิน
ไปคนเดียวก็ไม่รู้ทิศทาง แต่ถ้าให้คนโง่เดินทางไปคนเดียวก็ไม่รู้ว่าจะไปทาง
ไหนทั้งคู่จึงตกลงกันว่าจะต้อง เดินไปด้วยกัน โดยคนตาบอดชี้คอคคนตาดีเมื่อตาดี

เห็นกอไผ่จึงบอกว่ามีต้นไผ่ ชายตาบอดจึงคิดได้ว่าจะทำอาชีพสานตะกร้าขาย แต่ว่าคนตาดีจะต้องออกแรงมากกว่าตนคือ ต้องไปตัดไม้ไผ่มาให้แล้วคนตาบอดจะเป็นคนสานกระเชอ (ตะกร้า) อยู่ที่บ้าน ทั้งคู่จึงช่วยกันทำงานเป็นอย่างดี ได้ตะกร้าเป็นจำนวนมากพอที่จะนำไปขายที่ตลาด คนตาบอดคิดว่าถ้าให้คนตาดีนำตะกร้าไปขาย ก็จะไม่สามารถตกลงราคากับผู้ซื้อได้ เนื่องจากเป็นคนโง่ไม่ทันความคิดของผู้อื่น คนตาบอดจึงซื้อคนตาดีไปติดต่อกับร้านค้าที่ตลาด เมื่อตกลงราคาได้แล้ว วันต่อ ๆ มาคนตาดีก็สามารถนำเอาตะกร้าไปส่งขายได้ แล้วนำเงินมาให้คนตาดี ทั้งคู่จึงมีฐานะดีขึ้นเป็นเศรษฐีเพราะคนตาบอดทำหน้าที่เป็นหัวสมอง ส่วนคนโง่ปัญหาที่บกพร่องทำหน้าที่เป็นเท้า คอยช่วยเหลือกัน

คนมีปัญญา

น้อย นาคชา

มีสองตายายคู่หนึ่งมีลูกสาวสองคนทั้งคู่หวงลูกสาวมาก วันหนึ่งให้บ่าวไพร่ไปป่าวประกาศ ว่าใครสามารถแก้คำปริศนาได้ จะให้แต่งงานกับลูกสาวของตนปรากฏว่า มีบรรดาชายหนุ่มจากที่ต่าง ๆ ได้มาแก้คำปริศนา แต่ก็ไม่มีใครเป็นที่ถูกใจของสองตายาย คำปริศนาที่ตายายตั้งไว้คือตอนเช้าเดินสี่ขา ตอนกลางวันเดินสองขา ตอนบ่ายเดินสามขา คำตอบที่ชายหนุ่มต่าง ๆ พากันตอบ เช่น สี่ขาคือรถยนต์ สองขาคือรถจักรยาน สามขาคือรถสามล้อ ต่อมาลูกเศรษฐีได้มาแก้คำปริศนาพร้อมกับหนุ่มยากคนหนึ่ง ลูกเศรษฐีตอบไม่ได้ แต่ตายายคิดว่าพ่อแม่ของเขามีฐานะดีจึงยกลูกสาวคนโตให้ ส่วนหนุ่มยากจนนั้นสามารถแก้คำปริศนาได้ถูกใจ คือตอบว่าตอนเป็นเด็ก ๆ นั้น เดินสี่ขาเพราะต้องคลาน พอโตเป็นผู้ใหญ่ก็เดินสองขา เมื่ออายุมากขึ้นก็ต้องเดินโดยใช้ไม้เท้า ตายายจึงถูกใจในคำตอบของหนุ่มยากจนจึงยกลูกสาวคนเล็กให้แต่งงานด้วย ส่วนตานั้นยังไม่ค่อยถูกใจและรักลูกเขยคนเล็กนักเพราะเห็นว่ายากจน วันหนึ่งตายายอยากให้ลูกเขยเล็กออกเรือน (แยกบ้านไปอยู่ต่างหาก) จึงพาลูกเขยทั้งสองเดินไปที่ป่า แล้วบอกว่าถ้าหากพ่อให้ลูกออกเรือนแล้วจะหาเลี้ยง

เมื่อยังไร เขยใหญ่จึงบอกว่าตนนั้นเป็นลูกคนมีเงินจะใช้กันอย่างไรก็ไม่หมด ส่วนเขยเล็กตอบว่าตนจะใช้ปัญญาเลี้ยงลูกเมีย พ่อตาจึงถามว่ามึงจะเอาปัญญาไปซื้อข้าวเขาจะให้หรือถ้าไม่ใช้เงินซื้อ พ่อตาจึงไม่พอใจในคำตอบของลูกเขยเล็ก จึงพากันเดินต่อไปเห็นเด็กด้วยกันเด็กที่ตัวโตร่างแกเด็กที่ยังเล็ก เด็กตัวเล็กจึงร้องไห้ ฝ่ายเขยใหญ่จึงพูดว่าผู้ใหญ่จะต้องรังแกเด็กวันยังค่ำ ส่วนเขยเล็กจึงตอบว่ามันไม่แน่เสมอไป เพราะคุณแต่จะกร้อนนั้นลูกเล็กนึกเดียว คนเตะไปเตะมามันไม่เห็นร้องไห้ จากนั้นทั้งหมดก็เดินต่อไปอีกพบหน่อไม้อยู่ในกอไผ่ พ่อตาจึงถามว่าทำไมจึงมีหน่อไม้ เขยใหญ่ตอบว่าหน่อไม้มันแหลมจึงหลุดแทงขึ้นจากดิน ส่วนเขยเล็กตอบว่าเห็นไม่แหลมยังสามารถแทงขึ้นจากได้ ทั้งสามจึงเดินต่อไปเห็นห่านลอยน้ำและร้องเสียงดัง เขยใหญ่บอกว่าห่านลอยน้ำได้มีปีกมีขนมีคอยาว ส่วนเขยเล็กก็ตอบไปว่า กบคอสั้นแต่ร้องเสียงดังลั่นทุ่งได้ พ่อเดินไปอีกสักระยะก็พบรูของสัตว์ชนิดหนึ่ง ลูกเขยใหญ่บอกว่ารูนี้จะต้องเป็นทางเข้าออกของสัตว์เลื้อยคลาน แต่เขยเล็กตอบว่าไม่จริงเสมอไป ตัวของพ่อตาไม่เห็นมีสัตว์เลื้อยคลาน คลานเข้าออกอยู่บนหัว หัวยังล้านโล้นเตียนเลยและเขายังได้บอกกับพ่อตาอีกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นไม่แน่นอนเสมอไป แต่จะมีเหตุมีผลอยู่ในตัวของมันเอง พ่อตาจึงยอมรับในสติปัญญาของลูกเขยเล็ก จึงไม่ให้แยกเรือนเพราะคิดว่าตนจะได้ฝากผีฝากไข้ด้วยยามแก่ชรา

คนมีศีลธรรม

สนอง โทศย์และคณะ

มีพี่น้องอยู่สี่คนเมื่อพ่อแม่ตายหมดแล้วพี่น้องทั้งสามคนก็โทงสมบัดของน้องคนสุดท้าย เขาจึงไม่มีอะไรเลยจึงตัดสินใจพาลูกเมียออกจากบ้านไปเที่ยวขอลานเขากินไปวัน ๆ วันหนึ่งเขาเที่ยวขอลานแต่ไม่มีใครให้เขาเลย เขาจึงกระหายน้ำได้ลงไปทำน้ำเพื่อดื่มกินและชำระร่างกาย ขณะที่อยู่ทำน้ำเขาเห็นสร้อยทองเส้นโตและแหวนเพชรหนึ่งวง เขาจึงเก็บเอาไว้และเฝ้าดูว่าใครจะเป็นเจ้าของที่แท้จริงและมาถามหา ช่วงบ่ายมีลูกสาวเศรษฐีวิ่งร้องไห้

มาทางนั้น แล้วถามเขาว่าเห็นสร้อยและแหวนของฉันหรือไม่ เขาจึงคืนให้ เพราะรู้ว่าเขาเป็นเจ้าของที่แท้จริง ลูกสาวเศรษฐีจึงตามความเป็นมาของชาย ขอทาน เขาจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง นางจึงพาไปบ้านและเล่าให้พ่อแม่ฟัง เศรษฐีจึงส่งสารให้เขาไปรับลูกเมียมาอยู่ในบ้านเศรษฐี โดยนับถือฉันท์ญาติมิตร ทำให้เขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและอยู่สุขสบายกว่าพี่น้องทั้งสามคนของเขา

คนไม่เคยใส่บาตร

สนอง โภคัยและคณะ

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมียายกับหลานสองคน หลานนั้นเป็นสาวใหญ่ เทียวเก่งและชอบนอนตื่นสายเป็นประจำ ส่วนยายจะตื่นเช้าทำบุญตักบาตรทุกวัน วันหนึ่งยายไม่สบายไม่สามารถลุกขึ้นมาใส่บาตรได้ จึงให้หลานสาวไปใส่บาตร แทนตน ด้วยความที่หลานสาวไม่เคยตักบาตรหรือตื่นไม่ทันพระสัทธิ แต่วันนั้น หลานสาวต้องจำใจมาใส่บาตรแทนยาย หล่อนจึงถือชามข้าวไปนั่งอยู่หน้าบ้าน เมื่อเห็นพระผ่านมาก็ยกชามขึ้นไหว้ แล้วไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อไป จึงบ่นเสียงดังในลำคอ พระก็ยื่นรอสักครู่หลานสาวจึงร้องเสียงดังไปตามยายว่า "ยาย เขาใส่บาตรกันยังงี้" ยายจึงร้องตอบกลับมาว่า "เขาใส่หัวก่อนนะธิดา" เมื่อหลานสาวได้ยินดังนั้น จึงลุกขึ้นแล้วเอาข้าวราดตรงหัวพระ พระไม่มีผม จึงร้อนแล้วเดินจากไป

คนไม่เคยไปวัด

กัลยา คุณทะวงษ์

ตาแมวได้เมียชื่อมาตาแมวชอบไปทำบุญที่วัด แต่ยายมาไม่เคยไปวัด เลย ผัวชวนไปก็ไม่ไปจนตาแมวคิดหาวิธีที่จะให้เมียไปทำบุญที่วัดให้ได้ จึงไป เตรียมข้าวของต่าง ๆ ที่จะไปทอดผ้าป่า เมื่อวันที่จะไปทอดผ้าป่า เขาจึงบอก ยายมา ว่าให้ช่วยถือของไปวัดด้วย ยายมาจึงจำใจต้องไปวัดเป็นครั้งแรก

เมื่อถึงพิธีทอดผ้าป่าผู้คนที่มาร่วมทำบุญก็นั่งเต็มศาลา พระก็มาพร้อมกันทุกรูป มัคทายกเป็นคนกล่าวนำก็คือตาแมวนั่นเอง ทุกคนว่าตามตาแมวพอลงถึงตอนถวาย ผ้าป่าต้องขึ้นต้นว่า "อิมานี มยังพันเค กังสุกรจිරัง" ยายมาต้องว่าตามด้วย แต่ด้วยความที่ไม่เคยมาวัดพอได้ยินคำว่า "อิมานี" ยายมาก็เข้าใจว่าผ้าของ ตนเรียกให้เข้าไปหา จึงไม่ว่าตาม พอพูดซ้ำยายมาก็ยังนั่งเฉย จนครั้งที่สาม ยายมาจึงลุกพรืดพราดเข้าไปหาแล้วพูดเสียงดังว่า "เรียกตนเข้ามาหาทำไม" ทุกคนในศาลาจึงจ้องมองยายมา ตาแมวได้รับความอับอายมาก

คนไม่มีบุญ

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานเก่าแก่ เล่ากันมาตั้งแต่สมัยยาโม เล่ากันว่า มีชายคนหนึ่ง เป็นคนอากัปกั๊ง เงินทองและวาสนาจะทำมาหากินอะไรก็ไม่พอลูกพอกิน วันหนึ่งแกเดินไปตามทาง เทวดานึกสงสารคิดจะเอาเงินสักถุงหนึ่งไป วางไว้ตรงหน้าแก เมื่อแกเห็นจะได้นำไปใช้เลี้ยงชีพและครอบครัวต่อไป แล้วเทวดาก็นำถุงเงินนั้นไปวางตรงทางที่ชายคนนั้นจะเดินมาและเห็นถุงเงิน อยู่ตรงหน้าเขาพอดี แต่ชายคนนั้นเป็นคนอับโชคเมื่อเดินมาใกล้จะถึงถุงเงิน ก็เกิดแปลกใจว่าคนตาบอดเขาเดินกันอย่างไร จึงไปได้ถูกทางจะลองทำเป็น เดินอย่างคนตาบอดดูแล้วก็หลับตาเดินไป จึงก้าวเลยถุงเงินนั้นจึงไม่ได้เงิน นั้นมาเป็นของตัว พอพ้นถุงเงินแล้วจึงลืมตาขึ้นแล้วนึกขึ้นตัวเองว่า แม้หลับ ตาก็ยัง เดินได้ถูกทาง เทวดาเห็นดังนั้นยิ่งสงสารมากขึ้นคิดหาทางช่วยชาย อับโชคนั้นอีกโดยคิดว่า คราวนี้จะเอาไปแขวนไว้ตรงหน้าเลยทีเดียวน่าจะ หลับตาหรือลืมตาก็ต้องชนเข้ากับถุงเงิน แล้วเทวดาก็ทำตามที่ตนคิดโดยแขวน กับกิ่งไม้ไว้ตรงกับหน้าผากของชายคนนั้นเลย แต่ชายคนนั้นก็ไม่มีโชคอีกตาม เคยเพราะพอเดินมาใกล้ถุงเงิน กลับคิดว่าคนหลังค่อมเขาเดินกันอย่างไร ไม่รู้จักเมื่อไหร่เราจะลองเดินอย่างคนหลังค่อมดูบ้าง คิดแล้วก็ค่อมหลังตนเอง ทำเป็นเดินอย่างคนหลังค่อมหน้าผากจึงไม่พอดีกับถุงเงินไม่ได้เงินอีกตามเคย

เทวดาได้ลงดูแล้วถึงสองครั้ง เห็นว่าชายคนนี้มีบุญวาสนาจะช่วยต่อไปก็
คงไม่ได้ผลเช่นเดียวกันแรงใจไม่มากเท่าแรงกรรม ชายผู้นี้คงมิได้สร้างสม
บุญไว้ ในชาตินี้จึงไม่มีบุญเอาเสียเลยคิดดังนั้นแล้วเทวดาก็หายไป

คนไม่มีวาสนา

สวางค์ศรี ปารุณสงฆ์

มีผัวเมียคู่หนึ่งอยู่กันมานานแต่ก็ไม่ร่ำรวยมีแต่คอยาก ฝ่ายผัวเป็น
คนขยันแต่ก็ทำมาหากินไม่ขึ้นทำนาก็แล้ง เมียจึงมานึกว่าเป็นเพราะตนหรือสามี
กันแน่ที่ไม่มีโชคทางจึงได้เสี่ยงทายดู คือนางเอาไก่มาแกงมือแรกเมียก็ต้เนื้อ
ออกจากกระดูก แล้วนำกระดูกมาต้มแล้วก็อธิษฐานว่า หากผัวไม่มีโชคขอให้
มองกระดูกไก่เป็นเนื้อไก่ เมื่อสามีกินข้าวก็ชมเมียว่า แกงไก่อร่อยดีมีแต่เนื้อ
ไก่ ทำให้เมียคิดว่าผัวของตนเองคงจะเป็นคนไม่มีโชค จึงทดลองต้มไก่มี
ต่อไปอีกครั้ง โดยครั้งนี้เอาเนื้อไก่มาต้มเมื่อสามีกินก็ถามว่าทำไมจึงมีแต่
กระดูกไก่ เมียจึงแน่ใจว่าสามีของตนเป็นคนอัปโชค จึงเล่าให้สามีฟังและ
ทั้งสองเลยแยกทางกัน ฝ่ายผัวก็เสียใจแต่ก็ยอมแยกทางให้เมีย อยู่ต่อมาไม่นาน
ก็มีเศรษฐีมาขอบวช ๑ จึงได้แต่งงานใหม่ กล่าวฝ่ายผัวเมื่อเลิกกับเมียแล้ว
ก็มีแต่จะยากจนลงถึงกับต้องไปขทานกิน วันหนึ่งได้ไปขทานที่บ้านเศรษฐีแต่
ไม่เห็นเมียของคน ฝ่ายเมียจำสามีได้ก็เกิดความสงสาร จึงให้สาวใช้นำเอา
ฟักทองที่เอาใส่ออก แล้วใส่เงินเข้าไปจนเต็มจึงปิดไว้เหมือนเดิม พร้อมกับ
ให้ชายขทานसानกระเฉดใส่ข้าวสาร และเอาเงินทองใส่ในกระบอกลมไม้ไผ่จน
เต็ม ให้ชายขทานนำกลับบ้าน ฝ่ายผัวหาบไปถึงครึ่งทางก็หนักและเหนื่อยมาก
จึงหยุดพักไปขอข้าวกิน มีคนอื่นผ่านมาเห็นเกิดความสงสารจึงให้ข้าวกิน เขา
จึงยกฟักทองและกระบอกลมไม้ไผ่ให้ไป เพราะคิดว่าตนจะเอาเพียงข้าวสารกลับ
ไปกินเท่านั้น วันต่อมาขทานจึงไปบ้านเศรษฐีอีก ฝ่ายเมียเห็นก็นึกสงสัยว่า
ทำไมผัวของตนยังยากจนอยู่ เพราะคนใช้ให้เงินทองไปมากมายจึงให้สาวใช้
ไปตามว่าได้แกงฟักทองหรือไม่ ฝ่ายผัวจึงตอบว่ามันหนักจึงยกให้คนอื่นไปแล้ว

เมียจึงนึกว่าผัวของตนนั้นคงจะเป็นคนไม่มีวาสนาจริง ๆ แต่จะลองช่วยอีกสักครั้ง โดยเอาข้าวสารให้ 1 ถุงและเงินอีก 1 ถุง ฝ่ายผัวหาบไปถึงแม่น้ำจึงหยุดอาบน้ำ พออาบน้ำเสร็จก็มาที่ตมวางของไว้ แต่ไม่พบสิ่งของเลยเพราะถูกขโมยไปแล้ว

คนไม่รู้ภาษา

ยุพดี จรรย์ยานนท์

มีชายสามคนเป็นเพื่อนกัน ทั้งหมดมีฐานะยากจน ต่างจึงแยกย้ายกันไปทำงานที่ในเมือง ที่เมืองหนึ่งพระราชาก็สวรรคตลง เสนาอำมาตย์จึงให้ทหารไปป่าวประกาศหาพระราชองค์ใหม่ โดยติดตามรอยช้างเผือกไป หากช้างไปหยุดตรงใดและยื่นดอกบัวให้ผู้นั้น ชายผู้นั้นก็จะได้เป็นพระราชองค์ใหม่ แล้วช้างเผือกก็ไปหยุดที่ชายยากจนคนหนึ่ง เขาจึงได้เป็นพระราช ก่อวถึงเพื่อนอีกสองคนรู้ว่าเพื่อนของตนได้เป็นพระราช เพื่อนคนแรกจึงเดินทางไปหา เมื่อเจอกันแล้วได้เขาพูดจาด้วยถ้อยคำอันไม่สมควรและจับหัวพระราช เพราะคิดว่าตนเป็นเพื่อนกันมาก่อน ทำให้พระราชโกรธและสั่งให้ทหารจับตัวไปประหาร ส่วนเพื่อนอีกคนได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่ว่าจะต้องรู้จักเคารพนอบน้อม เมื่อเขาไปหาเพื่อนที่เป็นพระราช เขาจึงมีความอ่อนน้อมรู้จักพูดจาให้ถูกกาลเทศะ ทำให้พระราชพอใจและบอกกับเหล่าทหารว่าเป็นเพื่อนกันแล้วให้อาศัยอยู่ในวังด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนสองตาก (คนสองกัน)

เอื้องอรุณ สุภรัตน์พงศ์

มีชายคนหนึ่งวันหนึ่งเขารู้สึกไม่ค่อยสบายใจ ในช่วงกลางวันเขาเลยเดินไปเรื่อย ๆ และไปนอนหลับพักผ่อนอยู่ในป่าช้า โดยที่เขาไม่รู้ตัวว่าที่นั่นเป็นป่าช้าสำหรับเขาและฝั่งศพ พอดีมีผีแม่ลูกอ่อนพาลูกชายมาเที่ยวเดินเล่น ลูกร้องอยากได้ของเล่น ผีผู้เป็นแม่ไม่รู้จะเอาอะไรให้เล่น ก็เลยไปเจอชายที่กำลังนอนหลับอยู่ ฝ่ายขวาม้า เลิกขึ้นเห็นกันแดงแจ๋ ผีก็เลยล้วงเอากันของชายผู้นั้นไปให้ลูกเล่น หลังจากนั้นชายคนนั้นก็ตื่นจึงกลับบ้าน พอตีเพื่อน ๆ เห็นเข้าจึงเข้ามาถามว่า กันที่แดงทำไมจึงหายไป เขาจึงเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังมีเพื่อนคนหนึ่งอยากจะให้กันแดงหาย จึงไปนอนที่ป่าช้าเหมือนเพื่อน สักครู่มีแม่ลูกอ่อนกับลูกก็มาที่ป่าช้าอีก แต่ในครั้งนี่ลูกผีเบื้อที่จะเล่นกันแดงแล้ว แม่จึงเห็นคนนอนหลับ จึงเอากันแดงไปคืนที่เดิม พอชายคนนั้นตื่นขึ้นมาพบว่าตัวเองมีกันแดงสองกัน แทนที่กันแดงจะหายไปกลับได้เพิ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนสร้างบ้านกับคนโลกมาก

น้อย นาคขำ

มีครอบครัวหนึ่งฐานะยากจนมีบ้านหลังเล็กใกล้จะผุพัง เจ้าของบ้านซึ่งเป็นชายหนุ่มจึงคิดอยากจะสร้างบ้านใหม่ จึงไปชวนเพื่อนเกลอให้ไปช่วยตัดไม้ที่ในป่าเพื่อนำมาสร้างบ้าน เมื่อตัดไม้แล้วก็พบว่าต้นไม้แต่ละต้นนั้นมีแต่ส่วนปลายลำต้นที่เป็นรูกลวงข้างใน เขาไม่แน่ใจว่าต้นไม้เหล่านี้จะนำมาสร้างบ้านได้หรือไม่ เขาจึงปรึกษากับปู่ที่บ้าน ปู่จึงบอกว่าไม่มีปัญหาสามารถนำต้นไม้เหล่านั้นมาสร้างบ้านได้ เขาจึงนำต้นไม้เหล่านั้นมาเลื่อยแล้วสร้างบ้าน บางต้นก็นำไปเป็นเสาเรือน เมื่อบ้านใหม่เสร็จเขาก็เข้าอยู่อาศัย วันหนึ่งเขาได้ยินเสียงดังกร๊ก ๆ เขาจึงกลัวคิดว่าจะเกิดอันตราย คืนต่อมาเขาจึงเฝ้าสังเกตดูว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น เขาได้เห็นนกตัวใหญ่ออกมาจากเสาเรือน เขาจึงกอดคอนกตัวนั้น ๆ ได้บินไปยังป่าหิมพานต์ ที่นั้นมีนกจำนวนมากมาหากินและมีสมบัติเพชรนิลจินดามากมาย เขาจึงใช้มือหนึ่งกอดคอนก ส่วนอีกมือหนึ่งเก็บของสิ่งมีค่านั้นเกือบเข้านกตัวนั้นก็บินกลับไปที่เรือนของเขา วันต่อ ๆ มาเขาก็ไปกับนกจนได้สมบัติมากมาย จึงทำให้มีฐานะร่ำรวยกลายเป็นเศรษฐี วันหนึ่งเพื่อนที่เคยไปช่วยตัดไม้ได้มาหา แล้วตามข่าวเกี่ยวกับความเป็นมาเขาจึงเล่าให้ฟัง คืนนั้นเพื่อนของเขาจึงได้มาแอบซุ่มเพื่อจะไปกับนก เมื่อนกจะบินไปหากินเขาจึงกอดคอนกนั้นไปด้วย เมื่อถึงป่าหิมพานต์เขาเห็นสมบัติมีค่ามากมาย จึงตื่นเต้นดีใจกระโดดลงไปหอบเอาเพชรนิลจินดา เมื่อเขาได้สมบัติแล้วจะขึ้นไปเกาะนกตัวนั้น แต่เขาจำไม่ได้จึงยืนดูจนกระทั่งเช้า พระอาทิตย์ส่องแสงแรงกล้าพร้อมกับเพชรทำให้เกิดความร้อนได้แผดเผาร่างของชายผู้มีความโลภ จนแห้งกรอบตายอยู่บน ที่นั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครอบครัวหูนวก

ก่อง นนทพจน์

มีครอบครัวหนึ่งซึ่งพ่อแม่และลูกล้วนแต่หูนวกทั้งนั้น วันหนึ่งขณะที่ลูกกำลังหลับอยู่บนหลังควายที่เลี้ยงอยู่ที่หัวนา นั้น มีพ่อค้าเดินผ่านมาตามถึงถนนหนทางที่เดินไปข้างหน้า ลูกที่กำลังเลี้ยงควายอยู่นั้นเข้าใจว่า พ่อค้าผู้นั้นจะซื้อควายจึงตอบไปว่า "ไม่รู้ว่าพ่อจะขายเท่าไร เสียขอไปตามจากพ่อก่อน" ว่าจะแล้วก็วิ่งไปตามพ่อที่กำลังปักดำอยู่ในแปลงนาถัดไป ว่ามีคนจะมาซื้อควายพ่อจะขายเท่าไร ส่วนพ่อเข้าใจว่า ลูกปนหิวข้าวจึงตะโกนไปทางแม่ที่กำลังทำกับข้าวอยู่ที่เตียงนาว่า "แม่ลูกหิวข้าว หาข้าวให้ลูกกินด้วย" แม่ที่กำลังทำอาหารแหงตอบมาทันทีว่า "หาใคร มาว่ากูลักไก่เขามาแกง หา"

คราดขี้ - คราดมี

เอื้องอรุณ สุภวัตตพงศ์

มีสองฝั่งเมียอายุมากแล้วมีลูกชายคนหนึ่ง ต่อมาผู้เป็นพ่อแม่ก็ล้มป่วยลง มีลูกชายที่คอยปรนนิบัติหาอาหารซักผ้าให้พ่อแม่ ก่อนพ่อแม่จะตายจึงพูดกับลูกว่า พ่อแม่เป็นคนยากจนไม่มีมรดกอะไรจะให้ลูก แล้วพ่อก็ส่งไปหยิบของสิ่งหนึ่งในห่อผ้าเป็นเหาตัวหนึ่งแล้วให้ลูกกำเอาไว้ บอกว่าเป็นมรดกที่พ่อให้ลูก จากนั้นพ่อแม่ก็ตายจากลูกไป หลังจากที่ลูกได้มรดกแล้วก็กำมือนั้นตลอดเวลา เพราะกลัวว่ามรดกจะหายจนชาวบ้านมาถาม วันหนึ่งชาวบ้านมาชวนให้เขาไปหาปลาด้วย เมื่อจับปลาเขาก็จับมือเดียว จนลุงคนหนึ่งบอกว่าขอดูมรดกหน่อย เมื่อเขาแบมือมรดกนั้นหลุดลงน้ำไปเขาเสียใจร้องไห้ จนลุงคนนั้นต้องจับปลาหลดเอามาใส่มือให้แล้วบอกว่าเอามรดกมาคืนให้แล้ว เขาจึงดีใจกลับไปบ้านจึงเอาปลาหลดไปเลี้ยงใส่ในโอ่ง หาเหยื่อหาอาหารให้ปลาหลดกินจนตัวใหญ่ วันหนึ่งเขาได้ยินเสียงปลาหลดว่า ถ้าอยากจะร่ำรวยให้เอาปลาหลดไปที่แม่น้ำ ถ้าเกิดมีลมพัดพายุหรือฝนตก ให้ปีนขึ้นต้นไม้แล้วร้องว่า "พี่กูแพ้" จากนั้นปลาจะไปคาบเอาไหเงินไหทองมาให้ จากนั้นเขาก็ทำตามที่

ปลาหลดบอกทุกอย่าง จึงได้เงินได้ทองมากมายจนกลายเป็นเศรษฐี จึงมีเพื่อนบ้านของเขามาหาแล้วถามถึงความร่ำรวย เขาจึงเล่าให้ฟัง เพื่อนของเขาจึงขอยืมปลาหลดไปที่บ้าน เขาจึงสั่งเสียเรื่องคำพูด เพื่อนของเขาจึงไปทำตามอย่างพอมิลมพายุฝนฟ้าพัดกระหน่ำ เขาเกิดความกลัวพูดผิดพูดถูกว่า "พี่กูย่าน ๆ" ทำให้ปลาหลดนั้นถูกฟ้าผ่าตาย เขาจึงนำปลาหลดนั้นไปคืนให้กับเพื่อน จากนั้นเมื่อปลาหลดตายแล้ว ทำให้ฐานะของเขาากจนลง เงินทองทั้งหมดไป แต่เขาก็นำซากปลาหลดไปฝังและหมั้นไปกราบไหว้บูชา เพราะถือว่าเป็นของมีค่าที่พ่อแม่ให้ไว้ วันหนึ่ง เขาก็เห็นวิญญาณของพ่อมาบอกว่า ให้เอาก้างของปลาหลดไปทำเป็นคราดไปไถ คราดพื้นดินในที่ต่าง ๆ ถ้ามีชิปะขาวมาถามก็ให้ตอบว่า คราดยัง คราดมี จากนั้นก็ไปทำตามที่วิญญาณของพ่อบอก มีชิปะขาวมาถามเขาถึงสามครั้ง เขาก็ตอบอย่างนั้นทุกครั้ง พอครั้งสุดท้ายพื้นดินที่เขาคราดก็กลับกลายเป็นทองคำ เขาจึงมีทองคำมากมายและร่ำรวยเช่นเดิม เพื่อนของเขาคนที่เคยมายืมปลาหลด ได้มาขอยืมคราดอีกครั้ง เขาก็ให้ยืมและบอกคำพูดด้วย แต่เมื่อชายคนนั้นไปทำอย่างเพื่อนมีชิปะขาวมาถามสองครั้ง เขาก็ตอบว่า "คราดยัง คราดมี" พอมีชิปะขาวมาถามครั้งที่สาม เขารำคาญจึงตอบว่า "คราดหัวควาย" จากนั้นพื้นดินที่เขาคราดก็กลายเป็นหัวควายเต็มไปหมด เขาจึงเอาคราดไปคืนเพื่อน โดยที่เขาไม่ได้เงินไม่ได้ทองอะไรเลยสักนิดเดียว

สถาบันวิทยบริการ

ความกตัญญู

สุข สุทธิเลี้ยง

มีสามีภรรยาคู่หนึ่งมีลูกสองคนมีฐานะยากจนมาก ชาวสารไม่มีกิน สามีภรรยาจึงปรึกษากันว่า จะนำลูกสองคนไปปล่อยที่ป่าเด็กทั้งสองจึงถูกพ่อแม่ทิ้งไว้ในป่า ตอนเย็นจึงพากันนอนใต้ต้นไม้ใหญ่ รุ่งเช้าเด็กสองคนจึงพากันเดินหาบ้านตนแต่ก็ไม่พบได้พบกับนางยักษ์กำลังทำคันทันด้วยข้าวเหนียว ทั้งสองคนจึงพากันขโมยข้าวเหนียวกิน ขโมยกินทุก ๆ วัน จนนางยักษ์แอบมาเห็นจึง

จับเด็กทั้งสองไว้เป็นอาหาร กล่าวถึงเทวดาองค์หนึ่งแปลงกายเป็นหนูขาวทำ
รูขนาดใหญ่ อยู่ใต้แผ่นดินตรงบ้านยักษ์ หนูขาวออกมาจากรูเห็นเด็กทั้งสองคน
จึงบอกให้หนีไปกับเราเถอะ ถ้าอยู่กับยักษ์ ๆ จะเลี้ยงเจ้าจนอ้วน แล้วจึงจะ
กินเป็นอาหารทั้งสิบสองคนจึงหนีไปกับหนูขาว โดยเดินตามรูใหญ่ออกมาจนทะลุ
ถึงเมืองหนึ่ง เด็กทั้งสองได้พบกับเศรษฐีที่มีใจเมตตาจึงรับเลี้ยงเป็นลูก พอ
นานวันเด็กทั้งสองก็เติบโต ผู้เป็นพี่ชายจึงได้แต่งงานกับลูกเศรษฐี ส่วนผู้หญิง
ได้แต่งงานกับลูกชายของเศรษฐีเช่นกัน ทั้งสองพี่น้องเมื่อร่ำรวยแล้วจึงนึกถึง
พ่อแม่ จึงนำเงินทองฝากไปทางเรือกับพ่อค้าสำเภากา เมื่อพ่อแม่ได้รับเงิน
ทองก็ดีใจและคิดถึงลูกมาก จากนั้นพ่อแม่จึงไปหาลูกทั้งหมดจึงพบกับความสุข

ความตายหนีไม่พ้น

หยุย ศรียาววงศ์

มีชายหนุ่มสองคนเป็นเพื่อนรักกันจนพูดได้ว่า ถ้าตายก็ขอตายด้วยกัน
วันหนึ่งเพื่อนคนหนึ่งได้ตายไป เพื่อนคนที่ชีวิตจึงเสียใจและไม่ยอมห่างจากศพ
ไปไหนและเขาได้เผอลงศพไปและฝันว่า เพื่อนที่ตายมาบอกอย่างพึ่งตายตอนนี้
เพราะยังไม่ถึงเวลาตายที่จะตายของเขาคือใต้ต้นบก เมื่อตื่นขึ้นมาเขาจึง
สำนึกได้ว่า การตายในตอนนั้นก็ไม่มีประโยชน์อะไร เมื่อจัดงานศพแล้วเขาจึง
ออกจากหมู่บ้านเดินทางไปอยู่ประเทศลาว เป็นเวลา 30 กว่าปีเพื่อทำงานหา
เงิน วันหนึ่งจึงกลับมาหมู่บ้านแต่ก็ไม่ยอมไปใกล้ต้นบกต้นนั้นเลยเพราะกลัว
ตาย จึงไปขออาศัยอยู่กับบ้านของเพื่อน ๆ วันหนึ่งเขาจึงไปเกี้ยวสาวที่บ้าน
สาวงามนางหนึ่ง แต่สาวงามนางนั้นมีผู้ชายหลายคนมาจีบ แต่ในที่สุดนางก็
ตัดสินใจเลือกแต่งงานกับเขา อยู่กินกันมาอย่างมีความสุข จนนางที่เป็นเมียได้ตั้ง
ครรภ์อ่อน ๆ วันหนึ่งนางได้ชวนผัวไปที่ต้นบกต้นนั้น แต่สามีก็ไม่พาไปก็เพราะ
รู้ว่าตนจะต้องตายที่ต้นบกต้นนั้น แต่นางก็บอกว่าที่ต้นบกต้นนั้นมีแก้วสารพัดนึก
อยู่บนต้นบก ฝ่ายสามีจึงพาไปแต่จะไม่เข้าไปใกล้ต้นบกต้นนั้นเลย เมื่อนางเดินไป
ใกล้ ๆ มีสามียืนดูอยู่ห่าง ๆ สักครู่ก็มีชายหลายคนออกมาจากต้นบกแล้วมาจุด

กระซางนาง ๆ จึงร้องบอกให้สามีมาช่วย สามีตกใจ ด้วยความรักเมียจึงล้มตาย รุ่งไปช่วยแต่สุดต่อไม่จึงตาย ส่วนนางก็หายไปกับต้นไม้ นั้น จึงกล่าวได้ว่า เมื่อเวลาตายอยู่ที่ไหนก็ต้องตาย

ความศักดิ์สิทธิ์ของนโม

น้อย นาคป่า

มีวัดแห่งหนึ่งตั้งอยู่ข้างลำน้ำ ที่วัดนี้มีหลวงตาและเณรอยู่สามเณรนี้มีนิสัยคือวันไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนชอบไปยิงนกตกปลา แล้วเอามาประกอบอาหารกินที่หลังวัดมีต้นตะเคียบอยู่ติดกับลำน้ำ เด็ก ๆ ลูกชาวบ้านชอบปีนขึ้นต้นไม้แล้วกระโดดลงน้ำ ทำให้น้ำแตกกระเซ็นเป็นที่สนุกสนาน สามเณรจึงคิดเลียนแบบแอบเล่นเป็นที่สนุก พอจะกระโดดลงมาจะร้อง นโมตัสสะ ผ้าสบจิวหลุด ลู่มีชาวบ้านมาพบก็จะไปฟ้องหลวงตาว่า เณรไม่สำรวม หลวงตาก็จะว่ากล่าวตักเตือน แต่เณรก็ยังอดไปเล่นอีกไม่ได้ จนกระทั่งหลวงตาก็เฝ้าเณรน้อยให้หลาบจำ โดยนำเอาไม้ไผ่มาเสียบวางไว้ เพื่อให้เณรน้อยกระโดดลงมาถูก แต่เมื่อเณรน้อยกระโดดลงมาพร้อมกับร้อง นโมตัสสะ ก็ไม่โดนไม้ไผ่ หลวงพ่อจึงสงสัยลงไปกระโดดดูบ้าง แต่หลวงพ่อกะโดดถูกไม้ไผ่ นั้นได้รับความเจ็บปวด จึงมาถามเณรว่าทำอย่างไรจึงไม่โดนไม้ไผ่ เณรบอกว่าตนร้อง นโมตัสสะทุกครั้งก่อนกระโดด หลวงพ่อจึงคิดว่า คำว่า นโม นั้นจึงศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ

สถาบันวิทยบริการ

ความสามัคคี

ทรงพล กาญจนรังสิชัย

มีครอบครัวหนึ่ง เป็นคนขยันทำมาหากินและมีใจบุญสุนทาน วันหนึ่งมีพระปัจเจกองค์หนึ่ง เทียวบิณฑบาตอยู่ในระหว่างหมู่บ้าน บ้านของครอบครัวนี้อยู่ห่างจากที่พระปัจเจกมาอาศัยอยู่มาก นางผู้เป็นภรรยาจึงยังไม่มีโอกาสที่จะไปตักบาตรเพราะกลัวว่า จะเอาอาหารไปส่งให้ผ้าสลายเกินไป เข้าวันหนึ่ง

นางได้ทำกับข้าวและเดินไปส่งข้าวผัดที่ทุ่งนาแล้วนางได้สวนทางกับพระปัจเจก
ซึ่งนางหลบไม่ได้ จึงตั้งจิตอธิษฐานพร้อมกับเอาข้าวแบ่งให้ครึ่งหนึ่งใส่บาตรให้
พระปัจเจกไป จึงเดินต่อไปพบผัวกำลังรออยู่ จึงถามว่าทำไมวันนี้จึงมาช้า
นางจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ผัวฟัง แล้วผัวของนางก็เล่าว่า ตนกำลังไถนาอยู่นั้น
ก็มีพระปัจเจกรูปนั้นผ่านมาตนจึงเอาหมากพลูที่มีอยู่ร่วมทำบุญไปหมดแล้ว สอง
ผัวเมียจึงได้อนุโมทนาสาธุพร้อมกัน ปรากฏว่ามีแผ่นดินไหวเฉพาะในที่นาของ
สองผัวเมีย ทำให้เกิดรอยแยกเห็นรอยไถเกิดเป็นแผ่นทองคำเหลืองอร่ามไป
หมด ทั้งคู่จึงเป็นคนร่ำรวยและชอบทำบุญเรื่อยมา

ความอยากมั่งอยากมี

สนอง โภคัยและคณะ

พ่อตากับลูกเขยอยากเป็นคนมั่งมีศรีสุข วันหนึ่งทั้งคู่คุยกันลูกเขย
บอกว่าถ้าถูกลอตเตอรี่ รางวัลที่ 1 ตนจะซื้อควายทั้งประเทศมาเป็นของตนเอง
ส่วนพ่อตาว่า ตนจะซื้อที่ดินทั้งหมดประเทศ สักครูพ่อตาก็ถามว่า แล้วเอ็งจะเอา
ควายไปเลี้ยงที่ใด ลูกเขยตอบว่า จะเลี้ยงแถวนี้ละ พ่อตาจึงพูดขึ้นว่าไม่ได้
หรอกที่ดินของกู ๆ จะเอาไว้ปลูกบ้าน ทั้งคู่จึงถกเถียงกันจนถึงชั้นลงมือกัน
ทั้ง ๆ ที่มันไม่ใช่เรื่องที่เป็นความจริง

ควายกับม้า ควายกับพระ

อวน เวชกามา

ในสมัยก่อนสัตว์ทั้งหลายสามารถพูดได้วันหนึ่งในตอนเย็น วัว ควาย
ช้าง ม้า กลับมาจากกินหญ้าจึงชวนกันไปอาบน้ำ สัตว์ทั้งหลายจึงถอดอวัยวะ
เพศวางไว้บนฝั่งแล้วลงอาบน้ำ ม้าอาบน้ำเสร็จก่อนจึงขึ้นมาบนฝั่งมองเห็น
อวัยวะเพศของควาย ซึ่งขนาดใหญ่กว่าของตนจึงขโมยเอามาใส่ของตน เมื่อ
ควายขึ้นมาเจอจึงวิ่งไล่ม้า แต่ม้าวิ่งเร็วกว่าหนีเข้าไปในปากกล้วย ซึ่งฤดูนั้น

เป็นเดือนสี่เดือนห้า ไบกล้วยจึงมีสีเหลือง กล้วยวิ่งตามแต่หามาไม่พบจึงโกรธ ให้ปากกล้วยที่มีสีเหลืองด้วย ในปัจจุบันนี้เมื่อกล้วยเห็นสีเหลืองไม่ว่าจะเป็นพระ หรือหญิงที่ใส่ชุดสีเหลืองจะวิ่งเข้าชนทันที เนื่องจากกล้วยนั้นถูกเพื่อนทรยศ และเบียดเบียน จึงมีความโกรธแค้นและในปัจจุบันนี้อวัยวะเพศของม้า จึงมี ขนาดใหญ่กว่าของกล้วย

คำหมากแห้ง

ท่อง นนทพจน์

มีมาจากเชิญใจคนหนึ่งเที่ยวขอทานเขากินเป็นประจำ เมื่อแกขอทาน มาได้ก็จะนำมาเลี้ยงครอบครัว เมียของแกเป็นผู้ให้กำลังใจและปรณนิบัติผัว ด้วยดีเสมอมา มิเคยว่ากล่าวหรือตีเตือนจึงสมกับเป็นคู่ทุกข์ยาก วันหนึ่งเมื่อ ยากจนกลับจากขอทาน แกก็กระหืดกระหอบเล่าให้เมียฟังว่า บัดนี้เราคงจะ พ้นทุกข์พ้นยากได้แล้ว เนื่องจากแกไปพบพระชูดงค์ ๑ ให้คำหมากแห้ง (ชาน หมาก) ๓ คำ ว่าต้องการอะไรให้อริชฐานแล้วกลืนชานหมากที่ละคำก็จะได้สิ่ง นั้นตามปรารถนา เมียได้ฟังคำพูดของผัวเช่นนั้นก็ให้ความปิตินตียิ่งนัก รีบคว้าผ้าที่แกคิดว่าสะอาดที่สุด ปูรับของดีที่ว่าอย่างทะนุถนอม พร้อมนำดอกไม้ บูชาด้วยความเคารพ สองผัวเมียปรึกษากันว่า เราควรจะปรารถนาเอาที่ จำเป็นก่อนหลัง ทั้งสองตกลงกันเอาบ้านคือที่อยู่อาศัยเป็นอันดับแรกและข้อยขำ ม้าใช้ ไรนาสาโทเป็นอันดับต่อไป เมื่อผัวเมียยกคำหมากแห้งพร้อมอริชฐานขึ้น เหนือหัวแล้ว หลับตากลิ้นคำหมากคำแรกลงไป พลันก็เกิดมีบ้านได้ที่อยู่อาศัย ในบันดล คำที่สองก็ได้ข้อยขำม้าใช้ และคำที่สามได้ที่นาสำหรับทำกินซึ่งอยู่ติด กับบ้าน เขาทั้งสองดีใจมากเหมือนตายแล้วบังเกิดใหม่ เขามีความสุขเลิกการ ขอทาน เข้าวัดทำบุญทำทานมิได้ขาด กล่าวถึงเพื่อนที่เคยขอทานมาด้วยกันได้ ทราบข่าว จึงตั้งต้นมาตามข่าวคราวและความมีโชคลาภของเพื่อน ชายคนนั้น ก็เล่าเรื่องให้ฟังโดยละเอียด ยากจากผู้เพื่อนรีบติดตามไปหาพระชูดงค์และขอ คำหมากแห้งมาได้ แต่เมื่อเขามาเล่าเรื่องให้เมียฟัง กลับได้รับคำหัวเราะ

เยาะจากเมียว่า "งมงายตีนักดีหนาอย่างว่าละก้อ ลองเคี้ยวเอาไอ้มะเขือเผา ของเอ็งดูซิ ปล่อยให้มันเหี่ยวอยู่ได้ไอ้หน้าเียง" นางเมียกล่าว ด้วยความพหาคือ ของผิว ๆ รีบยกมืออธิษฐานปรารถนาเอาสิ่งที่เมียต้องการ ฉับพลันของอย่าง ว่าก็แข็งไต่จนยื่นออกมาเต็มตัว เมียตกใจเป็นล้นพ้น ไข่มือปิดตำรองบอกผิวรีบ เคี้ยวออกเคี้ยวนี้ ผิวคนชื่อก็รีบปฏิบัติตามที่ คราวนี้มะเขือเผาอันเดิมก็ พลอยหมดหายไปด้วย เมียเห็นดังนั้นก็ตกใจหน้าซีดเมื่อตลະล่าละลึกขอให้ผิวรีบ กลืนคำหมากอันสุดท้าย ขอเอาของเดิมมาให้ได้ แล้วผิวก็ปฏิบัติตามอย่างว่า นอนสอนง่าย

ฆ้องศักดิ์สิทธิ์

สุข สุทธิเลี้ยง

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีสองตายายอาศัยอยู่ชายป่าแห่งหนึ่ง วันหนึ่ง ตายายได้เข้าป่าเพื่อล่าสัตว์และตัดไม้ ตกเย็นตายายก็ตัดไม้ได้มากพอสมควรจึงกลับบ้าน คิดว่าตอนเช้าจะกลับมาเอาไม้เพื่อนำกลับบ้าน รุ่งเช้าตายายก็มาที่ตนตัดไม้ทิ้งไว้ แต่พบว่าต้นไม้เหล่านั้นกลับพื้นมีชีวิตเช่นเดิม ตายายจึงไปชุมแอบดูสักครู่ ตายายก็เห็นลิง ตัวหนึ่งถือฆ้องมาตี ๆ ครั้งหนึ่งต้นไม้เหล่านั้นก็ลุกขึ้นเหมือนเดิม ตายายโมโหมากจึง วิ่งไปเพื่อตีลิง ๆ เกิดความกลัว จึงร้องขอชีวิตโดยจะมอบฆ้องพิเศษนี้ให้ เมื่อ ปรารถนาสิ่งใดให้ตีฆ้องเอา แต่การตีฆ้องสามารถตีได้เพียง 3 ครั้งเท่านั้น ตกเย็นตายายจึงกลับไปบ้านแล้วเล่าให้ยายฟัง ทั้งตายายจึงอธิษฐานว่าให้ตนมี ความสุขและร่ำรวย นับตั้งแต่นั้นมาตาและยายก็มีฐานะดีขึ้นและมีความสุข

พ่ายักษ์

สนอง ไก่ต๋ยและคณะ

กาลครั้งหนึ่งมียักษ์คนหนึ่ง ยักษ์คนนี้อยู่ในเมืองของมนุษย์ เทียว จับคนกินไม่เว้นแต่ละวัน และยังมีไม่มีใครสามารถปราบยักษ์ได้ มีบ้านหลังหนึ่ง

เป็นบ้านที่มีความสามัคคี ที่บ้านนี้มีของอยู่ 3 อย่าง ที่พอจะฆ่ายักษ์ได้มี ชี ปลาตุก และแมงป่อง ทั้งสามจึงปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรที่จะปราบยักษ์ให้ได้ จึงตกลงกันว่าจะให้ชีอยู่ตรงหน้าบ้าน ปลาตุกอยู่ในโถงแล้วแมงป่องอยู่บนที่นอน ว่าถ้ายักษ์มาแล้วทุกอย่างจะช่วยกัน เมื่อยักษ์มาถึงยักษ์ไปเหยียบชี ที่มีความ เหม็นจึงไปที่โถงน้ำ เพื่อตักน้ำล้างเท้าแต่ปลาตุกที่อยู่ในโถงไข่เงียงปากมียักษ์ ๆ ได้รับความเจ็บปวด จึงไปนอนพักให้หายปวดที่ที่นอนแล้วแมงป่องที่อยู่บนที่นอน ก็กัดยักษ์ ๆ ได้รับความเจ็บปวดมากจึงลุกขึ้นเพื่อไปหายาทา จึงไปเหยียบชี อีกแล้วล้มหัวฟาดทำให้ยักษ์ตาย

งูทำทาน

หยุย ศรียาววงศ์

มียายคนหนึ่ง เป็นคนใจบุญชอบทำบุญสุนทานและรักษาศีลภาวนา วันหนึ่ง เป็นวันอุโบสถศีล ยายจึงไปจำศีลภาวนากับที่วัดกับเพื่อน ๆ ขณะที่ยายกำลัง จำศีลภาวนาอยู่ที่วัดนั้น ก็มีคนมาตามว่า หลานชายถูกงูกัดให้ยายกลับไปบ้าน ไม่รู้ว่าหลานนั้นจะเป็นหรือตาย แต่ยายคิดว่าคนนั้นได้ปวารณาว่าจะอยู่จำศีล ภาวนาที่วัดจึงอยากรักษาศีลให้ตลอด เมื่อคนมาตามกลับไปแล้วยายก็สวดมนต์ และอุทิศส่วนกุศลไปให้หลานให้ปลอดภัย พอรุ่งเช้ายายจึงกลับไปบ้านเหมือน ปาฏิหาริย์ว่าหลานนั้นปลอดภัย งูที่กัดนั้นชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า งูทำทาน (งูสามเหลี่ยม) เชื่อกันว่า งูชนิดนี้มีพิษร้ายแรงมาก ถ้ากัดคนแล้วจะตายทันที

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 อนุภาคราชหรือมณีสังจา

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

มีครอบครัวหนึ่งอาศัยอยู่ในเมือง ๆ หนึ่ง ขณะนั้นเกิดทุพภิกขภัยข้าว ยากหมากแพงฝนฟ้าแล้งมานานนักหนา ชาวบ้านต้องขูดเผือกขูดมันมากินกันอยู่ เสมอครอบครัวนี้มีลูกสองคน คนที่เป็นชายชื่อมณี คนน้องเป็นหญิงชื่อ สังจา

ทั้งสองพี่น้องรักใคร่กันมาก วันหนึ่งพ่อกับแม่ออกไปหาเผือกมันส่งลูกชายมาให้พาน้องไปเล่นรอนจนกว่าพ่อแม่จะกลับมา ทั้งสองพี่น้องก็รออยู่เป็นนานพ่อแม่จึงกลับมาพร้อมด้วยเผือกมันเป็นจำนวนมาก มณีร้องบอกนางสังจ่าว่าไปกินเผือกกินมันกันเถอะ วันนี้พ่อแม่ได้มาเยอะเชียวน่าแม่รีบบอกลูกว่า พาน้องไปเล่นก่อน รอมันตัมสุกดีแล้วค่อยมา สองพี่น้องรอนหิวทนมไม่ไหว มณีก็ชวนน้องกลับบ้านแต่ไม่พบพ่อแม่เรียกหาก็ไม่ขานรับตามจนอ่อนใจ ในที่สุดก็มองไปบนชื่อบ้านเห็นพ่อแม่นั่งกินเผือกมันอยู่จึงร้องขอกินบ้าง แม่ก็เกียงให้ไปขอพ่อ พ่อก็เกียงให้ไปขอแม่ก็เกียงกันไปเกียงกันมา จนเผือกมันหมดจึงลงจากชื่อบ้านไปเททิ้ง มณีบอกกับน้องว่าพ่อแม่คงโกรธเรา ที่เราเคยไปพบปู่ตัวหนึ่งแล้วแบ่งกันกินในสองคนพี่น้อง พอเล่าให้พ่อแม่ฟังพ่อแม่ก็โกรธ เพราะฉะนั้นเขาจึงไม่ให้เผือกมันแก่เราทั้งสองคน คิดว่าพ่อและแม่คงไม่ต้องการเราแล้วเราไปจากบ้านกันเถอะ นางสังจ่าตกลงไปว่ามณีจะไปที่ไหนขอตามไปทุกหนทุกแห่ง ทั้งสองพี่น้องพากันไปด้วย เชื้อหาเปลือกเผือกมันที่ติดเนื้อพอกินได้บ้างและได้พบมิดดำนากเล่มหนึ่ง ซึ่งพ่อแม่ใช้ปอกเปลือกแล้วติดอยู่กับเศษเปลือกที่เอาไปทิ้ง มณีเก็บมิดนั้นไว้เพื่อใช้ป้องกันตัว แล้วออกเดินทางต่อไปท่าไหนอนนั้น หลายวันหลายคืนจนไปพบไขงูเข้าแต่ไม่รู้ว่าเป็นไขอะไร ตั้งใจว่าจะเอามาย่างกินเมื่อไขสุกมดขอกินก่อนแล้วสั่งว่าถ้าพี่เป็นอะไรไปขอให้น้องเอามิดดำนากผูกคอพี่ไว้ ส่วนตัวน้องให้รีบออกไปจากที่นี่พอกินไขเสร็จว่างของมณีก็กลายเป็นงู นาคราชมีหงอนมีหูตาเหมือนพญานาค นางสังจ่าไม่รู้จะทำอย่างไรได้แต่นั่งร้องไห้อยู่ มณีสั่งน้องว่าอย่าลืมเอามิดผูกคอพี่ไว้แล้วไปเสีย ถ้าอยากให้พี่กลับเป็นมนุษย์ดังเดิม เจ้าอย่าได้พูดกับใครเป็นอันขาด แม้มีสามีก็จะพูดกับเขาไม่ได้ จนกว่าเวลาจะผ่านไปถึง 3 ปีมิฉะนั้นพี่จะไม่มีโอกาสเป็นมนุษย์อีกเลย สั่งแล้วพญานาคราชก็ร้องไห้แล้วเลื้อยลงไปโนมหาสมุทร เมื่อพี่ชายจากไปนางสังจ่าก็ไม่รู้จะไปทางไหน ได้แต่ร้องไห้จนซีด้าท่วมตัวหมด กลายเป็นจอมปลวกคลุมร่างไว้ กล่าวถึงพระเจ้าแผ่นดินในเมืองนี้ออกเที่ยวหาความเพลิดเพลินในป่า ด้วยการชมป่าสาสัตว์ ต่อไก่ฟ้า ต่อนกไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งวันหนึ่งต่อไก่ ไก่มาหยุดที่จอมปลวกซึ่งนางสังจ่าอยู่ในนั้น พระเจ้า

แผ่นดินจึงให้ปักข้ายรายรอบ คอยชมดูว่าเมื่อไรไถ่จะไปติดตาชายนั้น ไถ่ก็
เริ่มขันว่าถ้าเอาข้าวให้สักทะนานจะให้นางงามหนึ่งคน พระเจ้าแผ่นดินกับ
เสนาอำมาตย์ได้ยินกันทุกคนรู้สึกสงสัยจึงเอาข้าวให้กิน ไถ่นั้นก็เดินไปเดินมา
อยู่หน้าจอมปลวก ร้องขันว่านางอยู่ในนี้ เมื่อทุกคนมาดูเห็นมีน้ำพุไหลออกมา
จึงขุดดูแล้วก็พบนางสัจจาอยู่ในนั้นงดงามจนหาใครเปรียบมิได้ พระเจ้าแผ่นดิน
ให้พานางไปในเมือง อาบน้ำอาบท่ากินข้าวกินปลาทำนุบำรุงอย่างดี นางนั้น
ยิ่งงามมากขึ้น ในที่สุดก็แต่งตั้งเป็นพระมเหสีด้วยความรักใคร่นักหนา แต่
นางนั้นไม่ยอมพูดด้วย จนแม้จะมีพระโอรสหนึ่งองค์นางนั้นก็หายอมพูดด้วยไม่
พระเจ้าแผ่นดินได้ปรึกษากับเสนาข้าราชการบริหารหาวิธีที่จะทำให้นางพูด แล้ว
ก็ตกลงใจว่าจะทำอุบายไปต่อข้างในป่าแต่ไม่ได้ไปจริง แอบชมดูพระมเหสีอยู่
เมื่อเวลาผ่านไปสามวัน อำมาตย์วังกระหิดกระหอบร้องให้มาหาพระนาง
แล้วร่ำไห้พระนางว่า พระเจ้าแผ่นดินตายแล้วถูกช้างเหยียบตาย นางก็ไม่
กล่าวอะไร พอพระโอรสร้องให้ นางเอาลูกกลงอยู่ให้ไถว ลูกยังไม่ยอมหยุดร้อง
นางจึงกล่อมลูกว่า เขาลือว่าพ่อของลูกตกช้างตายไม่เสียตายเท่าลุงของเจ้า
เป็นพญานาคเลย พระเจ้าแผ่นดินได้ฟังก็รู้เรื่องขณะนั้นเวลาผ่านไปครบ
๓ ปีแล้วนางจึงยอมพูด พระเจ้าแผ่นดินได้ปรากฏตัวออกมาสอบถามเรื่องราว
เพื่อหาทางช่วยพี่ชายของนาง นางเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟังพระเจ้าแผ่นดินให้
หาหมอที่วิชาแก้กล้ามาทำพิธี เรียกบรรดาพญางูทั้งหลายขึ้นมาให้นางดูว่าตัว
ไหนเป็นพี่ชาย เรียกตัวไหนขึ้นมา นางไม่เห็นมีตัวไหนที่ผูกคอไว้ ก็บอกไม่ใช่
จนแทบจะหมดพญางูในมหาสมุทรนั้นได้ทำพิธีกันอยู่หลายวัน ในที่สุดมณิกิโผล่
ขึ้นมาร่างกายใหญ่โตมีรัศมีเป็นสีทอง มีมิดด้ามปากผูกติดคออยู่ นางสัจจา
เห็นเข้าก็ร้องว่าตัวนี้แหละที่เป็นพี่ชาย นางจะเข้าไปกอดพญางูนั้น พระเจ้า
แผ่นดินรีบจับนางไว้แล้วให้หมอนูใช้คาถาอาคมเชิญให้ขึ้นมาบนฝั่ง ต้องใช้
ขวานตากเกล็ดออกจนหมดเพื่อใส่ยา ร่างงูจึงกลายเป็นคน นางสัจจาเข้ากอด
พี่ชาย ร้องไห้กันอยู่พระมหากษัตริย์ให้นำตัวเข้าวัง แต่งตั้งให้เป็นมหาอุปราช
ได้อยู่เป็นสุขตลอดมาชั่วกาลนาน

งูเหลือม

สอวงศ์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

เชื่อกันว่านายพรานจะไม่กินเนื้องูเหลือม (งูหลาม) เพราะเชื่อว่าแต่ก่อนนั้นงูเหลือมนั้น เป็นพ่อแม่ที่มาคอยรักษาทรัพย์สมบัติคือแต่ก่อนนั้นงูเหลือมเกิดเป็นคนที่มีความดีถึงขั้นเป็นเศรษฐี มีเงินทองมากมาย แต่ไม่เคยทำบุญทำทานเลย เพราะเป็นคนหวงสมบัติ แม้ว่ามีข้าวของมากมาย เมื่อกินเหลือก็ไม่ให้ใครกินต่อจะเก็บไว้กินอีก เมื่อวันหนึ่งกินไม่ทันก็เฝ้าบูดถึงตอนนั้นจึงเททิ้ง เมื่อตายไปแล้วจึงได้ไปเกิดเป็นงูเหลือม เพราะต้องคอยรักษาทรัพย์สมบัติเงินทองที่สะสมมา จึงไปไหนมาไหนไม่ได้ต้องวนเวียนเฝ้าเงินทอง

งูใหญ่ให้ทอง

สุวพร ดอกจันทร์กลางและคณะ

มีชื่อนานคนหนึ่งเป็นผู้ที่ขยันขันแข็งแต่ยังยากจนอยู่ วันหนึ่งหลังจากเขาทำงานด้วยความเหน็ดเหนื่อย จึงเข้านอนหลับที่ใต้ต้นไม้ ทันใดนั้นเอง เขาก็ตื่นตกใจขึ้นมา เพราะมองเห็นงูใหญ่ตัวหนึ่งกำลังเลื้อยมาจากจอมปลวกใกล้ ๆ ตรงที่เขาอนอยู่ เขาจึงคิดว่างูตัวนี้ต้องไม่ใช่งูธรรมดาแน่นอน คงจะเป็นงูผีเจ้าที่ของที่นี่ เขาจึงก้มลงกราบขอขมาที่มานอนหลับตรงนี้แล้ว เขาก็นอนหลับต่ออีกครั้ง พอตื่นขึ้นมา เขาก็มองเห็นทองคำแท่งหนึ่งวางอยู่ เขาดีใจมากจึงนำทองกลับไปที่บ้านและคิดว่าจะต้องมาขอใหม่ งูใหญ่รู้ว่าชื่อนานคนนี้มีควมโลภมาก ต่อไปอาจจะเกิดอันตรายจากความร่ำรวยของเขา งูใหญ่จึงไม่ให้ทองแก่ชื่อนานอีกเลย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เงือกมิ่งพระลานไชย

จัด ฤทธิไชยสงค์และคณะ

จากนิยายปรัมปราของชาวอีสานเล่าไว้ว่า ภายหลังเมื่อเวียงจันทน์แตก มีพระสงฆ์องค์หนึ่ง เป็นศิษย์ของพระครูหนามแท่งซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่ชาวบ้านเคารพและนับถือมาก ว่าเป็นผู้ทรงภูมิความรู้และทรงคุณวิเศษนานาประการ ท่านได้มาอยู่ที่เมืองร้อยเอ็ด ซึ่งที่นั่นกันดารน้ำ อาจารย์องค์นั้นพร้อมกับพวกชาวบ้านขุดสระเก็บน้ำไว้ใช้ ในสระนั้นน้ำจะมีบริบูรณ์ในฤดูฝนเท่านั้น พอเข้าฤดูแล้งน้ำแห้งขอด ท่านอาจารย์จึงใช้มนต์จับเงือกที่แม่น้ำโขง เงือกที่จับได้มา มีตัวเป็นเมือกคล้ายแมงกระพรุน ท่านเอาผ้าห่อมาและนำไปปล่อยลงในสระที่ขุดไว้ นั้น ตั้งแต่นั้นมาน้ำในสระนั้นก็มิใช่ตลอดฤดูกาล สระที่กล่าวนี้คือมิ่งพระลานไชย จังหวัดร้อยเอ็ดปัจจุบันนี้

จอนพอนกับงูเห่า (พังพอนกับงูเห่า)

ดี กุลนอก

มีหมู่บ้านแห่งหนึ่งปีนั้นแห้งแล้งฝนไม่ตกผู้คนในหมู่บ้านอดอยากยากจน มีครอบครัวหนึ่งมีพ่อ แม่ และลูกสองคน คนที่เป็นผู้ชาย คนน้องเป็นผู้หญิง ครอบครัวนี้ก็ยากจนเช่นกัน พ่อกับแม่ต้องไปขุดฝือกขุดมันในป่ามาต้มแบ่งกันกิน แทนข้าว วันหนึ่งพ่อกับแม่ออกไปหาฝือกหามาต้ม ปล่อยให้ลูกสองคนอยู่บ้านตามลำพัง สองพี่น้องไปอาบน้ำ คนที่จับปูนาได้ 4 ตัวก็เอาไปปิ้งไฟแบ่งกันกินคนละตัว เหลืออีก 2 ตัวเก็บไว้ให้พ่อแม่ แต่น้องกินไม่อิ่มจึงอ่อนจะเอาปูอีก พี่บอกว่าจะเก็บไว้ให้พ่อกับแม่ คนน้องก็ไม่ฟัง เพราะความหิวและยังไม่รู้ภาษา จึงกินปูที่เหลือจนหมด พ่อค้าลงก็คอยพ่อแม่กลับจากป่าจนหลับไป เมื่อพ่อกับแม่กลับมาถึงบ้านเห็นซาปูห่ออยู่ที่เตาไฟ จึงถามลูกคนโต ๆ เล่าให้พ่อแม่ฟังหมด แม้เรื่องที่น้องหิวข้าวและกินปูหมดก็เล่าให้ฟัง พ่อกับแม่โกรธที่ลูกไม่คิดถึงตัว ทั้ง ๆ ที่ตัวต้องลำบากเข้าป่า หาอาหารมาฝากจึงไล่ลูกทั้งสองคนออกจากบ้านไป เด็กทั้งสองต้องกระเซอะกระเซิงหาฝือกหามาต้มไม่กินตามแต่จะหาได้

ร่อนถึงพระอินทร์ เสด็จลงมาเห็นว่าเด็กทั้งสองได้รับความลำบาก และเด็กคนโตนั้นมีบุญต่อไปจะได้เป็นกษัตริย์ ดอนนี้ยังใช้กรรมไม่หมดจำเป็นต้องช่วยพระอินทร์จึงแปลงเป็นงูใหญ่ให้พังพอนลงมากัดกันให้เด็กทั้งสองดู ครั้งแรกงูกัดพังพอนตาย งูก็เลื้อยเข้าไปในป่าเอาเปลือกไม้ชนิดหนึ่ง มาเคี้ยวแล้วพ่นใส่แผลพังพอน ๆ ก็ฟื้นแล้วกัดกันอีก คราวนี้งูตายพังพอนก็ไปทะเอาเปลือกไม้อย่างเดิมขึ้นมาเคี้ยวพ่นใส่บาดแผลของงู ๆ จึงฟื้นขึ้นแล้วต่างก็แยกกันไปฝ่ายพี่ชายเห็นเหตุการณ์นั้นทุกอย่างคิดว่า เปลือกไม้ดังกล่าวคงมีประโยชน์ จึงไปทะเอาใส่ผ้าขาวมาผูกกับเอวไป ทั้งสองพี่น้องพากันเดินผ่านป่าไปถึงเมือง ๆ หนึ่ง ได้ยินเขาตีฆ้องร้องเป่าว่า งูกัดราชธิดาของเจ้าเมืองนั้นตายมา 7 วัน 7 คืนแล้วแต่ยังไม่เน่า ใครรักษาให้หายได้จะมีรางวัล สองพี่น้องจึงรับอาสารักษาราชธิดาเจ้าเมืองจนฟื้นขึ้นมา เจ้าเมืองได้จัดให้มีงานฉลองสมโภช 7 วัน 7 คืน อีกทั้งยังยกบ้านเมืองให้ผู้ที่ชายด้วย จากนั้นได้อภิเษกสมรสพี่ชายกับราชธิดา ทั้งสองพี่น้องจึงอยู่ในเมืองนั้นด้วยความสุขตลอดมา

จิ้งไรไฟไหม้ (จัญไรไฟไหม้)

สมชัย มาลัย

มีครอบครัวหนึ่งพ่อเป็นคนโลกมากเขามีลูกชายอยู่สองคน เขาสำเอียงรักลูกชายคนโตลูกคนโตชื่อเซียงทองคนน้องชื่อเซียงสี ปีหนึ่งเกิดความแห้งแล้งทำนาไม่ได้ผล ผู้เป็นพ่อจึงเอาเงิน 4 ตำลึงให้ลูกไปค้าขาย สองพี่น้องจึงค้าขายได้เงิน 1 ชั่งจึงกลับบ้านมาเยี่ยมพ่อแล้วตกลงจะแบ่งเงินกัน โดยให้พ่อเป็นตัดสินผู้เป็นพ่อรักลูกชายคนโต จึงบอกให้พี่มากกว่าแต่น้องคิดว่าไม่ยุติธรรมจึงจะไปให้เทวดาเป็นผู้ตัดสิน พี่ชายกับพ่อจึงวางแผนที่จะหลอกเอาเงินน้อง โดยให้พ่อไปรอในตรงต้นไม้โดยทำเสียงเป็นเทวดา วันรุ่งขึ้นสองพี่น้องจึงไปที่ต้นไม้ นั้น แล้วถามเทวดาว่าจะแบ่งเงินทองกันอย่างไร ผู้เป็นพ่อที่แอบอยู่ใน

โพรงต้นไม้ จึงบอกว่าให้พี่มากกว่า คนน้องจึงไม่พอใจเอาเศษฟางไปมัดตรง
โพรงต้นไม้ แล้วจุดไฟเผาที่อาศัยของเทวดา ชายผู้เป็นพ่อจึงตายอยู่ตรงนั้น

จำบ้านตัดสินความ

ดี กุลนอก

เมื่อครั้งก่อนโน้น ยังมีแม่ค้ายากจนผู้หนึ่ง ทาบของข้ามฟากไปขาย
ยังอีกฝั่งหนึ่ง เมื่อขายของหมดแล้วจึงซื้อข้าวเปลือกใส่ทาบมา ขณะที่ลงเรือ
ข้ามฟากนั้น คนต่อเรือจึงร้องถามว่า "ป้าจะให้ค่าเรามาข้ามฟากเท่าไร" นาง
จึงตอบว่า "ฉันไม่มีเงินให้ค่าต่อ แต่จะแบ่งข้าวในทาบให้บ้าง" คนต่อเรือถาม
ว่า "จะให้ฉันมากไหม" นางตอบว่า "ให้ขนาดพอสมควร" เมื่อเรือได้ส่งนาง
ข้ามฝั่งแล้วป้าก็แบ่งข้าวเปลือกให้แก่คนต่อเรือหนึ่งทอนาน คนต่อบอกว่าที่ให้นี้ยัง
ไม่พอสมควรตามที่ตกลงกัน นางต้องดักให้อีกดักให้อีกจนข้าวเกือบหมดทาบ ทำ
ให้นางไม่พอใจในการเอาเปรียบเช่นนั้น จึงพากันไปหาจำบ้านเพื่อชี้ขาดจำบ้าน
จึงตัดสินโดยจำบ้านออกไปยืนกลางสนามที่แดดกำลังร้อนจัด ก่าเอาข้าวขึ้นมา
สองก่า แล้วหว่านลงไปบนสนามหญ้าที่นั่นพร้อมกับสั่งให้ชายคนต่อเรือว่า "ไป เจ้า
จงไปเก็บข้าวทุกเม็ดที่ข้าหว่านมาให้หมด" ชายคนนั้นก็ลงเก็บทีละเม็ดจนเหงื่อ
ไหลโชก เมื่อเก็บจนจะหมด จำบ้านก็หว่านข้าวลงไปอีก พร้อมกับถามว่า "เท่า
นี้พอสมควรแล้วหรือยัง" แล้วก็หว่านอีกจนคนต่อเรือร้องขึ้นว่า "พอดีแล้ว ตกลง
จำบ้านแบ่งข้าวให้ชายนั้นไปรวม 5 ก่ามือด้วยกัน"

จำปาสัติน

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีเมืองใหญ่แห่งหนึ่งชื่อ เมืองจ๊กชินครั้งหนึ่ง เกิดภัยใหญ่ขึ้นคือมีขุมใหญ่
หรือเหี่ยวใหญ่สองตัวผิวเมียบ มาจับประชาชนกินเป็นอาหารเป็นประจำ
เจ้าเมืองหมดทางสู้จึงนำธิดาสาวชื่อ บัดทุมมาไปซ่อนไว้ในกลองในพระราชวัง

ในที่สุดขงใหญ่จับคนกินหมด ต่อมาท้าวจูลละณีแห่งเมืองปัญจนคร มาล่าสัตว์ได้ หลงเข้าไปในเมืองจักชินได้เห็นเป็นเมืองร้างเต็มไปด้วยกระดูก และซากศพ พระองค์จึงไปติดลอง ได้พบนางปัดทุมมาร้องออกมาจากในกลอง จึงเอานางออกมา ดังนั้นนางจึงมีชื่ออีกชื่อหนึ่ง ว่านางค่ากลอง ท้าวจูลละณีจึงเอานางเป็นมเหสีคนที่สองรองจากนางอัคคี เมื่อนางปัดทุมมาประสูติโอรสถูกนางอัคคีเอาผ้าผูกตา แล้วเอาลูกสุนัขมาเปลี่ยนพร้อมทั้งใส่ร้ายนางว่า มีความผูกพันรักใคร่กับสุนัข ท้าวจูลละณีจึงเนรเทศนางออกจากเมืองไป ส่วนกุมารทั้งสี่ถูกนางอัคคีจับใส่ไหลอยน้ำ ไปติดอยู่ที่สวนดอกไม้จำสวนพบเข้าจึงเอาไปเลี้ยงไว้จนเติบโตใหญ่ นางอัคคีสืบรู้จึงเอายาพิษใส่ในอาหารให้กิน ยาจำสวนเอาศพทั้งสี่กุมารไปเผา ตรงเชิงตะกอนที่เผานั้นเกิดมีต้นจำปาขึ้นที่ต้น นางอัคคีสืบทราบความจริงอีก จึงให้เสนามาโค่นแล้วให้ลอยน้ำไปจำปาทั้งสี่ต้นลอยไปถึงพระฤาษี ๆ ชุบชีวิตให้เป็นมนุษย์ดังเดิม แล้วสอนวิชาอาคมต่าง ๆ ให้กุมารทั้งสี่คนไปเที่ยวรบชนะยักษ์มารและมนุษย์ได้เมืองขึ้นมากมาย แล้วกลับมาหาจำสวน แล้วออกเดินทางติดตามหาแม่จนพบ แล้วเข้าเฝ้าท้าวจูลละณีเล่าความจริงให้ทราบแล้วอยู่ครองเมืองต่อไป ส่วนนางอัคคีถูกลงโทษให้เป็นทาสเลี้ยงหมู

จึงตั้งคังแดง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีนายพรานป่าคนหนึ่ง รูปร่างใหญ่โตมากมีจุมูกใหญ่สีแดงคนทั่วไปจึงเรียกว่า จึงตั้งคังแดง พรานคนนี้เป็นผู้ชำนาญในการล่าสัตว์มาก ครั้งหนึ่งติดตามล่าควายเงินมาจากหลวงพระบาง ควายเงินตัวนี้มีลักษณะพิเศษคือสามารถถ่ายมูลออกมาเป็นเงิน วึ่งหนินายพรานคนนี้มาเรื่อยจนถึงฝั่งแม่น้ำโขงจึงลงไปเล่นน้ำที่ตกแห่งหนึ่ง คำว่าตกในภาษาพื้นบ้านก็หมายถึง วึ่งน้ำวนนั่นเอง และต่อมาเรียกคนนั้นว่าตกตาแดง เพราะขณะนั้นควายเงินมีตาแดง ส่วนนายพรานนั้นตามมาทันพอดีจึงตั้งท่าจะยิง แต่ขณะนั้นมีเรือถนหรือเรือต่อแล่นผ่าน

มาทำเสียงดังโครมคราม คว้าเงินจิ้งจิ้งหนีขึ้นไปบนเขาสูงหนึ่ง เขาสูงนั้นจึงได้ชื่อว่า ภูควายเงิน ซึ่งปัจจุบันก็คือภูเขาสูกใหญ่ที่ตั้งตระหง่านอยู่หน้าแก่งคุดคู้ นั้นเอง ส่วนนายพรานยังโกรธจัดที่ควายเงินหนีไปได้อีก หนรีหันขวางอยู่เลย เสียงหน้าไม้ไปยิงที่หน้าผาแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ทางซ้ายแม่น้ำโขง หน้าผานั้นจึงได้ชื่อว่า ผาบันจนทุกวันนี้ ความแค้นของนายพรานยังไม่หมดเพราะเหตุที่ควายเงินหนีไปนั้น ก็เพราะเรือถนหรือเรือถ่อนั่นเอง นายพรานจึงจะปิดกัน แม่น้ำโขงไม่ให้เรือถนวิ่งต่อไปอีก จึงไปขนเอาหินมาถมแม่น้ำโขงเกือบเต็มยังเหลือแต่ร่องน้ำเล็ก ๆ พอตีสามแฉกรูปหนึ่งมาพบเข้า เกรงว่าถ้านายพรานสามารถปิดกันแม่น้ำโขงได้ จะทำให้น้ำเกิดท่วมบ้านเมืองไรสวนเสียหายหมด จึงได้แนะนำนายพรานให้ใช้คานทาบด้วยไม้เขี้ย (ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง) จะดีกว่าใช้คานเหล็ก เพราะเขากว่า นายพรานหลงเชื่อจึงไปตัดเอาไม้เขี้ยซึ่งเป็น ไม้คมบางพอแบกขึ้นป่าเท่านั้น คานนั้นก็หักแล้วบาดตัดคอบนายพรานล้มตายอยู่ที่นั่นเอง การถมแม่น้ำโขงจึงไม่สำเร็จ ต่อมาที่นั่นคนทั่วไปจึงเรียก แก่งคุดคู้ ตามลักษณะอาการอนตายของจิ้งจิ้งดังแดงพรานป่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เจ็ดคะแนน

บุญส่ง ครูศรี

กาลครั้งหนึ่งมีครอบครัวหนึ่งมีลูกด้วยกันหลายคนในจำนวนนี้มีลูกชายคนหนึ่งมีพลังกำลังแข็งแรงมาก แต่ลูกคนนี้ก็กินอาหารจุกกว่าคนอื่นคือกินข้าวถึงวันละเจ็ดคะแนนหรือเจ็ดหม้อ พ่อแม่จึงตั้งชื่อว่าเจ็ดคะแนนและจากการที่เจ็ดคะแนนกินอาหารจุกมากเช่นนี้ เป็นเหตุให้ครอบครัวอดอยากจนลง พ่อแม่ต่างมีความทุกข์ใจที่ทำมาหากินเท่าไรก็ไม่พอให้ลูกกินและทำให้ลูกคนอื่นพลอยหิวโหยอดอยากไปด้วย เมื่อมองไม่เห็นทางแก้ไข จึงปรึกษากันว่าควรจะทำให้เจ็ดคะแนนตายเสีย เข้าวันหนึ่งพ่อพาเจ็ดคะแนนไปตัดไม้ในป่าโดยบอกเจ็ดคะแนนว่าต้องการจะเอาไม้มาทำเสาเรือน เมื่อถึงป่าพ่อก็เลือกตัดต้นไม้ขนาดใหญ่เจ็ดคะแนนว่าถ้าหักคนแล้วต้องตายแล้วใช้ขวานตัดต้นไม้ขึ้นไปเรื่อย จนกระทั่งลำต้นใกล้จะขาดจึงใช้ให้เจ็ดคะแนนไปคอยรับต้นไม้ โดยให้เหตุผลว่าถ้าปล่อยให้ไม้ล้มลงแล้วไม้อาจจะหักกลางคันใช้ไม่ได้เจ็ดคะแนนพาชื่อไม่รู้ว่าจะเป็นอันตราย จึงไปคอยรับต้นไม้ใหญ่ที่ไว้ตามคำสั่งของพ่อ เมื่อตัดต้นไม้ได้แล้วก็แล้วลำต้นจึงโค่นลงทับเจ็ดคะแนนมีกิ่งไม้ใบไม้มากมายปกคลุมร่างของเจ็ดคะแนนไว้ ฝ่ายพ่อคิดว่าลูกคงตายแล้วก็มีความเวทนาสงสารลูกเป็นอันมาก ในใจรู้สึกผิดที่คิดร้ายฆ่าลูกเมื่อเดินวนเวียนมองหาร่างลูกไม่พบ จึงเดินร้องไห้กลับบ้าน ฝ่ายเจ็ดคะแนนยังไม่ตาย เพียงแต่สลบไปครู่เดียว ก็รู้สึกตัวตื่นขึ้นจึงขยับตัวแล้วยกต้นไม้ใหญ่ที่ทับนั้นออกจากตัว เมื่อมองหาพ่อไม่พบจึงเก็บขวานที่พ่อลืมทิ้งไว้มาถากไม้ใหญ่นั้นจนเกลี้ยงสวยงามกลายเป็นเสาเรือนขนาดใหญ่ เสร็จแล้วแบกเสาเรือนกลับบ้าน ฝ่ายพ่อแม่เห็นลูกยังไม่ตายซ้ำยังแบกเสากลับมาอีกก็ดีใจและแปลกใจในความแข็งแรงของลูก ตรงเข้าไปกอดลูกแล้วขอโทษลูกที่พ่อแม่คิดไม่ดีเช่นนั้นเจ็ดคะแนนไม่ได้ทำอะไรและไม่ถือโกรธพ่อแม่ แล้วว่าตนเองผิดมนุษย์ที่กินข้าวจุกกว่าคนอื่น จนทำให้ครอบครัวต้องพลอยลำบากจน จึงคิดว่าถ้าตนอยู่กับพ่อแม่ต่อไป พ่อแม่คงต้องอดอยากดังนั้นเจ็ดคะแนนจึงตัดสินใจลาพ่อแม่พี่น้องเดินทางแสวงหาโชคลาภตามลำพัง ระหว่างการเดินทางไปตามป่า เมื่อรู้สึกหิวก็จับข้าง เสือ เนื้อ กวาง หรือสัตว์อื่น ๆ มาฉีกย่างไฟกินเป็นอาหาร ไม่มี

สัตว์ร้ายใด ๆ ในป่า จะทำอันตรายเจ็ดคะแนนได้เลย กล่าวถึงชายอีกคนหนึ่ง มีนามว่าเจ้าร้อยเล่มเกวียนเป็นคนกำลังวังชามากสามารถลากเกวียนที่บรรทุกของไว้เต็มได้ถึงร้อยเล่มเกวียนเป็นที่น่าอัศจรรย์ อยู่มาวันหนึ่งเจ็ดคะแนนเดินทางผ่านมาพบกับเจ้าร้อยเล่มเกวียนกำลังลากเกวียนอยู่ จึงอยากประลองกำลังกับเจ้าร้อยเล่มเกวียนดูว่าใครจะมีกำลังมากกว่ากัน เจ็ดคะแนนเดินเข้าไปทางหลังเกวียนเล่มสุดท้ายที่เจ้าร้อยเล่มเกวียนกำลังลากอยู่ แล้วจับดึงไว้ เกวียนก็หยุดลงทันที ทำให้เจ้าร้อยเล่มเกวียนมีความสงสัยว่า ทำไมเกวียนจึงหยุดหรือไปติดอะไรอยู่ จึงเดินมาดูพบเจ็ดคะแนนเข้าก็โกรธที่มาถึงเกวียนของคนไว้ เกิดการชกต่อยต่อสู้กันอยู่เป็นเวลานานก็ไม่มีใครแพ้ชนะเมื่อเหนื่อยเข้าทั้งสองคน จึงหยุดพักและถามชื่อเสียงกัน ในที่สุดทั้งสองต่างสัญญาเป็นเพื่อนน้ำมิตรกันแล้วพากันเดินทางต่อไป ยังมีชายอีกคนหนึ่งมีนามว่าเจ้าไม้ไผ่ร้อยกอเป็นคนที่กำลังมากเหมือนกัน สามารถฟันไม้ไผ่ได้จนหมดคงพญาไฟเมื่อฟันได้ร้อยกอก็จะนำมาผูกติดกันเข้าแล้วลากไปขาย ฝ่ายเจ็ดคะแนนและเจ้าร้อยเล่มเกวียนมาพบเข้า จึงอยากลองกำลังกับเจ้าไม้ไผ่ร้อยกอ เจ้าร้อยเล่มเกวียนเป็นผู้ทดลองก่อน โดยย่องไปถึงกอไผ่กอสุดท้ายเอาไว้ เจ้าไม้ไผ่ร้อยกอก็ยังคงลากไม้ไผ่ไปได้แต่ลากได้ช้าลง เมื่อเจ็ดคะแนนเข้าไปดึงบ้าง เจ้าไม้ไผ่ร้อยกอก็ลากต่อไปไม่ได้ทันทีเกิดความสงสัยว่ากอไผ่ของตนสานต่อไม่อะไร จึงเดินหันหลังกลับมาดูพบเจ็ดคะแนนกับเจ้าร้อยเล่มเกวียน นี้รู้ทันทีว่าคนทั้งสองนี่เองที่มาถึงไว้ ได้ต่อว่าถกเถียงกันจนถึงขั้นชกต่อยกัน โดยชกต่อยกับเจ้าร้อยเล่มเกวียน เมื่อได้ต่อสู้กันเป็นเวลานานก็ไม่มีใครแพ้ใครชนะ เจ็ดคะแนนได้เข้าไปห้ามและขอเป็นเพื่อนกันดีกว่า เขากล่าวว่าเราทั้งสามต่างก็มีกำลังมากถ้าเป็นเพื่อนกันแล้วก็จะไม่มีใครสู้ได้ เจ้าไม้ไผ่ร้อยกอเห็นด้วย จึงตกลงเป็นเพื่อนกัน ทั้งสามคนก็พากันเดินทางต่อไป ทั้งสามคนเดินทางมาถึงแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่ง เมื่อเดินลัดเลาะไปตามชายฝั่งได้พบชายคนหนึ่งชื่อ หัวดอกลี เจ้าหัวดอกลีเป็นคนที่มีความแข็งแรงเหมือนก้อนเหล็ก สามารถเอาหัวของตนตอกต้นเต็งต้นรัง ทำเผือกทำสีจับปลาขายได้มากมาย เมื่อทั้งสามสหายมาพบเจ้าหัวดอกลีกำลังเอาหัวดอกไม้อยู่ในน้ำ ต่างรู้สึกอัศจรรย์ใจในความแข็งแรง

ของเจ้าหัวดอกสีจึงคิดอยากจะลองกำลังดู ดังนั้นเจ้าร้อยเล่มก็เวียนกับเจ้าไม้ไผ่ร้อยกอ จึงผลัดกันดำน้ำลงไปจับไม้เอาไว้ไม่ให้เจ้าหัวดอกสีดอกไม้ได้สำเร็จ แต่ก็ไม่สามารถแกลังเจ้าหัวดอกสีได้ เจ็ดคนจึงลองดูบ้างปรากฏว่าทำได้สำเร็จ เจ้าหัวดอกสีรู้สึกสงสัยที่ดอกไม้ไม่ลงเสียที จึงดำน้ำลงไปดู เห็นเจ็ดคนกำลังแกลังตนอยู่ที่โกรชตรงเข้าไปต่อสู้อกับเจ็ดคน สู้กันตั้งแต่นั้นมาจนเมื่อสีที่ทำไว้พังทลายหมด และขึ้นมาสู้อกันบนบกต่ออีกเป็นเวลานานก็ไม่มีใครแพ้ชนะ ในที่สุดก็เลยชักชวนเจ้าหัวดอกสีมาสัญญาเป็นเพื่อนร่วมตายอีกคนหนึ่ง แล้วทั้งสองก็ออกเดินทางแสวงหาโชคลาภต่อไป จนกระทั่งทั้งสองคนเดินทางมาถึงป่าใหญ่แห่งหนึ่ง ที่ป่าแห่งนี้ล้วนแต่มีสิ่งต่าง ๆ ใหญ่มากไม่ว่าจะเป็นต้นไม้หรือจิ้งหรีด นกแต่ละตัวโตใหญ่เท่าเกวียน จิ้งหรีดก็ใหญ่ขนาดเท่ากับประทุนเกวียน เมื่อทั้งสองไปพบรูจิ้งหรีดเข้ารูหนึ่งจึงนึกอยากกินจิ้งหรีดขึ้นมา เพราะเนื้อมันอร่อยมากประกอบกับหิวด้วย เจ้าหัวดอกสีรับอาสาลงไปในรูจิ้งหรีดรูนั้นมีขนาดเท่ากับถ้ำที่เดียว และขาของจิ้งหรีดแต่ละขาใหญ่เท่าท่อนซุง ดังนั้นเมื่อเจ้าหัวดอกสีลงไปในรูเพื่อจะดึงขาจิ้งหรีดขึ้นมาจึงถูกจิ้งหรีดใช้ขาตีกระเด็นออกมา เจ้าร้อยเล่มก็เวียนลงไปบ้าง ก็ถูกจิ้งหรีดตีออกมาเช่นกัน เจ้าไม้ไผ่ร้อยกอลงไปบ้างก็ถูกตีออกมาอีก สรุปแล้วทั้งสามคนลงไปเพื่อจะจับจิ้งหรีดขึ้นมากินไม่สำเร็จ คราวนี้เป็นที่ของเจ็ดคนลงไปรูบ้าง เมื่อดึงขาจิ้งหรีด เขาก็ยื่นปักหลักแน่นและจับขาจิ้งหรีดที่นั้นจิ้งหรีดรู้สึกตัวก็ใช้ขาตีเจ็ดคน แต่เขาก็ไม่ขยับเขยื้อนพร้อมกันนั้นเจ็ดคนก็กระซอกซอกมันเต็มแรง ขาข้างนั้นของจิ้งหรีดยักษ์ก็หลุดติดมือมา เขาจึงลากขาของมันออกมาจากรู โดยที่จิ้งหรีดไม่ได้ตามขึ้นมา ขาจิ้งหรีดนี้กะกันว่าจะกินไปได้ถึงเจ็ดวันก็ยังไม่หมดทีเดียว หลังจากนั้นทั้งสองก็ลงมืออย่างขาจิ้งหรีด แต่ยังไม่รู้จะทำไฟหาได้อย่างไร เมื่อทั้งสองมองไปข้างหน้าโน้น ก็แลเห็นหลังคาบ้านเรือนอยู่ลิบ ๆ จึงเกิดความหวังที่จะได้ไฟมาอย่างขาจิ้งหรีดยักษ์กินอย่างแน่นอน ทั้งสองก็ปรึกษากันแล้วตกลงให้เจ้าหัวดอกสีเป็นผู้ไปขอไฟจากชาวบ้านที่เห็น เมื่อไปถึงบ้านหลังนั้นก็พบยักษ์แก่คนหนึ่งอยู่บนบ้าน และมีกองไฟก่อไว้ได้ฤกษ์เจ้าหัวดอกสีจึงเอ่ยปากขอไฟจากยักษ์ ยักษ์แก่ก็บอกว่าอยากได้

ก็ไปหยิบที่ได้ดูเอาเองเถอะ เจ้าหัวตอกลีพาชื่อไม่คิดว่ายักษ์แก่จะมีเสน่ห์กล
 ะไร จึงเดินเข้าไปเอาไฟที่ได้ดู ทันใดนั้นก็มีการเพลิงใหญ่ตกลงมาครอบ
 เจ้าหัวตอกลีทันทีแม้จะแก้ไขดินรอนอย่างไร ก็ไม่สามารถจะแหกกรงเพลิงออก
 ไปได้ ขณะนั้นเองพวกยักษ์ก็กรูกันเข้ามาช่วยยกกรงเพลิงขึ้น แล้วหักแข้งหัก
 ขาเจ้าหัวตอกลี จากนั้นก็นำเจ้าหัวตอกลีไปเก็บไว้ในถัง เพื่อเอาไว้เป็น
 อาหารต่อไป ฝ่ายสามสหายที่นั่งรออยู่เป็นเวลานานจึงตกลงให้เจ้าไม่ไผ่
 ร้อยกอลไปขอไฟและดูเจ้าหัวตอกลีด้วย ก็เสียที่ยักษ์แก่ถูกจับไว้หักแข้งหักขาเอา
 เก็บไว้ในถังอีก ต่อมาเจ้าร้อยเล่มก็เวียนลองไปดูบ้างก็ถูกยักษ์จับหักแข้งหัก
 ขาอีกเช่นกัน เหลือแต่เจ็ดคนนอนอยู่คนเดียว เมื่อรอนานแล้วเพื่อนทั้งสามก็ยัง
 ไม่มา การหายไปนานเช่นนี้ทำให้สงสัยว่าเพื่อนทั้งสามอาจจะได้รับอันตราย
 เป็นแน่ เจ็ดคนมีความสงสัยและเป็นห่วงเพื่อนมาก จึงเดินตรงไปที่บ้าน
 หลังนั้น เมื่อไปถึงแล้วก็ร้องตะโกนถามว่า มีใครอยู่บนบ้านหรือเปล่ายักษ์แก่
 ตอบไปว่ามี ชาวอยู่บนนี้เองเจ้าต้องการอะไรหรือ เจ็ดคนจึงถามต่อไปว่า
 เห็นเพื่อนของฉันทันสามคนมาที่นี่หรือเปล่า ยักษ์แก่เจ้าเสน่ห์ตอบว่าไม่เห็น เจ็ด
 คนจึงเอ่ยปากขอไฟบ้าง ยักษ์แก่ก็บอกว่าไฟอยู่ใต้ดู อยากได้ก็เอาไปเถิด
 เจ็ดคนเป็นคนฉลาด เขาสังเกตเห็นรอบร้อยเท้าของเพื่อนทั้งสามคน ที่เดิน
 เข้าไปเอาไฟ แต่ก็ไม่กลัวอะไรจึงเดินตรงจะเข้าไปเอาไฟบ้าง ยังไม่ทันที่
 เขาจะทำอะไร ก็มีกรงเพลิงตกลงมาครอบเขาทันที เขาหัวเราะและรู้ทันทีว่า
 เพื่อนทั้งสามถูกจับด้วยวิธีนี้เองแล้วเจ็ดคนก็กระโดดถีบกรงเพลิงหักกระเด็น
 ไป ทันทีทันใดนั้นเขาก็กระโดดขึ้นบนบ้านแล้วจับยักษ์แก่เหวี่ยงลงดิน พร้อมกับ
 บังคับให้บอกว่าเพื่อนของเขาทั้งสามอยู่ที่ไหน ฝ่ายเพื่อนทั้งสามได้ยินเสียงของ
 เจ็ดคนก็ดีใจและตะโกนบอกว่า คนอยู่ในถังถูกยักษ์จับหักแข้งหักขาเดินไม่ได้
 เจ็ดคนจึงจับยักษ์แก่คนนั้นหักแข้งหักขาบ้าง แต่ก็ยังไม่หายแค้น จึงบอกยักษ์
 แก่ว่าเราจำเป็นจะต้องฆ่าเจ้าทิ้งเสียแล้ว ยักษ์แก่จึงอ่อนวอนขอชีวิตต่อเจ็ด
 คนนว่าอย่าฆ่าตนเลย ตนมีน้ำมันวิเศษทาข้างขาที่หักแล้วก็จะหายดังเดิม
 เจ็ดคนจึงบังคับให้ยักษ์แก่เจ้าเสน่ห์นั้นเอาน้ำมันวิเศษมาทาข้างขาของเพื่อน
 ทั้งสาม เมื่อยักษ์ทาขาให้เพื่อนทั้งสามหายดีแล้วจึงทาขาของตนบ้าง เมื่อ

ยักษ์แก่เจ้าเล่ห์ใช้น้ำมันวิเศษทาแขนขาจนหาย เป็นปกติแล้วก็รีบวิ่งหนีเข้าไป
 ในเมืองของยักษ์ เพื่อไปบอกหัวหน้ายักษ์ผู้เป็นเจ้าของเมืองปกครองว่า บัดนี้มี
 มนุษย์มานุกรุกในเขตเมืองของเราแล้ว ขอให้รีบไปปราบมนุษย์โดยเร็ว เมื่อ
 เจ้าเมืองยักษ์ได้ฟังดังนั้น ก็มีความโกรธแค้นมาก จึงสั่งให้ตีกลองศึกขึ้นดัง
 สนั่นหวั่นไหว เพื่อระดมทหารยักษ์ทั้งหลายออกมาสู้รบกับมนุษย์ ทหารยักษ์กรูกัน
 ออกมา เป็นจำนวนหมื่นจำนวนแสน ฝ่ายเจ็ดคนนและเพื่อนทั้งสามช่วยกันหัก
 ดันเต็งตันรัง และเสาะเรือมาทำเป็นอาวุธต่อสู้กับพวกยักษ์ มนุษย์กับยักษ์
 ต่างสู้รบกันเป็นพัลวัน สีสหายใช้อาวุธต่อสู้กับพวกยักษ์ตายเกลื่อนทีละเป็นพัน
 เป็นหมื่น ในที่สุดก็รบชนะและสามารถจับเจ้าเมืองยักษ์ไว้ได้ พวกยักษ์จึงยอม
 แพ้ และยกเมืองให้เจ็ดคนนและเพื่อนทั้งสามปกครองบ้านเมืองแทน เจ็ด
 คนนจึงได้เป็นเจ้าเมืองราชาภิเษกเป็นพระเจ้าสัตตกุมภราช ส่วนเพื่อนทั้ง
 สามที่ได้รับปูนบำเหน็จรางวัลให้มียศฐาบรรดาศักดิ์ทรัพย์สินเงินทองและข้าทาส
 บริวารโดยทั่วหน้ากัน เมื่อพระเจ้าสัตตกุมภราชอยู่เป็นสุขสำราญดี ก็มีความ
 รำลึกถึงบิดามารดาว่า การที่ตนได้ดิบได้ดีจนถึงเป็นกษัตริย์มีความสุขสำราญนั้น
 ก็เพราะตนไม่ลบหลู่คุณของบิดามารดา แม้ว่าบิดามารดาที่คิดทำร้ายตนนั้นก็
 เพราะตนกินจุมาก ถ้าไม่ทำเช่นนั้นครอบครัวจะยากจนและพ่อแม่พี่น้อง จะอด
 อดยากพากันตายหมด การที่บิดามารดาได้ห่างไปเช่นนั้น จึงเป็นความจำเป็น
 ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้นั่นเอง เมื่อคิดดังนั้นแล้วพระเจ้าสัตตกุมภราช จึงเสด็จไปรับ
 บิดามารดาและพี่น้องมาทำนุบำรุงให้มีความสุขสืบต่อไป การคิดและทำเช่นนั้น
 จึงเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวรมต่อบิดามารดา คนทั่วไปได้ยินได้ฟัง
 ย่อมจะสรรเสริญ ส่วนเพื่อนทั้งสามต่างก็ได้รับบิดามารดาของตนมาอยู่ด้วยกัน
 อย่างมีความสุขสำราญตลอดมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เจ็ดหวดเจ็ดไห

จารุวรรณ ชรรมวัตร

ครอบครัวหนึ่งมีลูกคนหนึ่งชื่อว่า ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไหเป็นคนที่ยากจน กินข้าวหมดครึ่งละเจ็ดหวด กินปลาห้าหมดครึ่งละเจ็ดไห วันหนึ่งพ่อกับแม่ไปป่าก่อนจะไปได้นิ่งข้าวไว้ลูกชายก็กินจนหมด เมื่อกลับบ้านพ่อแม่เห็นดังนั้น จึงปรึกษากันว่า ทำอย่างไรลูกจึงจะพ้นไปจากอกตน เมื่อตกลงกันได้แล้วผู้เป็นพ่อจึงพาลูกไปคล้องช้างในป่า โดยหวังจะให้ช้างเหยียบลูกตายลูกกลับคล้องช้างได้จริง ๆ ช้างกลับมามีบ้าน ทำให้พ่อโกรธมากจึงพาลูกเข้าป่าไปตัดต้นไม้ใหญ่ โดยพ่อจะเป็นผู้โค่นให้ลูกเอาปารับให้ได้ ลูกก็เอาปารับไม้ใหญ่ จะทับลูกตายจึงร้องให้พ่อช่วย พ่อก็ไม่ช่วยหนีกลับบ้าน พระอินทร์สงสารเลยลงมาช่วย ลูกชายก็แบกต้นไม้กลับบ้านได้ เมื่อไปถึงบ้านลูกจึงถามพ่อว่าจะให้ลูกวางไม้ไว้ตรงไหน พ่อบอกว่าให้วางไว้ที่หน้าน้ำลูกก็เอาไปวางไว้ ขอนไม้ นั้นขวางทางเรือสำเภามาค้าขาย พ่อค้าจึงประกาศให้คนไปช่วยยกโดยจะให้เสื้อผ้าที่บรรทุกสำเภามาเป็นรางวัล ท้าวเจ็ดหวดเจ็ดไหไปยกขอนไม้ นั้นได้ จึงได้รับรางวัลจากพ่อค้ามากมาย จึงชอบเสื้อผ้าที่พ่อค้าให้กลับบ้านไปอาศัยอยู่กับพ่อแม่มีความสุขดังเดิม

เจ้าภาพขี่เมฆ

ปรีชา อุตระกุล

มีเจ้าภาพคนหนึ่งได้จัดงานทำบุญบวชลูกชาย ต่างมีชาวบ้านมาช่วยงานมากมายแต่ก็เป็นคนที่มึนสยขี้เมฆชอบดื่มเหล้า เมื่อเมฆจะไม่รู้หัวรู้กันว่าอะไรเป็นอะไร ข้อสำคัญได้ดื่มเหล้าก็จะพอใจ เมื่อถึงเวลาพระท่านเทศน์เมื่อเทศน์ใกล้จบ ภรรยาของเจ้าภาพขี่เมฆนั้นก็หันมาถามสามีตนว่าพี่ ๆ พระเทศน์เสร็จแล้วจะติดกัณฑ์เทศน์เท่าไร ตาขี่เมฆตอบว่า พระเทศน์ยังจีติดมมมันสิบบาทเท่านั้นแหละ ส่วนพระเมื่อได้ยินคำพูดนั้นก็นึกไม่พอใจ ก็เลยจบเทศน์

ลงทันทีด้วยการว่าอาตมาภาพจะยุติการแสดงพระธรรมเทศนาลงไว้แม้มันเพียง
แค่นี้ เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

เจ้าเมืองใจอารี

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

ณ เมืองหนึ่งเจ้าเมืองเป็นคนใจอารี ผู้คนในเมืองนั้นจึงอยู่กันอย่าง
มีความสุข วันหนึ่งเจ้าเมืองฝันว่าเกิดไฟไหม้เมือง จึงให้โทรทนายความฝัน
โทรทนายว่าอีก 7 ปีบ้านเมืองจะประสบข้าวยากหมากแพงชาวเมืองจะอดอยาก
เจ้าเมืองจึงสั่งให้ชาวบ้านปลูกข้าวไว้จำนวนมาก เพื่อเก็บเป็นเสบียงในช่วง
เวลาดังกล่าว เมื่อช่วงระยะเวลาดังกล่าวมาถึงจนเวลาผ่านไปได้ 6 ปีข้าว
ในยุ้งฉางก็เริ่มหมด ชาวเมืองอดอยากมากพากันไปขุดเผือกมันกิน แต่ก็ไม่หิว
เผือกหิวมันเพราะฝนแล้ง ผู้คนจึงเริ่มล้มตายกันทุกวัน วันหนึ่งคนครัวได้มาบอก
เจ้าเมืองว่าอาหารทุกอย่างหมดลง เจ้าเมืองจึงให้ไปหาข้าวตามซอกมุมของ
ยุ้งฉาง ผู้คนต่างหามาได้ 1 กำมือและนำไปให้เจ้าเมืองหุงกิน เมื่อให้คนครัว
หุงข้าวแล้วเจ้าเมืองยังไม่ทันจะกินก็เห็นพระภิกษุรูปหนึ่งเดินโซเซมาขอบิณฑบาต
เจ้าเมืองนั้นจึงเอาข้าวที่ใส่บาตร พระฉันท์แล้วก็เดินจากไป วันรุ่งขึ้น
เจ้าเมืองและคนอื่น ๆ ได้เที่ยวค้นหาตามยุ้งฉางใหม่ เมื่อมีข้าวหลงเหลืออยู่
บ้าง พอเปิดยุ้งฉางออกก็พบข้าวเต็มไปหมดไม่รู้ว่ามีมาจากไหน เจ้าเมืองคิด
ว่าคงเป็นเพราะการทำบุญ พระคงเป็นเทวดาลงมาโปรดและช่วยให้ชาวเมือง
รอดพ้นจากความตาย ชาวเมืองจึงข้าวที่นั้นจนครบ 7 ปี ปีต่อมาฝนจึงตกลงมา
ข้าวเก่าก็ยังกินไม่หมด แต่ชาวบ้านก็ปลูกพืชไร่เพิ่มขึ้น บ้านเมืองจึงกลับอุดม
สมบูรณ์ ทุกคนจึงอยู่กันอย่างมีความสุข

เจ้ายอดทอง

เพ็ญศรี ติริมูล

ที่วัดแห่งหนึ่งมีการยกศาลาการเปรียญ พระได้เทศนาสั่งสอนอุบาสกอุบาสิกา ได้มีการสร้างส้วมเมื่อส้วมเสร็จแล้วยังไม่ได้ใช้ ชาวบ้านจะนำเงินทอง นาคไปใส่ในส้วมเหมือนเวลายกเสมาจะได้บุญเหมือนกัน เพราะเชื่อว่าเกิดชาติหน้าจะได้มีเงินและมีทอง มีชายยากจนเข็ญใจคนหนึ่งมีทองเท่าปิกลิ้น เขาได้เอาใส่ในส้วมนั้นด้วย พร้อมกับอธิษฐานให้ชาติหน้ามีความร่ำรวย แล้วเขาก็มาฟังเทศน์ต่อ ในครั้งนั้นพระมหากษัตริย์และพระมเหสีพร้อมด้วยพระธิดาชื่อนางสุวรรณพังกาได้มาร่วมทำบุญนั้นด้วย เมื่อทุกคนหมดสิ้นอายุขัยคนที่ทำบุญก็ไปเกิดที่สวรรค์ ชายยากจนเข็ญใจไปเกิดเป็นคนยากจนเข็ญใจอีก อยู่ที่ชายแดนแต่ด้วยบุญเก่าที่เคยสร้างไว้ ทำให้มีบริเวณของบ้านมีหน่อทองงอกขึ้น แต่เขายังไม่รู้เพราะยังมีบาปมาบังอยู่เขาได้ถางกิ่งเสมอเมื่อหน่อนั้นงอกขึ้นมาส่วนพระธิดาก็ได้มาเกิดเป็นลูกกษัตริย์เมืองนั้น เมื่อนางโตเป็นสาวพระราชอาญาให้นางแต่งงาน จึงป่าวประกาศให้ลูกกษัตริย์ต่างเมืองมาให้นางเลือกคู่แต่นางไม่ชอบใครเลย จนกระทั่งผู้ชายทั้งหมดในเมืองนั้น กษัตริย์จึงถามเสนาอำมาตย์ว่ายังมีชายใดที่หลงเหลืออยู่อีกหรือไม่ อำมาตย์จึงตอบว่ามีชายยากจนเข็ญใจอยู่ชายเขตแดน พระมหากษัตริย์จึงได้ไปนำตัวมาในวัง เมื่อพระธิดาเห็นจึงเลือกเป็นคู่ครอง เพราะเป็นบุญที่เคยทำร่วมกันและเป็นบุพเพสันนิวาส นางกับชายเข็ญใจจึงพากันไปอยู่ที่ชายเขตแดน เมื่อไปถึงบริเวณบ้านนั้นนางเห็นทองคำที่งอกแตกหน่อออกมา จึงเก็บไว้บนเรือและเล่าให้สามีฟังพร้อมกับเขียนจดหมายไปเล่าให้พระบิดาฟัง พระราชาจึงไปเยี่ยมที่บ้านและรู้ว่าชายเข็ญใจเป็นผู้มีบุญ จึงชวนพระธิดาและลูกเขยกลับเข้าไปอยู่ในวัง ทองบริเวณบ้านก็หายไปแต่กลับไปงอกที่ในวัง จึงเก็บทองใส่ท้องพระคลังแล้วแจกจ่ายให้ชาวบ้านทั่วเมือง เมื่อพระมหากษัตริย์สวรรคตจึงแต่งตั้งให้ชายเข็ญใจเป็นพระมหากษัตริย์ปกครองเมืองแทน

โจรสามสตาจค์

เอื้องอรุณ สุภรัตนพงศ์

มีพระเจ้าแผ่นดินเมืองหนึ่งได้สั่งให้เพชรฆาตนำตัวชายแก่คนหนึ่งไปประหารชีวิต แต่ก่อนที่จะประหารชีวิตนั้นชายแก่จึงตั้งข้อปริศนาว่า "ที่สนุกหรือนอน เมียวอนอยู่เย็น อยากข้าวอย่าหุงมาก มีสหายดีให้คบ" พระเจ้าแผ่นดินได้ฟังดังนั้นจึงไม่ให้ประหารชายแก่แล้วพระเจ้าแผ่นดินก็มาตีบัญญัติไม่สามารถตีออก ตกตอนเย็นพระเจ้าแผ่นดินจึงออกมาเที่ยวนอกเมืองคนเดียว ไปถึงสี่แยกแห่งหนึ่งมีศาลาตั้งอยู่และมีเสื่อสาตอาสนะปูวางไว้อย่างสวยงาม พระเจ้าแผ่นดินจึงนึกถึงคำพูดของชายแก่จึงขึ้นไปนอนบนชื้อของศาลา จากนั้นก็มีโจรสองคนมาที่ศาลานั้น โจรทั้งสองเป็นผู้ที่มีวิชาอาคมสามารถสะเดาะกฏแหงเสกมนต์คาถาให้คนนอนหลับสนิทได้และอีกคนสามารถรู้ภาษาของสัตว์ ทั้งสองกำลังคุยกันพระเจ้าแผ่นดินจึงมาขอสมัครเป็นเพื่อนด้วย ที่แรกโจรนั้นไม่รับเพราะเวลาขโมยของมาได้จะเอาเพียงสามสตาจค์แล้วแบ่งให้แม่เสียหนึ่งสตาจค์ ส่วนอีกสองสตาจค์จะแบ่งกัน พระเจ้าแผ่นดินบอกว่าถ้าตนเป็นสหายแล้วตนไม่ขอแบ่งสมบัติด้วย ทั้งสามจึงตกลงเป็นสหายกัน พระเจ้าแผ่นดินจึงชวนเข้าไปในวัง โจรสองคนนั้นจึงไปแต่ไม่ขโมยของเพราะคิดว่าเป็นของเจ้าเมือง พระเจ้าแผ่นดินเห็นเมียนอนหลับจึงแกล้งที่จะไปนอนด้วย แต่โจรทั้งสองได้ห้ามไว้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควร ทำให้พระเจ้าแผ่นดินพอใจในสหายทั้งสองมาก จึงพากันออกไปที่ศาลาแล้วนัดเจอกันอีกครั้ง ในขณะที่พวกเขากำลังจะอำมาตย์ที่ไม่หวังดีพากันปรึกษากันที่จะยึดอำนาจพระเจ้าแผ่นดิน ต่อมาเมื่อพระเจ้าแผ่นดินออกมาพบสหาย ได้ยินเสียงหมาเห่าหอนโจรคนที่รู้ภาษาสัตว์ จึงบอกว่าวันนี้พวกอำมาตย์ที่ไม่หวังดีจะยึดอำนาจของพระเจ้าแผ่นดิน สามสหายจึงพากันเข้าวัง โจรที่สามารถเสกมนต์คาถาได้ จึงเสกให้คนนอนหลับแล้วพระเจ้าแผ่นดิน จึงจับอำมาตย์เหล่านั้นไปขังไว้เพื่อประหารชีวิต โจรทั้งสองจึงรู้ว่าเพื่อนใหม่ของตนนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินจึงแต่งตั้งให้โจรทั้งสองเป็นอำมาตย์ฝ่ายซ้ายและอำมาตย์ฝ่ายขวาแทนคนเดิมที่ทรยศ

โจรห้าร้อย

สมชัย มาลัย

ที่เมืองโกสุมพิมีโจรห้าร้อยกลุ่มหนึ่ง พวกนี้เที่ยวปล้นจี้ตามบ้านเรือนของผู้คนที่มีอันจะกิน วันหนึ่งจึงวางแผนที่จะไปปล้นบ้านเศรษฐีใจดีผู้หนึ่ง เศรษฐีนั้นจึงใช้วาจาอ่อนหวานทักทายกับโจรว่ามาจากที่ใดมาทำไมต้องการอะไรเหล่าโจรจึงบอกว่าจะมาปล้น เศรษฐีก็ต้อนรับด้วยเอาความดีเข้าต่อสู้ จึงจัดหาสำหรับกับข้าวและอาหารอย่างดีมาเลี้ยงให้อิ่มสำราญ เมื่อโจรอิ่มแล้วทำให้ครายจากความเครียดความวิตกกังวลมีจิตใจที่ดีขึ้น อีกทั้งเศรษฐีจัดเตรียมสิ่งของที่อยากได้ให้อีก ทำให้เหล่าโจรเห็นคุณงามความดีของเจ้าของบ้าน จึงไม่เอาอะไรของเศรษฐีเลย เนื่องจากซาบซึ้งในน้ำใจ

ใจหนักได้กินข้าวใจเบาได้กินนุ่น

น้อย นาคชา

มีสองเขยอยู่ในตระกูลหนึ่ง เขยใหญ่เป็นคนไม่เอาการเอางานเท่าไรทำอะไรก็ฉาบฉวยแต่ประจบแม่ยายเก่ง จึงเป็นที่รักใคร่และเป็นที่ถูกใจของแม่ยาย พ่อตาแม้จะเป็นคนกลางแต่ก็พูดอะไรไม่ค่อยได้ เนื่องจากแม่ยายเป็นคนปากจัดว่ากใส่ที่ไรพ่อตาเป็นต้องหยุดเพราะกลัวชาวบ้านเขาเห็นว่า ส่วนลูกเขยเล็กเป็นคนขยันมีมานะอดทนทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันแต่ประจบไม่เป็นจึงไม่เป็นที่ถูกใจของแม่ยาย ๆ จึงให้ออกเรือน ส่วนเขยใหญ่ให้อยู่ด้วยเลี้ยงพ่อตาแม่ยาย ลูกเขยคนเล็กถูกแม่ยายชิงชิงไม่ให้ทำอะไรคิดตัวไปเลยมีแต่ลูกสาวไปแต่บอกไว้ว่าจะแบ่งนาและให้ข้าวเล็กน้อยเท่านั้น ลูกเขยเล็กเป็นคนอดทนไม่บ่นออกไปทำงานสร้างบ้านหลังเล็ก ๆ อยู่ก่อน ต่อมาก็ชวนเพื่อนเลื่อยไม้แบ่งกันทำบ้านได้หลังใหญ่โตงดงาม ส่วนเขยใหญ่ช่วยซุบมือเปิบบ้านก็ไม่ต้องทำอยู่ของเดิมที่เป็นของพ่อตาแม่ยายเท่านั้น ไม่คิดสร้างทำอะไรและทำอะไรก็ไม่เป็นหลังคาเกิดรั่วก็ซ่อมแซมไม่เป็น ไม้กระดานหูกก็ไม่สามารถซ่อมแซมให้ได้ ทำนาก็ไม่เป็นปล่อยให้เมียทำ ฐานะของแม่ยายก็จนลงบ้านก็ซ่อมซอลง ในขณะที่

ที่เขยเล็กมีน้ำอคน้ำทรวง เรื่องขึ้นตามลำดับ ในที่สุดพอดากับแมยายต้องหันมา
ฟังลูกเขยเล็ก ผู้มีความอดทนและหนักแน่นนี้

ข้างดาโตเท่าลูกมะพร้าว เสือตัวขาวเหมือนดังสำลี

ผลบุญ บุญญาดี

มีเสือกกับข้าง เป็นสัตว์ที่ร้ายกาจอยู่ในป่าสัตว์ทุกชนิดจะเกรงกลัวมาก
อยู่มาวันหนึ่งข้างนึกอยากจะได้เห็นมนุษย์ เพราะได้ยินว่ามนุษย์นั้นมีความเก่งกล้า
มาก ข้างจึงเดินไปเรื่อยและพบกับมนุษย์แต่ไม่ทราบว่า เป็นมนุษย์ จึงถามว่า
"จะไปไหน" มนุษย์ก็ตอบว่า "เดินเล่นในป่า" ข้างจึงถามว่า "รู้จักมนุษย์ไหม
ตนอยากจะไปลองวิชาดูว่าใครจะเก่งกว่าใคร" มนุษย์จึงตอบว่า "รู้จักดีแต่
ว่ามนุษย์เก่งมากจริง ๆ ถ้าข้างเห็นจะต้องวิ่งหนีโดยทันที" ถ้าอยากดูจะต้อง
ผูกขาทั้งสี่ไว้กับต้นไม้ก่อน ข้างจึงยอม เมื่อผูกข้างแล้วมนุษย์ขึ้นบนคอข้าง และ
เขยาดึงจนข้างร้องให้ด้วยความเจ็บปวด แต่ก่อนนั้นข้างดาโตเท่าลูกมะพร้าว
เมื่อร้องให้จึงมีตาเล็กเหมือนทุกวันนี้ แล้วมนุษย์ได้เดินทางต่อไปไปพบเสือกก็
ถามเสือกว่า "จะไปไหน" เสือกตอบว่า "จะไปพบมนุษย์เพราะได้ยินเขาเล่าว่า
มนุษย์นั้นมีปัญญาเฉียบแหลมจึงจะไปลองวิชากัน" มนุษย์จึงตอบไปว่า "ถ้าเห็น
มนุษย์แล้วจะต้องวิ่งหนีทันที" เสือกจึงถามว่า "จะให้ทำอย่างไร" มนุษย์บอกว่า
"จะต้องผูกขาทั้ง 4 ไว้ก่อน เพราะกลัวเสือกจะไม่ได้เห็นมนุษย์" เสือกจึงยอม
ให้มนุษย์ผูกขาไว้ มนุษย์นั้นจึงเอาไม้ตีจนตัวเสือกตาย แต่ก่อนนั้นเสือกมีสีขาว
เมื่อโดนตีก็แตกเป็นลายสีเหลืองมาจนเท่าทุกวันนี้

ข้างอันธพาล

สุพจน์ มาลาสาย

มีข้างอันธพาลอาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง วันหนึ่งมันเดินไปพบนางนกไต้
กำลังออกไข่ในรังบนต้นไม้ มันจึงบอกว่า "ใครกำลังอยู่ที่นี้ ไม่รู้ว่าเป็นทาง

เดินของเราหรือ" นางนกลั้จึงตอบว่า "ที่นี่เป็นป่าทึบไม่ใช่ทางเดิน" ช้าง
 อันธพาลจึงโกรธแล้วเอางวงทำลายรังและไข่ของนางนกลั้ นางนกลั้เสียใจ
 มาก จึงไปปรึกษาอีกาให้ช่วยจิกตาช้างและขอร้องให้แมลงวันออกไข่เป็นหนอน
 มาเจาะแผลช้าง และขอร้องให้กบขึ้นไปบนภูเขา อยู่มาวันหนึ่งขณะที่ช้าง
 อันธพาลนอนหลับ นางนกลั้และอีกาจึงพร้อมกันจิกตาของช้างจนบอดทั้งสองข้าง
 และช้างเกิดกระหายน้ำ กบก็ส่งเสียงร้องอยู่บนภูเขามันจึงนึกว่าเป็นบ่น้ำ จึง
 ได้ปีนไต่เขาแล้วตกลงมาตาย

ชายสิบคน

อวน เวชกามา

มีคนกลุ่มหนึ่ง มีทั้งหมดสิบคนเป็นพวกส่วย ตอนเย็นพวกเขาได้ออก
 มานับว่าเหลือครบสิบคนหรือไม่ จึงยืนเรียงแถวกัน ชายคนที่หนึ่งนับก็ไม่ถึงสิบ
 คนที่สองนับก็ไม่ถึงสิบ จนกระทั่งคนที่สิบนับคนก็ยังไม่ครบสิบเพราะทั้งหมดไม่ได้
 นับตัวเองจึงพากันวิตกกังวลว่าคนหายไปหนึ่งคน จนกระทั่งมีคนลาวเดินผ่านมา
 จึงช่วยนับได้สิบคนพอดี จากนั้นชาวส่วย 2 คนได้ไปล่าเนื้อได้มา 3 ตัว แต่
 ตกงกันไม่ได้ว่าจะแบ่งกันอย่างไร พอดีมีคนเดินผ่านมาจึงให้เขาช่วยตัดสิน
 แบ่งให้ ชายคนนั้นจึงแบ่งให้คนละตัว ส่วนตัวใหญ่เขาจึงเอาเอง จากนั้นชาว
 ส่วยทั้งสิบคนได้ปรึกษากันว่าพวกเรา还没有มีศาสนา จึงพากันไปเอาศาสนาที่
 เมืองลุ่มหรือเมืองไทยล่างแล้วพวกเขาได้พระพุทธรูปกลับมา เมื่อเดินทางกลับ
 มาบ้าน ก็พากันเอาเสลี่ยงหามพระพุทธรูปมา พวกเขาได้หามพระพุทธรูปลอด
 ได้ต้นไม้ โดยไม่ได้สังเกตต้นไม้เป็นต้นหว้ามัลลुकค คอของพระพุทธรูปไป
 เกี่ยวคาอยู่ที่กิ่งของต้นหว้า พวกส่วยก็พากันหามต่อไปเมื่อถึงบ้านก็ไม่เห็นคอ
 ของพระพุทธรูป จึงพากันติดตามไปทางเดิมไปพบพระพุทธรูปติดอยู่ที่ต้นหว้า
 ทั้งหมดจึงใช้ไม้ตีจนแตก พวกส่วยจึงไม่มีศาสนามาจนทุกวันนี้ ต่อมาทั้งหมด
 อยากกินรังผึ้งที่อยู่บนต้นยางมีเถาวัลย์ห้อยป็นขึ้นได้ ก็แรกหัวหน้ากลุ่มเป็นคนปีน
 ขึ้นไปก่อน แต่โดนผึ้งต่อยจึงได้เถาวัลย์ลงมา พอคนที่สองขึ้นไปก็เป็นเช่น

เดียวกัน จนทุกคนตัดสินใจขึ้นไปทั้งสิบคน แล้วตัดเทาวัลย์ทิ้งเพื่อจะได้ไม่หนีลงมา แต่พอขึ้นไปแล้วโดนผึ้งต่อยไม่มีทางลงจึงตกลงมาตาย 2 คน ในส่วนที่เหลือ จึงพากันต่อแขนต่อขาห้อยลงมาแต่ก็มีคนตายอีก 5 คน เหลืออยู่ 3 คน จึงพากันลงเรือกลับบ้าน พอผ่านน้ำใส ๆ มีต้นไม้อยู่ริมฝั่ง มีรังผึ้งอยู่บนกิ่งไม้ แล้วทอดเงาลงในน้ำ ทั้งสามคนจึงพูดว่าแต่ก่อนนี้รังผึ้งอยู่บนที่สูงนั้นเอายากที่มืออยู่ในน้ำคงจะเอาง่ายขึ้น ทั้งสามจึงดำน้ำลงไปแต่ก็ได้ไม่นานต้องโผล่ขึ้นมาหายใจ ทั้งหมดจึงตกลงกันใหม่ว่าจะลงไปเอารังผึ้งสองคน แล้วให้คนที่อยู่บนเรือเอาไม้ง่ามค้ำที่คอไว้เพื่อจะได้กอดคอให้อยู่ในน้ำเพื่อเอารังผึ้งให้ได้ พอสองคนลงไปคนที่อยู่บนเรือก็กอดอย่างแรงจนคนที่สองตื่นเพราะกลัวหายใจไม่ได้แล้ว จึงขาดใจตายซีไหลออกมา คนที่อยู่บนเรือเข้าใจว่าได้กินรังผึ้งแล้วคายกากออกมา จึงพายเรือจากไปเพราะคิดว่าเพื่อนนั้นหวงกินมาก พอเขาขึ้นฝั่งได้ตัดออกมาเสียงดังและมีกลิ่นเหม็น จึงคิดว่าตนนั้นตายแล้วจึงไปนอนขวางทางเกวียน ลักครุมีกองคาราวานพ่อค้าเกวียนผ่านมา จึงบอกให้เขาลุกขึ้นอย่านอนขวางทางเกวียน เขาบอกว่าเขาตายแล้วทำยังไงก็ไม่ลุกหนี พ่อค้าเกวียนโมโหจึงเอาไม้ค้ำเกวียนตีเขา ๆ รู้สึกเจ็บ จึงคิดว่าตนนั้นฟื้นกลับคืนมีชีวิต จึงขอซื้อไม้ค้ำเกวียนพิเศษกับพ่อค้าเกวียนแล้วไปข่าวประกาศว่า ตนนั้นสามารถรักษาคนให้ฟื้นมีชีวิตได้ ในเมืองนั้นเผอิญว่า ลูกสาวเจ้าเมืองกำลังป่วย รักษาอย่างไรก็ไม่หาย ส่วยคนนี่จึงไปอาสาแล้วเอาไม้ค้ำเกวียนออกมาตีจนลูกสาวเจ้าเมืองขาดใจตาย เขาจึงถูกจับไปประหารชีวิต

สถาบันวิทยบริการ

ชายสี่คน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อวน เวชกามา

มีผ้าเมียดูหนึ่งมีลูกชายสี่คน ผู้เป็นพ่อต้องการให้ลูกมีวิชาอาชีพติดตัว จึงเรียกลูกทั้งสี่มาหาแล้วบอกให้ไปเรียนวิชาชีพติดตัวตามที่ตนเองต้องการ ลูกคนที่หนึ่งไปทางทิศใต้ไปเจอกับนักเลงหัวขโมย ส่วนคนที่สองไปเจอกับหมอดูที่ดูแม่นยำจึงเรียนวิชาหมอดู คนที่สามไปเรียนวิชาเย็บผ้าและสามารถเย็บสิ่ง

ของใต้ทุกชนิด ส่วนคนที่สี่ไปเจออาจารย์ยิงครจึงเรียนวิชายิงคร มีเจ้าเมืองหนึ่งและลูกสาวพร้อมกับเหล่าทหารพากันไปเล่นน้ำที่ทะเลใหญ่ มีพญานาคมาลักเอาตัวลูกสาวของเจ้าเมืองลงไปใต้สะดือทะเลเพื่อจะเอาเป็นเมีย ฝ่ายเจ้าเมืองจึงป่าวประกาศหาผู้ที่สามารถนำตัวลูกสาวมาคืน ไม่มีผู้ใดรับอาสา นอกจากสี่คนพี่น้องนี้ ทั้งหมดจึงพากันนั่งเรือไปที่สะดือทะเล พอไปถึงคนที่มีความสามารถในการดูหมอจึงได้ดูตำราบอกว่า ลูกสาวเจ้าเมืองอยู่ตรงจุดนี้ ส่วนคนที่เรียนวิชาลักขโมยจึงเป็นคนลงไปใต้น้ำไปขโมยลูกสาวเจ้าเมืองขึ้นมา โดยที่พวกพญานาคไม่รู้สีกตัว เมื่อได้ลูกสาวเจ้าเมืองแล้วทั้งหมดจึงเดินทางกลับเมือง แต่ในขณะที่เดินทางกลับนั้นพญานาคได้ออกติดตามมาและใช้หางควัดตึงเรือแตก คนที่เรียนวิชายิงครจึงใช้ครยิงพญานาคจนตาย ส่วนคนที่สามารถเย็บเก่งจึงเย็บเรือติดกันจนมีสภาพปกติ ทั้งหมดจึงกลับเข้าเมืองโดยปลอดภัย เจ้าเมืองจึงตอบแทนด้วยการยกลูกสาวให้แต่งงานด้วย แต่ก็ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า จะยกลูกสาวให้กับคนใดจึงเรียกพ่อแม่ของชายทั้งสองมาตัดสิน ผู้เป็นพ่อแม่จึงบอกว่าควรยกให้คนที่ได้ถูกเนื้อต้องตัวลูกสาวเจ้าเมืองเป็นคนแรกเป็นอันว่า เจ้าคนที่เรียนวิชาลักขโมยได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าเมือง

ชาวไร่กับลิง

ท่อง นนทพจน์

นานมาแล้วมีชาวนายากจนคนคนหนึ่ง เนื่องจากการทำนาของเขาไม่ได้ผล ทุกปีเขาต้องทำไร่ปลูกแตงโมเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนข้าวกับชาวบ้านเป็นประจำ ปีนี้แตงโมของเขาให้ผลดีมากคิดว่าจะนอกจากแลกข้าวแล้วส่วนหนึ่งจะขายเอาเงินมาซื้อเสื้อผ้าให้ลูกเมียใส่ให้โก้ทีเดียว วันหนึ่งเขาคินนอนแต่เช้าด้วยอารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใจเพราะเป็นวันที่เก็บจะได้เก็บเกี่ยวแตงโม เขายิ้มพลางเดินทางไปยังไร่ซึ่งอยู่ป่าข้างหน้าโน้น แต่อนิจจาเมื่อเขาไปถึงไร่กลับเห็นแต่เถาแตงโมกระจายระยิบระยับ ลูกแตงโมหลุดหล่นเสียหายเรียรดทหาชนิดใจไม่ได้แน่แล้วมันเป็นฝีมือของลิงป่าแน่นอน ความฝันของเขาพังพินาศสิ้น

ได้แต่นอนร้องไห้คร่ำครวญในเพิงของเขาจนมอยหลับไป เขาตกใจตื่นเมื่อหูได้ยินเสียงเจี๊วจ้าวของลิงรอบ ๆ ตัวเขา ชั่วครู่เขาได้ยินเสียงของลิงแก๊งเป็นหัวหน้าฝูงพูดกับบรรดาลิงทั้งหลายว่า เหตุที่เจ้าของไร่มาอนตายอยู่อย่างนี้ก็คงเป็นเพราะพวกเรามากินแตงโมทำลายไร่ของเขาเสียหายหมด ฉะนั้นพวกเราจะต้องสงเคราะห์ศพของเขาด้วยการนำไปวางไว้ ณ ที่ฝังไหคำ (ทอง) ของเรา ชายคนนั้นหลับตาฟังอย่างตั้งอกตั้งใจพยายามทำตัวให้เหมือนตายอย่างแนบเนียนที่สุด และแล้วร่างของเขาก็ถูกฝูงลิงยกหามไปในป่าเดินบ้างปีนบ้างต้นไม้บ้าง ในที่สุดก็มาถึงที่มีไหคำลิงวางร่างชายคนนั้นลงแล้วหัวหน้าลิงก็กล่าวขอโทษกรรมที่ล่วงเกินจนทำให้เสียชีวิต ขอทดแทนด้วยไหคำที่ฝังอยู่ทางหัวนอนนี้ ว่าแล้วลิงก็สลายเข้าป่าไป ชายคนนั้นรีบลุกขึ้นขุดเอาไหคำแบกกลับบ้านด้วยความดีใจ ตั้งแต่นั้นมาครอบครัวของเขาก็มีแต่ความสุข กล่าวถึงสหายรักที่ซอบพอกันมานานได้ข่าวว่าเพื่อนได้ดีมีความสุขแล้ว จึงมาตามข่าวถึงการได้แก้วแหวนเงินทอง ชายคนนั้นก็เฝ้าให้ฟังตั้งแต่ต้นจนจบ เมื่อสหายคนนั้นทราบแล้วก็คั่นคั้นเข้าป่าทำไร่แตงโมเหมือนดังที่ชายคนนั้นทำมาแล้ว เมื่อแตงโมสุกลิงฝูงนั้นก็มากินและทำลายไร่เช่นครั้งก่อน สหายคนนั้นก็ทำไร่ร้องไห้และทำที่ว่าตายในเพิง เมื่อลิงมาเห็นก็นำร่างเพื่อไปวาง ณ ที่เคยทำมา ขณะนำร่างมาถึงบนต้นไม้แห่งหนึ่งลิงทั้งหลายได้ปรึกษากันว่าจะนำศพไปวางไว้ที่ไหเงินหรือไหคำดี สหายคนนั้นกลัวจะไม่ได้ไหคำจึงโผล่ปากออกไปว่า "ไหคำดี" ฝูงลิงตกใจตื่น วางร่างสหายคนนั้นทันทีร่างของเขาตกจากต้นไม้กระทบพื้นแตกละเอียด

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จินตาวาสนา

ทรงพล กาญจนรังสิชัย

ชายคนหนึ่ง เป็นคนทุกข์ยาก วันหนึ่งจึงตัดสินใจไปหาพระอินทร์หรือแดนเพื่อไปสอบถามดูว่าทำไมตนจึงยากจน เมื่อไปพบพระยาแดนแล้วพระยาแดนจึงบอกว่าจะต้องดูสายมิ่งสายแนนก่อนว่าทำไมจึงยากจน พระยาแดนจึง

เอาสายมึงสายแนน 3 สายให้เลือกเอาเขาก็เลือกสายที่สวยงามที่สุด แล้วได้สายนั้นลงมา ก็มาเจอบ้านของตัวเองเมียตนเอง ที่นาสาโทก็ของตนเอง ความคู่ก็ของตนเอง ทำให้เขารู้แล้วว่าทุกอย่างนั้นเป็นบุพเพสันนิวาสที่สร้างสมกันมาแต่ชาติปางก่อน เขาจึงต้องอยู่กับเมียคู่ทุกข์คู่ยากต่อไปอีก

ชื่อนานนามเมือง

สนอง ไก่ชัยและคณะ

ชื่อบ้านนั้นจะตั้งตามความเป็นอยู่อย่างบ้านหนองขาม ก็เพราะว่าที่หนองนั้นมีต้นมะขาม อย่างอำเภอชุมพวงที่เป็นตัวอำเภอเดี๋ยวนี้อำเภอชุมพวงนี้เรียกว่า บ้านตาทุ่งเพราะว่าตาทุ่งแกมาตั้งเป็นคนแรก และที่อำเภอชุมพวงจริง ๆ แต่ก่อนเป็นตง มีช้าง มีเสือ มีแรด จนเรียกว่าบ้านปลัดอีแรดหมายความว่า มีแรดไปทำที่นอนคล้าย ๆ กับปลัดควาย บ้านชุมพวงเดี๋ยวนี้อีกมีอยู่ชุมพวงเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งเขาเรียกว่า ลูกชุมพวงเป็นไม้ป่า อยู่ติดกับไธ้บ้านขุยคราวแรกว่าจะไปตั้งบ้านหนองบัววงเลยไม่ได้ตั้ง ก็เลยมาเห็นว่าตรงนี้เป็นที่ ๆ สามีมาไหลลงสู่ลำมูลสะควกสบายเกี่ยวกับน้ำ โดยเฉพาะหลักการสมัยทุกวันนี้เกี่ยวกับการพัฒนากระทรวงมหาดไทยถือว่า เป็นอันดับแรก แล้วก็น้ำแล้วก็ทางแล้วก็ไฟเพราะฉะนั้นจึงได้มาตั้งที่บ้านตาทุ่ง ที่นี้ออกมาจากนั้นก็มาหนองขามเพราะว่าที่หนองนั้นมีต้นมะขามใหญ่ ที่นี้บ้านหนองจิกก็เพราะ มีไธ้หนองอำเภอหนองนี้อยู่ที่คเหนือบ้านแล้วก็มีต้นจิกก็เลยเรียกบ้านหนองจิก และต่อมาบ้านหนองปรือก็มีหนองใหญ่ มีแต่ต้นปรือก็เลยเรียกบ้านหนองปรือ ต่อมาบ้านตะบองก็คือลาวมาทำได้ ได้จุดตะบองนี้เป็นภาษาลาวและภาษาไทยเรียกว่าได้เพราะฉะนั้นเลยเรียกว่าบ้านตะบองหาเรียกว่าบ้านไต้ไม่เรียกบ้านตะบอง ได้สำหรับจุดแล้วออกมาจากบ้านตะบองมาบ้านตาปิ่น ทำไม่ถึงเรียกว่า บ้านตาปิ่น คือตาปานั้นแกมาตั้งอยู่เป็นคนแรกแล้วที่หลังใครเห็นว่ามันอุดมสมบูรณ์ก็เลยมาอยู่กันเรื่อย ๆ เลยมาเป็นตาปิ่น บ้านรังกานี้มันไม้ไซร์งกา รังแร้งเป็นชื่อหนองน้ำมีต้นรังกาที่ ไซ้ทอเสื่อ เมื่อก่อนทางตำบลรังกานี้มันมี ทั้ง เสื่อ ทั้ง ช้าง ทั้ง กวาง

ทั้งหมด ทั้งอะไรร้อยแปด แล้วโคปามันลงมากินน้ำเป็นทางลงมา มากินน้ำที่
 สำน้ำเค็ม เป็นทางช่องโคปามันลงมากินน้ำหาไซ่ต้นขงโค ไร่ที่มันเป็นไม้ที่ร่มดี
 นั้นไม่ใช่ แต่ก็จะพูดไปอย่างหนึ่งต้นขงโคนี้ก็มากแต่ว่าเขาเขียนว่าช่องโค เมื่อ
 ช่องโค มันก็ช่องทางเดินของโคลงมากินน้ำ ช่องคคแล้วไปบ้านฉกาจ ฉกาจนี้
 มาเปลี่ยนเมื่อสมัยนายวิทยา อินทะกนกเป็นศึกษาธิการอำเภอเมื่อก่อนเขาเรียก
 ว่า บ้านเสือกัดคือมีเสือกัดคนก็เลยเขียนประกาศบอกว่า อย่าเดินในเวลาค่าคืน
 และถ้าจะไปไหนมาไหน เข้าเดือนอย่าลืมหรีาไต้หน้าอย่าลืมหหลัง ขอให้มื่อวูช
 คิดมือมาเขียนประกาศติดไว้แล้ว ที่นี้ไร่เสือกัดกับประกาศมาบวกกัน เลยมา
 เป็นบ้านสะกาศ สะกาศ ไม่มีความหมายแกบอกสะกาศนี้มันฟังไม่รู้เรื่อง เลย
 ขออนุมัติเปลี่ยนเป็นบ้านฉกาจ ฉกาจแปลว่าแก่ง เพราะฉะนั้นที่มาของบ้านนี้มัน
 มาตั้งแต่บ้านเสือกัด แล้วก็ฉกาจออกจากบ้านวังหิน เป็นแหล่งน้ำลึกแล้วก็มีหิน
 อยู่เป็นพื้นไต้ แล้วน้ำลึกไม่เคยแห้งเพราะฉะนั้นบ้านนี้ไปตั้งเลยเป็นบ้านวังหิน
 และไร่พิมาย มาจากที่มานี้เป็นของหลวงบำรุงอย่างโคราช มันก็ว่ามีเศรษฐีอิน
 ทุเศรษฐีจัน คอนหนังสือฟ้าผ่ามากก็เลยว่าเป็นเมืองนครราชสีมา นั่นเป็น
 นิยายเสียแล้ว

ชื่อไม่เป็นมงคล

ยุพดี จรัญยานนท์

มีชายคนหนึ่งชื่อบ่าปเขามีความทุกข์ใจมากในชื่อของเขา เขาจึง
 อยากเปลี่ยนชื่อใหม่ วันหนึ่งเขาจึงไปพบพระพุทธเจ้าให้พระพุทธเจ้าตั้งชื่อให้
 ใหม่ พระพุทธเจ้าสอบถามว่าใครตั้งชื่อให้ นายบ่าปจึงบอกว่าพ่อและแม่ แล้ว
 พระพุทธเจ้าจึงให้นายบ่าปออกเดินทางไปหาคนที่ชื่อบ่าปมาจำนวนเจ็ดคน เมื่อ
 เจอแล้วก็ให้ขอข่าวมาคนละหนึ่งกำมือ ดังนั้นเขาจึงออกเดินทางผ่านไปเห็น
 ลุงคนหนึ่งเดินง่วนกลับป้กลับมากเขาจึงถามชื่อและสาเหตุของการมาเดิน ลุง
 ผู้นั้นตอบว่า ชื่อนายปัญญากำลังเดินหลงทางแต่ไม่รู้สาเหตุของการเดินหลงทาง
 เขาได้ฟังแล้วจึงออกเดินทางต่อไปพบชายกลุ่มหนึ่งกำลังหามศพผ่านมา จึงถาม

ชื่อคนขายได้คำตอบว่าชื่อนายบุญยืนทำให้เขาคิดว่าชื่อบุญยืนทำไม่อายุสั้น ต่อมา เขาก็เดินทางต่อไปอีก พบชายคนหนึ่งกำลังกระโดดขึ้นต้นไม้ แล้วกระโดดลง น้ำเป็นอย่างนี้อยู่ตลอดเวลา เขาก็ถามชื่อและสาเหตุได้ความว่า ชื่อนายเย็น แต่ตอนนี้กำลังร้อนมีความกระวนกระวายมาก จากเหตุการณ์ทั้งหมดทำให้เขา ได้คิดจึงนำเรื่อง ไปเล่าให้พระพุทธเจ้าฟัง พระพุทธเจ้าจึงได้สั่งสอนว่า ชื่อนั้น เป็นเพียงสิ่งที่สมมติ ส่วนคนนั้นมีความสำคัญอยู่กับการกระทำ ถ้าทำความดีก็จะ ได้ดีแต่ถ้าทำความชั่วชื่อดีก็จะได้ไม่ดี เขาจึงมีความเข้าใจและไม่อยากเปลี่ยน ชื่อใหม่อีกเลย

เขตพน

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาทราบข่าวว่าวัดพระเชดพนเมืองสาวัตถีเจริญ รุ่งเรืองมาก ประสงค์จะทราบความจริงและจะได้คัมภีร์พระอภิธรรม พระองค์ จึงแต่งราชทูตคณะหนึ่ง ไปสืบดูคณะราชทูตที่ไป มีขุนไทยเป็นหัวหน้าออกขุนเมือง ถึง ออกขุนพลและออกขุนพลายเป็นรอง นายกรวิกเป็นองครักษ์และมีคนโบราณ ใหญ่สูง 6 ศอกเป็นคนนำทางพร้อมกับไพร่ 500 คนเป็นชาย 400 คนหญิง 100 คนการเดินทางใช้ช้างและม้าเป็นพาหนะ คณะราชทูตออกเดินทางประมาณเดือน อ้ายเดินทางไป 3 เดือนถึงเมืองหงสาวดีเข้าเฝ้าเจ้าเมืองและพักอยู่ที่นั่น 3 วัน แล้วเดินทางต่อไปอีก 3 เดือน 14 วัน ถึงชายแดนเมืองหงสาวดีมีเจดีย์ใหญ่ชื่อ พระธาตุชะกุง (ชเวดากอง) พวกกันบูชาแล้วเดินทางเข้าป่าหิมพานต์พบสิงสารา สัตว์ ภูตผีปิศาจ และธรรมชาติต่าง ๆ เป็นเวลา 7 ปีจึงถึงแม่น้ำมหิงไฟ หนุม สาวที่เดินไปด้วยได้แต่งงานให้กำเนิดเด็กประมาณ 300 คน คณะทูตได้เดินทาง ไปอีก 1 ปีจึงไปพบพระฤาษีไตรคำจึงได้ทราบข่าวเรื่องมาลัยเจดีย์วัดพระเชดพน เมืองสาวัตถีซึ่งอยู่บนเขาเนมินทร์ริมฝั่งแม่น้ำอิรวดี ขณะเดินทางขึ้นเขาเนมินทร์ ผู้คนป่วยเป็นโรคลงท้องตาย คนที่เหลือจึงเดินทางต่อไปเป็นเวลาแปดวัน ก็ถึง เมืองสาวัตถีเข้าเฝ้าถวายราชบรรณาการแด่กษัตริย์เมืองสาวัตถีพักอยู่ที่นั่นคืนหนึ่ง

รุ่งขึ้นจึงเดินทางไปวัดพระเชตุพนเข้าเฝ้าถวายสักการะแด่สมเด็จพระสังฆราช แล้วบูชาพระมาลัยเจติย์ วัดส่วนต่าง ๆ ของเจติย์แล้วคณะราชทูตได้ทูลขอพระอภิธรรมมีกฎทั้ง 7 คัมภีร์สมเด็จพระสังฆราชก็ประทานให้ตามประสงค์ ชายที่ไปด้วยมีความเลื่อมใสบวชเป็นภิกษุอยู่ที่วัดพระเชตุพน 15 คนนอกนั้นพักอยู่ที่นั่น 1 เดือน แล้วเดินทางกลับขากลับได้ชมหมู่บ้านหิมพานต์ 2 หมู่ ซึ่งมีความเจริญมากแล้วเดินทางกลับกรุงศรีอยุธยาทั้ง 588 คนซึ่งเมื่อเดินทางไปมี 506 คน เกิดใหม่ 300 คน รวม 800 คน ตายเสียระหว่างทาง 205 คนบวชที่วัดพระเชตุพน 15 คน ขากลับพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาโปรดให้คนไปรับถึงเมืองหงสาวดี และทรงต้อนรับอย่างดี

ชื่อกินไม่หมดคคกินไม่นาน

สวิง บุญเจิม

ท้าวคคกับท้าวชื่อทำการค้าขายอยู่ที่หมู่บ้านเดียวกัน ท้าวชื่อเป็นคนประกอบอาชีพสุจริตไม่คคโกงไม่หลอกหลวงลูกค้าค่อยชื้อค่อยขายตามลำดับ ฐานะก็ไม่ร่ำรวยฟูฟ่าแต่ก็อยู่อย่างราบรื่น ส่วนท้าวคคเอาทุกรูปแบบพอมมีโอกาสก็โกงปลอมแปลงสินค้า ช่มชู้ลูกค้าสารพัดที่จะทำโดยกำไรให้มาก ๆ ฐานะก็ร่ำรวยขึ้นในเวลาอันสั้น ท้าวคคทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านเข้ากับเจ้าหน้าที่กังฉินของบ้านเมืองทำทุกอย่างที่ทางหน้าโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม แม้ลูกสาวของชาวบ้านก็นำไปขาย วันหนึ่งเป็นวันรวมบุญพระเวสชาวบ้านร่วมทำงานวัด ท้าวคคก็กินเหล้าเมาขับออกไปส่งเสียงรบกวนพวกทำงานวัดว่า "ทำบุญบุญเป่ซ่าไหว้เจ้าได้กิน" อาละวาดทุบสิ่งของภายในวัด เจ้าอาวาสมาห้ามก็ชกต่อยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจับตัวไป พอหายเมาก็ปล่อยกลับโดยไม่ได้รับโทษใด ๆ ขึ้นชื่อว่า "ท้าวคค" ก็ไม่มีใครกล้าเอาความ ท้าวคคจะชื้อสินค้าของใครคนนั้นต้องขายไม่ขายก็จะต้องมีเรื่อง ถ้าท้าวคคขายของให้ใครคนนั้นก็จะต้องชื้อ แม้ราคาของจะแพงแสนแพง ส่วนท้าวชื่อเป็นที่รักใคร่ของชาวบ้าน วันหนึ่งท้าวคคเมาเหล้าถูกหมาบ้ากัด ชาวบ้านคนที่มีการรักษา บอกว่าจำชื้อยาไม่ได้ คนรู้จักหมอก็ไม่ยอมบอก

ท้าวคคให้พี่น้องวังหาหมอยาทั้งใกล้ไกลก็ไม่มีใครเอาใจใส่รักษาเพราะเขทั้งไม่ติดกับชาวบ้าน เงินทองที่หาไว้ก็ค่อย ๆ หมดไป เมื่อพิษสุนัขขื่นเต็มทีท้าวคคก็ตายของที่เคยโกงชาวบ้าน ก็ถูกนักเลงรอลงมาตามโกงเอาอีก ครอบครัวที่เคยฟูฟาก็อับจนลง ส่วนท้าวชื่อก็มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาเรื่อย ๆ

เชียงคงคนขี้เหล้า

สอวงค์ตรี ป่ารุ่งสงฆ์

ชายคนหนึ่งชื่อเชียงคงชอบดื่มเหล้ามาก จึงทำให้สุขภาพของเขาไม่ดีและรายได้ไม่พอใช้ เขาจึงสั่งเสียภรรยาว่าถ้าหากเขาตายไป ให้เอาเหล้าและไก่ย่างทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ เมื่อเขาตายไปแล้วจึงได้ไปพบกับยมบาล ซึ่งต้องการตัวเขามาตั้งนานแล้ว นายเชียงคงจึงตอรองว่าขอกินน้ำศักดิ์สิทธิ์และไก่ย่างก่อน ยมบาลจึงขอลองด้วยเนื่องจากยมบาลไม่เคยกินเหล้ามาก่อนทำให้ยมบาลเมาเหล้าและขาดสติจึงพลั้งปากต่ออายุให้เชียงคงอีก 50 ปี เชียงคงจึงฟื้นคืนขึ้นมา และมีอายุยืนอยู่ต่อไปอีก 50 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่

วรรณพันธ์

เชียงใหม่เดิมชื่อศรีชนนชัยบุตรแม่คำอ่าง (หญิงไม่มีผัวได้ลูก) บิดาไม่ปรากฏเมื่อศรีชนนชัยอายุได้ 14-15 ปี ก็เข้าบวชในพระพุทธศาสนา เป็นสามเณรที่วัดที่เขาอาศัยอยู่ วันหนึ่งเวลาเย็นสามเณรศรีชนนชัยได้ออกไปเล่นที่หน้าน้ำที่อยู่ใกล้วัดขณะที่นั่งเล่นอยู่เห็นพ่อค้ากลุ่มหนึ่ง ทาบเมียงมาทางปากน้ำตรงข้ามกับที่สามเณรศรีชนนชัยอยู่ กลุ่มพ่อค้าเมียงตั้งใจจะทาบไปขายพ่อค้าจึงเอ่ยถามสามเณรว่า "น้ำนี้จะข้ามไปได้หรือไม่" สามเณรน้อยตอบว่า "ข้ามไม่ได้" ที่ว่าได้หรือไม่ได้นี้ไม่ตกลงกันเกิดห้าทายพนันกันขึ้น หากว่าฝ่ายพ่อค้าแพ้พ่อค้าจะยกทาบเมียงให้ ถ้าสามเณร ๆ แพ้ก็ยอมให้เงินเท่าราคาเมียง พวกพ่อค้าก็เริ่มต้นเดินหยั่งน้ำมาจนถึงที่สามเณรศรีชนนชัยนั่งอยู่ ครั้นขึ้นฝั่งได้แล้วกลุ่มพ่อค้าเมียงจึงถามเอาเงินจากสามเณรศรีชนนชัยตามที่สัญญากัน สามเณรจึงว่าไม่ใช่พวกเจ้าข้ามได้ แต่เป็นเพียงเดินหยั่งน้ำมาได้เท่านั้น ถ้าข้ามต้องก้าวขาข้ามมาเลยโดยไม่ให้เท้าถูกน้ำ สามเณรศรีชนนชัยจึงเรียกเอาทาบเมียงตามสัญญาที่ตกลงกัน ต่างฝ่ายต่างทุ่มเถียงกันไม่ยอมเสียค่าพนัน จึงพร้อมกันนำความนี้ขึ้นกราบทูลพระยาและขอให้พระยาช่วยตัดสินให้ ทั้งสองฝ่ายจึงเล่าสาเหตุให้พระยาฟังตามที่เป็นมา แล้วพระยาจึงพิจารณาเห็นเป็นความจริงตามคำให้การของสามเณรศรีชนนชัย พระยาจึงตัดสินให้สามเณรศรีชนนชัยเป็นฝ่ายชนะ พ่อค้าเมียงจึงยกทาบเมียงให้สามเณรตามที่สัญญากันได้ เมื่อสามเณรศรีชนนชัยได้เมียงมาแล้ว ดังนั้นก็จึงลาสิกขาบทยออกมา โดยเหตุที่ได้เมียงมาพระยาจึงให้ชื่อว่า "เชียงใหม่" คนทั้งหลายจึงได้เรียกกันต่อมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เชียงเมียงเก็บขี้ม้า

ดี กุลนอก

เชียงเมียงไปอยู่กับท่านขุนในวัง วันหนึ่งท่านขุนไปวังให้เชียงเมียง สะพายถุงย่ามตามแล้วบอกว่าถ้าเห็นอะไรตกให้เก็บใส่ย่ามให้หมดทุกอย่าง ใน ย่ามนั้นมีหมากพลู ปูนพ้ออยู่ในนั้น ก็นี้เชียงเมียงเห็นขี้ม้าก็เก็บขี้ม้าลงในย่าม หมากพลู เชียงเมียงเดินเข้าพ้อไปถึงวังท่านขุนก็ว่าถามว่าทำไมเดินเข้านักเขา ตอบว่า ท่านบอกว่าเดินมาเห็นอะไรก็ให้เก็บ ท่านขุนบอกอย่าพูดเสียงดังอาย คน สักครูเพื่อนของท่านขุนขอกินหมากพลู เชียงเมียงหยิบย่ามให้คนเหล่านั้น ล้วง เมื่อล้วงเข้าไปมีแต่ขี้ม้าเต็มย่าม ท่านขุนจึงเสียหน้ามากและดูเชียงเมียง แต่เชียงเมียงก็เถียงว่าคนนั้นทำตามคำสั่งของท่านขุนทุกประการ ท่านขุนไม่รู้ จะว่าเชียงเมียงอย่างไร

เชียงเมียงเอ็ดเส้นพ้อเผ่า (เชียงเมียงทำเส้นพ้อเผ่า)

วิชัย ศรีพวงเพชร

ครอบครัวหนึ่งมีสามคนคือ พ่อตา ลูกเขย (เชียงเมียง) และลูกสาว (เมียของเชียงเมียง) ส่วนแม่ยายเสียชีวิต ทำให้เชียงเมียงและเมียต้องอยู่ บ้านเดียวกับพ่อตาเพราะไม่มีใครดูแล ทั้งหมดมีอาชีพทำนา วันหนึ่งเชียงเมียง กับพ่อตาไปไถนาดังแต่เช้ามีด พอสายหน่อยเมียของเชียงเมียงก็นำข้าวปลา อาหารไปส่งพ้อและหัว วันนั้นเชียงเมียงหิวข้าวมากจึงขึ้นไปเถียงนาก่อนและ ร้องตะโกนบอกพ่อตาว่า "กินข้าวเด้อ" พ่อตาบอกว่าให้กินก่อนส่วนเชียงเมียง บอกว่า "มีแกงปลาหลด" พ่อตาได้ยินไม่ชัดจึงบอกว่า "ให้เหลือแต่หัวไว้" จาก นั้นเชียงเมียงก็จัดการกินปลาหลดเหลือแต่หัวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อพ่อตา ขึ้นมาบนเถียงนาเพื่อจะกินข้าวเห็นแต่หัวปลาหลดจึงโกรธให้เชียงเมียงที่เหลือ หัวปลาไว้ให้ตนเพียงนิดเดียว แต่เชียงเมียงบอกว่าพ้อให้เหลือแต่หัวปลาไว้ พ่อตาจึงกินไม่อิ่มและยังนึกโกรธให้ลูกเขยอยู่ จนกระทั่งเย็นทั้งหมดจึงกลับบ้าน เมียของ เชียงเมียงจึงต้อง เป็นสื่อกลางที่จะช่วยให้พ้อและหัวคืนดีกัน

เชียงเมียงแบ่งช้าง

มนตรี พุสาโลนา

เชียงเมียงเป็นคนเฉลียวฉลาดเจ้าปัญญา เมื่อมีปัญหาไม่ว่าหนักหนาประการใดเชียงเมียงสามารถแก้ได้ทั้งสิ้น ครั้งหนึ่งมีช้างของเจ้าผู้ครองนครตัวหนึ่งพลัดหลงเข้ามาในสวนของเชียงเมียง ข้าทาสบริวารจับช้างตัวนั้นได้จึงนำมามอบให้เชียงเมียง เมื่อได้ช้างมาง่าย ๆ เขาก็ตั้งใจจับช้างให้ทำงานหนักทุกวัน ต่อมาเจ้าผู้ครองนครรู้ข่าวเชียงเมียงจับช้างได้ก็ให้เสนาบดีไปตามตัวมาเข้าเฝ้าและว่า "ได้ข่าวเจ้าจับช้างได้เชือกหนึ่งไซหรือไม" เชียงเมียงตอบว่า "เป็นความจริง" เจ้าผู้ครองนครว่า "ดังนั้นก็คิดแล้ว ทรัพย์สินใด ๆ ที่พลัดหลงเข้ามาในขอบเขตทสสีมาของข้า สมควรที่จะเป็นของข้ากึ่งหนึ่ง" เชียงเมียงวิตพรวิวไม่ได้จึงกราบทูลว่า "เป็นความจริงพระเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าจะจัดการแบ่งให้พระองค์กึ่งหนึ่ง" เจ้าผู้ครองนครสงสัยว่าเชียงเมียงจะแบ่งช้างอย่างไร เชียงเมียงตอบว่า "ข้าพระพุทธเจ้าเป็นข้าแผ่นดินของพระองค์เปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง พระองค์เป็นช้างเท้าหน้า พระองค์สมควรได้ส่วนหน้าไป ส่วนหลังเป็นของข้าพระองค์" เจ้าผู้ครองนครพอใจในส่วนแบ่งดังกล่าวรับสั่งให้เชียงเมียงดูแลช้างเชือกนั้นอย่างดี นับตั้งแต่นั้นมาเชียงเมียงก็ดูแลช้างให้อยู่ดีกินดีอย่างที่สุดค่าอาหารช้างเขาไปเบิกจากห้องพระคลัง ตลอดเวลาเชียงเมียงใช้งานช้างอย่างหนัก รายได้จากการเอาช้างออกรับจ้างเชียงเมียงเก็บไว้เองเพราะถือว่าส่วนหลังต้องออกแรงมากที่สุดในการทำงาน เย็นลงเชียงเมียงก็ปล่อยช้างไปกินกล้วยอ้อยของชาวบ้าน หากใครมาเรียกร้องค่าเสียหาย เชียงเมียงก็บอกให้ไปเอากับเจ้าผู้ครองนคร เพราะส่วนหน้าของช้างทำให้เกิดความเสียหาย ต่อมาช้างเชือกนั้นตกถูกเชียงเมียงยึดเอาลูกช้างเป็นสมบัติของตนเพราะลูกช้างคลอดออกมาทางด้านหลัง เจ้าผู้ครองนครทราบเรื่องราวทั้งหมด ก็คิดว่าหากพระองค์ยังคงเป็นเจ้าของส่วนหน้าของช้างอยู่อีกต่อไป คงขาดทุนไปเรื่อย ๆ เพื่อตัดปัญหาดังกล่าว พระองค์จึงยกช้างทั้งหมดให้เชียงเมียงเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว

เชียงเมียงเลี้ยงน้อง

วิชัย ศรีพวงเพชร

นานมาแล้วผัวเมียคู่หนึ่งมีลูกสองคนคนโตชื่อว่าเชียงเมียง ส่วนคนน้องนั้นยังเล็กอยู่ เชียงเมียงเป็นคนฉลาดแกมโกง วันหนึ่งแม่ไปขายผักพ่อไปยืมนกยิงเนื้อ พ่อและแม่จึงสั่งให้พี่นั้นเลี้ยงน้องพ่อบุญแม่ไม่อยู่บ้านเขาก็ปีนป่ายล่นบนต้นไม้ปล่องให้น้องเล่นดินอยู่ใต้ต้นไม้ ตกเย็นพ่อกลับมาบ้านเห็นน้องนั้นเนื้อตัวสกปรกมอมแมม จึงบ่นว่าให้เชียงเมียง วันรุ่งขึ้นพ่อกับแม่ออกไปทำงานตามปกติ จึงสั่งกับเชียงเมียงว่าจะต้องอาบน้ำให้น้องให้สะอาดทั้งข้างนอกข้างในแล้วเปลี่ยนเสื้อผ้าให้เรียบร้อย วันนั้นเชียงเมียงก็ดูแลน้องเป็นอย่างดี ตกเย็นเขากลับถูกตีจึงรีบพาน้องไปอาบน้ำ จึงนึกถึงคำพูดของแม่ว่าให้อาบน้ำให้น้องให้สะอาดทั้งข้างนอกข้างใน เขาจึงจัดการเอาน้องผ้าทอแล้วล้างเอาดับ ไต ไล่ หุง เครื่องในต่าง ๆ ออกมาล้างจนขาวสะอาด เสร็จแล้วเอาผ้าอ้อมมาพ่อน้องทาแป้งให้แล้วจึงเอาน้องนอนในเปลเพื่อรอแม่มา เมื่อแม่กลับมาจึงไปดูลูกคนเล็กเห็นนอนหลับจึงไม่ปลุก เมื่อถึงเวลากินนมจึงไปอุ้มลูก แต่พบว่าลูกนั้นตายแล้ว จึงโมโหแล้วไปตามเชียงเมียง ๆ จึงบอกว่าทำตามที่แม่บอกทุกอย่าง แม่จึงโกรธเอาไม้ไล่ตีแล้วให้หนีออกจากบ้าน

เณรเจี๋ยลจอมโกหก

สุข สุทธิเลี้ยง

ผัวเมียคู่หนึ่งมีลูกชายคนหนึ่งชื่อเจี๋ยล (ตะกร้า) ครอบครัวยุคนี้มีฐานะยากจน แต่พ่อนายเจี๋ยลโตเป็นหนุ่มเกิดความอายสาวในเรื่องฐานะของตน วันหนึ่งนายเจี๋ยลได้ไปปรึกษากับพ่อว่าจะสร้างบ้านให้ใหญ่โตกว่าทุกวันนี้ พ่อจึงตกลงส่วนแม่เป็นฝ่ายเตรียมเสบียงอาหารให้เขาจึงเข้าป่าเพื่อไปตัดไม้ในป่า แต่ขณะที่ตัดไม้เป็นวันที่สามข้าวสารที่เขาเตรียมมาหมดลง พ่อจึงให้เขากลับไปเอาข้าวที่บ้าน ระยะทางจากป่าไปบ้านนั้นไกลมาก พ่อเดินไปได้ครึ่งทางเขาง่วงนอนจึงพักนอนหลับ ซึ่งตรงบริเวณนั้นเป็นทางสี่แยก บังเอิญว่ามีพระ

ชุกงค์เดินผ่านมาพอดี จึงปลุกเขาแต่ปลุกอย่างไร เขาก็ไม่ตื่นเพราะกำลังฝันถึงสาวคนรักพอดี พระชุกงค์จึงโงนผมให้นายเจี๋ยลแต่ก็ยังไมตื่นอีก พระจึงเอาจิวรมาห่มให้อีกให้บวชเป็นเณร จากนั้นพระชุกงค์ก็เดินจากไป นายเจี๋ยลตื่นขึ้นมาจึงตกใจและคิดว่าไม่ใช่ตนเอง จึงเดินไปหาเด็กเลี้ยงควาย เด็ก ๆ จึงถามว่า เณรบวชตั้งแต่เมื่อไหร่ นายเจี๋ยลได้ยืนดั่งนั้นจึงไม่ตอบ เขาจึงกลับไปบ้านตรงไปเอาข้าวสาร พ่อแม่เห็นได้ถามอีกว่าบวชตั้งแต่เมื่อไหร่ ทำไมจึงบวช เขาจึงพูดว่า "พ่อถูกไม้ทับตายเลยบวชให้พ่อ" แม่ได้ยืนนั่นจึงรู้สึกเสียใจ เขาจึงปลอมแม่ว่าจะพาพ่อใหม่มาหาแม่เอง ซึ่งมีหน้าตาเหมือนพ่อทุกอย่างเลย แล้วนายเจี๋ยลก็เอาข้าวสารกลับไปหาพ่อที่ในป่า พ่อเห็นนายเจี๋ยลจึงตกใจแล้วถามลูกว่า ไปบวชเมื่อไหร่และทำไมจึงบวช เขาจึงบอกกับพ่อว่าแม่ นั้นตายแล้ว เขาจึงบวชแล้วกลับมาบอกพ่อ แต่พ่อไม่ต้องเสียใจเขาจะหาแม่ใหม่ ให้และมีหน้าตาเหมือนเดิมทุกอย่าง ทั้งสองจึงเสื่อยไม้ต่อไปอีกสามวัน จึงพากันกลับบ้านในตอนสามทุ่ม ฝ่ายแม่ที่อยู่บ้านก็เตรียมพร้อมที่จะแต่งงานในเวลาสามทุ่มโดยไม่บอกใครเลย เมื่อได้เวลาพ่อลูกก็มาถึงบ้านแม่กับพ่อจึงแต่งงานกัน ทั้งคู่แปลกใจมากกว่าทำไมจึงเหมือนเดิมทุกอย่าง จึงเอาตะเกียงมาส่องดู ได้ทราบความจริงจึงไม่โหดให้ลูกมากและจะตีลูกชาย แต่นายเจี๋ยลได้หนีไปก่อนแล้วไปหลบนอนอยู่ที่วัดแห่งหนึ่ง หลวงตาวัดนั้นเห็นจึงถามว่ามาจากที่ใด เขาจึงตอบว่าเดินชุกงค์มาเรื่อย วันนี้ขอพักอาศัยด้วยหนึ่งคืน จากนั้นนายเจี๋ยลจึงได้เดินทางต่อไป โดยมีไม้ไผ่กระบอกหนึ่งถือติดมือไปด้วย ต่อมาวันหนึ่งทหารได้ยืนข่าวว่า นายเจี๋ยลเป็นคนที่โกหกเก่งจึงให้นายเจี๋ยลไปหา โดยให้ไปโกหก ถ้าโกหกไม่ได้จะถูกจับเข้าคุก เขาจึงขอไปเอาเครื่องโกหกมาก่อน (กระบอกไม้ไผ่) แล้วเขาก็ถือกระบอกไม้ไผ่ออกมาบอกว่ามีสัตว์มีพิษอยู่ข้างใน พวกทหารไม่เชื่อจึงเปิดดูแล้วถูกตัวต่อใส่กักจนได้รับความเจ็บปวดกล่าวถึงเจ้าเมืองนั้นได้บอกให้ทหารจับตัวนายเจี๋ยลมาพบแล้วให้โกหก หากโกหกไม่ได้จะถูกฆ่าตาย นายเจี๋ยลจึงบอกว่าให้คนทุกคนนอนหลับ พระราชาไม่โหดมากจึงสั่งให้จับตัวนายเจี๋ยลไปประหาร โดยใส่ในกรงเหล็กเอาไว้เพื่อรอเวลาประหารพอดีมีเรือสำเภาแล่นผ่านมาพอดีและพ่อค้าเรือสำเภาได้มา

พบจึงถามสาเหตุที่ถูกจับใส่กรง เขาจึงตอบว่าเขานั้นจะถูกจับไปเป็นเจ้าของเมือง แต่เขานั้นไม่ยอมเป็นจึงถูกขังไว้ก่อน พ่อค้าไต้ยั้งตั้งนั้นจึงขอเปลี่ยนตัวโดยมอบเรือสำเภาให้ ส่วนตนนั้นเข้าไปอยู่ในกรงเหล็กแทน จากนั้นทหารก็มาพานายเจี๋ยลที่อยู่ในกรงเหล็ก ส่วนนายเจี๋ยลตัวจริงได้กลับไปเยี่ยมเมืองโดยนำแก้วแหวนเงินทองและผลไม้มาฝากพระราชามากมาย พระราชาจึงถามข่าวคราวเขาจึงโกหกว่า เมื่อไปอยู่ในกรงเหล็กแล้ว เทวดาจะมาช่วยแล้วนำสมบัติมาให้มากมาย พระราชาเกิดความโลภ จึงชวนเมียเข้าไปในกรงเหล็ก นายเจี๋ยลจึงตัดเชือกกรงเหล็กทำให้พระราชาและเมียตาย ชาวเมืองจึงให้นายเจี๋ยลครองเมืองแทนและแต่งงานกับลูกสาวของเจ้าเมืองนั้นอย่างมีความสุข

เด็กกับพญานาค

จรรยา งามแยะ

มีพระฤาษีองค์หนึ่งบำเพ็ญภาวนาอยู่อาศรมในป่าลึกแห่งหนึ่ง พระฤาษีมีอายุมากแล้ว มีพญานาคสองตัวคอยปรนนิบัติ พญานาคสองตัวนั้นอยู่ใต้บาดาล มีทางขึ้นลงจากเป็นรูใกล้กับอาศรมของพระฤาษี ต่อมา มีชาวบ้านนำลูกชายซึ่งยังเด็กอยู่สองคนมาคอยปรนนิบัติพระฤาษี วันหนึ่งฝนตกเวลากลางวันเมื่อฝนตกพญานาคก็ขึ้นมาข้างบน เด็กสองคนยังไม่รู้เตยงสาและไม่รู้ว่ารูนั้นเป็นรูของพญานาค เมื่อเห็นน้ำไหลเข้ารูพญานาคจึงเอาเท้าแหล่เข้าไปในรูนั้น พญานาคไม่รู้จึงได้กัดเท้าเด็ก เด็กได้ร้องและดิ้นรนแต่หนีรอดมาได้ จึงพากันไปบอกพระฤาษี ๆ จึงเรียกพญานาคสองตัวมาสอบถาม พญานาคจึงได้บอกว่า ไม่คิดว่าเป็นเท้าเด็ก คิดว่าเป็นน้ำไหลเข้ามาจึงได้กัดไปถูกเท้าของเด็ก พระฤาษีโกรธจึงได้ต่อว่าพญานาค พญานาคเสียใจจึงกลับกลายร่างเป็นงูจนถึงทุกวันนี้ พระฤาษีก็ได้อบรมสั่งสอนเด็กทั้งสองว่า อย่าได้ทำอะไรรให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อนดังเช่นพญานาค เมื่อเด็กได้รับการอบรมสั่งสอนแล้ว จึงกลับตนประพฤติดนเป็นเด็กดีต่อไป

เด็กเลี้ยงควาย

หยุย ศรียาววงศ์

มีเด็กหนุ่มคนหนึ่ง เป็นลูกกำพร้าอาศัยอยู่กับลุง มีอาชีพรับทำนา ที่หมู่บ้านนั้นมีความขี้ขลาดหนึ่ง (ควายตัวผู้ตัวใหญ่มีร่างกายแข็งแรง) ไม่มีเจ้าของ เนื่องจากว่ามันเป็นควายเกเรไม่ยอมทำงาน เทียวไล่ขวิดพืชสวนไร่นาของคนจนเสียหาย เจ้าของจึงนำมาปล่อยทิ้งไว้ที่กลางทุ่งนา ก่อสาวถึงทุ่งนาที่คนนำควายปล่อยทิ้งไว้ นั้น เป็นทุ่งนาที่ไม่มีเจ้าของเช่นกันเนื่องจากว่าเจ้าของกลัวผีและเวลาทำนาปลูกข้าวก็ไม่ได้ผล จึงเป็นนาที่รกร้าง วันหนึ่งเด็กหนุ่มได้มาyingนกดกปลาที่ทุ่งนาแห่งนี้ ได้ยินควายกับเจ้าของที่ที่อยู่ตรงโพลน (จอมปลวก)คุยกันว่า ควายนั่นแต่เดิมมีเจ้าของเขาใช้ทำนาอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย แต่ไม่ได้เลี้ยงดูอย่างดี ส่วนจอมปลวกที่เป็นเจ้าที่ก็บอกว่า คนก็เช่นเดียวกัน เจ้าของนา นั้นจะมาทำนาก็ให้หมอธรรม (หมอที่เข้าทรง) มาขับและไล่ผี แต่ก็แพ้คนไปทุกที เจ้าของนาไม่เคยมาพูดดี ๆ ด้วย คนจึงแก้งล่อกลอนและไม่ให้ข้าวในนาได้ผล เด็กหนุ่มได้ยินดังนั้นจึงไปจัดเตรียมเชือกมาสอดรูจมูกควายที่สวมเครา เมื่อเจอควายตัวก็บอกว่า "ควายจำตัวฉันไม่มีผีมีน้อง อยากให้พี่ควายมาเป็นพี่น้องเพื่อช่วยกันทำมาหากิน ฉันจะเลี้ยงดูพี่ควายเองได้ข้าวมากพวกเราที่อยู่กันอย่างอุดมสมบูรณ์ ให้น้อยเราก้อยู่กันตามมีตามเกิด ควายได้ยินดังนั้นก็ถูกใจ จึงยอมให้สวมเคราและเดินกลับบ้านกับเด็กหนุ่มอย่างว่างาย เมื่อผ่านบ้านคนในหมู่บ้าน ผู้คนต่างก็เตือนเด็กหนุ่มให้ระวัง เดียวจะเดือดร้อนกับควายตัวนี้ เมื่อถึงบ้านเขาก็เอาน้ำอบน้ำหอมมารดที่ศีรษะควายเป็นการเรียกขวัญเพื่อเป็นสิริมงคล รุ่งเช้าเด็กหนุ่มกับควายไปที่ทุ่งนาแห่งนั้น เมื่อไปถึงก็ไปกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทางขอที่ขอทางทำมาหากิน เมื่อได้ข้าวปลาอาหารก็จะมาถวาย เจ้าที่ได้ยินดังนั้นก็พอใจจึงให้เขาทำนาที่ทุ่งนาแห่งนี้ จนต้นข้าวสวยงาม วันหนึ่งลุงของเขาจึงแอบมาดูและเห็นหลานของตนสามารถทำนาได้ผลดี ส่วนเด็กหนุ่มนั้นก็ทำตามสัญญาที่ให้กับควายตัวและเจ้าที่เป็นอย่างดี เขาจึงทำนาได้ผลดีที่สุด

ได้เมียลืมน้องแม่

ทรงพล กาญจนรังสิขัย

มีชายคนหนึ่งแต่งงานแล้วไปอยู่บ้านเมีย ซึ่งอยู่ทิศตรงกันข้ามกับบ้านของพ่อแม่ วันหนึ่งเขาไปหาปลาที่หนองน้ำใกล้ทางบ้านของพ่อแม่ได้ปลาชอนมาตัวใหญ่จึงเดินกลับบ้าน แต่ทางกลับบ้านต้องเดินผ่านบ้านของแม่ เขากลัวว่าเมื่อเจอแม่ของเขาจะต้องแบ่งปลาให้ เขาจึงมัดปลาใส่ผ้าขาวม้าโพกที่ศีรษะ เมื่อเดินผ่านบ้านแม่ของเขา แม่ได้ออกมาทักว่าได้ปลาไหม เขابอกว่าไม่ได้ แล้วเขาจึงรีบเดินต่อไปแต่เดินไปก็ไม่ถึงว่า ปลาชอนตัวใหญ่ก็ดิ้นหลุดลงมาที่พื้น แม่ของเขามองเห็นแต่ไม่ได้ว่าอย่างไร เขาจึงอายแม่มาก เมื่อถึงบ้านเมียของเขาจึงเอาปลาไปทำอาหาร แล้วถามว่าจะเอาไปส่งพ่อแม่ของเขามั้ย เขาจึงตอบว่าเอาไปส่งแต่ให้เลือกเอาตรงทางปลาเพราะมีเนื้อน้อยมาก แล้วเมียของเขาจึงเอาไปส่งแม่ จึงมีคนแก่เขาสอนว่าเมายลืมน้องตายเมากายลืมนักเมามาเมียลืมน้องลืมน้องแม่

ตะเกียงวิเศษ

ผลบูรณ์ ปัญญาดี

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีพ่อค้าตะเกียงคนหนึ่ง ทำการค้าขายตะเกียง วันหนึ่งพ่อค้าได้มาเจอบ้านของคนยากจน บ้านหลังนี้มีหญิงม่ายอาศัยอยู่กับลูกชายที่ฉลาดคนหนึ่ง พ่อค้าตะเกียงจึงชวนลูกชายของนางไปขายตะเกียงด้วย เพื่อจะได้หาเงินมาเลี้ยงแม่ ลูกชายของนางจึงตกลงไปช่วยขายเป็นเวลาหลายปี วันหนึ่งพ่อค้าไปเห็นหลุมใหญ่หลุมหนึ่ง จึงให้เด็กชายลงไปดูเด็กน้อยลงไป เห็นเงินทองจำนวนมากและมีตะเกียงเก่า ๆ อันหนึ่ง พ่อค้าจึงบอกกับเด็กว่าจะให้เงินทองส่วนตนเอาเพียงตะเกียงเก่าอันนั้น เมื่อเด็กลงไปเอาเงินทองนั้น พ่อค้าเกิดโลภ และกลัวว่าเด็กจะบอกคนอื่นให้มาเอาเงินทองในที่นี่ จึงบอกให้เด็กส่งตะเกียงขึ้นมาก่อนแล้วจึงขึ้นจากหลุม ทั้งนี้เพราะพ่อค้ารู้ว่าตะเกียงนั้นเป็นตะเกียงวิเศษ เด็กรู้ทันจึงคิดว่าถ้าเราส่งตะเกียงนี้ไปให้พ่อค้าก่อน

พ่อค้าจะต้องฆ่าเราแน่ ๆ จึงบอกให้เขาขึ้นไปก่อนแล้วจะส่งตะเกียงให้ทีหลัง พ่อค้า ๆ รู้ว่าเด็กรู้ทัน จึงไม่ให้เด็กขึ้นมาจากหลุม ว่าแล้วพ่อค้าก็ท่องคาถาปิดปากหลุมทรัพย์นั้นไม่ให้ใครมองเห็น เด็กอยู่ในหลุมได้แต่นั่งร้องไห้พลันมีอนันท์ก็ไปลูบตะเกียง 3 ครั้ง ก็ปรากฏมียักษ์ใหญ่โผล่ขึ้น ยักษ์คนนี้จะคอยรับใช้เจ้าของตะเกียง เพราะถือว่าเด็กคนนี้เป็นเจ้านายของมัน เด็กน้อยตกใจแต่ยักษ์ก็บอกว่า ไม่ต้องกลัวเด็กน้อยนี้เป็นเจ้านายของมัน เด็กจึงบอกให้ยักษ์พากลับบ้าน เมื่อเด็กพบกับแม่แล้วก็ตั้งใจร้องไห้ ยักษ์ก็คอยรับใช้จนเด็กเติบโตเป็นหนุ่มก็ได้ไปชอบกับลูกสาวเจ้าเมือง จึงให้แม่ไปขอให้เมื่อแม่ไปขอแล้วเจ้าเมืองนั้นบอกว่า ต้องเอาทองมา 20 เกรียน ช้าง 80 เชือก ม้า 80 ตัว จึงจะยกลูกสาวให้ แม่ไม่รู้อาจะไปหาที่ไหนมาให้พวกทหารในวังก็พากันหัวเราะเยาะชายหนุ่มกลับไปบ้านพร้อมกับแม่ก็ลูบตะเกียง 3 ครั้ง แล้วขอทอง 20 เกรียน ช้างม้าอย่างละ 80 ตัว หลังจากนั้นชายหนุ่มก็ได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าเมืองวันหนึ่งเกิดศึกชายหนุ่มไปรบกับข้าศึก แต่เก็บตะเกียงไว้ที่หัวนอน กล่าวถึงพ่อค้าเจ้าเสน่ห์ได้ร้องขายตะเกียงและขอซื้อตะเกียงเก่า ฝ่ายเมียของชายหนุ่มเห็นตะเกียงของผัวเก่ามากแล้วใช้งานไม่ได้จึงเอาไปแลกกับพ่อค้า เมื่อพ่อค้าได้ตะเกียงแล้วก็ลูบตะเกียง 3 ครั้งทำให้ยักษ์ออกมา จึงสั่งให้ยักษ์หอบเอาบ้านของชายหนุ่มนี้ไปอยู่กลางป่า เมื่อชายหนุ่มกลับมาจากศึกแล้วไม่เห็นตะเกียงและบ้านช่อง จึงไปตามพ่อค้า ๆ จึงเล่าความจริงให้ฟัง เขาจึงออกเดินทางไปตามหาบ้านของเขา เขาจึงอธิษฐานแล้วก็กลายร่างเป็นแมลงวัน บินไปที่บ้านของเขาที่อยู่บนยอดเขา กล่าวถึงพ่อค้าที่พยายามที่จะเอาเมียของชายหนุ่มมาเป็นเมียตน แต่ไม่มีบุญจึงไม่สามารถได้นางเป็นเมีย แมลงวันบินเข้าไปหานาง แล้วบอกให้นางเอายาพิษใส่ในอาหารให้พ่อค้ากิน เมื่อพ่อค้าตายแล้วเขาก็ได้ตะเกียงคืนแล้วให้ยักษ์ช่วยยกบ้านพากลับไปอยู่เมืองเช่นเดิม ทั้งคู่จึงอยู่กันอย่างมีความสุข

ดาซัง

หยัด สุตจินดา

มีสองสหายเป็นพ่อค้าสำเภา เมื่อไปค้าขายต่างแดนทั้งคู่จะนำเมียไปด้วย ในระหว่างเดินทางอยู่กลางแม่น้ำเรือเกิดรั่ว ทั้งสองจึงช่วยกันอุดรูรั่ว พอขึ้นฝั่งสองสหายนั้นเกิดผิดใจกันจึงคิดที่จะทรยศและโกงกัน โดยเพื่อนคนแรกนำเอาดินมาปั้นยัดที่รูดาซัง แล้วนำไปซังสิ่งของได้เงินมา 3 ตำลึง จึงให้เงินเพื่อนไปก่อน ส่วนคนแอบเอาดินออกแล้วซังสิ่งของขาย ได้เงิน 5 ตำลึง จึงซ่อนเงินไว้ 2 ตำลึง แต่เพื่อนได้สังเกตเห็นว่าจำนวนสิ่งของเท่ากัน ทำไมจึงได้เงินเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เขาจึงตั้งจิตอธิษฐานว่า หากผู้ใดไม่ซื่อสัตย์ ขอให้คาบอดดาจาว (ดาเข) สมัยนี้จึงเชื่อกันว่า ผู้ใดที่โกงดาซังผู้นั้นจะต้องคาบอดดาจาว

ดาบอดคนจั่งปู้ทางสิไป (ดาบอดใสไม่รู้หนทาง)

น้อย นาคชา

ท้าวสานกับท้าวสีมีบ้านใกล้กัน คนหนึ่งมีความตั้งใจใฝ่เรียน อีกคนหนึ่งไม่ต้องการเรียน พ่อแม่ของสานผู้ใฝ่เรียนก็อยากให้ลูกเรียนแต่ไม่มีเงินส่งเสีย พ่อแม่ของสีผู้ไม่สนใจเรียนก็ไม่สนับสนุนลูกให้เรียนหนังสือ โดยบอกเพื่อนบ้านว่าจะเรียนไปทำไม มันได้อะไรขึ้นมาครูเขาก็เป็นแล้วทหารก็เป็นแล้วตำรวจก็เป็นแล้ว อุปฌาย์อาจารย์ก็เป็นแล้วเราทำนาดีกว่า ลูกได้แต่ทำตามพ่อแม่ วันหนึ่งท้าวสานไปชวนท้าวสีไปบวชเรียนด้วยกันเพราะไม่ต้องเสียค่าเรียนมีหลวงพ่อก่านสอนฟรี ท้าวสีไม่ยอมไปแถมพูดจาเปรี้ยวเปรยเยาะเย้ยว่า เชิญไปเรียนเถอะใครจะเป็นอะไรก็เป็นฉันจะทำนาขายข้าวดีกว่า แล้วทั้งสองก็แยกย้ายกันไปคนละทาง สิบปีผ่านไปสามเณรสานก็เรียนจบกลับไปบ้านเพื่อจะไปบวชพระ ท้าวสีได้ทราบข่าวก็ไปต้อนรับ วันนั้นมีคนฆ่ากันตายเอาศพไปทิ้งไว้ที่ที่ของท้าวสี ผู้ใหญ่บ้านให้ชาวบ้านไปจับนายสี่ต่อหน้าสามเณรสาน แล้วตั้งข้อหาว่าฆ่าคนตายและจะต้องประหารชีวิต จึงเอามาสวมคอและมือ

นายสี นายสีเจอไม้นี้ก็ตกใจไม่รู้ทางออก จึงร้องให้กราบสามเณรसानให้ช่วย
สามเณรसानก็สงสารช่วยร้องห้ามพนักงานเหล่านั้นว่า อย่าทำอะไรก่อนจะตัดสิน
ปัญหาต่าง ๆ จะต้องมีการพยานและหลักฐานอันน่าเชื่อถือ ไม่ใช่กล่าวหากันอย่าง
ลอย ๆ แล้วเอาโทษ พนักงานจึงฟังสามเณรसानแล้วค้นหาพยานหลักฐาน จึง
ให้ท้าวสีเป็นอิสระ ท้าวสีจึงอยากบวชเรียนเพราะการมีความรู้ที่ดีจริง ๆ

ดาบอดค้ำช้าง

จวง มนต์ทิพย์

ที่บ้านหลังหนึ่งมีชายดาบอดอยู่ด้วยกันทั้งห้าคน ทั้งหมดรักกันและไม่
เคยทะเลาะเบาะแว้งกันเลย ชาวบ้านแถวนั้นก็รักและเมตตา วันหนึ่งชาย
ดาบอดทั้งห้าได้ข่าวว่ามีคนมาแหวะพักที่วัดและมีช้างมาด้วยหลายเชือก ชายทั้ง
ห้าจึงอยากจะไปดูช้าง เป็นวันนั้นทั้งหมดจึงพากันไปที่วัด ชายดาบอดคนที่หนึ่ง
ได้ไปค้ำช้างถูกตรงบริเวณวงช้าง แล้วคนที่สองก็เข้าไปค้ำช้างถูกตรง
บริเวณหางช้าง คนที่สามไปค้ำช้างถูกบริเวณขาช้าง คนที่สี่ค้ำตรงบริเวณหู
ช้าง คนที่ห้าค้ำถูกบริเวณเอวช้าง เมื่อทั้งหมดได้ค้ำช้างทุกคนแล้วจึงพากัน
กลับบ้าน ในระหว่างเดินทางกลับได้แหวะพักที่ไผ่ต้นไม้ใหญ่ แล้วพากันคุยกัน
เรื่องช้างที่พวกคนได้ไปค้ำ ชายคนแรกจึงบอกว่าช้างนั้นเหมือนปลิง ชายคน
ที่สองแย้งว่า ช้างนั้นเหมือนขนไม้กวาดมากกว่า ชายคนที่สามบอกว่าเหมือนบวบ
ลม แต่คนที่สี่บอกว่าเหมือนกระดิ่งผัดข้าว และคนที่ห้าบอกว่าช้างเหมือนฝ้ายบ้าน
ต่างคนต่างเถียงกันว่าตนถูก จนถึงขึงลงมือลงเท้ากันจนหัวล้างช้างแตก ขณะนั้น
มีชายคนหนึ่งเดินผ่านมาพอดี ชายดาบอดทั้งห้าจึงให้ตัดสินว่าใครถูก ชายผู้นั้น
จึงอธิบายว่าช้างมีลักษณะอย่างใด ทั้งหมดจึงเข้าใจและคิดได้ว่าถ้าเราไม่รู้
ในสิ่งใดจะต้องถามคนที่เขารู้จริงเสียก่อน ทั้งหมดจึงพากันกลับบ้าน

ดาพรานตี

ยุพดี จรรย์านนท์

ชายคนหนึ่งมีอาชีพล่าสัตว์ชื่อดาพรานตี มีภรรยากำลังท้องแก่ วันหนึ่งอาหารที่สะสมไว้ได้หมดลง แกจึงให้ภรรยาเตรียมเสบียงอาหารให้มีหมาภูลุยลาบ ยามาบ (ยาปราบผี) แล้วแกก็เดินทางเข้าป่าไปหาที่ดักชุมสัตว์เมื่อได้ที่เหมาะสมแล้วจึงทำห้างใกล้ที่หนองน้ำ ตกเย็นแกจึงขนเสบียงขึ้นไปบนห้างเพื่อรอให้สัตว์ป่าออกมาหากิน ปรากฏว่าวันนั้นไม่มีสัตว์ป่าร้องเลยเพราะมีป่าที่คุ้มครองสัตว์ป่าสั่งห้ามไม่ให้สัตว์ป่าร้อง ตกคึกดาพรานตีเห็นคนถือขี้ไต้มาจากทางบ้านของตน เมื่อเดินเข้ามาใกล้จึงได้ร้องบอกแกว่าเมียของแกจะออกลูก ดาพรานตีคิดว่าผู้หญิงคนเดียวทำไมจึงกล้าเดินในป่าและรอดจากการถูกเสือกัดคงจะไม่ใช่คนแน่นอน จะต้องเป็นผีที่ปลอมตัวมา เขาจึงไม่ขานรับ เมื่อผู้หญิงคนนั้นเดินใกล้เข้ามา เขามองลงไปจากบนห้าง เห็นหญิงคนนั้นปากกว้างฟันแหลมคมแล้วหน้าตาก็เปลี่ยนไปเป็นหน้าดาบิเดเบี้ยว ผมงก็ยาวลากดิน ไบหูเท่าใบตองกุง แล้วมันก็อ้าปากกว้างเข้ามาใกล้ดาพรานตี แกจึงยิงกระสุนลูกที่หนึ่งใส่ปากผีคนนั้น ผีได้ล้มลงนอนดิ้น ลักครู่ก็ลุกขึ้นมาบอกว่าบุหรีมวนที่มีงให้กูสูบนั่นกลิ่นแรงดี ขอสูดอีกสักมวน ผีมันจึงอ้าปากกว้างเข้าไปใส่ดาพรานตีอีกครั้ง แกจึงยิงปืนใส่ผีคนนั้นจนมันเข้าไปเซมาแล้วล้มลง มันจึงบอกกับดาพรานตีว่าอยากสูดอีกมวนแล้วมันจึงอ้าปากใส่ดาพรานตี ดาพรานตีคิดว่าคราวนี้ต้องตายแน่ ๆ เพราะเหลือกระสุนเพียงนัดเดียว ก่อนที่แกจะตัดสินใจยิงผีคนนั้นแกจึงตั้งจิตอธิษฐานนึกถึงพระคุณของพระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง ตลอดจนครูบาอาจารย์ทั้งหลาย แล้วจึงเล็งปืนไปที่ปากผีคนนั้น กระสุนนัดนี้ทำให้ผีสิ้นฤทธิ์แล้วตาย ลักครู่จึงมีเสียงสัตว์ป่าร้องดังระงมขึ้น ดาพรานตีจึงมองเห็นสัตว์ป่าออกมามากมาย วันนั้นเขาจึงล่าสัตว์ได้เนื้อจำนวนมาก แล้วเขาก็รีบกลับบ้านและได้แบ่งให้เพื่อนบ้านกินด้วย

ตาสายจอมเข้

เพ็ญศรี ศิริมูล

ตาสายเป็นคนที่ชอบหลับมีอาชีพจับปลา วันหนึ่งในช่วงบ่ายแก่ไปจับปลาแต่ก็แอบไปยืนหลับ ขณะนั้นมีสาวคนหนึ่งไปหาไข่มดแดงเพื่อมาทำอาหาร เมื่อสอยได้ไข่มดแดงและไข้จะตกลงในคุ้ง (ถังน้ำ) ที่เตรียมไว้แล้วมดแดงบางตัวจะไต่ตามไม้ตามมือถูกตัวบ้างบางตัวจะกัดตามผม ซอกซอนเข้าไปในเสื้อผ้า ส่วนนางนั้นได้รับความเจ็บปวดและเหลียวหากคนไม่มี จึงถอดเสื้อผ้าทั้งหมดเพื่อฆ่าตัวมดแดงพร้อมกับเกา พอจัดการเรียบร้อยแล้วสายตาของสาวนางนั้นจึงมองเห็นตาสายยืนตาก้างอยู่ นางจึงคิดว่าตาสายเห็นของฉันหมดแล้วซิ ตาสายจึงตอบไปว่า "อีนางข้าไม่ได้เห็นของแกหรอก เห็นแต่ตัวมดแดงเท่านั้น"

ตาสิงห์สามตา

เพ็ญศรี ศิริมูล

มีตาสกคนหนึ่งชื่อสิงห์ แต่ชาวบ้านเรียกว่าตาสิงห์สามตาเพราะแกมีแผลอยู่เหนือคิ้ว แกเป็นคนเร่ร่อนไม่มีที่อยู่อาศัย จึงไปขออาศัยอยู่กับวัดบ้านตะบัน ตอนนั้นมีสมภารชื่อหลวงพ่อมิมีนิสัยโหดร้ายเจ้าอารมณชอบคุด่าแต่ตรงไปตรงมา วันหนึ่งหลวงพ่อกั๊กชวนชาวบ้านสร้างกุฏิขึ้นหลังหนึ่ง สมัยก่อนการชักตึงไม้จะนิยมใช้หนังวัวหรือหนังควายที่แห้งบิดเข้าควันเป็นสามเกลียว แต่บังเอิญว่ามีชาวบ้านชื่อตาสินเป็นคนยืมไป ตาสินเป็นคนมีไหวพริบดี ที่นี้หลวงพ่อกั๊กใช้ตาสิงห์ไปเอาหนังสามเกลียวกับตาสินที่ยืมไป จึงเรียกตาสิงห์ให้ไปเอาหนังที่บ้านโยมอิน ตาสิงห์จึงไปบ้านตาสินและบอกตาสินว่า หลวงพ่อกั๊กให้มาเอาหนัง ตาสินจึงถามว่าหนังใคร ตาสิงห์จึงว่าหนังหลวงพ่อกั๊ก ตาสินจึงปฏิเสธว่าไม่ได้เอามา ตาสิงห์จึงกลับไปรายงานหลวงพ่อกั๊ก ๆ จึงให้ตาสิงห์ไปทวงใหม่ ตาสินก็ปฏิเสธหัวเต็ดตินขาดว่า คนไม่ได้เอาหนังของหลวงพ่อกั๊กมา ตาสิงห์จึงกลับวัดไปเล่าให้หลวงพ่อกั๊ก ฟัง หลวงพ่อกั๊กเป็นคนเจ้าอารมณจึงโมโหวิ่งไปบ้านตาสินทันที

แล้วทวงเอาหนังสือสามเกลียวที่ยืมวัดมาเมื่อวันก่อน ตาอินจึงบอกว่าตนไม่ได้เอาหนังสือของหลวงพ่อกลับมา แต่ยืมหนังสือสามเกลียวมาจริง ๆ จึงเอามาคืนให้หลวงพ่อกลับวัดจึงค่านายสิงห์ที่เป็นคนโง่ เชอซา แล้วไล่ออกจากวัด ตาสิงห์จึงไปอาศัยกับปู่ตาย วันหนึ่งปู่ตายพาชาวบ้านไปช่วยกันเกี่ยวหญ้าเพื่อมุงหลังคาบ้านพอดีตาอินก็มาด้วย ตาสิงห์ก็ร่วมกับชาวบ้าน ตาอินเป็นคนที่มีนิสัยชอบเอาเปรียบเพื่อนนิด ๆ หน่อย ๆ และชอบแซะเขื่อน จนชาวบ้านตั้งฉายาว่าอินแซ เมื่อแกเกี่ยวหญ้าได้หน่อยเดียวก็บอกเพื่อนว่าปวดท้องถ่าย ไปถ่ายก็ใช้เวลาานมากจนงานเกือบเสร็จก็จึงกลับมา ตาสิงห์เห็นดังนั้นจึงคิดว่าจะพูดให้ตาอินหน้าแตกเพื่อเป็นการแก้แค้น จึงพูดขึ้นว่าแกไปซื้อขี้คงจะซื้อใหญ่ซื้อยาวซื้อหัวซื้อพญาจริง ๆ นะ ตาอินได้ยินดังนั้นจึงตอบทันควันว่า ดีกว่าคนซื้อเล็กซื้อน้อยซื้อข้าคนอื่นเขา ตาสิงห์ได้ยินดังนั้นจึงโกรธจัด

ตาเหลว

กัลยา คุณทะวงษ์

มีทิดคนหนึ่งสึกออกมาใหม่ ๆ เป็นคนขี้เกียจไม่ค่อยรับผิดชอบ วันหนึ่งเป็นช่วงหน้ามะม่วง พวกหนุ่มสาวจะชวนกันไปเก็บมะม่วงในป่า แล้วหนุ่มสาวจึงนัดกันแล้วไปชวนไอ้ทิดด้วย ไอ้ทิดรับอาสาที่จะสานตะกร้าเพื่อไปใส่มะม่วง แต่ถึงวันนั้นไอ้ทิดฟังจะไปหาตอกและคิดว่าจะเอาไปนั่งสานที่ได้ต้นมะม่วงคงจะเสร็จทันเวลา แต่พอเพื่อน ๆ ชื่นต้นมะม่วงจนได้มะม่วงมากมาย ตะกร้าที่เขาสานนั้น ฟังจะสานได้นิดเดียว พวกเพื่อน ๆ เห็นว่าน่าจะตั้งชื่อให้เขาใหม่ว่าตาเหลว (มาจากคนที่เหลวไหล)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำนานธาตุถาดทอง

ประวัติโบราณวัตถุของตำบลตาดทอง

ตามตำนานกล่าวไว้ว่า เจ้าเมืองขอมทางอีสานตอนใต้ได้ทราบข่าวว่ามีการสร้างเจดีย์ขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุทางด้านอีสานเหนือ (พระธาตุพนมในปัจจุบัน) ด้วยแรงศรัทธาในพระบรมพุทธรศาสนาและอยากจะสร้างกุศลในครั้งนี้ จึงได้เกณฑ์ไพร่พลออกเดินทางพร้อมนำทองคำและของมีค่า เช่น ถาดทองคำ เพื่อที่จะนำไปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเจดีย์ เมื่อเดินทางมาถึงบริเวณบ้านตาดทองจึงได้ทราบว่ามีการสร้างเจดีย์นั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครั้นจะนำสิ่งของเหล่านี้กลับไปก็ไม่มีความสะดวกเช่นนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นเจ้าเมืองขอมจึงได้ให้ไพร่พลที่ร่วมเดินทางมาด้วยสร้างเจดีย์ขึ้น โดยครอบถาดทองคำที่นำมาและให้ชื่อว่า "ธาตุถาดทอง" ต่อมาหมู่บ้านแห่งนี้ก็เลยได้ชื่อว่าบ้านถาดทองตามชื่อเจดีย์ และทางราชการได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น "บ้านตาดทอง" ดังปรากฏในปัจจุบัน

ตำนานบ้านฉกาจ

สนอง ไกสยและคณะ

แต่ก่อนว่ากันว่าบ้านฉกาจเป็นบ้านป่าเมืองคอนใช้ชีได้จุดไฟ ประชาชนมีอาชีพทำนาหาหิน มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งไปหาของป่าและเก็บหินเจอเสื่อ ๆ ไล่กัดจนได้ผลกลับมาทุกคนและต่อมาเสื่อร้ายก็ออกราวีชาวบ้านที่ไปหาของป่ามาขายจนเป็นที่เข็ดขยาดกัน จึงเล่าลือกันว่าเป็นบ้านที่มีเสื่อตุ ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านเสื่อกัด เมื่อเรียกไปนาน ๆ ชื่อจึงหดสั้นกลายเป็นบ้านสะกาด ๆ คนรุ่นหลัง ๆ และทางราชการจึงแต่งตั้งชื่อว่า ฉกาจ จนกระทั่งทุกวันนี้

ตำนานบุญบังไฟ

สมชาย มาลัย

ตำนานว่า ในสมัยบรรพกาล เมื่อพระโพธิสัตว์เสวยชาติเกิดเป็นคันทาก (คางคก) อาศัยอยู่ใต้ต้นโพธิ์ศรีสามกิ่ง แม้จะเป็นเพียงคางคกแต่ด้วยคุณงามความดีของพญาคันทาก ทำให้สัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลายต่างพากันเลื่อมใสศรัทธาคางคกเป็นอย่างมาก จนพญาแถนอยู่บนสวรรค์เกิดความอิจฉาริษยาจึงบรรดาลให้ฝนแล้งติดต่อกันนานถึง เจ็ดปีเจ็ดเดือน เป็นผลให้สัตว์น้อยใหญ่ที่อาศัยอยู่บนโลกมนุษย์พากันอดอยากและล้มตายเป็นเบือ คงเหลือแต่ตัวที่แข็งแรงทรหดอดทนเท่านั้นที่ยังมีชีวิตรอด สัตว์ทั้งหลายจึงพากันไปรวมตัวที่ต้นโพธิ์ศรีสามกิ่ง แม้จะเป็นคางคกแต่สัตว์ทั้งหลายก็ศรัทธา นับถือ จึงพากันมาปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี แล้วในที่ประชุมก็เห็นพ้องต้องกันว่า การขอร้องให้พญาแถนส่งฝนมายังโลกแต่โดยดีเห็นที่จะยากคงจะเหลือวิธีสุดท้ายคือ ต้องทำสงครามเท่านั้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าชาวโลกก็มีความสามัคคีไม่ย่อท้อยอมแพ้ต่อพญาแถนง่าย ๆ เมื่อเห็นพ้องต้องกันแล้วที่ประชุมก็ส่งพญานาคและไพร่พลขึ้นไปรบกับพญาแถนบนสวรรค์ให้เป็นทัพแรก แต่กองทัพพญานาคพ่ายแพ้ถูกพญาแถนใช้ดาบไล่ฟัน จนเป็นลายตามตัวหนักกลับมา พญาต่อแถนจึงรับอาสาขึ้นไปรบกับพญาแถนอีก แต่ถูกฟันตายพร้อยไปหมด ในที่สุดพญาคันทากจึงตัดสินใจรบกับพญาแถนเอง โดยวางแผนการรบอย่างรอบคอบ ชั้นแรกให้พญาปลวกและบริวารทั้งหลายทำจอมปลวกเป็นถนนขึ้นไปถึง เมืองพญาแถนเสียก่อน ชั้นที่สองส่งพญามอดทั้งหลายเดินทางเป็นแนวหน้าขึ้นไปกัดเจาะตามอาวุธ หอก ดาบ แหวน หลาว ง้าว ฯลฯ ของพญาแถนฝ่ายศัตรูให้เสียหายเสียก่อน ชั้นที่สามส่งหน่วยกล้าตาย เช่น แมงงอด (แมลงป่อง) ชีเข็บ (ตะขาบ) แมงเงา (แมลงป่องข้าง) เป็นต้น ขึ้นไปซ่อนตัวตามกองหินและเสื้อผ้าของพญาแถน ครั้นแล้วกองทัพใหญ่ที่มีพญาคันทากเป็นแม่ทัพก็เคลื่อนพลยกไปรบกับพญาแถน แต่คราวนี้พญาแถนเอาชนะผู้มาท้ารบไม่ได้ง่าย ๆ เหมือนอย่างครั้งก่อน ๆ เพราะพอเริ่มจะออกรบพวกทหารก็ถูกบรรดาแมลงที่มีพิษที่ซ่อนตัวอยู่ในเสื้อผ้ากัดต่อยจนเจ็บปวดระงมไปทั้งกองทัพ ยิ่งเวลาออกรบเข้าประจันบานกัน อาวุธของกองทัพพญาแถนต่างผุพัง

ใช้การไม่ได้ พญาคันคากได้ที่ใช้ปอบาศที่นำมาคดองคอปญาแทนให้ตกจากหลังข้างและจับตัวไว้ได้ ในที่สุดพญาแทนจึงยอมแพ้และให้สัญญาว่าจะทำฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล โดยกำหนดว่าเมื่อชาวโลกจูดบั้งไฟขอฝนขึ้นไปพญาแทนจะรับรู้ก็จะส่งฝนตกลงมาเมื่อมีน้ำฝนพอบลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร แล้วก็ให้ภบเจียดต้องอ่างร้องระงมขึ้นไปถึงสวรรค์ พญาแทนได้ยินก็จะให้ฝนค่อย ๆ หยดตก

ตำนานเมืองฟ้าแดดสงยาง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

พญาจันทะราชกษัตริย์แห่งเมืองเชียงโสมไปล่าเนื้อในป่า ไปพบกวางทองซึ่งพระอินทร์แปลงกายมา พญาจันทะราชตามกวางทองจนพลัดจากหมู่ข้าราชการหลงทางอยู่ในป่าต้องเสวยผลไม้เป็นอาหารรอนแรมอยู่ในป่าหลายวัน จึงไปพบเมืองฟ้าแดดแล้วเข้าไปพักในศาลานอกเมือง ทรงทราบข่าวว่าพญาฟ้าแดดมีธิดาสาวสวยชื่อนางฟ้าหยาดมีอายุสิบหกปี พระบิดาสรางปราสาทราชมณเฑียรให้อยู่กลางน้ำแล้วจัดนางสนมกำนัลคอยพิทักษ์เป็นอย่างดี เมื่อพญาจันทะราชทราบดังนั้นก็อยากได้นางเป็นมเหสี จึงอ้อนวอนให้พระอินทร์ช่วยอุ้มไปสู่สม พระอินทร์ร่อนอาสน์จึงช่วยให้อยู่กับอย่างลับ ๆ จนกระทั่งนางฟ้าหยาดตั้งครรภ์ พญาจันทะราชจึงกลับเมืองเชียงโสม แล้วส่งขุนนางผู้ใหญ่มาสู่ขอ แต่พญาฟ้าแดดรู้ระแคะระคายว่าลอบเป็นชู้กับลูกสาวตนจึงโกรธมาก เพราะถือว่าทำผิดประเพณีของกษัตริย์จึงไม่ยอมยกให้ พญาจันทะราชไม่พอใจจึงเกณฑ์ทัพใหญ่มาตีเมืองฟ้าแดด แต่ต้องพ่ายแพ้และได้เสียชีวิตในการชนช้างด้วย นางฟ้าหยาดเสียใจจนตรอมใจตาย พญาฟ้าแดดจึงจัดการศพทั้งสองคนอย่างสมเกียรติ เมืองเชียงโสมจึงต้องส่งส่วยให้เมืองฟ้าแดดตั้งแต่นั้นมา พญาธรรมกษัตริย์ผู้น้องพญาจันทะราชได้ครองเมืองเชียงโสม ต่อมาได้ประมาทหกปีจึงยกทัพมาตีเมืองฟ้าแดดเพื่อเป็นการแก้แค้นแทนเชษฐา เมืองฟ้าแดดพ่ายแพ้ในการทำสงครามครั้งที่ 2 ต้องส่งส่วยให้เมืองเชียงโสมตั้งแต่นั้นมา

ตำนานเมืองเวียงจันทน์และเมืองนครราชสีมา

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

มีพระมหากษัตริย์องค์หนึ่งจะขึ้นครองเมือง ได้มีรับสั่งให้นายจันทน์ไปหาหน้กราชสีห์ยื่นตายมาให้ผีหนึ่ง นายจันทน์ไปเที่ยวหาในป่าทั่วทิศทั่วแดน ก็หาไม่ได้ จนไปถึงชายทะเลแห่งหนึ่งพบต้นไทรใหญ่ได้ร่มไทรนั้นมีฤทธิพระยาหนุมานเจ้าศีลภาวนาอยู่ ก็เล่าความจริงให้ฟังและขอให้ฤทธิช่วยหาราชสีห์ยื่นตายให้ด้วย ฤทธิรับปากว่าจะหาให้ นายจันทน์จึงขออาศัยอยู่ใต้ร่มไทรด้วย จนกว่าจะได้หน้กราชสีห์มา ขณะนั้นบริวารที่ออกหากินตามคำสั่งของพระยาหนุมานกลับมา ได้กลิ่นมนุษย์ก็ตามว่า ได้กลิ่นมนุษย์จากที่ไหน มีมนุษย์แถวนี้หรือ พระยาหนุมานตอบว่ากลิ่นมนุษย์ติดมากับตัวท่านนั้นแหละ เพราะท่านไปหากินในแดนมนุษย์ ที่นี้ไม่มีหอรอกเมื่อบอกเช่นนั้นบริวารก็เจียบไป ถึงเวลาเช้าพวกบริวารออกไปหาอาหาร พระยาหนุมานสั่งว่าถ้าพบราชสีห์ยื่นตายอยู่ ให้แสร้งออกมาให้ด้วย เราอยากได้ พวกบริวารออกไปหากิน ก็พบราชสีห์ยื่นตายจริง ๆ จึงแสร้งมาให้พระยาหนุมาน ๆ เอาไปพันรอบตัวนายจันทน์ แล้วจับนายจันทน์เหวี่ยงไปตกที่เมืองเมืองหนึ่งมีชื่อภายหลังว่าเหวียงจันทร์ ต่อมาเรียกเพี้ยนไปเป็นเวียงจันทน์มาจนทุกวันนี้ นายจันทน์ได้ออกเดินทางกลับบ้านเรือนตน แต่ราชสีห์มันหนักก็เลยเอาไม้คอนหน้กราชสีห์ พอมมาถึงเขาก่าล้งจะฝั่งหลักเมืองพอดิ เขาก็ห้ามไม่ให้คนชื่อจันทน์อยู่ขณะเวลาเขาเรียก พอนายจันทน์คอนหน้กราชสีห์มาถึง เขาก็เรียกชื่อนายจันทน์ พอดิ นายจันทน์ไม่รู้เรื่องจึงขานรับ เขาเลยจับนายจันทน์ฝั่งลงไปกับหลักเมืองทั้งเป็น ๆ ต่อมาเมืองนี้จึงได้ชื่อว่า เมืองคอนหน้กราชสีห์และเรียกเพี้ยนว่า เมืองนครราชสีมาจนทุกวันนี้

ตำนานอำเภอจอมพระ

ยุพดี จรัญยานนท์

สาเหตุที่ชื่อ "จอมพระ" ไม่สามารถอ้างอิงได้แน่นอนได้แต่เป็นตำนานของชาวบ้านได้เล่ากันมาหลายตำนานว่า เมื่อชาวส่วยมาตั้งถิ่นฐานในดินแดนนี้

ได้พบปราสาทหินและมีเทวรูปประดิษฐานในปราสาทหิน เนื่องจากได้พบสิ่งอันควรบูชาเช่นนี้ จึงได้ขนานนามชื่อของหมู่บ้านที่มาตั้งถิ่นฐานใหม่นี้ว่า "จอมพระ" ซึ่งถือว่าเป็นปูชนียสถานสำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอจอมพระ อีกตำนานหนึ่งเล่าว่าการเดินทางอพยพของชาวส่วย ในครั้งแรกนั้นมีพระภิกษุร่วมเดินทางมาด้วยรูปหนึ่ง เมื่อมาถึงจึงนิมนต์ท่านให้พักในปราสาทหินดังกล่าว พระภิกษุรูปนี้เป็นที่เคารพนับถือของบรรพบุรุษชาวสุรินทร์ จนได้รับการยกย่องถึงขนาดเป็น "จอม" แห่งพระภิกษุของที่นี่เพราะท่านได้กระทำคุณความดีอบรมสั่งสอนให้ผู้คนมีศีลธรรม จึงตั้งชื่อสถานที่นี้ตามชื่อภิกษุนั้นเอง ส่วนอีกตำนานหนึ่งเล่าว่า มีการทำสงครามระหว่างเจ้าลันทองบุตรเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชกับเจ้ากาฬสาฎกเศรษฐีเมืองเดียวกัน บุตรเศรษฐีสู้ไม่ได้จึงหนีมาอยู่ปราสาทหลังนี้ เมื่อเจ้าลันทองเนรมิตกายให้ใหญ่โตเท่าปราสาทยื่นมือจับขยุ้มเอาตัวกาฬสาฎกซึ่งซ่อนอยู่ในปราสาท เมื่อจับได้จึงแผลงศรปักที่ทรวงอก เรื่องดังกล่าวเป็นตำนานของเทวรูปที่สถิตย์อยู่ ณ ปราสาท จับไปแผลงศรปักที่ทรวงอก เรื่องดังกล่าวเป็นตำนานของเทวรูปที่สถิตย์อยู่ในปราสาท ชาวส่วยเรียกเจ้าลันทองว่า "พระ" และลักษณะอาการของเจ้าลันทองที่ขยุ้มจับกาฬสาฎกว่า "จอม" หรือ "โจอม" จึงได้ขนานปราสาทจอมพระ แต่ในปัจจุบันเทวรูปดังกล่าวไม่มีเข้าใจว่าถูกขโมย เจ้าจอมพระจึงสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ประดิษฐานไว้แทนในบริเวณที่เป็นวัดปราสาทจอมพระในปราสาทนี้

ตำนานอุรังคธาตุ

พจน.ประมวญ มารค

จากตำนานอุรังคธาตุเท่าที่จำได้คล้ายคลึงคล้ายคลึงว่า เมื่อพระมหากัสสปะสร้างเจดีย์พระธาตุพนม พวกผีที่อาศัยอยู่แถวนั้นต่างตกใจวิ่งหนีลงแม่น้ำโขงไปถึงทะเล (สมุทร) แล้วซ่อนตัวที่แก่งลิผี เท่าที่จำได้อีกเหมือนกัน สี่หรือสี่แปดว่า ซ่อน หรือบางที่แปลว่า ดักปลาแก่งลิผีจะแปลว่า พวกผีตกใจวิ่งหนีไปดักปลา หรือไปซ่อนก็ตามที่นาสนใจคือว่าสมุทรนี้มาถึงแก่งลิผี จะหมายความว่า

ในสมัยนั้นแผ่นดินยังไม่งอกออกไป อย่างปัจจุบันหรือหมายความว่า เป็นแหล่ง สะเทินน้ำสะเทินบก น้ำขึ้นก็เป็ยกน้ำลดก็แห้งมดกินปลา แก่งลิผีหรือที่เรียกว่า แก่งโขนขึ้นไปประมาณ 100 ไมล์ มีแก่งเขมรัฐ ตั้งอยู่ในแม่น้ำตอนที่เป็นเขต บันแดนไทยลาว ปากแม่น้ำมูลอยู่ใต้แก่งนี้เล็กน้อย แต่แม่น้ำโขงในช่วงระหว่าง แก่งเขมรัฐและแก่งโขนใช้เดินเรือไม่สะดวกหรือไม่ได้เลย ใต้แม่น้ำโขงลงไป ในเขตกัมพูชามีแก่ง ซาบอ ระยะทางจากแก่งเขมรัฐถึงแก่งซาบอ ยาว 200 ไมล์ จึงเป็นระยะทางที่ใช้แม่น้ำโขง เป็นสายทางเดินเรือไม่ได้ ถ้าชาวเขมร ที่อยู่ในเขตวัตถุจะอพยพออกจากถิ่นของตน จะไปเหนือหรือลงใต้จะต้องเดิน ด้วยเท้า จะใช้เรือขึ้นส่งแม่น้ำโขงไม่ได้จะอพยพไปทางตะวันออกก็ไม่ได้ เพราะติดเทือกเขาอานัม จะไปได้ก็ทางตะวันตกหรือทางตะวันตกเฉียงใต้ สองทางนี้ก็ไปปะทะกับพวกไทยลาวที่อยู่ก่อนแล้ว เรื่องในประวัติศาสตร์มีตัวอย่าง

ต้นตอ

หยุย ศรีวงศ์

มีตำแหน่งหนึ่งชาวบ้านเรียกว่าถ้ำเสือน้อยเพราะมีเสืออาศัยอยู่ในถ้ำ นั้น วันหนึ่งมีดาหลานออกไปเลี้ยงควาย เมื่อปล่อยให้ควายหากินหญ้าแล้ว ดาหลานก็พากันไปหาหน่อไม้ไร่ จึงเดินไปเรื่อย ๆ ใต้หน่อไม้จำนวนมาก เมื่อ ถึงบริเวณหน้าถ้ำพบเสือออกมาจากถ้ำ พอดีและเสือได้กระโดดตะครุบดาหลาน ทั้งสองจึงวิ่งหนีไม่คิดชีวิต จนชาวบ้านเล่าลือกันในเรื่องเสือ ทุกคนหวาดกลัว ไปหมด จนเวลาผ่านไปมีคนแก่ 4-5 คนและหญิงสาวผู้หนึ่งพากันไปหาหน่อไม้ ทางนั้นพอดี จึงเดินหากอไผ่ไปเรื่อยและบังเอิญว่าหญิงสาวคนนั้นได้ตัดออกมา เสียงดัง "บึง" พวกคนแก่ได้ยินเสียงแว่ว ๆ เข้าใจว่าเป็นเสียงของเสือ จึง พากันวิ่งหนีกระเจิดกระเจิงหญิงสาวนั้นวิ่งไปด้วยตกไปด้วย คนแก่เข้าใจว่า เป็นเสือวิ่งไล่ตาม วิ่งไปจนเหนื่อยหอบจึงพากันหยุดพักและหญิงสาวนางนั้นก็ ตดออกมาอีกครั้ง ทุกคนจึงรู้ว่าเป็นเสียงตดแล้วถามว่านางวิ่งทำไม นางจึง

ตอบว่าก็เห็นวิ่งก็วิ่งตาม จากเหตุการณ์นั้นทำให้คนแก่ทั้งหมดต้องทำการสู่วิว
เรียกขวัญกลับคืน

ตุ๊กแกทำไมหลังลาย

สุวรรณ คอกจันทร์กลางและคณะ

ยังมีตุ๊กแกตัวน้อยตัวหนึ่งอาศัยที่โคนต้นไม้ในป่า วันหนึ่งเรไรที่อยู่ใน
ปากก็ได้ร้องส่งเสียงดังไปทั่วฟ้า เสียงนั้นมีความไพเราะมากจนพระอินทร์ที่อยู่
บนสวรรค์ต้องลงมาฟังเสียงที่บนโลกมนุษย์ และอยากจะรู้ว่าเป็นเสียงของสัตว์
ชนิดใด พระอินทร์เห็นตุ๊กแกตัวน้อยอยู่บนต้นไม้ พระอินทร์จึงถามตุ๊กแกว่าเป็น
เสียงของเจ้าหรือไม่ ตุ๊กแกไม่สามารถร้องได้จึงได้แต่เงิบอึ่ง พระอินทร์รู้ว่า
ตุ๊กแกโกหก จึงไม่โหดให้ตุ๊กแก ได้เอาแสมาพาดบนหลังตุ๊กแกจนนับครั้งไม่ได้
ในปัจจุบันนี้ทำให้ตุ๊กแกมีตัวลายตั้งแต่ต้นเป็นต้น

เต่ากระดองแตก

สอางค์ศรี บำรุงสงฆ์

มีเต่าตัวหนึ่งเป็นเพื่อนเกลอกับงูทั้งคู่ไปเที่ยวหากินด้วยกัน วันหนึ่ง
เจ้างูได้ชวนเต่าไปเที่ยวบ้านของคนซึ่งอยู่บนยอดตาล เต่าจึงบอกว่าตนไม่
สามารถที่จะขึ้นบันไดบ้านของงูได้ เนื่องจากสูงมากงูจึงบอกว่าจะพาไปเอง
โดยให้เต่าคาบหางงูขึ้นไปบนบ้าน เต่าจึงคาบหางงูขึ้นไปจนถึงบ้าน ซึ่งเมีย
ของงูได้ออกมาต้อนรับและถามเต่าว่า "อ้าวพ่อเต่ามาด้วยกันหรือ" ฝ่ายเต่า
จึงลืมหูลืมตาไปตอบว่า "ใช่แล้ว" เท่านั้นเองเมื่อเต่าพูดปากกำลังคาบหางงูอยู่
ทำให้หล่นจากต้นตาลและกระดองของเต่าแตก นับตั้งแต่นั้นมาเต่าจึงมีกระดอง
ลายจนถึงทุกวันนี้

เต่ากับกระรอก

ปรีชา อุดระกูล

มีกระรอกสองตัวเมียวทำรังอยู่บนต้นตาลใหญ่ บางเวลาจะลงมาหากินที่พื้นดินข้างล่าง วันหนึ่งกระรอกได้พบเต่าตัวหนึ่งคลานมา จึงผูกสมัครเป็นเพื่อนรักกัน วันหนึ่งเมียวของกระรอกปวดท้องจะออกอุจจาระแต่ทำอย่างไรลูกก็ไม่ออกมาสักที ตัวกระรอกจึงไปหาเต่าให้มาช่วยเผื่อว่าเต่าจะมีเวทมนต์คาถาพอที่จะช่วยเหลือได้ แต่เต่าบอกว่าเราไม่สามารถจะปีนขึ้นต้นตาลได้ พอกระรอกจึงบอกให้เต่ากัดหางกระรอกขึ้นไปและสั่งว่าห้ามพูดในขณะที่กำลังจะขึ้นต้นตาล กระรอกได้พาเต่าขึ้นไปถึงยอดตาล เมียวกระรอกได้หักทลายเต่าที่เป็นเพื่อนเกลอของตัว ทำให้เต่าล้มตัวพูดหักทลายตอบ จึงทำให้ตกลงจากต้นตาล เลือดของเต่ากระเด็นไปติดรักแร้ของคน เรียกว่าซีเต่า เนื้อของเต่ากระเด็นไปติดท้ายทอยคนเรียกว่าก้นเต่า เนื้อหนังของเต่ากระเด็นไปตกในสระกลายเป็นผักดับเต่า จนทุกวันนี้สมเด็จพระอัมรินทร์ราชามีความเมตตาต่อเต่า เพราะแต่ก่อนเต่าไม่มีเกล็ด จึงให้พระอินทร์มาปะติดปะต่อกันเข้าแล้วให้เต่ามีชีวิตเช่นเดิม

เต่ากินทอง

ยุพดี จรรย์านนท์

มีสามีภรรยาคู่หนึ่งฐานะยากจน มีอาชีพสานตะกร้าขาย ตรงบริเวณหน้าบ้านของเขามีต้นไทรใหญ่ต้นหนึ่ง ที่ได้ต้นไทรใหญ่นั้นมีก้อนหินใหญ่โผล่ขึ้นมาจากพื้นดินเล็กน้อย วันหนึ่งผู้เป็นสามีกลับมาจากตัดไม้ไผ่ ก็เหน็ดเหนื่อยจึงเผลอนอนหลับที่หินก้อนนั้น ตกตึกหินก้อนนั้นก็พาเขาเหาะขึ้นบนอากาศ แล้วหินก็กลายเป็นเต่าทอง เขาจึงตกใจตื่นเกาะหลังเต่าไว้แน่น เต่าพาเขาไปทางทิศตะวันออกเป็นที่ที่ดวงอาทิตย์ขึ้น เมื่อถึงแล้วเต่าได้เหาะลงพื้นดิน เขาเห็นเต่าจำนวนมากกำลังกินทอง เต่าตัวที่เขาไปด้วยก็มากินทองเช่นกัน ขณะที่เต่ากินทองเขาจึงเท้าคืบเอาทองใส่ผ้าขาวม้าจนเต็มห่อ เมื่อเต่ากินอิ่มก็เหาะ

กลับที่เดิม ชายหนุ่มเมื่อถึงบ้านแล้วก็นำทองไปขายจนมีฐานะร่ำรวย ชาวนี้นั้นแพร่หลายจนเพื่อนของเขาที่มีฐานะยากจนได้มาตาม เมื่อทราบความจริงแล้ว เขาจึงมานอนที่ก้อนหินก้อนนั้น เตรียมผ้าขาวม้าไปห่อทองห้าผืน เมื่อเต่าพาหะไปถึงที่เต่ากินทอง เขาตื่นตื่นดีใจมาก แล้วผลิผลามกระโดดลงจากหลังเต่าไปโกยทองใส่ห่อผ้าจนเต็ม เมื่อได้ทองแล้วก็จะกลับขึ้นหลังเต่าตัวเดิม แต่เขาก็จำเต่าตัวนั้นไม่ได้เสียแล้ว เขาจึงตัดสินใจปีนขึ้นบนหลังเต่าตัวที่ใหญ่ที่สุดเมื่อเต่าตัวนั้นกินอิ่มแล้วจะต้องปีนกลับไปยังที่เดิมของตน เต่าใหญ่จึงพาเขาไปที่กลางมหาสมุทรจมดิ่งลงในมหาสมุทร เขาจึงเป็นอาหารของปลาตัวใหญ่

เต่าคำ

สุวรรณภูมิ ดอกจันทร์กลางและคณะ

ชายคนหนึ่งมีเมียสองคนมีเมียหลวงกับเมียน้อย เมียน้อยนั้นเป็นเป่า (ผีชนิดหนึ่ง) วันหนึ่งทั้งสามคนพากันไปหาปลา ถ้าผิวโยนปลาตัวใหญ่ให้ใส่ช่องเมียน้อยก็แอบกินจนหมด ส่วนเมียหลวงเมื่อได้ปลามากก็จะเก็บใส่ช่องจนเต็ม เมียน้อยนั้นมีความอิจฉาเมียหลวงอยู่แล้วจึงขโมยเปลี่ยนช่อง ของเมียหลวงมาเป็นของตน เมื่อผิวขออุปลาของเมียทั้งสอง เมียหลวงไม่มีปลาผิวจึงเข้าใจว่าเมียหลวงเป็นผีเป่าจึงเตะเมียหลวงตกน้ำตาย ส่วนผิวและเมียน้อยก็พากันกลับไปบ้าน ลูกของเมียหลวงไม่เห็นแม่จึงตามหา เมียน้อยจึงบอกว่าแม่ตกน้ำตายแล้ว จากนั้นลูกของเมียหลวงก็ถูกรังแกให้ทำงานอย่างหนัก ส่วนลูกของเมียน้อยนั้นไม่ได้ทำงานเลย ส่วนเมียหลวงตายไปแล้วก็เกิดเป็นเต่าทองคำ ลูกเมียหลวงรู้ว่า เป็นแม่จึงดีใจและไปหาเต่าทุกวัน เมียน้อยรู้ความจริงจึงหลอกให้ลูกเมียหลวงไปเอาเต่าทองคำมาเลี้ยงที่บ้าน และเมียน้อยก็แกล้งป่วยอย่างหนัก ถ้าจะหายได้ก็ต้องกินแกงเต่าทองคำ นางจึงฆ่าเต่าทองคำมาทำเป็นอาหาร ต่อมาเมียหลวงก็ได้ไปเกิดเป็นต้นโพธิ์ศรีใหญ่ทองคำ ลูกสาวรู้ว่า เป็นแม่จึงไปเฝ้าทุกวัน วันหนึ่งลูกเมียหลวงไปเฝ้าต้นโพธิ์ศรีทองคำตามปกติ มีเจ้าชายเมืองหนึ่งผ่านมา เห็นเข้าก็เกิดความพึงพอใจขอแต่งงานด้วย ส่วน

เมียน้อยรู้ว่าต้นโพธิ์ศรีทองคำนั้นเป็นเมียหลวงที่มาเกิดใหม่ก็จะไปตัดต้นไม้เสีย แต่พอดีเจ้าชายมาช่วยไว้ทันจึงฆ่าเมียน้อยเสีย ลูกสาวของเมียหลวงจึงได้แต่งงานกับเจ้าชายและครอบครองเมืองอย่างมีความสุข โดยมีต้นโพธิ์ศรีทองคำเป็นคู่บ้านคู่เมืองตลอดมา

เต่าทะเล

คำขวัญ ศรีศักดิ์นอก

ในอดีตกาลนานมาแล้วในป่าแห่งหนึ่งมีสระอยู่สระหนึ่ง สระนี้เป็นที่ ๆ พวกสัตว์ต่าง ๆ มาพักผ่อนเล่นน้ำอย่างสนุกสนาน มีเต่าตัวหนึ่งอาศัยอยู่บริเวณนี้ เต่าตัวนี้จะเป็นเพื่อนสนิทกับหงส์สองตัวที่บินมาจากป่าหิมพานต์มาหากินและเล่นน้ำที่นี่เสมอ เมื่อหงส์มาที่ไรก็จะเล่าเรื่องป่าหิมพานต์ให้เต่าฟังเสมอ จนเต่าอยากไปเที่ยว หงส์จึงรับอาสาพาไป โดยหงส์สองตัวคาบไม้คนละด้าน แล้วให้เต่าคาบตรงกลางแต่หงส์ได้กำชับว่าให้เต่ารักษาปากให้ดีจึงจะปลอดภัย เมื่อหงส์พาบินไปชมเมืองต่าง ๆ รวมทั้งป่าหิมพานต์ เต่าตื่นตื่นดีใจมากทั้ง ๆ ที่อยากจะพูดแต่ก็ต้องระงับปากไว้ จนกระทั่งบินผ่านเมืองหนึ่งเด็ก ๆ มองเห็นเต่าบินกับหงส์จึงพากันวิ่งและร้องเรียกกันมาดู เต่าได้ยินเสียงเด็กเกิดความโมโหและรำคาญจึงร้องตะโกนคำเด็กออกไปว่า "ไม่เคยเห็นเต่าหรือไง" พอเต่าอ้าปากพูดเท่านั้นร่างของเต่าก็หล่นลงมาจากอากาศกระทบพื้นดิน ทำให้กระดูกของมันออกมาอยู่นอกเนื้อจนกระทั่งทุกวันนี้ เราจึงเรียกกระดูกของเต่าว่า กระดองเต่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โตอุบาร์ท (ตัวอุบาร์ท)

ทรงพล กาญจนรังษิษย์

ที่เมืองมัทธา พระเจ้าพรหมทัตปกครองเมือง ในแต่ละปีจะต้องเสด็จดูรอบ ๆ พระนครเพื่อดูแลทุกข์สุขของชาวบ้าน ปีนี้ได้ออกเยี่ยมชาวบ้าน พบบ้านหลังใหญ่หลังหนึ่งแต่เป็นบ้านร้าง เจ้าเมืองจึงถามทหารว่าทำไมไม่มีคนอยู่บ้านหลังนี้ ทหารได้ยืมชาวบ้านเขาสืบว่าบ้านหลังนี้มีโตอุบาร์ทอาศัยอยู่ พระราชาจึงแต่งตั้งให้ทหารเจ็ดคนไปสืบหาโตอุบาร์ทมาให้ดู ภายในเจ็ดวันถ้าไม่ได้จะถูกประหารชีวิต ทหารทั้งเจ็ดจึงพากันไปสืบดูแต่ก็ไม่ได้วีแววจึงกลุ่มใจและพากันตัดสินใจว่าขอไปตายคาบหน้า ถ้ากลับเข้าเมืองก็就会被ประหารชีวิต จึงเดินรอนแรมเข้าไปในป่า ได้พบกับพระฤๅษีจึงเล่าความเป็นมาทั้งหมดให้ฟัง พระฤๅษีจึงให้ไปตัดไม้ไผ่มา แล้วคายขานหมาใส่ในกระบอกลไม้ไผ่ ให้ทหารเอาเศษฟางยัดปิดไว้แล้วเอาไปให้เจ้าเมืองดู เมื่อเจ้าเมืองดูแล้วก็บอกว่าโตอุบาร์ทมีลักษณะเหมือนนก เสนาอำมาตย์ก็ขอไปดูแต่พากันวิพากวิจารณ์ไปกันละแบบ ทำให้เหตุการณ์ในตอนนั้นเริ่มวุ่นวายผู้คนตกเตียงกัน จนเจ้าเมืองเข้าใจแล้วว่าโตอุบาร์ทคืออะไร ซึ่งหมายถึงการทะเลาะเบาะแว้ง เจ้าเมืองจึงสั่งสอนให้เสนาอำมาตย์มีความสามัคคีกัน แล้วเจ้าเมืองก็เทของที่อยู่ในกระบอกลไม้ไผ่ออกมาเห็นเป็นคำหมา

ท้าวกิ่งก้อย

สมชัย มาลัย

มีหญิงม่ายผู้ตายคนหนึ่ง กำลังมีท้อง เมื่อคลอดลูกออกมาเป็นชายแต่ตัวเท่ากิ่งก้อยชาวบ้านจึงพากันรังเกียจคิดว่าเป็นตัวกาลิบ้านกาลิเมืองหญิงม่ายจึงเอาลูกไปถวายหลวงตา ๆ ได้เลี้ยงดูอย่างดีโดยเอากลับให้กิน วันหนึ่งหลวงตาไม่อยู่ให้กิ่งก้อยช่วยไล่คนที่จะมาขโมยกินกล้วย วันนั้นมีนกแก้วตัวใหญ่แอบมาขโมยกินกล้วยขณะกิ่งก้อยนอนหลับ วันต่อมาหลวงตาให้เจ้ากิ่งก้อยเฝ้ากล้วยอีก เจ้ากิ่งก้อยจึงจับนกแก้วหัวขโมยได้ นกแก้วจึงร้องขอชีวิตโดยจะให้

แหวนวิเศษวงหนึ่ง เจ้ากิ้งก้อยจึงยอมปล่อยนกลงไป แล้วไปเล่าเรื่องให้หลวงตา ฟังว่าแหวนนี้สามารถเนรมิตรสิ่งที่ยปรารถนาได้ ต่อมาอีกหลายปีเจ้ากิ้งก้อยก็ เติบโตเป็นหนุ่มจึงอยากได้ลูกเมีย ก็เนรมิตรเอาเมียที่สวยงามและมีลูกชาย หญิงสองคน ทำมาหาเลี้ยงชีพแต่ก็มีฐานะดี จนวันหนึ่งลุงข้างบ้านได้แอบมา ถามความลับกับลูกของกิ้งก้อย เด็กนั้นไม่รู้เล่าให้เลียมจึงเล่าให้ลุงฟังแล้วลุง นั้นก็ไปขโมยเอาแหวนหนีไปอยู่ฝากแม่ น้ำ ไกลออกไป เมื่อกิ้งก้อยกลับมาไม่เห็น แหวน จึงให้หมากับแมวซึ่งเป็นเพื่อนช่วยกันไปตามเอาแหวนกลับคืนมาให้ได้ เมื่อเดินผ่านป่าเขาแล้วไปถึงแม่น้ำใหญ่ เห็นจระเข้นอนอยู่ในน้ำจำนวนมาก หมาและแมวจึงต่อรองกับจระเข้ว่าขอให้ทำงานสำเร็จก่อน ตอนกลับมาจึงจะ ยอมให้กิน จระเข้ตอบตกลงหมาจึงชี้หัวจระเข้ส่วนแมวนั่งกลางหลัง เมื่อขึ้นฝั่ง แมวเป็นผู้ที่ย่องไปขโมยเอาแหวน ส่วนหมาจะคอยเฝ้าเป็นสัญญาณเตือนอยู่ ข้างล่าง เมื่อได้แหวนคืนมาแล้วทั้งคู่จึงไปที่ฝั่งน้ำ เห็นจระเข้นอนรอที่จะกินอยู่ แล้ว หมาก็ขึ้นไปนั่งตรงหัวจระเข้ส่วนแมวนั่งกลางหลัง เมื่อเกือบถึงฝั่ง แมวรีบกระโดดข้ามหัวหมา แล้วหมาก็ชี้ราคาใส่หัวจระเข้ จึงหนีรอดการเป็น อาหารของจระเข้ได้ หมาเป็นผู้ที่คาบแหวนมันพากันวิ่ง พอลถึงชายฝั่งแม่น้ำ แห่งหนึ่งหมากระหายน้ำ จึงไปดื่มน้ำทำให้แหวนวิเศษหลุดลงไปในน้ำ สัตว์ทั้งสองจึงให้นักแซงแซวไปดำน้ำหาแหวนวิเศษให้ เมื่อได้แล้วหมาจึงวิ่งจนลั่นห้อย อ้าปากอ้าคอกมาจนทุกวันนี้ ส่วนกิ้งก้อยนั้นเฝ้ารอเอาแหวนวิเศษคืน จึงตั้งจิต อธิษฐานว่าหากใครเป็นคนเอามาคืนให้จะให้นอนบนบ้าน ตอนนั้นแมวเป็นผู้ถือ แหวนมาให้ จึงทำให้แมวได้นอนบนบ้าน ส่วนหมาต้องนอนอยู่ข้างล่างและ คอยกินข้าวที่คนโยนให้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท้าวกำพร้าว เลี้ยงแม่

สรวง บุญเจิม

ท้าวกำพร้าวคนหนึ่ง เมื่อบิดาตายจากจึงหาเลี้ยงมารดาของตนโดยซื้อ สัตว์มาขายต่อ ครั้นต่อมาการหาเงินฝืดเคืองจึงหาอะไรเพื่อตนไว้ให้แม่ทำกิน

ไว้ประมาณ 3 เดือนจึงลาแม่ไปทำงานทำ แม้ว่าแม่จะรักและเป็นห่วงลูกเพียงใดก็ต้องให้ไปเพราะความจำเป็น แม่จึงอธิษฐานจิตให้ศีลให้พรแก่ลูกก่อนออกเดินทางว่า "อย่าได้พบอันตรายอย่าได้พานอันร้าย ผิดซ้ายอย่ามาพาน มารซ้ายอย่ามาขวาน ให้เห็ดมาค้าหมาน ให้มีความสุขความเจริญเตอ์ลูกเอ๋ย" พอห้าวก่ำพำจากแม่ไปอยู่ต่างเมืองประมาณหนึ่งเดือน พระราชาเมืองนั้นเป็นคนใจบาปฆ่าพระฤาษีฆ่าพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบ เทวดาก็ทำโทษให้ก้อนหินทรายตกลงมาท่วมเมืองนั้น ท้าวก่ำพำยกมือไหว้ระลึกถึงคุณแม่ แล้ววิ่งออกจากเมืองไปลงทำน้ำตั้งใจจะนั่งเรือกลับบ้าน ด้วยอำนาจแห่งแรงกตัญญูพญานาคก็มาปรากฏเป็นเรือรออยู่ ท้าวก่ำพำก็หนีจากท่าฝน กรวด ทราย กลับมาหาแม่โดยสวัสดิภาพ

ท้าวซีเกียจ

เพ็ญศรี ศิริมูล

มีครอบครัวหนึ่งอยู่กันสามคนพ่อแม่ลูกมีฐานะยากจนมาก พ่อแม่มีอาชีพตัดไม้เผาถ่าน ลูกชายเป็นคนเกียจคร้านไม่ช่วยเหลืองานพ่อแม่ วันหนึ่งแม่ใช้ลูกชายไปเก็บพริกที่สวน เขาจึงเอาผ้าขาวม้าไปปูที่ใต้ต้นพริก เพื่อคอยให้พริกหล่นจากต้นจึงจะเก็บ เขารอจนกระทั่งเย็นก็ไม่ได้พริกกลับบ้านเลย จึงบอกแม่ว่าพริกนั้นไม่หล่นจากต้น พ่อแม่ไม่โหดจึงไล่เขาออกจากบ้าน ชายหนุ่มจึงได้ร่อนเร่เข้าไปในป่า ได้พบกับพระฤาษีจึงเรียนวิชาฝึกสมาธิ หลายปีผ่านไปเขาจึงนึกถึงพ่อแม่จึงลาฤาษีกลับบ้านเกิด ขณะเดินทางกลับบ้านก็เจอพ่อของเขาซึ่งแก่มากแล้วกำลังตัดไม้อยู่ เขาจึงเข้าไปช่วยโดยเอาบ่าไปรองรับลำต้นของต้นไม้ ซึ่งขนาดใหญ่และหนักมาก พ่อของเขาจำได้ว่าเป็นลูกจึงร้องบอกให้ถอยไปห่าง ๆ เพราะกลัวว่าต้นไม้จะล้มทับ แต่ด้วยกุศลที่ลูกมีจิตใจอยากจะช่วยเหลือพ่อของตน จึงทำให้เขารับน้ำหนักของต้นไม้ได้ จากนั้นพ่อแม่ลูกจึงอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน ช่วยกันปลูกถั่วปลูกงาหาเลี้ยงชีพ วันหนึ่งเขาได้เอาถั่วและงาไปขายในวัง เมื่อในวังซื้อไปทำขนมข้าวแตงงา เจ้าหญิงซึ่งเป็น

ลูกของราชาได้กินขนมเกิดติดใจในรสชาติ ซึ่งอร่อยและมีกลิ่นหอมจึงอยากไป
เที่ยวสวนตัวสวนงา เมื่อไปเที่ยวสวนงาแล้วได้พบกับชายหนุ่มที่มีความขยัน จึง
เกิดความรักชอบพอกัน พระราชาเห็นว่าชายหนุ่มเป็นคนดีมีความขยัน จึงจัด
งานแต่งงานให้และให้ครองเมืองครึ่งหนึ่ง

ท้าวไข่มุก

เอื้องอรุณ ตฤวัตคพงศ์

ที่เมืองหนึ่งมีเจ้าเมืองชื่อท้าวไข่มุก มีเมียสองคนซึ่งกำลังตั้งครรภ์
ในช่วงนั้นได้เกิดศึกสงคราม ท้าวไข่มุกจึงออกไปทำสงครามนอกเมืองเป็น
เวลาหลายปีก็ยังไม่กลับเมือง เมียทั้งสองได้คลอดลูกออกมาเป็นชายทั้งคู่ แต่
ต่างคนต่างไม่รู้ว่ามีลูกเพราะอยู่บ้านคนละหลัง เมียหลวงและเมียน้อยจึงให้ลูก
ออกติดตามหาพ่อ ทั้งสองมาเจอกันก็ต่อสู้กันเป็นเวลานานก็ไม่มีใครแพ้หรือชนะ
จึงหยุดตามกัน ทำให้ทราบว่าเป็นพี่น้องและต่างก็มาตามหาพ่อเช่นเดียวกัน
ทั้งคู่จึงออกติดตามหาพ่อต่อไป แล้วพบกองทัพกำลังต่อสู้กันทางฝ่ายหนึ่งกำลัง
จะพ่ายแพ้เด็กทั้งสองเกิดความสงสาร จึงไปช่วยเหลือจนได้รับชัยชนะ ทั้งหมด
จึงตามความเป็นมาจึงรู้ว่า เป็นพ่อลูก สามพ่อลูกจึงเดินทางกลับเมือง ใน
ระหว่างทางได้หยุดนอนพักที่ใต้ต้นไม้ ในขณะที่พี่และพ่อหลับลูกของเมียน้อยจึง
เกิดความอิจฉาว่า พ่อจะต้องไปอยู่ที่บ้านเมียหลวงแน่ เด็กจึงตัดสินใจเอาดาบ
ฟันคอพ่อแล้วเอาหัวไปด้วย เพื่อจะไปต่อกับตัวอะไรก็ได้ แต่ถ้าเลือดแข็งตัว
แล้วจะต่อไม่ได้ เขาเห็นสิงใหญ่ตัวหนึ่งจึงตัดคอสิงแล้วเอาหัวพ่อต่อกับตัวสิง
สิงตัวนั้นจึงวิ่งหนีขึ้นต้นไม้ไป ส่วนพี่ชายตื่นขึ้นมาไม่พบน้องชายเห็นแต่ร่างของ
พ่อที่ไร้หัว จึงรู้ว่าน้องชายจะต้องตัดเอาหัวของพ่อไป จึงออกติดตามจนพระ
อินทร์เกิดความสงสาร จึงให้เขาได้พบกับสิงตัวนั้นแล้วเอาหัวพ่อมาต่อกับตัว
เช่นเดิม สองพ่อลูกจึงพากันกลับเข้าเมืองอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ท้าวคัทธนาม

อัมพร นามเทลา

ในสมัยหนึ่งมีหญิงหม้ายคนหนึ่งอาศัยอยู่ในเมืองสีสาเกต (ศรีสะเกษ) นางได้รับที่นาหนึ่งแหวจากชาวบ้านที่รักและนับถือกันไว้เพื่อทำกินเมื่อหญิงหม้ายทำนาข้าวกล้ากำลังงอกงาม ก็มีพญาช้างฉันทันต์เชือกหนึ่งซึ่งก็คือพระอินทร์แปลงกายมา ได้เข้ามาเหยียบย่ำที่นาของนางแต่ข้าวกล้าไม่เสียหาย เมื่อนางมาดูแลที่นาก็พบรอยเท้าช้างใหญ่หนึ่งรอย แล้วได้ต้อนน้ำที่ขังอยู่ในรอยช้างนั้น หลังจากนั้นก็ตั้งครรภ์ แล้วคลอดบุตรชายคนหนึ่งซึ่งก็มีพระขรรค์ชัยติดมาตั้งแต่กำเนิด จึงให้ชื่อว่า "คัททกุมาร" หรือ "คัททนาม" (คงกลายเสียงมาจากคำว่า "ชัคคนาม": ชทค(สันสกฤต) หรือ "ชัคคนาม": ชคค(บาลี) แปลว่า พระขรรค์) ครั้นบุตรชายเติบโตใหญ่ประสงค์จะไปตามหาบิดาคือพญาช้าง นางก็อนุญาตและเดินทางเข้าป่าด้วย ในป่าที่นางจะถูกยักษ์จับกินพระโพธิสัตว์คัททกุมารได้เข้าช่วยเหลือและจับยักษ์จะฆ่าเสียแต่ยักษ์ขอชีวิตและได้มอบ "น้ำเต้าแก้ว" ที่สามารถให้คนแก่กลับเป็นหนุ่มสาวได้ พร้อมกับบอกขุมทองให้คัททนามและมารดา ได้ของวิเศษและทองคำเป็นอันมากแล้วกลับบ้าน ทั้งสองได้แจกจ่ายทองคำให้แก่คนทั้งหลาย และได้เอาน้ำเต้าแก้วรดหญิงหม้ายนั้นให้กลายเป็นหญิงสาวงามพริ้งประกอยกับคำเล่าลือว่า พระโพธิสัตว์มีกำลังมากมหาศาลทำให้พญาเมืองสีสาเกตเรียกเข้าเฝ้าและแต่งตั้งให้เป็นอุปราช และแต่งตั้งมารดาเป็นมเหสี ภายหลังคัททนามพระโพธิสัตว์ขออนุญาตพญาเมืองสีสาเกตไปตามหาบิดาของตน ในระหว่างทางที่กำลังตามหาบิดานั้น ได้พบชายไม้ฮ้อยกอ (ไม้ร้อยกอ) และต่อสู้กันจนพระโพธิสัตว์ชนะ ชายไม้ฮ้อยกอขอเป็นผู้รับใช้ติดตามเดินทางไปด้วย ระหว่างทางก็ได้พบชายเกวียนฮ้อยเล่ม (เกวียนร้อยเล่ม) และได้ต่อสู้เอาชนะชายผู้นั้น ชายเกวียนฮ้อยเล่มได้ขอติดตามพระโพธิสัตว์อีกคน ขณะที่ทั้งสามเดินทางรอนแรมมาหลายวันก็ได้พบจันายไม้ (กิ่งไกร่งยักษ์) และได้ช่วยกันจับเพื่อทำเป็นอาหาร พระโพธิสัตว์ได้บอกให้ชายไม้ฮ้อยกอไปหาไฟมาก่อ แต่ถูกยักษ์เจ้าของไฟซึ่งแปลงกายเป็นฤาษีจับไว้ เพราะคอยนานแล้วไม่เห็นกลับมา จึงใช้ให้ชายเกวียนฮ้อยเล่มไปตามก็ถูกยักษ์จับไว้อีก คัททนาม

โพธิสัตว์จึงได้ออกตามพบทั้งสองถูกยักษ์จับขังสู่มเหล็กไว้ จึงต่อสู้กับยักษ์จนชนะ
 ยักษ์ขอชีวิตและคืนชายทั้งสองให้พร้อมกับมอบพิณวิเศษสามสายและไม้เท้า "กก
 ชีต้ายปลายชีเป็น" ให้พระโพธิสัตว์ ทั้งสามเดินทางต่อไปอีกไกล ได้พบเมือง
 นครขวางซึ่งร้างเพราะถูกงูชวง (งูสรวงสวรรค์จากพญาถน) ลงมากินจนหมด
 คงเหลือแต่นางทองคำที่ถูกซ่อนไว้ในกลองใหญ่ พระโพธิสัตว์ช่วยนางพร้อมทั้ง
 ถวายถึงเหตุ ครั้นนางบอกให้ทราบแล้วจึงให้ก่อไฟเพื่อล่อให้งูชวงลงมาแล้วก็
 ปราบปรามงูชวงให้หมดสิ้นและนำเอาไม้เท้าวิเศษไปที่กองกระดูกคนทั้งหลาย
 ให้คืนชีพขึ้นมาเหมือนเดิม คัทชนามโพธิสัตว์ได้รับอภิเษกเป็นพระราชาและ
 นางทองคำเป็นมเหสี ไม่นานนักพระโพธิสัตว์ได้ขอสละราชสมบัติ ขอเดินทาง
 ติดตามหาบิดาต่อไป โดยให้ชายได้ฮ้อยกอบเป็นพระราชาครองเมืองนครขวาง
 แทน พระโพธิสัตว์กับชายเกวียนฮ้อยเล่มเดินทางต่อไป จนกระทั่งถึงเมือง
 ร้างอีกเมืองหนึ่งชื่อ "ชวาทวดี" ซึ่งถูกขัง (เหยี่ยวรัง) ลงมากินคนในเมือง
 จนหมดเหลือเพียงนางคำสิงลูกสาวเจ้าเมือง ซึ่งถูกซ่อนไว้ในโพรงเสาห้อง
 พระโรง หลังจากช่วยนางออกมาและทราบเหตุแล้วพระโพธิสัตว์ก็ก่อไฟล่อขัง
 ลงมา แล้วทำการปราบปรามจนหมดสิ้นและแล้วก็โปรดชุบชีวิตคนทั้งเมืองให้
 คืนชีพด้วยไม้ "กกชีต้ายปลายชีเป็น" และได้รับอภิเษกให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 เมืองชวาทวดี โดยมีนางคำสิงเป็นมเหสีเมื่อคัทชนาโพธิสัตว์ครองเมืองชวา
 ทวดีได้ไม่นานนักก็ขออนุญาตติดตามหาบิดาต่อไป โดยตั้งให้ชายเกวียนฮ้อย
 เล่มเป็นเจ้าเมืองแทนสืบไป หลังจากการเดินทางเพียงผู้เดียวต่อไปก็เข้าเขต
 เมืองจำปานครได้ขออาศัยอยู่กับย่าจ่าสวน (หญิงชราผู้เฒ่าอุทยานหรือเก็บ
 ดอกไม้ไปขายในวัง) เพราะเห็นย่าจ่าสวนยากจน จึงได้แอบเหาะไปเอา
 ขุมทองมาจากเขาไกรลาสซึ่งยักษ์เคยบอกไว้ กลับมาให้ย่าจ่าสวนได้ใช้จ่าย
 อยู่กินและหาซื้อผ้าค่าแสนค่ามา ๑ ผืนจากห้องพระคลังหลวง ครั้นพระโพธิสัตว์
 ได้แต่งองค์ด้วยผ้านั้นประกอบกับมีเงินทองพอใช้สอย จึงทำให้ได้รู้จักกับนาง
 สีไวลูกสาวเศรษฐีของเมืองจำปา และในที่สุดทั้งสองก็ได้เสียกันต่อมาพระยา
 จำปาได้ออกป่าล่าเนื้อ พบกวางทองซึ่งเป็นยักษ์แปลงกาย ท้าวเธอไล่ล่าจน
 พลัดหลงไปผู้เดียวและจะถูกยักษ์กิน จึงเอาตัวรอดโดยสัญญาให้ยักษ์ไปกินคนใน

เมืองวันละ 2 คนเข้า-เข็นยักษ์ตกลง แรก ๆ พระยาจำปาก็ส่งนักโทษให้ยักษ์กิน หมคนักโทษแล้วเกรงชาวเมืองเดือดร้อนตนจะไปให้ยักษ์กินคนเสียเอง ถูกสาวชื่อนางสีดาไม่ยอม ขอให้นางได้แทนพระคุณด้วยการไปให้ยักษ์กินแทน เมื่อนางถูกส่งไปไว้ที่ "หอผี" นอกเมือง รอให้ยักษ์มากินตอนกลางคืนพระโพธิสัตว์ทราบเรื่อง เลยแอบทำลายประตูหอผีเข้าไปปล่อนางและเอาชนะยักษ์ เพราะยักษ์ถึงอายุขัยเองโดยไม่ต้องฆ่า ก่อนจากกันพระโพธิสัตว์ได้ตัดชายผ้าค่าแสนค่ามอบไว้ให้นางสีดา เป็นการแลกเปลี่ยนกับที่นางได้มอบแหวนให้เขาไว้แทนตัว ชายเลี้ยงม้าไปพบยักษ์นอนตายอยู่นึกว่ายังไม่ตาย จึงแทงด้วยไม้คานหลาว (ไม้หามมัดข้าว) สำคัญว่ายักษ์ตายเพราะตัวฆ่าจึงไปบอกพระยาจำปา เจ้าเมืองจึงประทานรางวัลให้มากมาย ทั้งประทานยศให้เป็นนายกองทหารม้า แต่เมื่อนางสีดากลับมาบอกว่ามีชายลึกลับเข้าไปช่วยนางไว้ตอนกลางคืน เขาได้ให้ชายผ้าแลกเปลี่ยนกับแหวนของนางที่ให้เขาไป พระยาจำปาป่าวประกาศหาชายที่มีชายผ้าซึ่งจะต่อเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน และสัญญาจะให้ได้ครองเมืองกึ่งหนึ่ง พร้อมทั้งยกนางสีดาให้ชายทุกคนทุกระดับ ชายทั้งในและนอกเมืองพากันตัดชายผ้าของตนออก หวังต่อเข้ากับเศษผ้าที่นางสีดามีไว้ แต่แล้วก็ไม่มีใครประสบผลสำเร็จ แม้โดยบังเอิญพระยาจำปาจึงรับสั่งให้ตามหาพระโพธิสัตว์มาเข้าเฝ้า จนครบ 3 จึงยอมเข้าเฝ้าโดยให้กองทหารและชาวเมืองจัดขบวนแห่เข้าเฝ้าและในที่สุดก็สามารถพิสูจน์ได้ว่าชายลึกลับที่ช่วยแก้ไขวิกฤตกาล ในคืนวันนั้นก็คือคัทรนามันเอง เขาจึงได้ครองนครจำปาและได้นางสีดาเป็นมเหสีและได้นางสีไวเป็นมเหสีฝ่ายซ้าย ครองเมืองนครจำปาได้ไม่นานเหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นคือ พระยาไม้ช้อยก่อกบฏกวนเกี่ยวช้อยเล่นก๊ยกทัพมาตีเมืองจำปา โดยหวังจะยึดครองเมืองและนำเอาลูกสาวคือนางสีดาไปไว้เป็นเครื่องบรรณาการคอยท่าพระโพธิสัตว์ ซึ่งออกตามหาบิดานานแล้วและยังไม่ได้ข่าวคราว แต่ในที่สุดก็ถูกพระโพธิสัตว์ปราบและได้รับการสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในธรรมของผู้ปกครอง ต่อจากนั้นพระโพธิสัตว์ได้ครองเมืองจำปาต่อไปอีก และในที่สุดก็ขออนุญาตตามหาบิดาต่อไป พระองค์ได้เดินทางเข้าสู่ป่าหิมพานต์สัญจรอนแรมมาได้หลายขวบปี ก็ได้พบกับบิดาสมปรารถนา

บิดาเป็นพญาช้างฉันทันต์ซึ่งเป็นพระอินทร์แปลงกาย พญาช้างสอนพระโพธิสัตว์ และได้มอบงาทั้งคู่ในแก่พระโพธิสัตว์ไว้ใช้เหาะและสามารถเป็นแก้วสารพัดนึกได้ ครั้นพญาช้างสิ้นอายุคัทรนามจึงได้ขี่งาช้างเหาะออกจากป่าหิมพานต์มาถึงเมืองดักกสิลา พระยาดักกสิลาออกรบแพ้อจึงขอให้พระโพธิสัตว์เป็นครูสอนศิลปศาสตร์และหลอกเอาไม้เท้าวิเศษซึ่งพระโพธิสัตว์ตาย กลายเป็นแท่นหินที่เมืองจำปา ลูกชายพระโพธิสัตว์ที่เกิดจากนางสีวชื่อคัทรเนกที่เกิดจากนางสีดาชื่อคัทรจันท์ ทั้งสองเติบโตใหญ่เป็นหนุ่มแล้ว ฝ่ายคัทรจันท์ขออนุญาตออกเดินทางไปตามหาบิดา ขณะที่คัทรเนกไม่ยอมไป คัทรจันท์ออกเดินทางตามหาบิดาไปถึงเมืองดักกสิลา ด้รบกับพระยาดักกสิลาจนชนะและฆ่าเสียแล้วขึ้นครองเมืองแทนได้ของวิเศษต่าง ๆ ของบิดาคิน แล้วนำไม้เท้าวิเศษซึ่งขูบชีวิตบิดาคินขึ้นมาตั้งเดิม ถวายเมืองดักกสิลาให้บิดาครอบครองสืบไปส่วนตนกลับไปยังจำปานครพอคัทรจันท์ไปถึงคัทรเนกทวงเอาของวิเศษที่ได้มา ครั้นคัทรจันท์ไม่ยอมก็รบกันไม่ยอมหยุดเดือดร้อนถึงพระอินทร์ผู้เป็นปู่ให้พระยาแถนส่งลมกระดิงหลวงหรือลมมิดแถลงมาห้ามทัพ คัทรเนกถูกลมกระดิงหลวงตัดคอขาดคัทรจันท์ไม่เป็นไรหน้าซำยังรบพุ่งกับลมกระดิงหลวงต่อไป จนสามารถฆ่าลมนี้ได้และในที่สุดหัวคัทรจันท์ก็ได้รับอภิเษกให้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราชา ครองนครจำปาอย่างสงบสุขสืบต่อไปจนอายุชั้ย

ท้าวคำสอน

อวน เวชกามา

มีชายหนุ่มชื่อท้าวคำสอน เป็นคนกำพร้าพ่อแม่ซึ่งเสียชีวิตไปนานแล้ว เขามาอาศัยอยู่กับหลวงตาและชอบสวมใส่เสื้อผ้าที่ชาดวันอยู่เป็นประจำ แต่ความจริงแล้วท้าวคำสอนเป็นคนที่มั่งเงิน วันหนึ่งได้พูดกับหลวงตาว่าอยากจะมีเมีย หลวงตาก็พูดว่าลองไปดูในหมู่บ้านเผื่อจะเจอคนถูกใจบ้าง ท้าวคำสอนไปในหมู่บ้านเที่ยวดูหญิงสาวเผื่อมีใครจะชอบบ้าง แต่ก็หาสาวคนใดจะชอบท้าวคำสอนไม่ เพราะสาว ๆ ที่เห็นท้าวคำสอนที่ใส่เสื้อผ้าชาดวันนึกว่าท้าวคำสอน

เป็นคนจน วันหนึ่งได้ออกไปในหมู่บ้านใต้เจอสาวนางหนึ่งชื่อนางกองสี เป็นหญิงยากจนหน้าตาที่ไม่สะสวยเท่าใด นางใส่เสื้อผ้าขาดวินเหมือนท้าวคำสอน เมื่อได้เจอท้าวคำสอน ๆ ขอแต่งงานด้วย นางกองสีตกลงท้าวคำสอนยังบอก ว่านางจะต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาต้องการให้ ตอนเช้าเย็นให้เก็บดอกไม้บูชาท้าวคำสอนทุกวัน ข้าวปลาอาหารให้จัดหาให้ เมื่อได้แต่งงานกันแล้ว นางได้ปรนนิบัติท้าวคำสอนโดยไม่ปริปากปน ต่อมาท้าวคำสอนและนางกองสีได้เข้าเมืองไปซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ มากมาย และได้สร้างบ้านใกล้ ๆ กับวัดของหลวงคา สาว ๆ ในหมู่บ้านนี้ก็เสียดายท้าวคำสอนไม่คิดว่าจะร่ำรวยเพียงนี้ วันหนึ่งเจ้าเมืองจะจัดแข่งขันชนของในเมืองโดยใช้เกวียนลาก ชาวบ้านรีบไปหาวัวเพื่อจะใช้ลากเกวียน แต่ละคนหาวัวตัวใหญ่ ๆ ทั้งนี้ ส่วนท้าวคำสอนยังไม่ได้ไปหาวัวกับเขาเลย หลวงคาได้บอกให้ท้าวคำสอนไปหาวัวที่พูดได้มาแข่งลากเกวียน ท้าวคำสอนไปหาวัวและได้ไปพบวัวชาวบ้านในคอกและได้พูดชวนวัวมาอยู่ด้วย เมื่อวัวกินดีจะมาอยู่ด้วยจึงได้ขอซื้อกับเจ้าของ ท้าวคำสอนนำวัวเข้ามาในหมู่บ้านชาวบ้านพากันหัวเราะเยาะเพราะวัวท้าวคำสอนผอมมากเดินมากก็จะล้ม ชาวบ้านเยาะเย้ยว่าวัวท้าวคำสอนจะล้มทับเกวียนตายเสียก่อน เมื่อถึงเวลาแข่งขันชาวบ้านทุกคนที่นำวัวมาแข่งลากเกวียนได้แข่งขันลากก่อน แต่ทุกตัวไม่สามารถลากเกวียนได้ ถึงเวลาที่วัวของท้าวคำสอนลากเกวียน วัวก็ลากได้และยังสามารถลากเกวียนวิ่งรอบ ๆ เมืองด้วยท้าวคำสอนได้รับรางวัลจากเจ้าเมืองมากมายชนกดับบ้านจนไม่มีที่จะเก็บ เมื่อรวยถึงที่สุดแล้วนางกองสีเมียดท้าวคำสอนอยากจะจนอีกครั้ง เลยพากันพูดในสิ่งที่ไม่ดีและในสิ่งที่ไม่เป็นมงคล คำสาเดเสียเทเสียสิ่งของที่มีอยู่ในบ้านก็หายไปหมด ท้าวคำสอนและนางกองสีก็ยากจนไม่ร่ำรวยอีก

ท้าวจักรกฤมาร

สมชัย มาลัย

มีครอบครัวหนึ่งอยู่กันสองคนแม่ลูก ผู้เป็นแม่มีป่วย ลูกชายชื่อท้าวจักรกฤมารจึงไปตามหมอมารักษา หมอให้ไปหากระต่ายแล้วเอาเลือดสด ๆ ของกระต่ายมาให้แม่กิน ท้าวจักรกฤมารจึงต้องเข้าป่าเพื่อไปล่ากระต่ายให้ได้ เขาไปเจอกระต่ายตัวหนึ่งกำลังนอนหลับจึงตะครุบเอาไว้ กระต่ายตกใจจึงร้องด้วยความกลัวตายทำให้ท้าวจักรกฤมารคิดว่าถ้าเราจับสัตว์เป็น ๆ ทำให้เสียข้อปาดณาขาดได้ และสำนึกอีกว่าเรายังรักชีวิตของแม่ แล้วกระต่ายทำไมจะไม่รักชีวิตของตนเอง เขาจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า คนตั้งใจจะช่วยเหลือแม่และจับกระต่ายมาได้ ขอให้โรคภัยของมารดาหายวันหายคืน พอลงอธิษฐานเสร็จ ท้าวจักรกฤมารก็ปล่อยกระต่ายไป มารดาของท้าวจักรกฤมารก็หายวันหายคืนด้วยเดชบุญของท้าวจักรกฤมาร เพราะคิดทำให้คนมีความสุข

ท้าวจักรกษิณพรหมรินทร์

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวพรหมรินทร์โอรสของพระเจ้าพรหมทัตแห่งอินทปัตถนคร ได้เดินทางไปเรียนเวทมนต์คาถาจากพระฤาษี ได้รู้จักสนิทสนมกับท้าวจักรกษิณโอรสของเจ้าพระยาจักรกษิณศิษย์ร่วมสำนักเดียวกัน หลังจากสำเร็จวิชาอาคมจบแล้วพระฤาษีผู้เป็นอาจารย์คิดจะยกลูกสาวบุญธรรมคนเดียวให้กับศิษย์คนใดคนหนึ่ง แต่ไม่รู้จะยกให้ใครจึงใช้วิธีเสี่ยงบุญว่าใครจะเป็นเนื้อคู่ โดยให้ไปถอดดอกบัวในสระ เนื่องจากนางปทุมโกษรมีกำเนิดมาจากดอกบัวนั้น ผลปรากฏว่าท้าวพรหมรินทร์เป็นผู้ถอดดอกบัวนั้นได้ พระฤาษีจึงมอบนางปทุมโกษรให้เป็นคู่ครองในระหว่างเดินทางกลับบ้านเมือง ท้าวจักรกษิณริษยาเพื่อนจึงถอดดวงจิตของนางปทุมโกษรใส่ไว้ในดอกบัว แล้วนำดอกบัวกลับบ้านเมืองไป ในขณะที่นางปทุมโกษรนอนหลับ เมื่อไปถึงบ้านเมืองของคนก็นำดอกบัวซึ่งพูดได้มาอวดชาวเมืองทำให้คนแตกตื่นไปชมด้วยความประหลาดใจ เมื่อท้าวพรหมรินทร์ตื่นนอน

ปลุกนางปทุมโกษรลุกขึ้น นางก็มีการคล้ายคนไปมีนซึมไม่มีชีวิตจิตใจ ท้าวพรหมรินทร์ทราบสาเหตุโกรธเพื่อนมาก จึงรีบนำนางปทุมโกษรไปฝากไว้กับบิดามารดาแล้วตามไปสู้อเอาดวงจิตของนางกลับคืนมา ท้าวพรหมรินทร์ฆ่าท้าวจักษิตตาย เมื่อกลับมายังบ้านเมืองกลับไม่พบนางปทุมโกษร เพราะเมื่อท้าวพรหมรินทร์ไม่อยู่นั้นบิดามารดาไม่ยากได้ลูกสะใภ้ซึ่งมีอาการคล้ายคนไปคนบ้าจึงไปตวงน้ำแต่เทวดาช่วยให้นางได้พบกับยาจำสวน ๆ จึงนำไปเลี้ยงไว้แล้วนำไปมอบให้ท้าวพรหมรินทร์ ทั้งสองจึงครองราชย์ครองรักกันอย่างมีความสุข

ท้าวจันทโครบ

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีโอรสของกษัตริย์เมืองหนึ่ง ออกไปเรียนวิชากับพระฤาษีอยู่ในป่า อยู่ที่นั่นหลายปี เมื่อเรียนจบแล้วจึงขอลากลับบ้าน พระฤาษีให้ของดี 2 อย่าง คือดาบและผอบโดยสั่งว่า ผอบนี้อย่าเปิดไปถึงเมืองแล้วจึงเปิดได้ แต่ท้าวจันทโครบเดินทางมาได้สักระยะหนึ่งมีความสงสัยมากจึงเปิดดู เมื่อเปิดแล้วมีหญิงสาวสวยออกมาหนึ่งคนชื่อนางโมรา ท้าวจันทโครบจึงพานางเดินทางต่อไปอีก ได้พบกับโจรแล้วเกิดรบกันกับโจร ในขณะที่รบกันนั้นนางโมราได้ยื่นดาบให้โจร คือยื่นทางปลายให้ท้าวจันทโครบทางด้ามให้โจร ดังนั้นโจรจึงแทงท้าวจันทโครบตายไปแล้วเอานางโมราไปเป็นภริยาด้วย เมื่อนางไปอยู่กับโจรนั้น วันหนึ่งนางไปยืนอยู่ริมน้ำเห็นปลากระโดดขึ้นจึงรีบจะไปจับเอาแต่ไม่ทัน ปลาตกลงไปในน้ำก่อน พอได้เห็นหมาคาบเนื้อมาจึงไล่ตามไป ก็ไม่ทันอีกจึงพลาดหวังทั้งสองอย่างและในขณะนี้โจรได้มาคิด เห็นว่านางโมรานี้ขนาดตัวของตัวเอง ยังฆ่าได้ แล้วไม่วันใดวันหนึ่งคงจะฆ่าเราแน่ ดังนั้นโจรจึงทิ้งให้นางโมราอยู่ในป่านั้นคนเดียว ส่วนโจรก็เที่ยวเดินทางต่อไป หลังจากนั้นพระอินทร์ได้ลงมาสถาปนางโมราให้เป็นพระนางเพราะเห็นว่านางเป็นคนชั่ว

ท้าวปาจิต-นางอรพิม

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

ท้าวปาจิตเป็นโอรสพระเจ้าอุทุมพร กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองนครธม เมื่อเจริญวัยเป็นหนุ่มพระบิดาก็ให้เลือกคู่ครอง โดยการให้ทหารไปประกาศเรียกสาว ๆ บรรดาในเมืองนั้นให้ท้าวปาจิตเลือก สาวที่มาทั้งลูกสาวเสนา ยามาตย์ ข้าราชการลูกพ่อค้า ชาวนา ชาวไร่ มากันจนหมดเมือง ท้าวปาจิตไม่สนใจเลยสักคนเดียว จึงมิได้คล้องมาลัยให้สาวคนไหน พระเจ้าอุทุมพร ได้ให้โหรทำนายโชคชะตาราตรีและเนื้อคู่แก่พระโอรส โหรหลวงตรวจดูดวงชะตาคามวันเดือนปีเกิด แล้วกราบทูลว่าเนื้อคู่ของท้าวปาจิตยังไม่เกิด ขณะนี้ในครรรค์หญิงชาวนาผู้หนึ่งในเขตเมืองพิมาย ท้าวปาจิตจะต้องเดินทางไปหาหญิงผู้นั้น ซึ่งสังเกตได้ง่ายว่ามีครรรค์และมีเงากลดกั้นอยู่ ท้าวปาจิตไม่รอช้า รีบเร่งออกเดินทางไปตามคำทำนายของโหร จนกระทั่งมาถึงเขตเมืองพิมาย ท้าวปาจิตไม่แน่ใจจึงกางแผนที่ออกดูที่ตรงนั้นเรียกในภายหลังว่าบ้านกางตำรา และเพี้ยนเป็นบ้านจางตำรา ท้าวปาจิตข้ามถนนเพื่อข้ามถนนเพื่อเข้าเขตเมืองบริเวณนั้นเรียกว่าบ้านถนน แล้วเดินมาตามทางถึงหมู่บ้านหนึ่งมีต้นสนุ่นมากได้ชื่อว่าบ้านสนุ่น เลยบ้านสนุ่นก็มาถึงทำน้ำใหญ่ปัจจุบันเรียกบ้านท่าหลวง แต่ปรากฏว่าเป็นทางผิดจึงไปอีกทางหนึ่ง ถึงบ้านสาริตพบหญิงครรรค์แก่ชื่อยายบัวกำลังตำนาอยู่ เนื้อห้วของนางมีเงากลดกั้นอยู่ ก็แน่ใจว่าใช้ตามคำทำนาย จึงเข้าไปแสดงตัวว่าเป็นใครมีความประสงค์อะไร และแสดงความตั้งใจว่าจะอยู่ช่วยทำนาให้จนกว่านางจะคลอดลูก หากลูกเป็นชายจะยกย่องเป็นน้องชายแต่ถ้าเป็นหญิงจะขอนำไปเป็นพระมเหสี ยายบัวก็ตกลงท้าวปาจิตอาศัยอยู่กับยายบัวเรื่อยมา ช่วยทำงานทุกอย่างทั้งทำนาเลี้ยงโคกระบือเกี่ยวข้าวตีข้าว จนยายบัวครบกำหนดคลอดจึงไปตามหมอต้าแยมมาทำคลอด (หมู่บ้านนั้นจึงได้ชื่อว่าบ้านต้าแยม) ทารกในครรรค์ยายบัวเป็นเพศหญิงตรงตามคำทำนายของโหรทำนาย พระเจ้าอุทุมพรและข้าทหารจึงเดินทางกลับนครธม ยายบัวตั้งชื่อให้อรพิม มีหน้าตาสวยงามผิวพรรณผ่องใสเป็นที่พอใจแก่ท้าวปาจิตยิ่งนัก ครั้นนางเจริญวัยเป็นสาวสวยก็ได้ผูกสมักรักใคร่กับท้าวปาจิต วันหนึ่งท้าว

ปาจิตได้บอกให้นางทราบว่าจะกลับไปบ้านเมือง เพื่อยกชั้นหมากจากนครธม มารับนางไปอภิเษกสมรสที่นครธม แล้วก็ลางางไปเมื่อมาถึงนครธม ท้าวปาจิต ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลต่อพระเจ้าอุทุมพรราช พระบิดาจึงให้จัดขบวนชั้นหมาก มีจำนวนมากมายเดินทางไปเมืองพิมาย โดยที่หาไม่รู้ไม่บัดนี้ได้เกิดเหตุร้ายขึ้นกับ นางอรพิมพนั้นคือพระเจ้าพรหมทัตผู้ครองเมือง ได้ทราบข่าวความงามของนาง จึงให้พระยารามไปนำตัวนางมาไว้ในพระราชวัง นางอรพิมสุดจะขัดขืนได้จึง ต้องมาและตั้งจิตอธิษฐานว่า ถ้ามิใช่ท้าวปาจิตแล้วผู้ใดจะแตะต้องนางก็ขอให้ กายนางร้อนเหมือนไฟ พระเจ้าพรหมทัตจึงแตะต้องนางมิได้นางได้ทูลพระองค์ ว่าจะรอพี่ชายมาก่อน หากพี่ชายกลับมาเมื่อไรเมื่อนั้นนางจะยินยอมเป็นพระ มเหสี กระบวนชั้นหมากยกออกจากนครธมมาหลายคืนหลายวัน จนมาถึงสำน้ำ แผลงหนึ่ง (อยู่ในตำบลจิวปัจจุบันนี้) ท้าวปาจิตให้ทหารหยุดกระบวน "ชั้นหมาก" เพื่อให้ทหารและสัตว์พาหนะได้พักและบริโภคน้ำ ชาวบ้านเห็นผู้คนมากกันมาก มาย จึงเข้ามาได้ถามว่ามาทำไมและจะไปไหน พวกทหารตอบว่าจะไปบ้าน สำริดเพราะพระโอรสศักดิ์ศรีเมือง เขมรจะแต่งงานกับสาวบ้านนี้ ชาวบ้านถาม ถึงชื่อหญิงนั้นทหารตอบว่าชื่อนางอรพิมชาวบ้านจึงเล่าให้ฟังว่าพระเจ้าพรหมทัต ได้นำตัวเข้าไว้ในปราสาทเสียแล้วทั้งพระเจ้าอุทุมพรราชและท้าวปาจิตตกพระทัย ยิ่งนัก โดยเฉพาะท้าวปาจิตโกรธมาก ถึงกับโยนข้าวของเครื่องชั้นหมากทิ้ง แมน้ำหมด (ที่ตรงนั้นเรียกว่า สำมาศไหลไปสู่สำน้ำมูลจนทุกวันนี้) ส่วนรถทรง ก็ดีล้อคุมรถและกงรถจนหักทำลายหมด ชาวบ้านนามากองรวมกันไว้ในที่แห่ง หนึ่งเรียกว่า บ้านกงรถ จากนั้นท้าวปาจิตได้ขออนุญาตไปตามนางตามลำพัง พระเจ้าอุทุมพรราชและข้าทหารจึงเดินทางกลับนครธม ท้าวปาจิตไปพบยายบัว ๆ ปลอดภัยนางว่าจะใช้ปัญญานำนางอรพิมออกมาให้ได้แล้วปลอมตัวเป็นชาวบ้าน สำริดไปบอกนายประจักษ์ว่าจะขอเข้าเยี่ยมน้องสาว นายประจักษ์ถามว่าใคร ท้าว ปาจิตตอบว่านางอรพิมซึ่งจะเป็นพระมเหสีของพระเจ้าพรหมทัตในไม่ช้านี้ นาย ประจักษ์พาไปพบนางอรพิม นางร้องว่าอ้อพี่มา (เข้าใจว่าคำนี้เพี้ยนเป็นชื่อพิมาย ซึ่งเป็นชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาปัจจุบันนี้) พระเจ้าพรหมทัตเห็น ท้าวปาจิตจึงถามว่าทำมาหากินอะไร ทำไรทำนาหรือค้าขายอะไร ท้าวปาจิต

ตอบว่าถ้าชายทางไกล ทราบว่าน้องจะอภิเษกเป็นพระมเหสีจึงมาอวยพรให้ และอยากรู้จักพระองค์ให้พระองค์รู้จักตนด้วย พระเจ้าพรหมทัตติใจเพราะนาง อรพิมจะได้ยอมเป็นพระมเหสีอย่างที่เคยสัญญาไว้ จึงให้หาเหล้ายาอาหาร มาเลี้ยงดู ท้าวปาจิตดื่มแต่น้อยแต่พระเจ้าพรหมทัตถูกนางอรพิมอมเหล้าเสีย จนเมามายหมดสติ ท้าวปาจิตจึงใช้พระขรรค์ฟันคอขาตอยู่ ณ ที่นั้น แล้วอุ้ม นางอรพิมหนีออกมา แต่เมื่อเดินทางมาได้ราว 2 กิโลเมตร อุ้มต่อไปไม่ไหว ต้องปล่อยให้นางเดินไปเอง ที่ตรงนั้นจึงเรียกว่า บ้านนางเดินแล้วเพี้ยนเป็น บ้านนางเหิรในปัจจุบัน ทั้งคู่เดินทางมาถึงบ้านยายบัวให้เงินทองแกวแหวนไว้ พอประมาณแล้วเดินทางต่อไปยังนครชม เมื่อเข้าเขตเมืองบุรีรัมย์นางอรพิม ติใจว่าใกล้จะถึงแล้วถึงกับพอร่าขึ้นที่ตรงนั้นจึงเรียกว่า บ้านนางรำแต่เดินไป เป็นเวลานานก็ยังไม่ได้ถึง นางรู้สึกเหน็ดเหนื่อยมากจึงร้องไห้ที่ตรงนั้นมีชื่อว่านาง ร้องไห้ (เพี้ยนเป็นชื่อนางรองในปัจจุบัน) ท้าวปาจิตและนางอรพิมเดินทาง มาถึงป่าใหญ่แห่งหนึ่ง พอตีเป็นเวลารุ่งสางพบพรานคนหนึ่งชื่อ พรานนกเอี้ยง ออกมาเที่ยวล่าเนื้ออยู่ พรานนกเอี้ยงเห็นนางอรพิมสวยก็รักจึงใช้หน้าไม้ ยิงท้าวปาจิตตายแล้วพานางไป แต่นางทำเสน่ห์กลว่ามีกำลังน้อยเดินทางมา เหน็ดเหนื่อยมากจะเดินทางต่อไปไม่ไหว ถ้ามีรถหรือเกวียนหรือช้างม้าให้นาง นั่งไปนางก็ยินดีจะไปด้วย พรานหลงเชื่อไปหากระบือมาให้นางขี่ ตัวนาย พรานนั่งข้างหน้าคอยบังคับกระบือนางอรพิมนั่งข้างหลัง พอได้โอกาสนางก็ใช้ พระขรรค์ของท้าวปาจิตแทงนายพรานตาย นางกลับมาที่ศพท้าวปาจิตรำไห้ คร่ำครวญอยู่จนพระอินทร์เกิดความสงสาร ชวนพระเวสกรรมแปลงกายเป็นงู กับพองอนสู้กันเมื่อพองอนตาย งูก็ไปกัดเปลือกไม้ชนิดหนึ่งมาเคี้ยวพ่นใส่บาด แผลพองอน พองอนจึงฟื้นขึ้นต่อสู้กันต่อไป ครั้นงูตายพองอนก็ทำเช่นเดียวกัน สัตว์ทั้งสองผลัดกันตายผลัดกันฟื้นเช่นนี้เป็นเวลาพอสมควรแล้วหายไป นาง อรพิมเฝ้าสังเกตุอยู่ เห็นหนทางที่จะทำให้ท้าวปาจิตฟื้น จึงไปเอาเปลือกไม้ มาเคี้ยวพ่นใส่บาดแผลท้าวปาจิต เช่นกันท้าวปาจิตฟื้นขึ้นได้ช่วยกันเก็บเปลือก ไม้ติดตัวไปเท่าที่จะนำไปได้ แล้วออกเดินทางต่อไปยังนครชมหลังจากรอนแรม กันมาเป็นเวลาพอสมควร ก็มาถึงฝั้วแม่น้ำแห่งหนึ่ง ซึ่งกว้างมากไม่มีเรือ

แพหรือขอนไม้จะข้ามไปยังฝั่งตรงข้ามได้จึงนั่งปรึกษาหาหนทางกันอยู่ ขณะนั้นมีเถรคนหนึ่งชาวบ้านเรียกเถน ลงเรือไปบิณฑบาตตามแม่น้ำเป็นประจำ เถรพายเรือผ่านมา ท้าวปาจิตขอร้องให้ช่วยส่งข้ามฝากให้ด้วย เถรเห็นนางอรพิมสวยมากก็คิดจะพานางไปกับตน จึงบอกว่าเรือสำนี้ขึ้นได้ครั้งละ 2 คนเท่านั้น มิฉะนั้นเรือจะล่ม ท้าวปาจิตจำต้องให้นางอรพิมไปกับเถรก่อน เถรพานางลอยน้ำไปเรื่อย ๆ ท้าวปาจิตจะเรียกอย่างไรก็มิได้หยุดจึงต้องพลัดพรากกันอีกครั้งหนึ่ง นางอรพิมต้องคิดหาอุบายหนีจากเถร จนกระทั่งมาพบต้นมะเดื่อให้เถรปีนขึ้นไปเก็บมาให้ เอาธูปที่งามที่อร่อยที่สุดสุกที่สุดซึ่งจะอยู่บนยอดสูง เถรหลงเชื่อปีนต้นไม้ไปหาธูปมะเดื่อที่นางต้องการ นางรีบเอาหนามมาวางไว้โคนต้นแล้วลงเรือพายหนีไป ก่อนไปได้สั่งไว้เป็นวาจาสิทธิ์ว่าให้เถรอยู่บนต้นมะเดื่ออย่าไปไหนเถรจึงตายอยู่บนต้นมะเดื่อนั้นเอง ก่อนตายได้ขอให้ผีแมลงหริมาเกิดในธูปมะเดื่อทุกธูปไป นางอรพิมพายเรือกลับมาหาท้าวปาจิตแต่ไม่พบจึงจอดเรือแล้วขึ้นฝั่งเที่ยวถามหาจนพระอินทร์เกิดความสงสาร ลงมาประทานแหวนให้วงหนึ่ง บอกนางว่าถ้าสวมไว้ที่นิ้วชี้จะกลายร่างเป็นชายแต่ถ้าถอดออกสวมนิ้วอื่นจะกลับเป็นหญิงดังเดิม นางจึงสวมแหวนลงบนนิ้วชี้กลายร่างเป็นชายออกติดตามท้าวปาจิตต่อไป พบใครที่ไหนก็สอบถามว่าเห็นใครรูปร่างหน้าตาอย่างนี้ไหมรู้จักคนชื่อท้าวปาจิตไหม สอบถามจนทั่วแล้วก็ไม่มีผู้ใดรู้จักหรือเคยเห็นเลย นางจึงร่อนเร่ไปในเพศชายตามลำพัง จนกระทั่งมาถึงเมืองเมืองหนึ่งชื่อจัมปาศนคร เมืองจัมปาศนครที่นางอรพิมมาถึงนี้ พระมหากษัตริย์ผู้ปกครองเมืองมีพระราชธิดาสวยงามมากแต่ไม่ทราบว่าเป็นอะไรตาย หมอคนใดก็ช่วยไม่ได้ ชาวเมืองพากันร้องไห้อาลัยรักนางอยู่ นางอรพิมรู้เข้าก็อยากจะลองช่วยนางดู ให้คนพาไปเฝ้าพระมหากษัตริย์ทูลขออนุญาตรักษา เมื่อพระองค์อนุญาต นางอรพิมได้ใช้เปลือกไม้ที่ได้จากป่าคราวรักษาท้าวปาจิตมาเคี้ยวพ่นใส่พระราชธิดาจนฟื้น พระมหากษัตริย์และพระญาติดีใจมาก ปรึกษากันว่าจะให้นางอรพิมอภิเษกกับพระธิดา แต่นางอรพิมบ่ายเบี่ยงว่าขอเวลาสักปีหรือสองปีให้ได้บวชเรียนและศึกษาศิลปศาสตร์ให้จบก่อน พระมหากษัตริย์จำต้องยอมตามใจ หลังจากนั้นไม่นานนักนางอรพิมขอลาไปตามหาท้าวปาจิตด้วย

ความรู้สึกสิ้นหวังว่าคงจะได้พบกันเป็นแน่แล้ว นางไปอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งศึกษาพระธรรมวินัยจนมีความรู้มากกว่าพระองค์อื่น ๆ พระในวัดและลูกศิษย์ตลอดจนชาวบ้านก็ยกให้เป็นพระสังฆราช นางอรพิมให้สร้างโบสถ์ขึ้นหลังหนึ่ง เขียนภาพเล่าเรื่องนางกับท้าวปาจิตที่ฝาผนัง ตั้งแต่ท้าวปาจิตไปอาศัยอยู่กับยายบัวจนถึงตอนนางมาบวชอยู่ แต่ละตอนละเอียดครบถ้วนกระบวนความ นางสั่งไว้ว่าหากมีผู้ใดที่มากดูภาพฝาผนังแล้วร้องไห้ ให้คนเฝ้าโบสถ์รีบไปบอกให้รู้ทันที วันหนึ่งท้าวปาจิตเดินทางมาถึงเมืองนี้ ได้เข้าพักอาศัยในโบสถ์และนอนหลับไปด้วยความเหน็ดเหนื่อย ครั้นตื่นขึ้นมองไปรอบ ๆ เห็นภาพเขียนบนฝาผนังโบสถ์ได้ลุกไปเดินดูโดยรอบ รู้ว่าเป็นเรื่องราวของตนกับนางอรพิม จึงทรุดลงร่ำไห้ อยู่ตรงนั้น คนเฝ้าโบสถ์รีบนำความไปเล่าให้พระสังฆราชรู้ พระสังฆราชให้นำท้าวปาจิตไปพบ ท้าวปาจิตสอบถามความเป็นมาของรูปเขียน พระได้เล่าให้ฟังและบอกว่าตนคือนางอรพิม จากนั้นก็ถอดแหวนออกสวมที่นิ้วนางกลายรูปเป็นหญิงตามเดิม ทั้งสองสวมกอดกันร่ำไห้ด้วยความยินดีเป็นที่สุด แล้วนางอรพิมก็บอกลาชาววัดและชาวบ้านเดินทางกลับนครธม พระเจ้าอุทุมพรมีความยินดีมาก อภิเษกให้ท้าวปาจิตเป็นกษัตริย์ปกครองประเทศ เรื่องปาจิต-อรพิมมีหลายสำนวนบางสำนวนกล่าวว่า ทั้งสองได้กลับมาครองเมืองพิมาย ท้าวปาจิตทรงพระนามตามกษัตริย์องค์เดิมว่า พระเจ้าพรหมทัตและได้จัดงานพระศพพระเจ้าพรหมทัตก่อนอย่างสมพระเกียรติ สร้างเมรุเป็นหอสูงกลางใจเมืองชื่อว่า เมรุพรหมทัตอยู่ห่างจากปราสาทหินพิมาย ประมาณ 300 เมตร รูปสลักหินในปราสาทพรหมทัตคือรูปหญิงคุกเข่าประนมมือไหว้บุรุษ เชื่อกันว่าหญิงนั้นคือนางอรพิม ส่วนบุรุษคือพระเจ้าพรหมทัต

ท้าวผาแดง - นางไอ่

สิริวัฒน์ คำวันสา

ครั้งนั้นเมืองหนองแสนานเจ้าซึ่งอยู่ทางตอนเหนือ เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำห้าสายไหลมารวมกันที่นั่น ณ ริมฝั่งสองฟากหนองแสน มีกษัตริย์

สององค์แบ่งกันครอง ทางฝั่งซ้ายเจ้าสุวรรณนาคปกครองทางฝั่งขวาเจ้าสุทโชนาคปกครอง ทั้งสองปรองดองกันตลอดมา ใครได้ปลาเนื้อก็แบ่งส่วนแก่กันโดยสม่ำเสมอ ครั้งหนึ่งเจ้าสุวรรณนาคได้เม่นมาก็แบ่งส่วนหนึ่งไปถวายเจ้าสุทโชนาค ๆ เห็นขนเม่นคิดว่าตัวมันคงใหญ่เกิดแคลงใจอยู่ว่าทำไมเจ้าสุวรรณนาคจึงแบ่งเนื้อมาให้เพียงเล็กน้อย คิดว่าเจ้าสุวรรณนาคไม่ซื่อต่อกันเสียแล้วจึงส่งเนื้อเม่นกลับคืน เรื่องไม่เข้าใจกันเท่านี้เองทำให้เจ้าสุทโชนาคแตกมิตรกับเจ้าสุวรรณนาค ต่อมาความหมองใจกันทวีความรุนแรงขึ้นถึงขั้นทำสงครามสงครามระหว่างพญานาคทั้งสองทำให้ร้อนไปถึงพระอินทร์ จะต้องส่งวิศกรรมเทพบุตรมาระงับศึก เทพบุตรลงมาขอให้พญานาคทั้งสองเลิกรบกันและให้ตั้งอยู่ในศีล 5 อย่าสร้างกรรมสร้างเวรต่อกันอีกและแบ่งเขตกันปกครองคือ สุวรรณนาคครองฝั่งด้านใต้ ให้สุทโชนาคครองฝั่งด้านเหนือและตะวันออก ทั้งนี้ให้แบ่งตั้งแต่หนองแสถึงทะเล หนองแสจึงกลายเป็นเมืองร้างตั้งแต่ครั้งนั้น สุทโชนาคได้ย้ายเมืองหลวงมาตั้งที่ศรีสัตนาคนหุต (เมืองที่มีนาค 7 หัว) แล้วให้สร้างทางน้ำใหญ่จากหนองแสถึงทะเล (ต่อมาชาวบ้านเรียกว่า น้ำของและกลายเป็นแม่น้ำโขง) สุทโชนาคให้นำปลาบึกจากทะเลขึ้นไปปล่อยให้สำน้ำของตนเองคือแม่น้ำโขงได้ก่อนสุวรรณนาค ฝ่ายสุวรรณนาคก็พาบริวารขุดกันทำทางน้ำจากหนองแสทางใต้และมาสร้างเมืองหลวงที่นั่นทวารินครนาค และทางน้ำสายนี้มีชื่อว่า "น้ำน่าน" แต่ชาวบ้านต่อมาเรียกแม่น้ำนี้ว่า "โพระมิง" (ต่อมาเรียกน้ำโพ ต่อลงมาเป็นเจ้าพระยา) แต่สุวรรณนาคไปถึงทะเลหลังสุทโชนาคจึงไม่ได้ปลาบึก ได้แต่ปลาอื่น ๆ ไป พญาสุทโชนาคแห่งศรีสัตนาคนหุต มีโอรสชื่อ "ท้าวกังคี" ท้าวกังคีเป็นหนุ่มโสดที่รูปหล่อมากเป็นขวัญใจของพวคนาคทั้งหลาย (บางครั้งเป็นนาคแต่บางครั้งก็เป็นคน) ก้าวถึงตอนใต้ของศรีสัตนาคนหุต ครั้งนั้นเจ้าขอมเป็นใหญ่อยู่ ณ เมือง "โคมคำ" หรือ "เมืองเอกชิตา" เมืองนี้รุ่งเรืองมากมีสนมกำนัลนางเป็นหมื่น ตัวเมืองแวววาวด้วยเพชร นิล กำแพงเมืองมีประตู 4 ด้าน มีเวรยามระแวงระวังเป็นอย่างดี พญาขอมมีชิตาสาวสวยชื่อ "นางไอ่" หรือ "นางไอ่คำ" ชาวเมืองรักมากจนเรียกกันว่า "นางไอ่ในเมือง" พญาขอมมีน้องชายสองคน คนโตให้ไปครองเมือง "เชียง

เทียน" (ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอเมืองมหาสารคาม) ส่วนคนเล็กให้ไปครองเมือง "สีแก้ว" (ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอเมืองร้อยเอ็ด) และมีหลาน 2 คนคนหนึ่งให้ไปครองเมือง "ฟ้าแดด" (ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอกมลาไสย จ.กาฬสินธุ์) อีกคนหนึ่งให้ไปครองเมืองหงส์ เมื่อนางไอ้โตเต็มสาวความสวยได้ดังไปทั่วทิศไปถึงหูท้าวผาดงแห่งเมือง "ผาโพง" ท้าวผาดงหลงรักนาง ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยเห็นหน้าทำให้ผอมวันผอมคืน จนในที่สุดต้องเสี่ยงภัยไปพบนาง ท้าวผาดงกับคนสนิทมุ่งสู่เมืองโคกคำ ได้นำบรรณาการแอบเข้าพบนางไอ้ ๆ ก็วางแผนให้ท้าวผาดงเข้าหาโดยไม่มีใครรู้เรื่อง วันต่อมาท้าวผาดงลากลับและสัญญาว่าจะมาหานางอีก ทั้งสองได้รำพันความรักต่อกันจนไปไม่ใบบทญาในเวลาใกล้สว่างหลังน้ำตา ต่อมาไม่นานประมาณกลางเดือนหกต้นฤดูฝน พญาขอมเตรียมงานบุญบั้งไฟได้มีฎีกาออกบุญไปยังเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง แต่มิได้บอกเมืองผาโพง อย่างไรก็ตามท้าวผาดงซึ่งตั้งตาคอยโอกาสอยู่ทุกลมหายใจ ก็ได้ทราบข่าวนี้ จึงตระเตรียมบั้งไฟแสนเพื่อจะเข้าร่วมบุญและเตรียมเสบียงเตรียมของทำบุญไปด้วยอย่างพร้อมมูลหวังจะเอาชนะใจพญาขอม ในโอกาสเดียวกันนั้นฝ่ายท้าวกังคิหนุ่มแห่งศรีสัตนาคนหุตก็ได้ข่าวความสวยงามของนางไอ้เช่นกัน จึงแอบมาพบนางไอ้ ๆ ก็ยินดีต้อนรับ แต่ครั้งรู้ว่ากังคิเป็นนาค นางก็ได้ขอตัวรีบหนีไปมิได้ทอดสะพานให้ ทำให้กังคิอกหักกลับเมืองนาคแต่ก็ได้เร่งวันเร่งคืนอยากจะให้ถึงวันงานเร็ว ๆ ชินเข้าไป กลัวว่าตนจะตรอมใจตายก่อนพบหน้านาง นิทานเล่าต่อไปว่าชาติก่อนกังคิเป็นคนจนแต่ขยันขันแข็งนิสัยดี จนเศรษฐีรักมากถึงกับยกลูกสาวให้ ครั้งได้ลูกสาวเศรษฐีเป็นเมียแทนที่จะรักใคร่เอาใจใส่เขาก็กลับเฉยเสีย ปล่อยให้เมียคอยติดตามเอาใจตลอดเวลา ครั้งหนึ่งเขาจะกลับบ้านไปเยี่ยมแม่เมียจึงขอติดตามไป เมื่อไปถึงกลางป่าพบต้นมะเดื่อมีลูกสุก เขาก็ปีนขึ้นเก็บกินคนเดียว เมียทนหิวไม่ไหวจึงปีนขึ้นเก็บกินเองบ้าง ขณะนั้นผิวหนุ่มได้โอกาสจึงหลบหนีไปแต่ผู้เดียวปล่อยเมียไว้บนต้นมะเดื่อ นางได้ซัดเซพเนจรไม่รู้จุดหมายอยู่หลายวัน คิดว่าคงตายอยู่ในกลางป่าแน่แล้ว จึงได้เด็ดดอกบัวมาอธิษฐานภายใต้ต้นไม้โพธิขอแก้แค้นผิวในชาติหน้า ต่อมาถึงชาตินี้ท้าวกังคิจึงถูกรวมตามสนองดังจะกล่าวต่อไป เมื่อถึงวันงานประชาชน

จากบ้านใหญ่เมืองน้อยหลังไหลมาแทบจะไม่มีที่ยืน เพราะเป็นงานใหญ่ประจำปี ในจำนวนนั้นมีขบวนของท้าวผาดงซึ่งใหญ่โตหรูหรามาร่วมด้วย ทำให้พญาขอมยินดีเป็นที่สุด ต้องรีบออกไปขอโทษที่มีได้ส่งฎีกาไปบอกและก็เป็นโอกาสอันดียิ่งที่ท้าวผาดงจะได้ทำหัวใจของพญาขอมไว้และจะเป็นความปราชัยของท้าวกังคิตต่อไป ในงานนี้แม้แต่คนปากแห้งจุมูกี้ก็มาร่วมด้วย ท้าวกังคิตนึกว่าเป็นโอกาสของคนอีกครั้ง จึงพาบริวารมาร่วมด้วยเนืองแน่นแต่ตนเองเป็นนาค จึงไม่สามารถจะเข้าประชิดตัวนางไธ้ได้ พญาขอมได้มอบให้ธิดาสาวออกต้อนรับท้าวผาดงอย่างสมเกียรติ ทั้งสองจึงได้โอกาสอีกเป็นครั้งที่ 2 ขอตัดคอนไปถึงการแข่งบั้งไฟ วันรุ่งขึ้นจะมีการจุดบั้งไฟพญาขอมได้ให้มีการพนันกัน ว่าถ้าบั้งไฟของใครชนะจะยกเมืองให้ ถ้าใครแพ้จะขอสาวสวรรค์ก้านนางมาเป็นของตนแต่ครั้นจุดเข้าจริงบั้งไฟของทุกเมืองขึ้นสู่ท้องฟ้าหมด เหลือแต่ของพญาขอมกับของท้าวผาดงไม่ยอมขึ้น พญาขอมเสียที่ไม่ยอมพุดจากกับใคร ๆ ทำให้เจ้าเมืองต่าง ๆ ชุบชิบและลากลับไปด้วยความผิดหวัง ฝ่ายท้าวผาดงประสบทุกข์หนักซำคือ แพ้พนันแล้วยังกลัวจะแพ้รักด้วยความหวังคงจะสิ้นเสียแล้ว หลังจากเสร็จงานท้าวผาดงได้ย่ำลานางไธ้ด้วยความอาลัยอาวรณ์ ส่วนท้าวกังคิตเมื่อเสร็จงานกลับบ้านแล้ว ก็มีอาการทुरนทुरายอยู่ไม่ได้ จึงลาพ่อลาแม่พร้อมกับบริวารไปหานางไธ้อีก ห้ามเท่าไรก็ไม่เป็นผลเพราะกรรมจิตใจให้เป็นไปเช่นนั้น เมื่อไปถึงเมืองพญาขอมเจ้ากังคิตได้แปลงตนเป็นกระรอกเผือก (ตอน) กินผลจิวอยู่บนต้นจิว และมีกระดิ่งทองแขวนคอด้วยตาก็มองดูนางไธ้ ๆ ได้ยินเสียงกระดิ่งก็แปลกใจ จึงออกมามองดูกระรอกบนต้นจิว ด้วยกรรมบันดาลทำให้นางอยากได้กระรอกเผือก จึงให้ไปตามนายพรานมายิงนี้แหละคืออวสานของท้าวกังคิต แต่ก่อนตายกระรอกได้อธิษฐานต่อเทพยดาทั้งปวงว่า "เนื้อของข้าพเจ้าจงพอกินแก่คนทั้งเมือง ใครจะชนไปเท่าไรก็อย่าได้หมดและขอให้เนื้อของข้าพเจ้าจงอร่อยด้วย" พอสิ้นคำอธิษฐานก็สิ้นใจด้วยแต่นัยน์ตาซึ่งเป็นหน้าต่างหัวใจยังคงจ้องมองนางไธ้ด้วยความรักไม่เสื่อมคลาย ฝ่ายนาคบริวารเมื่อรู้ว่า เจ้านายคนเสียที่เขาแล้วก็รีบกลับไปบอกท้าวสุทโชนาคให้ทราบ ท้าวสุทโชนาคจึงสั่งระดมพลนาคจำนวนแสนแปลงตนเป็นมนุษย์ขึ้นเดินบนบก มุ่งหน้า

ผู้เมืองขอมทันที สั่งกำชับว่าใครกินเนื้อกระรอกให้ฆ่าให้หมด ขณะเดินทัพไปก็
 สร้างกีดขวางตามหนทางเป็นขอนไม้บ้าง ก้อนหินบ้าง เพื่อกันกองทัพอื่นจะหนุน
 มาช่วยพญาขอม บ้านที่มาตั้ง ณ บริเวณนั้น ภายหลังจึงมีชื่อว่า บ้านหนองขอน
 ข้างข้าง บ้านคำกลิ้งบ้าง เพราะก้อนหินกลิ้งปิดทาง (บ้านเหล่านี้อยู่ในอำเภอ
 เมืองอุครธานี) เมื่อไปถึงยังพักพลอยู่นอกเมือง ขณะนั้นท้าวผาแดงก็บังเอิญ
 คิดถึงนางไธ้ จึงได้ควมม้ามาหานาง มาพบขอนไม้ก้อนหินเต็มไปหมด รู้สึก
 แปลกใจเพราะไม่เคยมี จึงรีบเข้าเมืองพบนางไธ้ นางจึงเอาแกงกระรอกมา
 ด้อนรับ ท้าวผาแดงรู้ว่าเป็นกระรอกกัณฑ์ มิใช่กระรอกจริง ๆ จึงสั่งให้เอาไป
 เททิ้ง บอกว่าอันตรายจะมีมาถึงในไม่ช้านี้เพราะกินเนื้อกระรอก (เมืองบ้านชี
 หล่มหลวง) ทั้งขุนอนพักผ่อนแต่กินนอนไม่หลับเพราะกลัวอันตราย ได้แต่หงุด
 ดาวว่าเมื่อไรจะสว่าง ไม่นานนักในเวลาตอนคืนนั้นเองเสียงกึกก้องดังสนั่น
 เหมือนฟ้าคำรามก็ปรากฏขึ้น มิใช่เสียงฟ้าแต่เป็นเสียงเมืองเอกราชของพญา
 ขอมถล่ม ๆ เฉพาะบ้านที่กินเนื้อกระรอกเท่านั้น ส่วนบ้านแม่หม้ายไม่ถล่ม
 เพราะพวกนี้ถูกทางราชการกันทำว่าไม่ได้ทำงานราชการ จึงไม่ได้แบ่งเนื้อ
 กระรอกให้ จึงปลอดภัยกลายเป็นคนแม่หม้ายสืบมา ท้าวผาแดงได้รับอุม
 นางไธ้ขึ้นมา นางไธ้ของมีค่าไปเพียง 3 ชิ้นคือ แหวน ข้อง และกลอง คิดตัว
 ไปด้วย พวกนาคได้บันดาลให้แผ่นดินถล่มกลายเป็นบึงเป็นแม่น้ำ ม้าวิ่งไปดินก็
 ถล่มตามไป นางจึงโยนข้องทิ้งตรงนั้นจึงกลายเป็น "ห้วยน้ำข้อง" วิ่งต่อไป
 ดินก็ถล่มตามจึงทิ้งกลองอีก ตรงนั้นจึงกลายเป็น "ห้วยกลองศรี" ดินก็ถล่มตาม
 มาอีกนางจึงทิ้งแหวน ที่นั้นก็กลายเป็น "หนองแหวน" ต่อมา (สถานที่เหล่านี้
 ยังมีปรากฏอยู่ในท้องที่จังหวัดอุครธานี) เมื่อม้าหมดแรงวิ่งไม่ไหวแล้ว นาคจึง
 เอาหางตวัดดึงเอานางไธ้ตกลงจากหลังม้าแล้วอุมนางลงสู่บาดาล ฝ่ายท้าว
 ผาแดงก็ควมม้าหนีคิดว่าจะปลอดภัย แต่นาคก็ตามติดไปอีกเพราะมีแหวนของ
 นางติดไปกับท้าวผาแดงด้วย ท้าวเขอจึงทิ้งแหวนอีกครั้งไม่มีสมบัติใด ๆ ของ
 นางติดไปด้วย พวกนาคจึงนำเอาแหวนกลับไปสวมให้นางไธ้ตามเดิม แต่
 นางไม่มีความยินดีใด ๆ ทั้งนั้น ได้แต่ร้องไห้รำพันถึงท้าวผาแดงแทบน้ำตาจะ
 เป็นสายเลือด ฝ่ายท้าวผาแดงกลับไปถึงเมืองผาโพงแล้วกินไม่ได้นอนไม่หลับ

เพราะคิดถึงนางไฉ่ จึงสั่งลาข้าทาสบริวารเพื่อจะตายตามไปสู่เอนางกลับมา
ท้าวเซอไค้อธิษฐานต่อพระอินทร์ เจ้าแม่ธรณีและพญาครุฑ ขอให้เป็นพยานแล้ว
ก็กลั้นใจตายบนปราสาทของคนนั่นเอง จากนั้นได้ไปเกิดเป็นหัวหน้าผีจึงได้รวบรวม
รวมกำลังผีเป็นจำนวนโกฏิเพื่อไปทำสงครามกับพวกนาคแย่งเอนางไฉ่กลับคืน
สงครามระหว่างผีกับนาคทำให้น้ำในหนองบึงชุ่มชื้นและฝุ่นบนบกตกลงไปทั่ว ร้อน
ขึ้นไปถึงพระอินทร์ ๆ จึงต้องลงมาสงบศึกขอให้ผีกลับเมืองผีให้นาคเข้าสู่เมือง
นาค ส่วนนางไฉ่ยังมีกรรมอยู่จึงให้อยู่ในบาดาลไปก่อน รอให้พระศรีอารย
มาโปรดก่อนจึงจะตัดสินได้ว่า นางจะเป็นของนาคหรือของผี อนึ่งนิทานเรื่อง
ท้าวผาแดง นางไฉ่ ที่นำมาเล่านี้ได้จากฉบับโบราณของจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งท่าน
เจ้าคุณพระอริยานุวัตรวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคามชำระ ขอกราบขอบพระ
คุณหลวงพ่อบุญชาระและท่านผู้จารไว้ในโอกาสนี้ด้วย แต่บางท่านได้เขียนเรื่อง
บั้งไฟว่า ท้าวผาแดงได้แข่งบั้งไฟกับเจ้าเมืองต่าง ๆ จนชนะแล้วได้รับรางวัล
คือ ได้นางไฉ่จากพญาขอมนั้นไม่ตรงกับเรื่องนี้ ไม่ทราบว่าเป็นฉบับต่างกันหรือ
ผู้เล่าเล่าไม่ตรงกับตำนานเดิม นางจะได้สืบสวนกันดูอีกครั้ง

ท้าวสังคหัต

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวสังคหัตเป็นลูกของพระยาเมืองจีน ครั้งหนึ่งได้เดินทางมาเมือง
ของนางลุนและได้พบนางลุนเกิดรักใคร่ชอบพอกันท้าวสังคหัตจึงเที่ยวมาหาบ่อย
แต่พ่อของนางลุนไม่ชอบ จึงทำยนต์เครื่องกลไกตัดไว้ ท้าวสังคหัตถูกยนต์ตาย
แล้วเขาก็ส่งศพของท้าวสังคหัตกลับไป ชาวเมืองได้ทำพิธีศพอย่างใหญ่โตโดย
เก็บไว้ไม่เผา ส่วนนางลุนเมื่อท้าวสังคหัตตายแล้วก็ได้แต่เสียอกเสียใจ วันหนึ่ง
นางนั่งเล่นอยู่ในสวน ได้พบนกกระจอกสองตัวที่พระอินทร์แปลงกายลงมา นก
ทั้งสองต่างอวดความวิเศษของตนโดยตัวหนึ่งบอกว่า ข้าชายของตัวคนตายแล้ว
ไม่เกินสามปีกินแล้วจะคืนมา อีกตัวบอกว่าข้าชายของตัวถ้าผู้หญิงกินจะเป็นชาย
แต่ข้าขวามุชชายกินจะเป็นผู้หญิง นางลุนตั้งใจจึงจับเอนกทั้งสองตัว แล้วทำเป็น

อาหาร นางกินชาขวาวของนกตัวหนึ่งจึงกลายเป็นชาย แล้วก็ออกเดินทางไปยังเมืองของท้าวสังคหัต เมื่อไปถึงได้ขอเข้าไปดูศพของท้าวสังคหัตได้โอกาสนี้เอาชานกอีกตัวข้างซ้ายใส่ปากท้าวสังคหัต ท้าวสังคหัตก็ฟื้นขึ้นมาเป็นคนเหมือนเดิม ส่วนนางลูนั้นก็กินชานกข้างซ้ายอีกตัวจึงกลายเป็นหญิงเช่นเดิม ท้าวสังคหัตจำนางได้จึงเอานางเป็นมเหสีครองเมืองต่อไป

ท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำ

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

พญากาสิและนางประทุมมาทรงมีโอรสเมื่อถือกำเนิดมามีรูปร่างคล้ายกระต่ายมากกว่าคน จึงทำให้พญากาสิสั่งให้นาบุตรไปทิ้งเสีย ด้วยความรักลูกนางประทุมมาไม่ยอมจึงถูกเนรเทศให้ไปอยู่ในป่าพร้อมโอรสที่ได้นามว่า ท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำและมีนางหล้ามเหสีอีกองค์ตามเสด็จไปอยู่ด้วย ทั้งสามใช้ชีวิตอยู่กลางป่า สัตว์ป่าทั้งหลายต่างก็เป็นมิตรกับท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำโดยเหตุที่เป็นคนดี ต่อมานางหล้าก็คลอดโอรสออกมาได้นามว่าสุวรรณคีรีเมื่อทั้งสองกุมารเติบโตเป็นหนุ่มก็คอยปฏิบัติหุงหาอาหารเลี้ยงดูมารดาเรื่อยมาวันหนึ่งสองกุมารเดินป่าได้พบกับนางโกษรลูกสาวฤาษี สุวรรณคีรีผู้น้องได้นางโกษรเป็นภรรยา ต่อมาก็ติดพันความดีของท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำได้ยินไปถึงหูพระบิดาเข้า พระองค์ทรงคิดถึงมเหสีและโอรส จึงได้สร้างถนนมารับโอรสกลับไปครองเมือง

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท้าวสีทน

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

พระยาอาทิตย์แห่งเมืองมืองค์เป็งจามมีโอรสชื่อว่าสีทน ตอนประสูติมีขนออกมาด้วยมีฤทธิ์มาก ได้ครองราชย์แทนบิดาตั้งแต่อายุ 15 ปี ขณะนั้นมีนายพรานคนหนึ่งไปล่าเนื้อในป่าพบพญานาคชื่อ กิตินาค พญานาคขอร้องให้ช่วย

ปราบผีเสื้อที่จับลูกสาวไป นายพรานปราบได้สำเร็จ ได้ข้าวของเงินทองมากมาย แล้วเดินทางต่อไปถึงสระโบกขรณีใกล้อาศรมพระฤๅษีเห็นนางกินรีเล่นน้ำอยู่อยากจะได้มาถวายท้าวสีทน จึงไปถามวิธีจับจากพระฤๅษี ๗ บอกแล้วจึงไปขอปวงบาศก์กับพญานาคมาจับนางมโนรามาถวายท้าวสีทน ต่อมาบ้านเมืองเกิดโจรภัยขึ้นท้าวสีทนไปปราบโจร ขณะเดียวกันพระยาอาทิตย์ฝันร้ายเอาหมอโหรมาทำนายดู หมอโหรให้ทำพิธีกรรมสังเวณี ด้วยนางมโนรา นางมโนราทราบเรื่องจึงหนีกลับเมืองของตน ท้าวสีทนกลับมาทราบเรื่อง จึงติดตามนางมโนรามาถึงอาศรมพระฤๅษี ๗ บอกความที่นางมโนราสั่งไว้ พร้อมทั้งให้แหวนที่นางฝากไว้ ตลอดจนวิธีเดินทางไปสู่เขาภูเงิน ท้าวสีทนไปถึงภูเงินแล้วถูกพระยาหลวงเจ้าภูเงินให้ทดลองศาสตราศรต่าง ๆ จนเป็นที่พอใจ จึงให้เลือกนางทั้ง 7 นาง ท้าวสีทนเลือกได้นางมโนราถูกต้อง พระยาหลวงจึงอภิเษกให้อยู่เมืองภูเงิน ต่อมาท้าวสีทนคิดถึงบ้านจึงลากลับมาเมืองพร้อมกับนางมโนรา

ท้าวไสรจ

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวไสรจเป็นโอรสของท้าวพรมทัตกับนางจันทาเทวีเกิดมาพร้อมกับพระขรรค์และม้ามณีกาบ เมื่อเจริญวัยได้รับสารเสียดทายมาตามน้ำเพื่อหาเนื้อคู่ของนางประทุมมา ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของพระฤๅษี จึงได้ตามไปพบและได้อยู่กินกันอย่างสามภรรยา วันหนึ่งทั้งสองออกไปหาผลไม้ในป่า ท้าวไสรจถูกนายพรานลอบฆ่าชิงเอานางประทุมมาไป ภายหลังนางประทุมมาลอบสังหารนายพรานแล้วก็พเนจรไปเรื่อย ๆ พระฤๅษีคอยคนทั้งสองไม่เห็นกลับมา จึงออกติดตามไปพบท้าวไสรจนอนตายอยู่จึงชุบชีวิตใหม่แล้วสอนวิชาอาคมให้ เมื่อเรียนสำเร็จแล้วท้าวไสรจได้ออกติดตามหานางประทุมมา จนล่วงเข้าไปในเมืองยักษ์และลักลอบได้เสียกับลูกสาวยักษ์ชื่อนางสีสุภะลักษณะงดงามตั้งครรรค์ ท้าวไสรจได้ออกเดินทางตามหานางประทุมมาอีก ส่วนนางสีสุภะลักษณะออกตามท้าว

โสรัจแต่ไปพบนางประทุมมาซึ่งครรภ์แก่ นางสิสุภะลักษณะท่าคลอคให้นางประทุมมา ซึ่งนางคลอคออกมาเป็นลูกชาย ต่อมานางประทุมมาถูกงูกัดตายนางสิสุภะลักษณะ จึงเลี้ยงดูลูกน้อยพเนจรเรื่อยไปจนถึงเมืองกุมาริ เมืองนี้มีแต่ผู้หญิงไม่มีผู้ชาย เจ้าเมืองรับนางไว้เป็นน้อง นางประทุมมานั้นพระอินทร์ได้ลงมาช่วยชุบชีวิต ขึ้นใหม่และนางก็บวชเป็นชี ส่วนท้าวโสรัจเดินตามหานางประทุมมาและได้พบกับลูกสาวพญานาคและได้นางนาคเป็นภรรยาอีกคน แล้วเดินทางต่อไปเมื่อพบ นางประทุมมาที่บวชเป็นชีแล้วจึงขอร้องให้สึกแล้วออกติดตามหานางสิสุภะลักษณะ จนได้พบที่เมืองกุมาริ ท้าวโสรัจได้นางกุมาริที่เป็นเจ้าเมืองเป็นภรรยาอีกคน และท้าวโสรัจก็ไปตามเอานางนาคที่เมืองบาดาลมาอยู่ในเมืองมนุษย์ด้วยกัน ทั้งหมดพากันกลับไปยังเมืองของท้าวโสรัจและครองเมืองอย่างมีความสุข

ท้าววิวทอง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

เมื่อพระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นวัวใหญ่ตัวหนึ่งเรียกว่าวิวทอง เป็น สัตว์เลี้ยงของพรานป่า ผู้ที่เลี้ยงวิวทองคือท้าวอุณห้าลูกชายคนงามของนาย พราน ต่อมานายพรานได้นางผีปอบมาเป็นภรรยาคนที่สอง นางผีปอบจับแม่ ของท้าวอุณห้ากิน วิวทองจึงพาท้าวอุณห้าหนีไปอาศัยกับหญิงชราที่เฝ้าสวน ของพระราชา ท้าวอุณห้าเที่ยวพนันชนวัวแลกห่อข้าวมาเลี้ยงชีวิต มีหลาน เจ้าเมืองนำวัวมาทำชน แต่แพ้ทำให้เจ้าเมืองไม่พอใจ จึงทำให้วิวทองไปต่อสู้ กับปลิงใหญ่ที่เจ้าเมืองเลี้ยงไว้ วิวทองและปลิงใหญ่ต่อสู้กันจนตาย วิวทองได้ ไปเกิดเป็นเทพบุตรในสวรรค์ แต่ก็คอยช่วยเหลือท้าวอุณห้าให้พ้นจากการจอง เวรของเจ้าเมือง กล่าวคือเจ้าเมืองแกล้งให้ท้าวอุณห้าถางป่าดงกว้างให้ เสร็จภายในวันเดียว สร้างเจดีย์ สะพานเงิน สะพานทองกลางแม่น้ำเทพบุตร จึงลงมาช่วยเสร็จทันเวลา เจ้าเมืองได้ไปยืนดูที่กลางสะพาน ๆ จึงหักลง เจ้าเมืองจึงจมน้ำตาย ประชาชนจึงเชิญท้าวอุณห้าขึ้นครองเมืองแทน เมื่อ ท้าวอุณห้าครองเมืองแล้วได้ไปรับบิดามาอยู่ด้วย

ท้าวหน้าผากท้าวท้ายทอย

พระอริการสมบุรณ์ สดคุโธ

เมื่อออกพรรษาสามเดือนได้มีพระเข้ากรรมต่อ มีอาจารย์ท่านหนึ่งรับอาสาเลี้ยงพระทุกรูปที่เข้ากรรม ไม่ว่าจะเป็พวกน้ำส้มน้ำหวานต่าง ๆ ท่านรับเอาเป็นภาระของท่านจนหมดจนถึงวันออกกรรม เมื่อเริ่มการเข้ากรรมนั้นพระต้องมาอาศัยอยู่กระต๊อบเล็ก ๆ โดยมีท่านอาจารย์เป็นคนที่คอยดูแลเอาใจใส่จนครบเก้าวัน เมื่อพิธีเข้ากรรมนั้นเสร็จแล้ว พระก็เลยตามอาจารย์ท่านนั้นว่าต้องการอะไรบ้าง ท่านอาจารย์ก็ตอบว่า ท่านต้องการให้ตัวท่านนั้นไม่ว่าจะไปเกิดเป็นอะไรก็ตาม ขอให้ท่านจงมีอายุยืนถึง ๑ โทกฏปี ไม่ว่าจะไปเกิดเป็นควายเป็นหมากก็ตาม และเมื่อท่านแก่แล้วตายไป ท่านก็ได้ไปเกิดเป็นพระอินทร์อยู่ที่สวรรค์ ในขณะที่ท่านมาเกิดเป็นพระอินทร์นั้นท่านอยู่ยังไม่ครบ ๑ โทกฏปี แต่ท่านต้องการอยากมาเที่ยวที่เมืองมนุษย์ วันหนึ่งท่านก็เลยเข้ามาที่เมืองมนุษย์ แต่ก่อนที่จะมาถึงเมืองมนุษย์นั้นต้องผ่านพระยาถนก่อน พระยาถนจึงขอตามมาเที่ยวที่เมืองมนุษย์ด้วย แต่พระอินทร์ไม่ยอมให้มาด้วยบอกว่าพระยาถนนั้นไม่ดี ขอมาหลอกกินสินบนของชาวมุขย์อยู่เรื่อย ๆ พระยาถนโกรธมากจึงแปลงเป็นลมมาพัดพระอินทร์จนขาดออกเป็น ๓ ท่อน กระจายกันออกไป คือหน้าผากไปตกที่เมืองหน้าผากและได้เกิดเป็นคนที่เมืองนั้นกับนางคำซาง ซึ่งไม่มีผัวแต่มีลูกพอเกิดขึ้นมาก็เอาแต่ร้องไห้ไม่ยอมหยุด นางคำซางจึงต้องเอาไปมอบให้พระอาจารย์ที่วัดให้เลี้ยงเป็นลูกเลี้ยง พระก็รับเอาไว้มีการผูกแขนเพื่อรับไว้เป็นลูกเลี้ยงของพระที่วัดต่อไป อยู่มาวันหนึ่งอาจารย์ได้เอาขนุนสุกให้กิน ท้าวหน้าผากก็บ่นคิดถึงเพื่อนคือท้าวกะตันอยู่เป็นประจำไม่ว่าจะได้กินอะไรก็ตาม ก็จะมีบ่นคิดถึงท้าวกะตันอยู่เรื่อย ๆ จึงได้ไปขอแม่ว่าจะไปตามหาเพื่อนก่อนแม่ก็ให้ไป พอเดินทางมาก็มาถึงเมืองหนึ่งชื่อเมือง "ทวยทางก้าน" เมืองนี้มีแต่ผู้หญิงเท่านั้นไม่มีผู้ชายเลย จึงได้ไปจีบสาว ๆ ไปหาใครก็บอกว่าจะเอา แต่พอถึงวันที่จะแต่งงานกันจริง ๆ ปรากฏว่าผู้หญิงสาวที่ทราบข่าวก็พากันมาว่า "ใครจะเอาผัวกู" ทุกคนที่มานั้นก็พูดเหมือนกันหมด ในขณะที่นั้นได้พูดขึ้นว่า "สาวสาวเมืองข้าวจีตีกว่านี่" ท้าวหน้าผากพอได้ยินก็เลยเอา

เชือกผูกกับขานก ให้นำนั้นพาบินไปที่เมืองข้าวจีแต่พอเดินทางมาก็มาถึงแม่น้ำใหญ่สายหนึ่ง หัวหน้าผากข้ามไปไม่ได้ก็เลยให้นำนั้นบินข้าม ส่วนตัวเองนั้นอยู่ที่ฝั่งน้ำนั้น พอดตกตอกลางคืนได้มีหมูตัวหนึ่ง เหาะข้ามแม่น้ำมาจากเมืองข้าวจีเพื่อจะมากินมะเดื่อ พอมาถึงก็ได้เอาแก้วนั้นวางไว้แล้วออกเที่ยวหากินมะเดื่อ หัวหน้าผากเลยไปขโมยเอาแก้วนั้นมาไว้ ฝ่ายหมูนั้นพอกินมะเดื่ออิ่มแล้วก็กลับมาไม่เห็นแก้วจึงเสียใจมากแล้วอกแตกตายไป ส่วนหัวหน้าผากนั้นก็ไต่ลงมาทำการเก็บศพของหมูนั้นฝังเรียบร้อย พอดอนเข้าก็คาบแก้วนั้นเหาะข้ามมาที่เมืองข้าวจี พอมาถึงเมืองข้าวจีนั้นก็ได้เมียคนหนึ่งชื่ออะไรผู้เล่าบอกว่าไม่รู้จักเพราะจำไม่ได้แล้วผู้บันทึกจึงไม่สามารถที่จะนำมาบอกได้ กล่าวถึงหัวกะตันก็เหมือนกันกับที่หัวหน้าผากเป็น คือไม่ว่าจะกินอะไรก็ตามมักจะบินถึงแต่หัวหน้าผากอยู่เสมอ พอทนมไม่ได้หัวกะตันเลยไปอ้อนวอนแม่ว่าให้ตนไปตามหาเพื่อนแม่ก็ให้ไป ทั้งสองคนต่างก็ตามหากันและกัน จนอยู่มาวันหนึ่งทั้งสองก็มาพบกันแต่ไม่รู้จักกัน จึงถามกันว่านี่จะเดินทางไปไหนกัน หัวกะตันก็บอกว่า "จะมาตามหาเพื่อนชื่อหัวหน้าผาก" หัวหน้าผากเลยบอกว่า "ฉันนี่คือ หัวหน้าผาก" แล้วหัวกะตันก็ถามไปว่า "แล้วตัวท่านมาทำไมจะไปทางไหน หัวหน้าผากเลยตอบว่า "มาตามหาเพื่อนชื่อหัวกะตัน" ทั้งสองเลยรู้จักกันว่าใครเป็นใคร จึงได้ชวนกันเดินทางเพื่อจะไปตามหาตัวที่แยกจากกัน ครั้งที่ถูกลมที่พระยาแดนแปลงมาพัดขาดจากกัน จึงคาบเอาแก้วนั้นเกาะตามมาพบปรากฏว่าเขาได้เอาหัวของเณรที่ตายไปแล้วมาใส่แทนเป็นหัวปลอม จึงพากันตัดเอาหัวเณรนั้นไปหล่อใหม่ เป็นพระอินทร์แล้วไปอยู่บนสวรรค์ ได้เมียสี่คนคือนางสุชาดา นางสุนันทา นางสุจิตรา นางสุธรรมมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท้าวหมาหุย

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีเมือง ๗ แห่งชื่อเมืองกุสาวดี พระราชามีบุตรชายสองคนและบุตรสาวหนึ่งคน บุตรชายคนโตเป็นสุนัขชื่อท้าวหมาหุย ต่อมาพระราชามีเมเสี

ใหม่ ๆ คิดหาวิธีที่จะกำจัดบุตรชายคนรองของพระราชินี เพื่อที่จะให้บุตร
 ของตนเป็นพระราชินีแทน ส่วนท้าวหมาหุ่ยนั้นมเหสีใหม่เห็นว่าเป็นสุนัขไม่มี
 ทางเป็นพระราชินีจึงไม่สนใจ วันหนึ่งมเหสีใหม่ชวนน้องชายของท้าวหมาหุ่ย
 ไปเที่ยวอุทยานแล้วก็ผลักตกลงจากเขา แต่น้องชายท้าวหมาหุ่ยติดค้างอยู่ที่
 เถาวัลย์ ฝ่ายท้าวหมาหุ่ยไม่เห็นน้องชายจึงออกตามหาจนพบ ก็ชวนน้องชาย
 มาได้ สองคนพี่น้องจึงได้หนีออกจากเมืองไปพบพระฤๅษีในป่าหิมพานต์ ทั้งสอง
 จึงได้ร่ำเรียนวิชาอาคมกับพระฤๅษีคนนั้น ต่อมาในเมืองกุสาวดีมียักษ์มากินคน
 โดยกำหนดให้พระราชินีให้ตนกินวันละหนึ่งร้อยคน จนถึงกำหนดที่จะต้อง
 กินลูกสาวคนเล็กของพระราชินี ซึ่งเป็นน้องของท้าวหมาหุ่ย พระฤๅษีทราบ
 เรื่องนี้ด้วยญาณ ก็ได้บอกท้าวหมาหุ่ยและน้องชาย ท้าวหมาหุ่ยจึงเหาะมารบ
 กับยักษ์สามารถฆ่ายักษ์ได้ แล้วเอาน้ำเต้าแก้วมาชุบคนทั้งหลายที่ถูกยักษ์กินจน
 ฟิ้นคืนมา คนทั้งหลายก็พร้อมใจกันบังคับให้พระราชินีเชิญท้าวหมาหุ่ยครอง
 เมืองแทน

ท้าวเห็นอัม (ท้าวชะมดเข็ด)

สมชัย มาลัย

มีสองสามีภรรยาคนหนึ่งมีลูกชายสองคน สามีภรรยาผู้นี้ปลูกต้นกล้วย
 ต้นหนึ่งออกลูกมาเป็นควายเผือก 1 ตัวลูกชายทั้งสองจึงเป็นเพื่อนเล่นกับควาย
 เผือก ต่อมาไม่นานสองสามีภรรยาก็ได้ตาย วันหนึ่งชายหนุ่มทั้งสองพาควาย
 เผือกไปเลี้ยงที่ทุ่งนา แล้วนอนหลับปล่อยให้ควายกินหญ้า พอตีพญาแถนเสด็จ
 ลงมาจากสวรรค์ ได้เห็นควายเผือกจึงขโมยควายเผือกไป เมื่อทั้งสองตื่น
 ขึ้นมาไม่เห็นควายเผือกจึงไปให้หมอดูทำนาย จึงรู้ว่าควายเผือกของตนนั้นถูก
 พญาแถนขโมยไปอยู่ที่เมืองสวรรค์ ถ้าจะไปตามเอาควายเผือกคืนมาให้ไปที่
 ภูเขาสูงลูกหนึ่ง จะมีเถาวัลย์สูงขึ้นไปถึงสวรรค์ให้ไต่เถาวัลย์ขึ้นไป ทั้งสอง
 พี่น้องจึงติดตามตามคำทำนายของหมอดู จนไปถึงเมืองสวรรค์และพบกับยาย
 เผ่าสวนของพญาแถนซึ่งอยู่คนเดียว ยายจึงบอกให้ทั้งสองไปพบพญาแถน ถ้า
 พญาแถนไม่คืนควายเผือกให้ขอพระขรรค์วิเศษแทน เด็กหนุ่มทั้งสองจึงไปพบ

พญาแถน ๆ จึงให้พระขรรค์วิเศษแทนและบอกว่าถ้าจักรวรรค์ออกมาจากฝักแล้ว จะมีทหารออกมาเป็นกองทัพเพื่อช่วยรบ ถ้าเก็บเข้าฝักทหารนั้นก็หายไป จากนั้นทั้งสองพี่น้องจึงกลับเมืองมนุษย์ ขณะใต้ถ้าวัดลงมาเกิดมีลมพายุ พัดแรงทำให้สองพี่น้องพลัดหลงจากกัน คนน้องตกลงมาตายโดยมีพระขรรค์ติด อยู่กับตัว ส่วนพี่นั้นไปตกอีกที่หนึ่ง เมื่อคนน้องตายไปแล้วก็ไปเกิดเป็นลูกชะมด ซึ่งเป็นราชาของชะมด วันหนึ่งชะมดจึงบอกกับแม่ว่าจะไปตามหาพี่ชายที่เป็นคน ชะมดจึงเดินไปที่คนตายแล้วจึงเอาพระขรรค์ติดตัวไป เมื่อได้พระขรรค์แล้วก็ ถอดออกจากด้ามฝัก จึงเดินตามทางนั้นไปเจอเมือง ๆ หนึ่ง เมืองนี้พระราชามีลูกสาว 7 คน คนที่ 1 ถึง 6 แต่งงานแล้ว ส่วนคนสุดท้ายยังไม่ถูกใจกับใคร พระราชาจึงให้ออกจากวังไปอยู่ป่า นางจึงพบกับชะมดแล้วแต่งงานกัน ทั้งสอง พากันเข้าเมือง พระราชาไม่พอใจจึงไล่ออกจากเมือง นางผู้เป็นลูกสาวพระ ราชารู้ว่าชะมดที่เป็นสามีเป็นผู้มีบุญ วันหนึ่งพระราชาให้ลูกชายทั้ง 6 มาฆ่า ชะมด แต่ชะมดสามารถต่อสู้ได้จนชนะ ลูกชายทั้ง 6 จึงไปบอกพระราชา ๆ จึงยอมรับความสามารถและให้เข้ามาอยู่ในเมืองอย่างมีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท้าวหุติง

พระอริการสมบุรณ สดคุโต

ยังมีชายกำพร้าอยู่คนหนึ่ง ตามตัวมีแต่ปุมเต็มไปหมดและเป็นคนจน
เที่ยวขอทานเขากินไปวัน ๆ เท่านั้น เขาได้เอาแดงมาปลูกไว้ต้นหนึ่ง จะหา
อะไรมาดักนํ้ารดก็ไม่มี ทุกเช้าเขาจึงปัสสาวะรดจนแดงนั้นมีผลอยู่หนึ่งผล
นำกินมาก ไคร ๆ ที่ไหนมากก็อยากได้ แต่ท้าวหุติงไม่ยอมให้ไม่ว่าจะขอซื้อหรือ
ขอเอาเฉย ๆ ก็ไม่ได้ทั้งนั้น อยู่มาวันหนึ่งพระยาในเมืองได้ออกมาเพื่อเยี่ยม
ประชาชน พอตีมาเห็นแดงโมของท้าวหุติงเข้า ลูกสาวเจ้าเมืองอยากได้เลย
ขอซื้อแต่เขาไม่ยอมขายให้ และเมื่อซื้อไม่ขายเจ้าเมืองก็จะฆ่าเขาจึงยอมขาย
แดงนั้นให้ หลังจากที่ได้แดงมาแล้วลูกสาวเจ้าเมืองก็นำไปฝากกิน เมื่อกินไป
แล้วก็เกิดตั้งท้องจึงคลอดลูกออกมา แต่เจ้าเมืองไม่รู้ว่าใครคือพ่อของเด็กไป
ถามใครก็ไม่มีใครรู้จัก หลังจากนั้นมา 1 ปี เด็กคนนั้นก็โตพอจะรู้อะไรแล้ว
เจ้าเมืองจึงบอกให้ผู้ชายเอากลับมาให้เด็กกิน ถ้าคนไหนเอากลับมาให้เด็ก
เด็กรับมากินแสดงว่า เด็กคนนี้เป็นลูกของคนนั้น แต่คนแล้วคนเล่าก็ไม่ยอมรับ
เอากลับมากินเลย เหลือแต่ท้าวหุติงเท่านั้นที่ยังไม่ได้เอากลับมาให้เด็กกิน
เจ้าเมืองจึงให้คนไปตามมาเมื่อมาแล้วก็เอากลับมาให้เด็กกิน พอยื่นกกลับให้
เท่านั้นเด็กรับมากิน เจ้าเมืองจึงไม่พอใจได้ขับไล่ลูกสาวออกจากเมืองให้ไป
อยู่กับท้าวหุติง ทั้งสองจึงรักและเข้าใจกันจนเทวดาสงสาร จึงเนรมิตรให้
ท้าวหุติงมีรูปร่างสวยงาม

ท้าวหุดสามเปา

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีชายคนหนึ่งทำไร่อยู่นอกเมือง เขามีอาชีพปลูกแดงขาย ชายคนนี้เป็น
หูด (ขี้หูด) เต็มตัว คนทั่วไปเรียกเขาว่าท้าวหุดสามเปา ยังมีลูกสาวพระ
ราชาคนหนึ่ง เมื่อได้มาซื้อแดงของท้าวหุดสามเปา ไปแกลงกินแล้วเกิดตั้งครรภ์ขึ้น
เป็นเพราะท้าวหุดสามเปาเอาเหี่ยวมารดฝักรดแดงนั้น พระราชาเมื่อทราบ

เรื่องแล้วได้ให้คนหาผู้ที่ทำให้ลูกสาวตั้งครรภ์ เมื่อทราบความจริงจึงได้ไล่ลูกสาวให้ไปอยู่กับท้าวหุดสามเป่า นางก็ได้ช่วยทำสวนทำไร่เรื่อยมาที่สวนของท้าวหุดสามเป่ามีลิงถือกลองวิเศษตัวหนึ่งมาแก้งอยู่เสมอ คือมาตีให้ต้นไม้ลุกขึ้นหรือตีให้ต้นไม้ล้มลงก็ได้ ท้าวหุดสามเป่าจึงจับลิงนั้นไว้ ลิงกลัวตายเลยเอากลองแลกกับชีวิต ท้าวหุดสามเป่าได้กลองแล้วก็ตีให้ตัวเองหายจากชีวิตมีรูปร่างงดงาม แล้วตีเอาอยู่ทองคำให้ลูกและต่อมาตีเอาบ้านเมืองข้าทาสบริวารจนได้เป็นลูกเขยของพระราชา เพราะพระราชาชอบรับเอาเข้ามาอยู่ในเมืองด้วย เมื่อพระราชาตายก็ได้ขึ้นครองราชย์แทนสืบมา

ท้าวอาระหะโต

วิชัย ศรีพวงเพชร

มีเด็กคนหนึ่งเรียนหนังสือไม่เก่ง พออายุครบบวชเณรได้พ่อแม่จึงให้บวชเณร เมื่อตอนเป็นเณรก็เรียนหนังสือแต่ก็ความจำไม่ดี อาจารย์สอนท่องนะโม ก็ท่องได้เพียง นะโม แต่พอมามากเข้าจะจำได้เพียงอาระหะโตเท่านั้น ต่อมาไม่นานเด็กคนนี้ก็สึกออกมา ชาวบ้านทั้งหลายจึงพากันเรียกว่าท้าวอาระหะโต หลังจากนั้นเขาเริ่มทำมาหากินแต่ไม่มีความรู้เลย จึงทำอะไรไม่ได้ ต่อมาไม่นานเขาหมดหนทางทำมาหากิน จึงต้องขอกทานชาวบ้านกิน จนชาวบ้านเกิดความเอือมระอาจึงไปฟ้องเจ้าพระยาให้ไล่ท้าวอาระหะโตออกจากหมู่บ้าน เมื่อท้าวอาระหะโตถูกไล่ออกจากเมืองก็เดินทางเข้าไปในป่า ไปพบกับหญิงนางหนึ่งเป็นคนเลี้ยงช้างสามหัวหงา ทั้งสองจึงแต่งงานและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ต่อมาไม่นานเจ้าพระยาได้ออกไปล่าสัตว์จึงไปพบกับท้าวอาระหะโตและอยากได้เมียของท้าวอาระหะโต จึงออกอุบายให้ท้าวอาระหะโตไปตายโดยใช้ให้ไปในทางที่มีผีหลวงอยู่ เมื่อเขาเดินทางไปได้พบกับผีหลวง ๆ ตามว่า "มาทำไม" เขาตอบว่า "เจ้าพระยาใช้มา" เมื่อผีหลวงได้ยินดังนั้นจึงถามว่า "รู้หรือเปล่าว่ากูอยู่ทางนี้" เขาบอกว่า "ไม่รู้ เจ้าพระยาใช้มา ก็มาตามคำสั่ง" ผีหลวงเกิดความสงสารจึงถามว่า "อยากได้อะไร" ท้าวอาระหะโต

เป็นคนไม่โลกจึงไม่ว่าอย่างไร มีหลวงเห็นดังนั้นจึงเอาหุ่นยนต์มาให้ โดยหุ่นยนต์นั้นมีอยู่สามสายคือ สายที่หนึ่งพาเหาะเหินเดินอากาศได้ สายที่สองจะดำดินได้ สายที่สามนั้นห้ามดึงเพราะจะแตกสลาย เมื่อท้าวอาระหะโตรู้วิธีใช้ก็ให้หุ่นยนต์นั้นกลับบ้านเมือง เจ้าพระยาเห็นท้าวอาระหะโตกลับมาโดยไม่ตาย จึงขอซื้อหุ่นยนต์ของท้าวอาระหะโต โดยพาลูกเมียไปด้วยพอถึงสายที่หนึ่ง หุ่นยนต์นั้นก็พาเจ้าพระยาเหาะเหินเดินอากาศ แต่เจ้าพระยาลืมข้อห้ามข้อสาม จึงดึงหุ่นยนต์เส้นที่สาม ทำให้หุ่นยนต์นั้นแตกระเบิดอย่างแรง เจ้าพระยาพร้อมกับลูกเมียตกลงมาตาย พวกชาวบ้านจึงเชิญท้าวอาระหะโตขึ้นครองเมืองแทนเจ้าพระยา เพราะเห็นว่าท้าวอาระหะโตเป็นผู้มีบุญวาสนา นับตั้งแต่นั้นมา ทุก ๆ คนก็อยู่กันอย่างมีความสุข

ท้าวสูงขุนเจือง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ขุนจอมธรรมครองราชย์อยู่ที่เมืองสวนตานหรือนาคอง มีราชโอรสอยู่สองพระองค์ องค์แรกไม่ปรากฏชื่อ ส่วนองค์ที่สองชื่อท้าวสูงหรือขุนเจือง เมื่อแรกประสูติ พวกข้าพวงคำนำตาบ ผ้อง เงิน และช่างเผือกซื้อพวงคำมาถวายแก่ท้าวสูง ครั้นท้าวสูงเจริญวัยพระบิดาก็สิ้นพระชนม์ ท้าวสูงจึงขึ้นครองราชย์แทน เนื่องจากเมืองสวนตานเป็นเมืองเล็ก ๆ และไม่มีอำนาจทางการเมืองมากนัก ท้าวสูงจึงพยายามรวบรวมทหารและฝึกอาวุธเพื่อป้องกันเมือง ในขณะที่ออกฝึกช้าง ได้รู้จักและชอบพอกับนางจอมริดาเจ้าเมืองเชียงเคือ ซึ่งเป็นพระญาติกันเพราะแม่ของนางจอมเป็นป้าของท้าวสูง ๆ จึงให้ทหารคนสนิทไปสู่ขอ แต่แม่ของนางจอมไม่ชอบเพราะเห็นว่าท้าวสูงยากจน จึงเรียกสินสอดมากผิดปกติ ได้แก่ วัว ควาย ไถ อย่างละหมื่น สาวใช้สามพันและทองอีกมากมาย ท้าวสูงไม่มีทรัพย์สินเพียงพอ เมื่อไม่มีโอกาสได้แต่งงานจึงลักลอบเป็นคู่กับนางจอม ยังมีเมืองอีกเมืองหนึ่งคือเมืองคำวัง ผู้ครองเมืองเป็นแก้ว (ญวน) ชื่อว่าท้าวแองกาได้รู้ข่าวว่ากษัตริย์ครองนครเงินยางมีธิดาองค์หนึ่งชื่อ

นางอ้วกก็คิดอยากได้มาเป็นคู่ครอง จึงส่งทูตไปขอต่อขุนซิ้มเจ้าเมือง (ขุนซิ้ม เป็นพี่ชายของขุนจอมธรรม ฉะนั้นขุนซิ้มจึงเป็นลุงของท้าวฮุ่ง) แต่ถูกปฏิเสธ เพราะขุนซิ้มตอบไปว่าจะยกให้ท้าวฮุ่งผู้เป็นหลานมากกว่า เมื่อถูกปฏิเสธท้าวแองกาจึงยกทัพมาตีนครเงินยาง ขุนซิ้มเห็นเหลือกำลังจึงส่งข่าวไปถึงท้าวฮุ่ง ท้าวฮุ่งเมื่อทราบข่าวก็ยกทัพไปช่วยต่อสู้กับแกว ท้าวแองกาสู้ไม่ได้และตายใน ที่รบ ทัพแกวจึงพ่ายแพ้แตกหนีไป ท้าวฮุ่งได้ทีจึงยกทัพตามไปตีถึงเมืองคำวัง ปะกันและเมืองอื่น ๆ ของแกว ได้รับชัยชนะตลอดหัวเมืองแกวทั้งหมดและได้ วิชาเจ้าเมืองแกว 8 คนมาเป็นภรรยา เมื่อเสร็จศึกท้าวฮุ่งก็ยกทัพคืนกลับนคร เงินยาง ได้แต่งงานกับนางอ้วและได้ไปสู่ขอนางง้อมด้วย ท้าวฮุ่งครองนคร เงินยางอยู่ 17 ปี นางง้อมประสูติโอรสองค์หนึ่งชื่อท้าวคำฮุ่ง นางอ้วเกิดความอิจฉาจึงทะเลาะกับนางง้อม นางง้อมหนีไปเมืองเชียงเคือขณะท้าวฮุ่ง ออกประพาสป่า ท้าวฮุ่งเมื่อทราบข่าวก็ตามนางง้อมไป ขณะนั้นทางเมือง แกวซึ่งเป็นเมืองขึ้นได้ก่อการขบถ ท้าวฮุ่งจึงยกทัพไปปราบพวกแกว แกวสู้ ไม่ได้จึงขอความช่วยเหลือจากพวกแมนมาช่วย แต่แมนก็สู้ท้าวฮุ่งไม่ได้ จึง ไปทูลขอความช่วยเหลือจากแกนลอเจ้าครองเมืองกาหลง แกนลอจัดทัพลงมา รบกับท้าวฮุ่งโดยทรง "เกรียน" ออกรบ ในการรบครั้งนี้ทัพของท้าวฮุ่งพ่ายแพ้ อย่างยับเยิน แม่ทัพตายเกือบหมด ท้าวฮุ่งถอยทัพเข้าเมืองปะกันและเห็นว่า ตัวเองสู้แกนลอไม่ได้ จึงส่งสารมายังเมืองสวนตานและเชียงเคือให้ยกทัพมา ช่วยและให้อพยพเชื้อสายของตนไปไว้ที่เมืองเงินยาง เมื่อสั่งเสียครั้งสุดท้าย เสร็จแล้ว ท้าวฮุ่งจึงออกรบกับแกนลอและสิ้นพระชนม์ในสนามรบ

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำบุญแจกข้าว

วิชัย ศรีพวงเพชร

ในสมัยโบราณนานมาแล้วมีเศรษฐีผู้หนึ่ง มีบ้านเรือนอยู่เมืองสาวัตถี มีลูกชายหัวแก้วหัวแหวนผู้หนึ่ง แต่บังเอิญว่าลูกชายของเศรษฐีได้ตายจากไป ทำให้เศรษฐีเศร้าโศกเสียใจมาก ศพของลูกชายเศรษฐีไม่ยอมเผา โดยนำไป

เก็บไว้ที่หอคอย จากนั้นทุก ๆ วันเศรษฐีจะให้คนใช้เอาข้าวปลาอาหารไปส่ง จนกระทั่งวันหนึ่งฝนตกหนักน้ำท่วมทางที่จะไปหอคอย คนใช้ของเศรษฐีผู้ที่ต้องไปส่งข้าวนั้นจึงคิดว่าตนจะไปโดยวิธีใด ขณะนั้นก็มีพระออกบิณฑบาต เขาจึงนำข้าวปลาอาหารที่เตรียมมาใส่บาตรให้พระ จากนั้นจึงกรวดน้ำไปให้ลูกเศรษฐี ตกเย็นวันนั้นเศรษฐีนอนหลับแล้วฝันว่า ลูกชายมาหาและบอกว่าฟังจะได้กินข้าววันนี้เอง พอตื่นขึ้นมาเศรษฐีจึงเรียกคนใช้มาถามและที่แรกเข้าใจผิดคิดว่าคนใช้ไม่เอาอาหารไปส่งลูกชายตน แต่เมื่อคนใช้เล่าเหตุการณ์ตอนเช้าให้ฟัง เศรษฐีจึงเข้าใจ นับตั้งแต่นั้นมาเศรษฐีจึงเอาศพของลูกชายไปเผาและทำบุญ ตักบาตรอุทิศส่วนกุศลไปให้ เพื่อคนตายมารับเอาส่วนบุญ แล้วมีการแจกข้าวहाลुक นับตั้งแต่นั้นมาจึงเกิดเป็นประเพณีบุญแจกข้าวจนกระทั่งทุกวันนี้

ทำไมกากับนกยูงจึงเป็นศัตรูกัน

จารุวรรณ ชรรมวัด

ตั้งแต่โบราณกากับนกยูง เป็นสหายกัน สัตว์ทั้งสองต่างก็มีกายสีขาว กากับนกยูงอยากให้ร่างกายมีลายสวยสดงดงาม จึงปรึกษากันตกลงกันว่าต่างฝ่ายต่างจะเขียนลายให้แก่กัน วันแรกนกยูงฉลาดให้กาเขียนลายให้ตนก่อน กาเป็นสัตว์ขยันจึงเขียนลายให้นกยูงสวยงามดังที่เห็นทุกวันนี้ พอวันหลังถึงคราวที่นกยูงจะเขียนให้กาบ้าง นกยูงเป็นสัตว์ขี้เกียจหึ่งกั้วจะเสียเวลาไปรำแพนอวดคนอื่น นกยูงจึงจับกาจุ่มสีดำ กาโกรธมากใส่จิกนกยูง นับแต่นั้นมาสัตว์ทั้งสองจึงเป็นศัตรูกับนกยูงดราบเท่าทุกวันนี้

ทำไมค้างคาวจึงต้องห้อยหัวอยู่

ดี ฤลอนอก

นานมาแล้วสมัยก่อนสัตว์ทุกชนิดสามารถพูดได้ มีหนูสองตัวได้ทะเลาะกัน หนูตัวเกเรจึงถูกเพื่อนไล่ออกจากพวก เจ้าหนูเกเรจึงไม่มีอาหารและที่

อาศัย จึงไปที่ต้นไม้ต้นหนึ่งเห็นไขนกออยู่ในรัง 4 ฟอง ด้วยความหิวมันจึงกินจนหมด แหมนกกลับมาจึงร้องตะโกนให้เพื่อน ๆ นกจับหนูให้ได้ แต่ด้วยความไวเจ้าหนูวิ่งหลบไปก่อน ด้วยความเอร็ดอร่อยทำให้เจ้าหนูคอยหาโอกาสที่จะมาขโมยกินไขของนกตัวอื่น ๆ อีก จึงทำให้มันกับหนูเป็นศัตรูกัน ขณะนั้นมีค่างคาวตัวหนึ่งคิดว่าตนเป็นสัตว์มีปีก เจ้าหนูจะต้องเข้าในว่าเป็นศัตรูเช่นเดียวกับนก จึงไปปรึกษาหัวหน้าของค่างคาวให้ไปเจรจากับพวกหนูว่า พวกค่างคาวทั้งหมดเป็นพวกเดียวกับหนูเพราะมีหูเหมือนกัน นับตั้งแต่นั้นมาค่างคาวกับหนูก็ไม่ทำอันตรายแก่กัน แต่ค่างคาวก็ต้องถูกพวกนกรังแกอีก จึงให้หัวหน้าไปเจรจากับนกว่า พวกเราเป็นพวกเดียวกันเพราะมีปีก นกกับค่างคาวจึงตกลงเป็นเพื่อนกัน สงครามระหว่างนกกับหนูยังดำเนินต่อไป จนกระทั่งทั้งสองฝ่ายได้มาตกลงกันเพื่อยุติสงครามและให้ประหารหนูเกเรที่เป็นต้นเหตุ ส่วนค่างคาวถูกลงโทษให้กินในเวลากลางคืนและจะต้องเกาะห้อยหัวลงในขณะกินและพักผ่อนเพราะเป็นเหมือนนกสองหัว

ทำไมงานศพจึงห้ามนั่งพัก

มนตรี พุสาโลนา

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีหนุ่มสาวคู่หนึ่ง เป็นคู่หมั้นกัน ชายหญิงทั้งคู่รักกันมาก แต่ก่อนที่จะถึงวันแต่งงานหญิงคนนั้นล้มป่วยและสิ้นใจลงอย่างกะทันหัน ชายหนุ่มคู่หมั้นเสียใจมากนั่งเฝ้าใกล้ ๆ ศพ ทั้งวันทั้งคืน ในคืนที่สองหลังจากหญิงสาวผู้นั้นได้ตายไปมีคนมางานศพมากมาย เจ้าภาพจัดเลี้ยงแขกด้วยผักเขียว ซึ่งเป็นอาหารที่หาง่าย ในเวลานั้นแม่ครัวนำแกงเลี้ยงกันในตอนเย็น แล้วจัดผักอีกส่วนหนึ่งในกระด้งเรียงเตรียมไว้กินกับน้ำพริกในตอนเช้าวันรุ่งขึ้น หนุ่มคนรักของสาวผู้ตายเคยบวชเรียนมาก่อน จึงคิดที่จะทำอะไรสักอย่างเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย เขาจึงไปยืมพระอภิธรรมมาจากวัดนำมาอ่านหน้าศพ คืนวันนั้นคนที่มางานศพบางพวกก็นั่งฟังพระอภิธรรม บางคนเล่นเบี้ยฆ่าเวลา จนกระทั่งดึกสงัดน้ำค้างลง ผู้คนหลับนอนกันหมดกันหมดแต่วันแต่ชายหนุ่มยังคงอ่าน

พระอภิธรรมบดียังคงอ่านพระอภิธรรมไปเรื่อย ๆ กองไฟบางกองที่จุดไว้เริ่มมอดหรี่ บรรยากาศตึงเครียดยิ่งนัก ขณะที่ชายหนุ่มกำลังอ่านเพลินอ่านเพลินอยู่นั้น ผาโลงค่อย ๆ เปิดเผยขึ้น ร่างของสาวคนรักก้าวออกโลงมานั่งฟังพระอภิธรรมอยู่ข้าง ๆ ชายหนุ่มชายหนุ่มตกใจจนตัวแข็งจะลุกขึ้นก็ลุกไม่ได้ เขาเอามือสะกิดเพื่อนที่นั่งนอนข้าง ๆ ก็หาใครรู้สึกตัวตื่นขึ้นมาชายหนุ่มไม่รู้จะทำอย่างไรจึงจำใจอ่านพระอภิธรรมต่อไปเรื่อย ๆ ฝ่ายผีสาวเหลียวซ้ายแลขวาเห็นกระดังใส่ผักเขียวหนึ่งวางอยู่นอกชาน มันจึงตรงไปเอาผักมากินและบังคับให้ชายคนรักกินด้วย ชายหนุ่มจำใจกินผักอย่างพะอืดพะอมและสุดท้ายก็จะนั่งฟังอยู่ต่อไปได้ บอกว่าเขาจะไปเบาแต่ผีรู้ทันไม่ยอมให้เขาไป ชายหนุ่มบอกว่าจะไม่หนีไปไหนหรอก ผีจึงยอมให้เขาลงเรือนไป เมื่อได้โอกาสชายหนุ่มจึงเผ่นหนีไปอย่างไม่คิดชีวิต ผีจึงออกไล่กวาดอย่างไม่ลดละ เขาวิ่งหนีจนผ่านเขตที่นาของคน ซึ่งมีพระภุมิเจ้าที่ตั้งอยู่ ชายหนุ่มจึงร้องตะโกนเสียงดังว่า "พระภุมิช่วยข้าด้วยเถิด ผีมันไล่ตามข้ามา" ปรากฏว่ามีเงาค่าสูงใหญ่ ก้าวมาจากหวั่นาขัดขวางผีเอาไว้ เขาได้ยินเสียงต่อสู้กัน เขาจึงวิ่งกลับบ้านนอนคลุมโปงตัวสันจนกระทั่งฟ้าสว่างแน่ใจว่าผีไม่ติดตามมา ชายหนุ่มจึงกลับไปบ้านงาน คนในงานเห็นชายหนุ่มมาแล้วก็ต่อว่าไม่นั่งเป็นเพื่อนในงานศพ เขาจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้คนฟังและให้ดูที่ข้าวว่ามีรอยเปื้อนโคลน มีคนใจกล้าไปเปิดโลงดูศพ ก็เห็นข้างขางและเท้าของศพมีโคลนแห้งติดอยู่ นับตั้งแต่นั้นมาผู้ใหญ่จึงห้ามไม่ให้หนึ่งผักเขียวในงานศพและห้ามไม่ให้คนธรรมดาที่ไม่ได้เป็นพระอ่านพระอภิธรรมในงานศพตามลำพัง ธรรมเนียมนี้จึงถือปฏิบัติจนปัจจุบันนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ท่าไมญู เหลื่อมจึง ไม่มีพิษ

จากรวบรวม ธรรมวัตร

ในสมัยก่อนญูเหลื่อมมีร่างกายใหญ่โตมีพิษมากกว่าทุกชนิด เมื่อญูเหลื่อมกัดคนหรือสัตว์จะตายทันที วันหนึ่งชายชราคนหนึ่งไปหาเขียต เมื่อหาได้แล้วก็เอาเขียตมัดใส่กระเป่าเสื้อ ขณะที่เดินกลับบ้านนั้นชายชราเหยียบ

งูเหลือม ๆ จึงกัดชายชราตายคาที่ แต่เชียดที่อยู่ในกระเป๋าเสื้อชายชราไม่ตายจึงตื่นไปมา งูเหลือมเห็นเสือโหวไปมา ก็นึกว่าชายชราไม่ตายสำคัญผิดคิดว่าพิษของตนไม่มีความหมาย จึงคายพิษออก พวกงูเห่า งูจงอาง อยู่ใกล้ ๆ จึงเลื้อยไปสูดเอาพิษ ดังนั้นงูเห่างูจงอางจึงมีพิษมากกว่างูทั้งหลาย งูอื่น ๆ มีพิษเพียงเล็กน้อยเพราะเพียงแต่ได้ดมกลิ่นพิษเท่านั้น

ทำไมเงินไม่ยอมอยู่กับคนจน

หยุด ศรียาววงศ์

มีชายคนหนึ่งชื่อคาคุณไปขออาศัยอยู่ที่บ้านของเศรษฐี เขามีความขยันและตั้งใจทำงานอย่างดี เมื่ออยู่ได้หลายปีเศรษฐีจึงให้เงินเขาไปตั้งตัวจำนวน 4 บาท เขาได้เงินแล้วจึงเอาเงินมัดกับเสื้อแล้วเดินทางกลับบ้าน ขณะนั้นเขาได้ยื่นเสียเงิน 4 บาทคุยกันว่าไม่อยากจะอยู่กับเขาเพราะคนจนจะต้องใช้เงิน คาคุณนั้นได้ยื่นเสียจนคุยกันตลอดเวลา วันหนึ่งเขาก็เอาเงิน 4 บาทใส่กระเป๋าเสื้อแล้วก็ไปอาบน้ำ จึงถอดเสื้อวางไว้บนฝัก พออาบน้ำเสร็จเขาก็ขึ้นมาหยิบเสื้อปรากฏว่าเงินนั้นหายไป เขาได้กลับไปบ้านเศรษฐีและเห็นเงิน 4 บาท ยืนอยู่บ้านเศรษฐีเหมือนเดิมเขาจึงบอกกับเศรษฐีว่า จะคืนเงินให้เพราะเงินนั้นไม่ชอบอยู่กับคนจนด้วยกลัวว่าถูกใช้ โดยเฉพาะพวกที่ชอบเล่นการพนันจะไม่มีเงิน เพราะพวกนี้จะชอบเอาเงินไปใช้อยู่บ่อย ๆ นับตั้งแต่นั้นมาเงินจึงไม่ค่อยอยู่กับคนจน

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำไมจ๊กจันจึงไม่มีไส้

วรรณพันธ์

ก่อนพุทธกาลหลายพันปีล่วงมาแล้ว มีชายคนหนึ่งป่วยเป็นไขนานถึง 7 ปีโดยไม่มีใครที่จะสามารถรักษาให้หายได้เลย ชายคนนี้ชื่อว่า นายยัง ๆ นี้ก็หมดอาลัยตายอยาก ถึงแม้เขาจะจ้างใครรักษาก็ไม่หาย เขาจึงไปนอนรอ

ความตายอยู่ในป่าไต่ต้นจิวและกับภรรยาที่น้องไว้ว่า ถ้าเขาตายก็ให้ฝังตัวเขาที่ไต่ต้นจิวนี้ นายยังนอนอยู่ไต่ต้นจิวได้ถึง 7 วันก็ยังไม่มีการจะตาย เวลาสว่างไปใกล้จะถึงวันที่ 8 ก็มีกระรอกตัวหนึ่งวิ่งขึ้นไปบนต้นจิว แล้วก็กัดลูกจิวหล่นลงไปถูกที่ศีรษะของนายยังที่กำลังนอนป่วยอยู่ นายยังโกรธมากคิดจะแกะเผ็ดกระรอกให้ได้ จึงค่อย ๆ ลุกขึ้น แล้วเดินไปหาเจ้าป่าที่รักษาป่าอยู่ในบริเวณนั้น ตั้งแต่สมัยนั้นเชื่อกันว่าสัตว์ทุกชนิดในป่าสามารถพูดได้ เมื่อนายยังเดินไปถึงป่าตรงที่เจ้าป่าอยู่ก็เข้าไปฟ้องเจ้าป่า "ได้โปรดท่านเจ้าป่าผู้ใจดีช่วยข้าด้วยเถิด" เจ้าป่าก็ถามว่า "เจ้าจะให้เราช่วยอะไรบอกมา เรายินดีจะช่วยเจ้าทุกอย่าง" นายยังจึงบอกว่า "ตัวข้านี้นอนป่วยอยู่ไต่ต้นจิว กระรอกตัวหนึ่งมันกัดลูกจิวหล่นลงมาถูกตรงศีรษะข้า ขอให้ท่านเจ้าป่าผู้ยุติธรรมช่วยจับกระรอกมาลงโทษให้สาสมด้วยเถอะ" "เจ้าป่าก็รับคำ เจ้าป่าจึงมีหมายจับกระรอกเมื่อจับกระรอกมาได้แล้ว จึงสอบปากคำของกระรอกว่า เจ้าป่า "ทำไมเจ้าจึงกัดลูกจิวหล่นลงไปให้นายยัง" กระรอก "ได้โปรดเถิดท่านเจ้าป่าผู้ใจบุญการที่ข้าพเจ้าทำเช่นนั้นข้าพเจ้าไม่มีเจตนาเลย" เจ้าป่า "ถ้าเจ้าไม่ได้แก้ง เจ้าก็จงบอกถึงเหตุผลของเจ้ามาให้เราฟังซิ" กระรอก "ตอนนั้นข้าพเจ้าวิ่งขึ้นไปบนต้นจิว ก็มีงูเขียวตัวหนึ่งมาพันหางของข้าพเจ้า ๑ คกใจกลัวเห็นอะไรก็กัดไปหมด บังเอิญปากของข้าพเจ้าไปถูกลูกจิวเข้า ข้าพเจ้าก็เลยกัดลูกจิวตกลงไป ขอให้ท่านเจ้าป่าไปจับงูเขียวตัวนั้นมาลงโทษเถิด" ฝ่ายเจ้าป่าพอได้ทราบ ดังนั้นก็ไปจับงูเขียวมาสอบปากคำ การสอบปากคำดำเนินไปเหมือนกับสอบปากคำของกระรอก งูเขียวก็บอกว่าตัวเองไม่มีเจตนาที่จะพันหางกระรอกเลย เหตุที่ข้าพเจ้าทำไปก็เพราะเจ็บปวดที่ตนได้รับคือว่า มีมดแดงหลายตัวมากัดที่สะดือของข้าพเจ้า ด้วยความตั้งใจจะให้มดแดงเล็กกัดสะดือของข้าพเจ้า จึงดิ้นเห็นอะไรก็พัน บังเอิญเหลือเกินเกิดไปพันเอาหางกระรอกเข้าพอดีโดยไม่มีเจตนาเลย ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงถือว่าตัวเองไม่ได้มีความผิด ขอให้เจ้าป่าจงไปจับมดแดงมาลงโทษ เจ้าป่าก็หมายจับมดแดงมาสอบปากคำ การสอบปากคำของมดแดง ๑ ก็ปฏิเสธข้อกล่าวหาทั้งหมด โดยพูดว่า ข้าพเจ้าไม่ได้มีเจตนาเหมือนกัน เป็นเพราะมีไต่ต้นจิว

เดินมาใช้เท้าเหยียบรังของข้าพเจ้า ทำให้พวกข้าพเจ้าแตกกระจายเห็นอะไร
 จึงกัดไม่ละเว้น ฉะนั้นเจ้าป่าจึงสั่งให้ไปจับไก่มาสอบปากคำ การสอบปากคำ
 ของไก่ก็เหลวตามเคย โดยไก่บอกว่าเหตุที่ตนทำไปก็เพราะว่ามีกวางตัวหนึ่ง
 มาชนต้นงาตรงที่ไก่อินอยู่ บังเอิญเมล็ดงาก็หล่นลงไปถูกที่ตาของไก่ ไก่ก็ได้รับ
 ความเจ็บปวดมาก มองอะไรไม่เห็น จึงไม่รู้ว่าตัวเองไปเหยียบอะไรบ้าง
 ดังนั้นเจ้าป่าก็จึงเรียกกวางมาสอบปากคำ การสอบปากคำของกวางก็เหลวอีก
 โดยกวางบอกว่า ตนเองวิ่งไปชนงาจริง ๆ แต่ที่ไม่มีเจตนาจะทำเช่นนั้น
 เหตุที่ทำไปก็เพราะว่า ตนเองได้อินนกธูกร้องว่า มะกอก มะกอก มะกอก
 ตนเองคิดว่าตรงที่นกธูกอยู่อาจจะจะมีมะกอกจึงเดินไปหวังจะกิน พอเดินเข้าไป
 ไก่ก็ได้ยินนกธูกร้องว่า "เคี้ยวเขากียิ่ง" ด้วยความตกใจกลัวจะถูกยิงจึงวิ่ง
 หนี ไม่ทราบว่าจะวิ่งไปชนอะไรบ้าง เจ้าป่าได้ฟังดังนั้น ก็เรียกนกธูมาสอบ
 ปากคำ การสอบปากคำของนกธูกก็เหลวอีกเช่นเคย นกธูกบอกว่า ต้นเหตุ
 เกิดจากจ๊กจั่น ตางหากร้องว่า แว แว แว จะเอาอวน เอาแหดักนกธูกิน
 แว แว แว จะเอาอวน เอาแห ดักนกธูกิน นกธูกเลยโกรธจึงร้องไปว่า
 มะกอก มะกอก มะกอก จ๊กจั่นก็ยังร้องอยู่ ตนเองก็เลยร้องออกไปอีกว่า
 "เคี้ยวเขากียิ่ง" โดยไม่รู้ว่ามิใครได้อินบ้างเจ้าป่าก็จำเป็นต้องไปจับจ๊กจั่นให้หมด
 แต่จ๊กจั่นจนไม่มีทรัพย์สินสมบัติจะให้ยึด ด้วยความซื่อจึงควักเอาไส้ของตนเอง
 ออกให้เจ้าป่า เจ้าป่าจึงมอบให้นายยัง ๆ กิติใจ เมื่อรับไส้จ๊กจั่นมาแล้วก็
 กินจนหมดและอาการป่วยของนายยังก็หายเป็นปกติ ฝ่ายจ๊กจั่นเมื่อควักไส้ของ
 ตัวออกมาแล้วก็ได้รับความเจ็บปวดมากจนพูดไม่ได้ แต่ร้องว่า แว แว แว
 ดังที่ท่านได้อินอยู่ทุก ๆ วันนี่ ถ้าท่านสังเกตเห็นหรือจับจ๊กจั่นมาผ่าท้องดู ท่านจะ
 เห็นว่าจ๊กจั่นจะไม่มีไส้เลย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำไมจึงเกิดจันทรคราส สุริยคราส

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

แต่ก่อนนานมาแล้วมีสองพี่น้องอยู่เมืองมนุษย์แต่ละคนละเมือง ในปีหนึ่ง เขาจึงจะมาพบกัน คนที่ได้ไม้ด้าม (ไม้ที่ใช้ตักแกงหรือคนแกง) น้องจะได้ไม้ปาด (ที่คนข้าวเหนียวเพื่อให้ข้าวเย็นและข้าวไม่ติดกัน) เมื่อทั้งสองมาพบกัน เกิดการทะเลาะกันและตีกันจนตายทั้งคู่ คนที่พี่ไปเกิดเป็นพระอาทิตย์ส่วนน้องเกิดเป็นพระจันทร์ ในปีหนึ่งก็จะมาบรรจบพบกันครั้งหนึ่ง เมื่อพบกันที่ไรก็จะทะเลาะกัน ทำให้เกิดจันทรคราสและสุริยคราสหรือที่เราเรียกว่า เกิดมีราหูอมจันทร์ หรือราหูอมอาทิตย์ขึ้น

ทำไมช่างหัวเป็นร่อง และทำไมจึงมีควายเผือก

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

มีชาวสวยอยู่กลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ในป่ามีอาชีพทำนาปลูกข้าว วันหนึ่งมีช่างป่าตัวใหญ่ตัวหนึ่งเรียกว่า ช่างคอเพราะตัวใหญ่ที่สุด ช่างนั้นจะมากินข้าวที่ชาวสวยปลูกไว้ เจ้าของนาจึงบอกช่างคอว่า จะต้องไปปรึกษากับเพื่อนฝูงเสียก่อน เจ้าของนาจึงไปปรึกษาเพื่อนบ้านคนที่มีความฉลาด เพื่อนคนนั้นจึงบอกว่าให้ไปหาช่างคอว่า ถ้าช่างสามารถดึงเถาวัลย์ขาดได้จะยอมให้ช่างคอกินข้าวในนาและเจ้าของนาจะยอมเป็นทาสรับใช้ ช่างจึงตอบตกลงเพื่อนบ้าน ๆ คนนั้น จึงคิดหาวิธีว่าจะเอาเถาวัลย์ที่ไหนดีจึงจะมีความเหนียวมาให้ช่างดึงคิดไปคิดมาก็เกิดความคิดว่าจะต้องไปขออนึ่งควายมาทำเป็นเชือกให้ช่างดึง จึงได้ไปขออนึ่งกับควาย ๆ ตัวนั้นก็อนุญาตและสั่งว่า ถ้าเอาหนังของเราไปแล้วจะเลี้ยงดูเราเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงได้เชือกที่ทำจากหนังควายมาให้ช่างดึง นับตั้งแต่นั้นมาควายให้หนังคนไปแล้วก็เกิดมีควายเผือกขึ้น ซึ่งเจ้าของจะต้องเลี้ยงดูมันเป็นอย่างดีเพื่อให้ช่วยงาน เมื่อช่างดึงเถาวัลย์ (หนังควาย) ไม่ได้แล้ว เพื่อนบ้านที่มีปัญญาจึงขึ้นไปนั่งบนหลังช่างแล้วเอาขวานฟันหัวช่างจนหัวฉีก ทุกวันนี้ช่างจึงมีหัวเป็นร่องและต้องเป็นทาสรับใช้คนตามคำสั่ง ส่วนบ้านของ

ข้างจะต้องอยู่หลังบ้านคนเรียกว่า กุบ ส่วนเชือกที่สามารถมัดข้างได้เป็นอย่างดี
 ดิจจะต้องทำมาจากหนังควาย

ทำไมพ่อตาจึงรักลูกเขยคนเล็ก

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

ว่ากันว่าพ่อต้ามักจะรักลูกเขยคนเล็กเสมอ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็มี
 เรื่องเล่ากันว่า พ่อตาคนหนึ่งมีลูกเขยสองคน แกอยากจะทดสอบความรู้ของ
 ลูกเขยทั้งสองว่า ใครจะมีสติปัญญามากกว่ากันจึงชวนเขยใหญ่ไปทดสอบก่อน
 พ่อตาพาเขยใหญ่เดินไปตามทาง ได้ยินเสียงนกกระสาร้องเสียงดัง จึงถาม
 ว่านกกระสาทำไมร้องดัง เขยใหญ่ตอบว่าคอมันยาวมันจึงร้องเสียงดัง พ่อตา
 เห็นคอนกกระสายาวจริง ก็ว่าเออจริงของเอ็ง แล้วชวนกันเดินต่อไป ไป
 พบหน่อไม้งอกขึ้นมาเหนือพื้นดิน จึงถามว่าหน่อไม้มันงอกขึ้นมาได้อย่างไร
 เขยใหญ่ตอบว่าหน่อมันแหลมมันจึงงอกได้ พ่อตาพอใจคำตอบมาก เห็นว่า
 เขยใหญ่มีความรู้ดีจึงพากลับบ้าน วันต่อมาแกพาเขยเล็กไปทดสอบสติปัญญาบ้าง
 จึงพาเดินไปตามทางเก่าที่เคยพาเขยใหญ่มา เมื่อได้ยินเสียงนกกระสาร้อง
 แกถามว่าทำไมมันร้องเสียงดัง เขยเล็กตอบว่าเป็นธรรมชาติของมัน พ่อตา
 ดูที่เขยเล็กตอบง่าย ๆ จึงดำ่ว่า "ไ้โง่ไม่เห็นหรือไง คอมันยาว มันถึงร้องดัง"
 เขยเล็กแย้งว่า "ไม่ใช่หรอกพ่อ อีอย่างคอมันสั้นมันยังร้องดังได้เลย" พ่อตา
 เห็นพ้องด้วยแต่ยังอยากจะทดสอบต่อไป จึงพาเดินไปดูหน่อไม้งอกแล้วถามว่า
 ทำไมหน่อไม้ถึงงอกได้แล้ว เขยเล็กตอบว่าเป็นธรรมชาติของมัน พ่อตา
 ดูมาก ร้องว่า เอ เอ็งนี่ไม่มีความรู้อะไรเลย อะไร ๆ ก็ว่าเป็นธรรมชาติของมันไม่มี
 ตาดูหรือไงหน่อมันแหลมมันถึงงอกได้ เขยเล็กเถียงว่า ไม่จริงหรอกพ่อ เห็น
 หัวมันมัน ทุ้ ๆ ตู้ ๆ ไม่แหลมสักหน่อยมันยังงอกได้เลย พ่อตาเห็นด้วยว่าเรื่อง
 อย่างนี้เป็นเรื่องธรรมชาติของมัน จึงชวนเขยเล็กกลับบ้าน นับแต่นั้นมาพ่อตา
 ก็ไว้ใจเขยเล็กจะทำอะไรก็เรียกแต่เขยเล็กมาปรึกษา เพราะเห็นว่าเป็นคน
 มีปฏิภาณ มีไหวพริบ และแก้ปัญหาได้ดี

ทำไมจึงเรียกชื่อเมืองเวียงจันทน์

จวง มนต์ทิพย์

แต่ก่อนนานมาแล้วมีประเพณีบูญบั้งไฟที่กลางดอยศิขฤฎ บั้งไฟที่จุดนั้นไปตกที่ป่าแห่งหนึ่ง ที่ป่านั้นมีต้นจันทน์เต็มไปหมด ชาวบ้านจึงตั้งชื่อสถานที่นั้นว่าเมืองเวียงจันทน์ ส่วนบั้งไฟที่ตกไปถูกต้นไม้ตรงบริเวณกลางลำต้นจนเป็นรูกลวงชาวบ้านจึงเรียกว่าต้นโกลน (ต้นกลวง)

ทำไมมนุษย์ไม่กินเนื้อมนุษย์

คำผิว ศรีศักดิ์นอก

ในกาลครั้งหนึ่งเกิดน้ำท่วมโลกทั่วไป มนุษย์และสัตว์จมน้ำตายเป็นโรคและอดอาหารตายวันละมาก ๆ น้ำท่วมอยู่หลายวันในที่สุดอาหารก็หมดสัตว์ที่ฆ่ากินก็ไม่มี มนุษย์อดอาหารก็ตายเรื่อยไป คนที่ยังไม่ตายก็เกือบจะตายนั้นทนหิวไม่ไหวก็ต้องกินเนื้อคนที่ตายใหม่ ๆ และทุกคนก็ประหลาดใจที่รู้ว่า รสของเนื้อมนุษย์นั้นอร่อยมาก คนเหล่านั้นเมื่อได้กินเนื้อมนุษย์ที่ตายใหม่ ๆ แล้วเกิดกำลังและอ้วนพีกันทั่วไป จนไม่มีใครตายเพราะอดอาหาร แต่เมื่อไม่มีคนตายก็ไม่มีเนื้อคนสำหรับกิน ความอดอยากก็ครอบงำอีกครั้ง ในที่สุดมนุษย์ทนความอดอยากไม่ไหวก็ลงมือฆ่ากันเอง เมื่อกินเนื้ออันรสเลิศเนื้อคนนี่ยังกินก็ยิ่งติดใจจนคนไม่กลัวบาปกรรมต่างฆ่าฟันกันเพื่อจะกินเนื้อ ดังนั้นจึงเกิดความเดือดร้อนไปทั่ว พระเจ้าที่สร้างโลกจึงได้สาบให้เนื้อคนมีรสขมขื่นที่สุดและเหม็น จนมนุษย์ไม่สามารถกินเนื้อมนุษย์ได้อีกเลย

ทำไมจึงเรียกแม่น้ำโขง

จวง มนต์ทิพย์

ที่เมืองเวียงจันทน์เจ้าเมืองได้ข่าวประกาศว่า ใครสามารถฆ่าช้างเกเรจำนวนหนึ่งล้านตัวได้จะยกลูกสาวให้แต่งงานด้วย มีชายหนุ่มร่างกาย

แข็งแรงชื่อ ท้าวศรีโคตรบูรณะ ได้รับอาสาฆ่าช้างทั้งหมดตามจำนวน แต่ที่นี้
เจ้าเมืองเวียงจันทน์ยังไม่ยกลูกสาวให้ตามคำสัญญา ต้องให้ท้าวศรีโคตรบูรณะ
ขนช้างทั้งหมดไปทิ้งก่อน ท้าวศรีโคตรบูรณะจึงขนช้างไปที่แม่น้ำแห่งหนึ่งชื่อแม่น้ำ
ของ เมื่อช้างตายจำนวนมากเนาเปื่อยอยู่ในน้ำ ทำให้ส่งกลิ่นเหม็นเป็นที่
รบกวนของชาวบ้าน ชาวบ้านทั้งหลายจึงพากันเรียกแม่น้ำของว่า เป็นแม่น้ำ
ไหลเพราะเรียกตามจำนวนไหลลงช้างที่เนาเหม็นในน้ำ แต่ในปัจจุบันออก
เสียงและเขียนเป็นแม่น้ำโขง

ทำไมจึงเรียกลมหัวฤดู (ลมหัวขาด)

จวง มนต์ทิพย์

ครั้งหนึ่งมีพี่น้องสองคน คนพี่ชื่อท้าวคัทเนตรคนน้องชื่อท้าวคัทจันทร์
ทั้งสองเป็นลูกของท้าวคัทธนามแต่คนละแม่ วันหนึ่งท้าวคัทธนามได้ชวนน้อง
ออกติดตามหาผู้เป็นพ่อซึ่งหายสาบสูญไปนานแล้ว แต่ท้าวคัทจันทร์ไม่ยอมไปด้วย
ผู้เป็นพี่จึงออกเดินทางไปผู้เดียวแล้วเจอพ่อ จึงได้งาช้างกลับมาบ้านเมือง
ผู้เป็นน้องเห็นพี่ได้งาช้างเกิดอยากได้ จึงแย่งชิงกันทั้งสองพี่น้องได้รบรากัน
ทางอากาศด้วยการเหาะเห็นพันดาบกันบนอากาศ ท้าวคัทจันทร์เอาดาบฟันลม
จนลมหัวฤดู (หัวขาด) นับตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกว่า ลมหัวฤดูจนทุกวันนี้ ส่วน
ท้าวคัทเนตรถูกดาบของน้องตัดคอขาดจึงตายไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำไมจึงเรียกหัวฟ่อ

ดร.ปรีชา พิณทอง

นิทานโบราณอีสานที่นำมาเล่าส่วนมากเป็นนิทานหัวฟ่อ ทำไมนิทานอีสานจึงมีนิทานหัวฟ่อมาก เพราะในอีสานมีผู้ชายที่ถูกเมียตายจากจึงหนีไปบวช ด้วยคิดว่า การบวชนั้นจะเอาตัวรอดได้คือ จะทำให้หายทุกข์โศกโรคภัยได้ เมื่อไปบวชดูแล้วกับตรงกันข้าม เห็นสิ่งที่ดีเป็นชั่วเห็นสิ่งชั่วเป็นดี ก่อนบวชก็ตั้งใจไว้ว่า จะประพฤติปฏิบัติให้ดีที่สุด จะไม่เกียจคร้านทำวัตรสวดมนต์จะอุทิศส่วนกุศลให้พ่อแม่ลูกเมียผู้มีพระคุณ อีกไม่นานก็เกียจคร้านทำวัตรสวดมนต์เห็นญาติโยมเขาทำบุญกุศล ก็อยากเอาบุญกุศลนั้นไปให้ลูกเมีย นอกญาติโยมเขาจัดแจงแบ่งให้ก็ไม่พอ ต้องแบ่งเอาเอง เงินทองกองแก้วจะต้องการทำอะไร เสื้อผ้าหน้าพรจะต้องการทำอะไร หัวฟ่อ (หลวงฟ่อ) จะต้องการทำอะไร ก็จัดแจงแบ่งเอาเองทั้งนั้น หัวฟ่อจะเอามาเป็นของตัวทั้งหมด ข้อวัตรปฏิบัติของชาย ฟ่อถูกตายเสียเมียตายจากจึงเป็นดังนี้ญาติโยมจึงพากันเรียกว่าหัวฟ่อที่เรียกหัวฟ่อเพราะไม่มีคำพูดอื่นใดดีกว่านี้ ดังนั้นชาวอีสานจึงรู้ความจริงทั้งหมดของหัวฟ่อ จึงเรียกกันติดปากคิดใจมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ส่วนที่เรียกหัวฟ่อว่าหลวงฟ่อ จะเป็นเพราะความประพฤติปฏิบัติชอบของหลวงฟ่อจึงนิยมเรียกหลวงฟ่อ เคยถ้าเจ้าของภาษาเขาดูแล้วเขาบอกว่าเรียกไปตามความรู้สึกนึกคิด ผิดถูกพิจารณาเอาเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำไมเสือจึงตัวลาย

สอางค์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

ตั้งแต่โบราณมาแล้วคนกับสัตว์ทุกชนิดเป็นเพื่อนกัน มีครอบครัวหนึ่งไก่เสือ คนอยู่ด้วยกันหนึ่ง เสือ คน พวกกันไปเที่ยวหว่ามามุงหลังคาบ้าน ในวันนั้นต่างผลัดเวรหาอาหารเลี้ยงดูกัน เวรที่ทำอาหารมื้อแรกเป็นเวรของไก่ ๆ หาอาหารไม่ยากโดยจะออกไข่ แล้วเก็บผักมาปรุงอาหารให้เพื่อนกิน มื้อต่อไปเป็นเวรของคน ๆ จึงคิดหาอาหารด้วยวิธีฉลาดแกมโกง โดยคิดเลียนแบบเสือไปกระโดดกัดคอวัวป่า แต่ก็ถูกวัวป่าไล่ชีวิตจนเป็นแผล คนจึงคิดเลียนแบบนกกระยาง ขึ้นไปบนต้นไม้ที่อยู่ริมน้ำคอยดูปลา เมื่อเห็นขอนไม้ลอยน้ำมานึกว่าเป็นปลาตัวโตจึงกระโดดลงไปตะครุบ คางจึงไปกระทบกับขอนไม้จนบวม จากนั้นคนจึงคิดหาอาหารแบบไก่ โดยไปเกาะกิ่งไม้ไถ่คอยจับแบบไก่ เมื่อจับแต่ละครั้งก็ถ่ายอุจจาระเป็นก้อน ๆ เขาจึงได้อุจจาระเต็มหม้อ แล้วนำไปผัดกับใบตำลึง เมื่อถึงเวลาทานอาหารก็ทำทีนอนเป็นไขจับสัน ไม่ยอมกินอาหารถึงเวลากลับบ้านเสือสงสารเพื่อน จึงเอาหญ้าบรทุกใส่หลังจนเต็ม แล้วให้คนขึ้นไปนั่งบนหลัง ส่วนไก่ต้องหิวถึงน้ำมันยาง แต่ด้วยความขี้เกียจจึงผากห้อยไว้ที่ชายโครงของเสือ เสือได้สั่งห้ามไม่ให้คนสูบบุหรี่แต่คนไม่เชื่อ เมื่อนั่งบนหลังเสือกก็เอาบุหรี่มาสูบ ไฟที่บุหรี่เกิดติดฟางเสียดังปิ๊ง ๆ เสือจึงถามว่าเสียดังอะไร คนจึงตอบว่าคนเป็นไขจับสันคางจึงกระทบกัน ไม่นานนักไฟลุกลามติดบนหลังเสือ ทำให้ไฟไหม้หญ้าและโคนน้ำมันยางไฟก็ลุกลาม เสือร้อนจนวิ่งไม่หยุด ไก่จึงร้องว่าให้กระโดดน้ำ แต่กว่าเสือดจะถึงหนองน้ำไฟก็ไหม้เสือจนตัวลาย นับตั้งแต่นั้นมาเสือจึงตัวลายจนถึงทุกวันนี้ เสือจึงอาฆาตเป็นศัตรูกับคนและไก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำไมหมากับแมวจึงไม่ถูกกัน

บุพดี จรรย์ยานนท์

มีเศรษฐีคนหนึ่งมีบุตรชายคนเดียวไม่ได้เรียนหนังสือ วันหนึ่งเศรษฐีจึงให้เงินลูกชายหนึ่งพันบาทเพื่อให้ไปแสวงหาความรู้ ลูกชายเศรษฐีจึงออกเดินทางไปพบเด็กกำลังจะฆ่าสุนัข จึงขอซื้อมาในราคาหนึ่งพันบาทแล้วเดินทางกลับบ้านไปบอกบิดาว่าได้สุนัขมาตัวหนึ่ง วันต่อมาเศรษฐีให้เงินลูกชายอีกหนึ่งพันบาทเพื่อไปแสวงหาความรู้ เขาออกเดินทางไปพบเด็กกำลังจะฆ่าแมว จึงได้ขอซื้อมาในราคาหนึ่งพันบาท แล้วจึงเดินทางกลับมาและบอกบิดาว่าได้แมวมาตัวหนึ่ง เศรษฐีจึงให้เงินลูกชายอีกหนึ่งพันบาท เขาจึงออกเดินทางไปพบเด็กกำลังจะฆ่างู จึงได้ขอซื้อในราคาหนึ่งพันบาท แล้วจึงเดินทางกลับบ้าน เมื่อถึงบ้านบิดาของเขาโกรธมาก จึงไล่ลูกชายออกจากบ้าน ลูกเศรษฐีพร้อมด้วยสัตว์ทั้งสามได้ออกเดินทางร่อนเร่ไปในป่า เจอแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ลูกงูดีใจมากและบอกว่าบ้านเมืองของตนอยู่ใต้บาดาลนี้ จะพาเจ้านายไปเที่ยวบ้านเมืองของตน แล้วพากันเดินทางไปเมืองบาดาล พบกับพ่อของงูซึ่งเป็นราชาพญานาค พ่อของงูจึงให้แหวนวิเศษตอบแทนลูกเศรษฐี จากนั้นลูกเศรษฐีพร้อมด้วยสุนัขและแมวจึงออกเดินทาง ครั้นเหนื่อยก็หยุดนอนพักใต้ต้นไม้ เมื่อตื่นขึ้นมาก็พบว่าพวกคนนอนอยู่ในปราสาทที่ใหญ่โตมหึมางดงามคอยปรนนิบัติ ลูกเศรษฐีจึงถามไถ่กับนางนั้นได้ความว่า นางและปราสาทเกิดจากแหวนวิเศษ และต่อมากลูกเศรษฐีจึงแต่งงานกับหญิงนั้น มีพระราชโอรสอีกเมืองหนึ่งได้ฝันว่าพบหญิงงามผู้หนึ่งจึงเกิดความหลงใหล เมื่อตื่นขึ้นมาจึงให้แม่มดทำนายความฝันและออกติดตามหญิงในความฝันนั้นมาให้ แม่มดจึงเดินทางไปขอทำงานที่ปราสาทนั้น เมื่อได้โอกาสจึงขโมยแหวนไปให้พระราชโอรส จึงกลืนแหวนลงไปในท้อง ส่วนปราสาทที่ลูกชายเศรษฐีอาศัยอยู่ได้กลับกลายเป็นต้นไม้อยู่กลางป่าเช่นเดิม สุนัขและแมวเกิดความสงสารเจ้านาย จึงขันอาสาที่จะตามแหวนมาให้ แล้วได้ออกเดินทางไปที่ปราสาทของพระราชโอรส แต่เข้าไปไม่ได้จึงให้หนูไปขโมยแหวนมาให้ เมื่อได้แหวนแล้วสุนัขให้แมวขี่คอแล้วว่ายน้ำข้ามฝั่ง ขณะอยู่กลางแม่น้ำนั้นสุนัขก็ขึ้นมาได้ กัดแมวจะได้ความดีความชอบแต่เพียงตัวเดียว จึง

ให้แมวเอาแหวนให้ตน แมวจึงยื่นแหวนให้สุนัขแต่สุนัขรับไม่ได้แหวนจึงตกลงน้ำ
ปลาตะเพียนได้คาบแหวนไปกิน สุนัขกับแมวจึงให้นกกระสาช่วย นกกระสาจึง
ไปกินปลาตะเพียน แล้วนำแหวนมาคืนให้สุนัขกับแมว ต่อจากนั้นสัตว์ทั้งสอง
จึงนำแหวนไปคืนให้ลูกเศรษฐี ทุกสิ่งทุกอย่างจึงกลับคืนสู่สภาพเดิม เมื่อลูก
เศรษฐีถามถึงความ เป็นมาเกี่ยวกับเรื่องแหวน จึงได้ลงโทษให้สุนัขนอนอยู่ใต้
ถุนบ้านส่วนแมวนอนบนบ้านกินบนบ้าน นับตั้งแต่นั้นมาสุนัขกับแมวจึงไม่ถูกกัน

กิดดีกิดร้าย

สนอง โทศัยและคณะ

กิดดีกับกิดร้ายบวชเป็นพระอยู่ในวัดเดียวกัน ทั้งสองอยากจะสึก
ออกมาใช้ชีวิตแบบคนธรรมดา ก่อนสึกออกมาหลวงตาได้ทำนายโชคชะตาว่า
ต่อไปกิดดีจะโชคดีได้เมียเป็นเศรษฐี แต่กิดร้ายสึกออกไปจะเป็นคนยากจน
ไม่มีอะไรจะกินจะหาเมียไม่ได้ เมื่อกิดดีสึกออกไปแล้วเขาก็ได้แต่งงานกับ
ลูกสาวเศรษฐีสมดังคำทำนายของหลวงตา เขาจึงไม่ทำอะไรเลยใช้แต่มรดก
ของพ่อตาแม่ยายและเที่ยวสนุกสนานไปวัน ๆ จนทรัพย์สินเงินทองหมดลง ส่วน
กิดร้ายนั้นรู้ตัวเองว่าคณวาศนาไม่ดีจึงมีความขยันหมั่นเพียร และไปขอทำงาน
รับจ้างที่บ้านเศรษฐีโดยไม่ขอรับเงินค่าตอบแทนเพียงขอกินข้าวเท่ากับแรงงาน
ที่ตนทำได้เท่านั้น ทีแรกเมื่อทำงานกิดร้ายทำงานไม่ค่อยเป็น เนื่องจากบวช
มานานเขาจึงต้องกินข้าวกับเกลือ ต่อมาเขาทำงานเก่งและคล่องแคล่วว่องไว
เศรษฐีจึงให้กินกับข้าวดี ๆ ขึ้นทุกวันเป็นการทดสอบดูความสามารถของกิดร้าย
และแล้วเศรษฐีได้เห็นความดีของเขาจึงให้ลูกสาวแต่งงานกับกิดร้าย วันหนึ่ง
กิดดีและกิดร้ายต่างไปหาหลวงตา กิดดีไม่มีอะไรเลยส่วนกิดร้ายมีเงินทอง
แต่งกายดี เนื่องจากความขยันหมั่นเพียร

ทุกขโศกทุกขถาณัง

สอวณฺคฺศริ ปารุณฺสงฬ

มีตายายคู่หนึ่งมีลูกอยู่ 2 คนเป็นชายทั้งคู่ ชื่อทุกขโศกและทุกขถาณัง เมื่อสองตายายเสียชีวิต พี่น้องทั้ง 2 คนจึงปรึกษากันว่าจะต้องออกไปหางานทำ แต่ทั้งคู่ก็ไม่มีความรู้เลยถ้าจะไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนก็ไม่มีทุน ดังนั้นผู้เป็นน้องจึงเสียสละให้พี่ชายเรียนหนังสือ ส่วนคนจะไปทำงานรับจ้างหาเงินส่งเสียให้พี่ชายเรียนหนังสือ ดังนั้นทุกขโศกจึงได้เรียนหนังสือเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ได้เป็นเจ้าของ ฝ่ายทุกขถาณังเมื่อพี่ชายเรียนสำเร็จและได้ตีแล้วแต่คนยังต้องหาเงินใช้หนี้ที่นำเอาเงินมาส่งเสียพี่ชาย เมื่อชำระหนี้เสร็จแล้วมีเงินติดตัวเพียงหกสลึง จึงคิดที่จะเดินทางไปหาพี่ชายที่เมืองนั้น เมื่อเจอพี่ชายแล้วพี่ชายเป็นเจ้าเมืองก็แกล้งจําน้องชายไม่ได้ และถามว่ามาหาใครทุกขถาณังจึงเสียใจมากที่พี่ชายจําคนไม่ได้ เขาจึงหนีไปอยู่ป่าเอาเงินที่เหลือไปซื้อเมล็ด จอบ แล้วนำติดตัวไปด้วย เมื่อเข้าไปในป่าเจอไซของพญานาคมีขนาดเท่าลูกมะตูม จึงได้นำติดตัวไปด้วย เมื่อเห็นท่าเลดีแล้วจึงสร้างกระท่อมเพื่ออาศัยอยู่กลางป่า พอรุ่งเช้าก็ออกจากกระท่อมไปหาชุดเผือกชุดมันมาต้มเป็นอาหารกิน เมื่อกลับมาถึงกระท่อมก็เห็นมีสำรับข้าวจัดเตรียมไว้เรียบร้อย แต่เขาก็ไม่กล้ากินเพราะกลัวจะมีพิษ วันต่อ ๆ มาก็เป็นเช่นนี้อีกวันหนึ่งเขาจึงแอบซุ่มดูอยู่ ก็เห็นหญิงงามนางหนึ่งออกมาจากไซพญานาค มาจัดเตรียมอาหารไว้ให้เขา ๆ จึงเข้าไปหานาง และทั้งสองก็ตกลงแต่งงานกัน วันต่อมามีโขนลงช้างตกมัน ได้ออกมาอาละวาดจะพังกระท่อมที่เขาอยู่กับภรรยา ช้างตกมันตัวนั้นได้เองาพังกระท่อมแต่พลาดไปงาของช้างจึงได้ปักลงดิน งาจึงได้หัก ด้วยอิทธิฤทธิ์ของนางซึ่งเป็นลูกของพญานาค นางจึงได้เนรมิตทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นมาใหม่ คือเนรมิตกระท่อมให้กลายเป็นปราสาทราชวังที่สวยงามแล้วทั้งสองก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ทุกข์เห็นปวามี มีเห็นจึ่งว่าพี่น้อง (ถ้าทุกข์ยากไม่มีใครนับว่าเป็นญาติ)

สรวง บุญเจิม

มีเด็กกำพร้าคนหนึ่งพ่อแม่ตายจากตั้งแต่เด็ก ๆ พระท่านจึงเอาไปเลี้ยงไว้แล้วสอนมนต์พลังช้างให้เด็กท่องบ่นจนขึ้นใจ เด็กยกครูตามที่หลวงคาบอกสอนจึงทำให้มนต์นั้นขลังจริง ๆ วันหนึ่งมีนายสำเภามาค้าเมืองนั้นพอดีสำเภามาเกยคืนหลังจากไปถวายของพระราชาแล้วเอาเรือออกไปไม่ได้ จึงไปประกาศให้คนมาช่วยฝูงชนมาช่วยกันผลักดันเรือ ๆ ก็ไม่ลง เพราะคนผลักไม่มีกำลังพอพอดีเด็กกำพร้าผ่านมาเห็น จึงพูดว่าเป่าที่เดียวสำเภานี้ก็ออกแล้วนายสำเภาโกรธจัดคิดว่าเด็กสบประมาท จึงขออนุญาตเจ้าบ้านประหารชีวิตและไม่มีใครช่วยเลยแม้แต่คนเดียวทุกคนคิดว่าสมน้ำหน้ากะลาหัวจอกไม่สำรวมระวัง ไม่มีใครเลยจะแสดงความเป็นที่พี่น้องกับเด็ก พอดีเรื่องได้ยินไปถึงหูของเจ้าอาวาสผู้เป็นอาจารย์ ท่านจึงมาบอกนายสำเภาว่าทำไมได้ให้เด็กทดลองเป่าดูก่อน เพียงพูดเท่านั้นยังไม่ได้ทดลองจะหาว่าเด็กมันสบประมาทนั้นไม่ถูก เด็กจึงได้ร้ายเวทมนต์ตามที่เรียนมาจากเจ้าอาวาสผู้เป็นอาจารย์เป่าใส่เรือที่เกยคืน ปรากฏว่าเรือนั้นสิ้นไหลลงไปสู่่น้ำตามแรงเป่าจริง ๆ นายสำเภาดีใจมากจึงให้เงินและทองแก่เด็กกำพร้าคนนั้นมากมาย เด็กจึงกลายเป็นเศรษฐีนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ใคร ๆ ก็นับเป็นญาติของตน

ทุกข์พี่น้องมี คาคมีพี่น้องทุกข์

(เวลามีความยากจนทำอะไรก็ยั้งจน แต่ถ้าบทจะรวยทำอย่างไรก็รวย)

ทรงพล กาญจนรังสีชัย

ที่เมืองหนึ่งมีสองผู้เมียเป็นคนทุกข์ยากแม้จะขยันทำมาหากินอย่างไรก็ยังมีเงินทอง ทั้งสองจึงไปไหว้ที่ต้นไทรเพื่อขอให้เทวดาช่วยเหลือ เทวดาสองพี่น้องจึงสงสาร แต่เทวดาผู้เป็นพี่บอกว่าอย่าพึ่งช่วยตอนนี้เลยดวงของสองผู้เมียนี้ยังไม่ถึงที่รวย แต่เทวดาผู้เป็นน้องเกิดความสงสารจึงให้ไหทองคำไปผู้เมียผู้นี้จึงดีใจมาก เมื่อเอาไหทองคำกลับทั้งคู่จึงเอาไหไปฝังไว้ที่สวนใกล้

บ้านแล้วผลัดเวรกันไปเฝ้าจนมีคนใกล้บ้านคอยสังเกตุ เมื่อได้โอกาสคนนั้นก็ไปขโมยเอาไหทองคำ ทั้งสองผัวเมียเสียใจแล้วไปขอสมบัติกับเทวดาอีก เทวดาผู้น้องจึงให้แหวนเพชรหนึ่งวง ผู้เป็นเมียจึงเอาแหวนห่อใส่ผ้าขาวม้าแล้วไปทอที่ศรีษะ พอตีมีเหยี่ยวฝูงหนึ่งบินผ่านมากำลังพากันจะสร้างรัง เห็นผ้าที่ศรีษะจึงบินมาโฉบเอาผ้าผืนนั้นไป ทั้งคู่ก็ต้องเสียแหวนเพชรไปจึงไปหาเทวดาอีก คราวนี้เทวดาผู้น้องจึงให้ทองคำเป็นก้อน ผู้เป็นผัวจึงเอาใส่กระเป่าเสื้อแล้วเดินทางกลับบ้าน ในระหว่างทางทั้งคู่จึงไปล้างหน้าล้างตาที่แม่น้ำแห่งหนึ่ง เมื่อเขาก้มลงทองคำก็หลุดออกจากกระเป่าเสื้อ แล้วปลาก็มากินทองคำแล้วว่ายน้ำหนีไป ผัวเมียคู่นี้จึงกลับไปหาเทวดาอีก คราวนี้เทวดาผู้พี่จึงบอกเทวดาผู้เป็นน้องว่า ผัวเมียคู่นี้ถึงเวลาที่จะมีกินมีใช้แล้วเทวดาผู้พี่จึงให้ทองคำไปอีกหนึ่งไห เมื่อเขาทั้งสองกลับบ้านผู้เป็นเมียจึงแวะซื้อปลาที่ตลาด เมื่อกลับมาบ้านทั้งคู่จึงทำอาหารกิน ฝ่ายเมียขจึงฆ่าปลาและเห็นแหวนเพชรที่เทวดาเคยให้อยู่ในท้องปลา ส่วนผัวนั้นไปเก็บยอดมะขามที่ต้น เมื่อปีนขึ้นไปบนต้นก็พบรังของเหยี่ยวมีผ้าขาวม้าที่เขาเคยห่อแหวนเพชร เขาจึงนำผ้าลงมาจากต้นมะขามจึงเห็นแหวนเพชรวงนั้น จากนั้นคนข้างบ้านที่เคยขโมยไหทองคำไปเกิดกลัวความผิด จึงได้มาขอโทษแล้วเอาไหทองคำมาคืนให้ เป็นอันว่าพอถึงเวลาโชคดีทั้งคู่ก็ได้สิ่งของต่าง ๆ กลับคืนมา

ทุ่งกุลาร้องไห้

จัด ฤทธิไชสง

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีพ่อค้าชาวกุลาคนหนึ่ง ได้เดินทางไปขายของตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในภาคอีสาน สินค้าที่ขายนั้นเป็นประเภทของใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ และเครื่องประดับสตรี วันหนึ่งเขาได้เดินทางไปขายของที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับทุ่งหญ้าอันกว้างใหญ่ พ่อค้าจึงคิดว่าพຽ່ງนี้เข้าจะออกเดินทางไปขายของที่หมู่บ้านตรงกันข้ามกับทุ่งหญ้านี้ เมื่อขายของที่หมู่บ้านนี้เสร็จแล้ว ในตอนเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้นเขาจึงเตรียมตัวออกเดินทางก่อนเดิน

ทางก็มีชาวบ้านมาเตือนว่า ให้เตรียมเสบียงอาหารให้มากพอเพราะทุ่งนี้กว้างใหญ่มาก แต่เขาหาเชื้อเพลิงไม่และบอกว่า คนนั้นสามารถเดินข้ามทุ่งได้ภายในเวลาครึ่งวันเท่านั้น จากนั้นเขาจึงออกเดินทางในตอนเช้าครู่ เขาจึงเดินชมธรรมชาติไปเรื่อย ๆ พอดตกสายอากาศก็ร้อนอบอ้าวเขาจึงเหนื่อยและหิวมาก การเดินทางก็ยังไม่ทำที่ว่าจะผ่านทุ่งหญ้านี้ได้ เขาจึงร้องไห้และเป็นลมจนหมดสติ พอดีมีชายสองคนเดินผ่านมาพบเข้าจึงให้เขากินอาหารและน้ำดื่ม เขาจึงมีเรี่ยวแรงพอที่จะเดินทางต่อไปได้โดยมีชายสองคนคอยพยุง เมื่อข้ามทุ่งไปได้แล้วจึงพบหมู่บ้าน ชาวบ้านนั้นจึงนำข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงดู ชาวบ้านจึงถามข่าวคราว เมื่อทราบแล้วชาวบ้านนั้นจึงพากันเรียกทุ่งหญ้านั้นว่า ทุ่งกุลา ร้องไห้

เทวดาสร้างโลก

ผลบุญ ปัญญาดี

สมัยก่อนมีวัว ควาย หมู หมา เบ็ด ไก่ คน ได้ลงมาจากสวรรค์มาเกิดที่โลก สัตว์ทั้งหลายจึงพากันไปตามเทวดาว่า จะให้พวกตนมีลูกเท่าไร ผสมพันธุ์กันได้ในช่วงฤดูไหน เทวดาจึงกำหนดว่าวัว ควายนั้นต้องช่วยคนทำไร่ทำนา ให้ฤดูเหมันต์ผ่านไปก่อนจึงผสมพันธุ์กัน เพราะก่อนหน้านั้น วัว ควายจะต้องช่วยคนทำไร่ทำนา วัวควายจึงตกลง ส่วนหมานั้นก็ตามเช่นเดียวกันเทวดาจึงบอกว่าหน้าร้อนอากาศจะร้อนมาก ฉะนั้นให้หมาผสมพันธุ์ในเดือนสิบสองก่อนหน้านั้นในเดือนเจ็ดเดือนแปดก็ให้คุยกันไปก่อน สัตว์หลายชนิดก็ตามเทวดาจนเทวดาเกิดความรำคาญ เมื่อคนถามเทวดา ๆ จึงตอบว่าคนเป็นสัตว์ใหญ่ ประเสริฐและรู้ภาษาจะทำอะไรเมื่อไหร่ที่ไหนก็ได้ไม่ต้องเลือกฤดู นับตั้งแต่นั้นมาสัตว์ต่าง ๆ แม้แต่คนก็เป็นไปตามคำบัญชาของเทวดา

นกกะจอก

ผลบุญ บุญชาติ

มีนกกะจอกสองตัวเมียอยู่ด้วยกันจนมีลูกได้ไปขออาศัยอยู่กับพระฤๅษี โดยทำรังอยู่หน้าคางของพระฤๅษี ฝ่ายตัวมีหน้าที่ไปหาอาหารส่วนเมียเลี้ยงลูกอยู่ในรัง วันหนึ่งนกกะจอกตัวผู้ออกไปหาอาหารไกลมาก จนถึงหนองน้ำแห่งหนึ่งมีดอกบัวบาน เจ้านกกะจอกจึงบินไปกินอาหารตรงเกษรดอกบัวจนเพลิน พอดกปลายดอกบัวนั้นหุบลงนกกะจอกก็ออกมาจากดอกบัวไม่ได้ จนรุ่งเช้านกกะจอกตัวผู้จึงได้บินกลับรัง ฝ่ายนกกะจอกตัวเมียนั้นได้เฝ้ารอตัวผู้ยังไม่เห็นมาจึงโกรธมาก คิดว่าตัวนั้นทิ้งตนและลูกไปมีเมียใหม่ เมื่อตัวกลับมาแล้วเล่าความจริงให้ฟังแต่เมียไม่ยอมเชื่อ นกทั้งสองยังถกเถียงกันจนเป็นที่รำคาญของพระฤๅษี ๆ จึงไล่ครอบครัวนี้ให้ไปหาที่อยู่ใหม่ นกทั้งสองและลูกจึงได้ไปสร้างรังอาศัยอยู่กลางป่า ต่อมาไฟไหม้ป่าและไฟกำลังลุกลามมาที่รังของสองตัวเมีย ทั้งสองจึงตกลงกันว่า จะตายด้วยกัน แต่เมื่อไฟมาถึงผู้เป็นหัวหน้าความร้อนไม่ได้จึงบินหนีไป ปล่อยให้เมียและลูกถูกไฟคลอกตาย เมื่อตายไปแล้วนกทั้งสองก็ไปเกิดอยู่คนละที่

นกกะจอกน้อยสองตัวเมีย

สุพร ดอกจันทร์กลาง

ยังมีนกกะจอกน้อยสองตัวเมีย อาศัยอยู่บนกิ่งไม้ต้นไม้ใหญ่ในป่า ทั้งสองมีลูกตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่ง วันหนึ่งเกิดไฟไหม้ป่าไฟนั้นลุกลามมายังรังนกตัวเมียก็สัญญากันว่า จะกอดกันตายในรังนี้โดยไม่หนีไปไหน พอไฟใกล้ฟอนกทนความร้อนไม่ไหว จึงได้บินหนีเอาตัวรอดเพียงตัวเดียว ปล่อยให้เมียกับลูกตายอยู่ที่รัง ต่อมานกกะจอกตัวผู้นี้ก็ได้ตายตามกันไป นกตัวเมียได้ไปเกิดใหม่เป็นคนชื่อนางจันทร์ ตัวผู้เกิดใหม่ชื่อว่า วรจิตร นางจันทร์นั้นนิสัยจะเกลียดผู้ชายมาก ตั้งแต่เกิดมาจึงไม่ยอมพูดกับผู้ชายเลย แม้กระทั่งผู้เป็นพ่อของตัวเอง พ่อของนางจึงได้ป่าวประกาศว่าหากผู้ชายคนใดสามารถทำให้ลูกสาว

ของคนพูดด้วยจะให้แต่งงานด้วย พอดีท้าววรจักรผ่านมาที่ระลึกชาติได้จึงมาที่บ้านของนางจันทร์ แล้วเล่าเรื่องนกกกระจอกให้นางจันทร์ฟัง แต่เล่าไม่ตรงกับความจริงว่านางนกกกระจอกตัวเมียได้บินหนีเอาตัวรอด ทำให้นางจันทร์พูดขำขึ้นมา ซึ่งทำให้นางจันทร์พูดกับผู้ชายเป็นครั้งแรก ท้าววรจักรจึงได้แต่งงานกับนางจันทร์และได้ครองรักกันอย่างมีความสุขต่อมา

นกกกระจอกอาสาพระราช

ผลบุญ บุญญาดี

มีเมืองหนึ่งพระราชปกครองบ้านเมืองอย่างมีความสุข วันหนึ่งมีพญานกอินทรีมาจับชาวบ้านกินเป็นอาหาร พระราชาไม่รู้จะหาใครมาปราบพญานกอินทรีได้จึงให้ทหารออกไปตีฆ้องร้องป่าวว่า ใครมีความสามารถปราบพญานกอินทรีจะยกเมืองให้ครองครึ่งหนึ่งแต่ก็ไม่ปรากฏว่าผู้ใดจะมารับอาสา ต่อมามีนกกกระจอกไปรับอาสาไปปราบพญานกอินทรี เมื่อนกกกระจอกไปพบพญานกอินทรีแล้ว จึงได้ขอร้องให้พญานกอินทรีเลิกเบียดเบียนมนุษย์ แต่พญานกอินทรีหาเชื่อฟังไม่ จึงทดสอบความสามารถกันคือให้ไปบนหน้าผา แล้วหุบปีกกระโดดลงมาให้ทับร่างของอีกฝ่ายที่นอนรออยู่ข้างล่าง นกกกระจอกจึงตกลงมาทับถูกจุดพญานกอินทรีนอน นกกกระจอกก็ไม่ตาย ที่นี้ถึงคราวที่พญานกอินทรีขึ้นไปพอขึ้นไปถึงหน้าผาก็หุบปีก ด้วยความที่พญานกอินทรีตัวโตและหนัก เมื่อหึ่งตัวลงมาจึงมีความเร็วมาก นกกกระจอกได้นอนรออยู่เบื้องล่าง เมื่อเห็นนกกอินทรีตกลงมาก็ขยับหนีเข้าไปในหลืบหิน พญานกอินทรีจึงตกลงมาอย่างแรงกระทบก้อนหินจนอกแตกตาย เมื่อพญานกอินทรีตายแล้วนกกกระจอกจึงไปแจ้งข่าวให้พระราชทราบ พระราชาจึงให้ทหารมาดูเมื่อพระราชรู้เรื่องแล้ว จึงถามนกกกระจอกว่า จะเอารางวัลอะไรนกกกระจอกบอกว่าไม่ต้องการอะไรมากมาย เพียงขออาศัยอยู่ในบ้านเมืองของคน โดยพวกคนนั้นจะอาศัยอยู่ตามชายคาที่พักตามหลังคาบ้านหรือตามซอกหลืบต่าง ๆ นับตั้งแต่นั้นมานกกกระจอกจึงไม่ไปอยู่ป่าจะอาศัยตามชายคาบ้านคนมาจนทุกวันนี้

นกกกระจาบ

ทรงพล กาญจนรังษิษฐ์

ในสมัยพระพุทธเจ้าเมืองเสวยชาติเป็นสัตว์ เป็นนกกกระจาบซึ่งชอบไปกินข้าวที่ชาวบ้านปลูกไว้ในทุ่งนา จึงมีนายพรานผู้หนึ่งคิดจะจับนกกกระจาบมาทำโทษให้ได้ จึงเตรียมแหไปดักขุมเพื่อจะหว่านนกกกระจาบเมื่อตอนมากินข้าว พวกนกกกระจาบไม่รู้ตัวจึงพากันมากินข้าว นายพรานจึงหว่านแหครอบนกกทั้งหลาย แต่สักครู่พวกนกจึงพร้อมใจบินขึ้นสู่ท้องฟ้าพร้อมกัน ทำให้หลุดออกจากแหและนายพรานก็จับไม่ได้

นกกกระสา กับ หมาจิ้งจอก

สุวพร ดอกจันทร์กลาง

นานมาแล้วหมาจิ้งจอกได้เชิญให้นกกกระสาไปร่วมกินอาหารที่บ้านของตน นกกกระสาจึงตกลงไปด้วยความยินดี หมาจิ้งจอกนั้นมีความฉลาดแกมโกงมันไม่ต้องการให้นกกกระสากินอาหารมากกว่าตน เพราะตัวเองจะต้องกินมากที่สุด หมาจิ้งจอกจึงวางแผนว่านกกกระสานั้นมีจะงอยปากยาวมาก หมาจิ้งจอกจึงดัดน้ำแกงอย่างดีแล้วเทใส่จานแบน ๆ เมื่อนกกกระสาตามคำเชิญของหมาจิ้งจอก เมื่อได้เวลากินอาหารนกกกระสาก็กินได้เพียงสองสามหยดเท่านั้น ส่วนหมาจิ้งจอกนั้นเป็นฝ่ายกินอาหารหมดเสียเอง นกกกระสาจึงคิดอยากจะแก้แค้นหมาจิ้งจอกบ้าง จึงเชิญหมาจิ้งจอกให้ไปที่บ้านของตนเพื่อร่วมกินอาหาร นกกกระสาจึงสับเนื้อในคนโท พอได้เวลาหมาจิ้งจอกก็มาตามคำเชิญ เมื่อได้เวลากินอาหารนกกกระสาก็กินอาหารด้วยความเอร็ดอร่อยและสะดวกสบาย ฝ่ายหมาจิ้งจอกสอดปากเข้าไปในคนโทไม่ได้จึงได้แต่ใช้ลิ้นเลียที่รอบ ๆ ปากคนโท หมาจิ้งจอกจึงคิดว่าตนเอง เคยทำกับนกกกระสา จึงต้องได้รับกรรมนั้นตอบแทนสองคืนบ้าง

นกกะปูดท่าไม้ตาแดง

คำผิว ศรีศักดิ์นอก

มีนกกะปูดได้ทำพินกับหอยถึงการข้ามทะเลกัน เจ้านกกะปูดแพ้จึงต้องตกเป็นทาสของเจ้าหอย หอยมอบหน้าที่ให้เป็นคอยเป่าแตรบอกเวลาน้ำขึ้น เพื่อให้สัตว์เล็ก ๆ น้อย ๆ หลบภัยธรรมชาติได้ ซึ่งเจ้านกกะปูดได้ปฏิบัติตามจนทำให้บรรดาสัตว์เหล่านั้นรักใคร่และเห็นความดีของนกกะปูด เจ้านกกะปูดจึงบอกว่าตนนั้นชอบลูกสาวของพระอินทร์ ๆ ก็ไม่รังเกียจ เพียงแต่ขอคู่ตัวและกริยามารยาทของเจ้านกกะปูด ทั้งหมดจึงพานกกะปูดไปเฝ้าพระอินทร์ ขณะอยู่ต่อหน้าพระอินทร์นกกะปูดเห็นน้ำขึ้น ด้วยความเคยชินจะต้องร้อง "ปูด ๆ ๆ" เพื่อเป็นสัญญาณเตือนว่าน้ำขึ้น แล้วนกกะปูดจึงถ่มน้ำการร้องจนตามันแดงท่าจนทุกวันนี้นกกะปูดจึงมีตาแดง หลังจากนั้นนกกะปูดก็ทนไม่ไหว จึงร้องออกมาทำให้พระอินทร์ไม่ชอบกริยาของนกกะปูดจึงไม่ให้แต่งงานกับลูกสาวของตน

นกเขาอุทาหอน

ก่อง นนทพจน์

อุทาหอนเป็นชื่อของคนคนหนึ่งเป็นคนมีอารมณ์ขันชอบสนุก มักเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้เพื่อนบ้านฟังอย่างสนุกสนาน เฉพาะอย่างยิ่งเรื่องนกเขาบอกบอกว่าแกมีนกเขาตัวหนึ่งที่ "ต๋อ" ได้มากที่สุดที่แกเคยเลี้ยงมา "ผมได้นกตัวนี้มาตั้งแต่มันเป็นไข่ คือวันหนึ่งผมไปมาได้เห็นหมูนกต่าง ๆ กลุ่มรวมเสียงร้องของนกเขาบน "โพนโก" ผมค่อย ๆ ค่อมเข้าไปดู ว่าเสียงขันนกเขาตัวนี้อยู่ ณ ที่ใด อนิจจาเสียงกรุกกรู กรุกกรู ที่ได้ยินนั้น ที่แท้คือเสียงไข่ในรัง กรุกกรูที่ไร ไข่ก็กระตักขึ้นลงเป็นจังหวะตามเสียงร้อง ผมลืมหัดปรบมือเข้ากับเสียงขันเพราะ "ออนซอน" เกิดมายังบ่เคยเห็นไข่ขันเลยฝูงนกแตกตื่นบินหนี ผมเฝ้าดูแม่ของมันพิศทุกวัน จนกระทั่งออกเป็นตัวพอมันหัดบินได้จึงได้นำเลี้ยงทุกครั้งที่มีมันขัน จะมีนกน้อยใหญ่บินมากลุ่มรวมเสมอ ผมมักนำมันไปโนป่า ผมทำซุ้มกำบังตัวปล่อยให้มันขันในกรงข้างนอกซุ้ม ประเดี๋ยวเดียวนกก็จะบินมากลุ่มรวม

ชุ้มนั้ผมหลบอยู่ข้างใน แล้วผมก็ค่อย ๆ จับขานกทีละตัวสองตัวไว้ในชุ้มนั้ วัน
 ละหลายร้อยตัว อยู่มาวันหนึ่งผมเกี่ยวข้าวอยู่ที่นาได้นำเอากรงของมันแขวนไว้
 กับกิ่ง "กระทุ่ม" ริมห้วยห่างประมาณ 2 เส้น ผมเกี่ยวข้าวไปพลางและคอย
 ฟังเสียงขันของนกด้วย บัดเดี๋ยวกั้มีฝูงนกบินเข้ามาจับตามกิ่งกระทุ่มเต็มพริคไป
 หมด ผม "ออนซอน" หลายวางคำมเกี่ยวได้ก็ร้อง "บีบ" ดัง ๆ พร้อมกับตบมือ
 ฝูงนกได้ยินเสียงบีบและตบมือ ตกใจแตกตื่นบินพริบขึ้นพร้อมกันแรงของนกที่ตื่น
 บินขึ้นพร้อมกันทำให้ต้นกระทุ่มล้มครืนลงทันที ที่รากของต้นกระทุ่มเต็มไปด้วย
 "หัวมันแขง" (มันแขงเป็นมันที่เกิดตามป่าบริเวณริมห้วย) ห้อยระย้าเต็มไปหมด
 วันนี้ผมต่อนกกลับได้ "มันแขง" หลายสิบกิโล "พูดมาแล้ว" เสียงเขาอ่อนลงนัย
 ตาแดง ๆ เขาพูดต่อ "ผมเสียดายนกตัวนี้เหลือเกิน มันตายจากผมไปเสียแล้ว
 ผมจะเส้าให้ฟัง วันมันจะตายผมนำไปต่อที่ตงบักอี่ ทำชุ้มนั้ตัวให้กว้างใหญ่กว่า
 ที่เคยทำมาแขวนกรงนกไว้กั้ไม้เหนือชุ้มนั้เล็กน้อยพอนกขันขึ้น เหล่านกทั้งหลาย
 ก็บินมาค่อมเช่นเคย วันนั้นผมได้นกกมากเป็นพิเศ มันเป็นคราวเคราะห์ที่ผมจะ
 เสียนกต่อ ผมกำลังเพลินรวขานกอยู่นั้ได้มีเหยี่ยวใหญ่ตัวหนึ่งโฉบลงมาเกี่ยว
 เอาหัวหนกของผมขาดหลุดไป ผมรีบคว้าเอาตาไม้ที่วางอยู่ข้าง ๆ เสียบบีบเข้า
 ไปแทน โทมันยังอุส่าห้ขันเสียง "กรือกกรอ กรือกกรอ" ไปได้อีก 4-5 ยก มัน
 จึงสิ้นใจ ผมยังคว้าขานกได้อีก 4 ตัวนะอุทาหอนกสาวในที่สุด พร้อมกับหลัง
 น้ำตาออกมาพวกเรานั้ฟัง เกิดความสงสารและเห็นใจแก่เป็นที่สุด

นกแขกเต้า

น้อย นาคขา

มีครอบครัวนกแขกเต้าครอบครัวหนึ่ง ทำรังอยู่บนต้นไม้ใหญ่ในป่า
 วันหนึ่งพ่อแม่ของนกแขกเต้าไปหากินได้เกิดลมพายุใหญ่ พัดให้ลูกนกทั้งสองพัด
 ตกไปคนละทาง ลูกนกแขกเต้าตัวแรกพัดตกไปอยู่กับฤาษี 500 คน ส่วนอีกตัว
 พัดตกไปตกอยู่กับโจร 500 คน ตัวที่อยู่กับฤาษีนั้นจะถูกอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี
 ส่วนตัวที่อยู่กับโจรก็จะได้รับฟังโจรพูดเกี่ยวกับเรื่องปล้นจีฬาพันกัน วันหนึ่งมี

เจ้าเมืองหนึ่งได้เข้าป่าเพื่อชมนกชมไม้ บังเอิญพลัดหลงกับเหล่าเสนาอำมาตย์ ด้วยความอ่อนเพลียจึงเผลอนอนหลับ ขณะนั้นนกแขกเต้าตัวที่อยู่กับโจรบินผ่าน มาเห็น จึงพูดว่าจะไปบอกให้โจรมาปล้น เจ้าเมืองได้ยินดังนั้นจึงหนีไป แล้วไปพบกับนกแขกเต้าตัวที่อยู่กับฤๅษี นกตัวนั้นได้เข้ามาพูดทักทายอย่างมีไมตรี และให้ความช่วยเหลือ จนกระทั่งฤๅษีกลับมาจากหาหิน จึงได้พบกับเจ้าเมือง จึงเล่าให้ฟังว่านกแขกเต้าตัวแรกที่เจอนั้น เป็นพี่น้องกับนกแขกเต้าตัวนี้ แต่พลัดหลงกันแล้วถูกโจรเลี้ยงดูจึงมีนิสัยแตกต่างกับนกแขกเต้าตัวนั้น เจ้าเมือง จึงให้นกแขกเต้าตัวที่ถูกฤๅษีเลี้ยงดูไปอยู่อุทยานในเมือง

นกแขกเต้าสองตัว

สุพจน์ มาลาสาย

กาลครั้งหนึ่งมีนกแขกเต้า 2 ตัวเป็นพี่น้องกัน พ่อแม่พากันทำรังอยู่บนต้นจิวใกล้ภูเขาสูงหนึ่ง วันหนึ่งเกิดลมพายุพัดมานกแขกเต้า 2 ตัวถูกลมพัดไปคนละทางตัวหนึ่งพัดไปตกในเขตของพวกโจร อีกตัวหนึ่งลมพัดไปตกอยู่ที่ อาศรมของฤๅษี ตัวที่ไปตกอยู่กับโจร ๆ ได้รับเลี้ยงไว้และสอนให้มีนิสัยกักขะ แข็งกระด้างดุจโจร ตัวที่ตกในที่อยู่ฤๅษีก็ถูกฤๅษีสอนให้มีนิสัยอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ รัฐบาลบุญคุณโทษ ในครั้งนั้นพระเจ้าปญจราชพร้อมด้วยบริพารได้เสด็จ ประพาสป่า พระองค์พลัดหลงจากข้าราชการบริพารเข้าไปอยู่ที่อยู่ของโจร วันนั้นโจรทั้งหมดไม่อยู่เหลือไว้แต่นกแขกเต้าอยู่เฝ้าที่อาศัย เมื่อมันเห็นพระราชอาชรรทมอยู่มันจึงพูดขึ้นว่า ท่านคงจะเหนื่อยมากและท่านคงจะเป็นบุคคลสำคัญ จึงมีเครื่องประดับอันล้ำค่า นี่ถ้านายของเรามาเห็นเข้าคงจะยึดเอาเครื่องประดับและพาท่านเสีย พระราชาได้สดับดังนั้นจึงดำรัสว่า ที่นี้คงจะมีภัยแม้แต่นกยังมีนิสัยหยาบช้าเช่นนี้ ถ้าเป็นเจ้าของคงจะร้ายมากกว่านี้ เราไม่สมควรอยู่ ณ ที่นี้ จึงได้ทรงควมม้าอ้อมไปทางทิศใต้ของภูเขา เมื่อไปถึงก็พบอาศรมของพระฤๅษี วันนั้นพระฤๅษีไม่อยู่ออกไปหาผลไม้มาฉัน ปัสถ่อยให้นกแขกเต้าเฝ้าอาศัยอยู่ตัวเดียว พอนกแขกเต้าได้เห็นพระราชอาชรรทมมันจึงประคองปีกอัญชลี

แล้วกล่าวว่า พระองค์คงจะเป็นพระราชา พระองค์คงเสด็จมาดีไม่ได้มาร้าย
 น้ำเย็นมีเสวย ของทรงดื่มและพักผ่อนให้สบาย เมื่อพระฤาษีกลับมาแล้วพระ
 ราชาจึงได้ตรัสถามพระฤาษีว่า ทำไมนกแขกเต้า 2 ตัวจึงมีนิสัยไม่เหมือนกัน
 ตัวหนึ่งมีนิสัยหยาบคายอีกตัวหนึ่งมีนิสัยเรียบร้อย แต่เพราะความที่นกตัวหนึ่งถูก
 โจรเลี้ยงจึงมีนิสัยเหมือนโจร ส่วนตัวที่อาตมาเลี้ยงไว้มีนิสัยเหมือนผู้ทรงศีล
 ครั้นพระราชชาติทรงทราบเช่นนั้น จึงได้ชมเชยพระฤาษีและปวารณาตนว่าจะ
 เป็นผู้บำรุงพระศาสนาและให้รางวัลแก่นกแขกเต้ามากมาย

นกยางคอก่าน

วรรณพันธ์

ณ หนองน้ำแห่งหนึ่งเป็นที่อาศัยของปลาจำนวนมาก พอถึงเดือนห้า
 น้ำก็แห้งปลาก็เริ่มตาย มีนกยางตัวหนึ่งเกาะอยู่บนยอดไม้ใกล้ ๆ หนองน้ำนั้น
 ได้ร้องบอกเหล่าปลาว่า "จะรอวันตายอยู่ที่นี้ทำไมยังมีหนองน้ำแห่งใหม่ที่มีความ
 สมบูรณ์มาก" ปลาเหล่านั้นจึงมีความสนใจอยากจะทำย้ายไปอยู่ที่ใหม่ตามที่นกยาง
 บอก แต่ก็งุนงงไม่รู้จะไปได้อย่างไร นกยางจึงรับอาสาพาปลาไปที่ละตัว
 แล้วคาบปลาไปกินจนหมด เหลือแต่ก้างปลากองรวมไว้ที่ใต้ต้นไม้ใกล้หนองน้ำ
 แห่งใหม่ ที่หนองน้ำเดิมจึงเหลือแต่ปูนา นกยางจึงไปรับอาสาว่าจะพาไปที่
 แห่งใหม่ แต่ปูนาสังเกตเห็นว่าแต่เดิมนั้นนกยางตัวผสมมาก แต่เดี๋ยวนี้ตัวอ้วนมาก
 คงจะกินปลาจนอ้วน ปูนาจึงบอกนกยางว่าถ้าจะพาไปอยู่ที่ใหม่จะต้องให้หนีบ
 คอนกยางไป เมื่อนกยางพาปูนาไปถึงต้นไม้ใกล้หนองน้ำ ปูนาเห็นก้างปลา
 จำนวนมาก จึงรู้แน่ชัดว่าปลาทั้งหมดถูกกิน ดังนั้นปูนาจึงใช้ก้ามหนีบคอนกยาง
 จนตาย ในปัจจุบันนี้นกยางจึงมีคอเป็นลายก่าน

นกหัวหงอก

อวน เวชกามา

ในสมัยก่อนนานมาแล้ว เชื่อว่าสัตว์ทุกชนิดสามารถพูดได้มีนกชนิดหนึ่ง ได้ฟังข่าวว่ามีสถานที่แห่งหนึ่ง เป็นที่ติดต่อกับท้องฟ้า นกเหล่านี้อยากเห็นจึงพากันบินเพื่อไปดู แต่ต้องใช้เวลาานมากก็ยังไม่เห็น "ฟ้าสุดติดต่อก" จึงพากันบินกลับมาที่เดิม แต่ด้วยว่านกเหล่านี้ใช้เวลาในการบินไปครั้งนั้นนานมาก จึงทำให้พากันหัวหงอกกลับมา ตั้งแต่นั้นมาจึงพากันเรียกว่า นกหัวหงอก

นอนสูงให้นอนคว่ำ

ปรีชา พินทอง

มีชายคนหนึ่งเป็นคนทุกข์ยาก วันหนึ่งหลังจากทำไร่ไถนาแล้ว เขาจึงลาลูกเมียไปทำงานรับจ้างที่ต่างแดน ดินแดนที่เขาเดินทางไปรับจ้างนั้นกว่าจะไปถึงจะต้องเดินทางกินเวลาเป็นแรมเดือนการเดินทางนั้นจะลำบากตรากตรำ ต้องกลัวภัยอันตรายจากสัตว์ร้าย เมื่อค่ามีดก็จะต้องพักนอนอยู่กลางป่านอนกลางดินกินกลางทราย เขาจึงคิดถึงคำสอนของปู่ย่าตายายที่สอนว่า นอนต่ำให้นอนหงาย ดินนั้นเขาได้นอนอยู่ที่ลาดต่ำ เขาจึงนอนหงายหน้าขึ้น บังเอิญมีกาตัวหนึ่งบินกลับจากหากินแล้วบินคืนมารังมันคาบห่อของห่อหนึ่งมาวางไว้ เขามีความสงสัยว่าเป็นห่ออะไร จึงได้เปิดห่อนั้นดูแล้วก็พบว่า เป็นห่อแก้วหลายลูก เขาจึงเก็บไว้ เมื่อตื่นนอนเขาได้เดินทางต่อไปอีก ได้ไปพบศาลาหลังหนึ่งก็มีค้ำพอดี จึงหาไม้มาวางบนชื่อเพื่อที่จะได้นอนบนนั้น เพราะนึกถึงคำสอนของปู่ย่าตายายที่สอนไว้ว่านอนสูงให้นอนคว่ำ เขาจึงนอนคว่ำหน้าลงขณะที่เขานอน แต่ยังไม่ทันหลับก็เห็นเทวดาเหาะเห็นเดินอากาศมาทางนั้น เทวดาองค์นี้มีรองเท้าแก้วใสมาด้วย รองเท้าแก้วนี้มีฤทธิ์ถ้าใครใส่เข้าไปแล้วจะเหาะเห็นเดินอากาศได้ เทวดามาถึงที่ตรงนั้นจึงอยากอาบน้ำได้ถอดเสื้อผ้าและรองเท้าไว้เพื่ออาบน้ำ ชายคนนั้นจึงมองเห็นทุกอย่าง จึงได้แอบเข้าไปขโมยเอารองเท้าวิเศษนั้นมาแล้วเหาะหนีไป ชายคนนั้นเหาะไปที่บ้านเมื่อถึงบ้าน

แล้วจึงเล่าให้ลูกเมียฟังว่าเขาได้แก้วมาหลายต่อ โดยกาเอามาให้ส่วนรองเท้า แก้วนั้นได้จากเทวดา เมียของเขาได้ฟังเรื่องทั้งหมดจึงนำไปเล่าให้ญาติของตนฟัง เว้นแต่เรื่องของรองเท้าวิเศษ เนื่องจากกลัวอันตรายจะเกิดขึ้นกับครอบครัวของตน บังเอิญมีโจรคนหนึ่งแอบอยู่ใต้ถุนบ้านได้ยินเข้า จึงแอบเข้าไปขโมยเอารองเท้าแก้วแล้วหนีไป ผู้เมียทั้งสองไม่รู้ว่าใครเป็นผู้ขโมย จึงนำความไปแจ้งกับเจ้าเมือง ๆ รับแจ้งแล้ว จึงให้ทหารป่าวประกาศว่าผู้ใดมีแก้วและรองเท้าวิเศษจะแบ่งเมืองให้ครองครึ่งหนึ่ง และได้แต่งงานกับลูกสาวของตนด้วย ครั้นโจรได้ยินดังนั้นแล้ว จึงคิดว่าเป็นโชคของตน โดยคิดว่าตนมีแก้วและรองเท้าวิเศษมาเป็นเจ้าของแล้วจะได้ครองเมืองพร้อมได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าเมือง เขาจึงนำความไปแจ้งกับเจ้าเมือง ๆ จึงสั่งให้ทหารนำตัวไปควบคุมกักขัง ต่อมาเจ้าเมืองจึงแบ่งให้ชายเจ้าของแก้วและรองเท้าวิเศษแล้วให้ลูกสาวอีกคนด้วย

พระชีวะชาดก

กรมศิลปากร

พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นชายในสกุลขอทานมีนามว่าพระชีวะบัณฑิต ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งหมู่บ้านแห่งนี้มีตระกูลใหญ่ ๆ อยู่ 7 ตระกูลคือ ตระกูลหนึ่งมีอาชีพทำเกวียนขาย ตระกูลหนึ่งมีอาชีพในการล่าเนื้อขาย ตระกูลหนึ่งเป็นนายพรานยิงนก ตระกูลหนึ่งเป็นช่างตัดผม ตระกูลหนึ่งทำไร่ทำนาทำสวน ตระกูลหนึ่งเป็นช่างเงินช่างทอง ตระกูลหนึ่งเป็นช่างจักสาน พระชีวะบัณฑิตเป็นลูกจ้างในบ้านตระกูลที่ทำไร่ทำนาทำสวนคอยดูแลใส่สัตว์ที่จะมาขโมยพืชในสวน และเป็นคนใฝ่ในธรรมะ ได้เฝ้าชักชวนนายของตนให้ทำบุญกุศล ชักชวนอยู่ถึงสามครั้งจึงเป็นผลสำเร็จ นายจ้างรับทำบุญกุศลร่วมกับเพื่อนบ้านทั้งหกตระกูล เมื่อพระชีวะบัณฑิตตายลงไปได้เกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะผลแห่งการชักชวนให้ทำกุศล ตระกูลที่ทำไร่ทำนาทำสวนตายไปเกิดเป็นเทวดาเจ้าที่ ช่างทำเกวียนขายตายไปเกิดเป็นเสือโคร่ง นายพรานเนื้อตายไปเกิดเป็นยักษ์

นายพรานนกตายไปเกิดเป็นนก ช่างตัดผมตายไปเกิดเป็นมนุษย์ในตระกูลพ่อค้า เมื่อพ่อค้าเดินทางไปค้าขาย ครั้งหนึ่งเดินทางผ่านดินแดนของยักษ์และเสือ แต่สัตว์เหล่านั้นทั้งที่ดุร้ายก็ไม่สามารถทำอันตรายได้เพราะจำได้ว่า เคยเป็นเพื่อนกันทำบุญอุทิศในชาติก่อน และภูมิเทวดาก็ช่วยให้ร้ายววยโดยมอบทองคำให้ พ่อค้าจึงเดินทางกลับบ้านเมืองและกลายเป็นเศรษฐีไป ต่อมาพ่อค้าได้แต่งงาน เพราะฝ่ายหญิงปรารถนาในทรัพย์สมบัติ แล้ววางแผนกับพ่อแม่จะฆ่าเสียแต่ เทวดามาช่วยเศรษฐีไว้ได้ แล้วบันดาลให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงกลายเป็นลิง เพราะมีความโลภ ญาติพี่น้องไม่พอใจจึงฟ้องเศรษฐีแต่เศรษฐีก็ชนะคดี ในชาติต่อมา พ่อค้าที่เป็นเศรษฐีกับพ่อค้าไปเกิดเป็นเพื่อนร่วมน้ำสาบานกัน แต่พ่อค้ากลับสัดย หมายจะทำลายพ่อค่านั้น เทวดาไม่เห็นด้วยเพราะหมายจะทำลายคนอื่น จึง ถูกลงโทษถึงแก่ความตาย ฝ่ายพ่อค้ากลับได้เป็นพระราชาด้วยอนิสงค์ของการ ทำบุญอุทิศในชาติก่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางตันไทร

กรมศิลปากร

นิทานเรื่องนี้มีลักษณะบางประการคล้ายกับนิทานอาหรับราตรีคือเป็นนิทานซ้อนนิทาน นิทานเรื่องแรกเป็นมูลเหตุให้เกิดนิทานเรื่องต่าง ๆ อีกหลายเรื่อง นิทานเรื่องแรก กล่าวถึงท้าวมันทจักรวรรดิราช ครองเมืองอุทโทชนวันหนึ่ง เสด็จประพาสอุทยานพบขบวนแห่เจ้าสาวผ่านมา เมื่อกลับไปถึงวังจึงออกคำสั่งให้อุปราชจัดหาหญิงสาวมาถวายคืนละหนึ่งคน จนหญิงสาวหมดเมืองเหลือเพียงนางตันไทรธิดาของอุปราช นางตันไทรเป็นคนฉลาด เมื่อถึงเวลานอนกลับเส่านิทานถวายไปจนถึงราตรีอื่น ท้าวมันทจักรวรรดิราชพอใจในความฉลาดของนางจึงอภิเษกให้เป็นมเหสี นิทานที่นางตันไทรเล่าถวายมีทั้งหมด 4 ภาค คือภาคหนึ่งชื่อ นันทปรกมมีเรื่องว่าเศรษฐีคนหนึ่งชื่อชรรมบาลมีวัวตัวหนึ่งชื่อนันทอุสุภราชหรือนันทกมีเรียวยาวมาก ครั้งหนึ่งชรรมบาลนำเกวียน 500 เล่มไปค้าขายยังเมืองกัสมีละ (แคชเมียร์) ขณะเดินทางไปโคนันทกมีความทุกข์มากเพราะชรรมบาลนั้นไม่มีความเป็นธรรมไม่เห็นใจผู้น้อยจึงตัดใจหนีไปโดยแกล้งทำเป็นหมดแรง ชรรมบาลจึงสั่งให้เอาไปฆ่า เพื่อจะเอาเนื้อมาเป็นอาหาร ในการเดินทางขณะที่พวกเขาเผื่อโคนันทกได้วิ่งหนีเข้าป่าไป หลังจากที่กินหญ้าหักเอาแรงแล้วด้วยความคะนองจึงร้องออกไปด้วยเสียงอันดังทำให้ราชสีห์ชื่อปิงพระดกใจกลัว แต่สุนัขจิ้งจอกซึ่งเป็นผู้รับใช้สนิทของราชสีห์บอกว่านั้นเป็นเสียงวัวชรรมบาล ปิงพระจึงให้สุนัขจิ้งจอกไปเชิญโคนันทกมาพบ โคนันทกแนะนำตัวเองว่า พระอินทร์เป็นผู้ให้มาเกิดเป็นราชาของสัตว์ทั้งปวงฝ่ายปิงพระก็ว่าพระภิกษุให้ตนมาเกิดเป็นราชาของสัตว์ทั้งหลายเหมือนกัน ในที่สุดทั้งสองจึงตกลงเป็นมิตรกัน ฝ่ายสุนัขจิ้งจอกและสุนัขทั้งหลายหาทางที่จะให้ปิงพระฆ่าโคนันทกเพื่อคนจะได้กินเนื้อวัว จึงหานิทานต่าง ๆ มาเล่าให้ปิงพระฟังอยู่ตลอดเวลา เรื่องที่เล่าแต่ละเรื่องล้วนแต่ทำให้ปิงพระเห็นว่าโคนันทกมีเพียงเสียงเท่านั้นและโคนันทกพยายามทำร้ายคนตลอดเวลา ในขณะเดียวกันฝูงสุนัขเหล่านั้นก็เส่านิทานให้โคนันทกฟัง ว่าราชสีห์นั้นเป็นสัตว์กินเนื้อมักจะทำร้ายสัตว์อื่นและก่อความเดือดร้อนอยู่เสมอ ในที่สุดการต่อสู้ระหว่าง

สัตว์ทั้งสองก็เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจผิด ทั้งสองต่อสู้กันจนตายเมื่อตายแล้วโค
 นั้นตกไปเกิดบนสวรรค์ ส่วนราชสีห์เกิดในเมืองมนุษย์ ภาคที่สองชื่อสฤงฆกรณ
 มีเรื่องว่าครั้งหนึ่งพวกนกบินไปในป่าหิมพานต์เห็นเหล่าเทวดาและนาคพร้อมใจ
 กันกวณสมุทร นกเหล่านั้นก็มาพิจารณาสังคมของตนเอง ว่าเต็มไปด้วยความ
 แก่งแย่งไม่พร้อมเพียงกันเหมือนพวกเทวดา ยักษ์ และนาค จึงประชุมจะเลือก
 ราชาปกครองนกทั้งหลาย มีผู้สมัครสองตัวคือหงส์และกา สัตว์ทั้งสองแสดง
 ความสามารถในฐานะผู้สมัคร โดยการเล่านิทานเพื่อสนับสนุนว่าตนเองมีความ
 สามารถแต่วิธีนี้ก็คัดลึนใจไม่ได้ ว่าใครจะเป็นหัวหน้าจึงแข่งขันกันบินข้ามทะเล
 ปรากฏว่ากาทำลังไม่พอจึงตกน้ำและจะจมน้ำตาย หงส์ส่งสารให้กาเกาะหลัง
 พานบินกลับ เมื่อกลับแล้วเกิดปัญหาว่า หงส์ควรจะได้เป็นราชาของพวกนกหรือ
 ไม่เพราะราชาไม่ควรให้พวกที่ต่ำกว่าขี่หลัง ขณะที่พญาครุฑเข้ามาประชุมด้วย
 ได้แนะนำว่า การมีพระเจ้าแผ่นดินนกเพียงผู้เดียว จะทำให้เกิดความแตกร้าง
 มากขึ้นนกแต่ละประเภทควรมีเจ้านายเป็นของตนเอง ภาคที่สามชื่อปิตาจกรณ
 มีเรื่องว่า ครั้งหนึ่งพระอินทร์รบกับปิตาจ พระอินทร์แพ้ถูกปิตาจฆ่าตาย ปิตาจ
 ทั้งหลายเกิดแก่งแย่งกัน ว่าใครจะกินส่วนไหนของพระอินทร์ แต่ตกลงกันไม่ได้
 จึงประชุมกันว่าจะต้องเลือกหัวหน้าปิตาจก่อน มีผู้เสนอหลักการพิจารณาว่าใคร
 ควรจะเป็นหัวหน้าไว้ 3 วิธีคือ หนึ่งให้วิธีเสี่ยงทาย สองดูความฉลาดรอบรู้
 สามดูฝีมือความสามารถ ภาคที่สี่ชื่อ มัณฑุปรณมีเรื่องว่าในบริเวณสระแห่งหนึ่ง
 มีกบเขียดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พญากบได้ทำป้อมปราการล้อมรอบสระไม่ให้
 งูเข้ามาได้ มีงูตัวหนึ่งฉลาดมากขอร้องพญากบให้ตนเข้าไปอาศัยอยู่ในสระด้วย
 กบทั้งหลายจึงประชุมพิจารณากัน ผลปรากฏว่าที่ประชุมไม่อนุมัติ เพราะเกรง
 ว่ากบอาจจะตกเป็นอาหารของงู มีการเล่านิทานประกอบหลายเรื่อง แต่พญา
 กบใจอ่อนยอมให้งูเข้าไปอยู่ด้วย ในที่สุดงูก็กินกบในสระหมดรวมทั้งพญากบด้วย

นางแดงอ่อน

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวมหาวงศ์กษัตริย์แห่งโกสินนครทรงเสด็จประพาสป่า เพื่อไปต่อ
ไก้ บังเอิญหลงทางไปถึงแม่น้ำแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นอาณาเขตของจระเข้ จระเข้มี
จิตาสวยงามเป็นมนุษย์คนหนึ่งชื่อนางแดงอ่อน ท้าวมหาวงศ์ฝันว่าได้สมสู่กับนาง
ในนครได้น้ำ จึงให้หมอประคาน้ำออกค้นหาจนพบนครได้น้ำ แล้วส่งพระบิดามา
สู่ขอนาง ได้อภิเษกกับนางอย่างสมเกียรติ ต่อมาท้าวมหาวงศ์เสด็จไปคล้อง
ช้างเผือก ในขณะที่นางแดงอ่อนครรภ์แก่จวนคลอด นางสนมเอกทั้งห้าคิดสินบน
ขุนนางผู้ใหญ่ตลอดจนชาวเมือง วางแผนจะชิงตำแหน่งมเหสี เมื่อนางแดงอ่อน
คลอดลูกนั้น ได้พากันเอาลูกจระเข้มาลับเปลี่ยน แล้วเอาลูกนางแดงอ่อนใส่
ไถนาไปทิ้ง แล้วทูลท้าวมหาวงศ์ว่า นางแดงอ่อนคลอดลูกออกมาเป็นจระเข้
เพราะลักลอบสมสู่กับจระเข้ ท้าวมหาวงศ์โกรธมากจึงได้ขับไล่นางแดงอ่อน
ออกจากเมือง ต่อมาโอรสของนางแดงอ่อนที่ถูกจับใส่ไถนาไปทิ้งนั้น ได้พบกับ
แม่ในบั้นปลาย ฝ่ายธรรมะคือนางแดงอ่อนและลูกได้คืนเข้าสู่เมืองและใช้ชีวิต
อย่างมีความสุขต่อมา

นางน้อยโປ้มือ (นางผู้มีตัวเท่ากับหัวแม่มือ)

มนตรี พุสาโลนา

มีผัวเมียคู่หนึ่งอยู่กินกันมาหลายปีแต่ยังไม่มียุคร ทั้งคู่จึงหากินและอยู่
ไปเรื่อย ๆ วันหนึ่งทั้งสองพากันไปหาปลาได้ปลาจำนวนมาก จึงพากันกลับ
บ้านเพื่อทำอาหาร แต่ที่บ้านไม่มีไม้ขีดไฟผัวเมียจึงเอาปลาจำนวนหนึ่ง ไปแลก
กับไม้ขีดไฟกับพวกเด็กเลี้ยงควาย ๆ เหล่านั้นจึงให้พรผัวเมียว่าให้มีลูกที่มีหน้า
ตาสวยงามและเป็นคนมีบุญมาเกิด ต่อมาไม่นานผัวเป็นเมียก็ตั้งท้องแล้วคลอด
ลูกออกมาเป็นผู้หญิงมีตัวเล็กเท่าหัวแม่มือ ผัวเมียจึงปรึกษากันว่าจะต้องเอา
ลูกไปทิ้ง แต่ผู้เป็นลูกได้ขอร้องพ่อแม่ ๆ ไม่ยอมลูกจึงบอกให้พ่อแม่พาตนไปทิ้งที่
เขาเพชรชะกูดโดยใส่ตนในกระตองปู กสาวถึงเจ้าชายองค์หนึ่งได้ออกล่าสัตว์

โดยใช้ช่าง เป็นพาหนะ พอไปถึง เขาเพชรชะกุดและหยุดตรงกระดองของปู นางน้อยไ้มือจึงบอกช่างว่าให้ไปไกล ๆ เดี่ยวจะเหยียบนาง เจ้าชายได้ยินเสียงแ่ต่มองหาตัวคนพูดไม่เห็นเห็นแต่เพียงกระดองปูจึงนำกลับวังด้วย พอตกกลางคืนนางน้อยไ้มือจะออกมาทำอาหารเตรียมสำหรับให้เจ้าชาย เจ้าชายจึงหลงใหลในฝีมือการทำอาหารนั้น แต่ไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นคนมาทำอาหารให้ วันหนึ่งเจ้าชายได้ไปเยี่ยมพ่อแม่ ขณะเดินทาง เขาได้พบกับหญิงสาวนางหนึ่งมีความงามเป็นที่ถูกใจจนหลงรัก เมื่อเขากลับมาที่เมือง เขาก็มาบ่นรำพันกับกระดองปูด้วยความคิดถึงนางนั้น ส่วนนางน้อยไ้มือจึงบอกว่า "นางคนนั้นสวยเท่านี้มัย" เจ้าชายได้ยินเสียงจึงตกใจแล้วหันกลับไปมองที่กระดองปู จึงพบนางออกมาจากกระดองปู ด้วยความดีใจจึงเข้าไปกอดเพราะนางที่อยู่ในกระดองปูนั้นเป็นคนคนเดียวกับที่เจอทั้งคู่จึงแต่งงานกัน

นางบึงจาดารา

ผลบุญ บุญญาติ

มีเศรษฐีสองหัวเมียมีลูกสาวคนเดียวชื่อ นางบึงจาดารา บึงเอิญว่าลูกสาวของเขาได้ชอบกับคนใช้ทำงานในบ้าน ทั้งสองลักลอบได้เสียกันจนตั้งท้องขึ้นมา เศรษฐีจึงจับได้และไล่ออกจากบ้าน สองหัวเมียจึงไปอาศัยที่บ้านของพ่อแม่ของฝ่ายชายซึ่งมีฐานะยากจนมาก จนใกล้จะถึงกำหนดคลอดนางจึงชวนสามีไปบ้าน เพราะตามธรรมเนียมของตระกูลจะต้องไปคลอดลูกที่บ้านของคน เมื่อออกเดินทางได้ครึ่งทางนางจึงปวดท้องจะคลอดลูก นางจึงคลอดลูกออกมาเป็นชาย ทั้งคู่จึงตัดสินใจว่าจะไม่กลับไปบ้านของพ่อแม่ฝ่ายหญิง เมื่อกลับมาอยู่บ้านได้ไม่นานก็ตั้งท้องลูกคนที่สอง เมื่อจนครบกำหนดคลอดสามคนพ่อแม่ลูกจึงชวนกันไปบ้านฝ่ายหญิงอีก เมื่อเดินครึ่งทางนางก็ปวดท้องมาก ฝ่ายสามีก็ให้เมียรออยู่ที่ใต้ร่มไม้ คนไปสำรวจหาต้นไม้ที่มีร่มเงาดีกว่านี้ แล้วเขาก็ไปเดินดูรอบ ๆ จอมปลวก บึงเอิญว่ามีงูพิษอยู่แถวนั้นก็ได้กัดเขาตายไป

หลังจากนั้นฟ้ามีดครึ้ม ฝนตกอย่างหนักนางมีจจาตาราก็คอยผ้าจนกระทั่งฝนตกนางจึงเปียกปอนทั้งแม่และลูก จนรุ่งเช้าฝนจึงหยุดนางจึงหอบลูกน้อยและลูกคนโตเพื่อตามหาผ้า เมื่อเห็นศพผ้าแล้วจึงเสียใจ นางจึงตัดสินใจพาลูกเดินทางต่อไป เพื่อจะไปบ้านของนางแต่เมื่อไปเกือบจะถึงบ้านอยู่แล้วก็มองเห็นไฟกำลังลุกไหม้บ้านของตน เมื่อไฟสงบถามผู้คนจึงรู้ว่าพ่อแม่ถูกไฟไหม้ตายทั้งคู่ นางหมดที่พึ่งจึงหอบลูกเดินฝานมาคงไปเรื่อย จนกระทั่งถึงแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่ง นางจึงบอกให้ลูกคนโตรออยู่ตรงนี้ ส่วนนางจะเอาลูกคนเล็กข้ามไปรออีกฝั่งก่อน เมื่อนางพาลูกคนเล็กไปวางไว้แล้วก็ว่ายน้ำข้ามมารับลูกคนโต ขณะนั้นมีเหยี่ยวตัวใหญ่ตัวหนึ่งมาคาบลูกคนเล็กของนาง ๆ จึงตกใจและกวักมือเรียกให้เหยี่ยวคืนลูกให้นาง ฝ่ายลูกชายคนโตเห็นแม่กวักมือก็เข้าใจว่าแม่นั้นเรียกตนไปหา จึงเดินไปที่น้ำแล้วจมน้ำหายไปเลย นางนั้นตกใจก็เสียสติเที่ยวเดินตามหาลูก ฝานบ้านผู้คนก็จะมีคนร้องว่าคนบ้า นางจึงได้เดินไปเรื่อย ๆ จนมาถึงวัดเด็กวัดกำลังจะมาใส่ พอดีมีพระพุทธรูปเจ้ากำลังเทศนาอยู่ จึงบอกให้พานางมาที่นี้ พระพุทธรูปเจ้าจึงเทศนาสั่งสอนจนนางมีสติกลับฟื้นมาแล้ว เกิดความละอายที่นางไม่ได้สวมเสื้อผ้า จึงมีคนเอาชุดขาวมาให้สวมใส่ นางจึงมีดวงตาเห็นธรรมและได้ฟังธรรมสามารถปลงทุกสิ่งทุกอย่างได้

นางหม่อม

ยุพดี จรรย์ยานนท์

มีธิดาของเจ้าเมือง ๆ หนึ่งชื่อนางสีดา ครั้งหนึ่งนางได้ไปเที่ยวป่าพร้อมด้วยเสนาอำมาตย์ บังเอิญนางหลงทางไปอยู่กลางป่า นางสีดากระหายน้ำมากจึงได้ดื่มน้ำในรอยช้างและรอยกระทิงเป็นเหตุให้นางตั้งครรภ์ เมื่อคลอดลูกออกมาเป็นหญิงสองคน คนโตเกิดมาชื่อนางหม่อมอีกคนชื่อนางสุน เมื่อกุมารทั้งสองโตขึ้นถูกเพื่อน ๆ ล้อว่าเป็นลูกสัตว์ นางหม่อมน้อยใจจึงชวนน้องสาวออกเดินทางตามหาช้างผู้เป็นพ่อจนพบ ส่วนช้างผู้เป็นพ่อได้พิสูจน์ว่ากุมารทั้งสองนั้นเป็นลูกจริงหรือไม่ โดยให้ไต่วงช้างซึ่งยาวมาก นางหม่อม

ไต่ได้ตลอด ส่วนนางสุนไต่ไม่ไต่จึงถูกช้างจับกินเพราะนางสุนเป็นลูกกระทิง ช้างไต่เลี้ยงดูนางผมหอมเป็นอย่างดี เมื่อนางเติบโตเป็นสาวอายุได้สิบหกปี วันหนึ่งนางไต่เขียนสาส์นและตัดผมใส่ในกระอูบเพื่อเลี้ยงทายาทคู่ ชุนไทย กษัตริย์หนุ่มได้รับสาส์นแล้วเกิดหลงไหลในกลิ่นผม จึงออกติดตามจนพบและ ลักลอบไต่เสียกันจนไต่บุตรและธิดาสองคน ต่อมาทั้งหมดไต่พากันหนีพ่อช้างไป อยู่เมืองมนุษย์ ช้างตามหาไต่รำล้าสังเสียนางผมหอมแล้วขาดใจตายด้วยความ รักลูก นางผมหอมชุนไทยพร้อมบุตรธิดาเดินทางกลับเมือง แม้ระหว่างเดินทาง นางผมหอมจะถูกนางผีพรายทำร้ายผลักให้จมน้ำเพื่อหวังสามมี แต่ในที่สุดนาง ผมหอมและชุนไทยก็ได้ครองรักกันอย่างมีความสุข

นางแมว

ยุพดี จรัถยานนท์

มีชายยากคนหนึ่งเดินทางไปซื้อของในตลาด ในขณะที่ซื้อของนั้นมี แมวสามสีวิ่งตามชายยาก เขาจึงเกิดความสงสารแล้วแบ่งอาหารให้แมวกิน เสร็จแล้วเขาจึงอุ้มแมวไปส่งที่บ้านที่เป็นเจ้าของ วันต่อ ๆ มาเจ้าแมวก็นิ่ง ตามเขาเช่นเดิม ชายยากก็ให้อาหารเสมอ วันหนึ่งเขาจึงได้ไปขอแมวกับ เจ้าของแมวเพื่อนำไปเลี้ยงเอง เจ้าของแมวจึงให้แมวกับเขาเพื่อไปเลี้ยงดู เขาจึงเลี้ยงดูแมวนั้นเป็นอย่างดี วันหนึ่งเมื่อชายยากกลับมาจากทำไร่ เมื่อ มาถึงบ้านก็พบสารับกับข้าว เตรียมไว้อย่างเรียบร้อย เขาจึงกินและแบ่งให้แมว ด้วย เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจบจนกระทั่งหนึ่งปีผ่านไป วันหนึ่งชายยากคอยาก ทราบความจริง เขาจึงแกล้งออกจากบ้านทำเหมือนไปทำไร่ แต่เขาได้เดิน ไปที่พุ่มไม้ใกล้กระท่อมเพื่อแอบดูแมวของเขา ลักคู่เขาก็พบหญิงงามออกจาก รางแมวมาเก็บกวาดบ้านเสร็จแล้วก็ทำอาหาร ชายยากคิดว่าจะไปทำลาย รางแมวเสีย แต่เปลี่ยนใจโดยจะคอยดูเหตุการณ์ต่อไป วันต่อมาในหมู่บ้านมี งานบุญและมีมหรสพมากมาย เขาจึงแต่งตัวออกไปเที่ยวงาน ลักคู่เมื่อเขา ออกไปแล้ว หญิงงามนั้นก็ออกจากรางแมวไปเที่ยวงานเหมือนกัน ชายยาก

เห็นหญิงสาวที่งานจึงได้รีบกลับมาที่กระท่อมและนำร่างแมวไปซ่อนไว้ หญิงสาวเมื่อมองไม่เห็นชายยาก จึงรีบกลับมากระท่อมแต่ไม่เจอร่างแมวเสียแล้วจึงขอร้องชายยากให้คืนร่างแมวแก่นาง แต่ชายยากไม่ยอมนางจึงบอกว่า ถ้าอย่างนั้นให้เผาร่างแมวเสีย พร้อมกับอธิษฐานขอพระราชวังและข้าทาสบริวาร แก้วแหวนเงินทองต่าง ๆ เมื่ออธิษฐานเสร็จแล้ว ก็ปรากฏสิ่งต่าง ๆ ตามที่ขอ ชายยากจึงได้แต่งงานกับหญิงสาวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ต่อมาหญิงสาวจึงได้ไปรับเจ้าของแมวสามสีที่เคยเลี้ยงดูตน ให้ไปอยู่ด้วยพร้อมกับนับถือให้เป็นพ่อแม่

นางสุนกับนางหล้า

วรรณพันธ์

ยังมีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีพ่อแม่พร้อมด้วยลูกหญิงสองคนอันเป็นที่รักที่สุดของพ่อแม่ ผู้พี่มีชื่อนางสุนส่วนผู้น้องมีชื่อนางหล้า ครอบครัวนี้ได้อาศัยอยู่ในทุ่งไร่ทุ่งนา ต่อมาไม่นานพ่อกับแม่ได้บอกให้ลูกทั้งสองพากันไปหาของป่ามาทำอาหารกิน ทั้งสองจึงได้พากันเอากระบือ งอบ และเสียมพร้อมทั้งมีดไปตัดหวายในป่า เมื่อไปถึงในป่านางหล้าได้ไปสับหวายได้มากแต่นางสุนผู้ซึ่งเป็นพี่ไม่ได้ไปสับหวายเลยแม้แต่นิดเดียว มัวแต่ไปเล่นอยู่กับหมู่ลิงหมู่ค่าง พอนางหล้าสับหวายได้มากก็ได้ชวนพี่กลับบ้าน โดยร้องว่า "เอ๊ย กลับเถิด" นางสุนว่า "อย่าเพิ่งกลับเลยยังไม่พอหรอก" แต่นางหล้าหาได้ฟังคำพี่ไม่ ดังนั้นจึงพากันกลับบ้านแต่แทนที่นางสุนจะได้หวายไปด้วยก็หาไม่ กลับได้แต่เปลือกหวายแทน พอมาถึงบ้านพ่อแม่ก็ให้ทั้งสองคนจัดการแกงหวาย ลองดูซิว่าของใครจะอร่อยกว่ากัน ฝ่ายนางสุนผู้พี่นั้นแกงหวายไม่อร่อย จึงคิดหาอุบายที่จะเปลี่ยนหม้อแกงของนางหล้าเสีย แล้วหาวิธีเปลี่ยนหม้อแกงโดยได้แกงตั้งทำช้อนคนแกงตกใต้ถุนบ้านและให้น้องลงไปเก็บ ขณะที่น้องลงไปเก็บช้อนนั้นนางสุนก็ได้เปลี่ยนหม้อแกง เมื่อนางหล้าได้ขึ้นมาจากเก็บช้อนนั้นหาว่า

หม้อแกงของตัวเองได้ถูกเปลี่ยนไป จากนั้นทั้งสองก็ได้ดักแกงเอาไปให้พ่อและแม่กิน พ่อและแม่ก็ได้กล่าวว่ถ้าแกงของใครอร่อยก็จะทำโทษ พ่อติแกงของนางหล้าไม่อร่อยแกงของนางลุนอร่อยกว่า แต่ความจริงแกงของนางลุนที่อร่อยก็คือแกงของนางล้านั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วพ่อจึงเอานางหล้าไปลงโทษ โดยได้ไล่นางหล้าไปอยู่ในป่าและปล่อยไปตามยถากรรม พ่อติดกับนางหล้าออกไปอยู่ป่านั้นได้มีชายคนหนึ่งมาพบนางล้าเข้า จึงได้นำนางหล้าไปเป็นภรรยาที่บ้านช่องใหญ่โตมีความสุขทุกสิ่งทุกอย่าง จนกระทั่งมีบุตรด้วยกัน 3 คน ฝ่ายทางพ่อและแม่ได้ยินข่าวว่า นางล้ามีบ้านช่องใหญ่โตจึงได้พากันมาเยี่ยมเยียน พ่อและแม่เห็นบ้านนางล้าก็ตกใจ ซึ่งไม่นึกว่านางล้าจะมั่งมีถึงขนาดนี้ นางลุนพอได้เห็นอะไรต่อมิอะไรภายในบ้านของนางล้าก็อยากจะได้ นางล้าก็ได้ให้นางลุนทุกอย่างที่ขอ จนกระทั่งนางลุนหาบของที่ขอได้กลับบ้าน แต่พ่อเดินไปได้ไม่ไกลเท่าใดนักไม้คานที่ใช้หาบนั้นเกิดหักขึ้น ของที่นางลุนหาบมาก็ถึงตกลงน้ำหมด ผลสุดท้ายก็ไม่ได้อะไรสักอย่าง

นางสอพลอต่อเต่า

ผลบุญ ภัยพิบัติ

มีหญิงนางหนึ่งชาวบ้านเรียกว่าอีสอพลอต่อเต่า เมื่อไปเที่ยวบ้านใครก็จะนิทาว่าร้ายอีกบ้านหนึ่งให้บ้านนั้นฟัง เมื่อลงบ้านนี้ก็ขึ้นไปอีกบ้านนั้นแล้วนิทาว่าร้ายบ้านนั้นบ้านนี้ ทำให้ทุกคนกลัวว่าถ้าอีสอพลอต่อเต่าขึ้นบ้านใครแล้ว บ้านนั้นก็จะมีเหตุทะเลาะกับเพื่อนบ้านหรือคนในบ้านก็จะทะเลาะกันเอง วันหนึ่งบ้านเมืองที่อีสอพลอต่อเต่าอยู่เกิดข้าวยากหมากแพง เนื่องจากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ชาวบ้านอดอยากถึงกับต้องเอารำข้าวมาหมกกิน (เอารำมาห่อใส่ใบคองแล้วบึ่ง) เจ้าพญาที่ครองเมืองเห็นชาวบ้านกินอย่างนั้นก็คิดว่าชาวบ้านกินเข้าไปได้อย่างไร จึงทดลองกินแบบชาวบ้าน พ่อติอีสอพลอมาเห็นเจ้าเมืองจึงสั่งอีสอพลอว่า ห้ามนำเรื่องที่เราเห็นคนกินรำไปบอกเล่าให้คนอื่นฟัง ถ้าเรื่องนี้ถึงหูคนอื่นแล้วเจ้าเมืองจะตัดคอเสียบประจาน อีสอพลอนั้นมีความ

กลัวและกลัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีนิสัยที่ชอบนำเรื่องของคนอื่นไปพูด พ่อเจ้าเมืองสั่งอีสอพลอ ๆ ทนไม่ไหว จึงไปที่ป่าที่มีต้นแคนใหญ่อยู่ตรงนั้นพอดี อีสอพลอจึงร้องเพื่อระบายอารมณ์ว่า "นายพญาทินช่าเค็ ๆ" (เห็นเจ้าเมืองกินรำ) ร้องจนระบายอารมณ์เป็นที่พอใจแล้วจึงกลับบ้าน วันหนึ่งกลองสะบัดไชยของบ้านเมืองได้แตกลง เจ้าเมืองจึงให้โทรมาทำนายดูว่าจะต้องใช้ต้นไม้อะไรและต้นไหนที่จะเอามาทำกลองของบ้านเมือง โทรจึงบอกว่าจะต้องใช้ต้นไม้ที่ทำจากต้นแคนใหญ่ ซึ่งเป็นต้นเดียวกับที่อีสอพลอไปร้องตะโกนระบายอารมณ์ จึงให้ทหารไปตัดต้นไม้ขึ้นมาทำกลองแล้วเอาหนังมาหุ้ม เมื่อทำเสร็จเป็นกลองแล้วจึงทดลองตี แต่เสียงกลองที่ได้ยินแทนที่จะมีเสียง "ดุ่ม ๆ" แต่เสียงกลองที่ได้ยินกลับเป็นเสียง "ช่า ช่า ช่า" (รำ รำ รำ) ทำให้เจ้าเมืองข้องใจ จึงให้ทหารไปสืบเรื่องราวหาสาเหตุของเสียงกลองนี้ ทหารจึงทราบเรื่องจากนายพรานที่เห็นอีสอพลอไปร้อง ว่าเห็นเจ้าเมืองกินรำ เจ้าเมืองจึงโกรธ สั่งให้ทหารไปจับตัวอีสอพลอ เมื่ออีสอพลอมาถึงก็บอกว่าตนไม่เคยเล่าให้ใครฟังนอกจากต้นไม้ต้นเดียว เจ้าเมืองไม่ยอมจึงสั่งให้ทหารนำตัวอีสอพลอไปตัดคอเสียบประจานอยู่หน้าเมือง เมื่อผู้คนเดินผ่านไปมาอีสอพลอก็อดพูดคุยถามคนนั้นคนนี้ได้ จนวันหนึ่งนายฮ้อย (พ่อค้าวัวควาย) เดินผ่านมาอีสอพลอจึงขอติดตามไปด้วย บอกว่าจะไปช่วยขายของนายฮ้อยจึงนำไปด้วย แต่ไปถึงไหนก็ขายของไม่ได้ นายฮ้อยจึงคิดว่าสาเหตุที่ตนขายไม่ได้ คงจะมาจากอีสอพลอต่อเต่า จึงเอาไม้มาทุบหัวจนพื้นอีสอพลอหลุดออกมาเรียกว่าเปี้ย ก็มีคนมาเก็บเอาเปี้ยไปเล่นโบก (การพนันชนิดหนึ่ง ใช้เม็ดเปี้ยบอกจำนวนคู่หรือคี่) จึงทำให้การเล่นพนันชนิดนี้ เมื่อเล่นกับสองฝ่ายจะต้องแบ่งกันหรือเที่ยงกันเป็น 2 ทางคือ ฝ่ายคู่หรือฝ่ายคี่จะพูดไม่เป็นทางเดียวกัน เนื่องจากสาเหตุของอีสอพลอ ส่วนกระดูกของอีสอพลอคนเอาไปต้มเห้ล้า เมื่อคนกินแล้วก็จะทะเลาะวิวาทกัน ในปัจจุบันนี้ถ้าบ้านเมืองใดมีคนประจบสอพลอ บ้านเมืองนั้นจะมีผู้คนทะเลาะวิวาทกันเสมอ

นางสิบสอง

จากรูวรรณ ชรรณวัตร

มีผิวเมียบสูหนึ่งมีลูกด้วยกัน 12 คน พ่อแม่ยากจนมาก จนไม่สามารถจะหาอะไรมาให้ลูกกินได้ เมื่อขุดได้เผือกได้มันมาลูกก็กินจนหมด จนตัวเองไม่ได้กิน พ่อแม่จึงปรึกษากันที่จะนำลูกไปปล่อยในป่า เมื่อพาลูกเดินทางไปในป่าลึก พ่อก็ถามว่า "ตรงนี้จำได้ไหม" ลูกตอบว่า "จำได้" พ่อก็จะพาเดินลึกเข้าไปอีก แล้วก็ถามว่า "ตรงนี้จำได้ไหม" ลูกตอบว่า "จำได้" พ่อก็พาเดินลึกเข้าไปอีก แล้วก็ถามดังเดิม จนกระทั่งลูกตอบว่า จำไม่ได้ พ่อกับแม่จึงวางอุบายว่าให้รออยู่ที่นี้พ่อกับแม่จะไปถ่ายอุจจาระ แล้วก็หนีกลับบ้านไป ต่อมาฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ผิวเมียบทำนาได้ข้าวมากทั้งอาหารกับบริบูรณ์ จึงคิดถึงลูกพากันไปรับลูกกลับบ้าน แต่พอไปถึงป่าก็พุดจากกับลูกไม่รู้เรื่อง เพราะเด็กพวกนี้อยู่ป่ามานาน กินไปจึงพุดจากกันแทบไม่รู้เรื่อง พ่อแม่จึงจำใจต้องกลับไปปล่อยให้ลูกของตนอยู่ในป่าจนกลายเป็นลิงไป

นางสีทา

อวน เวชกามา

มีเด็กหญิงคนหนึ่งชื่อนางสีทาอาศัยอยู่กับพี่สาวซึ่งเป็นคนยากจน บิดามารดาได้เสียชีวิตไปนานแล้ว เด็กหญิงคนนี้ก็ทำงานรับใช้พี่สาวทุกอย่างโดยไม่ปรียากปน เสื้อผ้าที่พี่สาวให้ใส่ก็ขาด ๆ วันหนึ่งนางสีทาถูกพี่สาวตีและมัดไว้กับเสาเรือนโดยไม่ให้สวมเสื้อผ้า ชาวบ้านมามุงดูเป็นจำนวนมากนางสีทามีความอับอาย แต่ก็ไม่นึกโกรธพี่สาว ในเมืองนั้นมีเศรษฐีคนหนึ่งแต่งงานมานานแต่ยังไม่มียูก จึงอยากจะขอเด็กมาเลี้ยงไว้สักคน จึงพากันออกไปขอเด็กตามหมู่บ้าน บังเอิญวันนั้นทั้งสองมาพบสีทาซึ่งถูกพี่สาวมัดไว้กับเสาบ้าน โดยไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่จึงได้ไต่ถามว่า ทำไมจึงถูกมัดไว้ในสภาพอย่างนี้ นางบอกว่านางกระทำความผิดจึงได้ถูกพี่สาวมัดไว้แบบนี้ เศรษฐีสองผิวเมียบจึงได้ขอนางสีทากับพี่สาว เพื่อจะเอาไปเลี้ยงเป็นบุตรสาว พี่สาวนางสีทาซึ่งมีความเกลียดชังน้อง

สาวอยู่แล้วจึงรีบยกให้ทันที เศรษฐีจึงพานางสีทากลับบ้านเมื่อไปอยู่บ้านเศรษฐี นางสีทาก็อยู่อย่างมีความสุข อยู่มาหลายปีเศรษฐีสองผัวเมียจึงได้เสียชีวิตลง ต่อมาเมื่อเจ้าเมือง ๆ หนึ่งชื่อเมืองหงษ์สาวดี คิดอยากจะแต่งงานกับนางสีทา จึงมอบหมายให้คนมาติดต่อนางสีทาเพื่อขอแต่งงานด้วย เมื่อตกลงแต่งงานกับ เจ้าเมืองแล้ว นางสีทาก็ได้มาอยู่ที่เมืองหงษ์สาวดี ส่วนทรัพย์สินที่บ้านก็ได้ แบ่งปันให้แก่ป้าไพร่และส่วนหนึ่งนางก็ได้แบ่งมาให้พี่สาว พี่สาวนางสีทาเมื่อ ได้เห็นน้องสาว จึงนึกถึงสิ่งที่คนทำกับน้องสาวเอาไว้เกิดความอับอายน้องสาว มาก แต่นางสีทาได้ปลอบใจพี่ว่าอย่าคิดมากและได้มอบสิ่งของเงินทองให้กับ พี่สาวเป็นจำนวนมาก นางสีทาจึงอยู่กับเจ้าเมืองหงษ์สาวดีอย่างมีความสุข

นางหมาขาว

น้อย นาคขา

มีหมาขาวตัวหนึ่งออกลูกมาเป็นหญิง 2 คนแม่หมารักลูกทั้งสองมาก ได้ เลี้ยงดูลูกจนเติบโต วันหนึ่งมีเจ้าเมืองเสด็จประพาสป่าได้พบกับหญิงสาว ทั้งสองจึงชักชวนไปอยู่ในวัง แล้วเจ้าเมืองก็แต่งงานกับหญิงสาวผู้เป็นพี่ ส่วน น้องสาวได้แต่งงานกับเสนาอำมาตย์ซึ่งไม่ร่ำรวยนัก กล่าวถึงแม่หมาซึ่งกลับมา จากหากินไม่เจอลูกทั้งสอง จึงออกติดตามด้วยความเป็นห่วง แล้วไปพบลูกสาว คนโตแต่นางไม่ยอมรับแม่หมาด้วยอับอายไม่ยอมให้ผู้คนรู้ว่าคนเป็นลูกของหมา นางจึงให้ทหารขับไล่แล้วเอาไม้ไล่ตี จนแม่หมานั้นได้รับบาดเจ็บมีความเจ็บ ปวดอย่างทุกข์ทรมาร นางได้พาร่างกายอันบอบช้ำไปตามหาลูกสาวคนเล็ก เมื่อพบกันแล้วลูกสาวคนเล็กจึงเส้าให้สามีฟัง ทั้งสองจึงช่วยเหลือรักษาแม่หมา แต่อาการของแม่หมาไม่ดีขึ้นที่สุดจึงตาย ก่อนจะตายแม่หมาจึงสั่งลูกว่าเมื่อตน ตายแล้วให้เอาผ้าขาวปกคลุมไว้แล้วให้กราบไหว้ทุกวัน ลูกสาวคนเล็กก็ได้ ทำตามที่แม่บอก วันหนึ่งนางได้เปิดห่อผ้าดูร่างกายของแม่นั้นได้กลายเป็น ทองคำแท่งเต็มไปหมด ชาวนีได้เลื่องลือไปถึงหูพี่สาวคนโต นางนั้นเกิดความ โลภจึงได้เส้าให้สามีที่เป็นเจ้าเมืองฟัง แล้วนางจะไปขอทองคำกับน้อง เจ้า

เมืองเมื่อรู้ความจริงจึงรังเกียจและขับไล่นางออกจากเมือง เมื่อนางไปขอ
ทองคำกับน้องสาว ปรากฏว่าทองคำนั้นกลับเป็นกระดูกของหมา

นายฮ้อยพระโพธิ์สัตว์

เพ็ญศรี ศิริมูล

อดีตกาลนานมาแล้ว เมื่อครั้งพระพุทธเจ้า เสวยชาติเป็นพ่อค้าเกวียน
เป็นนายฮ้อยหัวหน้าเกวียนมีลูกน้องหลายร้อยคน กล่าวถึง เทวทัตก็เป็นหัวหน้า
พ่อค้าเกวียนอีกเมืองหนึ่ง พ่อค้าทั้งสองไม่ถูกกัน แต่เทวทัตก็มีอันพ่ายแพ้แก่
พระพุทธเจ้าทุกครั้งไป ครั้งหนึ่งพ่อค้าเกวียนทั้งสองจะต้องไปค้าขายทางไกล
และต้องผ่านทางทวารกันดาร ผ่านป่าดงที่มีสัตว์ร้ายและมียักษ์ ผี ปีศาจมากมาย
ขบวนของเทวทัตเดินทางล่วงหน้าไปก่อน 3 วันแต่การเดินทางของเหล่าพ่อค้า
กลุ่มนี้ไม่มีการนัดแนะสั่งสอนลูกน้องของตน อีกทั้งลูกน้องเป็นคนคือด้านไม่เชื่อ
ฟัง ส่วนขบวนของพระโพธิ์สัตว์นั้นมีการสั่งสอนลูกน้อง ให้รู้จักสวดมนต์และให้
เชื่อฟังหัวหน้า เมื่อขบวนของเทวทัตเดินทางผ่านดงใหญ่ มียักษ์ฉนิชใช้กลอุบาย
ขับเกวียนสวนทางมา เกวียนของยักษ์นั้นทำที่ล้อติดโคลนและมียักษ์สองคนนั่งตัด
ดอกบัว ยักษ์ทั้งหมดจึงร้องบอกเทวทัตว่าบรรดาหญ้าและน้ำที่เตรียมมานั้นให้
ชนทิ้งเพราะทางข้างหน้านั้นมีฝนตกหนักน้ำในบึงมีมากมีดอกบัวมากมาย เทวทัต
จึงเชื่อ ให้ลูกน้องชนหญ้าและน้ำทั้งหมดเพราะเห็นว่าหนัก จึงออกเดินทาง
ต่อไป แต่หนทางที่ไปนั้นมีแต่ความแห้งแล้ง วัชไม่มีหญ้ากินน้ำก็ไม่มี ทำให้ทั้ง
คนและสัตว์อ่อนแรง พวกยักษ์ฉนิชจึงพากันมาจับคนกินรวมทั้งพระเทวทัตด้วย
ส่วนพระโพธิ์สัตว์นั้นเมื่อเดินทางผ่านมาพบยักษ์ฉนิช ๑ ได้บอกให้ทิ้งหญ้าและน้ำแต่
พระโพธิ์สัตว์ไม่เชื่อจึงเดินทางต่อไป เมื่อหยุดพักเหล่ายักษ์ฉนิชก็ปลอมตัวเป็น
แม่ค้าเอาผลไม้มาขายให้ แต่พระโพธิ์สัตว์สั่งห้ามไม่ให้ลูกน้องซื้อ พวกยักษ์
จึงไม่สามารถทำอะไรได้เลย ครั้นพอรุ่งเช้าขบวนพ่อค้าจึงมองเห็นซากศพและ
สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นของพ่อค้าเทวทัต ทำให้เชื่อว่ากลุ่มนี้ถูกลูกยักษ์กินหมดเลย
ทั้งหมด จึงเดินทางไปค้าขายได้กำไรงดงามทั้งยังมีความปลอดภัยกันทุกคน

บักคำซี้คร้าน (ไอ้คำซี้เกียจ)

จรรยา งามแยะ

หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีคนหนึ่งชื่อบักคำเป็นคนซี้เกียจมาก วันหนึ่งชาวบ้านมาชวนบักคำไปหาปลาที่หนองน้ำไม่รู้บักคำคิดยังไง จึงยอมไปกับชาวบ้านแต่พอไปถึงหนองน้ำชาวบ้านพากันลงไปหาปลา แต่บักคำกลับหาร่มไม้เพื่อที่จะเอนหลัง เพื่อน ๆ จึงเรียกให้ลงไปจับปลาด้วยกัน แต่เขาบอกว่าจะคอยเก็บปลาอยู่ข้างบนฝั่ง เมื่อเพื่อน ๆ โยนปลาขึ้นบนฝั่งให้เขาเก็บ เขากลับบอกว่าเขาจะคอยเป็นคนแบ่งปลาดีกว่า จากนั้นเขาก็นอนหลับต่อ เมื่อเพื่อน ๆ ได้ปลาพอแล้ว จึงปลุกให้เขาคืนมาแบ่งปลาแต่ปลุกอย่างไรเขาก็ไม่ตื่น จนทุกคนพากันแยกย้ายกลับบ้าน โดยเหลือปลาตัวนิดเดียวไว้ให้เขาหนึ่งตัว พอบักคำตื่นขึ้นมาเห็นปลาตัวเดียวจึงซี้เกียจถือกลับบ้าน จึงเอาปลาไปปล่อยลงในหนองน้ำ พอปลาตัวนั้นลงน้ำก็กลายเป็นปลาตัวใหญ่มาก แล้วพูดกับบักคำว่า "เจ้าเป็นคนมีความเมตตาต่อสัตว์ผู้ยาก ข้าจะตอบแทนคุณของเจ้าโดยให้ไหเงินไทอง" แต่บักคำบอกว่า "ไม่ยากได้เพราะซี้เกียจถือกลับบ้าน" ปลาตัวนั้นจึงรับอาสาที่จะถือไปส่งบ้าน เขาจึงมีเงินและทองคำมากมาย เพื่อนบ้านรู้ข่าวจึงพากันมาหา เขาเห็นคนมากมายจึงแบ่งเงินทองให้เพื่อนบ้านจนหมด เพราะเจ้าตัวเป็นคนซี้เกียจเก็บ เขาจึงเป็นคนยากจนเช่นเดิม

บักหล้าช่างขอบักงอซี้ดี (ไอ้หล้าช่างขอไอ้งอซี้เหนียว)

จรรยา งามแยะ

ณ หมู่บ้านหนึ่ง มีคนซี้เหนียวคนหนึ่งเขาเป็นคนที่ซี้เหนียวมาก จนชาวบ้านรู้จักดีดีพิทไปทั่ว และหมู่บ้านนี้มีคนอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นคนชอบขอ ทำให้ชาวบ้านเบื่อคนทั้งสองมาก อยู่มาวันหนึ่งบักงอ (คนซี้เหนียว) ไปหาปลาได้ปลามาตัวใหญ่ เพื่อนบ้านมาตามเขา ๆ แทบจะไม่พูดด้วย เพราะกลัวจะมาขอปลา ส่วนนายซี้ขอ (บักหล้า) ทราบข่าวว่า บักงอได้ปลามาตัวใหญ่จึงสั่งเมียให้ต้มน้ำเตรียมทำอาหารคนจะไปขอปลากับบักงอ ว่าแล้วบักหล้าซี้ขอก็ไปบ้าน

บังกอ พอไปถึงก็ชวนบังกอคุยจนบังกอเผลอปากให้ปลาบักห้ำ โดยบักห้ำพูดว่า "อ้ายงอเจ้าทำอะไร" บังกอ "ตัดหัวปลา" บักห้ำ "ไฮโย เจ้าไปตีกแหได้ปลาตัวโคอยู่หนองเก่าหรือ" บังกอ "อ้อ" บักห้ำ "ปลามันคงจะเยอะแยะนะ" บังกอ "อ้อ" บักห้ำ "ถ้าพี่ตัดปลาแล้วข้อย (ฉัน) ขอครึ่งหนึ่งนะ" บังกอ "อ้อ" ว่าแล้วบังกอจึงรีบฉวยเอาปลาวิ่งกลับบ้านทันที ส่วนบังกอนั้นเผลอปากว่าอ้อเพียงคำเดียว ทำให้คนเสียปลาไปครึ่งตัว

บักหลอก

วรรณพันธ์

มีครอบครัวหนึ่งอยู่บ้านนอก ครอบครัวนี้มีลูก 1 คนมีนามว่าหลอด มีฐานะปานกลางนายหลอดเป็นคนขยัน ต่อมาไม่นานพ่อแม่ของนายหลอดก็ตายลงก็เหลือเพียงนายหลอดคนเดียวเท่านั้น นายหลอดยังมีความขยันเหมือนเดิมและยังขยันยิ่งขึ้น เมื่อเขาจัดงานศพพ่อแม่เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ถึงฤดูทำนา นายหลอดก็ได้ทำนาแต่เพียงคนเดียว แต่เสร็จก่อนเพื่อนเพราะความขยัน ต่อมาไม่นานนายหลอดก็ล้มป่วยลง เขาคิดว่าอย่างไรเขาจะต้องตายแน่ ๆ ตามความจริงนายหลอดเป็นคนขี้เหนียว เขากลัวว่าเมื่อเขาตายแล้วคนอื่นจะเอาข้าวในนาของเขา เพราะในระหว่างนั้นข้าวในนากำลังจะพอเก็บเกี่ยวอยู่แล้ว เขาจึงทำการเผาไร่นาของเขาหมด แต่เมื่อไฟไหม้ข้าวหมดแล้ว อาการป่วยของนายหลอดก็หายเป็นปกติเขามีความเสียใจมากและคิดว่าคงจะอดแน่คราวนี้ เพราะไม่รู้ว่าจะเอาข้าวที่ไหนดมากิน นายหลอดก็ลุ่มใจมากเขาจึงประกาศขายที่นาครึ่งหนึ่งของนาทั้งหมด เป็นเงินจำนวน 4 บาท ซึ่งมีคนมาซื้อเป็นจำนวนมาก แต่นายหลอดไม่ขายเพราะมีคนให้เงินมาก บางคนให้ 10 บาท บางคนให้ 4 บาท นายหลอดจึงไม่ขาย เขาบอกว่าเขาต้องการ 4 บาท ที่พระใช้บิณฑบาตรในคอนเข้า ดังนั้นผู้คนที่มาซื้อนาจึงได้กลับไปหมด นายหลอดเศร้าความเคยและได้เจ็บป่วยอีกครั้งหนึ่ง ในที่สุดนายหลอดก็ตายชาวบ้านจึงพากันมาทำการเก็บศพและจัดงานศพให้ชาวบ้านเรียกงานนี้ว่า "วันเขื่อนดี" และได้

แบ่งปันสมบัติให้คนที่มาช่วยงานศพนายตลอด ที่แบ่งกันมี 3 คนซึ่งแบ่งกันครบตัวกันแล้วได้เท่า ๆ กัน แต่ยังมีส่วนเหลือของนายตลอด ซึ่งมีคนหนึ่งถามขึ้นว่า "แล้วส่วนของบั๊กตลอดได้สิ เช็ดจิ้งไต" (ส่วนของนายตลอดที่ตายจะทำอย่างไร) นายตลอดที่ตายลุกขึ้นนั่งแล้วพูดว่า "ส่วนกูกะกูชั้นแล้ว" ทั้ง 3 คนตกใจพากันวิ่งหนีและนายตลอดก็กลับฟื้นขึ้นมาเหมือนเดิม

บั๊กหอยคัน

สมชัย มาลัย

มีครอบครัวหนึ่งลูกชายไปบวชเป็นพระอยู่วัดได้หลายพรรษา พ่อกับแม่เห็นชอบทะเลาะและถกเถียงกันเป็นประจำ จนชาวบ้านแถวนั้นเอือมระอา ชาวบ้านจึงไปเล่าให้ลูกชายที่บวชเป็นพระฟัง ลูกชายที่เป็นพระจึงมาหาโยมพ่อโยมแม่และห้ามไม่ให้เถียงกันโดยจะจ้างเป็นเงิน หลังจากนั้นพ่อแม่ก็เลิกเถียงกันได้สองวัน เมื่อเจอหน้ากันเริ่มต้นก็คุยกันดี ๆ พอสักครูก็ต้องมีอันเถียงกันอีก ร้อนไปถึงหูของพระอินทร์จึงส่งให้เทวบุตรลงมาช่วยเหลือโดยปลอมเป็นคนทุกข์ยากมาขออาศัยอยู่ด้วย ผัวเมียคู่นี้ก็ให้อาศัยอยู่ด้วย ทั้งสองก็ยังถกเถียงกันอีกเทวบุตรจึงพาทั้งสองขึ้นไปสวรรค์ เพื่อให้รู้ว่าคนที่ทำดีไม่ถกเถียงทะเลาะวิวาทกันจะได้อยู่สุขสบาย ทั้งสองตื่นตื่นดีใจจึงหันหน้ามาโทษกันอีกว่า เป็นเพราะต่างฝ่ายนั้นแหย่ที่ชวนทะเลาะกัน เมื่อเถียงกันมาก ๆ ขณะยนต์ที่เหาะบินมานั้นจึงเกิดอับปางตกลงมาจากสวรรค์ ผู้เป็นเมียตกลงตรงพื้นเกิดเป็นคันกระบุง ส่วนผัวตกลงตรงหนองน้ำก็เกิดเป็นหอยคัน จึงเชื่อกันว่าถ้าคันคันกระบุงจะต้องใส่กับหอยคัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บักหุหนวกกับบักดาบอด

วรรณพันธ์

คืนหนึ่งมีบักหุหนวกและบักดาบอดเห็นพากันไปลักไก่ เพื่อนไปขอดบ้าน
 เจ้าของไก่แล้ว เพื่อนก็เว่วกันว่า เขาซิดักไก่ผู้ตายหรือไก่ผู้แดง หมอหุหนวก
 เลยเว่กว่า ให้หมอหุหนวกเข้าไปลักไก่ผู้แดงในบ้านเขา หมอดาบอดเข้าไป
 ขอดคอกไก่แล้ว หมอดาบอดเกิดลืมหาคำว่า สีเอาไก่แดงหรือไก่ตาย เลยเอิ้น
 ถามหมอหุหนวกว่า "เขาซึเอาไก่หรือเอาเปิด" หมอหุหนวกก็ตอบว่า หมอหุ
 หนวกเลยบอกว่า ให้เอาไก่ผู้แดง บาดนี้แหละเจ้าของไก่เขาได้อิน เขาเลย
 เอิ้นถามว่า "ไผมาเว่ออยู่นี้" หมอดาบอดคปปาก เจ้าของไก่เขาเลยซัดไม้
 แหลมลงมาในคอกไก่ของเขาซัน ไม้แหลมเลยถิกมือหมอดาบอด หมอบอดคั้นไป
 คั้นมาไม้แหลมเลยหลุดจากมือหมอดาบอด หมอดาบอดแค้นหนีหมอหุหนวกกะแค้น
 แค้นไปคนละทาง ส่วนหมอดาบอดแค้นไปขอดน้ำซีสัก (น้ำคร่ำ) ได้ถุนบ้าน
 หมอนึกว่าเป็นทุ่งนาหมอเลยเดินรำเพราะดีใจนึกว่าวิ่งหนีพ้นแล้ว ชาวบ้านเลย
 เอิ้นถามว่าไผมารำอยู่ซัน หมอดาบอดคกใจเลยแค้นไปอีก และไปตำคั้นหมาก
 ทุ่งสูง ๆ เลยหั่นใส่หัว หมอดาบอดร้องว่า "หลาบแล้ว ๆ" ชาวบ้านเขาได้
 อิน เขาเลยเอิ้นถามว่า "ไผมาฮ้องที่นี่" หมอดาบอดคกใจเลยแค้นไปอีก แค้น
 ไปมาไปขอดทุ่งนาหมอเลยคกสัง ขึ้นไปได้ ตอนเช้า ตอนเข้ามาแล้วเด็กน้อย
 เขาไปเลี้ยงควายเขาเห็นเพื่อนอยู่ในน้ำสา่ง เขาเห็นว่าเพื่อนขึ้นไปได้ เขาก็เลย
 เอาเพื่อนขึ้นมา แล้วเด็กน้อยก็ถามเพื่อนว่า "เป็นอีหยังจึงลงไปน้ำสา่ง" หมอดา
 บอดบอกว่า "ลงไปกินน้ำ"

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัวชม บัวซอง บัวเฮียง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ที่เมืองจำปาเจ้าเมืองมีโอรสเป็นคู่แฝดสามคนคือ ท้าวบัวชม บัวซอง
 บัวเฮียง ในวัยเด็กกุมารทั้งสามชอบออกไปเล่นสนุกกับลูกชาวบ้าน ทำให้พระ
 บิดาไม่พอพระทัยมาก จึงห้ามโอรสทั้งสามออกไปเล่นสนุกกับลูกชาวบ้าน โอรส

น้อยทนมไม่ได้หนีออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ อีก พระบิดาทรงกริ้วมากจึงสั่งให้ให้นาโอรสทั้งสามไปประหารชีวิต แต่มารดาทูลร้องขอชีวิตไว้แล้วได้ส่งโอรสทั้งสามไปเรียนวิชาอาคม โอรสทั้งสามซาบซึ้งในพระคุณมารดา จึงบวชเณรทดแทนเมื่อครบพรรษาแล้วจึงลาสิกขาบท เดินทางพเนจรเข้าไปในป่าเพื่อเรียนวิชา ได้พบกับนางยักษ์แม่หม้ายซึ่งแปลงเป็นคน นางยักษ์เอ็นดูโอรสทั้งสาม จึงรับเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรมและสอนวิชาอาคมให้จนหมดสิ้น วันหนึ่งนางยักษ์ไปหาอาหาร โอรสทั้งสามได้ไปพบซากโครงกระดูกที่นางยักษ์จับมากินเป็นอาหารมากมาย จึงได้พากันหนีไปจากนางยักษ์ ๆ กลับมาไม่พบ จึงได้ออกติดตามเมื่อทราบเจตนาของบุตรบุญธรรมว่าไม่อยู่ด้วยแล้ว จึงได้มอบอาวุธและเครื่องรางของขลังคือ เสน่ห์ไหมใช้ผูกคอป้องกันสัตว์ร้าย ภูตผี และสามารถแปลงเป็นนกได้หากต้องการจะเป็น โอรสทั้งสามจึงได้แปลงกายเป็นนกบินไปเที่ยวผจญภัย และได้พบกับเนื้อคู่ทุกคน และเมื่อพบกับเหตุการณ์ร้ายก็สามารถเอาตัวรอดได้ด้วยอาวุธวิเศษของนางยักษ์

บุญคุณพ่อแม่

ทรงพล กาญจนรังสิขัย

มีชายคนหนึ่ง เป็นคนที่ระลึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ครูบาอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เขาเป็นคนที่ทำมาค้าขึ้นมีเงินมีทองมาก เขาออกเดินทางเพื่อไปหาซื้อควาย แล้วเขานำเงินห่อใส่ผ้าแพรขอด เมื่อเดินทางไปถึงบ่อน้ำแห่งหนึ่งจึงหยุดพักกินข้าวกินน้ำและอาบน้ำ เมื่อเขาเสร็จภาระกิจแล้วจึงเดินเข้าไปในหมู่บ้านแล้วนึกขึ้นได้ว่า เขาลืมพกห่อเงินในผ้าแพรขอด เขาจึงย้อนกลับไปแถวบ่อน้ำแล้วสวนทางกับชายผู้หนึ่ง จึงถามว่า เห็นห่อเงินของฉันบ้างไหม ลืมวางไว้แถวบ่อน้ำ ชายผู้นั้นบอกว่าไม่เห็นแต่ที่ผ่านมาตรงบ่อน้ำมีตายายสองคนนั่งพักกินข้าวอยู่ เขาจึงไปที่บ่อน้ำแต่ไม่พบตายายมีแต่ห่อเงินของเขา แถมมีห่อทองอีกหลายห่อเพิ่มมาอีก

ประกวดเส่านิทานโกหก

แห่ง ไชยโปะ

มีพระราชอาองค์หนึ่ง เสวยราชสมบัติในพระนครของพระองค์ และพระองค์มีพระราชธิดาองค์หนึ่งกำลังอยู่ในวัยรุ่นสาว มีสิริโฉมงดงามอย่างหาตัวจับยาก พระราชาทรงมีพระประสงค์ที่จะให้พระธิดามีคู่ครอง แต่การหาคู่ครองให้พระธิดาของพระองค์นั้นแปลกมากกล่าวคือ พระองค์โปรดให้มีการประกวดเส่านิทานโกหก หากผู้ใดสามารถเส่านิทานโกหกได้เป็นเยี่ยม จนพิศุจน์ไม่ได้ว่าเป็นเรื่องจริง พระองค์จะมอบพระธิดาให้เป็นคู่ครอง เมื่อพระองค์ประกาศออกไปแล้ว ก็มีผู้มาสมัครมากมาย รวมทั้งคนหนุ่มและคนแก่ ครั้นถึงวันกำหนดนัดหมายต่างก็ไปพร้อมกันในท้องพระโรง โดยมีพระราชอาทรงเป็นประมุขคอยวินิจฉัยชี้ขาดและมีบรรดาอำมาตย์ชั้นผู้ใหญ่ และข้าราชการบริพารทั้งปวง แต่พวกอำมาตย์ชั้นผู้ใหญ่เหล่านั้นเป็นผู้ที่ขี้อิจฉาริษยา ไม่อยากจะให้ผู้ใดได้พระธิดารูปงามไปครอง จึงคอยที่จะคัดค้านอยู่เสมอ เมื่อได้เวลาที่กำหนดไว้ ภายในท้องพระโรงก็เจียบกริบแล้วทันใดนั้นพนักงานอารักษ์ก็นำเอารายชื่อผู้สมัครเส่านิทานโกหกเข้าประกวด มาเรียกชื่อผู้สมัครเข้าไปเส้าที่ละคนตามลำดับ บุรุษคนแรกที่ปรากฏร่างเป็นผู้เส่านิทานเป็นชายในวัยชรา ถือไม้เท้าก ๑ เงิน ๑ นานมาแล้วยังมีแว้วตัวหนึ่งตัวมันใหญ่มาก เวลามันลุกขึ้นเขาของมันจะระฟ้า ขวิดเอาก่อนเมฆแตกกระจายเป็นฝนตกลงมา ยังไม่ทันที่แกจะเส้าต่อไป พวกอำมาตย์ขี้อิจฉาริษยา ซึ่งคอยคัดค้านอยู่นั้นก็พากันคัดค้านขึ้นว่า นี่มันไม่ใช่เรื่องโกหกนิมันเป็นเรื่องจริงคือเมื่อมันตายไปแล้วพระอินทร์ได้มาเอามันไปฆ่าแหละเอาน้ำไปท่ากลอง พอตีกลองนั้นที่ไรก็จะมีเสียงกระหึ่มไปทั่วทุกทิศ ต่อจากนั้นฝนก็จะกระหน่ำลงมา ดังที่พวกเราเคยเห็นกันอยู่นั้น ฉะนั้นจะว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องโกหกไม่ได้ เป็นอันว่าชายชราคนนั้นต้องหยุดเส้า ต่อจากนั้นก็มิผู้สมัครไว้มาเส้าต่ออีกหลายคนแต่ก็ถูกพวกอำมาตย์เหล่านั้นคัดค้านเอาทุกราย ครั้นแล้วก็ถึงหนุ่มน้อยเจ้าปัญญาคนหนึ่งมีรูปร่าง ท่าทาง กระฉับกระเฉง คสองแควแล้วขึ้นมาเส้าต่อไป เขาเส้าว่า ข้าพเจ้ามีอาชีพเป็นพรานป่า มีอาชีพในทางล่าสัตว์ป่ามาขายในเมือง วันหนึ่งข้าพเจ้าไปป่าไปพบ

ข้างโขลงหนึ่งเจ้า ไฮไฮ มันมากมายเหลือเกินเหลือที่จะนับได้ แต่หากจะนับไปนับมากก็จะมีข้างจำนวนถึง 3 แสนเชือก ข้าพเจ้าดีใจมากและคิดต่อไปว่าจะทำอย่างไรดี เพราะข้างโขลงนี้ล้วนแต่เป็นข้างงาม ๆ ทั้งนี้ หากข้าพเจ้าจับมันได้และนำเอามาขายแล้ว ก็จะได้เงินมากมายกำยกอง จนเป็นมหาเศรษฐีคนที่ 10 ของโลกได้แล้ว แต่เราจะหาวิธีจับข้างทั้งโขลงนี้อย่างไรดี จึงจะจับได้ทั้งหมด ครั้นจะตั้งพะเนียดจับข้างรี เราก็ทำไม่ได้เพราะไม่มีกำลังพออย่างกระนั้นเลย เราหาวิธีจับข้างโดยวิธีง่าย ๆ ดีกว่า แล้วข้าพเจ้าก็ไปเอายางไม้ชนิดหนึ่งมาเกี่ยวไปจนเหนียวเรียกว่า "ดั่ง" แล้วเอาไปดักข้าง ข้างทั้ง 3 แสนนั้นเดินเข้ามาติดดั่งหมด แล้วข้าพเจ้าก็ถอนเอาผมบนศีรษะออกมามัดข้างทุกตัวแล้วจึงเข้ามาในเมือง ขณะที่เส้าอยู่นั้นเขาคอยชำเลืองมองดูพวกอำมาตย์เหล่านั้น เพราะเขาทราบดีว่าพวกอำมาตย์เหล่านี้มักจะชอบคัดค้านและเขาจะต้องใช้ปัญญาของเขา ทำให้พวกอำมาตย์เหล่านี้ไม่สามารถจะคัดค้านได้ คิดดังนั้นแล้วเขาก็เส้าต่อไปว่า "เมื่อเอาข้างมาในเมืองแล้วข้าพเจ้าก็เอาข้างทั้งโขลงนั้นมาขายให้แก่ท่านอำมาตย์ทั้งหลายนี้แหละ โดยคิดราคาตัวละ 3 แสนบาทและท่านอำมาตย์ทั้งหลายเหล่านี้ก็เข้าหุ้กันซื้อข้างของข้าพเจ้าทั้งหมด" พอเส้ามาถึงตรงนี้ ชายหนุ่มคนนั้นก็หยุดเส้า พระราชาเห็นพวกอำมาตย์ไม่คัดค้านจึงตรัสว่า "ว่าไงล่ะท่านอำมาตย์ คราวนี้เห็นท่าจะไม่จริงอีกแล้วกรรมัง" พวกอำมาตย์เหล่านั้นจะคัดค้านว่าไม่จริง ก็เกรงว่าชายหนุ่มจะได้พระธิดาเป็นคู่ครอง จึงกราบทูลว่า "จริง พะยะคะ พวกข้าพเจ้าเห็นข้างของนายพรานหนุ่มผู้นี้งามมาก จึงร่วมหุ้กันซื้อไว้หมดพะยะคะ" ชายหนุ่มได้ยินดังนั้น เห็นเป็นโอกาสของตน จึงกราบทูลพระราชาว่า "ข้าแต่พระองค์ บัดนี้ท่านพวกอำมาตย์ทั้งหลายก็รับว่าเป็นความจริงแล้ว ขอพระองค์เป็นพยานให้ข้าพระเจ้าด้วย และการที่ข้าพเจ้ามาครั้งนี้ ก็เพื่อจะมาทวงหนี้ที่ท่านพวกอำมาตย์เป็นหนี้ข้าพระเจ้าเป็นเงินรวมทั้งหมด ๑ หมื่นล้าน 3 แสนพะยะคะ และถ้าพวกอำมาตย์เหล่านี้ไม่ยอมชำระหนี้ให้ข้าพระเจ้า ๆ ขอพระองค์โปรดลง

พระราชอาญาประหารชีวิต พวกอำมาตย์เสียให้หมดด้วยพะยะค่ะ" พวกอำมาตย์
 เหล่านั้นได้ยืนดั่งนั้นก็ตกใจ เพราะไม่คิดว่าจะเจอที่เด็ดของเจ้าหนุ่มน้อยคนนี้
 ทุกคนต่างก็เหวี่ยงแฉกออกมาซิก ๆ แข็งใจกราบทูลว่า "ไม่เป็นความจริงเลย
 พะยะค่ะ เกิดมาข้าพระเจ้าไม่เคยเห็นช้างโขลงใหญ่เลย เป็นเรื่องโกหก
 ทั้งเพพะยะค่ะ" พระราชาได้ฟังอำมาตย์กราบทูลดั่งนั้นก็ทรงพระสรวล ตรัสว่า
 "ท่านว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องไม่จริงโกหกทั้งนั้น ฉะนั้นเจ้าหนุ่มคนนี้ก็นับว่าเป็น
 ผู้ชนะ เพราะท่านไม่อาจคัดค้านได้ ฉะนั้นเราขอมอบธิดาของเราให้กับเจ้าหนุ่ม
 คนนี้" พวกอำมาตย์ได้ยืนพระคำรัสดั่งนั้น ต่างก็ไม่พอใจไปตาม ๆ กันเพราะ
 ตนต้องการกีดกันไม่ให้เจ้าหนุ่มได้กับพระธิดา แต่เมื่อไม่สบหวังก็ได้แต่เสียใจ
 และแค้นใจเท่านั้น ความริษยานั้นไม่เป็นภัยต่อผู้อื่นแต่ประการเดียว แม้แต่
 จิตใจของตนเองก็อาจชุนมัวได้

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริศนาสอนลูก

ยุพดี จรรย์ยานนท์

ชายแก่คนหนึ่งมีลูกสามคนเมื่อลูกทั้งหมดแต่งงานและแยกครอบครัว เขาจึงแจกเข็มให้ลูกคนละเล่มให้เก็บรักษาไว้ หลายปีผ่านไปเมื่อเขามีอายุมากขึ้นและสุขภาพไม่ดี เขาได้เรียกลูกทั้งหมดมาหาและถามถึงเข็มที่เคยแจกให้ลูก ลูกคนโตและคนที่สองต่างทำเข็มหายไป ส่วนลูกคนสุดท้ายก็เก็บรักษาเข็มไว้เป็นอย่างดี จึงนำมาให้พ่อ ชายแก่จึงได้สั่งสอนลูก ๆ ว่า พ่อแจกเข็มให้ฉัน เพื่อจะดูว่าลูกสามารถเก็บรักษาสິงของที่พ่อให้ได้หรือไม่ มีลูกคนสุดท้ายเท่านั้นที่ยังรักษาของไว้ได้ ดังนั้นเขาจึงแบ่งสมบัติให้ลูกคนสุดท้ายมากที่สุด

ปลาร้าถ้วยเก่า

ทรงพล กาญจนรังสิขัย

ตาเฒ่าคนหนึ่งมีบ้านอยู่ใกล้ลำห้วย วันหนึ่งแกจึงไปหาปลาที่ลำห้วย ได้ปลาช่อนตัวใหญ่ จึงนำไปขังไว้ในถึงที่บ้าน แล้วแกก็เข้าไปจับสัตว์ป่าได้ กระต่ายตัวหนึ่ง จึงเอาใส่ตุ่มขังไว้ แล้วมานั่งคิดว่าวันนี้จะไปลองภูมิหลวงคา เพราะหลวงคามีตำราหมอดูที่แม่นยำ จึงไปตามหลวงคาว่าวันนี้ผมจะกินข้าวเย็นกับอะไร หลวงคาจึงเปิดตำราแกสั่งตอบว่า "เจ้าปลาร้าถ้วยเก่า" เขาไม่เชื่อที่หลวงคาพูดจึงกลับไปที่บ้าน จัดการเอาปลาช่อนมาเผาเพื่อทำอาหาร ขณะที่กำลังจะทำปลาช่อน ๆ ตัน แล้วหลุดมือตกลงไปได้ถุนบ้าน แล้วเดินต่อไปที่ลำห้วย เป็นอันว่าปลาตัวนั้นก็ว่ายน้ำหนีไป เขาจึงหันไปบอกลูกว่าให้ไปเอาตุ่มมาให้พ่อ ๆ จะดักปลา ลูกจึงวิ่งไปเอาตุ่ม กระต่ายที่ถูกขังอยู่ในตุ่มได้ก็วิ่งหนีไป เป็นอันว่าปลาก็หลุดมือกระต่ายก็หนีไป เย็นวันนั้นเขาจึงต้องกินข้าวกับปลาร้าถ้วยเดิม ดังคำที่หลวงคาทำนายไว้

ปราบลึงมากวนไร่

บุญนาค ปิระสิงห์

มีหมู่บ้านเล็ก ๆ หมู่หนึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ ชายป่า ชาวบ้านมีอาชีพทำนา และทำไร่ ตามหัวไร่หัวนา นั้นจะปลูกข้าวโพด แตงไทย แตงโม แตงร้าน และ ผักต่าง ๆ และชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นยังมีอาชีพหาของป่ามาขาย ของป่าเหล่านี้ ได้แก่ หน่อไม้ ชัน หวาย เท็ด ผักป่าต่าง ๆ ทุกคนจึงอยู่อย่างมีความสุขตลอดมา จนกระทั่งปีหนึ่งเกิดมีลิงป่าฝูงหนึ่งมากินพืชไร่ต่าง ๆ แถมคอนกกลับยังหักและนำเอาพืชไร่ติดตัวไปด้วย ทำให้ประชาชนที่นั่นเดือดร้อนกันมาก ได้มีผู้พยายามไล่ และยิงมันก็หนีไป พอคนกลับบ้านมันก็กลับมาอีกหรือไม่เช่นนั้นก็แอบมาเก็บกิน ในเวลากลางคืน มันกระทำเช่นนั้นบ่อยเข้าจนพืชผลที่ปลูกนั้นผู้ปลูกไม่ได้เลยก็มี ชาวบ้านร้อนใจจึงปรึกษากันหรือว่าตนควรจะจัดการปราบลึงพวกนี้อย่างไร มัน จึงจะเข็ดหลาบไม่มารบกวนอีก แต่ละคนก็ต่างอวดความคิดต่าง ๆ นานาเท่าที่ คนคิดว่าดี แต่ก็ไม่เป็นที่ตกลงเพราะไม่เป็นที่ถูกใจ และไม่สามารรถจะปราบลึง เหล่านั้นให้เข็ดหลาบได้ จนกระทั่งมีผู้เสนอแนวความคิดของตนขึ้นมา ผู้ที่ ประชุมหัวเราะเยาะด้วยความขบขันว่าไม่ได้ผล แต่ผู้เสนอเขารับรองว่าหาก ทุกคนช่วยเหลือและปฏิบัติตาม ลิงพวกนี้จะไม่มารบกวนอีกเลย เขาไม่จำเป็นต้องฆ่าลึงเหล่านั้นด้วย ทำให้ผู้มาประชุมลองปฏิบัติตาม ดังนั้นชาวบ้านจึง ช่วยกันตัดไม้ไผ่มาปักล้อมเป็นคอกสี่เหลี่ยมกว้างและยาวพอควร ตามช่องนั้น กว้างเล็กน้อยพอที่ลิงเข้าไปแล้วลุดออกไปไม่ได้ ข้างบนก็ใช้ไม้ไผ่ขัดเป็น ช่องห่างเช่นเดียวกัน ข้าง ๆ ผู้รััดด้วยหวายอย่างแข็งแรง ตรงกลางของ ช่องหลังคานั้นมีช่องกลม ๆ ขนาดโตเกือบเท่าลูกมะพร้าว ข้าง ๆ มีกิ่งไม้ผูก เชือกข้างปลายหย่อนห้อยลงไปในรูกลานั้นตรงปลายเชือกผูกมะพร้าวแห้งแขวน ไว้คั่นขงนี้จะดึงมะพร้าวขึ้นมาปิดรูพอดีเมื่ออยู่ปกติ เมื่อทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขาก็เก็บพืชไร่ที่แก่และควรเก็บได้ทั้งหมดนำเอามาใส่ไว้ในคอกอย่างมากมาย มีแตงต่าง ๆ ข้าวโพด ถั่วฝักยาว สิ่งที่ลิงพวกนี้ชอบนอกจากนั้นข้าง ๆ ลูกทรงตัน ล้างยังเอาไม้ซางลำโต ๆ ทำรางสำหรับใส่ไม้ผูกติดกับเสาไว้หลาย ๆ อัน ทำเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็กลับบ้านทิ้งคอกนี้ไว้โดยไม่ต้องมีใครเฝ้า ฝูงลิงเมื่อถึง

เวลาก็ยกพวกลงมาเข้าตามไร่เพื่อหาอาหาร แต่อาหารต่าง ๆ เก็บเสียหมด จึงไม่มีอะไรจะกิน เมื่อมันมาพบคอกที่มีอาหารต่าง ๆ อย่างมากมายเช่นนี้ มันก็พากันมาดูและส่งเสียงดังลั่น แต่ไม่กล้าเข้าใกล้เมื่อมันหยุดชั่วคราวใหญ่จึงเข้าไปดูใกล้ ๆ พยายามจะหยิบเอาแต่ก็เอื้อมไม่ถึง ต่างตัวต่างพยายามจะเอาลิงตัวที่เป็นจำฝูงก็ดูด้วย ขณะนั้นลิงบางตัวซุกขนใต้เส้นที่คั่นขงทำด้วยไม้ไผ่นั้น ลูกรมะพร้าวก็หย่อนลงไป ลิงมองเห็นช่องลงไปได้ ลิงจำฝูงจึงจับลิงเล็ก ๆ ให้ไต่ไป เมื่อลิงไต่ไปตอนปลายเชือกนั้นก็หย่อนลง ลิงเกาะเชือกลงไปในคอกได้ เมื่อลงถึงพื้นมะพร้าวก็กลับขึ้นมาปีนรูบนอีก เมื่อลิงตัวเล็กลงไปก็กินอาหารอย่างสบาย ลิงจำฝูงจึงให้ลิงตัวอื่น ๆ ไต่ลงไป ไต่ลงไปจนกระทั่งตัวมันเป็นตัวสุดท้ายมะพร้าวที่แขวนนั้นก็ปัดลู ดังนั้นลิงทุก ๆ ตัวจึงถูกขังอยู่ภายในกรงนั้นแรก ๆ มันไม่รู้สึกอะไร ต่างก็กินอาหารที่เขาใส่ไว้ให้นั้นอย่างเต็มที่ เมื่ออึดแล้ว ลิงจะออก ต่างตัวก็พยายามจะลอดออกตามช่องว่างแต่ก็ออกไม่ได้ เมื่อหมดปัญญามันก็คงกินและอยู่ภายในนั้น ชาวบ้านเมื่อเห็นลิงจำนวนมากติดอยู่ในกรงนั้นทั้งหมดต่างก็ดีใจ ขวนกันฆ่าโดยจะยิงให้ลิงตายแต่ชายผู้ออกความคิดยังไม่ยอมให้ทำเช่นนั้น เขาว่าหากเขาฆ่ามันตายมันก็ตายเปล่า ลิงฝูงนี้หมดไปลิงฝูงใหม่ก็จะมารบกวนอีกไม่หมดสิ้น ดังนั้นขอให้อดทนและเชื่อเขา ทุกคนจึงปฏิบัติตามคำของเขา อาหารต่าง ๆ และน้ำที่มีอยู่ในคอกค่อย ๆ ลดน้อยลงจนหมด ในที่สุดชาวบ้านไม่เติมน้ำหรืออาหารให้แก่มันเลย ดังนั้นลิงแต่ละตัวจึงทิวไทยอย่างมาก เขาปล่อยให้มันอดถึงสองวันโดยไม่ได้กินอะไร ลูกลิงเล็ก ๆ บางตัวร้องลั่นด้วยความอยาก เมื่อเช้าวันที่สามเขาจึงให้ชาวบ้านเอาสุราน้ำขาว (คือสุราเถื่อนที่ยังมิได้กลั่น คงเป็นน้ำสีขาว ๆ รสหวาน ปนขมนิด ๆ) ใส่ลงในรางน้ำที่ผูกไว้จนเต็มทุก ๆ อัน ลิงทิวโดยมาหลายวันต่างก็แย่งกันกินน้ำสุรานั้นเต็มที่ เมื่อกินเข้าไปสักครู่ต่างตัวต่างก็ซัดจะเมา ชาวบ้านจึงตัดไม้ไผ่ท่อน โขขนาดนิ้วมียาวขนาดศอก โยนเข้าไปในคอกจำนวนมากพอควร ลิงต่างแย่งกันกินจึงทะเลาะกัดกัน บางตัวคว้าท่อนไม้ที่เขาโยนทิ้งให้มันตีหัวกัน ดังนั้นภายในคอกจึงซุลมุนวุ่นวายลิงแต่ละตัวกัดกันตีหัวกัน เมาล้มลุกคลุกคลาน จนกระทั่งหมดแรงล้มตัวสลบตาม ๆ กันทั้งหมด เมื่อชาวบ้านเห็นเช่นนั้นก็ทำลาย

ดอกเปิดทางให้กว้าง เขากลับบ้านโดยไม่มีใครทำอันตรายแก่มัน ถึงเมื่อฟื้น
ขึ้นมา มันทั้งฝูงก็หนีเข้าป่าไปไม่ยอมกลับมายังหมู่บ้านแถบนี้อีก ถึงพวกอื่น ๆ ก็
ไม่มารบกวน ชาวบ้านจึงอยู่ด้วยกันความสุขเช่นเดิม

ปราบยักษ์

สอวงศ์ศรี ป่ารุงสงฆ์

มีตายายคู่หนึ่งเป็นคนยากจนมีอาชีพตัดฟืนขายมีลูกชายคนเดียว เมื่อ
อายุครบบรรลุนิติภาวะแล้วเขาก็ช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน และลูกชายของตายายนี้
เป็นคนที่มึนตึ๋มมากและมีพลังกำลังสูง สามารถแบกฟืนได้เท่ากับ 1 เล่มเกรียน
ต่อมาบ้านเมืองที่เขาอยู่นั้น เกิดมียักษ์มาอยู่บริเวณใต้ต้นไม้และคอยจับผู้คนกิน
เป็นอาหาร จึงไม่มีผู้ใดที่จะกล้าผ่านไปทางต้นไม้ นั้น ชาวเมืองจึงเกิดความ
เดือดร้อนและได้แจ้งเจ้าเมือง ๆ จึงให้ทหารออกไปป่าวประกาศหาคนที่จะไป
ปราบยักษ์ เมื่อทหารผ่านไปที่บ้านของตายาย ชาวบ้านแถบนั้นจึงบอกว่ามีลูก
ของตายาย เป็นผู้ที่มีความสามารถพอที่จะไปปราบยักษ์ได้ ทหารจึงไปบอก
ตายาย ๆ จึงได้ลูกไปสู้กับยักษ์ ก่อนถึงวันต่อสู้ลูกของตายายจึงไปขออาวุธกับ
เจ้าเมือง คือขอธนู และธนูเท้า เมื่อถึงกำหนดก็มีชาวเมืองมาคอยดูมากมาย
ลูกตายายจึงกางธนูและสวมธนูเท้าเข้าไปหายักษ์ แล้วยักษ์ก็ทำท่าจะจับชาย
ลูกตายายกินเป็นอาหาร แต่ลูกตายายได้บอกให้คุยกันก่อน ยักษ์จึงตอบว่า
จะคุยอะไร เจ้าอยู่ในร่มเงาของข้าจะต้องถูกกิน ลูกตายายจึงบอกว่า เรา
อยู่ในร่มของเรา (กางร่มอยู่) ยักษ์จึงตอบว่า อย่างนั้นเจ้าก็อยู่ในที่ของเรา
ลูกตายายจึงบอกว่า เราอยู่ในที่ของเรา (คือยืนอยู่บนธนูเท้า) ไม่ได้ก้าวถ่าย
ในที่ของแก ยักษ์จึงโมโหจะกินลูกตายาย ยักษ์จึงยกเท้าขึ้นบังเกิดแผ่นดิน
แยก สิบเอาตัวยักษ์ลงไปในธรณีจนสูญหายและตายในที่สุด

ปลาฉลาด

เอื้องอรุณ สุภรัตน์พงศ์

ในสมัยก่อนเกิดความแห้งแล้งติดต่อกันเป็นเวลาสิบห้าปี เพราะเชื่อว่าแม่โพสพหนีไปอยู่ในถ้ำ จึงทำให้น้ำแห้งขอดไม่มีปลาชนิดใดกล้าไปตาม แม่โพสพกลับมา มีเพียงปลาตัวใหญ่คือปลาช่อนที่มีความกล้าหาญได้ตัดสินใจแหวกตัวลอดไปในถ้ำที่มีความลึกมาก ถึงตัวลึบแบนก็ช่างมัน ค่อยหมุนตัวไปจนตัวลึบบาน จนไปพบแม่โพสพแล้วกลับไปจนบ้านเมืองมีความสมบูรณ์ การที่ปลาฉลาดหมุนตัวไปจนตัวลึบบานเลยตั้งชื่อว่า ปลาฉลาด

ปราสาทหินพิมาย

จัด ฤทธิ์ไชสงค์

ปราสาทหินพิมายตั้งอยู่ที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปราสาทหินนี้ตั้งอยู่บนฝั่งขวาริมแม่น้ำมูล อำเภอพิมาย อยู่ห่างจากอำเภอเมืองนครราชสีมา 56 กิโลเมตร เป็นปราสาทใหญ่โตสร้างด้วยหินทรายไม่มีศิลาแลงปนยอดสูงจากพื้นดินประมาณ 18 เมตร มีปราสาทอยู่หลายองค์มีกำแพงกว้างยาวประมาณด้านละ 1 กิโลเมตร เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสและอีกแห่งหนึ่งใกล้อำเภอเมืองนครราชสีมาประมาณ 15 กิโลเมตร มีปราสาทอยู่องค์หนึ่งในเขตวัดพนมวัน เป็นลักษณะปราสาทที่ยังสร้างไม่เสร็จ เรียกกันว่าปราสาทวัดพนมวัน เนื่องจากปราสาทแห่งนี้ยังสร้างไม่เสร็จจึงมีนิทานเล่าสืบเนื่องกันมาดังนี้

หลายร้อยปีมาแล้วผู้สร้างปราสาทหินทั้งสองนี้เป็นเทวดา เทวดาผู้ชายเป็นผู้สร้างปราสาทหินวัดพนมวัน เทวดาผู้หญิงเป็นผู้สร้างปราสาทหินพิมาย ก่อนลงมือสร้างเทวดาทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่า ให้ลงมือสร้างพร้อมกัน และต้องสร้างเวลากลางคืนนับตั้งแต่พระอาทิตย์ตกจนถึงพระอาทิตย์ขึ้น เมื่อพระอาทิตย์ขึ้นแล้วทั้งสองฝ่ายจะต้องหยุดสร้างทันที เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วต่างฝ่ายต่างก็แยกกันไปเตรียมสร้าง พอพระอาทิตย์ตกดินต่างก็ลงมือสร้างกันอย่างเร่งรีบ เพื่อให้เสร็จก่อนพระอาทิตย์ขึ้น พอเวลาประมาณเที่ยงคืนหัวหน้า

เทวดาผู้หญิงองค์หนึ่งมีความคิดดี จะหลอกให้เทวดาผู้ชายเข้าใจผิดได้ จึงได้จุดโคมไฟดวงใหญ่ขึ้นดวงหนึ่งแล้วใช้เชือกดึงโคมช้า ๆ ขึ้นไปแขวนอยู่บนยอดเสาสูง แสงสว่างจากโคมไฟก็ส่องแสงโคมมองเห็นได้ไกล ทางฝ่ายเทวดาผู้ชายที่กำลังสร้างปราสาทหินวัดพนมวันนั้น ได้มองเห็นแสงไฟจากโคมค่อย ๆ ลอยขึ้นมาจากขอบฟ้าทางทิศตะวันออก ขึ้นไปลอยเด่นอยู่ในท้องฟ้า นึกว่าพระอาทิตย์ขึ้นแล้ว จึงพากันเลิกสร้างปราสาทหินนั้นทันที เพราะฝ่ายคนได้ตกลงสัญญากันได้ไว้เช่นนั้นและเพราะเป็นเทวดาจึงต้องรักษาสัจคำพูดที่ให้ไว้ต่อกันเสมอ ถึงแม้ว่าฝ่ายคนจะยังสร้างได้เพียงเล็กน้อยก็ตาม ฝ่ายเทวดาผู้หญิงก็สร้างต่อไปเรื่อย ๆ จนถึงเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจริง ๆ จึงเลิกสร้างและตัวปราสาทที่เทวดาผู้หญิงสร้างนั้นก็มิรูปที่สำเร็จเรียบร้อยใหญ่โตมากกว่าปราสาทหินพนมวัน ดังนั้นปราสาทหินอำเภอนิคมหรือที่เรียกกันว่าปราสาทหินนิคมจึงมีรูปปราสาทที่ใหญ่โตสวยงามและมีเนื้อที่กว้างขวาง ส่วนปราสาทหินพนมวันมีปราสาทเพียงเล็กน้อย และมีแห่งหินวางระเกะระกะอยู่ในบริเวณวัดพนมวันปรากฏอยู่จนกระทั่งบัดนี้

ปัญญา

หยุย ศรียาววงศ์

มีเสือตัวหนึ่งเห็นคนขี่ช้างมา จึงเกิดความสงสัยว่าทำไมช้างจึงไวกว่าคนถึงยอมให้คนขี่หลังทั้งที่ช้างตัวโตกว่าคนมีขามากกว่า ช้างจึงตอบว่าคนมีปัญญา เจ้าเสือจึงถามอีกว่าแล้วปัญญามันเป็นอย่างไร ช้างจึงบอกให้เสือไปถามคน ดังนั้นเสือจึงไปถามคนว่าอยากจะทำปัญญา คนเลยตอบว่าถ้าอยากจะทำจะต้องไปเอาเชือกมามัดมือมัดเท้าเสียก่อน เพราะถ้าเสือเห็นปัญญาของคนแล้วจะวิ่งหนี เสือจึงเอาเชือกมามัดมือ มัดเท้าของคน คนจึงเอาไม้มาตีเสือนั้นร้องเจ็บปวด มือและเท้าของเสือจึงขยุ้มเข้ากันจิกคิน จนทุกวันนี้เท้าของเสือจึงมีเล็บขยุ้มและตัวของเสือนายเพราะถูกคนตี นับตั้งแต่นั้นมา เสือจึงโกรธคนโดยตั้งปณิธานไว้ว่า ต่อไปถ้าเจอคนเมื่อไหร่จะกินทันที

ปัญญาดีกว่าทรัพย์

สุพจน์ มาลาสาาย

ในอดีตกาลมีชาย 2 คนคนหนึ่งเป็นลูกเศรษฐีแต่ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน เพราะพ่อแม่ถือว่ามีทรัพย์ใช้ไปเจ็ดชั่วโคตรก็ไม่หมด ไม่จำเป็นต้องให้ลูกเรียนอะไรก็ได้ อีกคนหนึ่งเป็นเด็กกำพร้าอาศัยอยู่กับหลวงตา ๆ ผักผ่อนให้เรียนวิชาต่าง ๆ มีความรอบรู้ในศิลปวิทยาทั้งทางโลกและทางธรรมมีสติปัญญาเฉียบแหลมอยู่มาวันหนึ่งทั้งสองคนได้ถกเถียงกันว่า ทรัพย์เลิศกว่าปัญญา คนหนึ่งเถียงว่าปัญญาดีกว่าทรัพย์ จึงไปปรึกษากับอำมาตย์คนหนึ่ง อำมาตย์นั้นรู้แก่ใจว่าอะไรจะดีหรือไม่ดีว่ากัน แต่เพื่อให้ชาวโลกได้ทราบว่าจะอะไรสำคัญว่ากัน จึงได้บอกชาย 2 คนให้พากันไปเที่ยวเกาะแห่งหนึ่ง เกาะแห่งนั้นมีแต่หญิงล้วน ชาย 2 คน นำเงินไปด้วยนัยว่าเกาะแห่งนั้นมีทองคำมากมาย แต่เขาไม่เห็นคุณค่าชายทั้งสองจึงเอาขม้นบ้างหัวหอมบ้างไปแลกเอาทองคำได้ทองคำมากมาย ชายที่มีปัญญาและความสามารถกลับสำนึกว่า เกาะแห่งนี้ถ้าอยู่นานคงจะมีภัยเพราะมีแต่คนที่มีความคิดเรื่องงมงาย จึงเตือนลูกชายเศรษฐีว่า หนีเถอะอย่าอยู่เลยจะมีอันตราย ลูกเศรษฐีไม่เชื่อเอาเกลือบ้าง หัวหอมบ้าง ขม้นบ้างไปแลกเอาทองคำ อยู่มาวันหนึ่งหัวหน้าเฝ้าได้ถึงแก่กรรมลงไป แทนที่เขาจะมีความคิดเขากลับประชุมกันและหาสาเหตุของการเสียชีวิตของหัวหน้าเฝ้า สรุปว่ามีคนแปลกหน้าเข้ามาในถิ่นเรา เพราะชาย 2 คนเป็นผีทำให้ตาย ให้ช่วยกันจับเผาไฟทั้งเป็นเสีย จึงได้ช่วยกันจับเอาลูกเศรษฐีไว้แล้วนำไปผูกไว้เพื่อจะเผา แต่ชายคนที่มีปัญญาได้หลบซ่อนอยู่แล้ว รุ่งออกมาช่วยเหลือโดยบอกว่าหยุดก่อน ขอให้เผาเราแทน เพราะใครถูกเผาวันนี้จะได้ไปสู่สวรรค์ เราอยากไปสวรรค์ รongหัวหน้าเฝ้าจึงบอกว่มาเผาเราก่อนเราก็ออยากจะไปสวรรค์ แล้วจึงปล่อยลูกชายเศรษฐีไป ให้พรรคพวกจับตนเผาแทนทั้ง 2 คนแล้วนำไปบอกอำมาตย์ แล้วได้ทราบว่าปัญญาดีกว่าทรัพย์ ต่อมาชายที่มีปัญญาก็ได้เข้ารับราชการเป็นอาจารย์ของพระราชา ส่วนลูกชายเศรษฐีก็ได้เป็นเพื่อนสนิทกันจนหมดอายุขัย

ปัญหาหม่อม

แห่ง ไชยโประ

มีเจ้าเมืองหนึ่งมีพระธิดาองค์หนึ่งสวยงามมาก เจ้าเมืองจึงสั่งให้ทหารสร้างหอเทียมเมฆให้ขึ้นมาแล้วให้พระธิดาไปอยู่ที่นั่นจึงไม่มีใครสามารถขึ้นไปถึงยอดหอสูงได้ เจ้าเมืองจึงป่าวประกาศว่า หากใครสามารถขึ้นไปบนนั้นได้จะให้แต่งงานกับพระธิดา เจ้าเมืองต่าง ๆ ทั้งทางไกลทางใกล้ต่างมาทดสอบความสามารถ แต่ต้องกลายเป็นเหยื่อของสิงโตที่เฝ้าอยู่ทุกชั้นของหอขึ้นจากนั้นจึงไม่มีใครกล้าอีกเลย ต่อมาไม่นานเป็นฤดูหนาวลมได้พัดไปทางหอสูงนั้น หม่อมชาวบ้านคนหนึ่งจึงชักว่าวเล่นในตอนเย็นจนมืดค่ำ ชาวบ้านทั้งหลายพากันนอนหลับหมดแล้ว เขาจึงได้ไต่สายบ้านของว่าวควมที่มาขึ้นไปบนยอดหอสูงจนถึงห้องของพระธิดา ทั้งสองจึงเกิดความรักและต้องชะตากัน วันรุ่งขึ้นเจ้าเมืองทราบข่าวจึงให้พระธิดาแต่งงานกับหม่อมนั้น

บีดเดียวตายเจ็ด (บีดทีเดียวตายเจ็ด)

สมชัย มาลัย

มีผู้เมียคู่หนึ่งมีลูกชายคนเดียว ลูกชายของเขาเป็นคนขยันทำงานหาเลี้ยงพ่อแม่ เขาได้ไปทำงานรับจ้าง เมื่อได้เงินตอบแทนเขาก็จะซื้อขนมมาฝากพ่อแม่ ขณะที่เขาทำงานและวางขนมไว้ใกล้ ๆ เขาก็เห็นแมลงวัน บินมาตอมขนมจำนวนมาก เขาจึงเอามือบีดแมลงวันและจับแมลงได้ 7 ตัว จึงคิดว่าตนเองนั้นก็มีความสามารถจึงเขียนป้ายติดคอตนเองว่า "บีดเดียวตายเจ็ด" เมื่อเลิกงานเขาก็เดินทางกลับบ้าน ผ่านสาว ๆ สาวเหล่านั้นก็พากันอึ้งให้เมื่อถึงบ้านเข้าจึงบอกพ่อแม่อยากจะได้เมีย เขาขอพ่อแม่ออกเดินทางเพื่อไปหาหญิงที่ถูกใจ ก่อนออกจากบ้านเขาก็เอานกเขาของพ่อติดตัวไปด้วย เมื่อเห็นอุกหว่าก็เด็ดเอาเมล็ดใส่ในถุงเสื้อผ้าแล้วก็ออกเดินทาง เมื่อเขาเดินทางไปเรื่อยก็พบกับยักษ์คนหนึ่ง ซึ่งเคยเป็นเพื่อนเล่นกันยักษ์คนนี้มีความแข็งแรงมาก เขาอยากลองกำลังกับยักษ์ จึงบอกให้ยักษ์ปิดก้นหินให้เป็นน้ำ ยักษ์

สามารถทำได้ เมื่อถึงเวลาที่เขาจะทำ เขาจึงหยิบเอาลูกหว้ามาประกบกับ
 ก้อนหินแล้วใช้แรงกดหินเข้า ทำให้ลูกหว้าแหลกละเอียดมีน้ำไหลออกมา ยักษ์
 จึงคิดว่า ไข่บ๊ิดเดี่ยวค่ายเจ็ดมีกำลังมาก แล้วไข่บ๊ิดเดี่ยวค่ายเจ็ดก็ชวนยักษ์
 ขว้างก้อนหิน ดูว่าใครจะขว้างได้ไกลกว่ากัน ยักษ์ขว้างก้อนหินแต่ไม่ไกลมาก
 นัก แต่พอไข่บ๊ิดเดี่ยวค่ายเจ็ดขว้าง เขาก็ล้วงเอานกออกมาแล้วขว้างไป พอ
 นกสู่อากาศก็บินไปไกลลิบเลย จากนั้นทั้งสองก็ชวนกันไปค้างที่บ้านของยักษ์
 ตื่นนอนตอนเช้าไข่บ๊ิดเดี่ยวค่ายเจ็ดก็ออกเดินทางไปเมืองหนึ่ง ไปพบลูกสาว
 เจ้าเมืองก็เกิดความรัก จึงไปบอกเจ้าเมือง ๆ จึงบอกว่าให้ไปฝายักษ์ให้ได้
 ก่อนจึงจะยกลูกสาวให้ เขาจึงขอเสนาไปด้วยสี่คนและไปพบยักษ์ 2 คน กำลัง
 นอนหลับอยู่ เขาจึงปีนขึ้นไปตรงหน้าอกของยักษ์แล้วเอาก้อนหินทุบที่ยักษ์ทั้งสอง
 ยักษ์ทั้งสองนึกว่าคนถูกแกล้งจึงไม่โทษะเลาะกัน แล้วลงมือต่อสู้กันจนตายไป
 ทั้งสอง เมื่อยักษ์ตายแล้วเขาจึงไปบอกเจ้าเมือง แต่เจ้าเมืองไม่ยกยกลูก
 สาวให้ จึงใช้ให้ไปฝายักษ์เขาก็จัดการฝายักษ์สำเร็จ แล้วเจ้าเมืองก็
 ให้เขาไปฝายระเซ้เขาก็สามารถฝายได้ จนในที่สุดเขาก็ได้แต่งงานกับลูก
 เจ้าเมือง

ปากดีเป็นศรีแก่ตัว ปากชั่วอัปราชัย

ทรงพล กาญจนรังสิขัย

มีเฝ้าสองฝั่งแม่น้ำอยู่ที่เมืองพาราณสี ทั้งสองมีฐานะยากจนและชอบ
 ถกเถียงทะเลาะวิวาทกันเสมอ ร้อนไปถึงพระอินทร์ต้องส่งวิษณุกรรมเทวบุตร
 ลงมาสืบดู เทวบุตรแปลงกายเป็นคนทุกข์ยากมาขออาศัยอยู่กับสองฝั่งแม่น้ำและ
 มาเห็นสองฝั่งแม่น้ำชอบทะเลาะกันเป็นประจำ วันหนึ่งเทวบุตรจึงบอกว่าตนจะ
 แปลงกายเป็นพญาคูรุฑ ให้สองฝั่งแม่น้ำเกาะที่ปีกพาไปชมเมืองสวรรค์ ทั้งคู่
 เกาะติดปีกไป พญาคูรุฑสั่งก่อนว่าห้ามเถียงกันในขณะที่กำลังบิน แต่ทั้งคู่อดทน
 ได้ไม่นาน ก็ถกเถียงกันพญาคูรุฑเกิดความรำคาญ จึงสลัดทั้งคู่ตกลงมาคอหัก
 ตาย เมื่อตายไปแล้วได้เกิดเป็นเต่า แต่ก็ยังเป็นเต่าที่ยังอดอยากอยู่เช่นเดิม

วันหนึ่งหนองน้ำที่เต่าผัวเมียเคยอยู่และหากินเกิดความแห้งแล้ง จึงชวนกันกับ พญาหงส์ที่จะอพยพไปอยู่ที่ใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่เต่าทั้งสองขาสันกว่าจะ เดินทางไปถึงที่ใหม่ พญาหงส์จึงให้เต่าทั้งสองคาบที่ปีกของตนพามันลัดเลาะ ปาดงไป ขณะนั้นเต่าสองผัวเมียก็อดที่จะพูดจะเถียงกันไม่ได้ จึงทำให้เต่า ทั้งสองตกลงมาตาย เลือดเต่ากระเด็นไปติดใบพลูเวลาคนแก่เฒ่าเคี้ยวหมาก จึงมีสีแดงจนตราบเท่าทุกวันนี้

ปูทอง

จากรวรรณ ชรรมวัตร

นานมาแล้วมีชายหนุ่มคนหนึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมาเป็นเวลา ช้านานโดยมีอาชีพทำนา วันหนึ่งชายหนุ่มได้ออกไปทุ่งนาเพื่อจะอาบน้ำ เมื่อ ไปถึงหนองน้ำได้เห็นปูตัวหนึ่งมีสีเหลืองตั้งทองอยู่ในหนองนั้น จึงจับเอาปูใส่ ห่อผ้าไปยังที่นาของตน แล้วปล่อยไว้ให้กินอาหาร เมื่อจะกลับบ้านก็นำไปที่ หนองน้ำตามเดิม รุ่งเช้าก็มาหาปูใหม่และนำไปเลี้ยงไว้ที่นาของตน ทำอยู่ เช่นนี้เป็นเวลานาน จนกระทั่งพบกับชายหนุ่มรักใคร่กันเป็นอย่างดี ที่ปลายนา ของชายหนุ่มมีนางกาตัวหนึ่งอาศัยอยู่ ขณะนั้นนางกาเกิดห้ำหั่นอยากจะกิน ดวงตาของชายหนุ่ม จึงพูดกับกาตัวผู้ว่า "พี่ชาฉันอยากกินดวงตาของชาย หนุ่ม เอามาให้ฉันด้วย ถ้าฉันไม่ได้กินคงจะตายแน่ๆ" กาตัวผู้จึงพูดว่า "ชาย หนุ่มเขาไม่ตายพี่จะเอามาได้อย่างไร" นางกาได้แนะนำว่า พี่จงไปยอม เป็นผู้รับใช้ปูที่อาศัยอยู่บนจอมปลวกในนาของชายหนุ่ม แล้วขอร้องให้ปูเห่า กัด เมื่อชายหนุ่มตายแล้วจงจิกเอาตามาให้ฉัน กาอยู่กับปูเห่าเป็นเวลานาน จนรักใคร่คุ้นเคยกันดี วันหนึ่งกาจึงถามปูเห่าขึ้นว่า ท่านมีความเดือดร้อนอะไร หรือไม่ กาได้โอกาสจึงบอกว่าคุณมีความเดือดร้อนอยู่อย่างหนึ่งคือ ภรรยาของ เราอยากกินดวงตาชายหนุ่ม ถ้าไม่ได้กินจะตาย เราจึงขอร้องให้เพื่อนช่วย กัดชายหนุ่มให้ตายด้วย แล้วเราจะได้จิกเอาดวงตาไปให้ภรรยาของเรากิน ปูเห่าบอกว่าไม่ยากเลยเราจะจัดการให้ ในวันต่อมาปูเห่าเข้าไปขดอยู่ในกอง

ฟางของชายหนุ่มคอยหาโอกาสอยู่ เมื่อเขาปู้ขึ้นจากหนองชายหนุ่มก็เดินไปที่
กองฟางเพื่อจะเอาฟางไปให้โค ภูเห่ากักทำให้ชายหนุ่มล้มลง ภูทองเห็นดังนั้น
จึงพูดว่า ท่านถูกภูเห่ากักเราจะช่วยท่าน ฝ่ายกาเห็นชายหนุ่มล้มลงก็บินมาเพื่อ
จะจิกเอาดวงตา ขณะที่กำลังจะจิกภูทองเอาเท้าหนึ่งหนีบขากาไว้ กาถูกภู
หนีบจึงร้องด้วยความตกใจและขอร้องให้ภูเห่าช่วย ภูเห่าได้ยินก็รีบมาช่วยกัก
ปู ภูจึงเอาก้ามอีกข้างหนึ่งหนีบคองูเห่าเอาไว้ ภูเห่าพยายามดิ้นรนก็ไม่หลุด
จึงขอร้องให้ปูปล่อย ภูจึงบอกว่าให้ดูคพิษออกจากชายหนุ่มเสียก่อน โดยหนีบ
ขากาไว้เป็นประกัน เมื่อภูเห่าดูคพิษออกจากชายหนุ่มแล้ว ชายหนุ่มก็หายเป็น
ปรกติ ภูจึงคิดว่าถ้าจะปล่อยสัตว์ทั้งสองไว้ก็จะเป็นอันตรายแก่ชายหนุ่ม จึง
หนีบคองูเห่าจนตาย

เป็นจริงอย่างไร

พระอริการสมบุรณ์ สดคุโศ

มียากจนสองคนผิวเมีย วันหนึ่งสามีได้ไปหาปลาช่อน ได้ปลา
ช่อนตัวใหญ่ตัวหนึ่งแล้วได้กระต่ายมาอีกตัวหนึ่ง เสร็จแล้วเอากะต่ายขังไว้ใน
ส้ม สองผิวเมียจึงคิดว่าวันนี้ได้อาหารเข้าแล้วจึงไปนิมนต์พระครูให้มาฉันจังหัน
สักครั้งหนึ่ง เสร็จแล้วภรรยาจึงหุงข้าวรอสามีไปวัดเพื่อที่จะให้ท่านพระครูลอง
ทายดูว่าจะผิดหรือถูก ไปถึงก็กราบพระพระครูจึงถามว่า "มาธุระอะไร" เขา
จึงบอกว่ามาถามท่านอาจารย์ว่าผมได้อะไรมาทำจังหันพระ พระครูจึงบอกว่า
มีเพียงไข่ต้มเท่านั้นแหละ เขาได้ยินดังนั้นคิดว่าพระครูนั้นทายไม่ถูก จึงกลับ
บ้าน มาจับปลาที่ขังไว้เพื่อเอาไปล้าง ปลานั้นได้ดิ้นหลุดมือลงไปในสระน้ำ
เขาเลยรีบวิ่งมาหยิบเอาส้มไปจับปลากะต่ายที่ขังไว้จึงวิ่งหนีไป สุดท้าย
อาหารวันนั้นก็ปราศจากปลาและกระต่าย เหลืออาหารในตู้กับข้าวเพียงไข่เปิด
เขาจึงนำมาต้ม ซึ่งตรงกับคำทำนายของพระครู

เป็นหยิ่งผิวจึงย่านคาถาอาคม (ทำไมผิวจึงกลัวคาถาอาคม)

หยัด สุดจินดา

ตั้งแต่สมัยพุทธกาลมีสองแม่ลูกอยู่บ้านเดียวกัน วันหนึ่งนั้นแม่ปวดศีรษะมากไม่ว่าจะนั่งจะนอนก็ยังไม่หาย ลูกจึงไปตามหมอยามารักษาที่ไม่มีผู้ใดรักษาได้ แม่ของเขาก็งงปวดศีรษะอยู่เช่นเดิม จนถึงกับนอนร้องไห้ เขาจึงคิดไปเรียนเวทมนต์คาถากับฤๅษี เมื่อเรียนจนจบได้ความรู้แล้วจึงกลับมารักษาแม่แล้วเขาท่องมนต์คาถา ลักครูก็กก็เห็นผีเอาไฟลงตรงศีรษะของแม่ เขาจึงรู้ว่าแม่ปวดศีรษะเพราะผิვნั่งเอง เขาจึงใช้คาถาไล่ผีอีก จนผีทนความเจ็บปวดทรมานไม่ไหววิ่งหนีไปไปพบพระพุทธเจ้า เด็กหนุ่มได้วิ่งตาม เมื่อพบพระพุทธเจ้า ๆ จึงสอบถามความเป็นจริง ทราบว่าผีเป็นฝ่ายผิดที่ไปรังแกคนก่อน จึงสาบให้ผิვნั่นกลัวคาถาอาคมและคนจะต้องมีฤทธิ์เดชมากกว่าผีสามารถปราบผีได้ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาแม่กับลูกคู่นี้ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข จึงมีคนมาเรียนเวทมนต์คาถากับเด็กหนุ่มเป็นจำนวนมาก แล้วผีก็มีความกลัวในเวทมนต์คาถาที่คนใช้ไล่ผีจนเท่าทุกวันนี้

เปรตปราน

วรรณพันธ์

ในกาลครั้งหนึ่งมีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีผิวเมียและลูกน้อย 1 คน ผิวเมียนี่รักลูกของเขามาก เขาพยายามตามใจทุกอย่างจึงให้ชื่อลูกของเขาว่า "ปราน" เด็กคนนี้เป็นคนพาลเกเรมาตั้งแต่เด็ก พ่อของเขาจากไปปรโลกตั้งแต่เขายังเด็ก แม่เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูจนเติบโต ยิ่งโตแม่ยิ่งรักลูกมาก ปรานได้ประพฤติตนเป็นนักเลงเหล่าผู้หญิง วันหนึ่งเขาขาดเงินใช้และเขาก็กระหายเหล่าเป็นกำลัง เขาจึงขอเงินจากแม่แต่แม่ไม่มีให้เพราะแม่ขายของขาดทุน แม่จึงบอกว่าไม่มีเงิน ที่มีก็นำไปซื้อของมาเป็นทุนค้าขายหมดแล้ว ปรานโมโหมากจึงเข้าตีบตะแม่ด้วยความโกรธ ด้วยความรักแม่ก็ไม่ปรียากปนโต้ตอบแต่ประการใด เมื่ออ้ายปรานได้ทำทารุณกรรมต่อแม่ดังนั้นแล้ว ก็ได้

เดรีคเค่ระเห่ร่อนออกจากบ้านไปอย่างไม่มีจุดหมาย วันหนึ่งชาวบ้านได้จัดงานทำบุญที่วัดแสนแสบ วันนี้ยายปรานได้ไปร่วมในงานนี้ด้วย นิสัยเดิมที่เขาประพฤตินั้นคนเกเร ยังติดตริงหัวใจของเขาอยู่อย่างไม่มีวันจะเลือนหาย ในการทำบุญคราวนี้เขาจึงได้ทะเลาะวิวาทกับเพื่อน เพื่อนทุกคนต่างพากันวิ่งเกียจก็เลยรุมฆ่ายายปรานตาย เมื่อยายปรานตายไปแล้ววิญญาณของยายปรานยังเป็นห่วงแม่อยู่ ก่อนอื่นเขาจึงไปหาแม่เพื่อจะได้สั่งลาเป็นครั้งสุดท้าย แห่งชีวิตของเขา ขณะที่ปีศาจปรานใกล้จะถึงบ้านแม่ สุนัขเห็นจึงส่งเสียงร้องเห่าหอน แม่ของเขาคอยดูอยู่ไม่นานก็ได้ยินเสียงลางเท้าที่โถงน้ำ จึงเกิดความสงสัย เมื่อปีศาจปรานไปถึงประตูเห็นประตูปิดมิดชิดอยู่ จึงเคาะประตูพร้อมทั้งขอร้องให้แม่เปิดประตูให้ แม่ได้ยินเสียงและโดยที่ยังโกรธยายปรานยังไม่หาย จึงแกล้งพูดไปว่าเจ้าจงเปิดเอาเอง ด้วยความริบร้อนของยายปราน ก็ใช้กำลังกะชากประตูสลักหักพังอย่างไม่ปราณีปราศรัย พร้อมกันนี้เขาก็ปรากฏร่างของยายปรานซึ่งโถมไปด้วยเลือด แม่รู้สึกเกรงกลัวและหวาดหวั่นมาก ยายปรานจึงปลอบแม่ว่าอย่ากลัวผมเลยผมคือปรานลูกของแม่ ครั้งนี้ผมมาลาแม่เป็นครั้งสุดท้าย ในงานวันบุญวัดแสนแสบลูกได้ไปเที่ยวในงานแล้วได้เกิดทะเลาะวิวาทกับเพื่อนถูกเพื่อนรุมฆ่าตาย ผมขอลาแม่ ว่าแล้วปีศาจปรานก็หายไปประตูที่หักพังก็ปกติ วิญญาณของยายปรานก็กลายเป็นเปรตที่โหดร้ายประจำอยู่ที่วัดแสนแสบนี้เอง วันหนึ่งแม่ของเขาได้ไปตัดฟันได้สองเรือไปทางวัดแสนแสบ เปรตปรานก็ได้จุดเรือของแม่เขาไว้ แม่รู้สึกเกรงกลัวเป็นกำลัง แต่เปรตปรานปลอบใจแม่ว่าไม่ต้องกลัวผมเลย ผมคือปรานลูกของแม่ ขอให้แม่ได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผมบ้าง ว่าแล้วเปรตปรานก็หายไป มันได้ทำการทารุณผู้คนและพระภิกษุสามเณรในวัดนั้นด้วยเช่น จับคนฆ่า ลักของพระไล่พระภิกษุสามเณร พระภิกษุสามเณรได้ขอความช่วยเหลือจากทางการ ขอให้ส่งเจ้าหน้าที่มาช่วย แต่ผลสุดท้ายเจ้าหน้าที่ที่ส่งมาช่วยก็ถูกเปรตปรานอันมหึมาจับฟาดลงน้ำเสียหมด ชาวบ้านภิกษุสามเณรหมดหนทางที่จะปราบปราม ยังมีพระกรรมฐาน (พระชุตงค์) มารับอาสาปราบปรามด้วยคาถาอาคมของคนพระรูปนี้มีพระที่เป็นศิษย์อยู่รูปหนึ่งชื่ออิม ซึ่งเป็นคนฆ่า เปรตปรานมาแล้วตั้งแต่

เป็นกฤหัสถ์ ขณะที่พระกรรมฐานได้นั่งทำพิธีปราบอ้ายเปรตปรานอนอยู่นั้น ภิกษุ
 อ้อมก็นั่งรวมอยู่ด้วย เมื่อเปรตปรานออกมา เปรตปรานกลัวคาถาอาคมจึงไม่
 กล้าเข้าใกล้อาจารย์นั้น คงเป็นเพราะเวรกรรมของภิกษุอ้อมที่ได้สร้างไว้กับ
 เปรตปราน ทำให้ภิกษุอ้อมกลัวเปรตปรานมาก ท้ายที่สุดก็ได้วิ่งหนีจากไป
 เปรตปรานไล่จับภิกษุอ้อมและฆ่าเสีย เนื่องด้วยผลบุญของแม่ได้สร้างแก่เปรต
 ปรานเสมอวิญญานของ เปรตปรานก็ได้ไปเกิดในที่สุด สุข เปรตปรานจึงหายไป

ไปเรียนว่าปัทมาไปค้าว่าปัทมา

(ไปเรียนนอกว่าปัทมาเวลาจะค้าขายก็ผลัดเป็นปีต่อไป)

สวิง บุญเจิม

นายที่ทำนาอยู่ใกล้กับดงผีดู แต่นายที่เป็นคนฉลาด นายที่คิดว่าผีหรือ
 คนก็ตามชอบคำหวานคำไพเราะ คงหัวหน้านั้นใครจะไปหักพินก็ไม่ได้ ต้องถูกผี
 บิบบท้องบิดได้เจ็บปวดปางตาย ต้องไปขอขมาเสียก่อนจึงจะหาย วันหนึ่งนายที่
 คิดอยากได้ที่นั้นเพื่อขยายนาไปอีก จึงต้มไก่ 2 ตัว เหล้าขาว 2 ขวด ถึงตรง
 ที่ผีดูนั้นพลางก็ร้องเรียกว่า "สบายไหม วันนี้เรามีข้าวของมาฝาก กินไหม"
 พูดยเองเออเอง นายที่ก็วางข้าวของแล้วรินเหล้าใส่แก้วยื่นให้มีเทลงกิน รินให้
 ตัวเองดื่มลงไป ผีดูก็ต้มยื่นให้ผีและตัวเองก็กินบ้าง พอได้ที่นายที่ก็พูดแทนผี
 ว่า "สบายก็เมาแล้ว เราก็กินแล้ว ยังเอาอะไรบอกมาดี ๆ กูจะให้มี"
 นายที่ก็ตอบว่าอยากได้ที่ทำกิน "เอาซิจะเอาถึงต้นประสูติไหม ไม่เอา จะเอา
 ถึงต้นพยอมเลย" ผีก็ไม่ทำอะไรนายที่ ตกกลางคืนวันหนึ่งนายที่ก็ฝันว่า ผีนั้นมา
 บอกว่าที่อยู่นั้น เหลือน้อยแล้วจะหนีไปอยู่ที่อื่น ให้ไปเอาไหเงินเวลาตี 4 ตอน
 พุ่งนี้ ครึ่งได้เวลาตี 4 นายที่หลับลืมตื่น ครั้นตื่นขึ้นก็เข้าห้องน้ำกว่าจะเสร็จ
 ก็ตีห้าเศษแล้ว ผีจะต้องหนีไปตอนตี 4 เขารอแล้วไม่เห็นนายที่ พอตอนเวลา
 ตี 4 ตรง ท้าวกำพริ้าผู้มีศีลธรรมจะไปเก็บเห็ดไปขายผ่านมา ผีเห็นเข้าก็
 เลยเอาไหเงินนั้นให้ท้าวกำพริ้าไปเลย พอตี 5 เศษ ๆ นายที่ก็ไปถึงก็เห็น
 รอยคนลากไหเงินหนี เขาจึงไม่ได้ใช้เลย

ผลกรรม

สุวพร ดอกจันทร์กลางและคณะ

มีผัวเมียคู่หนึ่งเป็นคนยากจนไม่มีลูก มีอาชีพเป็นขอทาน วันหนึ่ง ทั้งสองไปรับจ้างเขาทางป่าได้เงินมาจำนวนเล็กน้อยจึงเก็บไว้ วันนี้เป็นวัน พระทั้งคู่ไม่มีอาหารกิน จึงไปขออาหารที่วัดมากิน วันนั้นเป็นวันที่มีคนแก่ไป ทำบุญมากมาย เขาจึงได้กินอาหารจนอิ่มและสองผัวเมียจึงได้อยู่พึ่งเทศน์ที่วัด จนเกิดความเลื่อมใสและอยากจะร่วมทำบุญแต่ก็ไม่มีเงินคิดตัวเลย เมื่อสอง ผัวเมียกลับไปบ้านและนอนหลับ ฝ่ายผัวได้ฝันว่ามีเทวดาให้ไปเอาทองที่กลาง ป่า ตรงที่เคยไปถาง ทั้งสองผัวเมียจึงไปตามความฝัน ก็พบทองจำนวนมากจึง นำไปขายได้เงินมาเป็นจำนวนมาก สองผัวเมียกลับกลายเป็นเศรษฐี แต่ยังไม่สามารถมีลูกสืบสกุลได้ ทั้งสองคนจึงต่างคิดไม่ซื่อต่อกัน คืออยากให้แต่ละ ฝ่ายตายลงแล้วจะได้แต่งงานใหม่ กสาวฝ่ายสามีจึงวางแผนให้เมียนำข้าวไป ส่งคนที่ไร่ ซึ่งกำลังคุมคนงานปลูกอ้อย ขณะที่เมียเดินทางไปในั้นฝ่ายผัวก็ปล่อย ให้งูจงอางกัดเมียจนตาย ส่วนเมียบ้างวางแผนเอายาพิษใส่ในอาหารให้ผัวกิน เมื่อเมียตายไปแล้วผัวมาตุก็เกิดหิวข้าวจึงกินข้าวที่เมียหามาให้จนอิ่ม ทำให้ เขาต้องตายไปแล้วจึงไปเกิดเป็นเขียดร้อง "อ๊บ ๆ" เมื่อฝนตกก็จะถูกคนจับ กินเป็นอาหารจนเท่าทุกวันนี้

ผัวกับเมีย

หยัค สุตจินดา

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีผัวเมียคู่หนึ่งเป็นคนยากจน แต่ทั้งสองรัก กันไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งกันเลย เมื่อพูดอะไรก็พูดตามกันในเรื่องเดียวกัน วันหนึ่งสองผัวเมียคู่นี้ได้ชวนกันไปวิดน้ำหาปลาที่หนองน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ที่หนองน้ำ แห่งนี้มีเจ้าที่เจ้าทางคอยปกปักรักษาอยู่ จนใคร ๆ ไม่กล้ามาหาปลา ก่อนออก จากบ้านฝ่ายผัวได้มองเห็นโอกาสดีเป็นจำนวนมาก จึงร้องบอกเมียให้ ตู้อกาสิขาว เมียได้ยินผัวว่าโอกาสขาวก็ไม่ขัดผัวจึงว่าตามว่าเป็นโอกาสขาวด้วย

เมื่อเดินทางไปที่กลางป่า ผัวเห็นนกยางสีดำก็บอกว่านกยางสีดำ เมียเห็นสีดำก็ว่าสีดำตามกันไป ทั้งคู่จึงไม่ขัดกันเลย เมื่อเดินไปถึงกุดน้ำแห่งนี้แล้วทั้งสองก็เอากะโไซ่ (เครื่องช่วยวิดน้ำ) มาช่วยกันวิดน้ำ สักพักฝ่ายผัวก็เอาจอกหนไปวางไว้ตามกิ่งไม้ยอดไม้จำนวนมาก กล่าวถึงเจ้าที่คุ้มครองกุดน้ำแห่งนี้ ก็ตื่นตกใจ กล่าวว่าน้ำจะเหือดแห้งโดยไม่ได้สังเกตรอบ ๆ บริเวณสระน้ำอย่างละเอียด จึงบอกกับสองผัวเมียว่าให้เลิกวิดน้ำ ถ้าเลิกวิดน้ำแล้วคนจะให้ทองคำ 2 แห่ง ทั้งสองผัวเมียจึงตกลงเมื่อได้ทองคำแล้วก็นำกลับบ้าน ไปขายได้เงินเป็นจำนวนมาก จนมีฐานะร่ำรวยเป็นเศรษฐี

ผัวดุกเมียดุก-ผัวถ่อเมียพาย

หยุย ศรียาววงศ์

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีชายหนุ่มสองคนเป็นเพื่อนรักกัน หลังจากที่ลาสิกขาแล้ว ก็ปรึกษากันว่าจะแยกย้ายกันไปทำมาหากินและหาเมียมาช่วยทำงานด้วย ชายคนแรกจึงบอกว่าตนนั้นจะต้องหาเมียคนที่ขี้มดเคี้ยว (ใบหน้าขี้มดตลอดเวลา) ส่วนคนที่สองบอกว่า ตนจะหาเมียแบบหัวต๋อยสากมอง (หัวเราะทีหนึ่งได้ยืนตั้งแต่หน้าบ้านถึงท้ายบ้าน) จากนั้นทั้งสองได้แยกย้ายกันไปหาเมียได้ตามลักษณะที่ตนต้องการ ผัวเมียคู่แรกนั้นก็ช่วยกันทำมาหากิน ผัวดุกเมียดุก (ผัวเมียพูดหรือคิดอะไรตรงกัน) แต่ทำยังไงก็ยังไม่รวย วันหนึ่งผัวจึงชวนเมียให้ไปวิดน้ำในแม่น้ำใหญ่ เพื่อหาปลาขายเมียก็ไปช่วยด้วย ทั้งสองก็ช่วยกันวิดน้ำอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย เมื่อผัวว่าได้ปลาดุกเมียก็ว่าปลาดุก เมื่อได้ปลาชิว ผัวเมียก็ว่าเป็นปลาชิวเหมือนกัน ช่วยงานกันไปโดยไม่ขัดแย้งกัน แล้วผัวก็เอาจอกหนโยนขึ้นบนกิ่งไม้ กล่าวถึงพญานาคตัวหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในแม่น้ำนั้น เห็นสองผัวเมียช่วยกันวิดน้ำอย่างขะมักเขม้น จึงขึ้นมาถามว่าวิดน้ำทำไม ถ้า น้ำแห้งแล้วคนจะไม่มีที่อยู่ ผัวจึงพูดว่าเรานี้จนมากก็ต้องการหาปูหาปลา เพื่อนำไปกินที่เหลือก็จะขายบ้าง เมียก็พูดว่าเราจนมากจึงต้องมาช่วยกันพญานาค จึงบอกว่า น้ำก็จวนจะแห้งแล้วดูซิจอกหนก็ลอยหนีขึ้นบกหมดแล้ว ผัวเมียจึงซี

ให้ดูจอกแทนแล้วบอกว่า โชชิจอกแทนไม่มีแล้ว พญานาคก็กลัวว่าน้ำจะแห้ง จึงได้ตกลงกับสองฝัวเมียว่า "ให้ท่านเลิกวิดน้ำเราจะให้เกล็ดของเรา" ทั้งสองก็ยินยอม พญานาคจึงสลัดเกล็ดซึ่งเป็นเพชรนิลจินดาให้จำนวนมาก สองฝัวเมียจึงกลับบ้านแล้วกลายเป็นคนร่ำรวย กล่าวถึงเพื่อนที่เคยบวชเรียนด้วยกันได้ทราบข่าวของเพื่อน จึงมาถามความเป็นมา ฝัวเมียคู่แรกนั้นก็บอกโดยไม่ปิดบัง เขาจึงกลับไปบ้านชวนเมียของตนให้ไปวิดน้ำเหมือนฝัวเมียคู่แรก แต่ฝ่ายเมื่อก็บอกว่าน้ำต้งกว้างใหญ่จะวิดกันอย่างไรจึงจะหมด แต่ก็ทนรำคาญฝัวไม่ได้จึงไปด้วย เมื่อถึงแม่น้ำทั้งสองก็ช่วยกันวิดน้ำแต่เมียก็ทำไปด้วยปนไปด้วย เมื่อฝัวได้ปลาตุกเมียก็บอกว่าไม่ใช่ปลาตุกเป็นปลาช่อน เมื่อได้ปลาชิวเมียก็บอกว่า เป็นปลาหมอ เทียงกันไปเทียงกันมา จากนั้นฝัวก็โยนจอกแทนขึ้นไปบนยอดไม้ เมียพูดคุยว่าทำไมจึงมาวิดน้ำ ฝัวจึงตอบว่าจนอยากเป็นเศรษฐีดังเพื่อน ฝ่ายเมียเห็นว่าจอกแทนเกือบหมดแล้วน้ำก็ใกล้จะหมด ไปเห็นมีนาคมาให้เกล็ดทอง ฝ่ายนาคที่อยู่ในน้ำได้ฟังฝัวเมียคุยกัน จึงคิดว่าไม่จำเป็นจะต้องถอดเกล็ดให้ฝัวเมียคู่นี้ เพราะคนทั้งสองฝัวเมียคู่นี้พูดจาดักกันไม่ตรงรอยกัน พญานาคจึงสำน้ำหนีลงไปได้ น้ำ ฝ่ายฝัวเมียคู่นี้ก็เถียงกันอีก ว่าทำงานทั้งวันไม่เห็นได้อะไรเลย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผ้าเป็นจระเข้

ผลบุญ ๖ ปัญญาติ

ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ทั้งสองฟากฝั่งเป็นบ้านของหนุ่มและสาวที่เป็นคนรักกัน ทั้งสองจึงตัดสินใจแต่งงาน โดยฝ่ายชายไปอาศัยอยู่บ้านฝ่ายหญิง วันหนึ่งสามีคิดถึงพ่อแม่ของตนจึงชวนภรรยาไปเยี่ยมบ้านของตน โดยฝ่ายสามีนั้นได้เรียนคาถาจระเข้สามารถแปลงกายเป็นจระเข้ได้ ถ้าจะกลับคืนเป็นคนก็ต้องเอาน้ำมนต์มารดที่ศีรษะจึงจะคืนร่างได้ เมื่อไปเยี่ยมบ้านทางฝ่ายชาย ผู้เป็นสามีจะแปลงร่างเป็นจระเข้ให้เมียนั่งหลังพาข้ามฟาก บังเอิญว่าชายกลับเมียสะอึกสั่นทำให้ขันน้ำมนต์หก จึงไม่มีน้ำมนต์รดตัวจระเข้ สามีจึงกลายเป็นจระเข้ว่ายหนีลงน้ำไป ผู้เป็นเมียเฝ้ารอสามีเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งมีคนมาเสนอเพื่อแต่งงาน นางจึงตัดสินใจแต่งงานใหม่ พอวันแต่งงานจระเข้ที่เคยเป็นสามีนั้น ได้มาเฝ้ารอที่บันไดหน้าบ้าน จระเข้จึงคลานมาที่ใต้ถุนบ้าน เพื่อให้ขันน้ำมนต์จากงานพิธีรดมาถูกตน บังเอิญว่าหลวงพ่อกำลังทำพิธีทำน้ำมนต์หก ไหลกระเด็นและตกลงใต้ถุนบ้าน ร่างจระเข้ก็กลายเป็นคนผมหาวถึงเอว เมื่อมีคนมาพบต่างตกใจคิดว่าผีหลอก ฝ่ายเมียได้ลงมาดูจึงจำสามีเก่าได้จึงไม่ยอมแต่งงานใหม่ ทั้งคู่จึงอยู่กินอย่างมีความสุขเช่นเดิม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผ้าเมียบ่อยพูดบ่อยจากัน

หยัด สุดจินดา

มีพระเณรบวชอยู่วัดเดียวกัน วันหนึ่งพระถามเณรว่าอยากจะสึกไหม เณรตอบว่าแล้วแต่พระ ถ้าพระอยากสึกคนก็จะสึกตาม ฝ่ายพระตอบว่าคนนั้นอยากจะสึกไปเอาลูกเอาเมีย เณรตอบว่าตนก็คิดเช่นนั้นเหมือนกัน ทั้งคู่จึงคุยกันต่อไปว่า อยากได้เมียลักษณะใด เณรบอกว่าผู้หญิงที่ตนจะแต่งงานด้วยนั้น จะต้องเป็นแม่ศรีเรือนสุ่มรอบคอบเป็นแบบกุลสตรีไทย ฝ่ายพระว่าตนนั้นชอบผู้หญิงที่ปราดเปรียวว่องไวกระฉับกระเฉง เมื่อได้เวลาทั้งสองก็ลาสิกขา แล้วก็ได้เมียตามที่ตนต้องการ ลักษณะของเมียนั้นก็ตามแบบที่ตนชอบเมื่อมีครอบครัวแล้วทั้งจารย์ (พระที่ลาสิกขาแล้ว) และทิดต่างก็มาปรึกษากันว่า จะต้องไปทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ทั้งสองจึงไปค้าขายต่างเมืองเมื่อได้เงินมาจำนวนมากก็พากันกลับมาบ้าน ก่อนที่จะแยกไปบ้านของตัวเองก็นำเงินมาแบ่งกัน แล้วเอาเงินไปซ่อนไว้เพราะกลัวจะถูกปล้น เมื่อมีคแล้วจึงจะชวนเมียไปเอาเงินที่ซ่อนไว้ เมื่อทิดกลับบ้านเมียบก็ตั้งใจจัดสำรับกับข้าวปรนนิบัติผ้าเป็นอย่างดี แล้วจึงมานั่งคุยถามสารทุกข์สุขดิบ ฝ่ายผ้าจึงบอกเมียว่าได้เงินมาจำนวนหนึ่งแต่ซ่อนไว้ที่สวนนอกบ้าน เมียได้ฟังก็ไม่พูดจาเสียงดังเพราะเป็นที่มิดชิดเรียบร้อยอยู่แล้ว ตอนมีคในคืนนั้นทั้งคู่จึงพากันไปเอาเงินที่ซ่อนไว้กลับบ้าน กล่าวฝ่ายบ้านจารย์เมื่อกลับบ้านก็ต้องหุงหาอาหารกินเอง เนื่องจากเมียเป็นคนขี้เกียจ เมื่อกินข้าวเสร็จแล้วเมียบก็ถามว่าไม่เห็นได้เงินกลับบ้านมาเลย ผ้าก็ตอบเบา ๆ ว่า มีบ้างแต่ซ่อนไว้ก่อน เมียนั้นเป็นคนพูดเสียงดังจึงตอบว่าไม่เชื่อเพราะไม่เห็น ผ้าจึงโมโหแล้วพูดเสียงดังว่า ซ่อนเงินไว้ตรงสวนนอกเมือง ด้วยความที่พูดเสียงดังทำให้ชาวบ้านที่มิดชิดลักขโมยได้ยิน จึงแอบไปขโมยเอาเงินจนหมดตามที่ได้อินมา พอมีคแล้วผ้าเมียบูนี้ก็พากันไปเอาสมบัติแต่ก็ไม่เจอ เพราะถูกขโมยไปแล้วเมียบจึงเกิดสำนึกได้ว่า คนนั้นเป็นคนพูดเสียงดังทำให้คนอื่นได้อินความลับหมดเลย

ผัวเมียไม่ฟังกัน

ทรงพล กาญจนรังสีชัย

มีผัวเมียคู่หนึ่ง เป็นคู่ทุกข์คู่ยาก มีฐานะยากจน วันหนึ่งผู้เป็นผัวจึงคิดอยากจะมีฐานะร่ำรวย จึงบอกให้เมียช่วยฝนมิดฝนพรวน้ำให้ เพื่อตนจะได้นำไปตากป่าและสั่งให้เมียนั้นคอยปรนนิบัติตนเป็นเวลาเจ็ดหรือสิบห้าวัน เพราะคิดว่าจะไปตากป่าที่ป่าช้า ๆ ตรงนี้เป็นที่เขี่ยน ชาวบ้านพากันเข็ดกลัวไม่กล้าเข้าไปใกล้ ต่อมาเขาจึงไปตากป่าที่ป่าช้าจนโล้นเตียน บรรดาผี ๆ ที่อยู่ในป่าช้า จึงคิดว่าใครที่กล้ามาบุกรุกป่าช้าที่พวกเราพากันอาศัยกัน พวกผีจึงตามชายหนุ่มกลับไปบ้านเห็นลูกเมียคอยปรนนิบัติอย่างดีเห็นเมียเคารพผัวเป็นอย่างดี พวกผีจึงกลับไปเสาะให้หัวหน้าผีฟัง บรรดาผี ๆ เกรงกลัวชายหนุ่ม จึงพากันอพยพไปอยู่ที่อื่นเขาจึงได้ที่ทำเลนั้นปลูกพืชผักกินและขายจนมีฐานะร่ำรวย เพื่อนของเขาคนหนึ่งที่ยังยากจนอยู่จึงมาถามสาวคราว ว่าทำอะไรจึงเป็นคนที่มีฐานะดีขึ้น เขาจึงเสาะให้ฟังเพื่อนของเขาฟัง ฝ่ายเพื่อนจึงกลับไปเสาะให้เมียฟัง และบอกว่าตนจะทดลองทำตามแบบเพื่อน แต่เมียเขาไม่เชื่อคิดว่าเพื่อนนั้นโกหก วันหนึ่งฝ่ายผัวจึงให้เมียฝนมิดฝนพรวน้ำเตรียมที่จะไปตากป่าช้า เมื่อไปถึงป่าช้า เขาก็ลงมือทำงานจนเกือบเสร็จ ผีที่ป่าช้าจึงตามชายหนุ่มกลับไปบ้าน แต่เห็นว่าฝ่ายเมียไม่เคารพนับถือผัวและไม่ปรนนิบัติพัคดี ผู้เป็นผัวต้องทำอะไรทุกอย่าง บรรดาผีจึงกลับไปป่าช้าเสาะให้หัวหน้าผีฟัง หัวหน้าผีจึงคิดว่าขนาดเมียของชายหนุ่มผู้นี้ยังไม่เกรงกลัวเขาเลย วันต่อมาชายหนุ่มกับเมียมาตากป่าต่อ บรรดาผีจึงมาบีบบคสองผัวเมียนั้นตาย

ผัวเมียทุเบา

เอื้องอรุณ ศุภรัตน์พงศ์

มีผัวเมียคู่หนึ่งแต่งงานกันใหม่ ๆ มีฐานะยากจน แต่ทั้งสองไม่ห่อหุ้ม เริ่มสร้างฐานะด้วยความขยันหมั่นเพียร จนผัวเมียคู่นี้มีฐานะร่ำรวยและอยู่กันอย่างมีความสุขไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งกันเลยจนเป็นที่อิจฉาของคนในหมู่บ้าน

ซึ่งแต่ละครอบครัวในหมู่บ้านนี้จะซีเกียจขอมุแยงซึ่งกันและกัน วันหนึ่งเพื่อนบ้านผู้ไม่หวังดีได้พากันปรึกษากันว่า จะทำอะไรจึงจะทำให้ครอบครัวนี้แตกความสามัคคี จึงวางแผนว่าจะให้คนหนึ่งไปพูดยุแยง วันหนึ่งเมื่อได้โอกาสนางผู้ไม่หวังดีเห็นว่าผู้เป็นเมียของครอบครัวร่ำรวยไม่อยู่บ้าน จึงไปหาผู้เป็นสามีแล้วพูดจาใส่ไฟว่า แต่ก่อนนั้นนางเป็นผีปอบคอยกินเปิดกินไก่ของชาวบ้าน ให้ผู้เป็นสามีคอยระวังตัวเพราะถ้านางจะกินคน นางนั้นจะเปิดกินของผู้ถูกกินก่อนคนที่ยุแยงก็สั่งว่าห้ามไม่ให้เล่าให้เมียฟัง เพราะจะทำให้เดือดร้อน หลังจากนั้นเมื่อได้โอกาสแล้ว นางผู้ยุแยงได้มาใส่ไฟกับผู้เป็นเมียว่า สามีของนางนั้นเป็นคนที่มีความผิดปกติดังตัวกินลูกกินเมีย จากการยุแยงในครั้งนี้ทำให้สองผู้เมียเกิดความระแวงซึ่งกันและกัน วันหนึ่งทั้งคู่ต่างคนต่างนอนและหันหลังให้กัน ผู้เป็นเมียบอกว่ากลัวสามี ผู้เป็นสามีก็บอกเมียกลัว เมียจึงค่อย ๆ เปิดดูกันของสามี ฝ่ายสามีนั้นระแวงอยู่แล้ว จึงคิดว่าเมียนั้นกำลังจะกินคนและเป็นปอบจริง ๆ ฝ่ายเมียเข้าใจว่าสามีนั้นมีความผิดปกติดังคนกินลูกกินเมีย ทั้งคู่จึงทะเลาะเบาะแว้งแล้วเลิกจากกัน บ้านแตกสาแหรกขาดเพราะเป็นคนหูเบาเชื่อคำคนอื่น

ผีกองกอย (1)

หยัด สุดจินดา

มีบ้านหลังหนึ่งอยู่ข้างลำธาร ทำอาชีพหาปลา วันหนึ่งเขาไปที่ไซตักปลาก็ไม่เห็นปลาสักตัว นับตั้งแต่นั้นมาเขาจึงไปเฝ้าที่บริเวณนั้นเพื่อคอยตักดูว่าใครจะมาขโมยปลาของเขา ครั้นเวลาใกล้จะสว่างก็มีผีกองกอยเดินมา เขาจึงนึกในใจว่า จะฆ่าให้ตายจึงเอามีดฟันผีกองกอย แต่ผีกองกอยหลบได้จึงจับเขาไปด้วย เพื่อไปเลี้ยงลูกผีกองกอย เมื่อผีกองกอยออกไปหากินก็เอาหินปิดปากถ้า เขาจึงให้ลูกผีกองกอยเอานิ้วโป้งดันก้อนหิน เพื่อเปิดปากถ้าหนีออกมาพอดีผีกองกอยกลับมาถึงตรงปากถ้าพอดี เขาจึงวิ่งหนีแล้วเกิดล้มลงปากไปจับเกสรดอกไม้ ๆ เข้าไปในปากมากมาย จึงมีฝิ่งมาดอมในปาก ผีกองกอยเห็น

ดังนั้นจึงคิดว่า คนตายเดี่ยวเดี่ยวทำไมมีแมลงวันตอมปากเร็วนัก จึงอุ้มชายคนนั้นไปที่ปากถ้ำ แล้วเกิดสำนึกว่าตนเป็นคนที่ทำให้ชายผู้นี้ตาย จึงยกไหของมาทำบุญให้ ขณะที่ฝีกองกอยไหล เขาจึงอุ้มไหหนักกลับบ้าน ต่อมาเขาก็เป็นเศรษฐีของหมู่บ้าน มีเพื่อนบ้านมาตามข่าว เขาจึงเสาะให้ฟังแต่คนที่เลียนแบบจะทำตามเขานั้นได้แก่สังคายแต่เขาอยู่หนึ่ง ๆ ไม่ได้ซ้ำยังหัวเราะอีกฝีกองกอยจึงจับบีบคอตาย

ฝีกองกอย (2)

มนตรี พุลาโลนา

นานมาแล้วมีชายหนุ่มคนหนึ่ง เป็นลูกกำพร้าอาศัยอยู่กับเมีย แต่ยังไม่มียูก วันหนึ่งในฤดูฝนข้าวกำลังเขียวขจี เขาจึงไปหาปลาที่นา ตรงบริเวณที่เขาทำไร่ตัดปลา แต่ไม่ได้ปลาเลยซักตัวจึงเกิดความสงสัยว่าผู้ใดมาขโมยปลาของเขาไป เขาจึงตั้งใจว่าจะต้องดักรอจับขโมยให้ได้ วันรุ่งขึ้นเขาจึงมาแอบซ่อนอยู่หลังต้นไม้ใหญ่รอที่จะจับขโมย สักครู่ก็มีหญิงคนหนึ่งมาขโมยปลาของเขา ๆ จึงรีบออกไปจับข้อมือของหญิงนางนั้นไว้ แต่นางนั้นมีพละกำลังมากหันมาคว้าคอเสื้อของเขาเมื่อประจันหน้ากัน นางเกิดความรักชายหนุ่มจึงลากเขาไปที่ถ้ำที่เป็นที่อาศัยของนาง ตามที่จริงแล้วนางไม่ใช่คนเป็นฝีกองกอย หลังจากนั้นนางก็หาเลี้ยงชายผู้นี้เป็นอย่างดี ให้ชายหนุ่มผู้นี้เป็นสามีโดยไม่ต้องทำอะไรแต่เขาก็มีความสุขไม่ คิดหาวิธีที่จะหนีกลับบ้านตลอดเวลา วันหนึ่งเมื่อได้โอกาสเขาจึงหนีในขณะที่นางฝีกองกอยไปหาอาหาร เขาหนีไปจนถึงกลางทุ่งนาก็นั่งพักเหนื่อย ฝ่ายนางฝีกองกอยกลับมาไม่พบสามี จึงออกติดตามด้วยความรัก ผู้เป็นสามีมองเห็นแต่ไกลจึงแกล้งนอนทำเป็นตายนางมาพบ เห็นว่าสามีตายแล้วจึงเสียใจรีบกลับไปถ้ำนำแก้วแหวนเงินทองมาให้ เพื่อเป็นการทำบุญแล้วนางก็จากไป เมื่อเขาได้แก้วแหวนเงินทองจึงนำกลับบ้าน ไปอยู่กับลูกเมียอย่างมีความสุข

ผีเจ้าป่ากลายเป็นเสือ

บุญภาค ปิระสิงห์

มีพรานคนหนึ่งภรรยาของเขาตั้งครรภ์ได้เจ็ดเดือน พรานนั้นให้ภรรยานั้นอยู่บ้านคนเดียว แล้วพรานนั้นก็เข้าป่าไปล่าเนื้อ ขณะที่อยู่ในป่าเห็นคนหาบโถง มีคนถือหม้อนำหน้าและมีคนถือคันทินเดินตามไป มีคนร้องให้เดินกันมาเป็นแถว จุดตะเกียงจุดไฟแดงกันมาเป็นแถว ๆ เดินตรงมาที่พรานนั่งอยู่ พอเข้ามาใกล้ก็บอกว่า "เฮ้ยจะมัวนั่งอยู่ทำไม เมียที่บ้านตายแล้ว มาตามให้ไปเผา ให้มีงไปดูหน้า ทำไมไม่ลงไปช่วยเผาเมีย" ที่นี้พรานคนนั้นก็คิดถึงคำโบราณสอนไว้ว่า ระหว่างนั่งห้างถ้ามีอะไรแปลกปลอมมาจะเป็นใครที่ไหนเป็นอะไรมาอย่าลงไปหาเป็นอันขาด ถ้าลงไปแล้วเสียมันจะกิน แล้วชายคนนั้นก็ไม่ได้คิดว่า เจ้าป่านี่เอาภูแน็กคำโบราณสอนไว้ว่า ถ้าหากว่าเจ้าป่ามันแข็งจะกินเราให้ได้ เราก็จะใช้ปืนนั้นยิง โดยใช้ลูกขีผึ้งลูกขีนางคานีและลูกทองยิงเข้าประเดี้ยวมันก็ตาย ถ้าเอาลูกตะกั่วยิงเท่าไรก็ไม่ตาย แล้วชายคนนั้นก็คิดขึ้นมาได้ ไล่ลูกนางคานีลูกขีผึ้งเราก็มีลูกขีผึ้งปั้นกลม ๆ เอาลูกขีนางคานีปั้นกลม ๆ ใส่เข้าไป พอยิงพวกผู้คนที่เดินก็บอกว่า อ้าวเข้าไปอีก ยิงทำไมฉันมาช่วยเผาเมียแกลสะเออ ชายคนนั้นก็นึกขึ้นมาได้ว่า ขีผึ้งเราก็ยังขีนางคานี เราก็ยังหนักเข้าบอกว่า เอาลูกทองแดงหรือทองเหลือง ไล่ชายคนนั้นก็ไล่ด้ามมีดแล้วตอกลูกที่เป็นทองแดง ทองเหลืองนั้นทุบ ๆ ให้กลมเป็นแห่ง ๆ ก็เลยเอาลูกขีผึ้งที่นางคานี ทองเหลืองทองแดงอัดไปหมด ยิงอีกทีแล้วผู้คนที่กระจัดกระจายพระนี่วิ่งหนี ผู้คนที่เดินไปเป็นแถววิ่งหนีกันไปหมด ตอนเข้าไปดูก็เห็นเสือใหญ่นอนตายอยู่ที่นั่น แล้วชายคนนั้นก็ลงมากลับไปบ้าน

ผินางระบำ

จัด ฤทธิไชยสงและคณะ

ประเพณีการเล่นและการทำบุญตบสงกรานต์ ของชาวพื้นเมือง
จังหวัดนครราชสีมา นั้นคนหนุ่มคนสาว ก็จะมีการละเล่นกันที่ลานวัด เล่นต่าง ๆ

ชนิดกัน เช่น เล่นระย้า เล่นลูกข่าง รำโทนและการเข้าผี ฯลฯ ส่วนมากเขานิยมเล่นเข้าผีกันมากกว่า เพราะการเข้าผีมีหลายชนิด แต่ละชนิดน่าดูและสนุกมาก เขามักจะเล่นกันในเวลากลางคืนหรือตอนใกล้โพสเพล้ ดังข้าพเจ้าจะเล่าเรื่องผีนางระปาดังนี้ การเล่นชนิดนี้เขาใช้เสียงโทนเรียกผีเข้า คนตีโทนต้องตีเก่ง ๆ ใครที่ต้องการเป็นผีนางระปา ก็นั่งล้อมวงกันเป็นวงกลม ทีละ 4-5 คนก็ได้ เสร็จแล้วใช้ผ้าขาวม้าคลุมศีรษะไว้ทุกคนนั่งหยอง ๆ พนมมือห้ามหัวเราะแล้วหลับตาทำใจให้สงบ คนตีโทนก็ตีสี่เรื่อย ๆ พวกคนดูก็โห่ขึ้น ถ้าได้โห่ที่ข้าง ๆ หูของคนที่อยู่ในผ้าขาวม้า ดังมากยิ่งดีเพราะจะทำให้ผีเข้าเร็ว จนไม่ช้าพวกที่อยู่ในผ้าขาวม้าจะเริ่มโยกหรือสั่นที่ละน้อย ๆ จนกระทั่งโยกจนหายไปหงายมาทั้ง ๆ ที่ตายังหลับและมือยังพนมอยู่อย่างนั้น เมื่อผีเข้าดีแล้วก็เลิกผ้าขาวม้าออก แล้วจับให้ลุกขึ้นยืนพวกที่เป็นผีนางระปาที่เขาจับลุกขึ้นก็จะเริ่มรำได้อย่างสวยงามมากเข้ากับจังหวะโทนที่ตีได้ดี เขาจะรำเรียงกันเป็นวงกลมได้สวยงาม ท่าแต่ละท่ามีแปลก ๆ กัน ทำให้เรียกเสียงหัวเราะได้มากตลอดเวลา โดยมากพวกที่เข้าผีนางระปามักเป็นผู้หญิงหรือเด็ก ๆ เพราะเวลารำจะแลดูนุ่มนวล ถ้าหากต้องการให้เขารำตัวอ่อน ๆ อีกหน่อยเราบอกเขาได้เลย เขาก็จะรำให้ตัวอ่อนลงได้ ถ้าต้องการเลิกเล่นและให้ผีออกก็ต้องหยุดตีโทน เมื่อโทนหยุดผีนางระปาจะล้มลงทันที แต่ผียังไม่ออกไปทีเดียวต้องกระโดดข้ามคนเล่น 3 ครั้ง แล้วเรียกชื่อเขาจึงจะรู้สึกตัว แล้วให้ไปล้างหน้าเสียเขาก็จะมีสติคืนมาดังเดิม .

สถาบันวิทยบริการ

ฝึกอบรมมัค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญภาค ปิริสิงห์

ชายผู้หนึ่งออกไปทำไร่ไถ่กล้าชายป่า เวลาจะรับประทานอาหาร เขาจะแบ่งปันอาหารออกส่วนหนึ่งแล้วเอ่ยปากบอกกล่าวถวายแก่ พระภูมิเจ้าที่ เจ้าป่าเจ้าเขา เขาปฏิบัติเช่นนี้ตลอดมาไม่เคยขาด คืนหนึ่งเขาฝันเห็นชาย

ชราผมสีขาวเดินเข้ามาหา แล้วพูดกับเขาว่า "เออ เอ็งเป็นคนดีมีศีลธรรม ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตสู้อุตสาหกรรมทำไร่เก็บหาของป่า ได้เท่าไรก็พอใจ นอกจากนั้นเจ้ายังเป็นคนมีใจเอื้อเฟื้อ เวลากินข้าวยังอุทิศส่วนแบ่งปันให้ เอ็งเป็นคนยากจน ข้าจะช่วยเอ็งให้มั่งมีศรีสุข เอ็งต้องการไหม" ชายชราถาม ชายผู้นั้นก้มลงกราบและตอบว่า "แล้วแต่พ่อเฒ่าจะกรุณา หากจะช่วยสงเคราะห์ให้ได้ ก็ขอนึกว่าทำบุญโปรดสัตว์ผู้ยากเกิด ถ้าอยู่อย่างนี้จะให้มั่งคั่งร่ำรวยคงเป็นไปได้เป็นแน่ เพราะความรู้ก็ไม่มี ฐานะความเป็นอยู่ก็หากินพอไปเพียงวัน ๆ พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเท่านั้น" ชายชรานิ่งคิดพยักหน้าเห็นตามคำพูดของเขา "เออละ ถ้าเอ็งต้องการทรัพย์สินสมบัติของข้าให้เอ็งเข้าไปในถ้ำ เอ็งต้องทำใจกล้าไม่กลัวนะ เวลาจะเข้าไปเอ็งจะต้องนำเอากระบองติดตัวเข้าไปด้วย ข้าจะให้คามที่เอ็งต้องการ ข้าไปละ" พอกสาวจบร่างของชายชราก็หายวับ ชายผู้นั้นสะดุ้งตื่นขึ้นยังจดจำคำบอกของชายชราได้ทุกถ้วนกระทั่งความ ชายชราสั่งให้เขาเข้าไปในถ้ำพร้อมกับนำเอากระบองไปด้วย เขารู้สึกสงสัยว่า ทำไมจึงต้องเอากระบองไปด้วยและชายชราทำไมจึงเห็นว่าเขาจะต้องใจกล้าไม่กลัว เขาคุ่นคิดอยู่ว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไร ในที่สุดก็ตัดสินใจว่า ดีชั่วอย่างไรควรจะทำลงไป เพราะชั่วชีวิตนี้โอกาสที่จะร่ำรวยคงหายาก ในเมื่อมีโอกาสและมีช่องทางแล้วควรจะทำลงไป เพราะไม่มีทางขาดทุนแต่อย่างใด เพราะชายชราเจ้าของทรัพย์เป็นผู้ออกปากยกให้เอง อยู่แล้วคงไม่เป็นปัญหา ในวันรุ่งขึ้นเขาจึงหากระบองเหมาะมือติดตัวไป พอปลดคนเขาก็ออกจากไร่เดินเข้าถ้ำ หนทางเข้าถ้ำคดเคี้ยว เขาจุดคบส่องทางหนทางลึกเข้าไปจนค่อนข้างมืด เขาสะดุ้งตกใจสุดตัวคบที่ถือหลุดจากมือเพราะสิ่งที่เขาเห็นเบื้องหน้าคือ ภูเขื่อนมขนาดใหญ่นอนขดขวางทางอยู่ พอมันเห็นแสงไฟที่ชายผู้นั้นถือเข้าไป มันคลายตัวพุ่งเข้าหา ด้วยความตกใจชายผู้นั้นหันหลังกลับวิ่งหนีออกนอกถ้ำ ด้วยความตกใจหัวชนกับฝาผนังถ้ำบวมหลายแห่ง เขากลับมาบ้านนั่งคิดว่า ชายชราคงจะหลอกให้คนไปให้ภูเขื่อนมกินเป็นแน่ คำลงเขาอาบน้ำและนั่งพักผ่อน หลังจากนั้นก็กลับไป คืนนั้นเขาฝันเป็นชายชราคนเดิมเข้ามาหา เมื่อพบกับชายผู้นั้นว่า "ข้าบอกเงินให้แก่เจ้า ทำไมเมื่อข้า

ให้เงินแก่เจ้าแล้ว ทำไมจึงวิ่งหนีออกไปเล่า" ชายผู้นั้นบอกกับชายชราว่า "เงินทองที่ไหนไม่เห็นมีแต่ถุงเกลือมยักษ์เท่านั้น ข้าพเจ้าวิ่งหนีเอาชีวิตแทบไม่รอด" ชายชราหัวเราะและพูดกับชายผู้นั้นว่า "ข้าก็บอกเอ็งแล้วว่าเอ็งจะต้องใจกล้าและให้פקกระบองติดตัวไปด้วย ทำไมเอ็งไม่เอากระบองที่ติดตัวไปทิ้งเกลือมตัวนั้นเล่า หากไม่ไปข้าจะเก็บเอาไว้ไม่ให้ละ" หลังจากบอกแล้ว ชายชราเดินลับไป ก่อนจะจากยังหันหน้ามาบอกว่า "เอ็งอย่าลืมนะ ใจกล้าอย่างกลัว ตัดสินใจดีด้วยกระบองเต็มแรงนะ" ชายผู้นั้นตื่นขึ้นนั่งคิดและเห็นว่าชายชราคงมีความประสงค์ที่จะช่วยเหลือตน จึงกลับมาบอกให้ทราบอีกครั้งในวันรุ่งขึ้นเขาเข้าถ้ำไปตามลำพัง เขาถือกระบองคู่มือไป มืออีกข้างหนึ่งถือคบไฟ เมื่อไปถึงถ้ำก็พบเกลือมยักษ์นอนขดอยู่ พอมันเห็นแสงไฟก็ชูหัวและพุ่งเข้าหาชายผู้นั้นทันที ชายผู้นั้นปักคยไว้กับพื้นเขาใช้มือทั้งสองจับกระบองให้มันหวดกระบองตกลงไปที่หัวเกลือมยักษ์สุดแรง ฐอกหักพับสับตัวดิ้นเร่า ๆ มันทนเจ็บไม่ได้จึงเลื้อยหลบหนีหายเข้าถ้ำไป บริเวณที่เกลือมยักษ์นอนขดอยู่นั้น ปรากฏมีโถงนั้นมีเงินและทองบรรจุไว้ เขาหยิบเอาเงินทองใส่ย่าม หลังจากนั้นได้เดินทางกลับบ้านและเอาเงินทองใส่โถงปิดฝาจนเสร็จเรียบร้อย จึงเอาเงินทองที่ได้มาสร้างบ้านซื้อที่ดินวัวควายและค้าขาย ในไม่ช้าก็มั่งมีเงินทองมีฐานะดี เพื่อระลึกถึงคุณของผู้ชายผู้ยกทรัพย์สมบัติให้ ชายผู้นั้นจึงสร้างศาลเพียงตาไว้หน้าถ้ำ ทำบุญอุทิศกุศลไปให้ชายชราเจ้าของทรัพย์เป็นประจำทุก ๆ วันพระ

สถาบันวิทยบริการ

ฝึกอบรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จารุวรรณ ชรรมวัตร

มีเศรษฐกิจผู้หนึ่งเป็นหม้ายผัวตายลูกก็ไม่มี แกอยู่ของแคนคนเดียว มีที่นาหลายร้อยไร่แต่แกก็ไม่ได้ทำนาเองหากแต่ให้เขาเช่าบ้างจ้างให้เขาทำบ้างคนที่อยู่ในบ้านของแกก็จ้างให้เขามาอยู่ด้วย บางทีก็ให้ทำมาหากินแต่ให้มาอยู่เป็นเพื่อนโดยไม่ต้องเสียค่าเช่าแต่อย่างใด คนส่วนมากไม่ชอบยายขมแม่แกจะ

เป็นคนมั่งมี แต่ก็ซีเหี้ยมเห็นแก่ได้ไม่ชอบช่วยเหลือคนจน บางคนเกลียดแกล
 เข้ากระดูกดำเพราะไปขอยืมเงินทองไม่ได้ หรือยืมได้มาแล้วก็ให้คนใช้มาทวง
 เข้าทวงเป็นใคร ๆ ก็เรียกยายขมว่าปอบ และแก่รำรวยขึ้นมา ก็เพราะแกลเป็น
 ปอบ ดังนั้นใครจะเป็นตายร้ายคืออย่างไรก็มักโทษยายขม ดังนั้นนางสายซึ่ง
 เคยไปขอยืมเงินยายขมมา กำหนดวันจะใช้ให้แต่ไม่มีให้ ยายขมก็ให้คนไป
 ทวงเข้าทวงเหิน นางสายก็ไม่มีให้อยู่หนึ่งเอง มิหนำซ้ำยังแข่งชกหักกระดูก
 วันหนึ่งนางสายล้มป่วยลงมีการปวดท้องเป็นกำลัง จะเป็นเพราะผีปอบเข้าหรือ
 ไปกินอาหารเป็นพิษก็ไม่ใคร่รู้ หมอประจำตำบลมารักษา ก็ฝนยารากไม้แครง ๆ
 ให้กิน นางสายก็ไม่หายปวดท้องคงร้องโอย ๆ อยู่ต่อไป ใคร ๆ ก็ลงความ
 เห็นว่าผีปอบยายขมเข้าแน่ ควรจะไปหาหมอผีมาไล่ หมอผีประจำตำบลผู้
 ชำนาญการไล่ผี ก็ต้องมาโดยถือไม้ไล่ผีมาด้วย นางสายเมื่อรู้ว่าหมอผีมา ก็ยิ่ง
 ส่งเสียงร้องครวญครางดังลั่น หมอผีนั่งพิจารณาดูแล้วก็นั่งทำน้ำมนต์เสกเป่า
 ความธรรมนิยาม ไม่ว่าหมอผีจะเป่าพรวดไปตรงไหน นางสายก็ร้องเหมือนถูก
 ไฟลวกและถ้าจับถูกตรงไหน นางสายก็ร้องครวญครางขึ้นทุกครั้ง "ชื่ออะไรวะ"
 หมอผีตะคอกถาม "ชื่อขมจ๊ะ" นางสายบอก จะเป็นด้วยจิตใจเกลียดชังยายขม
 อยู่จึงพูดออกมาหรือว่ายายขมเป็นปอบมาเข้าจริง ๆ ก็สุดท้ายจะอธิบายให้ถูกต้อง
 ได้ "ดีแล้วอิชมนึงเที่ยวกินใครไม่เลือกหน้า กูจะปราบมึงให้อยู่" พูดแล้วก็
 เป่าน้ำมนต์พรวดเข้าไปทั่วร่างกาย แล้วก็ใช้ไม้ไล่ผีติดตามเนื้อตามตัวนางสาย
 ก็ได้แต่ร้องไห้คร่ำครวญว่า "หมอจ๋า อย่าฆ่าฉันเลย ฉันกลัวแล้ว ฉันไม่กินใคร
 อีกแล้ว" "ไม่กินมึงก็ออก ออกไปเดี๋ยวนี้ อีผีปอบชอบกินคนนั้ก หมูหมาเปิดไ้มี
 ตั้งเยอะ ทำไมมึงไม่กิน มาเลือกกินคนท่าไม" "เนื้อคนหวานกว่าเนื้อไก่"
 ผีปอบพูด "หนอย เนื้อคนหวานกูจะสอนให้มึงรู้ว่าเนื้อคนขม ไม่อร่อยเหมือน
 เนื้อไก่" พูดแล้วก็ติดตามร่างกาย นางสายก็ได้แต่ร้องกัวเจ็บแล้ว จนกระทั่ง
 เจ็บหายไป "มันออกแล้ว" หมอผีโยนไม้วิเศษสำหรับตีผีลงกับพื้น ตัวเองก็นั่ง
 หอบฮัก ๆ เพราะความเหนื่อย ทุกคนเห็นนางสายแน่นิ่งไปก็เป็นห่วงกลัวจะ
 ไม่ฟื้น "หมอจ๋า แม่สายคงไม่ฟื้นกระมังเห็นแน่นิ่งไป" เพื่อนบ้านคนหนึ่งถามขึ้น
 "ประเดี๋ยวมันก็ฟื้น" ถ้าไม่ฟื้นก็หมายความว่า ผีปอบยายขมกินตับไตไส้พุงทะเล

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตายเป็นผีปอบจริง ๆ เมื่อยายชมตายแล้วแกไม่มีญาติพี่น้องแม่แต่คนเดียวดังนั้น
ทรัพย์สมบัติของแกจึงถูกเฉลี่ยแจกจ่ายชาวบ้าน ส่วนมากเป็นไร่นาสวนเงินทอง
ถูกไฟเผาไหม้หมด ปอบยายชมจึงหายไปพร้อมกับวิญญาณของแก

ผีโพงพึม

จวง มนต์ทิพย์

ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีครอบครัวหนึ่งมีลูกชายสองคน ต่อมาพ่อแม่ของเขา
เขาได้ตายลง ชายทั้งสองไม่เคยทำงานจึงทำมาหากินไม่เป็น ได้ไปเที่ยว
ขอลานชาวบ้านกินจนเป็นที่รำคาญ ชาวบ้านจึงไปบอกผู้ใหญ่บ้านให้ขับไล่สองพี่น้อง
ออกไปจากหมู่บ้านเพราะความรำคาญ ผู้ใหญ่บ้านสงสารแต่ไม่รู้จะทำ
อย่างไร จึงให้จอบเสียมกับชายหนุ่มทั้งสองแล้วบอกให้ไปทำมาหากินที่บนภูเขา
ทั้งสองจึงไปอาศัยอยู่ที่บนเขา แล้วปลูกพืชผักหาปลาทำปลาแดกได้มากมาย
แต่ว่าบนเขานั้นมีผีโพงพึมอาศัยอยู่แล้วชอบกินปลาแดกมาก จึงมาขอกินเป็น
ประจำจนปลาแดกไม่พอกิน สองพี่น้องจึงปรึกษากันว่าจะต้องสานกระทงใบใหญ่
เพื่อดักผีโพงพึมแล้วจึงจะฆ่าให้ตาย เมื่อผีโพงพึมถูกจับได้จึงขอร้องไม่ให้ฆ่าตน
เพราะตนมีของดีที่จะช่วยเหลือให้ทั้งสองเป็นคนมั่งมี และกลับไปอยู่ที่หมู่บ้านได้
ผีโพงพึมจึงเอาม้าวิเศษและไม้กกชี่ตายปลายชี่เป็นมาให้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์
เมื่อทั้งสองได้ของวิเศษสองอย่าง ก็พากันกลับไปหมู่บ้านคอยช่วยเหลือคน จึง
เป็นคนที่ร่ำรวยมีคนนับหน้าถือตามาก ทั้งสองจึงอยู่ในหมู่บ้านอย่างมีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้เนรคุณ

สุวพร ดอกจันทร์กลางและคณะ

ในสมัยก่อนโน้นบ้านเมืองเรายังมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่า
มากมายหลายชนิด วันหนึ่งมีพระขลุ่ยรูปหนึ่งได้ออกขลุ่ยไปโนป่าแต่เพียงรูป
เดียว เมื่อเดินเข้าไปในป่าลึกก็เจอเสือใหญ่ตัวหนึ่งอยู่บนต้นไม้ เสือตัวนั้นมี

ร่างกายซูบผอมมากและที่บริเวณใต้ต้นไม้ที่เลื้อยอยู่นั้น มีร่างของหมาดำนอนตาย
อยู่ เลื้อยนั้นมีความกลัวไม่กล้าลงมาจากต้นไม้ พระขลุ่ยจึงเกิดความสงสาร
ได้ขึ้นไปบนต้นไม้ อุ้มเอาเลื้อยตัวนั้นลงมาพาไปกินอาหารจนอิ่ม เมื่อเลื้อยกิน
อาหารจนอิ่มแล้วก็มีผละก่าล้าง อากาการอ่อนเพลียก็หมดไป แล้วเลื้อยก็กัดกินพระ
ขลุ่ยรูปนั้นจนตายเพราะเจ้าเลื้อยตัวนั้นไม่รู้จักบุญคุณของผู้มีพระคุณ

ผู้ใหญ่ข่มเหง เด็กน้อย

ปรีชา อุยตระกูล

มีไก่ตัวเมียอยู่ตัวหนึ่งออกไข่ทุกวัน แต่มีมนุษย์นำไข่ไปต้มกินวันละ
ฟองสองฟอง แม่ไก่โกรธมากจึงบินไปฟ้องพระอินทร์ว่าคนกินไข่ของตน พระ
อินทร์จึงถามว่าทำไมคนจึงกินไข่ ไก่ตัวนั้นจึงตอบว่าไข่ของคนนั้นอร่อย พระ
อินทร์จึงบอกให้แม่ไก่ต้มไข่มาให้ชิมดู ไก่จึงต้มไข่แล้วคาบไข่ไปให้พระอินทร์ชิม
พระอินทร์ได้กินไข่ไก่ต้มแล้วดีใจ จึงบอกให้ไก่ต้มไข่มาให้กินทุก ๆ วัน ไก่
ตัวเมียจึงกลับมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ซึ่งมีไก่แจ้ ไก่ฟอเด้า ไก่กู ทั้งหมดได้ฟัง
แล้วจึงคิดว่าคนใหญ่กินคนน้อยปลาใหญ่กินปลาน้อย คนมีกำลังวังชามีทรัพย์มาก
ก็กินคนน้อยเรื่อยไป

ไมเคความคิดบั่น เงินเบี้ยบ่กันถง

(คนที่มีความคิดแบบบั่น ๆ เงินทองก็ไม่อยู่ด้วย)

สวิง บุญเจิม

มีสองเฒ่าเป็นเพื่อนกันชื่อเฒ่าทิดมีและเฒ่าทิดมา ทั้งสองพากันทำมา
ค้าขายข้าวจนมีเงินพอสมควร จึงปรึกษากันเรื่องจะทำการค้าขายกันในหมู่บ้าน
ทั้งสองมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เฒ่าทิดมีมีความคิดว่าจะต้องค้าของเล็ก ๆ
ซึ่งเราจะรู้จักสินค้านั้นเป็นอย่างดีจึงค่อยเก็บเล็กผสมน้อย ส่วนเฒ่าทิดมามี
ความคิดว่าจะต้องค้าของใหญ่จึงจะรวยเร็ว ต่อมาเฒ่าทิดมีก็ออกหาซื้อหนูซื้อ

ครั้งซื้อหนึ่งแห่งซื้อเศษเหล็กซื้อเศษกระดาษขาดเปล่าราคาถูกไปขาย ค่อยทำ
 ค่อยเก็บออมไปโดยไม่มีเรื่องเดือดร้อนใด ๆ ส่วนคิดมาออกหาซื้อวัวข้างควาย
 ข้าวตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อจะนำไปขาย ลงทุนทีละมาก ๆ ของที่เผ่าทิดมีนำ
 ไปขายนั้นราคาไม่แพงก็จริง แต่เป็นสิ่งที่ไม่เฝ้าเปื่อย สามารถเก็บไว้
 ได้นาน ทิดมีมีโกดังเก็บของในบางครั้งก็มีพ่อค้าจากในเมืองไปซื้อของโกดัง
 เผ่า ทิดมีจึงมีฐานะร่ำรวยขึ้นทุกวันสามารถสร้างฐานะเป็นหลักฐานมั่นคง
 ส่วนคิดมาซื้อวัวควายมาในราคาแพง ๆ ราคาของก็ขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่แน่นอน
 สินค้าก็เก็บไว้นานไม่ได้ บางครั้งซื้อมาแล้ววัวควายเกิดเป็นโรคตาย จึง
 ทำให้ขาดทุนยับเยิน ทุนเดิมที่มีอยู่แล้วก็เอามาทุ่รักษาหน้าของตนเองเพราะ
 ถ้าปล่อยไว้ก็ขาดทุนทำให้หายเพื่อน หนี้สินก็พอกพูนขึ้น ผลสุดท้ายก็เลิกลัม
 กิจการเพราะทนความขาดทุนไม่ไหว

ฝันเป็นจริง

หยุบ ศรียาววงศ์

แต่ก่อนนั้นความฝันทุกอย่างจะเป็นความจริง เชื่อกันว่าจะได้กินข้าง
 ก็จะได้กินข้างจริง ๆ ฝันว่าได้กินเปิดก็จะได้กินจริง ๆ วันหนึ่งเสือที่ฝันว่า
 จะได้กินข้าง เสือจึงมาบอกข้างให้เตรียมตัว คนจะมากินข้างตามความฝัน
 ข้างได้ยินดังนั้นก็ขอร้องเสือว่า คนขอชีวิตต่ออีก 7 วันให้ตนคลอดลูกก่อนแล้ว
 จะไปให้เสือกิน เสือจึงขออนุญาตและให้ข้างรักษาสัญญาไว้ให้ดี นับตั้งแต่นั้น
 รู้ข่าวและกำหนดชะตาชีวิตของคน ก็มีความเศร้าโศกเสียใจไม่เป็นอันทำมาหา
 กิน จนนกเค้าที่เป็นเพื่อนกับแม่ข้างสังเกตเห็น จึงตามถึงสาเหตุของความ
 เศร้าหมอง แม่ข้างจึงเล่าความจริงให้ฟังทุกอย่าง นกเค้าแมวจึงปลอบใจ
 แม่ข้างไม่ให้กังวลใจ เมื่อถึงเวลาคนจะไปช่วยแก้ปัญหาเองพอครบกำหนด 7
 วัน แม่ข้างกับนกเค้าก็ไปพบเสือ เมื่อไปถึงนกเค้าก็ทำเป็นหลับอยู่บนหลังข้าง
 กล่าวฝ่ายเสือกก็ถามว่า วันนี้เจ้ามาให้เรากินใช่ไหม ข้างบอกว่าเรามาตาม
 สัญญาแล้ว เสือจึงตั้งท่าจะกินข้าง นกเค้าแมวก็นั่งบอกว่าเมื่อตะกี้เราฝันไป

ว่าเราได้เมียของเสือมาเป็นเมียของเรา ฉะนั้นเราจะไปเอาเมียของเสือ
 เคี้ยวนี้ เจ้าเสือตกใจและด้วยความรักและหวงเมียจึงบอกให้ยกเลิกตามความ
 ผันนั้นให้ยกเลิกและไม่ให้ผันนั้นเป็นความจริง เจ้าจะไปเอาเมียเราไม่ได้ส่วน
 เราก็จะไม่กินข้างแล้ว นับตั้งแต่นั้นมาความผันของคนหรือสัตว์ก็ไม่เป็นความ
 จริงเสมอไป จึงมีถูกบ้างผิดบ้าง

ผันไม่แมน

ปรีชา อุยตระกูล

กาลครั้งหนึ่งมีพระอินทร์เป็นผู้สร้างโลกและมีวาจาประกาศิต ว่า
 ใครผันอย่างไรก็จะได้อย่างนั้น วันหนึ่งพญาเสือโคร่งผันว่าได้กินนางข้างเผือก
 แล้วจึงจะมากินนางข้างเผือก แต่นางข้างเผือกว่ามันไม่ยุติธรรม จึงขอเวลา
 ไปหาทนายมาต่อสู้นางข้างเผือกจึงไปหาพญาสิงห์เผือก ทั้งหมดจึงพากันไปหา
 พระอิศวร ๆ จึงตามความเป็นมา พญาเสือจึงเล่าความผันให้พระอิศวรฟังว่า
 คนได้กินนางข้างเผือกและพญาสิงห์เผือกได้พูดขึ้นมาว่า ในระหว่างเดินทางมานี้คน
 ขึ้นขี่บนหลังข้างด้วยความสบายตนจึงนอนหลับไป แล้วผันว่าคนได้นอนกับนาง
 อูมา ซึ่งเป็นนมเหล็กของพระอิศวร ขอให้พระอิศวรโปรดให้ความผันเป็นความ
 จริง พระอิศวรได้ยืนดั่งนั้นก็พูดว่าไม่ได้แล้ว ต่อไปนี้ใครผันอย่างไรอย่าให้แมน
 ผันเห็นเลขหอยก็ให้ถูกกินเรียบ สัตว์เคราะห์จានก็อย่าพูดได้สัตว์เคราะห์จานก็เลย
 พูดไม่ได้นับตั้งแต่นั้นมา

ผิกผัน

บุพดี จรรย์ยานนท์

ที่เมืองพาราณสีมีครอบครัวหนึ่งอาชีพขอทาน มีฐานะยากจนแต่
 ครอบครัวนี้ก็สั่งสอนให้ลูกเป็นชื่อสัตย์ไม่ลักขโมย วันหนึ่งธิดาสาวขอทานได้ไป
 ขอทานในเมือง ทำให้ชาวบ้านขับไล่ด้วยความรังเกียจ เมื่อไม่ได้อาหาร

ทุกคนในครอบครัวจึงต้องอด ต่อมาพระราชินีได้เห็นเด็กขอลานจึงอยากลองใจ โดยวางข้าวปลาอาหารจำนวนมากไว้ที่หน้าวัง ลูกขอลานได้มาร้องขออาหารแต่ไม่มีผู้ใดออกมาอนุญาต เด็กหญิงจึงไม่กล้าหยิบเอาอาหารเอง วันต่อมาก็เป็นเช่นนี้อีก จนวันที่สามเด็กหญิงได้มาร้องขออาหารอีก พระราชินีได้ออกมาดู จึงรู้ว่าเด็กคนนี้มีนิสัยซื่อสัตย์ จึงให้อาหารพร้อมกับเมล็ดพืชพันธุ์ต่าง ๆ ลูกขอลานจึงนำกลับไปบ้านและปลูกพืชผักต่าง ๆ จนงดงาม สามารถนำไปขายและแลกเปลี่ยนอาหาร ที่เหลือก็นำเงินไปซื้ออุปกรณ์ในการปลูกผักสวนครัว เมื่อได้ผักที่งามก็นำไปถวายพระราชินี ซึ่งพระราชินีเห็นว่าเด็กหญิงคนนี้เป็นคนที่ซื่อสัตย์และมีความขยันหมั่นเพียรจึงให้เรียนหนังสือที่ในวัง หลานไปเมื่อลูกเด็กหญิงใดเป็นสาวก็ได้แต่งงานกับอำมาตย์ จึงรับพ่อแม่เข้ามาอยู่ในวังด้วยอย่างมีความสุข

พญากาเผือก

บุญนาค ปิระสิงห์

ในอดีตกาลนานมาแล้ว มีกาเผือกคู่หนึ่งทำรังอยู่บนต้นมะเดื่อริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง นางพญากาเผือกรักษาศีลรักษาสัตย์อย่างมั่นคง คืนวันหนึ่งนางหลับและฝันไปว่า มีดวงแก้วห้าดวงลอยมาในอากาศมีรัศมีสว่างไสว เมื่อมาถึงที่ตรงหน้าของนาง ๆ ก็รีบเอาแก้วทั้งห้าดวงนั้นไว้ในรังของนาง แต่แล้วแก้วทั้งห้าดวงนั้นพลัดตกจากรังหายไปในปี นางเสียใจร้องไห้จนสลบไป เมื่อนางสะดุ้งตื่นขึ้นจึงรู้ว่าฝันไป แต่นางก็ยังตัวสั่นเพราะความตกใจ รุ่งเช้านางได้เล่าให้พญากาเผือกสามีฟัง สามีได้ทำนายว่านางจะได้บุตรที่มีบุญวาสนา เมื่อนางได้ฟังดังนั้นก็มีความดีใจเป็นอันมาก ขอมแซมรังให้มั่นคงเพื่อรับรองบุตรทั้งห้าซึ่งจะเกิดกับนาง เวลาถัดมานางกาเผือกก็กกไข่ห้าฟอง นางดีใจจึงได้ดวงแก้วไขทั้งห้าฟองนั้นคือ พระโพธิสัตว์ทั้ง 5 องค์ จุลินมาเกิดจากสวรรค์ พญากาเผือกทั้งสองเอาใจใส่รักษาไข่ทั้งห้าด้วยดีผลัดกันไปหากิน ตัวหนึ่งอยู่เฝ้าไข่ตัวหนึ่งไปหากิน เพราะกลัวสัตว์อื่นจะมาทำอันตรายแก่ไข่ได้

วันหนึ่งกาเผือกทั้งสองหลงลืมไซ้ทั้งห้าพากันไปหากินทั้งผิวและเม็ย พอดีเกิดลมพายุพัดไซ้ทั้งห้าตกลงในน้ำแล้วไหลลอยไปตามยถากรรม เมื่อพญากาเผือกทั้งสองบินกลับรัง ไม่เห็นไซ้ก็พากันเสียใจร้องไห้ไม่เห็นสมฤดี กาคัวเมียเศร้าโศกมาก ในที่สุดก็ตายไปเกิดในชั้นพรหมมีวิมานอยู่ด้วยความสุขเรียกว่า ผกาพรหม ส่วนไซ้ทั้งห้าของนางก็ลอยไปตามกระแสน้ำ มีสัตว์ทั้งห้าเก็บเอาไปเลี้ยงไว้ เมื่อไซ้แตกออกก็เป็นกุมารทั้งห้า ดังต่อไปนี้ไซ้ฟองที่หนึ่งลอยไปติดชายหาด มีแม่ไก่ตัวหนึ่งเก็บเอาไปเลี้ยงไว้ ในไม่ช้าไซ้ที่หนึ่งแตกออกเป็นกุมารตั้งนามว่ากุสันธะ ไซ้ฟองที่สองลอยไปนางนาคเก็บเอาไปรักษาไว้ไซ้ที่หนึ่งแตกออกเป็นกุมารตั้งนามว่าโกนาคณะ ไซ้ฟองที่สามลอยไปนางเต่าตัวหนึ่งเก็บเอาไปรักษาไว้ไซ้ที่หนึ่งแตกออกเป็นกุมารตั้งนามว่ากัสสปะ ไซ้ฟองที่สี่ลอยไปนางโคเก็บเอาไปรักษาไว้ไซ้ที่หนึ่งแตกออกเป็นกุมารตั้งนามว่าโคดม ไซ้ฟองที่ห้าลอยไปนางราชสีห์เก็บเอาไปรักษาไว้ ไซ้ที่หนึ่งแตกออกเป็นกุมารตั้งนามว่าศรีอาริยะ พระโพธิสัตว์ทั้งห้า เมื่ออายุได้สิบปีก็ลามารดาออกไปบวชเป็นดาบสอยู่ในป่า เมื่อพบกันก็เล่าชีวประวัติของแต่ละฝ่ายให้ฟัง ต่างแปลกใจที่มารดาของตนเป็นไก่ เป็นนาค เป็นเต่า เป็นโค และเป็นราชสีห์ และก็ไม่ไซ้มารดาแท้ ๆ กลายเป็นมารดาเก็บไซ้มารักษาไว้และไซ้ที่หนึ่งแตกออกเป็นกุมารยิ่งคิดก็ยิ่งงุนงง และปรารถนาจะพบผู้เป็นมารดาแท้ ๆ ซึ่งให้กำเนิดตนมา ว่าอยู่ที่ไหนเป็นสัตว์อะไร ด้วยการบำเพ็ญตบะของโยคีทั้งห้า ได้กระทำกันอย่างเคร่งครัด จึงร้อนถึงผกาพรหมอยู่ในปฐมญาณพรหมโลกถึงทิพย์เนตรลงมา ก็ทราบว่ามีบุตรทั้งห้าของตนออกบวชเป็นดาบสและปรารถนาจะพบตน จึงจำแลงกายเป็นกาเผือกลงมาเกาะอยู่ที่กิ่งไม้หน้าอาศรม แล้วร้องทักดาบสทั้งห้าเพื่อให้ทราบว่าตนมาหาและเล่าความจริงให้ฟังหมดสิ้น พระมุนีหนุ่มน้อยทั้งห้าต่างก็ออกจากคันธกุฎีกัมลงกราบมารดาภาเผือก ด้วยความปลาบปลื้มอย่างสิ้นเหลือ เมื่อนางผกาพรหมจะกลับขึ้นสู่พรหมโลก จึงฉีกผ้าดิบทำเป็นดินกาให้ดาบสบุตรชายทั้งห้าไว้สักการบูชาและสั่งว่าถ้าคิดถึงมารดาแล้วเมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสองก็จงเอาผ้าดิบฉีกเป็นดินกาลอยกระเทว ส่งส่วนกุศลให้มารดามีดอกไม้ธูปเทียนบูชา

ในกระตังนั้นด้วย จะได้ฤกษ์อย่างฉับพลันทีเดียว เหตุนี้จึงเกิดมีประเพณีลอย
กระตังในวันเพ็ญเดือนสิบสองทุกปี

พญาคันคาก

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

พญาเอกราชเจ้าเมืองอินทะปัตถนครมีโอรสคนหนึ่งมีผิวพรรณเหมือน
คางคกแต่สีเหลืองเหมือนกับทองคำ เมื่อท้าวคันคากเจริญวัยก็อยากได้หญิงสาว
ที่มีรูปโฉมงามมาเป็นภรรยาแต่หาไม่ได้ พระบิดาก็พยายามหาให้ ในที่สุดท้าว
คันคากจึงอธิษฐานว่าหากคนมีบุญบารมีแล้วขอให้ได้หญิงงามมาเป็นภรรยา ร้อน
ถึงพระอินทร์ ๆ จึงได้ช่วยเนรมิตปราสาทให้ พร้อมทั้งนางนางแก้วเทวีมาเป็น
ภรรยา แต่นางเห็นว่าท้าวคันคากสุภาพอัปลักษณ์มาก จึงได้เนรมิตร่างกาย
ให้เป็นหนุ่มรูปงาม ทั้งสองนอนอยู่ในปราสาทนั้นพระเจ้าอินทะปัตถนครทราบ
เรื่องก็พอพระทัย จึงยกราชสมบัติให้ครอบครอง เมื่อท้าวคันคากได้ครองเมือง
แล้ว พระยาแสนไม่พอใจเพราะเห็นว่าท้าวคันคากจะมีอิทธิฤทธิ์มากกว่าเกรง
ว่าจะเป็นภัยต่อตน จึงหาทางกลั่นแกล้งไม่ให้ฝนตกบนพื้นโลก จึงเกิดความ
เดือดร้อนไปทั่วพื้นโลก ท้าวคันคากจึงต่อสู้กับพระยาแสน ในที่สุดพระยาแสน
แพ้อิทธิฤทธิ์ของท้าวคันคาก จึงยอมให้ฝนตกบนพื้นโลก ในการต่อสู้ครั้งนี้เป็น
มหายุทธ์ทีเดียว กล่าวคือท้าวคันคากได้พาบวิฆวาร์อันมีกบเขียด งู ผีง ต่อ
แดนและหมู่สัตว์อื่น ๆ ไปต่อสู้กับพระยาแสนจนได้ชัยชนะ และท้าวคันคากได้
บังคับให้พระยาแสนส่งฝนให้ตกต้องตามฤดูกาลตลอดมา

พญาบึงกับพญาภา

เพ็ญศรี ศิริมูล

ในกาลครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นพญาบึงมีศีลมีสัตย์ดี พระ
เทวทัตเสวยชาติเป็นกา ความธรรมดาแล้วกาจะมาพาลกับพญาบึง ๆ จึงบอก

ว่าเราทั้งสองต่างเป็นสัตว์เดรัจฉาน สมควรที่จะใช้ปัญญาต่อสู้กันจะดีกว่า พระยาภาวว่าจะต่อสู้กันอย่างไร พญาบังจึงว่าลองปัญญาโดยแก้คำปริศนาใคร ค่อยปัญญาจะถูกกิน พญาบังจึงถามพญาภาว่าอะไรเร็วกว่าเขา พญาบังจึงตอบ ว่าม้ามโนทัยก็ไม่ใช่ พญาบังบอก่ว่าจิตคือเราคิดสิ่งใดมันก็ถึงสิ่งนั้น ทีนี้เป็นคำ ปริศนาข้อที่ 2 ว่าอะไรที่หอมกว่าเขา พญาภาตอบว่าน้ำอบ ก็ไม่ใช่สิ่งที่เป็น คำตอบคือ กลิ่นศีลหากกลิ่นศีลแปดกลิ่นศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ด กลิ่นของความดี เหล่านั้นจะหอมไกล กาจจึงแพ้ไปแล้ว 2 ข้อ ข้อที่ 3 พญาบังถามว่า อะไร ใหญ่กว่าเขา ภาตอบพระยาสุวันทราหูเพราะร่างกายยาวใหญ่ สี่พันแปดร้อย โยช คิ้วแต่ละข้างเท่ากับโยช พญาบังตอบว่าไม่ใช่ คำตอบคือ พระยาธรรม ของพระพุทธเจ้าหมายถึง ลกฺขณธรรม 9 ประการคือมรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 เป็น 9 พญาภาจึงแพ้เป็นครั้งที่ 3 พญาบังจึงทายต่อไปว่า อะไรแรงกว่า เขา พระยาภาตอบว่าช้าง ช้างเป็นสัตว์ที่ใช้ลากขุมจิมิแรงมากที่สุด พญาบัง บอกว่าไม่ใช่ สิ่งที่ถูกคือ แรงกรรมแรงบาป แรงบุญแรงบาปนี้แรงยิ่งนัก ดัง ในภายิตว่า "นัตถิ กัมมะ สะมัง พะลัง" (อะไรจะแรงเท่าแรงกรรมเป็นไม่ มีแล้ว" กาจจึงคิดได้ว่าตนเป็นคนพาลจึงยุติและไม่กินพญาบัง เพราะเห็นว่าเป็น ผู้มีปัญญาดีมีศีลธรรมจึงได้บิณฑิไป

พญาแพะ

สนอง ไทคัยและคณะ

สมัยก่อนบ้านเมืองยังไม่เจริญ มีฝัวเมียคู่หนึ่งเลี้ยงแพะขาย เขามี แพะจำนวนมากแต่ว่าหาที่เลี้ยงลำบาก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของชาวบ้านที่ ใช้ปลูกต้นมันต้นปอ สองฝัวเมียจึงปรึกษากันว่าเราเลี้ยงแพะไม่ไหวแล้ว จะ ต้องด้อนแพะไปขายที่นครหลวง สองฝัวเมียจึงตกลงใจไล่ด้อนแพะเดินไปถึง ปากช่อง ก็มีแม่แพะที่กำลังท้องแก่ได้พูดกับพ่อแพะว่า เราจะต้องหาทางหนี จากตรงนี้ให้ได้เพราะถ้าเราไปถึงนครหลวงแล้ว เราก็คงจะถูกคนฆ่ากินเป็น อาหาร แพะทั้งสองจึงตกลงกันว่าจะแยกกันไปคนละทางคือ พ่อแพะไปทางขวา

แม่แพะไปทางซ้าย สองตัวเมียเจ้าของแพะเห็นแพะทั้งสองแยกแตกไป ก็ไม่สามารถมาได้ดื้อนัก เพราะเกรงว่าแพะตัวอื่น ๆ จะแตกตื่นวิ่งหนีคนละทิศคนละทาง เมื่อขบวนแพะทั้งหมดไปแล้ว พ่อแพะและแม่แพะจึงย้อนกลับมาพบกัน แล้วหาที่อยู่ใหม่ได้ที่อาศัยเป็นโพรงยาง ฝ่ายพ่อแพะเป็นผู้ที่ไปหาอาหารให้แม่แพะกิน ทั้งคู่อยู่กันมาหลายปีจนมีลูก 3 ตัว วันหนึ่งมีเสือผานมาทางนั้นพอดี แม่แพะมองเห็นเสือก่อนจึงบอกพ่อแพะ ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่ฉลาด จึงแก้ปัญหาโดยการพูดเสียงดังว่า "ลูก ๆ อย่าหยอกล้อกันเสียงดัง เดี่ยวพ่อจะจับเสือใหญ่ให้กิน พ่อเสือได้ป็นตั้งนั้น ก็ตกใจกลัววิ่งหนีอย่างไม่คิดชีวิต จนหมดแรงอยู่ที่ใต้ต้นไม้ค่าใหญ่ ที่นั่นครอบครัววิ่งอาศัยอยู่พอดี พ่อจึงลงมาถามเสือซึ่งเป็นเพื่อนเก่าว่า ท่านวิ่งหนีอะไรมา เสือจึงบอกว่าเจ้าแพะมันจะจับฉันให้ลูกมันกิน จึงพูดว่าแพะมันตีป่าให้เสือกลัว ซึ่งธรรมชาติของสัตว์โลก สัตว์เล็กต้องเป็นอาหารของสัตว์ใหญ่ เจ้าจึงบอกว่าจะพาเสือไปกินแพะเอง แต่เสือไม่ไว้ใจ จึงกลัวว่าลิงจะวิ่งหนีคนไปก่อนเมื่อเกิดเหตุร้าย จึงให้เสือผูกหางติดกับตัว เมื่อไปที่ต้นโพรงยางแล้ว แม่แพะมองเห็นเสือกับลิงจึงบอกพ่อแพะว่า เสือมาอีก พ่อแพะจึงแก้ปัญหาโดยพูดเสียงอันดังว่า "เสือกับลิงมาแล้ว ฮือไฮ้ลิงกูให้ไปหา เสือมาให้ลูกกูกินไปตั้งสองสามเดือน ได้เสือกมาเพียงตัวเดียว" พ่อเสือได้ป็นก็วิ่งหนีไม่คิดเสียชีวิต ลิงที่ผูกกับหางถูกเสือลากไปมา จนเหนื่อยตาย ตัวแข็งจนพันเหยื่อ เสือหันมาเห็นเข้าจึงพูดว่า "กูเหนื่อยจะตายมึงยังมาอ้อมใส่กูอีก"

พระยาสุวรรณภังค์

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีตากับยายสองคนเฝ้าสวนดอกไม้ของพระราชา ครั้งหนึ่งมีเต่านาตัวหนึ่งมาขออาศัยอยู่ด้วย เต่านั้นเป็นเต่าวิเศษพูดได้ เมื่อไต่อยู่แล้วก็ช่วยตายายทำงานทุกอย่าง ขณะที่ตายายไม่อยู่ที่ทำอาหารไว้ให้ แรก ๆ ตายายไม่ยอมกินเพราะกลัวว่ามียาพิษ ต่อมาจึงลองกินดูเห็นว่าไม่เป็นอันตรายและมีรสชาติดีด้วย จึงแอบดูคนที่ทำอาหารพบว่าเต่าตัวนั้นเอง จึงเลี้ยงดูเต่าเป็น

อย่างดี อยู่มาวันหนึ่งธิดาของพระราชามาชมสวนดอกไม้ คายายบอกให้เต่า
 อย่านออกไปจากบ้าน แต่เต่าไม่ฟังแอบออกไปดูเมื่อเห็นพระธิดาแล้วคิดรัก วัน
 ต่อมาจึงได้อ้อนวอนคายายให้ไปลู่ขอพระธิดาของพระราชาก็ ครึ่งแรกคายาย
 ไม่กล้าไปแต่ถูกอ้อนวอนบ่อย ๆ ประกอบกับเต่ารับจะช่วยเหลือเมื่อมีภัยและ
 คายายก็เห็นเต่านี้เป็นเต่าวิเศษจึงลองไป พระราชาเมื่อได้ทราบเรื่องไม่รู้
 จะทำอย่างไร เพราะไม่เคยพบเรื่องแบบนี้มาก่อนจึงทำทนายว่า "ถ้าสามารถ
 ทำสะพานเงินสะพานทองตั้งแต่สวนมาถึงพระราชวังได้และในวันแต่งงานนั้นจะ
 ต้องมีแก้วแหวนเงินทองมาลู่ขอจึงจะยกให้" คายายจึงกลับไปบอกเต่า ๆ ได้
 เหมะมิตของทุกอย่างที่พระราชาต้องการ และในวันแต่งงานมีเหล่าเทพยดามา
 เป็นบริวารแห่ขบวนขันหมาก พระราชาก็ต้อนรับเป็นอย่างดี ครึ่งถึงเวลาส่ง
 ตัวเจ้าสาว เจ้าหญิงได้ขออนางสนมไปอยู่เป็นเพื่อนด้วย แต่เต่าได้บอกให้ออก
 ไป เมื่ออยู่สองต่อสองเต่าได้แปลงกายเป็นชายหนุ่มรูปร่าง พระราชาทราบ
 เรื่องทั้งหมดแล้วก็ทรงยินดีด้วย ภายหลังก็ได้ครองราชสมบัติสืบต่อพระราชานั้น

พระกับสามเณร

จรูญ งามนยะ

มีพระรูปหนึ่งชื่อหลวงคายอด จำวัดอยู่กับสามเณรชื่อสามเณรเดชะ
 วัดนั้นอยู่เมืองปัจฉิมประเทศ ต่อมาไม่นานเมืองนี้เกิดข้าวยากหมากแพงฝนฟ้า
 ไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้ชาวบ้านปรึกษากันว่า จะมาหาหลวงคายอดให้ทำนาย
 เรื่องฝนฟ้า หลวงคายอดนั้นมีความวิตกกังวลเพราะตนเองไม่มีความรู้ในเรื่อง
 การทำนาย เมื่อเห็นชาวบ้านมาแต่ไกล จึงรับวิ่งหนีออกจากวัดแล้วลัดทุ่งนาหนี
 ไปที่อื่น ด้วยความรีบเร่งมากเกินไปทำให้หลวงตาล้มลงและหุบไปปิดตรงรูปกับ
 รุกบที่อยู่ใกล้ ๆ กัน หลวงตาได้ยินเสียงกบกับปูคุยกันว่า วันนี้อากาศร้อนมาก
 ฝนจะตกอย่างหนักในช่วงบ่าย หลวงตาดีใจจึงรีบลุกขึ้นแล้ววิ่งกลับวัด แล้ว
 ไปบอกกับเหล่าชาวบ้านว่า ตนจับยามสามตาดูแล้วพบว่า ฝนจะตกในช่วงบ่ายนี้
 พอดกค่อนบ่ายฝนจึงตกอย่างหนักตามคำบอกของหลวงตาจริง ๆ ทำให้ชาวบ้าน

รำลึกถึงความแม่นยำในคำทำนาย จนชาวนี้นั้นแพร่หลายไปถึงหูของ เศรษฐีคนหนึ่ง ซึ่งกำลังกังวลใจเรื่องลูกสาวที่ป่วยเป็นโรคผี ทำอย่างไรก็ไม่หายและรักษาด้วย หมอเกือบทุกคนแล้ว จึงมาหาหลวงตา ยอด ๆ เกิดความอึดอัด จึงเลื่อนเวลา รักษา ต่อมาหลวงตาได้เดินเที่ยวเล่นบริเวณใกล้ ๆ วัด เห็นชาวบ้านกำลัง กิ่งล้อเกวียนและท้องคาตาไปด้วย หลวงตาจึงจำเอาคานานั้น พอถึงวันนัด ที่จะรักษาลูกสาว เศรษฐี หลวงตาจึงท้องคาตาที่จำมาจากชาวบ้านว่า "กึ่ง ล้อเกวียนเวียนหัวคานา เลือปลาเอาไปเอาแม่มันไปลูกลมันร้องเจี๊ยะ ๆ" พอ ลูกสาว เศรษฐี ได้ยินดังนั้น จึงเข้าและหัวเราะออกมาอย่างดัง ทำให้หัวผีหลุด ออกมา นางจึงหายดี เศรษฐีดีใจจึงยกช้างให้หลวงตา ยอด 1 เชือกหลวงตา จึงขี่ช้างกลับวัด โดยมีสามเณรเดินตาม ขณะนั้นก็มีคนลาวเดินหาบตะกร้าเกลือ ผ่านมา เสียงหาบดังเอี๊ยด ๆ หลวงตาได้ยินเสียงหาบ จึงเกิดความพอใจ และขอแลกช้างกับตะกร้าเกลือโดยให้สามเณรหาบกลับวัด พอสามเณรหาบมา ได้สักกระยะหนึ่งจึงเหนื่อยเพราะหนัก เมื่อถึงสระน้ำสามเณรจึงบอกกับหลวงตา ว่า ให้เอาตะกร้าเกลือซ่อนไว้ก่อน วันพรุ่งนี้จึงจะมาเอา แต่ทั้งสองก็หาที่ เหมาะ ๆ ไม่เจอ จนกระทั่งสามเณรบอกว่าเอาตะกร้าเกลือไปซ่อนไว้ในน้ำ ทั้งสองจึงกลับวัด รุ่งเช้าจึงมาเอาตะกร้าเกลือ แต่ปรากฏว่าเกลือนั้นละลาย ไปกับน้ำหมดแล้ว พระกับเณรจึงช่วยกันวิดน้ำจนน้ำแห้งเหือดหมด เห็นเพียง ปลาตุกหนึ่งตัวเท่านั้น ทั้งสองจึงกลับวัดแล้วเณรก็นำปลาตุกไปทำอาหาร เมื่อ ทำเสร็จเณรจึงฉนเนื้อปลาจนหมดเหลือแต่ก้าง จึงเอาก้างใส่ชามไว้แล้วจับ เอาแมลงวันใส่ลงไป ในชามหาฝาปิด จึงไปบอกหลวงตามาฉนข้าว พอหลวงตา เปิดฝาดูออกเห็นแต่ก้างปลาและแมลงวันซึ่งบินหนีไปแล้ว หลวงตาไม่ไหวให้ แมลงวันมาก คิดว่ามันมากินเนื้อปลาจนหมด จึงสั่งกับสามเณรว่าถ้าเจอแมลงวัน อยู่ที่ใดให้ตีมันให้ตาย พอตีแมลงวันนั้นบินมาเกาะตรงหน้าปากของหลวงตา สามเณรจึง เอาซากตีแมลงวันจนหัวของหลวงตาแตก ในที่สุดหลวงตาจึงตาย

พระกินจุ

สุข สุทธิ เลี้ยง

มีพระรูปหนึ่งบวชเรียนได้หลายพรรษา วันหนึ่งได้ออกเดินธุดงค์ไปเรื่อยเกิดกระหายน้ำจึงแวะไปที่บ้านหลังหนึ่ง ซึ่งอยู่ริมถนนแล้วบอกกับโยมว่าขอน้ำฉันหน่อย เจ้าของบ้านหลังนั้นเกิดความศรัทธา จึงได้นิมนต์พระรูปนั้นขึ้นบนบ้านและให้พักอ้างแรมด้วยคืนหนึ่ง บ้านนั้นมีลูกสาวคนหนึ่ง คิณั้นขณะที่ทุกคนนอนหลับ พระเกิดหิวข้าวขึ้นมาในเวลากลางคืนและมองเห็นชนุนที่เจ้าของบ้านแขวนไว้บนช่อจึงนอนดู แต่ในที่สุดก็ทนไม่ไหวลุกขึ้นไปที่ชนุนดึงเอาไม้ที่ปักชนุนออก แต่ไม่รู้ว่าเอากิ่งไหน จึงตัดสินใจฉันไม้ฉันนั้นและฉันชนุนทั้งเนื้อและเปลือกด้วยจนห้องกางโต หลังจากนั้นจึงเกิดปวดท้อง (ถ่ายหนัก) พระรูปนั้นจึงเอาสบงปิดซี่ไว้ จนรุ่งสางเจ้าของบ้านผู้เป็นแม่ได้ปลุกลูกสาวให้ตื่นมาทำอาหารเพื่อถวายพระ บังเอิญว่าขณะนั้นผ้าสบงได้ปลิวมาที่นางผู้เป็นลูกสาวทั้งสองแม่ลูกจึงจับดูเห็นว่า เป็นผ้าสบงของพระจึงรู้ว่าพระนั้นชี้แตก ฝ่ายพระตื่นขึ้นมาหาผ้าสบงไม่เจอและรู้ว่าผ้าฉันปลิวไปที่ห้องของสองแม่ลูก ด้วยความอับอายจึงรีบแต่งตัวและออกจากบ้านของสาวแม่ลูกไปโดยไม่รำลา

พระกิดพระพาน

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีมหานครแห่งหนึ่งมีกษัตริย์ปกครอง ในมหานครแห่งนี้มีครอบครัว ๑ หนึ่งมีลูกชายสองคน เมื่อโตขึ้นแต่งงานแล้วแยกออกไปอยู่ที่ต่างหากจากพ่อแม่ โดยคนที่แยกบ้านไปอยู่แห่งหนึ่งและได้เป็นใหญ่ในหมู่บ้านนั้น ส่วนคนน้องได้แยกไปอยู่อีกแห่งหนึ่งทางทิศเหนือจากนครเดิมและมีลูกชายคนหนึ่งชื่อ ท้าวสลุณต์ เป็นคนดีการมีแต่หัวไม่มีขาไม่มีมือ ต่อมาพระอินทร์ลงมาถามปัญหาเกี่ยวกับพ่อของท้าวสลุณต์ ๑ แก้วไม่ได้ ท้าวสลุณต์แก้ปัญหาแทน พระอินทร์จึงเอาท้าวสลุณต์ขึ้นไปหล่อใหม่ให้มีรูปร่างงามที่สวรรค์แล้วเอามาปล่อยไว้ที่ริมแม่น้ำโขง ต่อมากษัตริย์นครศรีสัตตนาคนหุตไปพบ จึงเอามาเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรมได้ชื่อว่า

"พระพาน" แล้วได้เป็นกษัตริย์แห่งนครศรีสัตตนาคนหุตบุริงพาน ยังมีหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งที่อยู่ทางเหนือของพระโค หญิงคนหนึ่งคลอดลูกออกมา มีมือ 4 มือ พ่อแม่และชาวบ้านเห็นว่าเป็นกาลกิณี จึงได้เอาไปปล่อยโดยใส่แพลอยไปตามแม่น้ำโขง ขณะนั้นกษัตริย์แห่งเมืองพระโคไปจับปลา พบเข้าจึงนำมาเลี้ยงไว้ ตั้งชื่อว่า "พระกิตตระกรนารายณ์มือ 4" แล้วต่อมาพระตระกรมือ 4 ได้เป็นกษัตริย์ครองเมืองต่อจากกษัตริย์องค์ก่อน อยู่มาวันหนึ่งได้ออกไปล่าเนื้อในป่า พบท้าวผาฮาดที่อยู่กับฤๅษี จึงได้ขอมาเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม ส่วนพระพานแห่งนครศรีสัตตนาคนหุตบุริงพาน ได้ออกไปล่าเนื้อในป่า ได้พบนางอุคสาที่อยู่กับพระฤๅษี พระองค์ได้ขอมาเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรมทั้งที่พระองค์ก็มีโอรสอยู่แล้วองค์หนึ่ง นามว่า "พานนา" เมื่อนางอุคสาโตเป็นสาว มีพระยามหากษัตริย์มาสู่ขอมากมาย แต่นางไม่ตกลง เช่น ท้าวไกรราชแห่งเมืองภูเงิน ซึ่งอยู่บนที่สูงทางไปมาลำบาก ท้าวผาฮาดแห่งเมืองหนึ่ง พระโคของพระกิตตระกรมือ 4 วันหนึ่งพระองค์ได้ออกไปล่าเนื้อในป่า ขณะที่นอนหลับถูกเทวดาอุ้มไปไว้ในปราสาทของนางอุคสาและอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 7 วันได้ทำอันที่คู่สาวกับนางอุคสาแล้วเทวดาก็อุ้มพระองค์กลับมาไว้ที่เดิม พระองค์ได้เฝ้าแต่คิดถึงนางอยู่ตลอดเวลา ฝ่ายนางอุคสาก็ได้แต่คิดถึงเหมือนกันเพราะไม่รู้ว่ามีใครอยู่ที่นั่นด้วย 7 วันนั้นมีชื่ออะไรอยู่ที่ไหนถามคนสนิท นางวิสามัญญาวิเศษก็ไม่รู้เรื่อง จึงให้คนสนิทวาดรูปท้าวพระยามหากษัตริย์ต่าง ๆ ไว้ตามแผ่นดิน รูปที่วาดนั้นมีมากมาย ตั้งแต่ท้าวเกิดไกรศรแห่งเมืองมิตถา ท้าวไกรราชภูเงินแห่งเมืองภูเงิน แล้วถามนางอุคสาว่าใช่คนนี้หรือเปล่า นางก็บอกว่าไม่ใช่ ต่อมาวาดรูปของท้าวผาฮาด นางจึงว่าเป็นคนนี้เอง นางวิสามัญญาวิเศษจึงบอกว่า คนนี้ชื่อท้าวผาฮาด มีมเหสีแล้วอยู่ที่เมืองพระโคไม่สมควรที่จะไปยุ่งเกี่ยวกับ แต่นางอุคสาไม่ยอม พอถึงขณะนั้นได้ทราบข่าวว่าพ่อค้าชาวเมืองพระโคมาซื้อขายสิ่งของ นางอุคสาจึงฝากจดหมายไปถึงท้าวผาฮาด บอกให้พระองค์เตรียมขันหมากมาสู่ขอ เมื่อท้าวผาฮาดได้รับจดหมายแล้วก็รีบขี่ม้ามาหานางโดยเร็ว แล้วปล่อยม้าไว้ที่นอกเมืองเข้าไปหานางเวลากลางคืน อยู่กับนางอุคสาเป็นเวลานาน พวกอำมาตย์เห็นผิดปกติจึงแอบดูเห็นเรื่องราวทั้งหมด ได้ไปทูล

พระยาพนาทรราช พระยาพนาจึงสั่งให้จับขังไว้ พระฤทธิทรราชมาได้มาขอร้อง ให้พระยาพนาปล่อยท้าวผาฮาดโดยบอกว่า พระนครทั้งสองเป็นเชื้อสายเดียวกัน และพระกิตติระกรมือ 4 นั้นเป็นผู้มีฤทธิ์เดชพอ ๆ กับพระยาพนาอาจจะทำให้เกิดสงครามใหญ่ขึ้น แต่พระยาพนาไม่ยอมพระฤทธิจึงไปบอกพระกิตติระกรมือ 4 ว่าท้าวผาฮาดถูกจับไว้ที่เมืองศรีสัตตนาคนหุตบุริกงพาน และขอร้องอย่าทำอะไรรุนแรงต่อกัน เมื่อพระกิตติระกรมือ 4 ทราบข่าว จึงยกทัพต่าง ๆ มีทัพช้าง ทัพม้า ทัพรถและทัพเดินเท้า พร้อมทั้งอาวุธต่าง ๆ มีดาบ หอก ธนู ปืนไฟ ฯลฯ มุ่งหน้าไปยังเมืองศรีสัตตนาคนหุตบุริกงพาน พร้อมกับส่งสารไปยังเมืองต่าง ๆ ให้มาช่วยรบและพระองค์ก็เป่าสังข์ทิพย์ เรียกพญาครุฑมาเป็นพาหนะ ซึ่งไปยังเมืองศรีสัตตนาคนหุตบุริกงพาน เมื่อเดินทางมาถึงแล้วได้ขอเจรจากับพระยาพนาขอไต่ตัวท้าวผาฮาดด้วยเงินทองแก้วแหวนต่าง ๆ และขอเป็นเมืองขึ้นพร้อมทั้งเมืองบิรวารแต่พระยาพนาไม่ตกลง ดังนั้นจึงรบกันโดยพระยาพนาซึ่งยกทัพออกรบ ส่วนพระกิตติระกรมือ 4 ซึ่งครุฑออกรบ รบกันอยู่นานพระยาพนาแพ้ได้หลบหนีเข้าไปในเมือง ท้าวพานนาเห็นดังนั้นจึงขอร้องให้บิดายอมรับข้อเจรจาและของบรรณาการแล้วให้ปล่อยท้าวผาฮาดเสีย แต่พระยาพนาไม่ยอมและจับใส่ท้าวพานนาออกจากเมือง โดยหาว่าอ่อนแอไม่สมกับเป็นชายชาติวีร ท้าวพานนาจึงออกไปอยู่กับพระกิตติระกรมือ 4 ส่วนพระยาพนาก็ออกรบเพราะไม่รู้จุดอ่อนของกับและกัน พระกิตติระกรมือ 4 จึงได้ถามท้าวพานนา ถึงจุดอ่อนของพระยาพนา ท้าวพานนาบอกว่าอยู่ตรงกลางหัวพอดี ดังนั้นพระกิตติระกรมือ 4 พึงให้พระยาพนาตกลงมายังพื้นแล้วฟันซ้ำที่กลางหัว เมื่อออกรบจึงได้ปฏิบัติตามแผนและสามารถฆ่าพระยาพนาได้ แล้วแต่งตั้งให้ท้าวพานนาขึ้นเป็นกษัตริย์แทนบิดา ส่วนท้าวผาฮาดได้พานางอุตสากลับไปอยู่ที่เมืองพระโค อยู่ต่อมานางอุตสาคำนึงหาของชาวเมืองที่ว่า "นางก็ยังสาวและสวยอยู่พร้อมทั้งเป็นธิดากษัตริย์ ไม่น่ามาเป็นเมียหม้อยเขาเลย" นางจึงขอลาท้าวผาฮาดไปอยู่ที่เมืองศรีสัตตนาคนหุตบุริกงพานดังเดิม เมื่อกลับถึงเมืองแล้วนางก็ไม่สบาย เพราะมีใจคิดถึงแต่ท้าวผาฮาดอยู่ตลอดเวลา ชาวเมืองจึงส่งข่าวไปให้ท้าวผาฮาดทราบ และท้าวผาฮาดก็รีบมาแต่ไม่ทันกาล เพราะนางอุตสาตายเสียแล้ว

พร้อมทั้งท้าวพานนาและนางวิสามัญญาวิเศษแล้วไปเกิดบนสวรรค์ ขณะทีนาง
 อุตสาตายนั้นอายุ 23 ปีเท่านั้น ส่วนท้าวผาดพอรู้อานางอุตสาตาย จึงเสียใจ
 จนตรอมใจตายไปด้วย ในขณะนั้นเองเสนาอำมาตย์ได้จัดการงานศพเรียบร้อยแล้ว
 แล้ว ได้ไปบอกพระกิตติระกรมือ 4 ถึงเรื่องราวต่าง ๆ พระกิตติระกรมือ 4
 ก็ครองราชย์ต่อไป จนพระองค์ชราตายไป แล้วเมืองพระโคกก็ร้างตั้งแต่นั้นมา
 ส่วนกรุงศรีสัตตนาคนหุตบุริกงพานก็ได้ร้างลงเช่นเดียวกัน

พระงอ

เอื้องอรุณ สุภรัตนพงศ์

มีพระรูปหนึ่งบวชนานแล้วแต่เป็นคนทีหัวสมองไม่ตี ท่องจำสวดมนต์
 ต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยได้ มีเพชรจิวเป็นคนคอยช่วยเหลือ วันหนึ่งพระเพชรสองรูปพา
 กันเดินออกจากวัด ขณะนั้นเกือบได้เวลาฉันเพล ทั้งสองจึงหยุดอยู่ที่นาแห่งหนึ่ง
 เพชรจึงออกอุบายว่า คนจะไปขโมยไถของชาวนาไปซ่อนไว้ได้ค้นไม้แล้วให้พระ
 งออ้างตัวเป็นหมอดูทำนายบอกที่ซ่อนไถ เมื่อเจ้าของไถมาถามพระงอจึงแก้ง
 จับยามสามคาแล้วบอกที่ซ่อนไถ ชาวนาจึงนิยมศรัทธาในพระงอถึงกับบริจาค
 ที่นาให้สร้างวัดอยู่ตรงนั้น ต่อมาทีหมู่บ้านนั้นเกิดฝนแล้งชาวบ้านจึงพากันไป
 ปรีักษากับพระงอถึงฤกษ์ยามว่าเมื่อไหร่ฝนจะตก ฝ่ายพระงอไม่สบายใจเลย
 เพราะคนไม่มีความรู้ในเรื่องโหราศาสตร์ จึงคิดว่าจะไปกระโดดหน้าตายใน
 ปอน้ำ เมื่อกระโดดลงไปแล้วได้ยินเสียงคนสองแม่ลูกคุยกันว่า อีกเจ็ดวันจะมี
 ฝนตก พระงอจึงขึ้นจากปอน้ำไปนั่งคอยชาวบ้านที่วัด เมื่อบรรดาชาวบ้านมา
 ถามพระงอจึงตอบไปว่า คนได้ตรวจดูตามตำราแล้วรู้ว่าอีกเจ็ดวันถึงจะมีฝน
 หลังจากนั้นฝนตกลงมาตามที่พระงอทำนาย ทำให้ชื่อเสียงของพระงอโด่งดัง
 ชาวบ้านจึงพากันเรียกพระงอว่า "พระครูหลักคำ" ต่อมา มีขโมยมาขโมยเงิน
 ของชาวบ้านไปสามชั่ง เจ้าของเงินนั้นจึงมาให้พระครูหลักคำดูหมอให้ พระครู
 จึงมีความกุ่มใจไม่รู้ว่าใครเป็นขโมย จึงเดินไปบ่นไปว่า "บักงอตายแน่"
 (อ้ายงอตายแน่) พอดีคนที่ขโมยเงินไปชื่ออ้ายงอ ได้ยินพระครูพูดเช่นนั้นจึงมา

สารภาพและบอกที่ซ่อนเงิน พระครูหลักคำจึงไปบอกเจ้าของเงิน ชาวความ
 มั่นยำของการทำนายจึงไต่ถามไปถึงอีกเมืองหนึ่ง เจ้าเมืองนั้นอยากจะลองดี
 กับพระครูหลักคำจึงให้ทำนายว่าภายในกระบอกไม้ไผ่มีอะไร พระครูหลักคำนั้น
 มีความวิตกกังวลจึงหนีออกจากวัด เดินไปเรื่อยเจอกับชาวบ้านของเมืองที่มา
 ทำพนัน ชาวบ้านนั้นเล่าให้พระครูหลักคำฟัง พระครูจึงทราบว่าจะของในกระบอก
 คืออะไร พอวันที่เจ้าเมืองนั้นมาทำพนัน พระครูหลักคำจึงสามารถตอบได้ว่า
 ของในกระบอกเป็นอะไร จึงนับว่าเป็นโชคดีอีกครั้งหนึ่งของพระครูหลักคำ
 ชาวบ้านจึงพากันเรียกใหม่ว่าพระครูลูกแก้ว

พระเทวทัต

สมชัย มาลัย

ก่อนนี้เทวทัตเป็นคนมีจิตใจโหดร้ายทำร้ายพ่อแม่ เป็นผู้ทำลายพระ
 พุทธเจ้าและเป็นเพื่อนกับพระเจ้าอชาตศัตรู เทวทัตนั้นอยากเป็นพระพุทธรเจ้า
 อยากเด่นกว่าใคร ๆ ส่วนพระเจ้าอชาตศัตรูอยากครองสมบัติแทนพ่อ ใน
 ขณะนั้นพระพุทธรเจ้าได้ไปนั่งสมาธิใกล้ภูเขาแห่งหนึ่ง พระเทวทัตจึงไปตีบ่อน
 หินให้ตกใส่พระพุทธรเจ้า แต่ก้อนหินนั้นถูกพระพุทธรเจ้าเพียงหน่อยเดียวเท่านั้น
 ต่อมาพระเจ้าอชาตศัตรูอยากครองสมบัติแทนพ่อ จึงเอาพ่อไปขังไว้ผู้เป็นพ่อ
 จึงแผ่เมตตาเดินจงกรมอยู่ในห้องขัง ทำให้อิมบุญมีร่างกายสมบูรณ์สีหน้าอิมเม
 ผู้เป็นเมียของพระเจ้าอชาตศัตรูซึ่งกำลังมีครรภ์เกิดความสงสาร จึงแอบนำ
 อาหารไปส่งแต่ทหารจับได้จึงไม่ให้ส่งอาหาร วันหนึ่งพระเจ้าอชาตศัตรูได้
 เดินไปดูพ่อ เห็นพ่อเดินจงกรมจึงสั่งให้ทหารเอามือคไปพันขาพ่อ จนพ่อของ
 เขาเดินไม่ได้ แต่ว่าพ่อของพระเจ้าอชาตศัตรูหาได้เลิกปฏิบัติธรรมไม่ จึง
 นั่งสมาธิต่ออีก ต่อมาพระเจ้าอชาตศัตรูจึงสั่งให้ทหารเอามือคมาพันขาพ่อจน
 นั่งไม่ได้ พ่อก็จวนจะสิ้นพระชนม์มีเสนาอำมาตย์สองคนมาทูลพระเจ้าอชาตศัตรู
 ว่าเมียกำลังจะคลอดและพ่อกำลังจะตาย พระเจ้าอชาตศัตรูจึงไปดูเมียที่จะ
 คลอดก่อน เมื่อไปเห็นหน้าของลูกพระเจ้าอชาตศัตรูเกิดความรักและรู้สึกนึก

ถึงฟอตตนเอง จึงวิ่งไปหาพ่อแต่ไม่ทันการเสียแล้ว จึงไปสร้างชาติซึ่งมีความสูง
 ชั่วเจ็ดต้นตาลเพื่อทดแทนบุญคุณของพ่อ

พระปลาค้อ

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีปลาค้อ (ปลาช่อน) อยู่คู่หนึ่งผิวเมียและมีลูกน้อยอยู่ด้วย วันหนึ่ง
 ปลาค้อตัวผู้ออกไปหากินได้ไปกินเบ็ดคนเข้าและถูกเขาจับไว้จึงไม่ได้กลับมาหา
 เมียและลูก ส่วนตัวเมียนั้นคอยแล้วคอยอีกก็ไม่เห็นตัวมา จึงคิดว่าตัวคงไปมี
 เมียใหม่เป็นแน่ ส่วนตัวนั้นเมื่อคนจับไปแล้ว เขาเห็นว่าเป็นปลาค้อเผือกจึง
 ปล่อยไป ในวันรุ่งขึ้นปลาค้อจึงกลับมาหาเมียอีกและได้บอกสาเหตุที่ไม่ได้กลับ
 บ้าน แต่เมียไม่เชื่อได้ต่อว่าต่าง ๆ นานา แต่ทั้งสองก็ยังอยู่ด้วยกันต่อมาจน
 ตายจากกันนิทานเรื่องนี้เป็นชาดกเรื่องหนึ่งที่อธิบายถึงวิบากกรรมของพระโพธิ
 สัตว์ ก่อนที่จะมาเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรและเป็นพระพุทธเจ้าในพระ
 ชาติต่อมา

พระยากับเชียงเมียง

พระอริการสมบุรณ์ สดคุโต

ยังมีเมือง ๆ หนึ่งชื่อว่าอโยธยา มีพระยาครองเมืองชื่อว่า พระยา
 อินตา ในเมืองนี้มีชายคนหนึ่งชื่อว่าเชียงเมียงเป็นคนฉลาด สองคนนี้จึงตั้ง
 เล่นกันอยู่ตลอดเวลา พระยาเห็นเชียงเมียงจะหาเรื่องทันที วันหนึ่งทั้งสอง
 คนยืนอยู่ฝั่งสระน้ำ พระยาได้พูดกับเชียงเมียงว่า "เฮ้ยเชียงเมียงได้ยินแต่
 ชาวว่าแวกเก่งมาก เอาอย่างนี้ถ้าแวกเก่งจริง หลอกให้ถูกลงสระน้ำให้ได้"
 เชียงเมียงตอบว่า "ชะน่อยหลอกให้คนลงน้ำไม่ได้หรอก แต่หลอกให้คนขึ้นจาก
 น้ำได้" พระยาก็เลยพูดว่า "อย่างนั้นให้เชียงเมียงหลอกตนขึ้นจากน้ำ" ว่า
 แล้วก็กระโดดลงน้ำไปหันมาถามเชียงเมียงว่า "เฮ้ยเชียงเมียงเก่งจริงหลอก

ให้กูขึ้นน้ำให้ได้สิ" เชียงเมียงหัวเราะแล้วตอบว่า "ชะน้อยหลอกให้ลงน้ำแล้ว พระยาจะขึ้นหรือไม่ขึ้นก็ตามใจ" พระยารู้ว่าตนถูกหลอกแล้ว จึงได้ขึ้นจากสระน้ำอย่างอัศจรรย์

พระยาจิตตะราช

สุวพร ตอกจันทร์กลาง

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีเมืองหนึ่งชื่อว่า เมืองยากะนคร มีพระยาจิตตะราชเป็นเจ้าเมือง พระยาจิตตะราชมีเมีย 3 คนคือเมียหลวงเมียกลางและเมียน้อย เมียหลวงนั้นชื่อนางคันทา เมียกลางมีชื่อนางระคะ เมียน้อยชื่อนางอรดี สำหรับนางคันทากับนางระคะมีแต่ความโลภโกรธหลงและอิจฉาริษยาอยากได้น้อยอยากได้นี้ ซึ่งผิดกับนางอรดีซึ่งทำแต่ความดีคอยปรนนิบัติสามีอย่างไม่ขาดคบกบพร่อง ทำให้เมียหลวงและเมียกลางคอยคิดหาวิธีกลั่นแกล้งนางอรดีอยู่ทุกเมื่อ แต่นางอรดีก็อดทนและไม่เคยไปฟ้องพระยาจิตตะราช จนกระทั่งวันหนึ่งพระยาจิตตะราชได้ทราบความจริง จึงให้ทหารจับเมียทั้งสองเข้าคุกเพื่อให้หลบง่า ส่วนนางอรดีก็อยู่กับพระยาจิตตะราชอย่างมีความสุขตลอดไป

พระรถ-เมรี

จากรูวรรณ ชรามวัตร

เมืองหนึ่งกษัตริย์มีมเหสีอยู่สิบสองคน ต่อมาได้นางยักษ์ชื่อมณฑาเป็นมเหสีอีกคน มเหสีทั้งสิบสองคนอยู่ร่วมกัน คนสุดท้ายชื่อนางเกา นางสิบสองคนนั้นถูกนางยักษ์ควักเอาลูกตาทำให้ตาบอด เหลือเพียงนางเกาที่ตาบอดเพียงข้างเดียว ทั้งหมดกำลังตั้งครรภได้ถูกนางยักษ์กลั่นแกล้งแล้วไปขังไว้ในห้องอาหาร เมื่อถึงกำหนดคลอดมเหสีทั้งสิบสองคนจะเอาทารกของตัวเองมาเป็นอาหาร ส่วนนางเกานั้นจะแบ่งเนื้อทารกเก็บไว้ เมื่อนางเกาคลอดลูกออกมา

เป็นชายชื่อ พระรถนาง เภาก็นำเนื้อที่คนเก็บไว้ให้พี่ ๆ กิน แล้วตนก็เลี้ยงลูกจนเติบโต จนพระรถสามารถเลี้ยงแม่และบรรดาพี่ ๆ ได้ เมื่อนางมณฑาทราบเรื่อง จึงวางแผนให้ลูกสาวของตนฝากพระรถจึงคิดอุบายว่าตนไม่สบาย ให้พระรถไปเอายา ซึ่งมีมะม่วงหาวมะนาวโห่จากเมืองทานตะวันมาให้ โดยนางเขียนจดหมายไปถึงลูกคือนาง เมรีให้ฝากพระรถทันที แต่ปรากฏว่าพระอินทร์ช่วยเปลี่ยนข้อความในจดหมาย ในที่สุดพระรถกับเมรีก็ได้อยู่ด้วยกัน วันหนึ่งพระรถหลอกถามถึงเรื่องห่อดวงตาของนางสิบสอง นาง เมรีจึงบอกที่ซ่อนต่อมาพระรถจึงขโมยเอาห่อดวงตาแล้วหนีกลับบ้านเมืองของตน พร้อมด้วยของวิเศษ เมื่อนางเมรีรู้ก็ออกติดตาม แต่พระรถหนีรอดมาได้เพราะมีของวิเศษช่วยไว้ ในที่สุดนาง เมรีก็กลั้นใจตาย เมื่อนางมณฑาเห็นพระรถกลับมาโดยปลอดภัยจึงโกรธแล้วแสดงอิทธิฤทธิ์ออกมา แต่พระรถสามารถปราบได้ ในที่สุดนางมณฑาก็ขาดใจตาย พระรถจึงนำดวงตาไปให้แม่และบรรดาพี่ ๆ ทำให้ทั้งหมดหายจากคาบอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระลักพระลาม

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวชาวมะนาสวณแห่งเมืองดังกาได้เล่าเรียนวิชาอาคมกับพระอินทร์ จนสามารถแปลงกายเป็นพระอินทร์ได้ แล้วเป็นชู้กับนางสุชาตามเหสีพระอินทร์ นางทราบภายหลังว่าเป็นพระอินทร์ปลอม จึงทูลความจริงให้พระอินทร์ทราบ พระอินทร์จึงให้นางไปเกิดในมนุษย์โลกเพื่อใช้หนี้กรรม นางไปเกิดในครรภ์ของมเหสีท้าวชาวมะนาสวณ โจรทำนายว่านางจะสร้างความเดือดร้อนให้บ้านเมืองและเผ่าพันธุ์ของยักษ์ ท้าวชาวมะนาสวณจึงเอนางไปปล่อยที่ป่าหิมพานต์ ฤาษีเก็บมาเลี้ยงไว้จนโตเป็นสาวชื่อนางสีดา ความงามของนางเลื่องลือไปทั่ว ท้าวชาวมะนาสวณมาสู่ขอนางสีดาโดยไม่ทราบว่าเป็นธิดาของตนเอง ฤาษีให้ยกศรท้าวชาวมะนาสวณยกไม่ขึ้น กล่าวถึงพระลักพระลามครองเมืองศรีสัตนาคนหุต ทราบความงามของนางสีดา จึงเดินทางไปยกศรได้นางมา แต่พระลามพานางสีดากลับเมืองโดยไม่ได้ลาฤาษี ๑ โกรธเลยสาปให้ทั้งสองคนพลัดพรากจากกัน ทั้งสามเดินทางมาท้าวชาวมะนาสวณแปลงกายเป็นกวางทอง เพื่อที่จะลักพานางสีดาไปและลักพาไปได้ ครุฑซึ่งเป็นเพื่อนกับพระลามทราบเรื่อง เข้าขัดขวางแต่แพ้ท้าวชาวมะนาสวณ พระลักพระลามตามไปพบพญาครุฑ ๑ เล่าเรื่องให้ฟังพระลักพระลามเดินทางติดตาม ไปจนถึงต้นมณีโคข พระลามกินลูกต้นไม้มณีโคขทางด้านทิศใต้จึงกลายร่างเป็นลิง พระลักกินลูกกิ่งที่ชี้ขึ้นฟ้าจึงเป็นคนรูปสวยงามยิ่งนัก พระอยู่เฝ้าถึงพระลามอยู่ในป่านั้น กล่าวถึงฤาษีคนหนึ่งมีภรรยาชื่อนางอินทาพระอินทร์เป็นชู้กับนางมีลูกออกมาชื่อสังคิบ พะลิจันทร์ และนางแก้วแพงศรี ฤาษีมีความสงสัยจึงเอาลูกทั้งสามไปเลี้ยงที่แม่น้ำสังคิบและพะลิจันทร์ลอยตามน้ำไปอยู่ที่เมืองแห่งหนึ่ง ส่วนฤาษีพาลูกสาวกลับอาศรม นางอินทาทราบเรื่องโกรธฤาษีจึงจับนางแก้วแพงศรีเหวี่ยงไปถึงภูเขานางเดินทางมาถึงต้นมณีโคขได้กินผลไม้ทางทิศใต้ กลายร่างเป็นลิงและได้สมสู่กับลิงพระลามได้ลูกชื่อหูลละมาน ภายหลังพระลามกินลูกไม้กิ่งที่ชี้ขึ้นฟ้าจึงกลายร่างเป็นคน จึงได้ออกติดตามนางสีดาอีกโดยทั้งลูกลิงและแม่ลิงไว้ กล่าวถึงท้าวพะลิจันทร์ได้พาเจ้าเมืองที่ตนอยู่ด้วยแล้ว ก็มาที่เมืองสังคิบทำรบกันในถ้ำ

พะดีจันทร์รบชนะ สังคิบโกรธน้องที่แย่งเมืองจึงไล่จะฆ่าพะดีจันทร์จึงหนีออกมา
นอกเมือง พะดีจันทร์พระลามมาพบเข้าจึงพากันเข้าเมืองไปรบกับสังคิบอีก สังคิบ
แพ้และถูกฆ่าตาย พะดีจันทร์ขอให้พระลามครองเมือง พระลามคิดถึงลูกเมียถึง
จึงให้พระดีกับพะดีจันทร์ไปพามา แล้วนำผลไม้กิ่งที่ขึ้นฟ้าให้กิน นางก็กลับ
กลายเป็นนางแพงศรีเช่นเดิม ส่วนท้าวหุลละมานเป็นกรรมแต่หนหลัง จึง
ยังคงเป็นลิงอยู่เช่นเดิม พระลามให้หุลละมานไปหานางสีดาที่เมืองลังกา รบ
กับท้าวฮามมะนาสวนไม่ใครแพ้ชนะ ภายหลังพระลามเตรียมยกพลไปเมือง
ลังกาโดยให้หุลละมานสร้างสะพานหินลงสู่เมืองลังกา พระลามเข้าเมืองลังกา
ได้และได้รบกับท้าวฮามมะนาสวน ท้าวฮามมะนาสวนสู้ไม่ได้จึงได้ขอกำลัง
จากเพื่อนชื่อโมกส์มาช่วยรบ พระลามถูกหอกโมกส์ หุลละมานช่วยรักษาจน
หายแล้วจึงรบกันต่อไป และท้าวฮามมะนาสวนก็รบแพ้พระลาม ในที่สุดก็ได้นาง
สีดาคืนมา พระลามยกทัพกลับเมืองของตนโดยมอบเมืองลังกาให้ท้าวเสตถะราช
ครองเมืองต่อไป ให้พะดีจันทร์ครองเมืองสังคิบ ต่อมานางสีดาคิดว่าท้าว
ฮามมะนาสวน พระลามพบเข้าจึงโกรธมาก ให้นำนางไปฆ่าเสียแต่พระดีไม่
ฆ่าได้นำนางสีดาไปฝากไว้กับพระฤาษี นางคลอดลูกออกมาเป็นชาย ลูกชาย
ได้เที่ยววิ่งแกเด็กเลี้ยงควาย ชาวบ้านนำความกราบหูลละมาน ๆ ให้
หุลละมานไปปราบแต่สู้ไม่ได้ถูกจับมัดส่งเข้าเมือง พระลามให้ไปตามกุมารมา
ได้ตามจึงได้ทราบความจริงว่า เป็นลูกของตนเอง จึงให้ไปรับนางสีดาเข้า
เมืองอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขต่อมา

พรานบุญกับลูกสิบเจ็ดคน

บุพดี จรรย์านนท์
พรานบุญมีอาชีพล่าสัตว์มีลูกอยู่สิบเจ็ดคน วันหนึ่งพรานบุญได้เข้าป่า
ไปล่าสัตว์แต่ไม่ได้สัตว์ป่าเลย เขาได้พบกับพระพุทธรเจ้าจึงเข้าไปกราบและ
พระพุทธรเจ้าขอแลกศีลแปดกับขนูของพรานบุญ เมื่อแลกกันแล้วพรานบุญจึง
กลับบ้าน เมื่อไปถึงบ้านก็โดนเมียต่อว่าว่าศีลแปดที่แลกมานั้นไม่สามารถนำมา

เลี้ยงลูกเมียได้ให้เอาไปแลกคืน พรานบุญจึงเดินทางไปพบพระพุทธเจ้า เมื่อถึงกลางป่าก็เจอกับเปรตซึ่งเป็นชายพันเอ็ดคนมีหัวเป็นไก่และเปรตหญิงหนึ่งพันเอ็ดคนมีหัวเป็นหมู เปรตชายหญิงจึงได้ฝากพรานบุญไปถามพระพุทธเจ้าว่าทำไมพวกตนจึงเกิดเป็นเปรต ถ้าตอบคำถามนี้ได้จะยอมเป็นทาสรับใช้ ต่อจากนั้นพรานบุญจึงเดินทางต่อไป ได้พบกับข้างสือตอ ๆ จึงฝากคำถามไปถามพระพุทธเจ้าว่า ทำไมตนจึงต้องเกิดเป็นข้างสือตอ เผื่ออยู่ตรงกอไผ่และจอมปลวกแห่งนี้ ถ้าพรานบุญกลับมาตอบคำถามได้จะยอมเป็นทาสรับใช้ พรานบุญจึงเดินทางต่อไป พบกับพระพุทธเจ้าจึงถามคำถามที่รับฝากมา พระพุทธเจ้าจึงได้บอกสาเหตุต่าง ๆ พรานบุญจึงกลับไปบอกข้างสือตอว่า เมื่อครั้งยังมีชีวิตเป็นคนไม่ชอบทำบุญเพราะคิดว่าทำบุญแล้วไม่ได้บุญตอบแทน สู้เอาเงินไปแลกซื้อหมากพลู เมื่อตม่น้ำหมากออกมายังเห็นเป็นสีแดงชัดเจนและเหตุที่ต้องเผ่าจอมปลวกแห่งนี้เพราะกลัวสมบัติจะถูกขโมย เมื่อข้างสือตอรู้ความจริงจึงจะจอมปลวก พบว่าข้างในของจอมปลวกนั้นมีสมบัติมากมาย จึงให้พรานบุญขนเงินทองกลับไป แล้วพรานบุญก็ออกเดินทางไปพบเปรต แล้วบอกกับเหล่าเปรตทั้งหลายว่า เมื่อครั้งยังมีชีวิตเป็นคนชอบเล่นการพนันชนไก่ไม่เว้นแม้แต่วันพระ เมื่อเปรตได้ฟังแล้วจึงพากันอธิษฐาน หัวที่เคยเป็นไก่จึงกลายเป็นหัวคน ส่วนเปรตหญิงนั้นไม่ชอบทำบุญสุนทานแล้วยังฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เปรตหญิงจึงได้อธิษฐาน หัวที่เคยเป็นหมูจึงกลายเป็นหัวคน เปรตทั้งหมดจึงช่วยคาพรานบุญ ขนสมบัติกลับบ้านมากมาย พรานบุญและภรรยาพร้อมกับลูก ๆ จึงได้ถือศีลแปดตามที่พระพุทธเจ้าแนะนำ ทำให้ทุกคนอยู่กันอย่างมีความสุข

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรานยิงหมู

ปรีชา อวยกระกุล

นายพรานคนหนึ่งเป็นผู้ชำนาญในการล่าเนื้อ และรู้ว่าฤดูใจจะมีเนื้อชนิดใด วันหนึ่งมีลูกกระโดนหล่นจากต้นสู่พื้นดินจำนวนมาก นายพรานจึงขึ้นไปแอบอยู่บนต้นกระโดนนั้น สักครู่หมูมาจำนวนมากพากันมากินลูกกระโดน

เสียงหมูเคี้ยวดังจ๊ับ ๆ ส่วนหางของหมูคินโคลนมาแล้วแกว่งตูกัน จึงมีเสียง "ดัง จ๊ับบุง จ๊ับบุง เท่งบุง จ๊ับบุง จิ้งจ๊ะ เท่งบุง จ๊ับบุง จ๊ับบุง ฉับบุง" นายพรานได้ยินเสียงเกิดความเพลิดเพลินเลยลืมยิงหมูแกมร่าวางไปกับเสียงของหมู เมื่อนึกขึ้นได้ว่าจะยิงก็เกิดเสียตายตัวนั้นตัวนี้ จึงตัดสินใจยังไปที่กิ่งไม้ของตนไม้ต้นหนึ่งทำให้กิ่งไม้หักล้มลงมากับหมูคายไปห้าสิบตัว เขาจึงนำหมูไปแจกเพื่อนบ้านและเก็บไปกินเป็นอาหาร

พอกันคักคัก (พอดิกัน)

จวง มนต์ทิพย์

มีหนุ่มสาวคู่หนึ่งต่างเป็นลูกกำพร้า ทั้งคู่หาเลี้ยงชีพด้วยการรับจ้าง ต่อมาทั้งสองจึงเกิดความเห็นอกเห็นใจกันจึงได้แต่งงาน พวกเขาชาวบ้านก็ไม่มีใครสนใจเพราะเห็นว่าเป็นคนยากจน เมื่อแต่งงานกันแล้วทั้งสองก็ยังยากจนอยู่เช่นเดิม แต่ก็ไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งกัน ก่อนนอนก็กราบไหว้พระอินทร์ พระพรหมให้ช่วยเหลือเกื้อกูล ทั้งยังระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่อีกด้วย วันหนึ่งในตอนเช้าทั้งคู่ตื่นขึ้นมาก็ไม่มีข้าวจะหุงกิน ผู้เป็นสามีจึงให้ภรรยาไปขอข้าวกินที่วัด ส่วนคนไปหาปลาที่แม่น้ำ เขาเอาผ้าขาวม้าผืนขาด ๆ ที่มีอยู่ มาหุงเหน็บกะเตี้ยแล้วลงน้ำหาปลา ก่อนจะลงน้ำเขาเห็นรูเหี้ยจึงขุดโดยใช้ผ้าขาวม้าที่หุงมาปิดรูเหี้ย แต่ตัวเหี้ยออกมาจากรูแล้วคาบผ้าขาวม้าวิ่งหนีไป เขาจึงรีบกระโดดลงน้ำเพราะไม่มีเครื่องนุ่งห่มเลย พอดีเมียเขากลับมาจากวัดจึงไปตามสามี ได้ยินเสียงสามีร้องว่า "พอดักคัก พอกันคักคัก" (พอดิกัน พอดิกัน) เมียจึงสงสัยว่าสามีร้องทำไม พอดีมีเรือใหญ่แล่นผ่านเขาก็ยังร้องอยู่อย่างนี้จนคนบนเรือเกิดความสงสัย จึงนำตัวเขารขึ้นจากน้ำไปพบพระราชา ๆ จึงสอบถามเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ พระราชาได้ฟังเรื่องราวแล้วเกิดความสงสาร จึงพระราชทานเงินทองให้มากมายเพราะคิดว่าเขาเป็นคนที่ซื่อสัตย์ แม้ยากจนก็ไม่ลักขโมยของคนอื่น นับตั้งแต่นั้นมาเขาจึงมีฐานะดีขึ้นบรรดาชาวบ้านต่างก็ยอมรับนับถือ

พ่อตากับลูกเขย (1)

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

มีพ่อตากับลูกเขยมีอาชีพทำนา วันหนึ่งพ่อตาได้ไปหาปลาเพื่อนำมาทำอาหารเป็นมื้อเย็น พ่อตาจับปลาตุ๋นได้จึงนำมาปลั้ง จากนั้นก็ไปหาผักมาเพื่อมากินกับน้ำพริกและปลาดุกย่าง ขณะนั้นลูกเขยกับมาบ้านเหนื่อยและหิวมากได้กลิ่นปลาดุกย่างจึงอยากกินจึงถามภรรยาว่าใครบึ่งปลาดุกไว้ ภรรยาว่าเป็นของพ่อ ลูกเขยจึงคิดจะกินปลาดุกย่าง หากจะกินปลาจนหมดตัวพ่อตาคงจะโกรธ จึงคิดหาวิธีกินปลาดุก แล้วเอาหนังปลาที่ติดเนื้อมากินเพื่อให้พ่อตาเข้าใจว่าแมวหรือหนูแอบมาแทะกิน พอพ่อตาดลับมาบ้านเห็นปลาดุกก็แปลกใจและคิดว่าหากหนูหรือแมวกินคงไม่เหลือไว้ จึงสงสัยว่าต้องเป็นลูกเขยเจ้าปัญญาแน่ ๆ และคิดหาทางแก้แค้น ถ้าลูกเคยได้อะไรมาที่จะกินเปลือกนอกของมันให้หมด วันหนึ่งลูกเขยได้ต้มมันเทศไว้และรู้ว่าพ่อตาคอยหาโอกาสแก้แค้นคนอยู่ เมื่อพ่อตาดลับมาบ้านจึงถามภรรยาของตนว่า ใครต้มมันไว้พอรู้ว่าเป็นของลูกเขยเจ้าปัญญาจึงได้โอกาสแก้แค้น โดยเอามันเทศมาปอกกินเปลือกจนหมดเหลือแต่เนื้อมันไว้ แล้วมานั่งอ้อมยองคิดว่าคนแก้แค้นลูกเขยได้แล้วเมื่อลูกเขยกลับมาจึงบอกลูกเขยว่าเราหายกันแล้วนะ เอ็งเอาหนังปลาดุกเข้าไปกินซ้าก็เอาเปลือกมันของเอ็งไปกินเหมือนกันเป็นการแก้แค้น

พ่อตากับลูกเขย (2)

บุญส่ง ครูศรี

พ่อตากับลูกเขยอยู่รวมกันในบ้านหลังหนึ่ง ตามธรรมดาพ่อตากับลูกเขยมักจะรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมกันอยู่เสมอและมักจะมีการชิงไหวพริบ ทดสอบความเท่าทันกันอยู่บ่อย ๆ ลักษณะบ้านนี้เป็นบ้านเก่าใช้ใบพลวงทำฝาบ้าน อยู่มาวันหนึ่งพ่อตาเห็นว่าฝาบ้านขาดทะลุประตูโปร่งอยู่นานแล้ว จึงชวนลูกเขยไปเก็บใบพลวง ลูกเขยถามว่าจะไปเก็บที่ไหนดี พ่อตาก็ว่า ไปเก็บกันแถว ๆ หนองน้ำดีกว่า ลูกเขยก็เห็นดีด้วยพ่อตาจึงให้ลูกเขยเก็บใบพลวงคนเดียว ส่วน

ตัวเองนั้นก็นั่งมองดูอยู่เฉย ๆ เมื่อเก็บใบพลวงได้มากตามต้องการแล้วทั้งสอง จึงพักกินอาหาร อยู่มาลูกเขยก็นึกสนุกจะแก้แค้นพ่อตาบ้าง โดยจะหาอุบาย ให้พ่อตาเอาตัวกลับบ้าน โดยที่ตัวไม่ต้องเดินทางแข่งใบพลวง พ่อพ่อตาเผอิญก็แอบเข้าไปในแข่งเอาใบพลวงปิดเสีย พ่อตามองหาลูกเขยก็ไม่เห็นเรียกก็ไม่ได้ยินเสียงขานตอบ นึกว่าไปอาบน้ำครั้นไปตามก็ไม่พบ จึงตัดสินใจกลับบ้านและหาใบพลวงมาด้วย นึกแปลกใจอยู่เหมือนกันว่าหนักมาก แต่ไม่ได้พูดว่าอะไร หาใบมาจนกระทั่งถึงบ้านเมื่อถึงบ้าน ลูกเขยก็ออกมาจากแข่ง พ่อตาเห็นเข้าก็แค้นใจนัก คิดหาทางแก้แค้นบ้างต่อมาพ่อตาจึงชวนลูกเขยไปเก็บใบพลวงอีกไปเก็บกันที่เก่า เก็บจนมากพอแล้วก็พากันกินข้าวได้ร่มไม่เช่นเดิมแล้วพ่อตาก็เข้าไปแอบอยู่ในแข่ง เพื่อให้ลูกเขยหาตัวเองกลับบ้าน แต่ลูกเขยนั้นรู้ทันแกล้งทำเป็นร้องเรียกไปตามหาทางโน้นทางนี้ ปากก็บ่นพิมพ์หาไปด้วย เมื่อหาไม่พบก็หาใบแข่งจะกลับบ้าน เดินมาได้สักครู่หนึ่งพ่อตาก็ได้ยินเสียงร้องขอแสดงความตกใจว่า "เฮ้ย อย่านะ ไล่พวกที่ข้างอย่าให้ข้างมาทางนี้ ประเดี๋ยวจะมาเหยียบแข่งใบพลวงซ้ำ อย่านะ บอกว่าอย่ามา" พ่อตาอยู่ในแข่งไม่เห็นเหตุการณ์ข้างนอกนึกว่ามีข้างเข้ามาที่แข่งจริง ๆ ก็รีบกระโดดออกจากแข่ง กลิ้งตกลงไปในน้ำ เนื้อตัวเปียกปอนหนาวสั่นไปหมด เมื่อขึ้นจากน้ำได้ก็มานึกเจ็บใจว่าแก้แค้นไม่สำเร็จ แดงยังเจ็บตัว และหนาวสั่นด้วย

พ่อตากับลูกเขย (3)

สวางค์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์
 มีพ่อตากับลูกเขยอยู่คู่หนึ่งอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน วันหนึ่งพ่อตาชวนลูกเขยไปเก็บใบคองชาตตามุงหลังคาบ้าน จึงได้พากันเข้าป่าพร้อมตะกร้าใบใหญ่ใบหนึ่ง เมื่อเก็บใบคองชาตได้จนเกือบเต็มตะกร้าแล้วลูกเขยจึงอยากจะแกล้งพ่อตาจึงได้เข้าไปซ่อนอยู่ในตะกร้า พ่อตาไม่เห็นก็เก็บใบคองชาตจนเต็มตะกร้าแล้วมองหาลูกเขยไม่เจอ คิดว่าลูกเขยคงจะแอบกลับไปก่อนแล้ว พ่อตาจึงแบกตะกร้าใบคองชาตกลับบ้านคนเดียว และรู้สึกว่าจะกร้านั้นหนักมาก

แต่ก็ไม่สงสัยอะไร เมื่อมาถึงบ้านจึงวางตะกร้าใบตองชาดลงไว้ ลูกเขยที่
 ซ่อนอยู่ในตะกร้า จึงลุกพรืดพรวดออกมาจากตะกร้า พ่อตาจึงรู้ว่าคนนั้น
 เสียที่ลูกเขยแล้ว มีความโมโหมากและคิดหาวิธีแก้แค้นลูกเขย วันรุ่งขึ้นจึง
 ได้ชวนลูกเขยไปเก็บใบตองชาดอีก เมื่อได้ใบตองจนเกือบเต็มตะกร้าแล้วก็ไป
 ซ่อนตัวอยู่ในตะกร้าเหมือนอย่างที่ลูกเขยทำ ฝ่ายลูกเขยก็รู้แต่แกล้งทำเป็น
 ไม่รู้ จึงแบกตะกร้าที่มีพ่อตาซ่อนอยู่กลับบ้าน เมื่อมาถึงแม่น้ำจึงได้หยุดอาบน้ำ
 และวางตะกร้าไว้ริมแม่น้ำ ลักครู่ก็ร้องออกมาเสียงดังว่า "ช้างใหญ่มา"
 พ่อตากลัวช้างใหญ่จะมาเหยียบตะกร้าที่ตนซ่อนอยู่จึงเดินเพื่อจะออกจากตะกร้า
 ตะกร้าจึงตกลงกลงไปในน้ำ พ่อตาจึงได้รู้ว่าเสียรู้ลูกเขยอีกแล้ว

พ่อตากับลูกเขย (4)

หยัด สุตจินดา

มีครอบครัวหนึ่งมีพ่อตาแม่ยายและลูกเขยอาศัยอยู่ในชายคาเดียวกัน
 ลูกเขยคนนี้จะเป็นคนที่ไม่ค่อยขยันทำอะไรและเป็นคนขี้เกียจงานการไม่ยอม
 ทำ แต่แต่ละวันจะชอบหลบเลี่ยงการทำงานอยู่เสมอ พ่อตาแม่ยายก็ไม่รู้ว่าจะทำ
 อย่างไร ส่วนเมียนั้นก็ว่าไม่ได้ ครอบครัวนี้มีอาชีพทำนา พอถึงช่วงฤดูทำ
 ฝน วันหนึ่งฝนตกพ่อตาแม่ยายได้ชวนลูกเขยไปทำนา โดยให้ลูกสาวอยู่ที่บ้าน ใน
 ขณะที่กำลังไถนาอยู่นั้น ไถเกิดหักขึ้นมา พ่อตาจึงให้ลูกเขยไปเอาพันธ์กับ
 แม่ยายที่อยู่บนเตียงนา (กระต๊อบ) ซึ่งอยู่ห่างไกลพอสมควร พอลูกเขยไปถึง
 ก็ได้บอกแม่ยายว่า พ่อตาให้มาร่วมหลับนอนกับแม่ยาย ๆ โมโหมาก ที่ลูกเขย
 ก้าวอย่างนี้ ว่าไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง แต่ลูกเขยยังยืนยันคำเดิม โดยบอกว่าถ้าไม่
 เชื่อให้ตามพ่อตาก็ได้ แม่ยายโมโหมากจึงได้ตะโกนถามสามีว่า เอ็งจะให้มัน
 จริง ๆ หรือฝ่ายสามีก็บอกว่า "มึงจะหวงไว้ทำไมให้มันไปสิ" ฝ่ายเมียก็ตาม
 ย้ำอีกครั้งก็ได้คำตอบเช่นเดิม แม่ยายของลูกเขยจึงได้ให้ลูกเขยร่วมหลับนอน
 ด้วย โดยให้พ่อตาคอยนอนอยู่ที่กลางทุ่งนา เมื่อเสร็จกิจแล้วก็ได้กลับไปหา
 พ่อตา ๆ จึงถามด้วยความโมโหว่า "ทำไมไปนานนักละ" ลูกเขยจึงได้บอกว่า

"แม่ยายหาไม่เห็นสักที เก็บไว้ไม่เป็นที" เมื่อกลับถึงบ้านฝ่ายเมียได้ตามสามี ว่า "ทำไมบอกให้ลูกเขยมาเอาไฉน" พ่อสามีรู้ดังนั้นก็รู้สึกโกรธมาก วิ่งกลับไปหาลูกเขยแล้วพูดว่า "มีงทำอะไรเมียกู จะฆ่ามีงเดี๋ยวนี้" ลูกเขยตกใจมากเลยพูดว่า "ไม่ฝึกเลยว่าแม่ยายจะยังสวยและเต่งตึงขนาดนี้" พ่อตาได้ยินดังนั้นก็ดีใจแล้วก็พูดว่า "เมื่อยังเป็นสาวสวยกว่านี้" เป็นอันว่าพ่อตาและลูกเขยก็ไม่โกรธถึงกับฆ่ากัน

พ่อตาหมอลิเก

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

พ่อตาคนหนึ่งมีลูกสาวหลายคนทำนองเดียวกับหัวสามด ลูกสาวแต่ละคนมีสามีแยกกันปล่อยให้เขยแต่ละคนเช่น เขยใหญ่ให้ที่นาทางทิศใต้ เขยคนเล็กให้ที่นาทางทิศเหนือ เป็นต้น แยกแบ่งให้กันจนครบทุกคน พอลูกสาวไปทำไร่ลูกเขยออกไปทำนาหรือออกไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเรียบร้อยแล้ว พ่อตาซึ่งเป็นหมอลิเกเก่าก็จะซ้อมบทธาบทการแสดงลิเกเป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่งลูกสาวและลูกเขยออกไปไร่นากันหมดแล้ว ลูกเขยคนเล็กออกไปเลี้ยงวัวไปไ้คครึ่งทาง นึกขึ้นมาได้ว่าเอ ตอนนี่เขากำลังดำกล้ากันใหม่ ๆ เพราะเป็นฤดูปักดำ เราไม่ได้เอาเชือกไปล่ามวัว มันก็จะไปกินกล้าเขาหมด พอนึกได้อย่างนั้น ลูกเขยคนเล็กก็วิ่งดัก ๆ กลับบ้าน เพื่อจะเอาเชือกไปด้วย ทางฝ่ายพ่อตาอยู่ทางบ้าน เห็นลูกออกไปทำงานทำการกันหมดแล้ว ก็เตรียมซ้อมการเส่นลิเกอย่างเคย บ้านสมัยโบราณมีที่ยกพื้นสูงจากชานบ้าน แยกกั้วออกมาจากในห้อง ลงนั่งตรงยกพื้นสูงห้อยขาลงตรงชานบ้าน แล้วก็เริ่มบทเจรจาว่า "เอ๊ะวันนี้เสนาข้าราชการไปไหนกันหมดวะ เป็นการซ้อมบทธาบทของพระมหากษัตริย์พอดีลูกเขยเดินขึ้นบันไดมาจะไปเอาเชือกล่ามวัว ได้ยินพ่อตาพูดดังนั้นก็เข้ามายกมือไหว้ตอบว่า "อยู่พะยะค่ะ" พ่อตาเห็นลูกเขยทำท่าเสนาและตอบรับเช่นนั้น ก็รู้สึกอายด้วยตกใจด้วย ได้แต่หันมาชี้หน้าลูกเขยแล้วว่า "เอออยู่ก็ดีแล้วปีหน้าข้าไม่ให้เอาเอ็งทำ"

พ่อรักลูกหรือลูกรักพ่อ

สอางค์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

มีเจ้าเมือง ๑ หนึ่งมีเมียแต่ยังไม่มียูก จึงทำให้อำมาตย์ผู้ไม่หวังดี
 บางคนหวังจะแย่งชิงตำแหน่งกัน วันหนึ่งเจ้าเมืองฝันไม่ดีจึงทำให้เสนาไปหา
 ไทรมาทำนายความฝันว่าจะมีเคราะห์อะไรหรือไม่ เสนาคคนที่อยากเป็นเจ้าเมือง
 จึงวางแผนให้ชาวบ้านเกลียดเจ้าเมือง โดยให้ไทรมาทำนายความฝันเจ้าเมือง
 ว่าให้เอาเลือดมาชุบผ้ายันต์ โดยโกหกเจ้าเมืองว่าถ้าตั้งจะมีเคราะห์หนัก
 ถ้าหากเอาเลือดคนที่สมักครใจมาชุบยันต์ได้เคราะห์นั้นจะหาย เจ้าเมืองจึง
 ให้เสนาออกประกาศหาผู้ที่ยากจะตาย เสนาจึงเดินทางไปพบเด็กหนุ่มคนหนึ่ง
 เป็นขอทาน ซึ่งเขาจะขอทานไปเลี้ยงพ่อที่ดาบอดและไม่สามารถทำมาหากิน
 ได้ เสนาจึงถามว่าอยากจะได้เงินทองและนาฬิกาหรือไม่ ถ้าอยากได้เจ้าต้อง
 ชักชวนให้พ่อเจ้าตายแล้วจะนำเงินทองมาให้ ส่วนเด็กหนุ่มไม่รู้อะไรจึงพา
 เสนาไปบ้านเพื่อพบพ่อ เมื่อพบพ่อแล้วจึงเล่าให้พ่อฟัง แต่พ่อก็บอกว่าคนนั้นยัง
 ไม่อยากตาย แต่ลูกกลัวจะเสียค่าพูด ถ้าพ่อไม่อยากจะตายลูกจะต้องไปตาย
 กับเสนาเอง ดังนั้นพ่อจึงจำต้องยอมไปตายกับเสนาเพราะคิดว่าคนนั้นแก่เฒ่า
 เหลือชีวิตอยู่อีกไม่นาน ส่วนลูกยังเป็นเด็กยังสามารถมีชีวิตอยู่ได้อีกนาน เขา
 จึงเดินทางไปพบกับเจ้าเมือง ๑ จึงถามว่าทำไมจึงอยากจะตาย เฒ่าดาบอด
 จึงบอกว่า คนนั้นยังไม่อยากจะตายหรอกแล้วจึงเล่าความจริงให้เจ้าเมืองฟัง
 ที่คนนั้นตัดสินใจมาตายแทนลูกนี้ เพราะรักลูกคนสามารถตายแทนลูกได้ แต่
 ลูกคงจะไม่รักและห่วงพ่อ เจ้าเมืองได้ยินดังนั้นจึงไม่ฆ่าเฒ่าดาบอด แต่กลับ
 ให้เงินทองแก่เฒ่าดาบอดกลับบ้านอีกมากมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พี่ชายจ้าว (พี่ชายจ้าว)

ทรงพล กาญจนรังสีชัย

มีครอบครัวหนึ่งเมียกำลังตั้งท้องผู้เป็นผัวไปทำนาเมียจึงเอาห่อข้าวไปส่งผัว ขณะนั้นนางอยากกินมะม่วงซึ่งอยู่บนต้น นางจึงขึ้นต้นมะม่วงเอง และกินจนอิ่ม แต่ตอนลงมานั้นเกิดพลัดตก ท้องถูกกับกิ่งไม้ นางจึงตาย แต่ลูกของนางคลอดออกมาเป็นวัวและเป็นผู้หญิง ผู้เป็นผัวจึงเอาลูกไปเลี้ยง วัวก็หากินหญ้าเอง ตกเย็นจึงเข้าบ้าน วัวผู้เป็นพี่นั้นมีรูปร่างอ้วนท้วนสมบูรณ์ วันหนึ่งผู้เป็นพ่อได้พูดกับเพื่อนบ้านว่า "ลูกวัวของคนนำกิน สักวันมาทำลาบน้ำตกกัน" น้องสาวได้ยินดังนั้นจึงรีบไปบอกพี่วัว ทั้งคู่จึงหนีไป ๆ พบกับเด็กเลี้ยงควายก็ชวนกันกินข้าว จากนั้นได้พบกับเทวดา ๆ จึงเสกบ้านช่องให้อยู่ จนน้องสาวเติบโตเป็นสาว เจ้าพระยาเมืองหนึ่งมาเห็นจึงอยากได้เป็นเมีย เลยมาทำพนันชนวัว พี่วัวก็รับพนัน แต่ว่าแพ้และได้ตายไปน้องสาวจึงเอาศพพี่ชายไปเผา แล้วถูกสะเก็ดไฟปลิวใส่หน้าจนหน้าตาพุพอง เจ้าพระยาจึงรังเกียจไม่แต่งงานด้วยให้ไปอยู่ท้ายเมือง แล้วเจ้าเมืองจึงแกล้งให้ไปเก็บงาให้เสร็จภายในวันเดียว วิญญาณของพี่วัวจึงมาช่วย ต่อมาเจ้าเมืองให้สร้างบ้าน พี่วัวก็แปลงเป็นพญานาคมาช่วย สุดท้ายเจ้าเมืองให้สร้างบ้านบนแม่น้ำ ครั้นนางและวิญญาณพี่ชายสร้างเสร็จ เจ้าเมืองได้เข้าไปสำรวจดู ปรากฏว่าบ้านนั้นพังลง เจ้าเมืองจึงตกน้ำตาย ต่อมาไม่นานหน้าของนางก็หายแผลพุพองจึงได้แต่งงานกับเจ้าเมืองอีกเมืองหนึ่งอยู่อย่างมีความสุข

พี่สอนน้องบั้นสอง

อวน เวชกามา

มีเศรษฐีผู้หนึ่งมีลูกสาวสวยชื่อนางกุดทลเกษิ วันหนึ่งนางไม่ยอมออกจากที่นอน แม่จึงไปถามไต่ความว่านางอยากได้ผัว เมื่อผู้เป็นแม่ได้ยินดังนั้นจึงบอกว่า จะไปติดต่อลูกเศรษฐีในเมืองให้แต่นางกุดทลเกษิไม่ชอบ วันหนึ่งมีโจรเที่ยวลักขโมยวัวควายของชาวบ้านแต่ถูกชาวบ้านจับได้และรุมทำร้ายจนได้

รับขาดเจ็บเลือดไหลอาบท่วมตัว นางกุดทลเกษิได้ไปเห็นโจรจึงเกิดความรักและความสงสาร นางจึงบอกแม่ว่าจะแต่งงานกับโจร แม่ไม่ยอมแต่ในที่สุดก็ทนคำอ้อนวอนของลูกไม่ได้จึงให้ลูกแต่งงานกับโจร เมื่ออยู่ด้วยกันแล้วโจรก็ยังมีนิสัยเดิมไม่เปลี่ยนไปในทางที่ดี วันหนึ่งได้ชวนเมียไปเยี่ยมแม่ที่ต่างเมือง ทั้งสองจึงเตรียมข้าวของมีค่าต่าง ๆ มากมายเพื่อไปฝากแม่ผัว การเดินทางผ่านไปได้ 3 วัน 3 คืน นางจึงถามกับผัวว่าบ้านอยู่ตรงใด ใกล้เคียงจะถึงหรือยัง ผัวโจรได้ยินดังนั้นจึงบอกว่า เป็นอบายของคนที่จะปล้นเมียตัวเอง นางจึงออกไปว่า ทรัพย์สินที่บ้านมีมากมายใช้เท่าไรก็ไม่หมดทำไมจึงต้องปล้นด้วย ผัวโจรไม่ยอมเปลี่ยนความคิดจะฆ่าเมียให้ได้ เมื่อผัวโจรเผลอนางจึงตัดสินใจ ผลักผัวตกลงเหวตาย แล้วนางจึงเดินทางกลับบ้านโดยลำพัง

พื้นเวียงจันทน์หรือพื้นเวียง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

เวียงจันทน์กับประเทศไทยเป็นศัตรูกัน ไทยยกทัพไปตีเวียงจันทน์หลายครั้งแต่ก็ไม่ชนะสักทีทั้งที่กำลังมากกว่า เพราะเวียงจันทน์มีพญานาคมาช่วยเมื่อเจ้าอนุตถิกลงขึ้น กษัตริย์ไทยทราบเรื่องจึงวางแผนให้เชียงเมียงที่เป็นคนฉลาดปลอมเป็นหมอมอ (หมอโหร) เข้าไปในเวียงจันทน์ เมื่อได้โอกาสเข้าไปหาเจ้าอนุแล้วทนายว่า เจ้าอนุจะได้รับมรดกที่เป็นเงินฝังไว้ที่ครกมอ (ครกกระเดื่อง) โดยอยู่ที่เสาทั้งสองข้าง ๆ ละหนึ่งหมื่น อยู่ที่หัวหนึ่งหมื่น ที่หางครกอีกหนึ่งหมื่นและอยู่ที่ใต้บันไดอีกหนึ่งหมื่น เมื่อเจ้าอนุให้คนขุดก็ได้พบจริง ๆ จึงทำให้เกิดความเชื่อถือในหมอมอคนนี้มาก ส่วนสาเหตุที่ได้พบนั้น ก็เพราะเชียงเมียงให้คนเอาไปฝังไว้ก่อนแล้ว ต่อมาเชียงเมียงให้คนทำว่าวติดขลุ่ยที่หัวแล้วปล่อยให้ขึ้นสูงมากจนมองไม่เห็นได้ยินแต่เสียง เจ้าอนุแปลกใจมากหาสาเหตุไม่ได้ จึงให้เรียกหมอมอมาทายดู หมอมอปลอมนั้นได้เขามาทายดูได้บอกว่าวิธีกันนั้นคือ จะต้องไปตัดลิ้นกลองใบนั้นและให้อุตุพญานาคเสียดึงนั้นจึงจะหาย เจ้าอนุหลงกลจึงให้คนทำตาม แล้วหมอมอเชียงเมียงก็ให้

คนไปตัดสายว่าวเสียนั้นก็หายไป หมอมอเชียงเมืองจึงได้ให้สัญญาแม่ให้กองทัพไทยเข้าตีเวียงจันทน์ เจ้าอนุให้คนไปตีกลองเพื่อให้พญานาคมาช่วย กลองตีไม่ดัง ประกอบกับรูพญานาคก็ถูกอุดพญานาคจึงไม่ได้ขึ้นมาช่วย ทำให้เวียงจันทน์ต้องแพ้แก่ไทยเรา ตั้งแต่นั้นมาเจ้าอนุนั้นถูกฆ่าตายแล้วเวียงจันทน์ก็ตกเป็นเมืองขึ้นของไทย

เพื่อนคิดคดทรยศแก่กัน

ทรงพล กาญจนรังษิษฐ์

มีสหายสองคนเป็นเพื่อนเกลอ คนหนึ่งชื่ออ้ายสิ๊กคนชื่อสิทา คนที่ชื่อสิทามีสองชื่อคือสิกับทา วันหนึ่งทั้งสองชวนกันไปหาปลา เมื่อได้ปลาจำนวนมาก จึงแบ่งกัน แต่แทนที่คนทั้งสองจะแบ่งปลาเป็นสองส่วนแล้วเอาคนละส่วน แต่ นายสิทาที่มีสองชื่ออยากได้ปลาสองส่วนและให้นายสิหนึ่งส่วน นายสิคิดว่าไม่ยุติธรรมแต่นายสิทาอ้างว่าคนมีสองชื่อควรได้สองส่วน ทั้งสองจึงตกลงว่าจะให้เทวดาที่อยู่ตรงต้นไม้เป็นผู้ตัดสิน เมื่อเดินไปเกือบถึงต้นไม้ที่นั้นนายสิทาให้นายสิรออยู่ก่อนแล้วนายสิทา ก็ไปแอบอยู่ในโพรงต้นไม้ นายสิรออยู่นานไม่เห็นนายสิทามา จึงเดินไปที่ต้นไม้ที่นั้นแล้วถามว่าเทวดาจะตัดสินเรื่องแบ่งปลาอย่างไร เทวดาจึงบอกให้นายสิทาสองส่วน พุคก็ครั้งนายสิทาจะต้องได้สองส่วนมากกว่าเสมอ นายสิเห็นว่าเทวดาไม่ซื่อสัตย์และไม่ยุติธรรม จึงไปเอาเศษหญ้าเศษฟางมาใส่ตรงโพรงต้นไม้แล้วจุดไฟเผา นายสิทาที่แอบอยู่ในโพรงที่ปลงคนเป็นเทวดาจึงถูกไฟคลอกตาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระรับบาป

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

มีพ่อค้าคนหนึ่งชื่อพระมาราคาสีบาทพร้อมกับพ่อข้าวหนึ่งพ่อ แล้วออกเดินทางไปขายพระที่กรุงพาราณสี ขณะที่เดินทางนั้นได้พบบ่อน้ำจึงหยุดพักเพื่อกินข้าวแล้วผูกพระไว้ใต้ต้นไม้ จากนั้นจึงไปตักน้ำที่ใต้ต้นไม้ตรงบริเวณที่ผูกพระไว้ บนต้นไม้มีลิงใหญ่ตัวหนึ่งอาศัยอยู่ มองเห็นพ่อข้าวด้วยความหิว จึงขโมยกินข้าวจนหมดเกิดกลัวความผิด จึงนำเศษข้าวไปป้ายที่ปากพระเมื่อพ่อค้ากลับมาไม่เจอพ่อข้าวโกรธมากเพราะกำลังหิวจัด และคิดว่าถ้าจับขโมยได้จะฆ่าให้ตาย บังเอิญมองไปเห็นข้าวติดปากพระจึงเข้าใจผิดคิดว่า พระขโมยกินข้าวของตนจึงได้คว้าไม้มาตีพระจนตาย เมื่อพระตายแล้วพ่อค้าจึงได้พิจารณาใหม่ จึงรู้ว่าตนนั้นโง่เพราะพระนั้นผูกอยู่ห่างจากพ่อข้าว พระคงไม่รู้เรื่องแทนที่ตนจะนำพระไปขายแล้วนำเงินมาซื้อข้าวใหม่ แต่กลับฆ่าพระตายทำให้ตนนั้นขาดทุน

มดตะนอยทำไมจึงมีพิษที่กัน

ดี กุลนอก

ในสมัยก่อนสัตว์ต่าง ๆ ยังไม่มีพิษอะไรมากนัก มดตะนอยก็ยังไม่พิษแต่มีสัตว์ที่มีพิษร้ายกาจที่สุดคืองูเหลือมไม่ว่าสัตว์หรือคนจึงพากันกลัวงูเหลือมมาก กล่าวถึงตายายคู่หนึ่งเป็นคนยากจน มีอาชีพเก็บผักป่าหาเงินขายเลี้ยงชีพ ทั้งสองเป็นคนมีใจเมตตาไม่เคยเบียดเบียนสัตว์อื่น ๆ เลย วันหนึ่งยายได้ชวนตาเข้าป่าลึก แต่ตาบอกว่าที่ป่าลึกนั้นมีเจ้างูเหลือมอยู่ ยายจึงบอกว่าเราไม่ได้ไปสร้างความเดือดร้อนให้งูเหลือม ๆ คงไม่ทำอันตรายแก่เราหรอก ทั้งสองตายายจึงเข้าป่า ไปวันแรกก็ผ่านไปด้วยดีจนกระทั่งวันที่ 3 ยายเห็นลูกหนูตัวเล็ก ๆ ตกจากโพรงไม้มาคลานอยู่ข้างล่าง ยายเกิดความสงสารจึงเก็บเอาไปเลี้ยง โดยใส่ไว้ในพกแล้วพากันเดินทางต่อไป ขณะนั้นเองงูเหลือมกำลังนอนหลับ ได้ยินเสียงเดินของสองตายายจึงโกรธคิดว่าทำให้ตนตื่น จึง

เลื่อยไปกัดตายตาย แล้วมองเห็นว่าตรงท้องยายยังไหวติงอยู่เกิดความ
ขອງใจว่า พืชของคนไม่ศักดิ์สิทธิ์จึงคายพืชออกมา บรรดาสัตว์ต่าง ๆ ทราบ
ข่าวพากันมากินพืชของงูเหลือม เจ้ามดตะนอยก็มาเช่นเดียวกันสัตว์อื่น ๆ แต่
ด้วยความว่าตัวเองเล็กจึงไม่สามารถเบียดเสียดเข้าไปได้ จนสัตว์อื่น ๆ พากัน
หนีหมดแล้ว มดตะนอยจึงเอากันจิมที่พืชได้เพียงนิดเดียว นับตั้งแต่นั้นมา
มดตะนอยจึงมีพืชที่กัน ถ้าใครถูกค้อยจะรู้สึกเจ็บ ๆ คัน ๆ

มนต์คด

กอง นนทพจน์

เขยคนหนึ่งลาพ่อตาแม่ยายและลูกเมียไปต่างเมืองกับเพื่อน ๆ ซึ่ง
เมื่อไปถึงที่ทำงานเพื่อน ๆ ก็เข้ารับจ้างทำงานไปตามที่นายจ้างรับ แต่เขย
คนนี้สมัครเรียน "มนต์คด" จากอาจารย์อย่างเดียว ครั้นถึงเวลากลับบ้าน
เพื่อน ๆ เขาได้ซื้อสิ่งของมาเป็น "ของค้อน" ลูกเมีย ส่วนเขยคนนั้นไม่มี
อะไรเพียงบอกพ่อตาแม่ยายและลูกเมียว่าเขาไปเรียน "มนต์คด" พ่อตาแม่ยาย
รู้สึกโกรธเป็นกำลังแค้นใจจนพูดไม่ออก ตั้งแต่นั้นมาไม่ยอมพูดจากับลูกเขย
เลย ไปพูดจาที่ไหนก็ประนามว่า "ลูกเขยหน้าโง่" จากอาการหน้าบูดบึ้งและ
ไม่พูดจาของพ่อตาแม่ยาย เขยทราบดีว่าเขาถูกเกลียดชังเป็นอย่างมาก นึก
ในใจว่าสักวันหนึ่งเถอะ เขาจะแสดงแก่ความจงเกลียดจงชังของพ่อตาแม่ยาย
ให้ได้ วันนี้ออนเข้าพ่อตากำลังसानแห แม่ยายกำลังตำน้ำพริก น้องเมียกำลัง
ส่ายข้าว (คดข้าวเหนียว) เขาและเมียช่วยกันตำข้าวในครกใต้ถุนบ้าน เขยก็
ปล่อย "ปู้ด" ออกมาที่หนึ่งก่อนเป็นการลองเชิงเสียงดังไต่ยีนทั่วบ้านต่างก็ส่าย
หน้าแสดงความไม่พอใจและแล้วเสียง "ปู้ด 2-3-4 ฯลฯ" ก็ดังรัวขึ้น ฟังเสียง
คล้ายเสียงดนตรีก่อระงม พ่อตาแม่ยายน้องเมียและคนอื่น ๆ ที่ได้ยินได้ฟัง
ต่างก็เคลิบเคลิ้มในเสียงตคนั้น พ่อตาลุกขึ้นจ่อจิมแหกริดแห (ไม้सानแห)
แม่ยายตำน้ำพริกเสียงโป๊ก ๆ น้องเมียหยิบถาดที่กำลังส่ายข้าวขึ้นตีเสียงย่อง ๆ
เมียที่กำลังกระเดื่องครกก็ชักเร็วรัวขึ้นตามลำดับตามเสียงคด ครกตำน้ำพริก

ของแม่ยายแตกเมื่อไรไม่รู้ แกหยิบสากขึ้นมาเป่าเสียงไปกับเสียงตต เสียงตต ยิ่งกระชั้นเข้า ทุกคนวางมือจากอุปกรณ์ที่ถือไปเข้าเต็นท์ รวบรวมทั้งชาวบ้านที่ได้ยินเสียงซุลมุนวุ่นวายกันไปหมด รวมทั้งเสียงแมวหมาแย่งกันกินข้าวสุกที่หล่นจากถาด เมื่อเห็นว่ามั่วพอสมควรแล้วลูกเขยกลับหยุดเสียงลงทันที ทุกคนที่ร้องรำต่างก็ถอนใจที่ซำร้ายที่สุดพอดานั่งหอมซัก ปนออกมาตั้ง ๆ ว่า "บักตายเวรมึงเฮีย แหกภูณิกขาดไปทั้งผืน" ส่วนแม่ยายสุดปากพรางร่ำอย่าง "ภูทั้งแสบทั้งร้อน ฟากน้องเมียต้องแซ่ข้าวหุงต้มใหม่ ตกลงพอดาแม่ยายต่างก็คิดถึงกับลูกเขย กลัวมันจะทำให้วุ่นวายอีก "อันความรู้รู้กระจายแต่อย่างเดียว แต่ให้เชี่ยวชาญเกิดคงเกิดผล"

มนุษย์บ่มีคุณ (มนุษย์ไม่มีคุณ)

ทรงพล กาญจนรังสิขัย

ครอบครัวหนึ่งได้เลี้ยงสัตว์ไว้สองชนิดคือควายเอาไว้ไถนาและแมวคอยจับหนู เมื่อสัตว์ทั้งสองยังหนุ่มแน่นมีกำลังวังชาเจ้าของก็รัก พอเวลาล่วงเลยผ่านไปสัตว์ทั้งสองก็แก่ชรา เจ้าของจึงไม่สนใจไม่ให้อินข้าวกินน้ำ จนสัตว์ทั้งสองได้มาปรึกษากันว่า มนุษย์นี้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป พวกเราทำคุณไว้มากมายให้กับมนุษย์ เมื่อเห็นว่าไร้ประโยชน์เขาก็ไม่สนใจใยดี

มนุษย์ขี้สั้น ช้างไม่มีท่า หมีมือด้วน เลื่อยยอมให้เป็นคนดี

ทรงพล กาญจนรังสิขัยและคณะ

มีแมวเมียคู่หนึ่งเลี้ยงไว้หลายตัว จึงออกมาสร้างบ้านอยู่นอกเมืองเพื่อเฝ้าฝูงวัวของเขา ตกกลางคืนลูกเขยร้องไห้ แม้จะพูดปลอบอย่างไรลูกก็ยังไม่หยุดร้อง พ่อแม่บอกว่าช้างมาแล้วเด็กก็ไม่หยุดร้อง ช้างซึ่งแอบอยู่บริเวณนั้นได้ยิน ก็คิดว่ามันแต่เด็กยังไม่กลัวช้าง สักครูพ่อแม่บอกว่าเสือใหญ่มานแล้วเด็กก็ไม่หยุดร้อง เสือที่อยู่บริเวณนั้นได้ยินจึงคิดว่าเด็กยังไม่กลัวตน ต่อมา

โจรสองคนจะมาขโมยวัว เสือเห็นจึงนอนหมอบอยู่คอกวัว ผัวเมียนั้นยังปลอบ
 ลูกว่าคนมาแล้วโดยที่ไม่รู้ว่าขโมยมาจริง ๆ เด็กนั้นจึงหยุดร้องให้เสือจึงคิดว่า
 คนนั้นต้องนำกลัว เมื่อขโมยมาถึงคอกวัวเข้าใจว่าเสือเป็นวัว จึงจับมัดพา
 เดินไปที่ป่าแล้วผูกไว้ใต้ต้นไม้ แล้วโจรก็ขึ้นไปนอนที่ต้นไม้ นั้น พอสว่างแม่หมี
 จะขึ้นไปกินคน ๆ ที่อยู่บนต้นไม้ได้ยินเสียงก่อน จึงถอดเสื้อผ้าแล้วเอาคาบห้อย
 ที่เอวทำเป็นหาง หมีจึงคว้าหางของคน แต่โดนคมคาบทำให้เลือดไหล หมีจึง
 กลัววิ่งหนี ส่วนเสือที่ถูกมัดก็ตื่นจนเถาว์วัลย์ที่มีคชาดแล้วไปเสาะให้ข้างพัง ข้าง
 จึงอยากกินคนและจะดูว่าคนนั้นจะเก่งสักปานใด แล้วข้างไปพบคนกำลังจับปลา
 อยู่ที่ลำห้วย จึงบอกคนว่าตนจะกินคน ๆ นั้นจึงขอปลาตากเมียก่อน แล้วบอกว่า
 กลัวข้างจะรอไม่ไหว จึงขอมัดข้างไว้ก่อน ข้างจึงยอมให้คนมัด ส่วนหมีตัวนั้น
 ได้วิ่งไปเสาะเรื่องให้เสืออีกตัวหนึ่งฟัง เสือตัวนั้นก็จะมากินคน ๆ จึงบอกขอไป
 ปลาตากเมียก่อนและกลัวว่าเสือจะทนรอไม่ไหวจึงขอมัดเสือก่อน เสือจึงยอมเมื่อ
 คนได้มัดทั้ง เสือและข้าง แล้วจึงเอามัดเอาพราตีสื่อจนหน้าบวมมาจนเท่าทุก
 วันนี้ ส่วนข้างถูกตีจนห้า (อวัยวะเพศชาย) หลุดในทุกวันนี้ ข้างจึงไม่มีอวัยวะ
 เพศ

มหาเศรษฐีผู้ใจบุญ

ดี กุลนอก

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีเศรษฐีคนหนึ่งใคร ๆ ก็รักเขาเพราะเขาเป็น
 เศรษฐีที่มีเมตตาปราณีต่อเพื่อนมนุษย์ วันหนึ่งเศรษฐีได้รับจดหมายจากพ่อค้า
 ต่างเมืองฉบับหนึ่ง จดหมายนั้นชี้แจงว่าเขามีบุตรสาวอยู่คนหนึ่ง เศรษฐีควรจะ
 ให้บุตรชายแต่งงานกับบุตรสาวของเขา เศรษฐีตอบตกลงว่าเขายินดีให้ลูกของ
 เขาไปเป็นลูกเขยพ่อค้านั้น แต่จะต้องรอให้ถึงเวลาพอสมควรเสียก่อน หลังจากนั้น
 ไม่นานมีภิกษุเฒ่าองค์หนึ่งปรากฏที่หน้าบ้านเศรษฐี ภิกษุองค์นี้กำลัง
 เดินทางชุกข์ไปในที่ไกล ๆ ที่ท่านมานี้ก็เพื่อจะขอบิณฑบาตและขอที่พัก เศรษฐี
 ก็นิมนต์ท่านด้วยความยินดี จัดห้องพักที่สบายที่สุดให้ห้องหนึ่งในบ้าน ปรากฏว่า

ภิกษุองค์นี้เป็นคนคงแก่เรียนน่าเคารพนับถือมาก เศรษฐีจึงรีบเร่งขอให้ท่านพักอยู่กับเขานาน ๆ เพราะคนในบ้านทุกคนชอบพอกับท่านมาก โดยเฉพาะลูกชายของเขานั้นชอบมากเป็นพิเศษ ความสนิทสนมระหว่างภิกษุกับลูกชาย เศรษฐีนั้นเห็นได้ชัด ทั้งสองมักไปเดินเที่ยวด้วยกันตามเชิงเขา ชายหนุ่มฟังคำสั่งสอนของภิกษุเผ่าด้วยความศรัทธาเลื่อมใส บางทีทั้งสองก็พากันไปนั่งคุยกันนอกบ้านที่ท้ายสวน เมื่อมาที่นี้คราวใดภิกษุเผ่ามักจะแนะนำให้ชายหนุ่มเก็บก้อนกรวดไปฝังไว้ใต้กระเบื้องปูพื้นบ้าน ในครั้งแรกเขาก็แปลกใจว่าทำไมอาจารย์จึงแนะนำให้ทำเช่นนั้น แต่เขาก็เกรงใจไม่ยากซักตามเหตุผล ต่อมาภิกษุเผ่าก็กล่าวคำอ้อลาแก่ครอบครัวนั้นและเดินสุดงศ์ต่อไปตามหน้าที่ของท่าน คนในครอบครัวทุกคนพากันเสียดายมาก ต่างคนต่างอาลัยรับท่านอย่างจับใจ ใครจะทราบว่าภิกษุผู้นี้คือผู้วิเศษ ก้อนกรวดที่ท่านให้เขาเก็บไว้ก็กลายเป็นของวิเศษไป ภิกษุเผ่าจากบ้านไปไม่นาน เศรษฐีก็พบความวิบัติต่าง ๆ เขายากจนลงทุกที จนในที่สุดสิ้นเนื้อประดาตัวไม่มีเงินทองเหลือเลย เขาเสียใจมากและไม่ช้าความทุกข์ขมขื่นก็ทำให้เขาถึงแก่กรรม เมื่อบิดาตายในขณะที่ยากจนชายหนุ่มก็ลำบากมาก เขาต้องรับภาระเลี้ยงแม่เงินทองก็ไม่มี เขาคุ่นคิดว่าเขาเห็นจะอดตายกันคราวนี้เอง แต่ชายหนุ่มคิดถึง เศรษฐีพ่อค้าที่เคยขอเขาไปเป็นลูกเขยได้ ชายหนุ่มจึงได้เดินทางไปหาพ่อดาในอนาคคแต่พอเขามาถึงบ้าน ประตูบ้านก็ไม่ยอมเปิดรับเขามีแต่คนใช้คนหนึ่งเดินมาบอกเขาว่า นายของเขาไม่ต้องการคนยากจนเป็นลูกเขย ชายหนุ่มได้ฟังคำดังนั้นก็กลับมามีใจมารดาฟังด้วยความเศร้าใจ ฝ่ายลูกสาวพ่อค้าพอทราบข่าวว่าคู่หมั้นของนางถูกเหยียดหยามอย่างไม่มีดีและถูกขับไล่ไสส่งเสียด้วย เธอก็สงสารเขา จึงขอร้องให้บิดาของนางเรียกชายหนุ่มกลับมาใหม่อีกสักครั้งหนึ่ง บิดายังเกิดเกล้าปฏิเสธและตอบว่า "อีกสามวันเจ้าจะได้แต่งงานกับ เศรษฐีที่พ่อเลือกไว้ให้แล้ว" วันรุ่งขึ้นหญิงสาวก็หนีออกจากบ้านบิดาปลอมตัวเป็นคนขอทาน เที่ยวเดินขอทานเขาเรื่อยไป เขาปลอมตัวได้เหมือนมาก ใคร ๆ ที่เห็นเขาก็พากันเข้าใจว่าเขาเป็นขอทาน วันหนึ่งเขามาถึงบ้านแม่ของชายหนุ่มก็ขอเข้าไปขอทาน แม่ของชายหนุ่มสงสารคนขอทานนี้มาก จึงพาเข้าไปในบ้านและพูดจาปราศรัยด้วยความกรุณา นาง

ตกใจเมื่อเห็นคนขอทานร้องไห้จึงจ้องดูตาและถามว่า "นี่เธอไม่ใช่ขอทานเธอคือใครนะแม่หนู" หญิงสาวจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง ตั้งแต่เธอหนีพ่อออกมาจากบ้านและได้รับความทุกข์ยากต่าง ๆ เพราะนางจะไม่ยอมเสียสัญชาติที่ผู้ใหญ่เคยทำกันไว้ เมื่อชายหนุ่มกลับมาถึงบ้านตอนเย็น เขาเต็มไปด้วยความยินดีที่เจ้าสาวของเขามาถึงบ้าน ถึงแม้เขาจะยากจนข้นแค้นเพียงใดก็ตาม แต่เขาก็หนักใจว่าเขาจะเลี้ยงดูกันไปได้อย่างไร วันรุ่งขึ้นเขาก็พากันมายังท้ายสวน เขาเห็นหญ้าขึ้นคลุมพื้นกระเบื้องไปหมด จึงเอางอบเสียมมาขุดและคราดหญ้า ทันใดนั้นเองหญิงสาวก็มลงเก็บของอย่างหนึ่ง ที่เธอเห็นเมื่อคราดคราดไป มันเป็นของที่มีแสงสดใส ต่อมาเขาก็พบของอย่างนี้อีกหลาย ๆ ชิ้น ของนี้ก็คือ ก้อนกรวดวิเศษนั่นเอง มันกลายเป็นเงินไปแล้ว ชายหนุ่มจึงกลายเป็นคนร่ำรวยสิ้นความทุกข์ยาก นี่แหละที่ภิกษุเผ่าคอบแทนความกรุณาของ เศรษฐีผู้มีใจดี

มโหศก

สอางค์ศรี ปารุ่งสงฆ์

มโหศกเป็นชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า มีความต้องการที่จะได้ภรรยาที่ฉลาด จึงนางาช้างมาดกแต่งให้มีลักษณะเหมือนเมลิคขาว จากนั้นก็ออกเดินทางไปเสาะหาหญิงสาวที่ฉลาดเพื่อมาเป็นภรรยา เมื่อถึงบ้านหญิงคนแรกมโหศกจึงเอาเมลิคขาวที่ทำมาจากงาช้างนั้นให้นางไปหนึ่ง นางจึงนำไปแช่แล้วหนึ่ง ทำอย่างไรช้างนั้นก็ไม่ว่างใจเอาไปกินให้มโหศก ๆ จึงเดินทางต่อไป เพื่อหาหญิงสาวที่ฉลาด เขาได้พบหญิงสาวหนึ่งมโหศกจึงเข้าไปที่ห้องนาง จึงเอามืออ้อมที่ตรงท้อง ซึ่งหมายความว่านางนั้นยังไม่มีสามี มโหศกจึงเอาเมลิคขาวนั้นให้นางไปหนึ่ง นางสังเกตก่อนจึงไม่ยอมรับและบอกว่าไม่ใช่ช้าง ทั้งสองจึงเกิดชอบพอกัน หญิงสาวได้ชวนมโหศกไปเก็บพุทรา โดยนางเป็นคนขึ้นไปบนต้นพุทราให้มโหศกเป็นผู้คอยรับลูกพุทราอยู่ข้างล่าง เมื่อได้ลูกพุทราแล้วนางก็ถามมโหศกว่าอยากได้ลูกร้อนหรือลูกเย็น มโหศกจึงตอบว่าอยากกินลูกเย็น

นางจึงโยนลูกพุทราไปที่กอหญ้าพุทราก็ไม่เป็นดิน มโหศกก็ไม่ต้องเป่าเอาฝุ่นออก ซึ่งหมายความว่ามันไม่ร้อนจึงไม่ต้องเป่า หลังจากนั้นนางได้บอกมโหศกว่าจะไปที่ใด ส่วนนางจะไปส่งข้าวให้พ่อ มโหศกถามว่าพอนางอยู่ที่ใดนางจึงตอบว่าอยู่ที่คนไปไม่กลับ ซึ่งหมายความว่านางจะไปทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้พ่อ มโหศกจึงถามอีกว่าอีกนานหรือไม่จึงจะกลับมา นางจึงบอกว่าถ้าแม่มาตาม นางจะไม่มาซึ่งหมายความว่าถ้าน้ำขึ้น นางจะมาไม่ได้เพราะน้ำหลากมาไม่ได้ มโหศกจึงเห็นว่านางเป็นคนที่ฉลาดจึงขอแต่งงานด้วย กษัตริย์เจ้าเมือง ๆ อยากรจะทดสอบสติปัญญาของมโหศก จึงบอกให้มโหศกเอาทรายมาปั้นให้เป็นเชือก มโหศกจึงบอกให้เจ้าเมืองเป็นผู้เริ่มต้นก่อนแล้วตนจะทำต่อไป แต่เจ้าเมืองก็ทำไม่ได้จึงยอมแพ้ เจ้าเมืองจึงคิดหาวิธีอีกโดยให้ไปหาแก้วแหวนวิเศษมาให้ มโหศกเป็นผู้ที่ฉลาดและได้สังเกตเห็นว่ามีภาควัหนึ่งไข้อยู่นบนต้นตาลริมน้ำและไข่ออกมาเป็นแก้ววิเศษ เมื่อถูกแสงอาทิตย์แล้วจะเกิดแสงสว่างอยู่หนองน้ำ มโหศกจึงสามารถนำแก้ววิเศษมาให้เจ้าเมืองได้ เจ้าเมืองจึงคิดหาวิธีอีกคือ ให้เอาเชือกมาร้อยลูกแก้วซึ่งมีลักษณะเป็นหลอดแก้ว มีรูอยู่ตรงกลางและคิดไปคิดมามโหศกมีความฉลาด จึงเอาน้ำมันงามาหยอดใส่รูแก้วนำเชือกฝ้ายมาวางไว้ตรงปากหลอดแก้ว ลักครู่จะมีมดง่ามมาคาบเอาเชือกนั้นลอดเข้าไปในรูจนสามารถทำได้สำเร็จ เจ้าเมืองจึงลองถามมโหศกอีก โดยให้ไปเอาวัวที่มีหนอกออกที่หัว มีเขาอยู่ที่หน้าข้างมาให้ได้ มโหศกจึงนำไก่อตัวผู้มาซึ่งมีหนอกอยู่ที่หัวคือ หงอนไก่ เขาที่หน้าข้างคือเดือยไก่ ที่นี้เจ้าเมืองจึงให้มโหศกไปหาผู้ชายที่มีห้องมาให้ มโหศกไปเอากระเทยที่ลงพุงมาให้เจ้าเมืองดูและบอกว่ากำลังห้อง 3 เดือน เจ้าเมืองจึงถามว่าผู้ชายจะมีลูกได้อย่างไร มโหศกจึงตอบว่าก็คิดอย่างเดียวกับเจ้าเมืองถามเช่นกัน เจ้าเมืองจึงจนด้วยเหตุผลและก็คิดขึ้นมาได้ว่ามีแม่ควายอยู่ 2 ตัว แล้วนำลูกควายมาอีก 2 ตัว ให้ทายว่าตัวไหนเป็นแม่ลูกกัน มโหศกจึงเอาเลือดแม่ควายมาใส่ถ้วย แล้วนำเลือดของลูกควายมาใส่ถ้วยของแม่ควาย ถ้าเลือดผสมกันเข้าได้ตึกก็แสดงว่าควายเป็นแม่ลูกกัน เจ้าเมืองจึงยอมรับในสติปัญญาของมโหศกจึงไม่แกล้งมโหศกอีกเลย

ม้ากับมนุษย์

แห่ง ไชยโปะ

วันหนึ่งสัตว์สี่ขาปรับทุกข์กับสัตว์สองขาว่าการที่เกิดมามีสี่ขานี้ ชีวิตเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานต่าง ๆ นานาแม้แต่จะเดินก็ต้องยกขาขึ้น ๆ ลง ๆ ถึงสี่ขาเป็นภาระที่ย่างยากหนัก เหนื่อยแรงแอย่างยิ่ง สัตว์สองขาได้ฟังเพื่อนร่วมโลกปรับทุกข์เช่นนั้น ก็รู้สึกสงสารจับจิตจับใจ จึงกล่าวแก่สัตว์สี่ขานั้นด้วยความหวังดีว่า "เพื่อนเอ๋ย เมื่อชีวิตของเพื่อนต้องทนทุกข์ทรมานถึงเช่นนั้นแล้ว ข้าจะทนนิ่งดูอยู่ได้อย่างไร ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปข้าจะคอยช่วยเจ้า ช่วยแบ่งเบาภาระของเพื่อน เพื่อนมีสี่ขาเพื่อนมีภาระมาก ข้ามีเพียงสองขาข้ามีภาระน้อย ข้าก็จะช่วยให้เจ้าเบาแรงได้ โดยวิธีเอาขาทั้งสองของข้านี้ให้เจ้าใช้ร่วมกับสี่ขาของเจ้า ใช้ร่วมกันไปในขณะที่เจ้าวิ่งเจ้าเดิน" สัตว์สี่ขาทั้งหลายได้ยินเช่นนั้น ก็ปลื้มใจและขอบใจและบอกให้สัตว์สองขาว่า พวกเขาพร้อมแล้วที่จะรับความช่วยเหลือจากสัตว์สองขา เพราะพวกเขาจะต้องวิ่งต้องเดินอยู่เสมอ ๆ สัตว์สองขาจึงมอบขาทั้งสองของตนให้แก่สัตว์สี่ขา พร้อมกับอธิบายว่า สองขานั้นต้องใช้เป็นขาที่อยู่ส่วนกลางของร่างกาย ว่าแล้วสัตว์สองขาก็กระโดดขึ้นนั่งคร่อมบนกลางหลังของสัตว์สี่ขาแล้วห้อยขาทั้งสองลงข้างละขา ทำท่าเหมือนกับว่าพร้อมอยู่เสมอที่จะช่วยวิ่งช่วยเดินไปพร้อม ๆ กับสี่ขาของเพื่อน เพื่อนที่มีสี่ขาที่รู้สึกดีใจอย่างยิ่ง ถึงแม้สองขานั้นมันไม่เคยช่วยวิ่งช่วยเดินก็ไม่ว่าอะไร เพราะได้เห็นอยู่แล้วว่า สองขานั้นมันสิ้นเกินที่จะสัมผัสพื้นดินได้ สัตว์สองขา กับสี่ขาประพุดติร่วมกันเช่นนั้น ตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์จนถึงปัจจุบันทุกวันนี้สัตว์สี่ขาในเรื่องนี้คือม้า สัตว์สองขาในเรื่องนี้คือมนุษย์

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มารยาทหญิง

สมบัติอิสานใต้

เจ้าเนียรกาลนานมาแล้วมีสามีภรรยาคู่หนึ่ง อยู่กินด้วยกันแต่ไม่มีลูก ต่อมาฝ่ายภรรยาเกิดมีไข้วันไหนที่สามีไม่อยู่บ้านก็จะพาซูร์กมานอนที่บ้าน วันหนึ่งสามีเข้าไปซุดมันในป่า พอสายแดดร้อนจึงหลบเข้าไปพักอยู่ในศาลเจ้า ส่วนภรรยาเมื่อทราบว่สามีเข้าไปในป่า จึงจัดเตรียมสิ่งของสำหรับไปบนบานศาลเจ้า เพื่อให้วิญญาณที่สิงสถิตย์ในศาลเจ้าทำให้สามีของคนตาย จะได้เอาชีวะมาเป็นสามีของตน เมื่อจัดเตรียมสิ่งของเสร็จแล้วก็นำสิ่งของเหล่านั้นไปยังศาลเจ้า สามีมองเห็นภรรยาเดินเข้ามาในศาลเจ้าก็นึกแปลกใจ คิดอยู่ในใจว่า "เมียของเราเขาเข้ามาทำอะไรในศาลเจ้าแห่งนี้" คิดแล้วก็หลบเข้าไปซ่อนอยู่ด้านหลังเทวรูปในศาลเจ้านั้น คอยดูภรรยาของคนอยู่ภรรยาเข้าไปจุดธูปเทียนแล้วกับบนบานศาลเจ้าว่า "ฉันไม่พอใจในสามีเก่า ฉันอยากได้สามีคนใหม่ ขอให้เจ้าในศาลทำให้สามีของฉันตายแล้ว ฉันจะถวายหัวหมูเป็นของแก้บน" สามีได้ยินดังนั้น จึงตอบออกไปจากด้านหลังเทวรูปในศาลเจ้าว่า "ดีละถ้าเจ้ามีซู้และต้องการให้เราทำให้ผิวเจ้าตายง่ายเหลือเกิน ขอให้เจ้ากลับไปบ้านแล้วหาแม่ไก่ที่กำลังนอนฟักไข่ ฆ่าแม่ไก่พร้อมทั้งไข่ที่ฟักนั้นให้ผิวเจ้ากินมันจะได้ตายไปสมใจ" ฝ่ายเมียเมื่อได้ยินเสียงนั้นก็นึกว่าเป็นเจ้าจริง ก็รีบกลับบ้านนำแม่ไก่ที่กำลังฟักไข่มาเชือด แล้วนำไปต้มพร้อมกับไข่ที่ฟักอยู่คอยสามีกลับมา คิดในใจว่าเมื่อสามีกินแล้วคงตายสมใจ จะได้นำชีวะมาเป็นสามีคนใหม่ต่อไป ตกเป็นสามีกลับจากการซุดมันในป่า มาถึงบ้านก็ตามภรรยาว่า "แม่วันนี้ทำอะไรกับข้าว" ภรรยาตอบว่า "ฉันมีแม่ไก่ที่กำลังฟักไข่กับไข่ต้มคอยท่านอยู่" สามีตอบว่า "ฉันรีบจัดแจงหาข้าวปลามากินกันเถิด" ภรรยาก็รีบจัดสำหรับให้สามีกิน สามีกินหมดแล้วแกล้งทำเป็นไข่นอนครางซื่อ ๆ ภรรยาติดใจสามีจะได้ตายจริงสมกับคำของเจ้าในศาล ส่วนสามีก็ทำเป็นนอนหลับอยู่ภรรยาคิดว่าสามีตายแล้ว จึงเปิดประตูให้ชายชีวะมาหลับนอนด้วยในขณะที่คนทั้งสองกำลังนอนคุยกันอยู่ สามีก็ลุกขึ้นนั่งแล้วเรียกภรรยามาบอกว่า "หนาวมากหนาวจริง ๆ" ชายชีวะเห็นดังนั้นวิ่งหนีไม่ทัน ก็หลบเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในโถงน้ำใกล้ที่นอน นั่งอยู่

คอยให้สามีของหญิงชั้นนอนหลับจะได้ออกจากที่นอนแล้วเข้าไปหาซู้รักอีก ฝ่ายสามีเห็นชายซู้เข้าไปนอนตัวอยู่ในโถ่ง แต่ทำเป็นไม่เห็นและบอกภรรยาตนว่า "หนาวเหลือเกินขอให้เจ้าต้มน้ำร้อนให้ฉันอาบสักหน่อย ฉันจะได้ตายไปอย่างสบาย ๆ" ภรรยาได้ยินว่าสามีจะตายไปเช่นนั้นก็ยิ่งดีใจ รีบออกไปต้มน้ำร้อนให้สามี เมื่อภรรยาต้มน้ำร้อนจนเดือดแล้ว สามีก็บอกภรรยาว่า "ขอให้ไปต้มน้ำมาสัก 1 กระออมมาละลายกับน้ำร้อน" ภรรยาได้ยินดังนั้นก็รีบผละผลันออกไปต้มน้ำ สามีเมื่อเห็นภรรยาออกไปแล้วก็รีบลุกขึ้นไปยกน้ำเดือดในหม้อเทลงในโถ่งที่ชายซู้หลบซ่อนอยู่ ชายซู้สิ้นใจตายในโถ่งนั้นเอง แล้วสามีก็กลับมานอนครางฮือ ๆ อยู่เหมือนเดิม ภรรยาต้มน้ำเข้ามามองไปที่ชายซู้ที่อยู่ในโถ่งที่ถูกน้ำร้อนลวกจนตัวโค้งงอโถ่งมาเช่นนั้น ก็ก้มลงกระซิบกับชายซู้ว่า "ทำไมไม่ก้มลงล่ะ มันยังนอนไม่หลับหรือ" ชายซู้ก็ยังโค้งงอตัวออกมาเหมือนเดิม หญิงซู้เอื้อมมือไปกดลงถูกใบหูหลุดออกไปพร้อมกับเส้นผมด้วย จึงรู้ว่าสามีเทน้ำร้อนไปหาชายซู้ตายไปแล้ว แต่ไม่ยอมปริปากพูดว่าอะไรนำฝาโถ่งมาปิด แล้วนำน้ำร้อนให้สามีอาบ ฝ่ายสามีไม่พูดและไม่ยอมอาบน้ำบอกกับภรรยาว่า "ฉันค่อยยังชั่วขึ้นแล้ว" แล้วบอกให้ภรรยาเข้าไปนอน รุ่งเช้าภรรยาไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะนำศพชายซู้ออกจากบ้านได้ จึงคิดอุบายอย่างหนึ่งว่า "ในหมู่บ้านนี้มีคนที่เป็โจรชอบลักขโมยอยู่ 4 คน มักจะขโมยสิ่งของมีค่าอยู่เป็นประจำ ฉันจะคิดอุบายให้โจรทั้ง 4 คนนี้ ห้ามเอาศพชายซู้ออกจากบ้านไปทิ้งที่ป่าช้าให้ได้" คิดแล้วก็ไปยืมผ้าลินไหมและผ้าแพรของชาวบ้านมาตากไว้รอบ ๆ บ้านของคน โจรทั้ง 4 คนเห็นผ้าแพรพรรณตากไว้รอบ ๆ บ้านเช่นนั้นก็คิดกันว่า "ชะ ๆ หญิงผู้นี้มีสมบัติมากมายนัก เราคิดว่ามันเป็นคนยากจนเสียอีก คินนี้แหละเราจะขึ้นบ้านมันขโมยเอาสิ่งของมันมาให้ได้" หญิงนั้นเมื่อดากผ้าลินไหมและผ้าแพรจนถึงเวลาเย็นแล้วก็นำไปส่งคืนเจ้าของ แล้วนำเชือกมามัดโถ่งศพชายซู้อย่างแน่นหนาเอาไว้ให้โจรทั้ง 4 คนห้ามเอาไป ตกกลางคืนโจรทั้ง 4 คนก็เข้าไปขโมยของในบ้านหญิงนั้น เมื่อเข้าไปในบ้านค้นหาสิ่งของต่าง ๆ ก็ไม่พบอะไร มีแต่โถ่งอยู่ใบเดียวปิดปากโถ่งแน่นเปิดออกไม่ได้ จึงปรึกษากันว่า "สมบัติทั้งหลายที่เราเห็นเมื่อตอนกลางวัน มันคงเก็บไว้ในโถ่งใบนี้แน่นอน

ดีแล้วเราช่วยกันหามโง้งไบนีออกไปดีกว่า" โจรทั้ง 4 คนช่วยกันหามโง้งไบนีออกไป เมื่อหามออกไปไกลบ้านแล้วจึงเปิดปากโง้งออก ล้วงมือเข้าไปในโง้ง โจรคนหนึ่งล้วงเข้าไปในโง้งจับถูกเส้นผม แล้วบอกว่า "โฮโฮ เส้นไหมอย่างดี" โจรอีกคนหนึ่งล้วงเข้าไปจับถูกใบหู ตา จมูก แล้วร้องลั่นว่า "ไม่ใช่หรอกมันเป็นผี" อีกคนหนึ่งไม่ยอมเชื่อล้วงเข้าไปใหม่ จับถูกที่ทรวงอก รู้แน่ว่าเป็นผีจริงกระโดดหนีไป โจรทั้ง 4 คนโกรธมากที่เสียรู้ผู้หญิงหลอกให้หามผีมาทั้งในป่าได้ จึงคิดว่า "เราคอยจับตาดูผู้หญิงคนนี้ ถ้าเห็นมันเดินไปไหนคนเดียว เราจะจับมันทุบตีให้สาแก่ใจมันจะได้ไม่กล้าหลอกเราอีก" วันหนึ่งผู้หญิงคนนี้ก็กำลังลงไปทำน้ำ เพื่อซื้อสิ่งของจากเรือสำเภาก็เพิ่งมาจากต่างถิ่น หญิงนั้นเดินมาถึงกลางทางก็มาพบกับโจรทั้ง 4 คน ๆ จึงพากันจับไว้จะทำร้ายและพากันตำท้อที่หลอกลวงพวกคนให้หามศพจากบ้านไปทั้งในป่า หญิงผู้นั้นตอบว่า "ถูกแล้วท่านถ้าท่านจะฆ่าจะตีฉันมันก็คงไร้ประโยชน์เปล่า เพราะฉันกำลังจะไปทวงเงินจากนายสำเภาค้นขอให้ท่านไปกับฉัน ถ้าฉันทวงเงินจากนายสำเภาก็ได้ ฉันจะแบ่งให้ใช้กันทุกคน" โจรทั้ง 4 คนทราบที่หญิงผู้นั้นจะไปทวงเงินจากนายสำเภาก็ยินยอมปล่อยและร่วมเดินทางไปด้วย เพราะความเชื่อและอยากได้เงิน หญิงผู้นั้นบอกแก่โจรทั้ง 4 ว่า "ขอให้ท่านยินยอมฉันอยู่ที่บนฝั่งนี้ก่อนถ้าเห็นฉันโบกมือเรียกท่าน ขอให้ท่านรีบลงไปแสดงว่าฉันทวงเงินได้แล้ว" เมื่อบอกกับโจรทั้ง 4 แล้วจึงลงไปที่เรือสำเภาและได้บอกขายกับนายสำเภาเรือว่าชายทั้ง 4 คนเป็นทาสของตน และชี้บอกนายสำเภาเรือว่า "ชายทั้ง 4 คนนั้นแหละถ้ามันลงมาแล้ว ขอให้ท่านจับสามไซ้ไว้ให้แน่นหนาอย่าให้มันหนีไปได้ แต่ขอให้ฉันขึ้นไปบนฝั่งก่อน" นายสำเภาเรือยินยอมตามคำขอของหญิงนั้นแล้วถามว่า "ข้าทาสทั้ง 4 คนนั้นชายเท่าไร" หญิงนั้นตอบว่า "คนละ 2 แถน" นายสำเภาเรือให้ราคาคนละ 1 แถนครึ่ง หญิงนั้นยอมรับแล้วออกไปโบกมือเรียกโจรทั้ง 4 คนให้ลงมา โจรทั้ง 4 คนเข้าใจว่าเรียกให้ลงไปเอาเงินก็พากันลงไปเรือสำเภาเมื่อลงไปเรือ นายสำเภาเรือก็จับมัดสามไซ้เอาไว้ มัดไว้ที่ไค้ห้องเรือสำเภานั้น หญิงนั้นเมื่อได้เงินแล้วก็รีบกลับบ้านของตนระหว่างทางก็พลบค่ำก่อน จึงไปนอนบนต้นไม้ใหญ่ ฝ่ายโจรทั้ง

4 คนเมื่อถูกนายสำเภาเรือจ้างสามไซ้ไว้แน่นหนาก็พูดกันว่า "ดูซิ หญิงคนนี้เป็นคนเจ้าปัญญาจริง ๆ มันหลอกเราให้หามศพไปทิ้งที่ป่าช้ามันยังไม่พอยังสามารถขายเราเป็นทาสได้อีก" เมื่อโจรทั้ง 4 ทำลายไซ้ตรวนได้แล้ว จึงหนีออกจากเรือสำเภานั้นแล้ววิ่งหนีกลับบ้าน เวลาตีกลางคืนจึงพากันขึ้นไปนอนบนต้นไม้ต้นเดียวกันที่หญิงนั้นนอนอยู่ก่อนแล้ว โจรคนที่ 1 พบหญิงนั้นนอนอยู่จึงพูดขึ้นว่า "คราวนี้แกต้องตายแน่ ๆ แกเคยหลอกฉัน แกคงหนีลงจากต้นไม้ไม่ทันแน่" หญิงผู้นั้นจึงยกถุงเงินขึ้นมาอวด แล้วก็ลงกระซิบโจรคนแรกว่า "นี่ท่าน ท่านอย่าพูดให้ 3 คนนั้นรู้ ฉันจะยอมเป็นภรรยาของท่านคนเดียว เรานำเงินจำนวนนี้ไปใช้จ่ายทำมาหากินกันดีกว่า แล้วท่านจะทำบาปกับฉันด้วยประโยชน์อะไรเล่า" เมื่อโจรคนที่หนึ่งได้ยินดังนั้นแล้ว ก็ไม่พูดอะไรกลับขยับเข้าไปชิดหญิงคนนั้น เข้าโอบกอดแล้วว่า "ดีแล้วเจ้าเป็นหญิงมีปัญญาหลอกพี่ได้หลายคราวแล้วมาบัดนี้พี่ได้เจ้าเป็นเมียคงเป็นเพราะบุพเพสันนิวาสของเรา พูดแล้วก็โอบกอดหญิงนั้น โดยที่หญิงนั้นก็ไม่ขัดขืน กลับพูดว่า "ฉันเกรงว่าท่านจะไม่รักจริง" ส่วนฉันรักท่านด้วยใจจริงใจเดียวต่อท่าน" โจรคนนั้นบอกว่า "พี่รักเจ้าด้วยใจจริงถ้าเจ้าไม่เชื่อใจจะให้สมบัติสาบานหรือทำอะไรพี่ก็ยอมตามใจเจ้าสิ้น" หญิงนั้นตอบว่า "ถ้าพี่รักฉันจริงแล้วก็ขอให้เสียสิ้นกัน" หญิงผู้นั้นก็แลบลิ้นออกมาให้โจรเลีย เมื่อโจรเลียลิ้น หญิงเจ้ามายาแล้วก็แลบลิ้นของตนออกมาให้หญิงเลียคืน หญิงคนนั้นจึงกัดลิ้นโจรขาดออกมาเป็นท่อน แล้วผลักโจรคนนั้นลงจากต้นไม้เมื่อตกถึงต้นไม้ก็ร้องออกมาด้วยความเจ็บปวด ส่งเสียงออกมาไม่เป็นภาษาเพราะลิ้นขาด โจรทั้ง 3 คนที่เหลือ ได้ยินเสียงร้องนั้นก็ว่านายสำเภาเรือจ้างกระโดดลงจากต้นไม้วิ่งหนีไป ร้องบอกกันว่า "เร็ว ๆ รีบวิ่งหนี นายสำเภาเรือจ้างจับเราแล้ว" คนที่ลิ้นขาดพยายามร้องบอกว่า "หญิงคนนั้นอยู่บนต้นไม้ให้รีบมาจับไป" แต่เนื่องจากลิ้นขาดจึงร้องออกมาไม่เป็นภาษาโจรคนอื่นคิดว่ามีคนใส่จับ ก็วิ่งหนีเอาชีวิตรอด หญิงเจ้ามายาลงจากต้นไม้ นำเงินไปให้สามีของตนอยู่กับสามีเป็นสุขสืบไป

ม้ากับวัว

ท่อง นนทพจน์

สมัยเมื่อพระเจ้าสร้างโลก ทั้งมนุษย์และสัตว์พระองค์แยกเป็น 2 เพศคือเพศผู้และเพศเมีย สำหรับอวัยวะของเพศผู้พระองค์จัดให้เป็นในรูปทรงยาวยื่นออกจากร่างกาย และสามารถที่จะถึงหรือตอดออกมาชำระล้างทำความสะอาดได้ภายนอก เหมือนดังตอดมีตอดออกจากฝักถั่วนั้น แต่บัดนี้ตอดหรือตอดออกไม่ได้แล้ว ว่าถึงเพศของม้าพระองค์สร้างไว้ยาวเรียว เพราะเป็นสัตว์ปราดเปรียววิ่งคล่อง ส่วนของอวัยวะนั้นสัตว์อื่น ๆ เห็นแล้วอิจฉา เพราะพระองค์ทรงสร้างให้ยาวใหญ่ เพศเมียสัตว์อื่นๆเช่นม้า จ้องตาเป็นมัน อยากให้เพศผู้ของตัวเองไว้ใช้ จึงมักแนะนำให้เพศผู้พยายามขโมยเอาของวัวมาให้ได้ ทุกครั้งที่วัว ควาย ม้า ลงเล่นน้ำ ส่วนมากตอดหรือตอดอวัยวะเพศออกวางไว้ข้างบนคลั่งกลัวจะเปียกน้ำ เมื่ออาบเสร็จก็จะขึ้นมาเสียบเข้าที่เดิมเป็นเช่นนี้เสมอมา เมื่ออาบน้ำเสร็จก็จะขึ้นมาเสียบเข้าที่เดิมเป็นอย่างนี้เสมอมา วันหนึ่งม้าได้โอกาสเห็นเพื่อน วัว ควายกำลังเพลินเล่นน้ำ จึงรีบกระโดดขึ้นฝั่งหยิบเอาของวัวเข้าใส่ที่เก็บแล้ววิ่งหายไป ฝ่ายวัวควายเมื่อขึ้นจากน้ำไม่เห็นของตัวเห็นแต่ของม้าวางอ้งแม้งอยู่ ก็จำใจเสียบเข้าที่เก็บฝ่ายม้าเมื่อได้ของวัวมาเป็นของตน แล้วก็รีบวิ่งไปยังฝูงม้าตัวเมีย ม้าตัวเมียไม่พอใจในอวัยวะเพศว่าเรียวเล็กสู้ของวัวไม่ได้ ก็ไม่ให้เข้าใกล้คอยเคาะสะกิดตัวผู้แม้ตัวผู้บอกว่าลักของวัวมาได้แล้ว ในที่สุดก็ต้องปล่อยเจ้าโลกอันยาวใหญ่พร้อมกับคำราม ฮี ฮี กระจกเจ้าโลกขึ้นลงแสดงให้เห็น ตัวเมียจึงยอมให้ทับได้ สงสารวัวเป็นอย่างยิ่ง เมื่อตัวเมียรู้ว่าม้าได้ลักพาไปเสียแล้วไม่ยอมให้ตัวผู้เข้าใกล้ ชังน้ำหน้าเหลือเกินที่รักษาของตัวเองไม่ได้ ฝ่ายตัวผู้ก็ได้แต่ร้อง "หลุบแล้วหลุบแล้ว" จะทับตัวเมียแต่ละทีก็ต้องออกแรงวิ่งไล่ตัวเมียนั้นเป็นพรวนตัวไหนไล่ทันจึงจะได้แถม เราเห็นกันทั่วไปมิใช่หรือเวลาม้าหรือวัวมันจะทับกันมันจะแสดงอาการอย่างไร หากยังไม่เห็นลองสังเกตซิว่า มันตรงกับผู้เส่านีหรือไม่ ตามว่าทำไมอวัยวะเพศเตี้ยวันนี้ จึงตอดมาไม่ได้ตอบว่าพระเจ้าไม่รับคำร้องของสัตว์ทั้งหลาย

มิดอโต้

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

มีครอบครัวหนึ่งอาศัยอยู่ในป่าลึก ครอบครัวนี้มีฐานะยากจนมากมีลูกชายเพียงคนเดียว เมื่อโตเป็นหนุ่มเขาไม่ช่วยงานอะไรเลยอาศัยแรงพ่อแม่กินอย่างเดียว จนพ่อแม่เกิดความเบื่อหน่ายจึงไล่ลูกออกจากบ้าน ก่อนจากบ้านลูกชายจึงขอมิดอโต้เล่มใหญ่ติดตัวไปด้วย พ่อของเขาจึงให้ช่างตีมิดให้ เมื่อได้มิดอโต้เล่มใหญ่แล้วชายหนุ่มก็ออกเดินทางไปกลางป่าได้เจอกับชายหนุ่มผู้หนึ่งที่มีความสามารถในการวิดน้ำได้เก่งมาก ทั้งคู่จึงเป็นเพื่อนสนิทกันแล้วพากันออกเดินทางต่อไป แล้วเจอกับเพื่อนอีกคนหนึ่งที่มีความสามารถพิเศษเตะสิ่งของใด ๆ ได้ไกลมาก ทั้ง 3 จึงผูกสมัครรักกันเป็นเพื่อน แล้วปรึกษากันว่าจะเริ่มต้นทำมาหากิน จึงตกลงใจว่าให้คนวิดน้ำเก่งไปวิดน้ำ เมื่อแห้งแล้วจึงช่วยกันจับปลา พวกเขาจับปลาได้ตัวใหญ่มากเท่ากับตึกมีความยาวหลายสิบกิโลเมตร จึงได้นำปลานั้นไปต้เนื้อขายได้เงินจำนวนมาก ชายหนุ่มคนที่มีมิดอโต้จึงเอามิดสับหัวปลาทิ้งเอาไว้ ชายคนที่เตะสิ่งของได้ไกลจึงเตะหัวปลาไปไกลถึงอีกเมืองหนึ่ง หัวปลาเน่ากลิ่นเหม็นไปทั้งเมือง ไม่มีใครสามารถนำไปทิ้งได้ เจ้าเมืองจึงให้ป่าวประกาศว่า ใครสามารถนำหัวปลาไปทิ้งได้ จะยกลูกสาวทั้ง 3 คนและเมืองให้ปกครอง ชาวนี้อันนี้รู้ไปถึงหูทั้ง 3 คน จึงให้คนที่เตะสิ่งของได้ไกลเตะไปตกอีกเมืองหนึ่งซึ่งไกลมาก ๆ ทั้ง 3 คนจึงได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าเมืองและแบ่งเมืองกันปกครอง ต่อมาทั้งหมดได้ไปรับพ่อแม่ให้เขามาอยู่ในวังด้วยกันอย่างมีความสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มูลนิธิ

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีเมืองอยู่สองเมือง เมืองหนึ่งมีพระเจ้าอิทธิราชปกครองและพระองค์มีลูกชายคนหนึ่งชื่อมูลนิธิ ส่วนอีกเมืองหนึ่งมีพระเจ้าอิทธิโลกปกครอง ทั้งสองพระนครนี้มีความสัมพันธ์กันดีเพราะพระราชาทองสองเป็นสหายกัน ต่อมา

พระเจ้าอิทธิโลกยกทัพมาตีเมืองพระเจ้าอิทธิราชและตีได้ พระเจ้าอิทธิราช
และมเหสีหนีเข้าไปอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่งในเขตเมืองยางแดง ส่วนท้าวบุญกิตตินั้น
ก็หนีไปอาศัยอยู่กับพระฤาษีและได้เรียนวิชาอาคมจากพระฤาษี พระเจ้า
อิทธิราชและมเหสีอาศัยอยู่ในถ้ำนั้นอย่างทุกข์ทรมาน อยู่มาทั้งสองคนก็ตายไป
ส่วนท้าวบุญกิตตินั้น หลังจากเรียนวิชาอาคมจบแล้วจึงมาตีเมืองคืนได้ โดย
ฆ่าพระเจ้าอิทธิโลกตายแล้วขึ้นครองราชย์แทนและได้ออกติดตามหาพ่อแม่ จน
ไปพบจึงเอาศพทั้งสองนั้นมาเผาอย่างสมเกียรติ ท้าวบุญกิตติก็ได้ครองเมือง
อย่างมีความสุขต่อมา

เมฆสลิมาตาย

ทรงพล กาญจนรังสิขัย

ที่หมู่บ้านหนึ่งยังไม่มีผู้ใหญ่บ้าน ต่อมานายอำเภอก็มาตรวจสถานการณ์
จึงร่วมกับชาวบ้านได้แต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน นายสีได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน
นายอำเภอจึงนัดให้เข้าจังหวัดเพื่อไปติดยศติดชื่อกัน นายสีแล้วมีความรู้สึกว่าคุณ
ไม่ใช่คนเดิม ตนเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าคนนายคนแล้ว เมื่อลูกชายเห็นพ่อมา
จึงวิ่งไปหาแต่แรกทำเป็นไม่สนใจและบอกว่า "นี่ไม่ใช่พ่อมึงนะ ตัวกูเป็นนาย
แล้ว" เมื่อขึ้นไปบนบ้านลูกก็ยังวนเวียนนอยากเล่นกับพ่อเหมือนกับทุกวัน พ่อ
รำคาญจึงเดินหนี แล้วก็เซ็ดหน้าจึงไม่ทันสังเกตและระวังตัว ทำให้ตกบ้าน
คอหักตาย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมฆขัดผิวเดือน

วรรณพันธ์

มียายกับตาสองคนผิวเมฆทั้งสองคนไม่มีลูกอยู่กันเพียงสองคน แต่ก็
ไม่ถูกกันเลยเพราะยายเป็นคนหัวรั้น ไม่ว่าตาจะว่าอย่างไรยายก็ไม่ยอมเชื่อ
ยายถือเอาความมีมานะของตัวเองฉะนั้นเมื่อตาพูดอะไรยายจะไม่เห็นด้วยเลย

ไม่ว่าดีหรือไม่ดี อยู่มาวันหนึ่งตาพูดกับยายว่า

ตา "สวนผักของยายนะ ถ้าปล่อยไว้เดี๋ยววัวก็จะมากินหมดหรอก"

ยาย "กินก็ช่าง เรื่องของฉัน ตาไม่ต้องมาเกี่ยว ไม่ใช่เรื่อง"

ตาก็ไม่พูดอะไรต่อ จนวันหนึ่งฝูงวัวป่าก็มากินผักของยายหมดยายก็เที่ยวตำว่า วัวป่าทั้งหลายจนเหนื่อยแล้วยายก็กลับบ้าน แล้วตั้งแต่นั้นยายเลยเลิกปลูกผัก และหันมาปลูกงาแทน เมื่อยายเก็บเกี่ยวงาเสร็จตาจึงบอกยายว่า

ตา "ยาย งาของยายไม่ขายหรือ"

ยาย "ไม่ขาย ู ใต้ก็ได้กำไรมาก"

แล้วยายได้ปล่อยงาไว้จนหนูมาขโมยกินหมด เมื่อหมดแล้วยายจึงคิดขาย แต่ก็ไม่มีงาจะให้ขายแล้ว

อยู่มาวันหนึ่งตากับยายได้ชวนกันออกไปเที่ยวป่า ขณะที่อยู่ในป่าเกิดฝนตก ตากับยายจึงเข้าไปอาศัยอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่ง ในถ้ำนั้นตามองเห็นงูใหญ่ตัวหนึ่งนอนอยู่ ส่วนยายนั้นมองไม่เห็นตาจึงบอกกับยายว่า

ตา "ยายเดี๋ยวมันจะกัดเอานะ"

แต่ยายหาเชื่อฟังคำพูดของตาไม่กลับเดินเรื่อยเข้าไปผลสุดท้ายยายก็ถูกงูกัดตาย

เมืองกินคน

สอางค์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

มีชายผู้หนึ่งเป็นคนพเนจร เที่ยวเร่ร่อนไปเรื่อย ๆ เขาเดินทางไปถึงเมืองกินคนและได้ถูกเมียที่เมืองนั้น วันหนึ่งพี่เขยและพี่สาวของเมียเขามีการลงแขกเกี่ยวข้าว ตัวเขาและเมียได้ไปช่วย ก่อนจะถึงเวลาอาหารเที่ยง พี่เขยได้บอกให้เขาไปฆ่าหมูทำอาหารที่บ้านก่อนเพื่อจะนำมาเลี้ยงแขก เขาจึงกลับไปที่บ้านและมองหาหมูที่พี่เขยบอกว่าอยู่ในเส้าให้เอามาทำอาหารในมือนั้น เขาเห็นแต่แม่ยายนั่งปะแป้งทาขมิ้นอยู่ เขาจึงถามหาหมูกับแม่ยาย ๆ จึงบอกว่า "ตัวแม่นี้แหละคือหมูให้จัดการแม่ทำอาหารเลี้ยงแขกได้เลย" เขยจึงรู้ว่า

เมืองนี้เป็นเมืองกินคน คงจะอยู่ด้วยกันไม่ได้ เขาจึงจัดเตรียมกระบอกลำ
 ขันน้ำใส่ยามสะพายลงเรือนหนีไป ฝ่ายที่เขยรอกินข้าวเที่ยงอยู่นานไม่เห็น
 น้องเขยนำอาหารมาเลี้ยงแขกจึงกลับไปตามที่บ้าน ตามแม่ยายซึ่งเป็นหมู
 สำหรับอาหารมีอนั้น แม่ยายจึงเล่าให้ลูกเขยฟัง สงสัยลูกเขยคนเล็กจะรู้ความ
 จริงจึงหนีไปแล้ว ทั้งหมดจึงออกติดตามหาลูกเขยคนเล็ก คิดว่าถ้าจับได้จะนำ
 มาทำอาหารเป็นหมูแทนแม่ยายจึงได้ออกติดตามไปเรื่อยจนถึงกลางป่า ลูกเขย
 มองเห็นคนเหล่านั้นมาใกล้ถึงตัวแล้ว จึงหอบเอาหินไปวางที่บนกิ่งไม้แล้วขึ้นไป
 เหยียบกิ่งไม้นั้น เอาขันน้ำมาวางบนศีรษะ เมื่อคนทั้งหมดมาถึงได้ต้นไม้นั้นก็
 กางตำราหมวดออกมาอ่าน เพราะตำรานั้นมีความแม่นยำมาก สามารถบอก
 ความจริงได้ทุกอย่าง ตำรานั้นได้บอกว่า "อยู่บนดินแต่ไต่หน้า" พวกคนเหล่านั้น
 ก็จนปัญญาจะหาว่าลูกเขยคนเล็กอยู่ตรงใด จึงพากันคิดว่าตำราหมอดูนั้นไม่
 แม่นยำ จึงพากันจุดไฟเผาทิ้งแล้วพากันกลับบ้านเล็กตามหาเขา เมื่อทุกคน
 กลับไปหมดแล้ว เขาจึงรีบมาดับไฟที่กำลังไหม้ตำราหมอดูจึงเหลือเพียงครึ่ง
 เล่มเท่านั้น ในปัจจุบันนี้ตำราหมอดูจึงไม่ค่อยแน่นอนแม่นยำ คุณคิดบ้างดูถูกบ้าง
 เพราะตำราที่ดูถูกนั้นถูกไฟไหม้ไปครึ่งหนึ่ง

เมืองขวางทะบุรี

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

ในสมัยหนึ่งนามาแล้วมีเมือง ๑ แห่งชื่อขวางทะบุรีศรีมหานคร ขุน
 บรมราชาเป็นผู้สร้างขึ้นและประกาศห้ามไว้ว่าในวันที่ 7 และ 8 ค่ำ วัน 14
 และ 15 ค่ำ ทั้งข้างขึ้นและข้างแรมของทุกเดือน ห้ามชาวเมืองกระทำการ
 ใด ๆ อันถือว่าเป็นบาปเช่น การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ผู้ใดฝ่าฝืนการกระทำดังกล่าว
 จะบังเกิดความพินาศล่มจมทั้งแก่ตนเองและบ้านเมือง เมืองขวางทะบุรีอยู่เย็น
 เป็นสุขมาช้านาน จนถึงสมัยพระยาผู้หนึ่งได้ครองเมือง ไม่ได้อยู่ในทศพิช
 ราชธรรม เทียวรีพลไปรบพุ่งแก่งแย่งชิงทรัพย์สมบัติ ลูกเมียผู้อื่น ฆ่าสัตว์ตัด
 ชีวิตเป็นที่สนุกสนานยิ่งนัก บ้านเมืองเดือดร้อนไปทุกหนทุกแห่ง พฤติการณโทราบ

ไปถึงพระยาณทเวตดาผู้เป็นใหญ่เห็นการณ์ไม่เข้าที่ ถ้าปล่อยไว้นานก็จะกำเริบ
 เลิบसानไม่สิ้นสุด สั่งให้จู่ร้ายเป็นจำนวนมากมาทำอันตรายทำบ้านเมืองและผู้
 คนให้เจ็บป่วยล้มตายกันหมดสิ้น เมืองนี้จึงกลายเป็นเมืองร้าง ชีวิตเดียวที่
 เหลือรอดมาได้คือ นางกongsรีราชธิดา ของพระยาผู้ครองเมืองเพราะบิดาได้
 ซ่อนไว้ในกลองใบใหญ่ ก่อนที่กรรมจะตามสนองพระองค์เอง ในครั้งนั้นพระ
 โภชิสัตว์เสวยพระชาติเป็นมาณพุ่มชื่อคัทธกุมาร ท่องเทเววบรรเทาทุกข์สัตว์
 ผู้ยากไร้ไปทั่วสารทิศ มิได้คำนึงถึงความเหนื่อยยาก คัทธกุมารมีทหารคู่ใจ
 2 คน มีสมญานามว่านายชายไม้ร้อยกอกกับนายชายเกรียนร้อนเล่ม เมื่อผ่าน
 เข้ามาถึงเมืองขวางทะเลบุรีมหานคร ไม่ปรากฏว่ามีผู้คนอยู่อาศัย บ้านเมือง
 รกร้างมีแต่รั้งนกรังกา จึงเดินสำรวจว่าเหตุใดเมืองจึงร้างไปพบกลองใบใหญ่
 บนหอกลองเข้าไปเอาไม้เคาะดูมีเสียงดังประหลาด คัทธกุมารใช้พระขรรค์
 แหวะหน้าหน้ากลองออก นำนางกongsรีออกมาสอบถามเรื่องราวนางกongsรี
 เล่าเหตุการณ์ดังกล่าวและบอกว่าผู้ใดจุดไฟ ให้มีกลุ่มควันลอยขึ้นไปในท้องฟ้า
 จู่ร้ายฝูงใหญ่จะลงมาทำอันตรายทันที คัทธกุมารเห็นว่าเป็นการใช้กรรมกันมาก
 พอแล้ว ควรจะได้ครองชีพกันอย่างปกติสุข ต่อไปจึงให้ทหารคู่ใจทั้ง 2 คนหา
 ฟินมาก่อไฟกองโตขึ้น ปรากฏกลุ่มควันดำทะมึนขึ้นไปถึงพระยาณท ๗ ปล่อย
 ฝูงงูลงมาทำอันตราย คัทธกุมารสังหารงูนั้นจนหมดสิ้น แล้วได้ทำการชูประยา
 ขวางทบุรีพร้อมมเหสี บ่าวไพร่และชาวเมืองฟื้นขึ้นโดยทั่วกันและให้ชื่อว่า
 เมืองนครราช-ตรงกองไฟที่ก่อนขึ้นนั้นได้กลายเป็นป่าชฎเรียกว่า คงพระยาไฟ
 หรือคงพระยาเย็นในปัจจุบัน ส่วนกระตุงจู่ร้ายได้บันดาลให้มีน้ำหลากพัดพาออก
 ไปพันเมือง เกิดเป็นภูเขาเรียกว่าภูหอหรือภูโฮ่ง เมื่อเมืองนครราชมีความ
 ร่วมเย็นเป็นสุขดีแล้ว คัทธกุมารก็มอบเป็นบำเหน็จแก่นายชายไม้ร้อยกอก ให้
 ปกครองอยู่กินกับนางกongsรีสืบไป

เมืองชะวาทะวาศรีมหานคร

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

เมื่อมอบบ้านเมืองให้นายชายไม้ร้อยกอกับนางกองศรีปกครอง แล้ว
 ท้าวคัทชกุมารได้ออกเดินทางกับนายชายเกวียนร้อยเล่มเป็นเวลาประมาณหนึ่ง
 เดือน ก็มาถึงเมืองชะวาทะวาศรีมหานครซึ่งมีลักษณะเดียวกับเมืองขวางทบุรี
 นั่นคือ เมืองทั้งเมืองเป็นเมืองร้างปราศจากสิ่งมีชีวิต คัทชกุมารและนายชาย
 เกวียนร้อยเล่มได้ช่วยกันตรวจหาความจริง ผ่านไปถึงห้องพระโรงกลางนาย
 ชายเกวียนถือไม้เคาะนี้ไปตลอดทาง ไปเคาะเอาเสาห้องพระโรงต้นหนึ่งเข้า
 ได้ยินเสียงผู้หญิงร้อง คัทชกุมารจึงเปิดโพงเสา พบหญิงสาวแสดงตนเป็น
 ราชธิดาชื่อนางคำสิงและได้เล่าเรื่องราวครั้งก่อนว่า แต่เดิมนั้นเมืองของนาง
 มีความสมบูรณ์พูนสุขเป็นอย่างยิ่ง วันหนึ่งพระราชบิดาเสด็จประพาสป่า แล้ว
 ประทับพักผ่อนอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง เผอิญมีอิกาทัวหนึ่งจับอยู่บนต้นไม้ตาย
 มูลงมาถูกพระองค์เข้าทำให้ทรงพระพิโรธยิ่งนัก กาทัวนั้นจึงต้องตายเท่านั้น
 ยังไม่พอ ทรงออกประกาศให้พลเมืองฆ่าแร้งกาในบ้านเมืองตายหมดสิ้น การ
 แสดงองค์เป็นพาลเช่นนี้ทราบไปถึงพระยาแดน ๆ จึงบัญชาให้นักแร้ง นกรุ่ง
 และหงส์ทองจำนวนมาก ลงมาทำอันตรายผู้คนพลเมืองจนเสียชีวิตหมด แต่
 นางคำสิงรอดมาได้ เพราะพระบิดาและพระมารดาได้นำมาซ่อนไว้ในโพง
 เสาห้องพระโรงก่อน ทั้งสองพระองค์จึงสิ้นพระชนม์ หากคัทชกุมารจะช่วย
 นาง ต้องก่อกองไฟขึ้นให้เกิดควันมากพอที่จะทำให้ฝูงแร้งฝูงหงส์พากันมาทันที
 คัทชกุมารจึงให้นายชายเกวียนร้อยเล่มไปขนฟืนมาเป็นจำนวนมาก และก่อไฟ
 กองโตขึ้น พระยาแดนเห็นควันไฟลอยพุ่งขึ้นจากนครร้าง จึงให้นักแร้ง นกรุ่ง
 และหงส์ทองจำนวนมากมายมาทันที คัทชกุมารได้สังหารเสียทั้งหมดแล้วกวาด
 ซากสัตว์ออกไปนอกเมืองเกิดเป็นคอยรังรังหรือคอยรังแร่ ในกาลต่อมาพร้อม
 กันนั้นได้ชุมชนชีวิตเจ้าเมือง มเหสีและไพร่พลให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาดังเดิม มอบให้
 นายชายเกวียนร้อยเล่มปกครองเมืองชะวาทะวาศรีมหานคร กับนางคำสิงด้วย
 ทศพิศราชมรมเป็นสุขสงบตลอดมาเป็นการใช้กรรมกันมากพอแล้ว ควรจะ
 ได้ครองชีพกันอย่างปกติสุขต่อไป จึงให้ทหารคู่ใจทั้งสองคนหาฟืนมาก่อไฟกอง

โตขึ้น ปรากฏกลุ่มควันดำทะมึนขึ้นไปถึงพระยาถนน ๆ ปล่อยฝูงงูลงมาทำ
อันตรายคัททกุมาร ๆ สंहารงุนั้นจนหมดสิ้น ชุบพระยาขวางทบุรีพร้อมมเหสี
ปาวไพรและชาวเมืองพินขึ้นโดยทั่วกันและให้ชื่อว่า เมืองนครราชตรงกองไฟ
ที่ก่อขึ้นนั้นได้กลายเป็นป่าชฎเรียกว่า ดงพระยาไฟหรือดงพระยาเย็น ใน
ปัจจุบันส่วนกระดูกงูร้ายได้บันดาลให้มีน้ำหลากพัดพาออกไปพ้นเมือง เกิดเป็น
ภูเขาเรียกว่าภูหอหรือภูโห่ง เมื่อเมืองนครราชมีความร่มเย็นเป็นสุขดีแล้วคัทท
กุมารก็มอบเป็นป่าเหนือแก่นายชายไม้ร้อยกอ ให้ปกครองอยู่กินกับนางกองศรี
สืบไป

เมืองสุรินทร์

วิสันต์ บัณฑะวงศ์

ตามพงศาวดารเมืองสุรินทร์ปรากฏว่า เดิมเป็นที่อยู่ของชนชาติไทย
ครั้งสมัยเมืองไทยยังเรืองอำนาจในแถบนั้น เจ้าเมืองตั้งเดิมมีนามว่าขุนเขต
ระหว่างปกครองบ้านเมืองได้สร้างโบราณวัตถุไว้หลายแห่ง บางแห่งก็สำเร็จ
บางแห่งก็ยังไม่สำเร็จที่เป็นหลักฐานประจักษ์อยู่ทุกวันนี้ก็คือ โบราณวัตถุที่บ้าน
ระแงง ซึ่งเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอศีขรภูมิแห่งหนึ่งและที่อื่น ๆ อีกบ้าง แต่
ไม่สู้สำคัญนักมีหลักฐานพอที่จะสันนิษฐานได้ว่าชนชาติไทยมีอำนาจ ก็เนื่องจาก
มีตัวอักษรภาษาไทย ภาคอีสานที่โบราณวัตถุนั้น ๆ ต่อมาเมืองไทยเสื่อมอำนาจ
ลง และขอมตั้งราชธานีอยู่ที่เมืองพิมายได้ยกกองทัพมารบกวณ ต้องถอยร่น
กระจัดกระจายไปตั้งหลักแหล่งอยู่ที่อื่น ต่อมาในราว พ.ศ. 2200 มีชนชาติ
หนึ่งซึ่งไทยเรียกว่า ส่วยได้อพยพมาจากแขวงเมืองอัตตะปือ แสนแป ผังซ้าย
แม่น้ำโขง ซึ่งภายหลังเป็นเขตแขวงเมืองนครจำปาศักดิ์ ส่วย ที่อพยพเข้ามา
มีหลายพวกด้วยกัน พวกที่หนึ่งมาตั้งหลักแหล่งที่บ้านเมืองทรี (เมืองมี) มีหัวหน้า
ชื่อเชียงปุม พวกที่สองเข้ามาตั้งหลักแหล่งที่บ้านหนองกุดหลาย ในท้องที่อำเภอ
รัตนบุรีเดี๋ยวนี้มีหัวหน้าชื่อเชียงสี พวกที่สามเข้ามาอยู่ที่บ้านเมืองลิงมีหัวหน้าชื่อ
เชียงสง พวกที่สี่ เข้ามาอยู่ที่บ้านลำควนมีหัวหน้าชื่อ เชียงขัน พวกที่ห้าเข้ามา

อยู่ที่บ้านอัจจะปะเน็ง คือบ้านสังขะเดี้ยวนี้มีหัวหน้าชื่อ เชียงขะ พวกที่หกเข้ามา
 อยู่ที่บ้านจารพัต มีหัวหน้าชื่อเชียงชัย ครั้น พ.ศ.2302 (พงศาวดารเมือง
 สุรินทร์ว่า พ.ศ. 2304 พงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสานว่า พ.ศ.2302) ช้าง
 เผือกของสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์แตกโรง หนีออกจากกรุงศรีอยุธยา
 จึงโปรดเกล้าฯ ให้สองพี่น้อง (คือรัชกาลที่ 1 กับกรมพระราชวังบวรมหาสุร
 สิงหนาท) พร้อมกับไพร่ประมาณ 30 คน ออกเดินทางติดตามหาช้างเผือก
 จนไปถึงบ้านหนองกุดหลาย (อำเภอรัตนบุรีเดี้ยวนี้) และได้เลยไปถึงบ้าน
 อัจจะปะเน็ง สองพี่น้องจึงพาเชียงสีไปหาหัวหน้าหมู่บ้านอื่น ๆ อีก เพื่อขอแรง
 ให้ช่วยเหลือติดตามช้างเผือก เชียงสีก็ได้พาไปหาเชียงปุมที่บ้านเมืองทรีและ
 ไปหาเชียงชัยที่บ้านจารพัต ไปหาเชียงชันที่บ้านลำควนและไปหาเชียงขะที่
 บ้านอัจจะปะเน็ง เชียงขะได้บอกว่า เมื่อเวลาบ่ายราว 2 โมง ช้างเผือกกับ
 ผูกช้างป่าพากันลงเล่นน้ำที่หนองไซก (หนองบัว) ครั้นรุ่งขึ้นสองพี่น้องกับ
 หัวหน้าส่วยเหล่านั้นจึงพากันไปขึ้นต้นไม้ริมหนองไซก เพื่อคอยเฝ้าดูช้างโขลง
 นั้นพอดตกตอนปลาย ช้างโขลงนั้นก็ออกจากชายป่าลงมาเล่นน้ำดังเคย ปรากฏ
 ว่าช้างเผือกที่หายไปเดินอยู่ระหว่างกลาง มีช้างป่าเดินล้อมหน้าล้อมหลัง
 เมื่อเห็นดังนั้นสองพี่น้องจึงเอาก้อนอิฐแปดก้อนที่นำมาจากเมืองทรี ขึ้นเสก
 เวทมนต์และอธิษฐานแล้วป่าไปยังโขลงช้างเป็นแปดทิศ ฝ่ายช้างป่าก็แตกตื่น
 เข้าป่าไปหมดคงเหลืออยู่แต่ช้างเผือกเชือกเดียว จึงช่วยกันคุมมาส่งกรุงศรี
 อยุธยา โดยหยุดสมโภชที่เมืองพิมาย 3 วัน 3 คืนด้วยความดีความชอบในครั้ง
 นี้ สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์จึงได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์
 ให้ตากะจะเป็นหลวงแก้วสุวรรณ เชียงชันเป็นหลวงปราบ เชียงขะเป็นหลวง
 เพชร เชียงปุมเป็นหลวงสุรินทร์ภักดี เชียงสีเป็นหลวงศรีนครเดาให้คุมพวก
 ส่วยในตำบลบ้านที่ตนอยู่ขึ้นกับเมืองพิมายและเจ้าเมืองพิมายเห็นว่า บ้านเมือง
 ที่หลวงสุรินทร์ภักดีเป็นนายกองรักษามีบ้านน้อยจึงยกให้มาอยู่ตำบลภูปะทายสมัน
 ส่วนที่เมืองทรีตั้งให้เชียงปัดน้องชายเป็นหัวหน้าปกครองภายหลังนายกองทั้งห้า
 นายของส่วยไปส่งกรุง จึงโปรดให้ตั้งหลวงสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) เป็นพระ
 สุรินทร์ภักดีศรีณรงค์ จางวางเจ้าเมืองตั้งบ้านภูปะทายสมันเป็นเมืองปะทายสมัน

(คือเมืองสุรินทร์) เมื่อ พ.ศ. 2329 ครั้นเมื่อ พ.ศ. 2311 สมเด็จพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี ได้ยกกองทัพไปตีเมืองไผทมาศ เมืองไผทมาศแตกพลเมืองเขมรอพยพหนีไปอยู่ในต่าง ๆ และอีกคราวหนึ่งใน พ.ศ. 2314 ได้เสด็จลงไปตีประเทศเขมร จึงมีเขมรพวกหนึ่งมาทางบ้านไผทหรืออุปะทายสมัน ในจำนวนนั้นมีลูกสาวเจ้าเมืองไผทเพชรอพยพมาด้วย มีนามว่านางคาม ครั้นนั้นบิดามารดาของนางคามถึงแก่กรรมนางอยู่ในความปกครองดูแลของน้าบุตรชายคนหนึ่งชื่อพระสุรินทร์ภักดีมีนามว่าสุน ทราบว่านางคามซึ่งเป็นน้าของตนได้เป็นลูกสะใภ้ของเจ้าเมืองก็พากันอพยพตามมาอยู่มากขึ้นเหตุนี้พลเมืองบ้านไผทซึ่งแต่ก่อนเคยเป็นส่วยก็มาปะปนกับชาวเขมรขึ้น และเนื่องจากชาวเขมรเป็นพวกที่เจริญรุ่งเรืองกว่า ดังนั้นความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมทั้งหลายก็ค่อยๆ ผันแปรเข้าสู่ฝ่ายเขมรยิ่งขึ้นทำให้พวกส่วนสาบสูญไปทีละน้อย ต่อมาพระสุรินทร์ภักดี ๗ (เชียงปุม) ถึงแก่กรรมลง นายสุนจึงได้รับแต่งตั้งขึ้นเป็นเจ้าเมืองมีนามว่า หลวงสุรินทร์ภักดี คราวนี้หลวงสุรินทร์ภักดีมีอำนาจเต็มที่ไม่ต้องขึ้นต่อเมืองพิมาย แต่ไปขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2330 ครั้นต่อมาหลวงสุรินทร์ภักดี (สุน) ถึงแก่กรรมลง นายม่วงบุตรชายได้เป็นเจ้าเมืองมีนามว่า พระยาสุรินทร์ภักดี (ม่วง) เนื่องจากเจ้าเมืองเคยมีนามว่าสุรินทร์เพราะเหตุนี้ ต่อ ๆ กันมาหลายชั่วอายุคน คนโดยมากจึงได้เรียกบ้านไผทว่า เมืองสุรินทร์ ตั้งแต่บัดนั้นจนกระทั่งปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ

แม่ น้ำท่า

วรรณพันธ์

ทงน้ำที่ไหลจากหนองหารลงสู่แม่น้ำโขง ในปัจจุบันนี้มีเรื่องเล่าว่าแม่ น้ำท่า เกิดจากความอาฆาตมาดร้ายของพระยาชนมูณนาคันเอง ซึ่งถล่มเมืองหนองหารและจับตัวพญาสุระอุทะกะคู่ปรับได้แล้วผูกมัดด้วยปวงบาศพันขนากการชักลากลงไปหาแม่น้ำชนะนที (แม่น้ำโขง) และด้วยความโมโหอย่างสุดขีดจึงสั่งให้ตีผลสกลไกรลากพระยาสุระอุทะกะคดเคี้ยวลดเลี้ยวอ้อมไปอ้อมมาเพื่อ

เป็นการทรมานร่างกายให้พระยาสุระอุทะกะถึงแก่ความตายอย่างทุกข์ทรมาน และด้วยความยากลำบาก สิ่งที่ทำไปครั้งนี้ทำให้สภาพของลำน้ำก่าคดเคี้ยว วกเวียนกลับไปกลับมายิ่งกว่าเขาวงกตเสียอีก เล่ากันว่าพ่อค้าชาวเรือริม แม่น้ำโขงนำเรือกระแฉงบรรทุกสินค้ามี ยาเส้น สีเสียด ปูน ฯลฯ เป็นต้นจาก แม่น้ำโขงถึงเมืองสกลโดยเดินทางขึ้นมาตามลำน้ำก่า พอพลบค่ำก็จอดเรือไป หาพินมาหุงหาอาหาร ก็พบกองไฟของเก่าที่หุงหาอาหารเมื่อคืนก่อนนั้นอีก ซึ่ง ห่างไม่ไกลจากที่เดิมนัก (ไม่เกินหนึ่งเส้น) อันนี้แสดงว่า ลำน้ำนี้คดเคี้ยวมาก ความจริงแล้วชาวบ้านเรียกลำน้ำนี้ว่า "น้ำก่า" เพราะพระยาสุระอุทะกะถูก ทรมานทรมานอย่างแสนสาหัสและต่อมาคนทั้งหลายเปลี่ยนคำเรียกเสียใหม่ว่า "น้ำก่า"

แม่โพสพ

สุวพร ดอกจันทร์กลางและคณะ

ในสมัยก่อนพุทธกาลนานมาแล้ว มีสองตายายได้ไปเก็บพืชผักในป่า ไปเจอเมล็ดข้าวสาลีเมล็ดใหญ่เท่าลูกมะพร้าว จึงเกิดความคิดว่าจะต้องนำ เมล็ดข้าวนี้ไปทำพันธุ์เพาะปลูกเพื่อเป็นอาหารต่อไป แต่ว่าในสมัยก่อนนั้น เมล็ดข้าว สามารถบินได้หากไม่พอใจใครก็จะบินหนี เมล็ดข้าวนั้นจึงบินหนีไป สูป่าหิมพานต์ กล่าวถึงยายจันทร์เป็นแม่มายั่วตาย ได้ไปที่ป่านั้นพอดีได้เห็น เมล็ดพันธุ์ข้าว นั้น จึงเอากลับมาที่บ้านของตนแล้วใช้ไม้คานพาดตีเมล็ดข้าวจน แบน เมล็ดข้าวนั้นไม่พอใจจึงบินหนีไป กล่าวถึงฤาษีคนหนึ่งหนึ่งอาศัยอยู่กลาง ป่า ได้รู้เหตุการณ์ทั้งหมดจึงนำเมล็ดข้าวนั้นกลับคืนไปให้ยายจันทร์ แล้วท่อง คาถาให้เมล็ดข้าวนั้นปีกหักไม่สามารถบินได้ และให้เมล็ดข้าวนั้นมีขนาดเล็กลง เพราะฉะนั้นในปัจจุบันนี้ มนุษย์เราจึงต้องกินข้าวที่มีเมล็ดพันธุ์เล็ก นับตั้งแต่นั้นมา

แม่യാตาบอด

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

มีแม่യാคนหนึ่งเป็นคนตาบอดใส อาศัยอยู่กับลูกชายและลูกสะใภ้ ๆ
 เกลียดแม่യാมาก เมื่ออยู่ต่อหน้าสามีจะแก้งทำดีด้วย ถ้าสามีของนางไม่อยู่
 นางจะทำอาหารให้แม่യാกิน โดยเอาซี่ควายใส่หน้าปลา ข้าวคั่วข้าวเปีย คอก
 เกล้าให้เข้ากันแล้วนำไปให้แม่യാกิน แต่ไม่เอาผักลิ้นเหม็นจึงรู้ว่าถูกแก้งจึง
 ได้บอกกับลูกชาย แต่ลูกสะใภ้หาว่าแม่യാใส่ความ ที่จริงนั้นคนทำอาหารคือ
 ลาบเทา ต่อมาลูกสะใภ้ทำอาหารให้แม่യാกินอีก โดยนำเอาปลิงมาบั้งสุก ๆ
 ดิบ ๆ อีกทั้งเหนียวมาก เมื่อแม่യാกินแล้วได้เส้าให้ลูกชายฟัง ลูกสะใภ้จึงแค้น
 ตัวว่า คนเอาปลาหลดมาตัดหัวตัดหางออกแล้วจึงบั้ง สามีก็หลงเชื่อ ต่อมา
 ลูกสะใภ้ได้วางแผนฆ่าแม่യാ จึงชักชวนสามีจนสามีคล้อยตาม ตกกลางคืน
 ขณะที่แม่ย่านอนหลับได้จับแม่യാมัดแล้วหามไปที่ป่าช้า วางลงที่กองฟอนพร้อม
 ที่จะเผาแต่เผอิญลมไม้ซัดไฟทั้งสองจึงย้อนกลับไปเอาไม้ซัดไฟที่บ้าน ขณะนั้น
 แม่യാตื่นขึ้นมาและแก้มัดแล้วได้ค้ำทางกลับบ้าน ขณะนั้นมีพวกโจรกำลังจะ
 ชอนสมบัติที่ปล้นมาได้แล้วฝังลงตรงบริเวณนั้นเมื่อโจรฝังสมบัติแล้วจึงแยกย้าย
 กันไป แม่യാจึงได้เอาสมบัติของโจรกลับบ้าน เมื่อสองสามีภรรยาไปที่ป่าช้า
 ไม่พบแม่യാจึงได้กลับไปบ้านและได้พบแม่യാกับสมบัติอีกมากมายจึงถามแม่യാ
 บอกว่าผีให้สมบัติ เพราะสงสารที่ไปนอนบนกองฟอนคนเดียว ใครที่ไปนอน
 บนกองฟอนนั้นแล้วแก้งจุดไฟเผา ผีจะสงสาร สองสามีภรรยาจึงเกิดความ
 โลก ภรรยาจึงแก้งไปนอนที่กองฟอนแล้วให้สามีจุดไฟเผาตน นางจึงถูกไฟ
 คลอกตาย ส่วนสามีได้เฝ้าดูเห็นเพียงซี่เต้าของภรรยาจึงเสียใจและสำนึกผิด

แม่เลี้ยงใจร้าย

แห่ง ไชยโปะ

มีเด็กหญิงคนหนึ่งเป็นลูกกำพร้าแม่ พ่อได้แต่งงานใหม่และมีลูกใหม่กับแม่เลี้ยงหนึ่งคน เด็กหญิงนั้นจะถูกแม่เลี้ยงทารุณต่าง ๆ เสมอ ครั้นบอกผู้เป็นพ่อ ๆ ก็ไม่เชื่อ เพราะโดยปกติแล้วแม่เลี้ยงจะทำดีต่อหน้าทั้งทำกริยาวาจาอ่อนหวาน แต่แม่เลี้ยงจะรักลูกของตนยิ่งนัก วันหนึ่งพ่อได้พาเด็กหญิงและน้องไปเที่ยวนอกบ้าน แม่เลี้ยงจึงวางแผนที่จะฆ่าลูกเลี้ยง โดยเอาขวานไปฟันกิ่งไม้ใหญ่ที่ลูกเลี้ยงชอบขึ้นไปนั่งเล่นเสมอ จนถึงนั้นเกือบจะขาดหากลูกเลี้ยงขึ้นไปเมื่อใดกิ่งนั้นจะหักทันที เมื่อสามีและลูกหญิงทั้งสองกลับมาถึงบ้าน ปรากฏว่าลิมซื้อสิ่งของที่จำเป็นจึงให้เมียไปซื้อที่ตลาด เมื่อซื้อของแล้วหญิงนั้นจึงรีบกลับมาบ้าน แต่พอถึงบ้านทำให้นางตกใจมากที่พบว่าลูกของตนนั้นตกต้นไม้ลงมาคอหักตาย นางจึงร้องไห้เสียใจจนเป็นบ้า

ไม่เกินวาสนา

สอวงศ์ศรี ป่ารุ่งสงฆ์

มีหมาตัวหนึ่งเป็นสัตว์ที่โปรดปรานของพระอินทร์มาก หมานึกอยากเป็นอะไรพระอินทร์ก็จะให้เป็น วันหนึ่งหมาอยากเป็นดวงตะวันพระอินทร์รู้เข้าก็เลยเสกให้เป็นดวงตะวัน เมื่อหมาได้เป็นดวงตะวันแล้วก็บ่นว่าเหนื่อย เพราะเข้าเย็นก็ต้องทำหน้าที่อย่างซ้ำซากเช่นเดิม ขึ้นลงทุก ๆ วัน บังเอิญว่าวันหนึ่งมีเมฆมาบังดวงตะวัน ๆ โกรธให้พระอินทร์ว่าไม่เก่งพอ เมฆนั้นเก่งกว่าดวงตะวัน เจ้าหมาในขณะที่เป็นดวงตะวันนั้นก็อยากจะเป็นมะ พระอินทร์จึงเสกให้เป็นเมฆ เมื่อได้เป็นเมฆแล้ว ก้อนเมฆก็ถูกลมพัดพาไปชนกับจอมปลวก เมฆก็โกรธพระอินทร์ว่าไม่เก่งเท่าจอมปลวก พระอินทร์ก็เสกให้เป็นจอมปลวก เมื่อได้เป็นจอมปลวกแล้วก็มีควายค้อน (ควายหนุ่มตัวใหญ่) มาชนจอมปลวกอย่างคึกคะนอง ทำให้หมาที่เป็นจอมปลวกโกรธพระอินทร์ว่าไม่เก่งพอ จึงอยากเกิดเป็นควายค้อนอีก พระอินทร์จึงเสกให้เป็นควายค้อน

เมื่อได้เป็นควายตอนแล้วยังไม่พอใจอีก เพราะมีคนจะมาเอาหนังไปทำเสื้อ ทำให้เบื่อนผู้นอยู่ตลอดเวลา เพราะเสื้อจากหนังควายนั้นเป็นเสื้อที่เหนียวและ ไม่ขาดง่าย ทีนี้มีคนนำเอาหนังควายไปแช่น้ำส่งกลิ่นเหม็น หมาได้กลิ่นเหม็น ก็ไม่พอใจ จึงขอพระอินทร์ให้คนกลายเป็นหมาเช่นเดิม พระอินทร์เลยให้เป็นหมามาจนทุกวันนี้

ไม้คำริเศษ

สอวงศ์ศรี ปารุงสงฆ์

ชายสี่คนเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งไต่กันขึ้นไปหาปลาที่แม่น้ำใหญ่ทั้งหมด จึงให้ลูกเมียจัดเตรียมห่อข้าวให้ วันนั้นทุกคนพายเรือหาปลาไปครึ่งวันก็ยังไม่ ปลาสักตัว ทั้งหมดจึงพาเรือไปเรื่อย ๆ จนใกล้ริมฝั่งแม่น้ำ มองเห็นเงา ของรังผึ้งอยู่ในน้ำ จึงเข้าใจว่ามีรังผึ้งอยู่ในน้ำ จึงตกลงกันว่าให้ชายคนที่ 1 กระโดดลงไปในน้ำ แล้วให้เพื่อนเอาไม้คคกลงในน้ำ เมื่อลงไปในน้ำก็ถูก ไม้งามกคคอไว้เขาจึงตื่นเพราะหายใจไม่ออก พวกเพื่อนอีก 3 คนเข้าใจ ว่าเพื่อนถูกผึ้งต่อยจึงกคไม้แรงกว่าเดิม จนกระทั่งคนที่ลงไปในน้ำ ขาดใจ คายมีชีไหลออกมาลอยขึ้นเหนือน้ำ เพื่อนทั้ง 3 จึงเข้าใจว่าเป็นรังผึ้ง ทั้ง 3 คนไม่เห็นเพื่อนโผล่ขึ้นมาสักที จึงดำน้ำลงไปแล้วไปลากเอาเพื่อนขึ้นมาไปวาง ไว้บนฝั่ง แล้วทั้ง 3 คน จึงพากันนั่งเฝ้านอนเฝ้าเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน ก็ ยังไม่เห็นเพื่อนจะตื่นขึ้นมา วันหนึ่งมีหญิงคนหนึ่งเดินผ่านมาพบเข้าจึงได้เข้าไปดูแล้วบอกว่า คนที่นอนอยู่นั้นเหม็นแล้วเพราะคายมาหลายวัน ทั้ง 3 คนจึง พากันฝังศพเพื่อน จากนั้นก็พายเรือพากันกลับบ้าน ขณะที่พายเรืออยู่นั้น ชาย คนที่ 2 เกิดคคมีกลิ่นเหม็นมาก เขาจึงได้บอกเพื่อน ๆ ว่า คนนั้นมิกกลิ่นเหม็น จะต้องคายแล้วแน่ ๆ เพื่อนคนที่คคจึงได้กระโดดน้ำจนคาย จึงเหลือกันเพียง 2 คน แล้วพายเรือกันต่อไป ชายคนที่ 3 ก็คคอีก จึงบอกว่าตนคายแล้วเช่น เดียวกัน จึงกระโดดน้ำคายอีกจึงเหลือชายคนที่ 4 เพียงคนเดียว เขาก็มี ความรู้สึกว่าเขาคนนั้นมิกกลิ่นเหม็นเช่นกัน เนื่องจากไม่ได้อาบน้ำมาหลายวัน จึง

เข้าใจว่าคนนั้นก็ต้องตายแล้วแน่ ๆ แต่คนไม่อยากจะตายในน้ำ จะต้องตายบนฝั่งจะดีกว่า เขาจึงขึ้นฝั่งไปนอนขวางทางเกวียน มีชายคนหนึ่งได้ขี่เกวียนผ่านมาเห็นเขานอนขวางทางเกวียน จึงได้บอกให้เขาลุกหนีไป แต่เขาก็ไม่ยอมลุกขึ้น ชายคนขี่เกวียนจึงเกิดความโมโหได้เอาไม้ค้ำเกวียนตีเขา ๆ จึงเกิดความเจ็บปวด จึงได้ลุกขึ้นวิ่งหนีไปและมีความรู้สึกว่าคุณนั้นพ้นแล้ว และยังไม่ต้องตาย เขาจึงขอไม้ค้ำเกวียนของชายคนนั้นไปด้วย เมื่อกลับไปถึงบ้านก็ไปวประกาศว่า คนเป็นหมอวิเศษสามารถรักษาชีวิตคนได้ด้วยไม้ค้ำวิเศษหญิงผู้หนึ่งได้มาหาและบอกว่า สามีของตนกำลังป่วยให้ไปช่วยรักษา เขาจึงไปรักษาเมื่อไปถึงบ้านของหญิงนางนั้นเห็นสามีของนางนอนจมอยู่ เขาจึงเอาไม้ค้ำนั้นตีร่างชายคนที่ป่วย จนเขาทนความเจ็บปวดไม่ไหวจึงขาดใจตายนางคนนั้นจึงคิดว่ามันไม่ใช่ไม้ค้ำวิเศษแน่ จึงไปแจ้งความกับกำนันให้มาจับเขาในฐานะที่ฆ่าคนตาย

ไม่รู้จักตาย

ดี กุลนอก

ในกาลครั้งหนึ่งมีผู้ชายคนหนึ่ง เป็นลูกกำพร้า มีฐานะยากจนมาก และเป็นคนไม่มีความรู้ ชายคนนี้ออกเดินทางไปหารับจ้างทำงาน บางครั้งก็มึนงานทำ บางครั้งก็ไม่มีจึงต้องอดมื้อกินมื้อ เขาจึงหมดอาลัยตายอยากในชีวิต เมื่อเขาพยายามอย่างไรฐานะของเขาก็ยังไม่ดีขึ้น เขาจึงตัดสินใจตายให้พ้นทุกข์จะผูกคอตายก็กลัวหายใจไม่ออกจะใช้มีดเชือดคอก็กกลัวเจ็บ จะกระโดดน้ำตายก็กลัวสำลักน้ำ เขาจึงตัดสินใจว่าจะไปนอนไปหลุมศพ โดยไม่ตีมน้ำและอาหารจนกระทั่งตาย ชายผู้นั้นลงไปนอนอยู่ในหลุมฝังศพ พอตกกลางคืนผีประจำหลุมก็ลุกขึ้นมา และกล่าวกับชายผู้นั้น "ท่านเป็นใครมาจากที่ไหนทำไมจึงนอนในที่ของเรา" ชายผู้นั้นตอบว่า "ข้าพเจ้าเป็นคนยากไร้ไม่มีหัวนอนปลายตีน ทำอะไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ" "อ้าว เมื่อท่านทำอะไรไม่ประสบความสำเร็จ ทำไมท่านไม่ลองทำใหม่ล่ะ มาคำนวณว่าตัวตายเสียเช่นนี้

มันไม่สมกับความเป็นชายของท่านเลย" ผีประจำหลุมพูดเตือน ชายผู้นั้นถอนหายใจหนักและตอบอย่างท้อแท้ใจ "ท่านเอ๊ยท่านไม่ทราบหรือว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาข้าพเจ้าพยายามอย่างที่สุดแล้วแต่ไม่เคยประสบผลเลยมันอุปมาเหมือนกับไฟที่ไม่สามารถลุกได้ในน้ำ พี่ขไม่สามารถงอกบนศิลาได้ และตัวหนอนไม่อาจเกิดในยาได้ฉันใด ชีวิตที่ผ่านมาของข้าพเจ้าก็เป็นฉันนั้น" ผีประจำหลุมฟังศพได้ให้คิดว่า "คนเราที่เกิดมานั้นมีกรรมเก่าแต่อดีตเป็นพื้นฐาน หากท่านพยายามปรับตัว เลือกลงอยู่ในที่อันสมควรเลือกคบคนดีตั้งใจทำงานเป็นนิจ्य วางคนให้เหมาะสมจะทำสิ่งไรให้ตริกรองให้รอบคอบ จะกระทำอะไรให้ทำอย่างจริงจังมีความพากเพียรและอดทนไม่ท้อแท้ใจง่าย ๆ ท่านคงประสบผลเป็นแน่" ชายผู้นั้นนั่งคิดและเริ่มเห็นคล้ายตามคำบอก เขาควรไปอยู่ในห้องที่อันสมควรเลือกคบคนดีเข้มแข็งวางคนให้เหมาะสม จะทำอะไรให้ต้องคิดและตริกรองให้รอบคอบเสียก่อนจะต้องมีความพากเพียรพยายามอดทน เมื่อทำไม่สำเร็จก็ต้องลองทำใหม่ ชายผู้นั้นพูดกับผีเฝ้าหลุมว่า "ข้าพเจ้าขอขอบคุณ ท่านดักเตือนสติข้าพเจ้า ถ้าไม่ได้รับฟังคำเตือนสติข้าพเจ้าคงหมดอายุโยติในชีวิตเสียแล้ว ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านมาก" ผีหัวเราะก่อนที่ชายผู้นั้นจะจากไป ผีบอกว่า "ที่ตายของท่านไม่ใช่ที่นี่ และไม่ใช่วันนี้อย่าลืมว่า วันตายของท่านนั้นนับแต่วันนี้ไปอีก 7 ปี ที่ตายของท่านนั้นตายในเมืองไมไซตายในป่าช้าเช่นนี้ ลาก่อนขอให้ท่านโชคดี" ชายผู้นั้นครุ่นคิดหนักตัดสินใจออกเดินทางไปแสวงหาโชคกับบรรดาพ่อค้าต่างเมืองนำเอาสินค้าไปขายต่างเมือง เขารับจ้างเป็นลูกจ้าง พยายามทำงานต่าง ๆ อย่างเต็มที่ พยายามศึกษาหาความรู้ทุก ๆ อย่างด้วยความตั้งใจ งานหนักเอาเบาสู้ไม่เคยปริปากบ่นว่า เมื่อได้ค่าจ้างมาก็เอาซื้อสินค้านำรวมไปขายด้วย เมื่อถึงเมืองใดก็พยายามคบหาเพื่อนฝูงที่เป็นคนดีการกินการอยู่ประหยัดกระหมัดกระหม่อม เวลาจะคิดจะทำอะไรจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเสียก่อน แล้วเลือกทำในสิ่งที่ตนคิดว่าดีที่สุดในวันเวลาผ่านไปจากปีเป็นสอง สาม สี่ ห้าปี ปรากฏว่าชายผู้นี้มีฐานะมั่นคงเป็นปึกแผ่น เขามีบ้านมีภรรยาและบุตร วันเวลาของการเหลือชีวิตเริ่มหกล้านลงทุกที ขณะนี้เขาเริ่มกลัวความตายไม่อยากจะตายเป็นหวงบ้านเป็นหวงลูกเมีย และทรัพย์สินสมบัติ

ต่าง ๆ นานา การเดินทางไปค้าขายตอนหลัง ๆ เขาเริ่มระมัดระวังไม่พยายามเข้าไปในเมือง แต่การค้าของเขาในระยะตอนปลายปีนี้เจริญก้าวหน้ายิ่งนัก ทุกหนทุกแห่งมีแหล่งรับซื้อและรับขายสินค้าของเขาสินค้าที่บรรทุกเกวียนไปขายดิบขายดีเป็นเทน้ำเทท่าทุกครั้ง เพราะเขามีเพื่อนที่ดีช่วยเหลือ วันสุดท้ายที่ครบเจ็ดปีตามกำหนด ชายผู้นี้เดินทางกลับจากการค้าขายเขาพยายามเดินทางออกนอกเมือง ขณะที่เกวียนผ่านกำแพงเมืองไปปรากฏว่าคันทันนั้พะของเจ้าเมืองถูกขโมยลักไป นอกจากนั้นพะที่เอาไปไม่ได้ยังถูกฆาตายนหมดดอก เจ้าเมืองโกรธมากจึงให้เสนาตรวจค้นในที่ต่าง ๆ ขณะที่ขบวนเกวียนผ่านประตูเมืองไปเสนาจึงถามว่า "ท่านเห็นคนจูงพะมาทางนี้ไหม" ชายเจ้าของเกวียนตอบว่า "ข้าพเจ้าไม่เห็น" พอเขาพูดขาดคำเสนาได้ยินเสียงพะร้องบนเกวียน จึงตรงเข้าค้นพบพะอยู่บนเกวียนหลายตัว ในเกวียนบางลำมีเนื้อพะกระดูกพะและหนังพะเหลืออยู่ เสนาจึงจับตัวพ่อค้าคันนี้ไปให้เจ้าเมือง ๆ ไล่สวน แม้ว่าชายผู้นี้จะปฏิเสธอย่างไร เมื่อพยานหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนชายผู้นั้นไม่สามารถหักล้างพยานหลักฐานได้ เจ้าเมืองจึงสั่งให้จับเอาตัวชายผู้นั้นไปประหารชีวิตกลางเมือง เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นอีกต่อไป

แม่ย่ากับลูกสะใภ้

สุพรรณ ดอกจันทร์กลางและคณะ

มีครอบครัวหนึ่งอยู่กันสามคน มีย่าชื่อนางมาและลูกชายชื่อนายคำ ลูกสะใภ้ชื่อนางแดง สองผัวเมียได้เลี้ยงดูยามาโดยตลอด จนวันหนึ่งนางแดงเกิดความเบื่อกัน นายจึงหาวิธีกลั่นแกล้งแม่ย่าโดยนำข้าวจี (ข้าวเหนียวนำมาปั้นแล้วปิ้งไฟ) มาให้กินแต่ข้าวจีนั้นปิ้งไม่สุก วันต่อ ๆ มาก็หาวิธีกลั่นแกล้งอีกแต่ไม่ให้สามีของตนรู้ วันหนึ่งนางแดงได้กลั่นแกล้งให้แม่ย่าจนนางทนความโหดร้ายไม่ไหวจึงขาดใจตายทั้งสองผัวเมียจึงปรึกษากันว่า จะนำศพไปจัดการตามประเพณีทั้งสองจึงหามศพออกจากบ้าน เมื่อถึงวัดนายคำก็ยกโลงศพออกจากป่า ส่วนนางแดงก็ยกออกจากป่าเช่นกัน แต่ทำอย่างไรก็ไม่สามารถที่จะเอาโลง

ออกจากป่าได้ จนนางต้องขาดใจตายและได้เผาพร้อมกับศพของแม่ย่า แล้วนางแดงก็ไปเกิดเป็นนกธูกตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

รอโอกาสเหมาะ

บุญนาค பிரசிங்

ในกาลอดีตมีเรื่องเล่าว่า มีสองสามีภรรยาเป็นคนยากจนอาศัยอยู่ในเมืองเวลาว่างสามีก็ออกไปพบปะคนทุกประเภทเที่ยวเตร่คนค้าสมาคม ใช้ชีวิตทุก ๆ อย่างอย่างโชคโชคนิสัยของสามีนั้นค่อนข้างจะเป็นคนเจ้าปัญญาชอบฟังชอบคิดเวลาผู้อื่นพูด เขาจะเก็บเอาไปคิดใคร่ครวญ แต่เขายังไม่มีโอกาสที่จะทำงานที่เขาชอบภรรยาเห็นสามีเอาแต่เที่ยวไม่ทำมาหากิน เพื่อจะสร้างอนาคตให้มั่นคง นางจึงปรึกษากับสามีว่า "เพื่อนบ้านเราเดี๋ยวนี้เขาร่ำรวย มีทรัพย์สินเงินทองและมีฐานะมั่นคงเป็นปึกแผ่นดีกว่าเรามากมาย พี่ควรจะลองทำการค้าขายดูบ้าง เมื่อปะเหมาะเคราะห์ดีอาจร่ำรวยขึ้นได้บ้างกระมัง" สามีถามภรรยาว่า "เพื่อน ๆ ของเราน้องบอกพี่นั้นเขาค้าขายอะไร พี่จะลองบอกเจ้าทอง คำหอม คาบ ชนุ อาวุธต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องประหารเจ้าสีนั้นค้าขายมนุษย์ มันไปส่องดวงเอาเด็กเอาผู้หญิงในชนบทมาขายในเมืองใครไม่ยอมมันก็ลงโทษเฉียนตี น้องชอบหรือ" ภรรยาสั่นหน้า "ค้าสองอย่างที่บอกมาน้องไม่ชอบ แม้ว่ามันจะสร้างความร่ำรวยให้ก็ตาม" สามีคงพูดต่อไปว่า "เจ้าแดงนั้นค้าขายสัตว์เป็น ๆ สำหรับฆ่าเป็นอาหารหมู วัว ควาย สัตว์นั้บพัน ๆ ตัวต้องตายเพราะน้ำมือมัน ส่วนเจ้าแก้วมันขายสุราเครื่องคองของมีนเมาต่าง ๆ เช่น ผีน กัญชา กระท่อมสร้างมีญาหากำหมู่บ้านของเรา น้องต้องการให้พี่ค้าขายอย่างนี้หรือ" ภรรยาสั่นหน้า "ฉันไม่ต้องการ" สามีคงพูดต่อไปอีกว่า "สำหรับเจ้าขาวนั้นมีค้าขายยาพิษต่าง ๆ มีทั้งชนิดสำเร็จรูปชนิดเป็นสมุนไพรเพื่อฆ่าเพื่อทำลายชีวิตต่าง ๆ อย่างนี้น้องยังอยากจะให้ค้าขายอีกหรือ" ภรรยาตอบว่า "ความจริงเพื่อนรุ่นเราก็ค้าขายนั้น บุคคลทั้ง 5 คน แม้ว่าการค้าขายของเขาจะเจริญสร้างความร่ำรวยให้เขาอย่างมากมายก็จริง

นองเองไม่ต้องการเพราะเป็นการสร้างความทุกข์และปัญหาให้แก่ผู้อื่น เราควร
 คิดค้าขายในสิ่งที่ไม่เป็นพิษ ไม่เป็นภัยแก่ใครจะดีกว่า" สามียักหน้าเห็นด้วย
 "น้องเอ๊ยพี่นั้นอยากมั่งอยากมี อยากร่ำรวยแต่มันยังไม่มีโอกาส คนที่จะค้าขาย
 นั้นต้องมีความอดทน ต้องมีความประหยัดมัธยัสถ์ต้องเก็บหอมรอมริบตั้งแต่น้อย ๆ
 ขึ้นไป ต้องใจเย็นยิ้มกับทุกคนที่มาหาเราแม้ว่าจะไม่พอใจก็ตาม และอีกสิ่งหนึ่ง
 ที่จะต้องฝึกเป็นนิสัย ก็คือจะต้องนั่งได้นาน ไม่เบื่อง่าย คนค้าขายจะไปไหนมา
 ไหนอย่างอิสระไม่ได้" "สำหรับพี่เองก็กำลังคิด กำลังศึกษาอยู่ตลอดเวลา แต่
 มันยังไม่มีโอกาสขอให้อดทนรอไปอีก สักหน่อยเถิด" ภรรยาเริ่มสนใจจึงถาม
 สามีว่า "พี่กำลังคิดและศึกษาเรื่องอะไรอยู่หรือขอบอกให้น้องทราบบ้างได้ไหม"
 สามียิ้มและตอบว่า "ได้สิ ขณะนี้พี่กำลังศึกษาถึงเส้นเหลี่ยมในการทำงานทั่วไปว่า
 การที่จะทำงานให้ดีขึ้นจะต้องทำอย่างไร กำลังศึกษาเรื่องฤกษ์ยามเพื่อเลือก
 จังหวะดีในการทำงานให้ประสบผล กำลังศึกษาถึงเส้นของการล่อลวงว่ามี
 อย่างไรบ้าง และใช้อูบายนั้นอย่างไรจึงจะเกิดผล" ภรณยานั่งฟังด้วยความ
 สนใจ สามีกกล่าวต่อไปอีกว่า "ประการสุดท้ายกำลังศึกษาว่าจะทำอย่างไรจึง
 จะหาทรัพย์ได้ ขณะนี้การศึกษาของพี่ใกล้จะเสร็จแล้ว ตามเกณฑ์โหราศาสตร์
 บอกว่า ในไม่ช้าชีวิตของเราจะมั่งมีกว่านี้ และจะยิ่งใหญ่กว่าเพื่อนทั้ง 5 คน
 ที่กล่าวมานั้นเสียอีก ให้น้องอดทนไว้" ภรรยายิ้มด้วยความดีใจ "น้องขอโทษ
 ที่เดียวเชิญให้พี่ทำการค้าขาย น้องอยากจะให้พี่ร่ำรวยเหมือนเพื่อน ๆ คนเรา
 มันแตกต่างกัน จะให้เก่งเหมือน ๆ กันยอมทำไม่ได้ น้องรู้สึกดีใจที่พี่เป็นคนคิด
 เป็นการ ทำอะไรหากทำไม่ถูกจังหวะมันได้ผลน้อยเหลือเกิน ผู้ไม่ทำเสียเลยดี
 กว่า" อยู่มาวันหนึ่งสามีบอกภรรยาว่า "น้องรักพี่ตัดสินใจแล้วว่า จะออกเดิน
 ทางไปเสียงไซค์ ขอให้น้องรอพี่อีกไม่นานพี่คงจะกลับมา" ภรรยาถามว่า "พี่
 จะเดินทางไปที่ไหน" สามีบอกว่า "พี่กำลังจะเดินทางไปอีกเมืองหนึ่งซึ่งอยู่ไกล
 ไนน์ เพื่อทำงานชิ้นนี้" ภรรยายกมือไหว้และพูดว่า "พ่อเจ้าประจักษ์ขอเทวา
 อารักษ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงจงอำนวยโชคดีแก่พี่ของข้าด้วยเถิด น้องจะรอ
 พี่จนกว่าพี่จะกลับมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต" พอได้ฤกษ์ดีสามีก้อออกเดินทางมุ่งหน้า
 ตรงไปยังเมืองที่คิดไว้ทันที ขณะเดินทางเขาพบกับพ่อค้าวัวต่าง ซึ่งเดินทาง

ไปค้าขายต่างเมืองเสมอ พ่อค้าวัวต่างเล่าว่า ครั้งหนึ่งเขาแวะพักใกล้ ๆ หมู่บ้านชายแดนเผอิญผีเข้าสิงหญิงเจ้าของบ้าน ใครจะทำอย่างไรผีก็ไม่ออก เมื่อหมดปัญญา เขาจึงใช้ตุ๊กครอบศีรษะแล้วจุดพริกกรม ปรากฏว่าผีที่กำลังเข้าสิงอยู่นั้นออกทันที ชายผู้นั้นครุ่นคิดและมองเห็นประโยชน์ของตุ๊กพริกว่า หากนำเอาไปใช้ตุ๊กกับกาดะเทศะแล้วอาจได้ผลดีแก่ตนเป็นแน่ เขาจึงเอาผ้าหนา ๆ มาเย็บและตัดทำตุ๊กขนาดย่อมใบหนึ่ง เขาตำพริกปั่นใส่ลงไปแล้วเขย่าตุ๊ก ทำให้พริกข้างในตุ๊กติดจนทั่วแล้ว จึงเทพริกที่ใส่ออกเสีย เขาเดินทางไปหาเจ้าเมืองในวัง เพราะทราบของท่านเจ้าเมืองต้องการอยากทราบว่า พ่อแม่ลูกที่ตายไปขณะนี้เป็นอย่างไร แต่ก็ไม่มีใครบอกท่านได้ เขาเข้าไปพบเจ้าเมืองแล้วกราบทูลว่า "ข้าพระพุทธเจ้าทราบว่าคุณพระองค์มีความประสงค์อยากจะทราบว่า บรรดาญาติพี่น้องที่ตายไป อยู่กินเป็นอย่างไรไซ้ไหม" เจ้าเมืองตอบว่า "ไซ้แล้วท่านสามารถช่วยเราได้หรือไม่" ชายผู้นั้นกราบทูลว่า "ข้าพระพุทธเจ้าจะพยายามลองดูก่อน" เสนาผู้ใหญ่ 2 คนที่เฝ้าอยู่รู้สึกสนใจใคร่จะทราบด้วย "ข้าพระพุทธเจ้ามีตุ๊กวิเศษอยู่ใบหนึ่งอาจารย์มอบให้ อาจารย์บอกว่าผู้ที่มีบุญบารมีและมีอายุยืนเท่านั้นจึงจะมองเห็นหากหมดบุญบารมีหรือมีอายุสั้น แล้วจะมองไม่เห็นอะไรเลย เพราะใกล้กาดะเทศะพระพรหมจึงตั้งใจให้มองไม่เห็นอะไร จากการดูราศีของคุณพระองค์และท่านอำมาตย์ทั้งสอง ปรากฏว่าท่านมีราศีศศิไสจะเจริญก้าวหน้าไปอีกนานทีเดียว" ด้วยความสนใจอยากทราบว่า บรรดาพ่อแม่และญาติที่ตายไปเป็นประการใด และใคร่ทราบว่า พระราศีของตนเป็นอย่างไร เจ้าเมืองจึงบอกกับชายหนุ่มผู้นั้นว่า "ถ้าหากตุ๊กวิเศษของท่านดีจริง ๆ เราขอทดลองเป็นคนแรกจะได้หรือไม่" ชายผู้นั้นตอบว่า "ได้พระพุทธเจ้าค่ะ แต่พระองค์ต้องสัญญาว่าจะปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ครูของข้าพระพุทธเจ้าวางไว้ทุกประการ" เจ้าเมืองตอบว่า "ข้าตกลงข้ารับว่าทำได้" ชายผู้นั้นจึงหยิบเอาตุ๊กพริกนั้นคลุมศีรษะเจ้าเมือง ผลพริกเข้าตาเข้าจมูกปวดแสบปวดร้อน เจ้าเมืองทั้งใจทั้งจาม ชายผู้นั้นคาดคะเนว่า เจ้าเมืองสวมตุ๊กเป็นเวลานานพอสมควรจึงถามว่า "ท่านเจ้าเมืองเห็นบรรดาญาติ ๆ ที่ตายไปไหม หากมองไม่เห็นแสดงว่า

อายุท่านคงจะสิ้นภายใน 7 วันเป็นแน่" ด้วยความกลัวตายและด้วยความต้องการให้อำมาตย์ทั้งสองทราบว่าเป็นผู้มีบุญบารมีสูง แม้จะมองไม่เห็นอะไร เจ้าเมืองจึงรีบตอบว่า "เออ ข้าเห็นบรรดาญาติที่ตายทั้งปวงแล้ว" เมื่อเจ้าเมืองตอบเช่นนั้นแล้ว เขาจึงถอดถุงพริกออกปรากฏว่า เจ้าเมืองนำหน้าตาไหล ชายผู้นั้นจึงบอกว่า "ท่านเจ้าเมืองคงดีใจ ที่พบปะบรรดาญาติ ๆ ที่ล่วงลับไปถึงกับร้องไห้ ด้วยความรักและอาลัยก่อนจะจากกัน" มหาอำมาตย์ทั้ง 2 คน ที่นั่งอยู่อยากจะลองว่า ตนเองนั้นมีบุญวาสนาดีเพียงไร และใคร่ทราบว่บรรดามวลญาติมิตรที่ตายไปเป็นอยู่อย่างไร ชายนั้นจึงเอาถุงพริกลูบศีรษะมหาอำมาตย์ทีละคน ซึ่งทั้งสองต่างก็ตอบว่ามองเห็นญาติของคนที่ตายไปแล้วเช่นกัน พอเสร็จชายผู้นั้นก็กราบทูลว่า "อาจารย์ของข้าพเจ้าวางกฎไว้ว่า ผู้ใดสามารถมองเห็นญาติที่ล่วงลับไป และทราบว่าตนเองจะมีอายุยืนนานมีชีวิตอยู่ก้าวหน้าต่อไป ผู้นั้นจะต้องจ่ายทองคำเป็นค่าบูชา ราคา 1,000 ตำลึงทันที" เจ้าเมืองและอำมาตย์จำต้องจ่ายทองคำเป็นค่าบูชาครู ตามที่สัญญาเอาไว้ทุกประการเมื่อรับเอาทองคำแล้วชายผู้นั้นก็เดินทางออกจากวัง พอชายผู้นั้นเดินลับตาไปแล้วเจ้าเมืองถามอำมาตย์ว่า "ท่านอำมาตย์มองเห็นบรรดาญาติ ๆ ที่ตายไปแล้วจริง ๆ หรือ" อำมาตย์ทั้งสองคนตอบว่า "ไม่เห็นหรอกพระพุทธเจ้าค่ะ ข้าพระพุทธองค์กล่าวตามพระองค์พูดต่างหาก" เจ้าเมืองบอก "เออ พวกเราถูกหลอกเสียแล้ว ท่านอำมาตย์จงสั่งให้เสนาให้เรียกชายผู้นั้นมา อย่าให้เขาแพร่พรายเรื่องนี้ให้ใครทราบเรื่องนี้ รู้ถึงไหนอับอายขายหน้าไปถึงนั้น" อำมาตย์จึงสั่งเสนาให้ไปตามชายผู้นั้นมาโดยเร็ว เมื่อชายผู้นั้นมาถึง เจ้าเมืองจึงบอกว่า "ท่านอย่าเปิดเผยความลับที่ท่านทำแก่เรานี้ให้ใครทราบว่านะ เราจะให้ทองคำราคา 1,000 ตำลึงให้เป็นค่าสมนาคุณและท่านจงอยู่รับราชการกับเรา ช่วยดูแลปกครองบ้านเมือง ช่วยเหลือเราอย่าให้ใครมาหลอกลวงเอารัศเอาเปรียบประชาชนของเราอีกต่อไป หากท่านแพร่พรายความลับนี้เมื่อไร เราจะประหารชีวิตท่านทันที" ชายผู้นั้นกราบทูลว่า "ข้าพระพุทธเจ้าขอกราบขอบพระคุณ จะขออยู่รับใช้ปฏิบัติราชการกับพระองค์อย่างเต็มสติกำลัง เพื่อบ้านเมืองของพระองค์จะได้เจริญมั่งคั่งสืบไป" ชายผู้นั้นกลับไปบ้านมอบทองคำให้ภรรยา

และรับกรรยามาอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เขาตั้งหน้าตั้งตาบริหารราชการด้วยความตั้งใจสิ่งไหนดีเร่งกระทำสิ่งนั้น กระทำการป้องกันการทำทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ป้องกันบุคคลอื่นมาหลอกลวงหรือเอาไรดเอาเปรียบประชาชน เพราะเขาได้ศึกษาถึงเส้นการทำงาน ศึกษาเส้นของการล่อลวงและศึกษาถึงอุปายหาทรัพย์ เขาได้ใช้ความรู้เหล่านั้นเป็นประโยชน์แก่ราชการบ้านเมืองมากมาย เจ้าเมืองเคยปรารภเมื่อมีคนถามว่า "ทำไมเอาคนล่อลวงโกหกมาทำงานให้" เจ้าเมืองตอบว่า "ในการทำงานนั้นบางครั้งเราจะต้องเลือกเอาคนที่มีความรู้และความชัดเจนในเรื่องนั้นมาทำงานให้ คนยิ่งโกหกมากเท่าไร เขายิ่งทำประโยชน์ให้กับเราและบ้านเมืองมากเท่านั้น ขอแต่ให้มีการควบคุมดูแลให้ดีก็แล้วกัน ผลประโยชน์ทั้งปวงย่อมจะบังเกิดขึ้นแก่ประชาชนพลเมืองได้เป็นแน่แท้" เจ้าเมืองได้ลงทุนไปไม่มากนักเสียทองคำไปในราคาเพียง 4000 ตำลึงเท่านั้น แต่ความเจริญทางด้านต่าง ๆ ที่เกิดติดตามมามากมายจนประมาณค่ามิได้เพราะความคิดและสติปัญญาของชายผู้นั้นมีค่ามหาศาลไม่สามารถประเมินได้

ราชสีห์ทองตัว

สุพจน์ มาลาสาย

นานมาแล้วมีราชสีห์ตัวหนึ่งมีความหยิ่งว่าตัวเองมีอำนาจ ไม่ยอมคบหาสมาคมกับสัตว์เล็ก เช่น มด ปลวก ยุง นก กา เป็นต้น แต่จะคบหาสมาคมกับสัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บ เช่น เสือ ช้าง แรด เป็นต้น วันหนึ่งราชสีห์ตัวนั้นถูกแมลงคา (แมลงคล้ายบุง) เข้าไปเจาะในรูหูมันจึงเรียกประชุมบรรดาสัตว์ใหญ่ที่มีอำนาจ สัตว์เหล่านั้นก็ช่วยอะไรไม่ได้ ได้แต่นั่งเฝ้ากันเท่านั้น มีมดงามตัวหนึ่งขันอาสาว่าถ้าท่านยอมลดทิวมาคบพวกเรา ๆ จะช่วยท่าน ราชสีห์กลัวตายจึงยอม มดงามจึงได้เข้าไปคาบเอาแมลงคาออกจากรูหู ราชสีห์จึงพ้นจากความเจ็บปวด แล้วราชสีห์ก็ยอมเป็นเพื่อนกับสัตว์ทั่วไป

รู้เท่าทัน

ยุพดี จรรย์ยานนท์

ลุงคนหนึ่ง เป็นคนบ้านนอกไม่เคยเห็นเมืองบางกอกจึงอยากไปเที่ยวมาก แต่ได้ยินกิตติศัพท์ว่าคนบางกอกนั้นตม้ตุน่แก่ง แกจึงกลัวจะเสียรู้คนบางกอก เมื่อได้โอกาสไปบางกอกและได้เห็นสนามหลวง แกได้เดินไปรอบ ๆ พร้อมนับต้นมะขามได้หนึ่งร้อยต้น ขณะนั้นมีชายคนหนึ่งแต่งกายคล้ายตำรวจมาถามว่า "กำลังทำอะไร" ลุงจึงได้ตอบว่า "นับต้นมะขาม" ชายผู้นั้นบอกว่า "หากใครนับต้นมะขามจะต้องเสียค่านับต้นมะขามต้นละหนึ่งบาท" ลุงคิดในใจว่า ได้ที่ตม้คนบางกอกแล้ว จึงได้บอกว่าตนฟังนับต้นมะขามได้ห้าสิบต้นเท่านั้น จึงจะจ่ายเงินให้ชายคนนั้นห้าสิบบาท เมื่อถึงวันที่แกจะกลับบ้านนอกแกจึงไปซื้อตั๋วรถไฟ และได้ต่อแถวผู้หญิงคนหนึ่ง หญิงคนนั้นบอกคนขายตั๋วว่า อุบลราชธานี ชั้นสามคนเดียว ลุงคิดว่าเวลาซื้อตั๋วรถไฟจะต้องบอก ชื่อ นามสกุล การศึกษา และสถานภาพ เมื่อถึงคิวลุงซื้อตั๋วลุงจึงบอกกับคนขายตั๋วว่า "หมนายสิ ไปรังแสงเรียนไม่จบชั้น ป.4 เคยมีเมียแล้วสองคน คนขายตั๋วจึงอดขันไม่ได้ แล้วถามลุงว่า "สถานีรถไฟนายสิอยู่ที่ใด ลุงจึงรู้ว่า ตนนั้นได้ปล่อยไก่แล้วคงจะตม้คนบางกอกไม่ได้

เราพวกเดียวกัน

พระอริการสมบุรณ์ สดคุโต

มีบ้าน ๑ หลังชื่อว่า กายนคร มีสมาชิกหลายคนในบ้านนั้น คนหนึ่งชื่อว่าปาก คนหนึ่งชื่อว่าฟัน คนหนึ่งชื่อว่ามือ คนหนึ่งชื่อว่าห้อง วันหนึ่งทะเลาะกันต่างคนต่างว่าตนทำงานหนัก หลายคนต่อว่าห้องไม่ได้ทำอะไรอาศัยแต่คนอื่น ปากก็บอกว่าตนกินอาหาร ฟันก็เคี้ยว มือก็หยิบอาหารแต่ห้องอยู่เฉย ๆ ทุกคนจึงรังเกียจห้อง ตกลงกันว่าต่อไปนี้จะไม่ทำอะไร มือไม่หยิบอาหารให้ปาก ๆ ไม่อ้ารับ ฟันไม่เคี้ยวหวังจะทรมาณห้องให้ตาย ไม่นานทุกคนก็อ่อนกำลังซุบผอม

กระวนกระวาย จึงรู้ว่าห้องสำคัญพอ ๆ กับคนอื่น ทั้งหมดจึงรู้ว่าเราเป็นพวกเดียวกัน ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

เรื่องของกรรมดา

ยุพดี จรรย์ยานนท์

พ่อตาคนหนึ่งมีลูกเขยสองคนอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน เขยคนใดเป็นคนที่ขยันหมั่นเพียร ส่วนเขยคนเล็กเป็นผู้ที่ฉลาด แก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยเห็นผล ทำให้พ่อตารักลูกเขยทั้งสองคนและไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะให้ลูกเขยคนใดแยกบ้าน วันหนึ่งพ่อตาวางจะทดลองปัญญาของลูกเขย จึงชวนลูกเขยคนเล็กออกจากบ้าน ไปเจอเปิดก่าล้างลอยน้ำจึงถามว่า ทำไมเปิดลอยน้ำได้ลูกเขยคนเล็กตอบว่าเป็นเรื่องกรรมดา แล้วทั้งสองเดินทางต่อไปเจอนกกระสาร้องเสียงดังและมีต้นไผ่สาบเขียวขยู่ พ่อตาจึงถามอีกลูกเขยคนเล็ก ๆ ว่าเป็นเรื่องกรรมดา พ่อตาจึงคิดว่าเรื่องทุกอย่างที่ถามลูกเขยคนเล็ก ๆ คิดว่าเป็นเรื่องกรรมดา วันต่อมาพ่อตาพาลูกเขยใหญ่ไปที่เดิมและถามคำถามเดิม ลูกเขยคนใหญ่บอกว่าเปิดลอยน้ำได้ เพราะเปิดมีขนหนาน้ำหนักใหญ่ ต้นใหญ่ ส่วนนกกระสา ร้องเสียงดังเพราะมีคอยาว ปากกว้าง ริมฝีปากยาว ส่วนต้นไผ่สาบที่สวยงามเพราะใส่ปุ๋ยรดน้ำ พ่อตาพอใจในคำตอบมาก เมื่อถึงบ้านจึงเรียกเขยเล็กมาคุยถึงเหตุผลที่ลูกเขยคนใดบอก แต่ลูกเขยคนเล็กแย้งว่า ไม้ดำปอไม่มีปีกไม่มีขนยังสามารถลอยน้ำได้ อีงอย่างคอสั้นยังร้องเสียงดัง และขนดาขนตัวรดน้ำทุกวันยังไม่เห็นยาว จึงคิดว่าเป็นเรื่องกรรมดาสิ่งที่มันจะร้องก็ต้องร้อง สิ่งที่มีขนลอยน้ำได้มันก็ลอย แต่มีบางสิ่งบางอย่างเราจะต้องปรับปรุงแก้ไข พ่อตาพอใจในคำตอบของลูกเขยคนเล็ก จึงตัดสินใจให้ลูกเขยทั้งสองอยู่ร่วมบ้านเดียวกันตลอดไปโดยไม่ต้องแยกบ้าน

ลองตีคนมีไหวพริบ

สนอง โททัยและคณะ

มีชายคนหนึ่งชอบโอ้อวดว่าตนเป็นคนมีไหวพริบดี เวลาใครมาถูกตัวคนขณะที่ตนนอนหลับจะรู้สึกตัวไวจึงชอบคุยโอ้อวดเสมอ วันหนึ่งมีคนอยากลองตีเพราะเห็นเขานอนหลับ จึงเอามัดโกนมาโกนผมของเขาจนได้ขนเขาก็ไม่รู้สีกตัว จนตะวันตกล้อยเขาคืนขึ้นมานึกสงสัยว่าทำไมเราจึงหัวโล้น หรือว่าไม่ใช่ตัวเรา จึงเอาผ้าขาวมาคลุมหัวเดินกลับบ้าน พอลุกเมียเห็นก็ทักว่าพอมมาแล้วเขาจึงมั่นใจว่าเป็นตัวเขาเอง พอวันหลังเขาออกไปเลี้ยงควายอีก แต่วันนี้ลิมผ้าขาวมาไปด้วย ตอนปลายเขานอนหลับอีก เพื่อน ๆ จึงแอบเอามัดโกนมาโกนเขาอีก พอเขาคืนขึ้นมาแล้วกลับบ้านก็เดินหัวโล้นเห็นแต่ไกล ลุกเห็นจึงบอกแม่ว่าพอมมาแล้ว ส่วนเมียเขามองดูจึงพูดว่าไม่ใช่พอมึงไม่รู้ที่ไหนดินหัวโล้นมา ฝ่ายผัวได้ยินดังนั้นจึงมั่นใจว่าตัวกูไม่ใช่กูแน่ ๆ เลย ด้วยความตกใจจึงวิ่งไปตายที่ในป่า

ลิงกับเต่า

จากรวรรณ ธรรมวัตร

นานมาแล้วที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีเด็กคนหนึ่งเป็นลูกของคนมั่งมี ต่อมาได้รับมรดกจากบิดามารดา ภายหลังละทิ้งสมบัติที่มีอยู่ออกบวช เป็นฤาษีป่าเพ็ญตะบะอยู่ในป่า ในป่าแห่งนี้มีลิงตัวหนึ่งมาหลอกล้อฤาษีเป็นประจำแต่ฤาษีไม่สนใจอยู่มาวันหนึ่งมีเต่าตัวหนึ่งขึ้นจากสระอำปากฝั่งแคคอยู่ ลิงเห็นเข้าก็นึกสนุกคิดจะหยอกล้อเหมือนฤาษี จึงเออองคชาติของตนสอดเข้าไปในปากของเต่าด้วยความคะนอง เต่าจึงหุบปากคาบเออองคชาติของลิงไว้แน่น ลิงได้รับความเจ็บปวดมากร้องโอดครวญ แล้วอุ้มเต่าตัวนั้นไปหาฤาษีเพื่อจะให้ฤาษีช่วย ฤาษีเห็นเช่นนั้นจึงพูดขึ้นว่า "ลิงเอ๋ยเจ้าไปเอออาหารที่ไหนดมาให้เรา ๆ ไม่ต้องการทรอก เจ้าจงเอาไปกินเถิด" ลิงรู้ว่าฤาษีพูดประชดตัวเอง ก็ละอายแก่ใจ จึงพูดว่า "ท่านฤาษีช่วยข้าเถิดข้าเจ็บจะตายอยู่แล้ว ต่อไปข้าจะไม่ทำเช่นนี้อีก"

ฤาษีได้ฟังเช่นนั้น นึกสงสารจึงพูดกับเต่าว่า "เต่าเอ๋ย เจ้าก็เป็นสัตว์มีใจเมตตากรุณา ถึงตัวนี้เจ็บปวดมากจงปล่อยเขาไปเถิด ต่อไปเขาคงอยู่ที่นี้ไม่ได้ด้วยความละอายใจ" เต่าจึงปล่อยลง ๆ ดีใจมากกล่าวขอบคุณฤาษีและเต่า

สิงกับแห

คำผิว ศรีศักดิ์นอก

มีสิงตัวหนึ่งกำลังหากินลูกหว่าอยู่บนต้นหว่าใหญ่ซึ่งอยู่ริมน้ำและใต้ต้นหว่านั้นมีชายคนหนึ่งพายเรือมาทอดแหอยู่ สิงรู้สึกพิศวงที่เห็นชายคนนั้นเหวี่ยงแหโครมลงไปแล้วสาวขึ้นมา ก็เห็นปลาเล็กปลาน้อยติดขึ้นมา ชายคนนั้นจึงปลดปลาออกจากแหโยนลงไปในห้องเรือ ยิ่งทอดก็ยิ่งได้ ชายคนนั้นก็ทอดจนเพลิน เจ้าสิงก็ดูเพลินจนลืมกินลูกหว่า จนเวลากลางวันผ่านไปชายนั้นรู้สึกหิวข้าวจึงจอดเรือทิ้งไว้โคนต้นหว่า แล้วจึงไปหาข้าวกินจึงจะมาทอดแหใหม่ พอชายคนนั้นค่อยหลับไป เจ้าสิงเกิดติดใจกับการทอดแหจึงลงมาจากต้นหว่า แล้วเหวี่ยงแหแต่เจ้าสิงทำไม่เป็นทำให้แหพันตัวสิง แล้วสิงตกลงไปในน้ำทำให้น้ำตายน้ำตาย

สิงจะข้ามแม่น้ำกับจระเข้

สนอง โกศัยและคณะ

สิงตัวหนึ่งต้องการจะข้ามแม่น้ำแห่งหนึ่งเพื่อไปฝั่งตรงกันข้าม แต่แม่น้ำนั้นกว้างใหญ่ไม่สามารถกระโดดข้ามไปได้ อีกทั้งมีจระเข้ตัวหนึ่งคอยอ้าปากจะงาบเจ้าสิงด้วย เจ้าสิงจึงถามว่าเจ้ามาอยู่แถวนี้ทำไม จระเข้ตามนายของจระเข้ ๆ ตอบว่า ข้านี้แหละเป็นนายมีบริวารมากมาย สิงจึงตอบกลับไปว่าคนไม่เชื่อ ถ้าจะให้เชื่อจะต้องเรียกบริวารมาให้ฉัน จระเข้จึงเรียกลูกน้องมาจำนวนมาก นอนเรียงเต็มไปหมดในแม่น้ำนั้น สิงเจ้าปัญญาจึงบอกว่า ข้าชอบนับตัวก่อนว่าเจ้ามีบริวารทั้งหมดเท่าไร จระเข้ที่นอนเรียงกันนั้นจึงเป็นที่ให้

ถึงเหยียบกระโศกข้ามไปที่อีกฝั่งหนึ่ง เมื่อถึงฝั่งโน้นแล้ว จึงร้องบอกว่าพวก
จระเข้หน้าโง่ เราสามารถกระโดดข้ามมาได้แล้ว

ลั่นทอง

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวลั่นทองเป็นลูกชายของพระราชาเมืองหนึ่ง เป็นเพื่อนกับลูกชาย
เศรษฐีคนหนึ่งชื่อกาลสา ครั้งหนึ่งเกิดโรคระบาดขึ้นพระราชาจึงประกาศปิด
เมืองไม่ให้คนในออกคนนอกเข้า พอถึงขณะนั้นลูกชายเศรษฐีออกไปนอกเมือง
จึงเข้าเมืองไม่ได้ก็เลยโกรธ จึงออกเดินทางไปเรียนวิชากับอาจารย์ในป่า
แล้วกลายเป็นยักษ์มีคาถาอาคมมาก แล้วกลับมายึดเมืองของท้าวลั่นทอง พระ
ราชาพ่อของลั่นทองถูกจับได้ ลั่นทองกับแม่หนีออกไปได้แต่แยกกันไปคนละทิศ
ละทาง ท้าวลั่นทองไปอาศัยอยู่กับพระฤาษีและได้เรียนวิชาอาคมจนเก่งกล้า
สามารถ จึงกลับมาจะฆ่ายักษ์กาลสาแต่กลัวว่าจะเข้าไปไม่ได้ จึงแปลงกาย
เป็นไก่แก้วอยู่กับย่าจำสวน ๆ เห็นสวยงามจึงเอาไปถวายพระราชา แต่แม่เหล็ก
ของพระราชา รู้จึงซื้อเอาก่อน ท้าวลั่นทองจึงแปลงกายเป็นนกแก้ว แต่ก็ถูก
แม่เหล็กซื้ออีก จึงแปลงกายเป็นม้าจึงได้ไปถึงพระราชา ยักษ์กาลสาผู้เป็นพระ
ราชาขอซื้อก่อน พอยักษ์กาลสาซื้อเท่านั้นม้าก็พาวิ่งออกนอกเมือง ท้ายักษ์
กาลสา รู้ว่าจะต้องเป็นท้าวลั่นทองแน่นอน ดังนั้นพอไปถึงแม่น้ำแห่งหนึ่ง ยักษ์
กาลสาฆ่ามันนั้นและกินเสีย หวังจะไม่ให้ท้าวลั่นทองเกิดอีกเลย แต่ยังมีเนื้อ
ติดอยู่ที่พื้นของยักษ์กาลสา พอยักษ์กาลสาไปบ้วนปากที่แม่น้ำ ท้าวลั่นทองได้
โอกาสก็เลยแปลงกายเป็นปลาไป ส่วนยักษ์กาลสา รู้ว่าท้าวลั่นทองเป็นปลาจึง
วิดน้ำจับปลาทุกชนิดกินจนหมด แต่ท้าวลั่นทองแอบอยู่ในหลืบหิน พอยักษ์หนีไป
แล้วจึงออกมา เมื่อปลาลั่นทองออกมาได้แล้วจึงว่ายน้ำต่อไป ตามถึงเมืองยักษ์
แห่งหนึ่ง ซึ่งมีลูกสาวยักษ์ชื่อสุวรรณคำภูลงมาเล่นน้ำ ปลาตัวนี้เข้ามาหานาง
และทำเป็นคุ้นเคยกับนางสุวรรณคำภู ๆ เมื่อเห็นก็รัก จึงเอาปลานั้นไป
เลี้ยงไว้ แต่ปลานั้นพอถึงกลางคืนก็กลายเป็นหนุ่มรูปงามออกมาอยู่กับนาง

ต่อมาก็รู้ถึงพระราชามีคนแปลงกายเป็นสัตว์มาอยู่กับลูกสาว พระราชาจึงให้จับสัตว์ทุกชนิดมากินจนหมด แต่ท้าวลิ้นทองรู้ก่อนจึงแปลงเป็นดอกไม้อยู่ที่มวยผมของนาง แต่ยักษ์รู้ทันจึงจับเอาท้าวลิ้นทอง ๆ จึงแปลงเป็นแก้วตกลงพื้น ยักษ์ก็แปลงเป็นนกจะคาบเอาแก้วและแก้วกลายเป็นแมว ส่วนนกกลายเป็นหมา เพื่อจะกัดแมว ทั้งสองฝ่ายต่างแปลงเป็นสัตว์ต่าง ๆ อีกมาก จนครั้งสุดท้ายก็กลับกลายเป็นท้าวลิ้นทองและยักษ์เหมือนเดิม แล้วรบกันตัวต่อตัวปรากฏว่ายักษ์แพ้ถูกฟาดตาย ท้าวลิ้นทองจึงครองเมืองต่อมา อยู่ต่อมาท้าวลิ้นทองจึงคิดจะไปยึดเอาเมืองคืน จึงยกทัพไปรบกับยักษ์กาลสารบกันอยู่นาน ฝ่ายท้าวลิ้นทองจึงรบชนะและฟ่ายักษ์กาลสาได้ ท้าวลิ้นทองจึงไปตามเอาแม่ที่หนีไปอยู่ในป่าเมืองอื่นมาอยู่ด้วย ส่วนพ่อนั้นถูกยักษ์กาลสาจับขังกรงจนตาย แล้วท้าวลิ้นทองจึงได้ครองราชย์ทั้งสองเมืองตั้งแต่นั้นมา

ลีสี่ (ไซผี)

จวง มนต์ทิพย์

มีครอบครัวหนึ่งพ่อชื่อนายฟ้ามืดกว้างลูกชายชื่อไอ้หูด ทั้งสองพ่อลูกเป็นคนที่มีร่างกายแข็งแรง วันหนึ่งทั้งสองได้ไปสร้างหลี่เพื่อดักจับปลาที่กลางแม่น้ำใหญ่ เมื่อเสร็จแล้วจึงกลับบ้าน กล่าวถึงท้าวคัทชนามได้ต่อสู้กับพระยามาร ท้าวคัทชนามใช้คาบพันคอพระยามารจนขาดแล้วคอของพระยามารได้ไหลไปตามน้ำ ไปติดอยู่ที่หลี่ของสองพ่อลูก ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า หลี่ผี ตั้งอยู่เหนือผาใต้ (ผาใด)

ลูก

สนอง โทศัยและคณะ

มีตัวเมียคู่หนึ่ง เป็นคู่ทุกข์คู่ยากอายุร่วมร้อยปี จึงทำให้ทั้งคู่มีสติไม่ดี หลงลืมไปหมดแล้ว เวลาจะกินอะไรก็ทำด้วยขามแตกหมด ลูกชายของเขาเกิด เบื่อหน่าย จึงนำไม้มาขูดเป็นรางแบบรางหมูเอาข้าวใส่ให้พ่อแม่กิน แล้วสอง คายายนี้นักจะหูด่าไม่ตี ถ้าคสาเห็นกันไม่ได้จะต้องกัดกัน ลูกชายจึงแก้ปัญหา โดยทำคอกกั้นแต่มีห่าง ๆ กันมีลักษณะแบบคอกหมู แต่เมื่อคายายคสาเจอกัน ก็จะต้องกัดกัน วันหนึ่งหลานชายซึ่งเป็นลูกของลูกชายเห็นพ่อทำรางใส่ข้าวให้ ปูกับปลา จึงไปหาเศษไม้มาแกะเส้นตามประสาเพื่อที่จะเลียนแบบพ่อ พ่อพอ เห็นจึงถามว่าทำอะไร เด็กชายจึงตอบพ่อว่าทำให้พ่อเอาไว้ใส่ข้าวกินยามแก่ เมื่อพ่อได้ยินดังนั้นจึงเกิดความสำนึก และคิดว่าจะต้องปฏิบัติตนต่อพ่อแม่ใหม่ โดยไปหาด้วยขามที่ไม่แตกเป็นจานขามสังกะสีแม้จะเสียงดังข้างก็ต้องทน ส่วน คอกที่พ่อแม่เคยอยู่ เขาจึงกั้นห้องบนบ้านให้อยู่อย่างคนธรรมดา เพราะกลัวว่า ลูกชายของตนจะเอาอย่างอย่างที่เขาคทำ

ลูกเขยกับพ่อตา

สุข สุทธิเลี้ยง

มีครอบครัวหนึ่งได้ลูกเขยใหม่พ่อตาได้ชวนลูกเขยไปไถนา หลังจาก ไถนาเสร็จแล้วจึงชวนกันเก็บใบไม้มาทำฝายบ้าน จนได้เกือบเต็มตะกร้าใบใหญ่ พ่อตาจึงเข้าไปหลบในตะกร้า ส่วนลูกเขยรู้ทันแต่แกล้งทำเป็นไม่รู้จึงหาบ ตะกร้าใบใหญ่เพื่อกลับบ้าน แต่ในระหว่างเดินทางลูกเขยจึงแกล้งบ่นว่าเหนื่อย และหนัก จึงแวะพักที่ริมน้ำแล้วลงอาบน้ำโดยวางตะกร้าไว้ที่ริมแม่น้ำ สักครู่ ลูกเขยจึงร้องว่า "ทำไมข้างแถวนี้มากจัง" หมอข้างให้ระวังอย่าเหยียบตะกร้า นะ ฝ่ายพ่อตาที่อยู่ในตะกร้าได้ยินดังนั้น กลัวว่าข้างจะเหยียบตน จึงเดินไปมา จนกระทั่งตะกร้าตกน้ำ ลูกเขยเห็นดังนั้นจึงนำพ่อตาขึ้นจากน้ำ พ่อตาไม่โท มาก อายก็อายแต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร

ลูกแฝดกำพร้า

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

มีชานาผิวเมียคู่หนึ่งมีอาชีพทำนา ต่อมาเมียของเขาได้ตั้งท้องและแพ้ท้องมาก อยากจะกินของแปลก ๆ พอถึงฤดูทำนาฝ่ายผิวได้ไปไถนาแต่เข้าคกสายเมียจึงเตรียมห่อข้าวไปส่งให้ผิวที่ทุ่งนา เมื่อนางเดินทางไปถึงกลางทางได้มองเห็นลูกมะม่วงอยู่บนต้น นางจึงคิดอยากจะกินมะม่วงและมองไม่เห็นผู้ใดเดินทางผ่านมาทางนี้เลย นางตัดสินใจปีนขึ้นบนต้นมะม่วงเอง แล้วเกิดพลัดตกจากต้นมะม่วงทำให้นางตาย ฝ่ายผิวรอเมียมาส่งข้าวเห็นว่านานผิตเวลามากแล้วก็ยังไม่เห็นมา เขาจึงปลดคราดเดินตามทางที่เมียเคยมา เมื่อมาถึงต้นมะม่วงจึงพบว่าเมียของคนนอนตายแล้ว เขาจึงได้แหะท้องเมีย เห็นลูกชายของคนยังมีชีวิตอยู่และมีวัวหนึ่งตัวเป็นพี่ จากนั้นเขาจึงจัดการเผาศพเมียและเอาลูกไปเลี้ยงจนเติบโต ต่อมาเขาอยากได้เมียใหม่จึงไปขอแต่งงานกับสาวในหมู่บ้าน สาวคนนั้นบอกว่าตัวทานนั้นแก่แล้วแกมยังมีลูกที่น่ารังเกียจเป็นคนและวัว ถ้าไม่มีลูกติดด้วยจึงจะยอมแต่งงานด้วย เขาจึงกลับไปบ้านและบอกลูกว่าคนจะแต่งงานใหม่ ให้ลูกทั้งสองหนีไปอยู่ที่อื่น จากนั้นเขาจึงจัดห่อข้าวและกระบอกน้ำให้ลูก ลูกวัวและเด็กหนุ่มจึงได้ร่อนเร่ไปในป่า เมื่อห่อข้าวที่พอให้มาหมดลง ทั้งสองก็ไม่มีอาหารจะกิน จนวัวผู้พี่ได้บอกให้น้องไปทำพนันตนจะไปชนวัวหาเลี้ยงน้องเอง ก่อนจะไปชนวัวทุกครั้งพี่วัวจะบอกว่า ถ้าคนแพ้พนันและตายไปให้น้องเอาเนื้อและกระดูกแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกให้น้องเผาบนบก ส่วนที่เหลือให้เอาไปทิ้งน้ำ แต่การชนวัวทุกครั้งที่ผ่านมาพี่วัวก็ชนะสามารถ ได้ข้าวและน้ำมาเลี้ยงน้องได้ ชาวการชนวัวของเด็กหนุ่ม ก็ตั้งเลื่องลือไปถึงหูของเจ้าเมือง ๆ จึงคิดหาวิธีที่จะเอาวัวเก่ง ๆ มาทำพนันกับวัวของเด็กหนุ่ม ถ้าเด็กหนุ่มแพ้เขาจะต้องตกเป็นปาวไพรของเจ้าเมือง ก่อนการชนวัวพี่วัวก็สังเสียน้องชายเช่นเคย การชนวัวครั้งนี้พี่วัวต้องพ่ายแพ้ต่อวัวของเจ้าเมืองและได้ต่อสู้จนเสียชีวิต จึงทำให้เด็กหนุ่มต้องไปเป็นปาวไพรของเจ้าเมือง ก่อนที่จะเผาพี่วัวเขาก็จัดการเลาะเอาเนื้อและกระดูกของวัวพี่ตามคำสั่ง เมื่อเขาไปเป็นปาวไพรของเจ้าเมือง ก็ถูกเจ้าเมืองกลั่นแกล้ง

ต่าง ๆ นานา โดยให้ไปทางป่าที่มีพื้นที่หลายไร่ให้เสร็จภายในวันเดียว เขา มีความวิตกกังวลมาก ไม่รู้จะทำได้อย่างไรจึงได้นั่งร้องไห้ สักครู่ก็มีเหล่า อีกาบินมาช่วยจำนวนมาก จึงได้เสร็จทันเวลาที่เจ้าเมืองกำหนด เพราะกา เหล่านั้นมาตอบแทนบุญคุณที่ได้กินเนื้อวัวที่เป็นพี่ชายของเขา วันต่อมาเจ้าเมือง ก็ใช้ให้เขาปลุกแดงไม้ออกผลภายในวันเดียว เขาไม่รู้จะทำอย่างไร สักครู่ ก็มีหมูกาและแร้งมาช่วยปลุกแดงไม้อะและให้ออกผลภายในวันเดียว เจ้าเมืองได้ ส่งทหารมาตรวจสอบดู จึงได้เห็นว่าเด็กหนุ่มคนนี้สามารถทำได้จริง ๆ เมื่อ ชายหนุ่มมีเวลาว่างจึงไปนั่งตกปลา ปลาที่เคยได้กินเนื้อวัวพี่ชายของเขาก็ได้ มากินเบ็ด ทำให้เขาได้ปลาจำนวนมาก จึงได้เอาไปทำปลาแดก (ปลาร้า) ใส่ไหไว้และได้นำปลาร้าไปขายในเมืองต่าง ๆ กล่าวถึงเมืองหนึ่งมีเศรษฐี ผู้หนึ่งมีลูกสาวที่ป่วยเป็นไข้ไม่ยอมหาย รักษาด้วยหมอกคนใดก็ไม่หาย ลูกสาว เศรษฐีเกิดอยากกินปลาร้าจึงให้คนไปซื้อจากชายหนุ่ม เมื่อนางได้กินปลาร้า แล้วอาการป่วยไข้ต่าง ๆ ก็หายไป เศรษฐีจึงให้คนไปตามชายหนุ่มที่ทำปลาร้า ให้มาคู่ตัว ลูกสาวเศรษฐีจึงเกิดชอบพอกับชายหนุ่มจึงได้แต่งงานกัน ทาง ฝ่ายเจ้าเมืองได้ส่งลูกน้องมาดูชายหนุ่มอีก และเห็นว่าเขาได้เมียสวยงาม จึง ได้เกิดความอิจฉา เจ้าเมืองจึงแกล้งให้ชายหนุ่มไปเอน้านมสิงห์โตมาให้ได้ เพื่อจะทำยาแก้กระษัย เขาจึงต้องรับปากและคิดว่าตนเองต้องตายแน่ ๆ ทาง ฝ่ายเมียจึงถอดแหวนให้สามีสวมใส่ เมื่อเขาไปเจอแม่สิงห์โตกำลังนมคัถ จึง เข้าไปกราบไหว้แม่สิงห์โต ๆ จึงได้รีดนมใส่กระบอกให้ และถอดเชี้ยวให้ 1 เล่ม แล้วสั่งว่าเมื่อถึงบ้านจึงเปิดห่อผ้าดู เมื่อเขาได้น้านมสิงห์โตจึงเอาไป ให้เจ้าเมือง ตกเย็นวันนั้นเขาจึงแก้ห่อผ้าดูเห็นมีผู้หญิงสาวสวยงามนางหนึ่ง เขาจึงได้นางเป็นเมียอีกคน ลูกน้องของเจ้าเมืองรู้ข่าวจึงไปเล่าให้เจ้าเมือง ฟัง เจ้าเมืองเกิดความอิจฉาจึงให้ชายหนุ่มไปเอน้านมของหมี่มาให้ เมีย คนแรกจึงได้ถอดแหวนให้อีก เมื่อเขาไปเจอแม่หมี่ก็เขาไปกราบไหว้แม่หมี่จึง ได้ให้น้านมแก่เขาและถอดเชี้ยวให้เขาก็ก และได้สั่งให้เปิดห่อดูเมื่อถึงบ้าน เมื่อถึงบ้านเขาเปิดห่อดูก็พบหญิงสาวอีกนางหนึ่ง เขาจึงได้เมียอีกคนหนึ่ง ฝ่าย ลูกน้องของเจ้าเมืองก็มาเอน้านมหมี่ เมื่อเขาเห็นเมียแต่ละคนของชายหนุ่ม

จึงได้กลับไปรายงานเจ้าเมือง สุดท้ายเจ้าเมืองก็ได้เลิกถั่นแก้ง เขาอีก
เขาจึงได้อยู่กับเมียอย่างมีความสุข

ลูกอมวิเศษ

บุญนาค ประสิงห์

นานมาแล้วในสมัยนั้นผู้คนเรายังเชื่อกันอยู่ว่า การเล่นแร่แปรธาตุ
และวิชาปรอทนั้น สามารถที่จะทำให้มนุษย์เราสร้างปาฏิหาริย์ได้ เช่นเดียวกับ
สมภารวัดแห่งหนึ่ง แม้ว่าท่านจะบวชเรียนมานานแล้วก็ตาม แต่ท่านก็ยังมี
ความเชื่อเกี่ยวกับวิชาเล่นแร่แปรธาตุและสร้างลูกอมปรอทวิเศษขึ้น แล้วก็ทำ
พิธีบริกรรมคาถาอาคมปลุกเสกอยู่เป็นเวลานาน ด้วยท่านเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้น
จะทำให้ท่านเป็นผู้วิเศษที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ได้ วันหนึ่งท่านได้ทำพิธีบริกรรมคาถา
ปลุกเสกลูกอมปรอทวิเศษของท่านอยู่ ท่านอยากจะทดลองว่าท่านประสบความสำเร็จ
หรือไม่ จึงเรียกเด็กชายป๊อกลูกศิษย์มานั่งดู ครั้งบริกรรมคาถาอยู่พัก
หนึ่ง ท่านนึกว่าท่านอาจจะหายตัวได้แล้วจึงถามเด็กชายป๊อกว่า "อ้ายป๊อก เอ็ง
เห็นข้าไหม" เด็กชายป๊อกก็ตอบอย่างพหุชื่อว่า "เห็นครับ" สมภารได้ฟังดังนั้น
ก็เข้าใจว่าคนคงจะมีข้อบกพร่องอยู่เป็นแน่จึงไม่สำเร็จดังที่ตั้งใจไว้จึงพยายาม
ทำพิธีปลุกเสกอีกหลายครั้ง โดยทุกครั้งจะต้องเรียกตัวเด็กชายป๊อกลูกศิษย์มา
นั่งดูเสมอ ส่วนเด็กชายป๊อกนั้นกำลังอยู่ในวัยที่ชอบวิ่งเล่นคึกคองไปตามประสา
เด็ก เมื่อถูกอาจารย์เรียกไปนั่งดูแล้วถามว่าเห็นไหม ๆ บ่อยเข้าก็ชักรำคาญ
จึงคิดว่าหากถูกถามอีกคราวนี้ จะตอบว่าไม่เห็นแล้วจะได้ไปวิ่งเล่นต่อ วันหนึ่ง
สมภารเริ่มทำพิธีอีกแล้ว เรียกเด็กชายป๊อกไปนั่งดู หลังจากที่ทำพิธีบริกรรม
เป็นเวลานานพอสมควรแล้วก็ถามว่า "ป๊อก เอ็งเห็นข้าไหม" เด็กชายป๊อก
รำคาญมาหลายครั้งแล้ว ก็ตอบไปว่า "ไม่เห็นครับ" แล้วก็แก้งทำเป็นมองหา
อาจารย์ สมภารก็แก้งย้ายไปทางอื่นบ้างแล้วถามอีก เด็กชายป๊อกก็ตอบว่า
ไม่เห็นอีก จนอาจารย์นึกดีใจเข้าใจว่าคนสำเร็จสามารถหายตัวได้แล้ว ด้วย
วิชาปรอท แต่นั้นมาอาจารย์แฉังก็ไม่ได้เรียกตัวเด็กชายป๊อกไปตามอีก หารู้

ไม่ว่าโดนเด็กชายปอกเล่นงานเอาเสียแล้ว ด้วยความที่เชื่อว่าตนสำเร็จ
 ดังสาวแล้วสมภารเกิดอยากจะลองอิทธิฤทธิ์ว่าจะสามารถเหาะเหินเดินอากาศ
 ได้แน่หรือ วันหนึ่งก็ปีนขึ้นไปบนหอรระฆังอมลูกอมปรอทแล้วบริกรรมคาถาหมอบหมิบ
 อยู่ครู่หนึ่งก็ลุกยืนขึ้น แล้วก้าวเท้าออกเดินไปบนอากาศซึ่งหอรระฆังนั้นสูงจาก
 พื้นดินหลายเมตร ทันใดนั้นร่างของอาจารย์แฉ่งก็ม้วนตัวลงมาเพราะอากาศ
 ไม่สามารถที่จะรองรับน้ำหนักตัวของแกได้ ร่างของแกลอยละลิวลงมาฟาดกับ
 พื้นดินดังสนั่น ตัวแกถึงสลบเหมือดบแน่งไป บรรดาพวกลูกศิษย์ลูกหาที่อยู่ใน
 บริเวณนั้นรีบวิ่งมาดู ครั้นเห็นเป็นอาจารย์นอนสลบเหมือดอยู่ ก็ตกใจต่างพา
 กันจัดการทำปฐมพยาบาลจนอาจารย์ฟื้นขึ้น "ครางโอย ๆ" ด้วยความเจ็บปวด
 จึงถามว่า "ทำไม อาจารย์จึงมากระโดดลงที่หอรระฆังล่ะครับ" อาจารย์แฉ่ง
 ครางออกมาแล้วตอบเสียงอ่อย ๆ ว่า "อ้ายปอกมันทำพิษเอา โอยไอ้ภูก็ค้นไป
 เชื่อมันได้ แข็งขาหักหมดแล้วก็ไม่รู้"

เลิกกับเมียไปบวช

ปรีชา พิณทอง

ชายคนหนึ่งอายุ 60 ปีเขาเป็นผู้ที่ขยันหมั่นเพียร ทำไร่ไถนาได้ข้าว
 มากก็ค้าขายแทนที่จะเป็นคนมั่งมี แต่ก็มีฐานะเพียงพอกินเท่านั้น วันหนึ่ง เขาจึง
 ได้นั่งพิจารณาดูว่า เขาทำงานมาขนาดนี้แล้วแทนที่จะมีฐานะดีกว่านี้ กลับเป็นคน
 ทุกข์ยากจึงตัดสินใจลาลูกเมียไปบวช วัดที่ไปบวชเป็นวัดที่หมู่บ้านนั้น บวชแล้ว
 มักจะมาทำวัดอยู่บ้าน ลูกเมียก็เป็นโยมอุปฐากคอยส่งข้าวเข้าเพล ปกติของ
 หัวฟ่อจะเป็นผู้ที่ขยันขันแข็งหมั่นท่องสวดมนต์ภาวนา แต่ขยันอยู่ได้ไม่นานก็
 เกียจคร้านในการทำวัตรสวดมนต์ วันหนึ่งลูกสาวไปจิ้งหัน (ถวายอาหารเช้า)
 จึงบอกหัวฟ่อว่าวันนี้แม่จะขายวัวกับควาย หัวฟ่อจึงว่ามีวัวมีควายอยากจะขาย
 ก็ขายไป วันหนึ่งแม่ก็สั่งลูกสาวไปบอกหัวฟ่อว่า "วันนี้จะขายช้างขาม้าและ
 พุ้งนี้มีผู้ขายรุ่นเดียวกันจะมาขอแม่ ถ้าสินสอดหัวฟ่อจะคิดเท่าไร" หัวฟ่อได้
 ยินดังนั้นก็โกรธมาก จึงสั่งลูกสาวไปบอกว่า "กูไม่ยอมกูจะกลับบ้านวันนี้ละ"

เลี้ยงข่อยไว้บุญเจ้าหากลิมิ (ให้เลี้ยงذنไว้แล้วเจ้าจะมีบุญ)

สวิง บุญเจิม

ท้าวท่ากาค่าเป็นชาติเชื้อพระโพธิสัตว์ แต่เกิดมาเป็นคนอับปลักจนถึงอย่างไรพ่อแม่ก็ยังเลี้ยงดู แต่ก็ทนชาวบ้านด่าทอไม่ไหวบอกให้เอาลูกไปปล่อยทิ้ง เพราะคนอย่างนี้ต้องเป็นตัวกาลิบ้านกาลิเมือง พ่อแม่จึงนำข้าวปลาอาหารติดตัวลูกทั้งสอง แล้วปล่อยแพไปด้วยความรักและอาลัยลูก น้ำตาไหลพรากคุดหัวใจจะขาดไปด้วย พลาดถือว่า "ลูกเอ๋ยถ้ามีบุญไม่ตายให้กลับมาหาพ่อแม่อีก" แพนนั้นได้ไหลไปติดที่ท่าของย่าจำสวน ซึ่งเป็นคนเฝ้าสวนของพระราชา ท้าวท่ากาค่าเมื่ออาหารหมดก็ไปขโมยกินแดงอ้อยพืชผักของพระราชา ย่าจำสวนเห็นข้าวของเสียหายจึงดักปวงเอาไว้ ท้าวท่ากาค่าไปติดปวงย่าจำสวน รุ่งเช้าย่าจำสวนมาเห็นเข้า จะเอาตามเสียมตีให้ตายด้วยความโมโห ท้าวท่ากาค่าพูดว่า "ยายเอ๋ยเลี้ยงذنไว้บุญเจ้าหากจะมีพรอก" ย่าจำสวนจึงเลี้ยงตั้งแต่นั้นมา ท้าวท่ากาค่าเป็นพระโพธิสัตว์ ตกกลางคืนพระอินทร์ก็มาสอนศิลปศาสตร์ให้และให้มนต์ถอดร่าง (ร่างซีเห่) ได้ นางอุณัฐสาวเจ้าเมืองมาเที่ยวสวนเห็นท้าวท่ากาค่าก็เกิดความรักใคร่ชอบพอ จึงได้แต่งงานกัน โดยพระราชา (เจ้าเมือง) นั้นเรียกค่าทองมากมาย เช่น ช้างร้อยเชือก สะพานเงิน สะพานคำ เงินล้านชั่ง ทองคำนับไม่ถ้วน พระอินทร์ก็ลงมาช่วย พ่อได้แต่งงานเป็นลูกเขยพระราชาแล้วท้าวท่ากาค่าก็เอาย่าจำสวนไปเลี้ยงในวัง เสกมนต์รดน้ำให้เป็นสาว ย่าจำสวนก็มีความสุขอยู่ในวังนั้น

โลกมากลางหาย (1)

ทรงพล กาญจนรังสิขัย

ผัวเมียคู่หนึ่งมีฐานะยากจน ผู้เป็นผัวชอบคบแต่หน้ากระสุน (อาวุธชนิดหนึ่ง) อยู่เสมอ เมื่อกินข้าวเสร็จก็จะไปยิงถึงค้างที่ในป่า ทำอย่างนี้อยู่เป็นประจำ จนเทวดาผีป่าไม่เป็นอันทำงานต้องคอยหลบกระสุนอยู่เสมอ วันหนึ่งเทวดาจึงแปลงกายเป็นคน เพื่อมาสอบถามชายหนุ่มว่ายิงอะไร เมื่อเจอกันแล้ว

เทวดาจึงบอกให้เขาหยุดยิงแล้วจะให้เงินทองของมีค่า เขาจึงถามว่า "จะให้มากแค่ไหน" เทวดาบอกว่า "ให้หนึ่งตะกร้า" เขาบอกไม่พอจะเอาเท่านั้นักตัวเขา เทวดาเอาให้เขาเท่าไรก็ไม่พอสักที จนเทวดารำคาญเลยไม่ให้เลยแม้สักนิดเดียว

โลกมากลากหาย (2)

สุพร ดอกจันทร์กลางและคณะ

ชายคนหนึ่งเป็นคนยากจนมีอาชีพหาของป่า เขาเป็นคนขยันแต่ทำอะไรก็ไม่ร่ำรวย วันหนึ่งเขาเข้าไปในป่าเพื่อหาหน่อไม้ได้พบชายแก่คนหนึ่งซึ่งปลอมตัวมาเพื่อจะช่วยเหลือเขาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชายแก่ผู้ใจดีนั้นที่จริงเป็นเทวดาได้นำเงินทองมาให้เขาจำนวนมาก แต่ก่อนที่จะให้เงินทองได้ถามกับชายหนุ่มว่า "สิ่งของทั้งหมดนี้มีความเพียงพอกับความต้องการหรือไม่" ชายยากจนซึ่งมีความโลภจึงตอบไปว่า "ยังไม่พอ" เพราะลูกคนหลายคนจะต้องกินต้องใช้เงินทองจำนวนมาก ชายแก่ใจดีจึงให้เพิ่มอีกมากมายแต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจของชายยากจน จนชายแก่คิดว่าชายคนนี้เป็นคนที่โลภมากไม่รู้จักพอ เขาจึงมอบของทุกอย่างให้กับชายคนนั้นแล้วจากไป พอเขาจากไปชายผู้โลภมากจึงนำเงินทองนั้นออกมาดู ปรากฏว่าสิ่งของทั้งหมดที่เขาได้มากับกลายเป็นก้อนหินเต็มไปหมด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วาสนา

หยุย ศรียาววงศ์

มีผิวเมียคู่หนึ่งผิวเป็นคนมีจิตใจดีชอบเข้าวัดฟังธรรม ส่วนเมียเป็นคนปากร้าย มีลูก 3 คนเป็นโรคช้ำไม่ (ลักษณะเป็นคนผอมแกรน) ครอบครัวนี้มีความไว้วางใจกันเป็นความดี (ควายตัวผู้เขาสั้น) เมียของเขาปนมามาก แต่เขาก็มีความอดทน วันหนึ่งมีพระอินทร์มาเห็นจึงเกิดความสงสาร แล้วถามว่าอยากได้พระอะไรก็ให้อธิษฐานเอา เขาดีใจมากพระอินทร์จึงชวนเขาไปเที่ยวสวรรค์และพาเขาไปเลือกเอานางฟ้า ถ้าถูกใจคนใดก็ให้เอาแหวนทองเหลืองนี้ไปสวมที่นิ้วนางข้างซ้ายของนางฟ้า และเขาก็ขอนางที่มีอยู่ในที่สุ่มน้ำอุดมสมบูรณ์และอย่างสุดท้ายคือขอควายที่สมบูรณ์เอาไปไถนา พระอินทร์จึงให้สัญญาลักษณะคือนางฟ้าจะต้องมีแหวนทองเหลือง ที่นาก็มีเขตปักคนส่วนควายไถนาก็จะมีกระดิ่งกระพรวนห้อยคอ จากนั้นพระอินทร์ก็นำเขามาส่งที่โลกมนุษย์ เขาก็ออกเดินทางพานางฟ้าที่เขาให้แหวน เดินทางไปเรื่อย ๆ ก็ไม่เจอ จนเป็นเวลาหลายเดือนจึงย้อนกลับมาที่บ้าน เห็นเมียของเขานั้นสวมแหวนทองเหลืองที่นิ้วก้อย ส่วนที่นาก็มีหลักเขตแดนเป็นสัญลักษณ์และควายคู่ที่บ้านของเขาเองก็มีกระพรวนห้อยคออยู่ เขาจึงปลงคิดว่าเมียของเขานั้นคงเป็นบุพเพสันนิวาสมาแต่ชาติก่อนและสมบัติต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่สร้างมาคู่กันกับเมีย และตัวเขาเป็นบุพเพสันนิวาสจึงต้องทนทุกข์หรือสุขอยู่ร่วมกันไปเพราะเคยสร้างเวรมาด้วยกัน

วิญญาน

แห่ง ไชยโปะ

ชายคนหนึ่งได้เดินทางไกลมาได้ครึ่งวัน แล้วรู้สึกเพลียจึงล้มตัวลงนอนใต้ต้นไม้ใหญ่ริมทาง ก่อนที่จะเดินทางต่อไปอีกครั้งวัน ชายคนนั้นคิดว่าจะนอนพักสักประเดี๋ยวจึงจะเดินทางต่อไป แต่ด้วยความเพลียทำให้เขาเผลอหลับไป ต่อมามีคนใจบาปเป็นผู้มีเวทมนต์คาถาสามารถถอดวิญญานได้ เดินทาง

มาพบเขานอนหลับอยู่จึงใช้เวทมนต์สะกดให้พูดทุกอย่างที่คนร้ายใจบาปอยากจะ
รู้ ครั้นแล้วชายใจบาปจึงจัดการถอดวิญญาณของผู้นอนหลับเอามาใส่ร่างของ
ตน แล้วถอดวิญญาณของตนใส่ในร่างของชายนั้น แล้วเดินทางไปบ้านของชาย
นั้นทันที ในร่างของชายที่นอนหลับวิญญาณของคนใจบาปสิงอยู่ จึงไปที่บ้านแล้ว
กระทำทุกอย่างที่คนอยากทำและเข้าครอบครองสมบัติทุกอย่าง ส่วนวิญญาณของ
คนที่นอนหลับซึ่งเป็นหัวหน้าของครอบครัวนี้เมื่อตื่นขึ้นมา รู้สึกว่าของมีค่าตนนั้น
หายไปหมดแล้ว เขาจึงเดินทางกลับบ้านแปลกใจตนเองว่าทำไมเครื่องแต่งกาย
ของตนจึงเปลี่ยนแปลงไป เมื่อถึงบ้านก็พบคนที่มรูปร่างหน้าตาเหมือนตัวของ
เขาเอง กำลังนั่งหยอกเข้าอยู่กับภรรยาและลูกของเขาอยู่เขาจึงเรียภรรยา
ทันที แต่ภรรยาไม่เชื่อจึงสั่งให้คนในบ้านไล่เขาออกไป เขาเสียใจจนซ้อค
ตายทันที ด้วยเหตุนี้ทำให้คนแก่สอนว่า ถ้าเดินทางไกลคนเดียวอย่านอนพัก
กลางทางเป็นอันขาด

ศุภมิตร - เกศินี

ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าทรงสร้างพระบารมีอยู่ ได้เสวยพระชาติเป็น
กษัตริย์ ทรงพระนามว่าศุภมิตร มีพระมเหสีนามว่า พระนางเกศินี มีพระโอรส
2 องค์คือ พระชัยเสนและพระชัยทัต พระองค์ปกครองบ้านเมืองจัมปาจนคร
ด้วยทศพิธราชธรรม ชาวประชาอยู่ด้วยความสุขตลอดมา ต่อมาพระอนุชา
ของพระองค์ได้คิดการกบฏขึ้นเพื่อชิงราชสมบัติ ยามาคย์รู้เรื่องเข้าได้นำความ
ไปกราบทูลพระศุภมิตร พระศุภมิตรเห็นว่า ถ้าจะต่อสู้กันบรรดาข้าทหารของ
ทั้งสองฝ่ายก็ต้องล้มตายลงเป็นจำนวนมาก ข้าทหารเหล่านั้นล้วนแล้วแต่เป็น
พลเมืองของพระองค์ทั้งสิ้น บรรดาลูกเมียของข้าทหารทั้งสองฝ่ายก็จะได้รับ
ความเดือดร้อน ไม่ใช่เรื่องที่ควรกระทำ ดังนั้นพระองค์จึงตัดสินใจหนีออก
จากเมือง พร้อมด้วยพระมเหสีและพระโอรสทั้งสองพระองค์ พระศุภมิตรอุ้ม
ชายองค์ใหญ่พระนางเกศินีอุ้มเจ้าชายองค์เล็ก ออกเดินทางในคอนกลางคืน

พระมหาอุปราชก็พาทหารมาปล้นราชบัลลังก์ได้โดยไม่มีผู้ใดขัดขวาง พระศุภมิตรพาพระมเหสีและพระโอรสมาถึงต้นไม้ใหญ่ พบลูกนกแขกเต้าอยู่ในรังสองตัว พ่อแม่ยังไม่ยอมออกไปหากิน พระโอรสอยากได้ของเด่นกระซิบบอกพระบิดาให้ไปเอาลูกนกกลับมาเล่น พระศุภมิตรห้ามว่าอย่าทำจะเป็นบาปกรรม พระนางเกศินีก็ห้ามว่าไม่ควรทำให้เขาพลัดพ่อแม่ บาปจะตกแก่เรา พระโอรสทั้งสองไม่ฟัง ร้องให้แต่อยากจะเล่นกับนกคู่นั้น พระศุภมิตรขัดถูกไม่ได้แม้จะกลัวบาปก็จำต้องปิ่นต้นไม้ไปเอาลูกนกกลับมาให้พระโอรสเล่น พระโอรสเล่นแรง ๆ มีการตอนขนจับปีกกลิ้งจนขนร่วงหลุดไป พระศุภมิตรจึงว่าพระองค์ไม่สนใจแล้วนำลูกนกกลับไปคืนที่รังตามเดิม ทั้งหมดพากันเดินทางต่อมาถึงแม่น้ำใหญ่ ข้ามแม่น้ำไปจะเป็นเมืองดักศิลา แต่ไม่มีเรือแพนาวาของใครผ่านมาเลย พระศุภมิตรใคร่จะข้ามไปถึงฝั่งโน้นให้เร็วที่สุดเพราะเกรงอุปราชจะนำทหารมาฆ่า คิดดังนั้นก็บอกมเหสีและพระโอรสว่า จะพาพระนางเกศินีข้ามไปก่อน ให้พระโอรสคอยอยู่ฝั่งนี้เอาขนมไว้กิน รอจนกว่าพระองค์จะกลับมาจับ เมื่อทุกคนรับทราบแล้วพระองค์ก็ยกหัตถ์ขึ้นอธิษฐานว่า ด้วยบารมีของพระองค์ที่สร้างเพื่อหวังนำฝูงสัตว์ข้ามพ้นพระนิพพาน ขอจงอย่างใดมีโยภภัยอันตรายใด ๆ เลยแล้วก็อุ้มพระนางเกศินีพาว่ายน้ำข้ามแม่น้ำกว้างแห่งนั้นไปด้วยพระบารมี ไม่มีฝูงปลาหรือสัตว์ร้ายมาเฉียดใกล้พระองค์เลย พระองค์จึงนำพระมเหสีไปถึงฝั่งตรงข้ามได้สำเร็จ เมื่อได้พักอยู่ใต้ต้นสะเดาสักครู่ก็จะหวนกลับไปรับพระโอรสทั้งสอง พระนางเกศินีขอให้พระองค์พักเหนื่อยก่อนก็ไม่ยินยอม บอกแต่ให้พระนางคอยอยู่ก่อน จะไปพาพระโอรสมาแล้วออกเดินทางต่อไป พระศุภมิตรว่ายน้ำมาถึงกลางแม่น้ำ ก็เกิดเหตุใหญ่ขึ้นด้วยบาปกรรมที่กษัตริย์ทั้งสี่ทำไว้กับลูกนกแขกเต้า นายสำเภาแล่นเรือผ่านมาเห็นพระนางเกศินีมีความงาม ก็พานางไปแม้พระนางจะบอกว่ามีสามีแล้วกำลังกลับไปรับลูกก็ไม่ฟังเลย ดูดพระนางลงสำเภาไป นายสำเภาหวังจะได้พระนางเป็นภรรยา พระนางได้ตั้งสัตย์อธิษฐานว่า นอกจากพระศุภมิตรแล้วผู้ใดเข้าใกล้ขอให้กายพระนางร้อนราวกับไฟ นายสำเภาจึงไม่อาจลวงเกินนางได้ ทางด้านพระโอรสก็มีนายประมงพากันมาทอดแหหาปลา พบพระโอรสก็รีบกรออยากได้ไปเป็นลูกจึงอุ้มเอาลงเรือ

พระชัยเสนโอรสองค์ใหญ่บอกให้รู้ว่า พระบิดากำลังพาแม่ไปฝั่งโน้นเดี๋ยวจะ
 กลับมารับ นายประมงก็หาฟังไม่นำพระโอรสลงเรือหายไป พระศุภมิตร
 ว่ายนํ้ามาถึงพบแต่ฝั่งจะเรียกหาอย่างไรก็ไม่มีเสียงตอบ จะว่าสัตว์ร้ายเอา
 ไปกินมองหาซากศพก็ไม่พบ เห็นแต่รอยเรือจอตมิเศษขนมกระจัดกระจายอยู่
 จึงทรงสันนิษฐานด้วยปัญญาว่าชาวประมงนำไปแล้ว ด้วยความเหนื่อยและหิว
 เพราะเวลาได้เคลื่อนคล้อยไปมากแล้วยังไม่มีอาหารคถึงห้องเลย จึงสลบไป
 ณ ที่นั้น เมื่อรู้สึกพระองค์ฟื้นขึ้นได้ทรงหักห้ามความเศร้าโศกเสียใจ แล้ว
 ว่ายนํ้ากลับมาหาพระนาง เกศินี ก็ไม่พบอีกเห็นแต่รอยสำเภาจอดจึงรู้แน่ว่าเมีย
 ยังอยู่แต่นายสำเภาเอาตัวไปแล้ว พระองค์รู้สึกสิ้นหวังด้วยสูญเสียทั้งราช
 บัลลังก์ลูกและเมีย แต่เมื่อใช้พระบัญชาตริภคระแล้ว ก็เห็นว่าสิ่งเหล่านั้น
 เป็นของนอกกาย แม้แต่สร้อยระว่างกาย อวัยวะแขนขาของพระองค์ก็ยังห้ามไม่
 ให้ขาดหายไม่ให้ตายไม่ได้ พระองค์จึงระงับความโศกเศร้าออกเดินทางต่อไป
 ถึงเมืองดักศิลาได้เข้าไปนอนที่ในอุทยานด้วยความเหนื่อยอ่อนเพลีย ในเมือง
 ดักศิลานั้นเจ้าผู้ครองเมืองไม่มีพระโอรสจะครองเมือง บ้านเมืองว่างกษัตริย์
 ฝ่ายพราหมณ์ปุโรหิตและเสนาย่ามาดย์จึงทำตามโบราณราชประเพณี คือเสียด
 ราชรถหากรถไปเกยบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่มีบุญญาธิการ ให้อัญเชิญไปครองบ้าน
 เมือง อธิษฐานแล้วราชรถก็เคลื่อนไปออกนอกประตูทวาร คนทั้งหลายพากัน
 ตามไปดู เห็นราชรถวิ่งเข้าไปในอุทยานไปหยุดอยู่ที่พระศุภมิตรบรรทมหลับอยู่
 เสนาย่ามาดย์ปุโรหิตพากันดีใจเปิดฝ้าพระหัตถ์ดู เห็นว่าพระหัตถ์และพระพักตร์
 เป็นวงศ์กษัตริย์ จึงพากันบังคมประโคมดนตรีและตั้งขลุ่ยพระองค์ให้ตื่นขึ้น
 พระองค์ได้ยินเสียงต่าง ๆ ก็ตื่นเห็นมีเสนาย่ามาดย์แวดล้อมมากมาย จึงถาม
 ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พราหมณ์ปุโรหิตกราบทูลทราบบว่า บ้านเมืองนี้พระเจ้า
 แผ่นดินสวรรคตมา 7 วันแล้วไม่มีผู้ใดจะขึ้นครองราชย์ครองเมือง จึงเสียด
 ราชรถแล้วราชรถนั้นได้มาเกยพระองค์ ขอทูลเชิญไปครองสมบัติ พระศุภมิตร
 จึงเล่าเรื่องของพระองค์ให้ฟังและรับครองราชสมบัติในเมืองนั้น เมื่อพระเจ้า
 ศุภมิตรขึ้นครองราชย์สมบัติ ได้ปกครองประชาชนพลเมืองให้มีความสุขตลอดมา
 และปฏิญาณตนไว้ว่าจะไม่มีพระมเหสีหรือพระสนมอื่นเลยนอกจากพระนาง เกศินี

หากพระนางมีบุญก็คงได้กลับมาพบกัน ถ้าพระนางตายแล้วก็จะขอยุเป็นโสดไปจนตลอดพระชนม์ชีพ กล่าวถึงนายประมงที่พาพระโอรสไปเลี้ยง เป็นบุตรบุญธรรม พระชัยเสนและพระชัยทัตเจริญวีย์ขึ้นเป็นหนุ่มรูปงาม นายประมงเห็นว่าจะใช้ทำไร่ไถนาก็ไม่เหมาะสมเห็นควรแต่จะนำเข้ารับราชการ โดยจะไปฝากกับพระมหากษัตริย์ให้เขาช่วยสอนให้ นายประมงจัดแจงหาข้าวของที่ตีมีค่านาพระโอรสทั้งสองมาเฝ้าพระมหากษัตริย์ฝากเป็นมหาดเล็ก แต่ให้ได้เฝ้าเรียนก่อนพระโอรสไปรู้จักพระบิดา เป็นแต่สงสัยว่าน่าจะเป็นพระบิดาแต่ไม่กล้าพูดอะไร พระศุภมิตรเองก็เห็นพระโอรสรูปร่างงดงามคล้ายลูกของตน จึงถามนายประมงว่า "เป็นลูกของนายประมงหรือ ทำไมผิวพรรณหน้าตาไม่เหมือนกัน" นายประมงตอบว่า "ทั้งสองงามอย่างมารดา" พระศุภมิตรก็รักใคร่เป็นพิเศษ เพราะเหตุที่เป็นพ่อลูกกัน แต่งตั้งให้เป็นมหาดเล็ก มีความอาญาสิทธิ์อยู่ใกล้พระแท่นที่เรียกหาวานใช้อยู่เสมอ ทางด้านนายสำเภานั้นได้ไปค้าขายร้อยเอ็ดเจ็ดพระนคร แล้วย้อนมาค้าขายที่เมืองดักศิลา ได้จัดของบรรณาการไปถวายพระศุภมิตร พระองค์ตรัสถามถึงที่อยู่และถามว่าจะอยู่สักกี่วันนายสำเภาคอบว่า จะอยู่พอขายสินค้าหมดเท่านั้นพระศุภมิตรจึงบอกว่า จะให้มหาดเล็กไปอยู่ยามรักษาสำเภาให้แล้วเรียกพระชัยเสน พระชัยทัตมาสั่งให้ไปอยู่ยามอย่าหลับเป็นอันขาด เกิดมีขโมยไปลักของเขาฝ่ายเราจะเสียชื่อ พระโอรสทั้งสองซึ่งเวลานั้นได้เปลี่ยนชื่อไปแล้วก็ถือดาบถวายบังคมลาไปยืนยามรักษาสำเภา ครั้นเวลาสว่างไปตักเข้า ๆ พระชัยทัตผู้น้องก็เกิดง่วงนอน จึงขอให้พระชัยเสนเล่านิทานให้ฟังพอให้หายง่วง พระชัยเสนคิดเรื่องนิทานไม่ออกเพราะได้ฟังนิทานน้อย เมื่อครั้งอยู่ในจัมปานครก็ได้ฟังตั้งแต่อายุยังน้อย จำไม่ได้แล้วจึงบอกว่า จะเล่าเรื่องเก่าให้ฟัง หากเมื่อใดเอ่ยพระนามบิดา พระมารดาให้กราบลงไปพี่น้องทั้งสองกราบแล้วพระชัยเสนก็เล่าเรื่องให้ฟังว่า เราทั้งสองไม่ใช่ลูกนายประมงหรอก แต่เป็นลูกกษัตริย์ครองเมืองจัมปานคร แล้วก็เล่าเรื่องแต่หนหลังให้ฟัง จนถึงเมื่อได้มาเป็นมหาดเล็กในเมืองดักศิลา พระชัยทัตได้ฟังก็ร้องให้ถามถึงพระนามของพระบิดาพระมารดา พระชัยเสนจึงเอ่ยนามพระศุภมิตรและนางเกศินี และให้น้องกราบลงไปพร้อมทั้งถวายพระพรแก่ทั้งสองพระองค์

พระนาง เกศินีฟังอยู่ในห้องพอได้ยินมหาดเล็กออกนาม พระนางก็ลืมตัวตรงเข้ามากอดลูกไว้เลยสลบไปทั้งสามคน พวกส่าเกาพากันเอะอะขึ้นเห็นมหาดเล็กกอดกับพระนางเกศินีอยู่ ก็ว่ามหาดเล็กเป็นชู้กับเมียนาย จึงเอาไม้ตีและจับมัดไว้ บางคนก็ไปกราบทูลพระเจ้าแผ่นดินจะเส้าให้ฟังก็ไม่มีใครฟังนามมหาดเล็กไปเฝ้าพระศุภมิตรแล้วเส้าเรื่องให้ฟัง พระศุภมิตรฟังความแล้วไม่ได้ตริตรอง เพราะมีกรรมมาบังให้หลงโทษตามกฎหมายบ้านเมือง ด้วยการเขียนคดีแล้วนำไปประหารชีวิต พระโอรสทั้งสองสลบเขาก็เอาโซ่ใส่คอจูงไปประจานรอบบ้านรอบเมือง ฝ่ายพราหมณ์รูปโรหิตมาทำราชการคอนเข้าเห็นเหตุการณ์เข้าจึงถามพนักงานที่นำพระโอรสไปทำโทษ เขาก็เส้าเรื่องให้ฟัง พราหมณ์รูปโรหิตมีใจสงสารให้อาโซ่ออกหากทั้งสองหนีจะเอาคอดนเป็นประกัน แล้วพาทั้งสองพระองค์ไปหาพระศุภมิตรถามพระองค์ว่าได้ทรงถามเรื่องราวหรือไม่ จึงให้หลงโทษเช่นนี้ พระศุภมิตรจึงระลึกได้ว่าถามแต่ทางฝ่ายนายส่าเกาเท่านั้น ให้พราหมณ์รูปโรหิตลองซักถามดู พระโอรสทั้งสองก็เส้าเรื่องให้ฟังตั้งแต่ต้นจนถึงตอนออกพระนามพระศุภมิตรพระนางเกศินี พระมารดาจึงตรงเข้ามากอดไว้แม่กับลูกพบกันกอดกัน ทำไม่ต้องมีความผิดด้วยเส้า พระศุภมิตรได้ยินอย่างนั้นได้แต่ร้องว่า "โช่ลูก" แล้วก็สลบไป เหล่าเสนาย้ามาตย์พราหมณ์รูปโรหิตต้องแก้ไขให้ฟื้นขึ้น จึงทรงเส้าเรื่องทางฝ่ายพระองค์ที่ได้มาครองเมืองนี้ให้ฟังและถามว่าพระมารดาอยู่ที่ไหน พระโอรสกราบทูลว่าอยู่ในส่าเกา พระศุภมิตรให้อาวอช่อฟ้าไปรับพระนางมา พอพระนางเห็นเขาตีลูกก็เลยมาสลบอีกเมื่อฟื้นขึ้นก็มองเห็นเคราะห์กรรมว่าเป็นเพราะนำลูกนกแขกเต้ามาเล่น จึงต้องพลัดพรากจากกันและรับกรรมถึงเพียงนี้ แล้วก็พลัดกันเส้าเรื่องสู้กันฟังด้วยความโศกเศร้า นายส่าเกาทูลขอภัยโทษ พระศุภมิตรจึงว่าพระองค์ไม่ผูกเวรด้วย ขนาดเล่นลูกนกยังมีกรรมถึงเพียงนี้ หากประหารคนจะยังมีเคราะห์กรรมสักเพียงใด แล้วก็ปล่อยนายส่าเกาไป ฝ่ายพราหมณ์รูปโรหิตพร้อมด้วยเสนาย้ามาตย์น้อยใหญ่และชาวพระนครได้จัดการเฉลิมฉลองพระนครอภิเษกพระนางเกศินีเป็นพระมเหสี พระโอรสทั้งสองเป็นมหาอุปราชครองเมืองดักศิลาอยู่เย็นเป็นสุขสืบมา พระศุภมิตรนั่นคือพระสิทธัตถะกุมารพระนางเกศินีคือพระนาง

พินพา พระเจ้าชัยเสนคือพระราหุล ส่วนพระเจ้าชัยทัตจะได้เป็นพระสาวกองค์
โตผู้เล่าได้ลืมไปเสียแล้ว เรื่องศุภมิตร-เกศินีจึงจบลงเพียงเท่านี้

เศรษฐีกระเบื้อง (เศรษฐีกระเบื้อง)

ทรงพล กาญจนรังษิยา

ครอบครัวหนึ่งมีฐานะยากจนบ้านอยู่ติดกับบ้านของเศรษฐี บางวันก็
ไปรับจ้างทำงานในบ้านของเศรษฐี วันหนึ่งครอบครัวยากจนได้ไปยืมขวาน
ที่บ้านเศรษฐีเพื่อไปตากไม้ในป่า ในขณะที่กำลังตากไม้ นั้นเผอิญว่า ขวานหลุด
ออกจากด้ามไปตกวาง ๆ นั้นจึงวิ่งหนีไปไกลอย่างเจ็บปวด พวกเขาพากัน
วิ่งตามแต่ไม่ทัน จึงพากันกลับบ้านแล้วไปบอกเศรษฐี ๆ นั้นบอกว่าจะต้องเอา
ขวานอันเดิมมาคืนให้ได้เพราะเป็นของเก่าแก่ของตระกูล ชื่อของใหม่มาแทน
ก็ไม่เอา วันต่อมาครอบครัวนี้จึงพากันออกตามหากวาง เพื่อนำขวานคืนให้ได้
จึงไปพบกวางนอนตายพวกเขาจึงเอาเนื้อกวางมาหั่นแจกเพื่อนบ้าน และแบ่ง
เนื้อกวางไปให้บ้านเศรษฐีพร้อมกับคืนขวานเล่มนั้นด้วย เศรษฐีได้เนื้อจึงจัด
การทำลาบแต่ไม่มีหม้อกระเบื้องที่จะนำมาคั่วข้าวคั่ว จึงไปยืมหม้อบ้านที่ยากจน
เมื่อเขากินอาหารเสร็จแล้วได้ไปนอนพักผ่อน ขณะนั้นมีแมวกัดกันแกจึงขว้าง
หม้อไปใส่แมว แต่เผอิญว่าไปถูกหม้อกระเบื้องแตก เศรษฐีจึงไปบอกบ้านเจ้า
ของหม้อ แต่บ้านนี้บอกว่หม้อนี้เป็นของเก่าแก่ของตระกูลจะต้องหาหม้อใบเดิม
คืนให้ได้ เศรษฐีจึงคิดถึงค่าพูดเดิมของตนที่เคยพูดกับบ้านนี้ จึงเกิดความ
เสียใจ

เศรษฐีชี้ตะหนี่ไม่เอาใคร

สรวง บุญเจิม

ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งคนมีเงินระดับเศรษฐีในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เป็นคน
ใจแคบไม่เอาใครไม่ช่วยใคร ไม่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ใครเลย ไม่ว่าจะ

เป็นงานวัด งานพัฒนาหมู่บ้านงานบำเพ็ญสาธารณประโยชน์หรืองานส่วนบุคคล
 แก่ไม่เคยสนใจ เขาเป็นคนไม่เห็นประโยชน์ที่จะไปผูกสมัครรักใคร่เป็นเพื่อน
 ฝูงกับใคร เขาเห็นว่าการทำเช่นนั้นสิ้นเปลืองเปล่า ๆ มีแต่คนจะมารบกวน
 และทำให้สิ้นเปลืองเท่านั้น จนชาวบ้านในระแวกนั้นไม่อยากจะเดินผ่านหน้าบ้าน
 ของเขา วันหนึ่งมีโจรมาปล้นบ้านเขา แต่แท้จริงนั้นมาวนเวียนอยู่แถวนั้นเป็น
 เวลาหลายวันแล้ว ชาวบ้านเขาก็รู้แต่เขาไม่บอก พอได้ช่วงจังหวะวันหนึ่ง
 โจรมาปล้นจับเขาและลูกเมียมัดและบังคับให้บอกที่ซ่อนสมบัติ เศรษฐีไม่ยอม
 บอกที่ซ่อน จึงถูกทำร้ายจนเจ็บปวดทรมาน เขาทนไม่ได้กับบอกที่ซ่อนสมบัติ
 พวกโจร ๆ รู้ที่ซ่อนสมบัติต่างแบ่งกำลังกันไปขุดค้น ท่านเจ้าอาวาสทราบเรื่อง
 ก็รู้แน่ว่า เศรษฐีได้รับทุกข์จนเอาชีวิตไม่รอด จำต้องแสดงพลังความสามัคคี
 จากชาวบ้าน ท่านจึงเรียกชาวบ้านไปปราบโจร เมื่อโจรเห็นคนมาจำนวนมาก
 ก็เกรงจะถูกจับจึงวิ่งหนีไปหมด ท่านเจ้าอาวาสจึงให้คนช่วยกันปลดเครื่อง
 พันธนาการ เศรษฐีรู้ถึงความพร้อมเพรียงและความสามัคคีชาวบ้าน นับตั้งแต่นั้น
 อยู่นั้นมา เศรษฐีก็เห็นความสำคัญของความสามัคคี จึงได้เสียสละทุกอย่างเพื่อ
 ส่วนรวมต่อไป

เศรษฐีหาลูกสะใภ้

ยุพดี จรรย์ยานนท์

มีเศรษฐีคนหนึ่งร่ำรวยมากมีลูกชายคนเดียว จึงต้องการให้ลูกชาย
 แต่งงานกับหญิงที่เก่งและฉลาด จึงได้ตั้งคำปริศนาให้ลูกชายไปตามหญิงสาวแต่
 ละคน ถ้าคนใดตอบคำถามได้ถูกใจก็จะได้เป็นลูกสะใภ้ ลูกชายเศรษฐีจึงออก
 เดินทางและตามคำถามหญิงสาวทั้งหลายว่า "มีปลาตัวเดียวจะทำอย่างไรจึง
 จะได้กินตลอดทั้งปี" หญิงสาวทั้งหลายให้คำตอบต่าง ๆ กันซึ่งไม่ตรงกับคำตอบ
 ของเศรษฐี ลูกชายเศรษฐีจึงสอบถามไปนานแสนนาน ก็พบกับหญิงสาวผู้หนึ่ง
 รูปร่างไม่ค่อยสวยมากนักแต่ก็ริยามารยาทดี ลูกเศรษฐีจึงได้ถามคำถามนาง
 จึงตอบว่า ให้เอาปลาตัวนั้นมาตัดแบ่งให้ญาติพี่น้องคนละชิ้น ต่อไปหากเขาได้

ปลามา เขาก็จะมาแบ่งส่งคืนให้ ตกลงว่าก็จะมีปลากินตลอดทั้งปี ลูกชายเศรษฐี ได้ฟังคำตอบก็รู้สึกพอใจจึงกลับไปเล่าให้บิดาฟัง เศรษฐีจึงจัดงานแต่งงานให้ ลูกชายและหญิงสาวนั้น ทั้งสองจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป

สอนไม่เป็นก็เป็นอันตราย

สวิง บุญเจิม

หลวงตา กับ สามเณรน้อย อยู่ในวัดแห่งเดียวกัน หลวงตา เป็นเจ้าอาวาส สามเณรน้อย เป็นผู้อุปฐาก หลวงตา ท่านนี้ชอบสอนอะไรใคร ด้วยวิธีมองแล้วให้ คิดได้เอง ถ้าเขาทำไม่ถูกท่านจะใช้วิธีแรง ๆ ให้จดจำ อยู่มาวันหนึ่ง ชาวบ้าน เอาแดงโมไปถวายหลวงตา แต่เป็นโยมผู้หญิง จึงไม่กล้าประเคนเอา มาวางไว้ ต่อหน้า หลวงตา เลยเรียกสามเณรน้อย มาหา เมื่อสามเณรเข้ามาหาท่านก็ได้ แด่มองไม่บอกว่าเป็นโยมผู้หญิง แต่สามเณรน้อยก็รู้ จึงยกถวาย พอสามเณร ยกถวาย แต่เป็นการยกผิดสูตร ยกขึ้นต่ำเกินไป หลวงตาก็ไม่รับ ยกขึ้นสูงเกินไป หลวงตาก็ไม่รับ ต้องยกขึ้นพอมองรอดได้ จึงถูกสูตรของท่าน พอสามเณรทำไม่ ถูกแก้ ๆ กัง ๆ อยู่ หลวงตา เกิดโมโหยกแดงโมพุ่มหัวเณรน้อย เป็นการสอน ให้รู้จักจำ แดงโมแตกกระจายไปทั่วบริเวณนั้น วันหลังญาติโยมเขาเอาขนุน ไปถวายหลวงตาก็เรียกสามเณรอีก คราวนี้ หลวงตาเล่นบทหนัก เพราะ สามเณรคิดว่าหลวงตาเอาแดงโมพุ่มหัวสามเณรนั้นคือการประเคนที่ถูก พอ สามเณรนั้นเข้าไปหา ก็ไม่ฟังอีไร คำอิรมทั้งสิ้น ยกขนุนที่มีหนาม ๆ นั้นขึ้นพุ่มหัว หลวงตาทันที หลวงตา ผงะหงาย เพราะ น้ำหนักของขนุน หนามขนุนตำ เลือด ไหล เต็มหน้า

สัตว์กตัญญู

สุวพร ดอกจันทร์กลางและคณะ

ในสมัยครั้งพุทธกาลนานมาแล้วยังมีโคอยู่ฝูงหนึ่งมีหัวหน้าชื่อว่า อุตกะ ได้ปกครองฝูงโคอย่างมีความสุข อุตกะมีแม่ตาบอดจึงต้องคอยดูแลหาอาหารให้กิน ในแต่ละวันเขาจะพาแม่ไปเลี้ยงในที่ปลอดภัย อยู่ต่อมาแม่อุตกะได้สิ้นใจตายด้วยโรคชรา อุตกะมีความเสียใจมากและได้อออาหารเพื่อตายตามแม่ เมื่อตายไปแล้วก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์อยู่อย่างมีความสุข เพราะคุณงามความดีที่ได้ทำกับแม่

สาวบ้านนอกหนุ่มบางกอก

กัลยา คุณทะวงษ์

หนุ่มบางกอกมาจีบสาวบ้านนอกทำให้สาวบ้านนอกเคลิบเคลิ้มและหนีตามกันมาอยู่กรุงเทพฯ เมื่อไปที่บ้านของหนุ่มบางกอกต้องไปตลาดทำกับข้าว หนุ่มบางกอกผู้เป็นสามีก็พาเมียไปซื้อกับข้าวที่ตลาดและได้ซื้อละมุด เมียผู้เป็นบ้านนอกยังพูดภาษากลางไม่เป็น จึงถามคนขายว่า "หน่วยเท่าไหร่" (ถามซื้อละมุดว่าลูกเท่าไหร่) เมื่อได้ละมุดแล้วกลับมาบ้านผู้เป็นสามีจึงต้องสั่งสอนว่า คนกรุงเทพฯ นั้นเขาไม่เรียกหน่วย เขาจะเรียกเป็นผลให้จำไว้ วันหลังทั้งคู่ไปตลาดอีกและเมียได้มองเห็นว่า แมวกำลังวิ่งขึ้นบนตึกเมียก็เลยร้องว่า "ผลละพี ผลละพี ดูแมววิ่งขึ้นผลละตึก" คือเมียต้องการจะหัดพูดกรุงเทพฯ ผัวมองดูเลยตีหลังเสียงดังตบ เมียจึงพูดว่า "ผลละพีทำไมถึงตีผลละน้องละ"

สำเก่า (เท่าเดิม)

เอื้องอรุณ ศุภรัตน์หงส์

มีผัวเมียคู่หนึ่งผัวเป็นคนคอสั้นทั้งคู่อยู่กินกันมานาน แม้ขยันขันแข็ง แต่ก็ยังยากจนอยู่ ผู้เป็นผัวมีอาชีพตัดไม้ในป่ามาทำถ่าน พินขาย วันหนึ่งเขาไปตัดไม้ในป่าเทวดาอารักษ์ในป่านั้นเห็นเข้าจึงเกิดความสงสาร จึงมาตามทุกข์สุขเขาจึงเล่าให้ฟัง เทวดาจึงให้ผ้องวิเศษสามารถตัดไม้สามครั้งและอธิษฐานในสิ่งที่ปรารถนา ชายคนนั้นจึงเดินทางกลับบ้านเมื่อถึงบ้านเมียของเขาไม่เชื่อ จึงอยากลองตีบอกว่า ถ้ามีความศักดิ์สิทธิ์จริงขอให้คอของผู้เป็นผัวยาวขึ้น จากนั้นก็ตีผ้องหนึ่งครั้ง คอของผู้เป็นผัวก็ยาวยืดเป็นระยะสองสามร้อยเส้น มีตัวนั่งอยู่ที่หนึ่งส่วนหัวนั้นอยู่ไกลมาก ผู้เป็นเมียจึงต้องลำบากที่จะต้องเดินทางไกลไปส่งข้าวผัว จึงบอกว่าให้ตีผ้องอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้คอสั้น เมื่อตีแล้วคอของผัวก็หดสั้นอยู่ในห้อง ผู้เป็นเมียจึงบอกให้ตีผ้องให้คอเป็นปกติ เป็นอันว่าสิทธิในการตีผ้องสามครั้งได้หมดลงโดยที่ผัวเมียคู่นี้ไม่ได้ร่ำรวยขึ้นมาเลย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิงห์ไกรภพ

เพ็ญศรี ศิริมุล

มีครอบครัวหนึ่งมีพ่อแม่และลูกสาว ลูกสาวนั้นเป็นคนที่ไม่ประพฤติดี พ่อแม่จะสั่งสอนอย่างไรนางก็ไม่ฟัง พ่อแม่จึงปรึกษากันว่าลูกสาวของตนนั้นเป็น กาลกิณีต้องไล่ออกจากบ้าน ลูกจึงต้องออกจากบ้านเที่ยวเร่ร่อนไปเรื่อยจนคิด อยากจะผูกคอตายเพราะไม่มีใครรักและอาลัย ขณะที่นางกำลังจะใช้เชือกผูก คอตตนเองนั้นมีพญาราชสีห์ตัวหนึ่งเดินผ่านมาเห็น จึงห้ามไม่ให้นางฆ่าตัวตาย และยินดีจะรับเลี้ยงนางเป็นภรรยา ฝ่ายนางจึงยินยอมและตกลงทั้งคู่จึงอยู่กิน กันอย่างฉันท์สามีภรรยา จนมีลูกชาย 2 คน คนโตชื่อสิงห์คนน้องชื่อไกรภพ วันหนึ่งราชสีห์ได้ไปหาอาหารมาให้ลูกเมียกิน ลูกชายทั้งสองเกิดความข้องใจ ว่าทำไมพ่อกับแม่จึงหน้าตาไม่เหมือนกัน นางจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ลูกชายฟัง ลูกทั้งสองจึงชวนแม่หนีไปอยู่เมืองมนุษย์ นางจึงได้พาลูกชายทั้งสองไปที่บ้าน เดิม พ่อแม่ของนางดีใจที่ได้พบกันอีก ชาวบ้านรู้ข่าวจึงจัดเตรียมอาวุธต่าง ๆ ไว้อย่างพร้อมมูล เพราะกลัวว่าราชสีห์จะมาทำร้ายอาละวาด เมื่อราชสีห์ กลับมาจากหาอาหารไม่พบลูกเมียจึงออกติดตามมาถึงหมู่บ้าน ชาวบ้านทั้งหลาย จึงใช้อาวุธยิงและทำร้ายแต่ไม่สามารถทำร้ายอะไรได้เลย เพราะราชสีห์มี ความรักและเมตตา ตั้งใจมาตามลูกเมียไม่ได้มาคิดทำร้ายผู้ใด เมื่อราชสีห์ พบกับลูกเมียจึงชวนกันกลับไปอยู่ด้วยกันแต่นางขออยู่อย่างมนุษย์ แล้วราชสีห์ก็ หันไปถามลูกทั้งสอง ๆ ไม่มีความรักและอาลัยพ่อเลย ทำให้ราชสีห์โกรธจะ จับทุกคนกิน ชาวบ้านจึงเอาอาวุธระดมยิงใส่ราชสีห์จนตาย เนื่องจากราชสีห์ มีโทษ ความรักและความเมตตาที่คอยคุ้มครองก็ตายไปหมดแล้ว ทุกคนใน หมู่บ้านก็อยู่กันอย่างมีความสุข

สินชัย

วรรณพันธ์

ยังมีเมือง ๆ หนึ่งมีกษัตริย์ครอบครองเมืองชื่อจันทรคราสซึ่งมีมเหสีสององค์ องค์ใหญ่ชื่อนางจันทราเทวีองค์ที่สองชื่อนางจันทรเทวี มเหสีทั้งสององค์ไม่มีพระโอรส จึงทำให้พระจันทรคราสวิตกกังวลมาก กลัวจะไม่มีพระโอรสสืบสกุลต่อไป พระองค์จึงให้มเหสีทั้งสองไปทำพิธีขอพระโอรสจากพระอินทร์ตามต้นไม้ใหญ่ซึ่งเป็นความเชื่อถือกันในสมัยก่อน เมื่อเสร็จพิธีพระองค์ก็พามเหสีกลับเข้าพระราชวังเช่นเดิม พระอินทร์ซึ่งอยู่ในสวรรค์สังเกตเห็นเหตุการณ์จึงส่งสารพระเจ้าจันทรคราสจึงได้ส่งเทวดาสามองค์ให้ลงมาเกิดกับพระมเหสีโดยให้เลือกเกิดกับองค์ไหนก็ได้ วันนั้นเองพอดกตอนกลางคืนพระเจ้าจันทรคราสฝันว่า มีแก้วสามดวงลอยผ่านมาหน้าพระองค์และคิดว่าได้ทั้งสามดวงได้มอบให้กับมเหสีองค์ใหญ่ทั้งสามดวง พระโอรสทั้งสามจึงเกิดกับมเหสีองค์ใหญ่ ทำให้มเหสีองค์เล็กเสียใจและคิดกลอุบายเตรียมจะแกล้งนางจันทราเทวีให้ออกจากเมือง ต่อมาไม่นานนางจันทราเทวีก็เริ่มตั้งท้อง ระหว่างที่ตั้งท้องนั้นนางจันทรเทวีมีมเหสีองค์เล็กกลั่นแกล้งอยู่ตลอดเวลา และในที่สุดพระนางก็คลอดพระโอรสออกมาสามองค์ โอรสองค์ที่หนึ่งเกิดมาเป็นช้างซึ่งทำให้พระเจ้าจันทรคราสคิดใจไม่ดี องค์ที่สองเกิดมาเป็นคนแต่มีพระชรรค์ 2 เล่มและมีขนูตรติดมือมาด้วย และองค์ที่สามเกิดมาเป็นหอย ทำให้มเหสีองค์เล็กซึ่งหาทางกลั่นแกล้งอยู่แล้วบอกกับสามีว่านางจันทราเทวีเป็นคนอัปรีภัยมีลูกไม่เหมือนชาวบ้าน ควรจะไล่ให้ออกจากเมือง แต่พระเจ้าจันทรคราสให้โทรมาทำนายและใช้ชื่อตามแต่คำราโหร และโหรก็ทำนายว่าโอรสทั้งสามจะเป็นคนเก่งกล้าสามารถและสามารถปราบได้หมดทุกอย่างที่เป็นศัตรู ทำให้พระเจ้าจันทรคราสพอพระทัยและถามว่าควรตั้งชื่ออย่างไร โหรตอบว่าองค์ที่หนึ่งควรจะชื่อว่า "สีโห" องค์ที่สองชื่อว่า "สินชัย" และองค์ที่สามชื่อว่า "สังข์ทอง" เมื่อเป็นเช่นนี้พระเจ้าจันทรคราสดีใจมาก พระองค์รักใคร่โอรสทั้งสามมาก ต่อมาไม่นานนางจันทรเทวีก็กลั่นแกล้งนางจันทราเทวีจนทนไม่ได้ จึงบอกกับพระเจ้าจันทรคราสว่า นางถูกกลั่นแกล้งไม่ไหวจะขอไปอยู่ตามลำพัง ไม่ขอมียาแห่ง

มเหลือก พระเจ้าจันทร์คราสก็ไม่ว่าอะไร แล้วตามโอรสของพระองค์ว่า
 ระหว่างพ่อกับแม่เจ้าจะไปอยู่กับใคร ทั้งสามก็ได้ให้เหตุผลว่าพ่ออยู่สบาย
 ส่วนแม่จะลำบากเพราะอยู่ในป่าลูกทั้งสามจะขอไปอยู่กับแม่ ทำให้พระองค์
 เสียใจมาก แล้วทั้งสี่ก็ได้พากันไปอยู่ในป่า ระหว่างที่อยู่ในป่านี้สินชัยได้ฝึก
 ข้อมอาวุธจนเก่งกล้าสามารถแผลงศรและพระขรรค์จนชำนาญ เมื่อแผลงศร
 และขว้างไปแล้วจะกลับมาอยู่ในมือของคนตามเดิม โอรสทั้งสามโตขึ้นอยู่ในป่า
 ด้วยกันอย่างมีความสุขตลอดมา แต่เหตุการณ์ในเมืองรูนวายเพราะมียักษ์คนหนึ่ง
 เทียวอาละวาดและจับเอานางจันทร์เทวีไปด้วย ทำให้พระเจ้าจันทร์คราสมี
 วามเสียใจมากจนประชวรหนักเพราะคิดถึงนางจันทร์เทวี ร้อนถึงพระอินทร์ที่
 อยู่บนสรวงสวรรค์ จึงได้ไปบอกพระโอรสทั้งสามที่อยู่ในป่าให้เข้าไปในเมือง
 เพื่อช่วยพ่อ แล้วทั้งสามจึงเดินทางเข้าไปในเมือง แต่ตอนนั้นพระเจ้าจันทร์
 คราสลืมโอรสทั้งสามและถามว่าพวกท่านเป็นใคร ทั้งสามจึงได้เล่าเรื่องให้ฟัง
 พระองค์ดีใจมากที่ได้เจอโอรส ๆ ทั้งสามจึงอาสาจะไปปราบยักษ์ แต่มีข้อแม้
 ว่าถ้าปราบยักษ์ได้แล้ว พระองค์จะต้องรับเอาแม่มาอยู่ด้วย พระองค์ตอบ
 ดกลงแล้วทั้งสามก็พากันปราบยักษ์ โดยสินชัยนั่งไปบนคอสีโท ส่วนสังข์ทองเดิน
 ตามไปในเมืองยักษ์ เมื่อยักษ์จับมเหลิมมาอยู่ด้วยได้ปลอมแปลงร่างเป็นมนุษย์
 และได้ใช้เวทมนต์ทำให้นางจันทร์เทวีลืมพระเจ้าจันทร์คราส แล้วรักกับยักษ์
 จนมีห้อง ในระหว่างทางเดินไปเมืองยักษ์นั้นต้องใช้เวลาปีกว่า จึงจะถึงเมือง
 ยักษ์ ตกกลางคืนยักษ์ฝันว่ามีแร้งขาวบินมาโฉบเอาเศียรของตัวเองขาดและ
 ตายในที่สุด เมื่อตื่นขึ้นมาก็เล่าเรื่องให้เมียฟัง ฝ่ายเมียก็บอกว่าไม่เป็นไร
 เพราะนอนมากยอมนอนมากเป็นธรรมดา เวลาหนึ่งปีเต็มทีสามพี่น้อง พากันเดิน
 ทางมาและได้พักผ่อนที่ไต้ต้นไม้ สินชัยและสังข์ทองเหนื่อยมากจึงหลับ ซึ่งมีสีโท
 คอยปกป้องรักษาภัย ระหว่างนั้นยักษ์คนหนึ่งเหาะมาพบเข้าก็ตั้งใจคิดว่าคงเป็น
 อาหารอันโอชะจึงพุ่งเข้าหาและได้ต่อสู้กัน จนในที่สุดสีโทโกรธและร้องขึ้น
 สุดเสียง ทำให้สินชัยกับสังข์ทองตื่นขึ้นและได้แผลงศรใส่ยักษ์ตาย จึงได้พากัน
 เดินทางเข้าเมืองยักษ์และได้ปราบยักษ์จนสำเร็จ และได้ำนางจันทร์เทวี

กลับมาด้วย เมื่อพระเจ้าจันทร์คราสรู้ความจริงจึงได้ไล่ให้นางจันทร์เทวีไป
อยู่ตามลำพังและได้รับเอานางจันทร์เทวีเข้ามาอยู่ในเมืองเหมือนเดิม

สินไช

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวภูตราชครองนครปัญจาลมิมเหสีชื่อนางจันทาเทวี ท้าวภูตราช
มีน้องสาวชื่อสมณฑา เมื่อนางอายุ 17 ปีถูกยักษ์ชื่อกุมภกัณฑ์ แห่งเมืองอโนราช
ลักพาตัวไป ท้าวภูตราชปลอมตัวเป็นภิกษุออกสืบหาไปถึงเมืองจำปาและได้
ลูกสาวทั้งหกของ เศรษฐีแห่งเมืองจำปามาเป็นมเหสี ต่อมานางจันทาเทวี
คลอดลูกออกมาเป็นชายชื่อสินไชคนหนึ่งและอีกคนหนึ่งเป็นหอยสังข์ชื่อสีโท หมอ
โหรได้รับสินบนจากนางทั้งหกให้ทำนายว่าเป็นลูกกาลกิณี ท้าวภูตราชจึง
เนรเทศไปจากเมือง ต่อมาลูกสาวเศรษฐีทั้งหกได้คลอดลูกเป็นชายทั้งหมด
เมื่อเติบโตแล้วได้ออกไปเรียนวิชา ได้พบกับสินไชและไม่ได้ใส่ใจเรียนวิชา
และได้พากันกลับเข้าเมือง โดยโกหกท้าวภูตราชว่าได้เรียนวิชาสำเร็จแล้ว
ต่อมาท้าวภูตราชได้ให้ทั้งหกคนออกไปตามหานางสมณฑา กุมารทั้งหกจึงได้ไป
ขอความร่วมมือจากสินไชและสีโท ทั้งหมดจึงพากันไปถึงทะเลสินไชให้สีโท
อยู่ดูแลพี่น้องทั้งหกส่วนตัวเองเดินทางต่อไป จนถึงเมืองอโนราชสินไชรบชนะ
ยักษ์ แต่นางสมณฑาไม่ยอมกลับอยากจะพบลูกสาวชื่อนางสุดาจันทร์ ที่ตกไป
เป็นภรรยาเจ้าเมืองบาดาลเพราะยักษ์กุมภกัณฑ์แพ้สะกาสินไช จึงไปแข่งสะกา
กับอรุณาคและชนะจึงได้นางสุดาจันทร์กลับมา ทั้งหมดจึงกลับเมืองปัญจาลมิมแต่
ระหว่างทางน้องทั้งหกได้ผลักสินไชตกลงไปในเหวเพื่อจะให้ตาย แต่พระอินทร์
มาช่วยไว้แล้วเอาไปส่งให้อยู่กับแม่นอกเมือง เมื่อท้าวภูตราชทราบความจริง
ทั้งหมดจึงสั่งลงโทษหมอโหรและเนรเทศกุมารทั้งหกกลับเมืองจำปา แล้วเชิญ
สินไชเข้าครองเมืองปัญจาลมิมต่อไป ส่วนท้าวอรุณาคได้เดินทางกลับมาสูxon
นางสุดาจันทร์กลับไปเป็นมเหสีดังเดิม

สี่สหาย

ทรงพล กาญจนรังสิชัย

มีสัตว์ 4 ชนิดเป็นเพื่อนกัน มีช้าง งูเหลือม นกกระชุม และปลา สัตว์สามชนิดคิดทรยศปลา จึงหวังที่จะกินปลาโดยวางแผนว่า ให้งูนอนกันเป็น คู่กันน้ำ ช้างเป็นผู้วิดน้ำ นกกระชุมเป็นผู้คอยจับปลากิน เมื่อน้ำเกือบแห้งขอด พวกเหสาปลาทั้งหลายจึงมาปรึกษากันว่า จะแก้ปัญหาอย่างไร ปลาหางธงจึง คิดว่าจะต้องเขียนติดประกาศโดยเขียนที่หางปลาหมดว่า "จับขุม กุมช่าง ่าง เอากระดูกงูเหลือมมาเช็ดสายสร้อยสังวาลย์" (จับนกกระชุมและช้างแกะเอา กระดูกของงูเหลือมมาทำสายสร้อยสังวาลย์) เมื่อเขียนแล้วให้ปลาหมดเอาหัว เสียบลงตรงโคลนตม เจ้านกกระชุมมาเห็นนึกไม่ออกว่าเป็นตัวอะไร และได้ อ่านข้อความแล้วตกใจกลัว นึกว่าคนจะมาฆ่าตนจึงวิ่งหนีเอาตัวรอด เหสาปลา ทั้งหลายจึงปลอดภัย

สุทนต์ชาดก

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีเมืองใหญ่อยู่เมืองหนึ่งชื่อว่าอุตตระนคร มีพระยาอาทิจวังสะและ นางจันทาเทวีปกครองเมือง มีโอรสองค์หนึ่งเกิดมาพร้อมกับขลุ จึงได้ชื่อว่า สุทนต์ เมื่อเติบโตเป็นหนุ่มได้ไปเรียนวิชาอาคมที่เมืองดักกะสีลา แล้วกลับมา เป็นอุปราชช่วยพ่อปกครองเมือง และที่เมืองอุตตระนครนี้มีพญานาคชื่อ ชมภูษิต แห่งเมืองบาดาล ซึ่งอยู่ที่ศตะวันออกเป็นผู้คอยดูแลเรื่องน้ำท่าฝนฟ้า จึงทำให้ เมืองอุตตระนครอุดมสมบูรณ์และสงบสุขตลอดมา ยังมีเมืองหนึ่งอยู่ที่ศตะวันตก ชื่อ เบ็ญจนาเกิดความแห้งแล้งอดอยากเพราะฝนไม่ตกมาเป็นเวลานาน เจ้าเมืองเบ็ญจนาจึงให้คนไปสืบดู ว่าทำไมเมืองอุตตระนครจึงอุดมสมบูรณ์ แล้วรู้ว่าพญานาคเป็นผู้ทำให้ฝนตกลงมา จึงส่งคนไปฆ่าพญานาคแต่คนที่ถูกส่ง ไปนั้นถูกปูณศรีกะพรานจับได้ก่อน ดังนั้นปูณศรีกะพรานกับพญานาคจึง เป็นเพื่อน สนิทกันตั้งแต่นั้นมา ต่อมาวันหนึ่งปูณศรีกะพรานไปล่าเนื้อในป่า พบสระน้ำของ

พระฤๅษี จึงขออนุญาตพระฤๅษีเข้าไปเดินดู พระฤๅษีอนุญาตแล้วได้เข้าไปพบ กิณรีซึ่งเป็นลูกสาวพญาทุมราชและนางจิตตเทวีแห่งเมืองภูเวิน กำลังเล่นน้ำ อยู่คิดอยากจะได้ไปถวายท้าวสุทษณู จึงไปปรึกษากับพระฤๅษี ๑ บอกว่าให้ไป ขอบวงบาทก์จากพญานาคมาดักเอาจึงจะได้ ดังนั้นปฤตทริกะพรานจึงไปขอบวง บาทก์กับพญานาคชมภูชิตนาคราชผู้เป็นสหาย เมื่อได้แล้วจึงเอามาดักจับ ใน วันต่อมาปฤตทริกะพรานจับนางกิณรีชื่อ มโนราห์ได้แล้วเอามาถวายท้าวสุทษณู ๑ ได้ให้แก่ท้าวแหวนเงินทองและสิ่งของมากมายแก่ปฤตทริกะพราน แล้วเอานาง มโนราห์เป็นภริยา ต่อมาครั้งหนึ่งเกิดมิโจรผู้ร้ายขึ้นที่ชายแดน ท้าวสุทษณูจึง ออกไปปราบปรามโจรผู้ร้ายที่ชายแดนขณะเดียวกันนั้น พระยาอาทิจวังสะผืน ไม้ดีจึงให้หมอโหมรมาทนายดู หมอโหมรบอกว่าพระองค์จะต้องทำพิธีกรรมจึง จะหายจากภัยพิบัติ และในพิธีกรรมนั้นจะต้องเอาเลือดของนางมโนราห์ ลูกสะใภ้มาเป็นเครื่องสังเวद्यภูติผีต่าง ๆ ด้วย นางมโนราห์ได้ฟังดังนั้นจึง พยายามจะหาทางหนี จึงไปขอเอาปีกและหางที่อยู่กับยาคือนางจันทาเทวีมา เพื่อที่จะรำให้ยาคูก่อนที่นางจะหายไป นางจันทาเทวีหลงกลจึงให้ปีกและหาง แก่นางมโนราห์ ดังนั้นเมื่อนางได้ปีกและหางแล้วนางก็รีบบินหนีกลับเมืองภูเวิน ระยะทางที่นางเดินทางกลับบ้านนี้ นางมโนราห์ได้ลงไปส่งความไปถึงท้าว สุทษณูไว้กับพระฤๅษีว่าไม่ให้ท้าวสุทษณูติดตามนางไปเพราะมีอันตรายมากแต่ถ้า จะไปขอให้เอาน้ำมนต์ทิพย์นี้ปฏิบัติการต่าง ๆ ตามที่บอกไว้นี้ พร้อมกับนั้นนาง ก็ฝากแหวนไว้ให้ท้าวสุทษณูด้วย ฝ่ายท้าวสุทษณูกลับจากชายแดนแล้วรู้ว่านาง มโนราห์หนีไปทางทิศเหนือ (อุตร) จึงออกติดตามไป จนไปพบพระฤๅษีแล้ว ได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ จึงได้ตัดสินใจออกติดตามนางไป ในการเดินทางนั้น ได้พบกับภูติผียักษ์มารต่าง ๆ แต่ท้าวสุทษณูก็เอาตัวรอดมาได้ทุกครั้ง แล้วได้ แอบซี้หลังพญานาคอินทรีไปยังเมืองภูเวินสำเร็จ เมื่อท้าวสุทษณูไปถึงเมืองภูเวิน แล้วได้รออนอกเมือง เห็นหมูนางกิณรีน้อยใหญ่ออกมาดักน้ำไปให้นางมโนราห์ อาบ จึงเอาแหวนที่ได้รับจากพระฤๅษีใส่ไปในถังน้ำ เมื่อนางมโนราห์อาบน้ำ ก็พบแหวน จำได้ว่าเป็นแหวนของนางที่ฝากไว้กับพระฤๅษี จึงรู้ว่าท้าวสุทษณู ตามนางมาถึงแล้วและให้ไปเชิญเอาท้าวสุทษณูเข้ามาในเมือง แล้วพาไปหาพ่อ

พระยาทุมราชให้ท้าวสุทธรณูแสดงอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ให้ดูจนเป็นที่พอใจ แล้วยก
ลูกสาวให้ท้าวสุทธรณูอยู่ที่นั่นเป็นเวลานาน จึงกลับมาเยี่ยมพระยาอาทิจวังสะ
โดยมากันทั้งนางมโนราห์และพระยาทุมราช เมื่อมาถึงเมืองอุดรตระนครแล้ว
พระยาทุมราชขอลากลับก่อน ต่อมาพระยาอาทิจวังสะเผ่าชราลงเลยยกเมือง
ให้ท้าวสุทธรณูปกครองแทนสืบมา

สุธน-มโนราห์

กัลยา คุณทะวงษ์

มีบ่าวคนหนึ่งชื่อตาพรานบุญมีเจ้านายชื่อพระสุธน ซึ่งเป็นหนุ่มรูปงาม
และอยากได้คู่ครอง ตาพรานบุญจึงรับอาสาที่จะหาสาวงามมาให้ พรานบุญ
จึงไปหาพญานาคซึ่งเป็นเพื่อนเก่าในเมืองบาดาล แล้วขโมยหัวใจวิเศษซึ่ง
แปลงกายเป็นงูได้ แล้วเลื้อยเข้าไปใต้ต้นข่อยข้างสระน้ำจนเวลาเย็น พราน
บุญก็เห็นนางกินรีเจ็ดคนมาทอดปีกทอดหาง เล่นน้ำอยู่ในสระอย่างสนุกสนาน
เมื่อทุกคนขึ้นจากสระน้ำแล้วก็ใส่ปีกใส่หาง เหลือเพียงน้องคนเล็กชื่อมโนราห์
ที่กำลังสนุกกับการเล่นน้ำ พรานบุญในร่างงูจึงเลื้อยเข้าไปเก็บเอาปีกเอาหาง
ของนางไว้ บรรดาพี่ ๆ ต่างตกใจบินหนีกลับเมือง พรานบุญจึงได้นำนาง
มโนราห์ไปที่เมืองของพระสุธน ทั้งสองจึงได้แต่งงานอยู่กินด้วยกัน ต่อมา
ไม่นานเกิดศึกสงคราม พระสุธนต้องออกไปรบกับข้าศึก จึงให้นางมโนราห์อยู่
กับแม่ วันหนึ่งแม่อยากดูมโนราห์รำรำจึงให้นางมโนราห์รำรำ นางออก
อุบายว่าถ้าจะให้รำแบบสวยงามจะต้องใส่ปีกใส่หางด้วย แม่พระสุธนจึงนำปีก
และหางมาให้มโนราห์ เมื่อนางใส่ปีกใส่หางแล้วก็บินกลับไปยังเมืองไกรลาศ
พระสุธนกลับจากรบไม่พบเมีย เมื่อทราบความจริงจึงออกติดตามพร้อมกับสวม
แหวนซึ่งนางมโนราห์ให้ไปด้วย พระสุธนรอนแรมในป่าเป็นเวลาหลายวัน
ไปเจออุ้งยักษ์สำตัวใหญ่เท่าศาลาบางตัวใหญ่เท่าบ้าน คอยกันทางไม่ให้ผ่าน
พระสุธนจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า หากตนเป็นเนื้อคู่กับนางมโนราห์แล้วให้งูหลีก
ทางให้ พอตั้งจิตอธิษฐานเสร็จงูใหญ่ก็หลีกทางให้ผ่าน พระสุธนเดินทางต่อไป

ผ่านตงรัก เห็นลูกนกอินทรียืนนอนเล่นจึงได้พูดคุยกัน พระสุชนเล่าว่า ตนจะ
 ตามไปเอนางมโนราห์ที่เมืองไกรลาศ ลูกนกอินทรีจึงบอกให้พระสุชนเกาะ
 ที่ปีกแมงกอินทรีที่จะออกไปหากินอยู่เมืองไกรลาศ เมื่อพระสุชนไปถึงเมือง
 ไกรลาศแล้วเห็นเหล่านางก้านัดมาตักน้ำเพื่อนำไปให้นางมโนราห์อาบ พระสุชน
 จึงแอบเอาแหวนนาใส่ถึงน้ำนั้น เมื่อนางมโนราห์เห็นแหวนในน้ำ จึงได้รู้ว่าพระ
 สุชนได้เดินทางมาถึงเมืองไกรลาศแล้ว บิดาและมารดาของนางจึงให้ทหาร
 ไปตามพระสุชนเข้าเฝ้าและได้ลงใจต่าง ๆ เช่น นำอาหาร 7 ชุดมาวางไว้
 และให้พระสุชนตอบว่า ชุดใดเป็นของนางมโนราห์ ร้อนถึงพระอินทร์ต้องลงมา
 ช่วยพระสุชนโดยแปลงกายเป็นแมลงวัน บินไปเกาะที่ซามข้าวของนางมโนราห์
 พระสุชนจึงสามารถบอกได้ว่า ชุดอาหารใดเป็นของนางมโนราห์ บิดานาง
 มโนราห์ได้ทดสอบอีกครั้งโดยนำคันทาลมา 7 ต้น ให้พระสุชนยิงคันทาลให้ขาด
 ก่อนยิงพระสุชนจึงตั้งจิตอธิษฐานว่า หากคนเป็นเนื้อคู่ของนางมโนราห์ขอให้ทำ
 ให้สำเร็จ พระสุชนจึงยิงคันทาลนั้นและขาดทั้ง 7 ต้นและบิดานางมโนราห์จึง
 ยอมรับและทั้งคู่ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

สุนัข

ยุพดี จรรย์ยานนท์

มีสุนัขตัวหนึ่งอาศัยอยู่ในป่า มีลูกเป็นหญิงสองคน แม่สุนัขมีหน้าที่หา
 เนื้อมาเลี้ยงลูก วันหนึ่งพรานของพระราชาผ่านเข้าไปในป่า ได้ยินเสียงผู้หญิง
 คุยกัน จึงเข้าไปคุยและชวนไปอยู่ในวังด้วย เมื่อไปอยู่ในวังลูกคนโตของสุนัข
 ก็ได้แต่งงานกับพระราชา ส่วนคนรองแต่งงานกับอำมาตย์ แม่สุนัขกลับมาจาก
 หาอาหารก็ไม่เจอลูกจึงวิ่งคาบเนื้อออกตามหาลูก เมื่อผ่านหน้าวังเห็นลูกสาว
 คนโตจึงวิ่งคาบเนื้อเข้าไปหา ส่วนลูกสาวเมื่อเห็นแม่ก็เกิดความอายกลัวว่า
 คนอื่นจะรู้ว่าตนเป็นลูกสุนัข จึงสั่งให้ทหารเอาไม้ไล่ตีแม่จนหลังหัก แม่สุนัข
 ร้องด้วยความเจ็บปวด วิ่งผ่านไปทางบ้านอำมาตย์ซึ่งขณะนั้นกำลังนั่งกินข้าว
 อยู่กับภรรยา เมื่อลูกสาวคนที่สองเห็นแม่วิ่งมาด้วยความเจ็บปวด จึงบอกให้

สามีช่วยเหลือ อำมาตย์ก็ช่วยเหลือด้วยความสงสารและไม่รังเกียจ แต่แม่สุนัข
ทนความเจ็บปวดไม่ไหวจึงตาย ก่อนตายจึงสั่งเสียลูกว่าให้เอาร่างของคน
คลุมด้วยผ้าขาว วางไว้บนหิ้งบูชาให้ลูกสาวกราบไหว้ทุกวัน กล่าวถึงเทวดา
ได้เกิดความสงสาร จึงให้ร่างสุนัขกลายเป็นทองคำ ขาวนี้แพร่หลายถึงหู
ลูกสาวคนโตซึ่งเคยให้ทหารไล่ตีแม่ จึงบอกกับพระราชว่า คนจะไปขอร่าง
ทองคำของแม่สุนัขมาเพราะตนคือลูกคนโตของแม่สุนัข พระราชาได้ยินดังนั้น
จึงโกรธและไล่นางออกจากวัง เนื่องจากเป็นลูกที่ไม่รู้จักบุญคุณแม่

สุภณนาชาค

กรมศิลปากร

ที่เมืองเบ็ญจามีเศรษฐีอยู่ 2 คนคนหนึ่งชื่อรัตนะ เศรษฐีเป็นช่าง
ทำแก้ว อีกคนชื่อรชตะเศรษฐีเป็นช่างทำเงินและทอง พระโพธิสัตว์เสวยชาติ
มาเกิดเป็นลูกชายของรชตะเศรษฐี ต่อมาเมื่อโตเป็นหนุ่มขึ้นลูกชายของรชตะ
เศรษฐีได้แต่งงานกับลูกสาวของรัตนะเศรษฐี ดังนั้นทรัพย์สินสมบัติของสอง
ครอบครัวจึงรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อเศรษฐีทั้งสองได้สิ้นชีวิตลงจึง
กลายเป็นเศรษฐีที่ทรัพย์มาก พระโพธิสัตว์ได้ทำบุญทำทานตลอดมา อยู่มาปีหนึ่ง
ได้ทำบุญกฐิน ในงานนี้มีคนมาช่วยมากมายจึงมีการฆ่าวัว เพื่อเป็นอาหารเลี้ยง
แขกที่มาในงาน วันนั้นเมื่อตายแล้วได้ไปรออยู่ที่เมืองยมทูต ส่วนพระโพธิสัตว์
ที่เป็นเศรษฐีนั้นก็ได้ทำบุญทำทานต่อมาแล้วตายลงจึงไปพบวัวตัวนั้น วัวได้มา
ทวงเอาบุญคุณและบอกว่าพระโพธิสัตว์เป็นคนสั่งให้ฆ่าตน แต่พระโพธิสัตว์ไม่ยอม
จึงให้ยมทูตมาตัดสิน ยมทูตพยายามไกล่เกลี่ยจึงยอมกันแล้ว วัวได้ไปเกิดบน
สวรรค์ ส่วนพระโพธิสัตว์นั้นเพราะรับรู้ด้วยในการฆ่าวัว คือไม่ได้ห้ามเขาจึง
ต้องไปเกิดในเมืองบาดาลของพญานาค พระโพธิสัตว์ที่เป็นเศรษฐีนั้นได้ไปเกิด
เป็นลูกชายของพญานาคชื่อว่า ชมภูจิตในเมืองบาดาลโดยนามว่า "สุภณนาชาค"
ส่วนภรรยาของเศรษฐีได้มาเกิดในตระกูลเศรษฐีแห่งเมืองเบ็ญจาน โดยมีชื่อ
ว่าพุดณาเป็นคนสุตห้องมีพี่สาว 2 คน ชื่อว่าภาดาและมัชฌิมาตามลำดับ เมื่อ

สุปุณณานาคโตเป็นหนุ่มแล้วจึงลาพ่อมาเที่ยวเมืองมนุษย์ โดยแปลงกายเป็น
 ชายหนุ่มได้มาถึงสวนมะม่วงของเศรษฐีแห่งเมืองเบ็ญจัน ขณะนั้นภรรยา
 เศรษฐีและลูกสาวคนสุดท้ายคือ นางปุดณาได้มาเก็บผลมะม่วง พบสุปุณณานาค
 กุมาร จึงขอร้องให้ขึ้นมะม่วงให้แล้วจะยกลูกสาวคือนางปุดณาให้ สุปุณณานาค
 กุมารได้กลับร่างเป็นนาคขึ้นเก็บมะม่วงให้จนพอแก่ความความต้องการ แล้ว
 ภรรยาของเศรษฐีหรือมลูกสาวจึงรีบแอบหนีไปก่อน เมื่อสุปุณณานาคกุมาร
 ลงมาไม่พบจึงถามไถ่คนที่ทำกินอยู่แถวนั้น แล้วติดตามไปถึงบ้านแปลงกายให้
 เศรษฐีและลูกสาวเห็นเป็นคน ส่วนคนอื่น ๆ ให้มองเห็นเป็นงูใหญ่ เศรษฐี
 เห็นดังนั้นจึงยกลูกสาวคือนางปุดณาให้แล้วอยู่กินมาอย่างผาสุก ต่อมาหลายปี
 สุปุณณานาคคิดถึงชมภูจิตผู้เป็นพ่อที่เมืองบาดาล จึงพานางปุดณาไปเยี่ยมเขียน
 ถามข่าวแล้วกลับมาอยู่เมืองมนุษย์ดังเดิม ส่วนพี่สาวของนางปุดณานาคต้องการ
 จะไปขอวิธีที่จะไม่กลับเพศเป็นพญานาคอีกกับพ่อ พี่สาวของนางปุดณาจึงขอ
 ติดตามไปเที่ยวเมืองบาดาลด้วย ก่อนไปได้หลอกให้นางปุดณาเข้าไปในฉาง
 ข้าวแล้วเอาน้ำหมากตาวน้ำเคี้ยว ซึ่งทำให้คันมากสาดใส่ แล้วปิดประตูฉางไว้
 แล้วรีบไปเมืองบาดาลกับสุปุณณานาค แต่ในขณะที่เดียวกันนั้นหนูตัวเล็ก ๆ ได้มา
 ช่วยนางปุดณาให้หายจากการคันแล้วพาออกมาได้ ส่วนสุปุณณานาคเมื่อไปถึง
 เมืองบาดาลแล้วตามพ่อถึงพิธีกรรมที่จะไม่กลับร่างเป็นนาคอีก เมื่อรู้แล้วจึง
 กลับมาทำพิธีและสำเร็จตามประสงค์ ส่วนพี่สาวของนางปุดณานั้นเห็นว่าไม่มี
 ทางที่จะแย่งเอาผัวน้องได้ จึงเข้าไปในป่าแล้วหาเอางูใหญ่มาคัดหัว แล้วถูก
 งูใหญ่กัดตาย ส่วนสุปุณณานาคกับนางปุดณาได้อยู่กันอย่างมีความสุข ต่อมา
 กล่าวถึงชมภูจิตพญานาคแห่งเมืองบาดาล ต้องการจะให้สุปุณณานาคลูกชายได้
 ครองเมืองเบ็ญจัน จึงให้อำมาตย์เอาปัญหา 12 ข้อมาถามเจ้าเมืองเบ็ญจัน
 โดยให้เวลา 7 วัน ถ้าตอบไม่ได้จะยกทัพพญานาคมาตีเอาเมืองเจ้าเมือง
 เบ็ญจันให้เสนาอำมาตย์ช่วยแก้ปัญหา แต่ไม่มีใครแก้ได้จึงประกาศหาผู้ที่
 สามารถแก้ปัญหาของพญานาคได้สำเร็จ เจ้าเมืองเบ็ญจันจึงให้ข้าวของเงิน
 ทองมากมาย อยู่ต่อมาเมื่อเจ้าเมืองเบ็ญจันแก่ชราลง พระองค์มองไม่เห็น
 ใครที่มีความสามารถที่จะปกครองบ้านเมืองต่อจากพระองค์นอกจากสุปุณณานาค

ดังนั้นพระองค์จึงมอบเมืองเบ็ญจนาให้สุพรรณนาคปกครอง และไต่ยกธิดาสาว
ทั้งสองคนให้อีกด้วย

สุพรมโมกขา

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นคนยากจนพ่อแม่เป็นคนขอทาน กำพร้าแม่ ตั้งแต่เล็ก ๆ พ่อได้เลี้ยงดูสุพรมโมกขาพร้อมด้วยสุนัขที่มีหางเก้าหาง ซึ่งเกิดพร้อมกัน (สหชาติ) ก่อนตายพ่อของสุพรมโมกขาได้สั่งว่า ถ้าพ่อตายให้เอาซากศพของพ่อไปไว้ที่ปลายนา เมื่อพ่อตายลงสุพรมโมกขาก็ปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อเป็นอย่างดี ด้วยอนุภาพของความดีพิเศษในไร่นาจึงงอกงามอย่างผิดปกติและพระอินทร์ได้ส่งนางไขฟ้าให้ลงมาอยู่ในกระโหลกศพ และคอยดูแลบ้านเรือนข้าวปลาอาหารเวลาสุพรมโมกขาไม่อยู่ อยู่ต่อมาถูกจับได้จึงอยู่กินแบบสามีภรรยา กิดดิษฐ์ความงามของนางไขฟ้าเลื่องลือไปถึงเจ้าเมืองตุดตระนศร เจ้าเมืองจึงมีใจพาลและมักมากในกามตัณหาจึงใคร่จะได้นางไขฟ้ามาเป็นภรรยา ดังนั้นจึงห้าพนันกับสุพรมโมกขาในการต่าง ๆ มีชนไก่ ชนวัว ชนช้าง เป็นต้น แต่ก็แพ้สุพรมโมกขาทุกครั้ง จึงบังคับให้สุพรมโมกขาไปเอาดอกบัวที่เมืองบาดาลของพญานาค สุพรมโมกขาจึงไปตามคำแนะนำของนางไขฟ้า ผ่านเมืองพญามดงามพญายักษ์แล้วจึงถึงเมืองบาดาลได้ดอกบัวมาพร้อมทั้งธิดาสาวของพญาทั้งสามเมืองนั้นด้วย เมื่อเอาไปถวายเจ้าเมืองแล้วเจ้าเมืองยังอยากได้นางไขฟ้าอยู่ จึงหาวิธีใหม่คือให้ทำกลองขึ้นแล้วเอาเสนาอำมาตย์ผู้ฉลาดเข้าไปอยู่ในนั้น แล้วเอาไปฝากไว้ที่บ้านของสุพรมโมกขาเพื่อจะสืบดูว่าอะไรเป็นของต้องห้าม (ชะล่า) ของสุพรมโมกขา เมื่อรู้แล้วจึงเอากลองกลับมาแล้วทำอาหารสี่อย่างคือไข่มดงาม เนื้องู และเนื้อหัวใจยักษ์ มาให้สุพรมโมกขากิน เมื่อสุพรมโมกขากินแล้วภรรยาทั้งสองคนเกิดโรคพยาธิเพราะเป็นของต้องห้าม (ชะล่า) จึงพากันหนีกลับเมืองของตน นางไขฟ้าก็ออกเดินป่าไปโดยตั้งความไว้กับสุนัขเก้าหางนั้นพร้อมแหวนหนึ่งวง พอสุพรมโมกขา

กลับมาถึงบ้านทราบเรื่องราวทั้งหมด จึงออกติดตามนางไขฟ้าโดยมีสุนัขเก้าหาง เป็นเพื่อน ไปถึงแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่งพากันว่ายน้ำข้าม โดยสุนัขให้สุพรหมโมกขา จับหางจนกระทั่งหางทั้งเก้านั้นขาดหมด พอถึงฝั่งแม่น้ำสุนัขก็ตาย พอดีสุพรหมโมกขาเดินทางต่อไป จนพบนางไขฟ้าที่เมืองอุทุมมัททวะคืออยู่ที่นั่นนานพอควร แล้วกลับมายังเมืองตุตระนครพร้อมด้วยเสนาอำมาตย์ที่เจ้าเมืองอุทุมมัททวะแต่งตั้งให้ แต่พอไปถึงเจ้าเมืองตุตระนครทราบเรื่อง จึงยกทัพจะมาปราบเกิดรบกัน เจ้าเมืองตุตระนครตายชาวเมืองจึงยกสุพรหมโมกขาให้เป็นเจ้าเมืองแทนสุพรหมโมกขาปกครองเมืองอย่างสงบสุข ต่อมาจึงพร้อมกับอำมาตย์สี่คนปลอมเป็นพ่อค้าออกเที่ยวสั่งสอนไปตามเมืองต่าง ๆ มีเมืองเกตุมะวัตติ หงสาวดี หันตะนคร ดันทะยารัฐ วิเทหราช เพื่อให้เจ้าเมืองและประชาชนชาวเมือง ตั้งอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม แล้วสุพรหมโมกขาก็กลับมาปกครองเมืองตุตระนครต่อมาจนสิ้นอายุลง

สุภาสิตว่า 30 คำถึง

สมบัติอีสานใต้

จำเนียรกาลนานมาแล้ว มี 2 สามิภรรยาอยู่กินด้วยกันมา ฝ่ายสามี เห็นคนอื่นเรียนมนต์คาถาอาคมเก่งกล้า จึงอยากเรียนมนต์เหล่านั้นด้วย เมื่อรวบรวมเงินได้ 30 คำถึง แล้วก็ออกจากบ้านไปหาเรียนเวทมนต์คาถากับครู เดินจากหมู่บ้านหนึ่ง ไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง เพื่อไปหาครูอาจารย์ที่เก่งทางเวทมนต์คาถา ได้ยินว่าที่ใดมีครูเวทมนต์คาถาอาคมขลังก็เขาไปยังที่นั้นเพื่อเรียนมนต์ครูได้สาธยายมนต์ให้ฟัง แสดงอาคมขลังให้ดูก็ยังไม่พอใจ เมื่อเดินทางไกลออกไป ๆ ก็ไปพบกับตาแก่คนหนึ่งตาแก่ถามว่า "พอหนุ่มไปไหนมา เดินมาแต่เพียงผู้เดียว เพื่อแสวงหาอะไร" ชายผู้นั้นตอบว่า "คุณตาที่ผมเดินทางมา เพราะว่า ได้ยินเขากล่าวกันว่าที่นี้มีครูอาจารย์ที่มีคาถาอาคมขลัง ที่มาก็เพราะหวังว่าจะได้เรียน คาถาอาคมขลังเหล่านั้นบ้าง" ตาแก่ตอบว่า "ตามิมนต์ 3 บท มีราคา 30 คำถึง ถ้าหลานปฏิบัติตามได้มันแล้ว จะไม่มีวันเสื่อม

มนต์ได้เลย หากมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นขอให้ท่องมนต์ของคา
 เพราะบทนี้ขลังนัก" ชายผู้นั้นตอบว่า "ขอให้คุณคาสวด บริกรรมคาภาให้ฉันฟัง
 ก่อน ถ้าฉันพอใจฉันยินดีจะเรียนจากคา" คาแก่ก็สวดมนต์ให้ชายผู้นั้นฟังว่า
 "ถ้ามืออยู่ไม่สุข ท้องจะอึด นอนกลางคืนอย่าพูดจากับหญิง เวลาที่หิวอย่าง
 ฟุ้งกิน" ชายผู้นั้นได้ฟังแล้วเกิดความพอใจ จึงมอบเงินให้เป็นค่ายกครู คาแก่
 จำนวน 30 ตำลึง หลังจากนั้นจึงได้พยายามท่องมนต์บทนั้นจนจำขึ้นใจ คาแก่
 บอกแก่ชายผู้นั้นว่า "เมื่อหลานท่องมนต์จนจำขึ้นใจได้แล้ว คาจะสอนมนต์บทนี้
 โดยไม่รับเงินค่ายกครู" แล้วคาแก่ก็นำเงินจำนวน 30 ตำลึง ให้ชายผู้นั้น
 กลับคืน หลังจากนั้นชายผู้นั้นก็ลาคาแก่กลับบ้านของตนปากก็พร่ำท่องมนต์ทั้ง 3
 บทมาตลอดทาง จนจำขึ้นใจเมื่อเดินไปได้พอสมควร ก็พบกับเรือสำเภาของ
 พ่อค้าที่บรรทุกสิ่งของมาขาย ชายผู้นั้นจึงได้ขออาศัยเรือสำเภานั้นกลับไปบ้าน
 ของตน นายสำเภายินดีให้ชายผู้นั้นอาศัยไปด้วย ชายผู้นั้นตั้งแต่นั่งเรือสำเภา
 ก็เฝ้าท่องมนต์ 3 บทนั้น และยังเอาใจใส่ช่วยเหลือดูแลซ่อมแซมเรือสำเภา
 สำนั้นเหมือนกับเป็นเรือของตน นายเรือสำเภาคิดในใจว่า ชายผู้นี้ตั้งแต่นั่งใน
 เรือสำเภาของเรา ก็ช่วยเหลือเป็นการระในการซ่อมแซมเรือไม่ได้หยุดหย่อน
 คิดแล้วก็รู้สึกรักชายผู้นั้นอยู่ในใจ ได้แต่งสารกับข้าวให้ชายผู้นั้นกินทุก ๆ วัน
 มิได้ขาด ชายผู้นั้นยังทำงานต่าง ๆ โดยไม่มีความขี้เกียจ ปฏิบัติงานต่าง ๆ
 เหมือนกับเป็นลูกจ้างเช่นเดียวกันกับลูกจ้างคนอื่น ๆ นายสำเภาเรือคิดอยู่
 ในใจว่า เมื่อกลับไปถึงภูมิลำเนาวันใดจะแบ่งทรัพย์สมบัติให้ทำมาหากินต่อไป
 เมื่อเรือสำเภาเดินทางมาถึงกลางหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชาวบ้านได้นำข้าวปลา
 อาหารล้วนแต่เป็นอาหารที่ดีมีรสอร่อยมาบวงสรวงที่วิหารริมน้ำ สำหรับเป็น
 อาหารให้แก่ยักษ์ตนหนึ่งกิน นายสำเภาเรือเมื่อมาถึงที่ตรงนั้นจึงให้จอดสำเภา
 และพากันขึ้นไปพักผ่อน เมื่อไปถึงวิหารเห็นข้าวปลาอาหารสุราเป็นจำนวนมาก
 ไม่เห็นมีคนอยู่จึงได้พากันยกสารกับข้าวสุราเหล่านั้นมากินกัน หลังจากกิน
 อาหารและสุราจนอิ่มหนำแล้ว ก็นอนหลับอยู่ในวิหารนั้นทุกคน ส่วนชายผู้นั้น
 ปากก็พร่ำท่องมนต์ไม่ขาดปากว่า "ถ้ามืออยู่ไม่สุขท้องจะอึด นอนกลางคืนอย่า
 พูดจากับหญิงเวลาหิวอย่างฟุ้งกิน" โดยคิดว่า "ข้าวปลาอาหารเหล่านี้ คงจะ

จัดไว้สำหรับใครคนหนึ่งเป็นแน่แท้ ตอนที่คนเหล่านี้กินอาหารไปหมดแล้วคงจะต้องมีเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นเป็นแน่نون" คิดแล้วจึงได้ไปซ่อนตัวที่ชื่อวิหารคอยคูอยู่เมื่อถึงเวลาเที่ยงวัน มียักษ์คนหนึ่งมาถึงเมื่อเห็นข้าวปลาอาหารถูกกินหมดไปเช่นนั้นเกิดความโกรธจัด ร้องขึ้นว่า "ใครกันบังอาจมากินข้าวปลาอาหารของข้าหมด เขาจัดไว้สำหรับข้าคนเดียวเหตุใดจึงกล้ามากินของข้าแล้วนอนหลับไปหมดเช่นนี้" ยักษ์สาวแล้วก็ใช้ไม้ตะบองวิเศษของคนที่นอนหลับอยู่นั้นตายทั้งหมด หลังจากนั้นตะบองก็กลับมาหายักษ์ตามเดิม แล้วยักษ์คนนั้นก็หักคอคนเหล่านั้นแล้วเคี้ยวกินเป็นอาหาร ยักษ์เหลือบตามองไปรอบ ๆ ชายผู้นั้นเกิดความกลัวยักษ์เป็นอย่างมาก ปากก็เฝือพร่าปนท้องมนต์ 3 บทนั้นและคิดอยู่ในใจว่า "ถ้าเราร้องขึ้นยักษ์เห็นเรา ยักษ์คงกินเราอีกเป็นแน่" คิดแล้วชายผู้นั้นก็กระโดดลงจากชื่อวิหารร้องขึ้นด้วยเสียงอันดัง ยักษ์ตกใจกลัววิ่งหนีไปทิ้งตะบองวิเศษไว้ที่นั่นชายผู้นั้นได้ตะบองวิเศษที่ตัวเองได้แล้ว จึงเดินทางกลับบ้านถึงเรือสำเภารั้วที่ท่าหน้าใกล้วิหารแห่งนั้น เมื่อเดินทางมาถึงบ้านเป็นเวลาค่ำพอดี ชายผู้นั้นได้นำตะบองไปซ่อนไว้ที่ใต้บันไดบ้านแล้วนำก้อนหินมาทับไว้เมื่อขึ้นไปนอนบนบ้าน ภรรยาพยายามถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นมาสามีบอกว่า "คอยให้ถึงรุ่งเช้าก่อนแล้วจะเล่าให้ฟัง" หลังจากที่สามีเดินทางไปเรียนเวทมนต์อาคา ฝ่ายภรรยาก็มีฐู ชายชู้คนนั้นก็ลอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ อยู่ใต้ถุนบ้าน ด้วยเหตุที่อยากรู้เรื่องไว ๆ จึงให้หญิงที่เป็นภรรยาของชายผู้นั้นถามว่า "เรื่องราวเป็นมาอย่างไร ทำไมท่านถึงต้องรอให้ถึงรุ่งเช้าด้วย" ภรรยาพูดแล้วก็กอดจูบลูกศรสามีของคนจนสามีทรมานเราไม่ไหว จึงบอกแก่ภรรยาว่า "ที่ฉันพูดกับเจ้านี้ ผิดคำสั่งของครูแล้วเพราะที่สอนมนต์ให้บอกว่า นอนกลางคืนอย่าพูดจากับหญิง ตอนนี้ฉันพูดแล้วจึงผิดครู" ภรรยาถามว่า "ท่านไปคราวนี้ได้ของอะไรมาบ้าง" สามีตอบว่า "ได้มนต์ 3 บท และตอนกลับได้ตะบองยักษ์ที่ตีได้เอง อีก 1 อัน" ภรรยาถามว่า "ตะบองเก็บไว้ที่ไหน" สามีตอบว่า "ฉันเก็บซ่อนไว้ที่ใต้บันได แล้วเอาก้อนหินทับไว้" พูดแล้วก็นอนหลับไป พอรุ่งเช้าสามีก็ลงไปดูตะบองที่ซ่อนไว้ใต้บันไดแต่ไม่เห็น จึงบอกแก่ภรรยาว่า "ฉันบอกแล้วว่า จะผิดครู แต่เจ้าก็เฝือแต่ตามฉันจนฉันต้องพูดออกมา ตอนนี้มีคนไต่ยีน

มันขโมยตะบองเอาไปแล้ว" ภรรยาได้ฟังดังนั้นก็รู้ว่าชายชู้เป็นคนขโมยตะบองไป แต่นิ่งไว้ไม่ยอมปริปากพูดออกมา เมื่อภรรยาหาข้าวปลาอาหารให้สามีกินแล้ว ชายสามีได้นำเชือกมาผูกก่อนหินไว้แล้วนำเรื่องไปแจ้งความแก่หัวหน้าหมู่บ้าน เพื่อให้หัวหน้าหมู่บ้านประชุมชำระความหาตัวผู้ขโมยตะบองที่หายไป หัวหน้าหมู่บ้านไม่รู้จะชำระความอย่างไรเพราะก่อนหินพูดไม่ได้ จนปัญญาจึงคำทอชายผู้นั้นว่า "เจ้าคนโง่ ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายมาใครเคยรู้เห็นบ้างไหมว่าตะบองมันตีเองได้" ตะโกนคำพร้อมกับขับไล่ชายผู้นั้นให้ออกจากหมู่บ้าน ชายผู้นั้นก็ลากก่อนหินไปแจ้งความเรื่อยไป ตั้งแต่หัวหน้าหมู่บ้านไปจนถึงท่านยมราช ท่านเจ้ากรมยมราชเหล่านั้นก็ขับไล่เขาออกไปกันทุกคน บอกว่าเป็นคนบ้าขโมยไม่ยอมให้เขาไปหา ชายผู้นั้นจึงลากก่อนหินเข้าไปเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน ๑ ก็ทรงไล่ตามความเป็นมา แล้วจึงตรัสกับนาหมื่นทั้งหลายว่า "เรื่องดังกล่าวตรงกับคำโบราณว่า มีทางน้ำน้ำจึงไหลไปมีกองขยะหมาจึงถ่ายใส่ นาหมื่นทั้งหลายอย่าฟังคิดว่ามันเป็นคนบ้าไปเรื่องนี้เป็นความจริง มันจึงกล้าพูดออกมา" พระเจ้าแผ่นดินจึงตรัสแก่ชายผู้นั้นว่า "ดีแล้วขอให้เจ้ากลับไปบ้านของเจ้าก่อนวันใดที่ข้าให้คนไปเรียกแล้วจึงค่อยมาหาเรา" ชายผู้นั้นตอบว่า "เป็นพระมหากรุณาเป็นที่สุดแล้ว" แล้วกราบถวายบังคมลาพระเจ้าแผ่นดินกลับไป หลังจากชายผู้นั้นกลับไปแล้ว พระเจ้าแผ่นดินทรงมีพระบัญชาแก่บรรดาพระราชารัฐทั้งหลายว่า "พระเจ้าแผ่นดินจะจัดให้มีการร่ายว่าแสดงละครเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน ขอให้ประชาชนทุกคนมาดูการแสดงละครเหล่านี้ได้ตามชอบใจ โดยไม่มีการปิดบังเอาไว้" แล้วทรงจัดให้มีการแสดงละครในพระราชวัง โดยให้ประชาชนเข้าไปดูการแสดงได้ตามสบาย หลังจากนั้นพระเจ้าแผ่นดินก็เสด็จเข้าไปยังพระตำหนักแล้วนำน้ำหอมที่มีใช้เฉพาะพระเจ้าแผ่นดินมอบให้แก่อำมาตย์ 1 ขวด บอกให้นำไปให้ชายผู้แจ้งความเรื่องตะบองหาย โดยบอกแก่ชายผู้นั้นว่า "พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานให้แก่เจ้าและภรรยาของเจ้า ให้ภรรยาของเจ้าเป็นคนทาน้ำหอม แต่ขอให้เจ้าอยู่ที่บ้านให้แก่ภรรยาเท่านั้นที่ไปดูละคร" อำมาตย์บอกแก่ชายผู้นั้นแล้วก็กลับมาทูลพระเจ้าแผ่นดินให้ทรงทราบทุกประการ ชายผู้นั้นได้นำหอมแล้วก็เรียกภรรยามาบอกว่า "พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นเจ้าเหนือ

หัวของเรา ท่านพระราชทานน้ำหอมขวดนี้ให้แก่เรา ด้วยความรักและความสงสาร เพื่อให้เราทาน้ำหอมนี้ไปถูละคร แต่วันนี้ฉันรู้สึกปวดหัวมาก ขอให้เจ้าทาน้ำหอมแล้วไปถูละครกับชาวบ้านเขาเถิด" ภรรยาเมื่อสามีให้ไปถูละครและให้ทาน้ำหอมด้วยก็ดีใจมาก โดยที่ไม่รู้ถึงกลอุบายที่จะจับผิดคนก็นำน้ำหอมไปให้ชายชู้ทาด้วยแล้วชวนกันไปถูละครโดยยืนเคียงกันอยู่ สักครู่หนึ่งพระเจ้าแผ่นดินทรงได้กลิ่นน้ำหอมที่พระราชทานให้ จึงบอกแก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทว่า "ขอให้ท่านไปดมกลิ่นน้ำหอมประชาชนที่มาถูละคร หากได้กลิ่นน้ำหอมก็คน ขอให้นำความมาบอกแก่เราด้วย" ข้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบถวายบังคมลาพระเจ้าแผ่นดินออกไปดมกลิ่นน้ำหอมในกลุ่มคนที่ถูละครอยู่นั้นไม่ได้กลิ่นน้ำหอมจากผู้ใดเลย นอกจากชายหญิงคู่หนึ่งที่ยืนอยู่เคียงกันที่ได้ทาน้ำหอม กลิ่นที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานให้ จึงนำความไปทูลพระเจ้าแผ่นดินให้ทรงทราบ พระเจ้าแผ่นดินทรงให้นำชายหญิงคู่นั้นมาแล้วตรัสถามว่า "หญิงผู้นี้เป็นภรรยาท่านใช่หรือไม่" ชายผู้นั้นกราบทูลว่า "ใช่ พระเจ้าข้า" แล้วถามต่อไปว่า "เจ้าเป็นคนขโมยตะบองของชายผู้หนึ่งไปใช่หรือไม่" ชายชู้กราบทูลว่า "ขโมยจริง" แล้วทรงบอกให้นำกระบองกลับมาคืนแล้วให้ล่ามโซ่ลงโทษหญิงชายคู่นั้น ชายผู้เป็นเจ้าของตะบองกราบทูลขอกฎโทษให้ชายชู้และภรรยาของตน แล้วมอบภรรยารวมทั้งทรัพย์สมบัติบ้านเรือนให้แก่ชายชู้และภรรยาทั้งหมดโดยไม่มีความโกรธ ชายชู้ดีใจมากยกมือไหว้ขอขมาโทษแล้วก็กลับไป ชายผู้เป็นเจ้าของตะบองได้ถวายตะบองให้แก่พระเจ้าแผ่นดิน แล้วกราบทูลลาพระเจ้าแผ่นดินตบถอกเดินทางไปอีก แม้พระเจ้าแผ่นดินจะทัดทานไว้อย่างไรก็ไม่ยอม พระเจ้าแผ่นดินตรัสแก่ชายผู้นั้นว่า "ตะบองดีเองได้นี้ มีราคาแพงมาก" แล้วทรงเบิกเงินคลัง ทองมอบให้แก่ชายผู้นั้น ให้เลือกเอาตามใจชอบ ชายผู้นั้นเลือกของในคลังเงินคลังทองนั้นไม่ชอบใจสิ่งใดนอกจากมิดจ๊กตอกเก่า ๆ ที่อยู่ใต้ห้องพระคลัง ก็นำมาเล่มนั้นไปด้วยพร้อมเงินอีกจำนวนเล็กน้อย พอใช้จ่ายในการเดินทางแล้วกราบทูลลาพระเจ้าแผ่นดิน แต่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทต่างดิ้นรนขวนขวายว่า เป็นคนโง่เขลาเงินทองมีค่าไม่เอา กลับเอาแต่มีดจ๊กตอกเล่มเก่าเล่มเดียว ชายผู้นั้นเดินทางจากนครนั้นไปยังนครอีกแห่งหนึ่ง เวลานั้นเป็นขณะที่พระเจ้าแผ่นดินทรงตรัส

ใช้ให้เศรษฐีสร้างเกวียนให้เล่มหนึ่งถวายสำหรับประพาสป่า ทรงตรัสว่า "วันพรุ่งนี้เราจะออกประพาสป่า ขอให้เศรษฐีสร้างเกวียนที่สวยงามให้สักเล่มหนึ่งให้เจ้าหลักวดลดาทาสีให้สวยงามและให้ทันในวันพรุ่งนี้เช้า หากสร้างไม่ทันจะเอาโทษถึงชีวิต" เศรษฐีผู้นั้นรู้ตัวดีว่าจะทำถวายไม่ทัน คิดว่าตนเองต้องตายโดยพระราชอาญาแน่แล้ว จึงต่อโลงศพทันทีที่จะสร้างเกวียน ประจวบกับที่ชายผู้นั้นไปถึงบ้านของเศรษฐีที่กำลังจัดงานบุญ ชายผู้นั้นถามว่า "ท่านมีงานอะไรจึงมีงานบุญโดยมีงานศพอยู่เช่นนี้" ชาวบ้านบอกว่า "พระเจ้าแผ่นดินให้เศรษฐีสร้างเกวียนขึ้นถวายเล่มหนึ่งทาสีให้สวยงามและให้เสร็จทันในวันพรุ่งนี้เช้า พระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จประพาสป่า ถ้าสร้างไม่ทันพระเจ้าแผ่นดินจะเอาโทษถึงประหารชีวิต เศรษฐีรู้ตัวจะสร้างไม่ทันแน่นอนจึงได้ต่อโลงศพตนเองไว้และทำบุญเช่นนี้ขึ้น" ชายผู้นั้นบอกว่า "จะลำบากอะไรกับการสร้างเกวียนเท่านี้ขอแต่ให้ข้าวปลาอาหารฉัน จะทำให้เสร็จทันในเช้าวันพรุ่งนี้แน่นอน" เศรษฐีได้ยินดังนั้นก็ดีใจมากแล้วให้จัดหาข้าวปลาอาหารนำมาให้ชายผู้นั้นกินจนอิ่มหน้าสำราญและมอบหมายให้เป็นผู้จัดทำเกวียน ชายผู้นั้นสร้างเกวียนด้วยมีดเล่มเดียวที่นำมาจากห้องพระคตังนั้น เสร็จภายในคืนวันนั้นเองแล้วทาสีอย่างสวยงาม รุ่งเช้าจึงลากเกวียนเข้าไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน ๆ จึงได้จัดสิ่งของสำหรับออกประพาสป่า เศรษฐีรอดพ้นจากความตายแล้วคิดในใจว่า "ชายผู้นี้มีบุญคุณต่อเราสูงส่งนัก เราจะหาสิ่งใดมาสนองคุณให้เท่าเทียมได้เล่า มีแต่ลูกสาวของเราคนเดียวที่ควรจะมีสามี เราจะจัดพิธีแต่งงานให้แก่ชายผู้นี้กับลูกสาวของเรา" เศรษฐีเรียกชายผู้นั้นมาแล้วจัดการแต่งงานกับลูกสาวของตน เมื่อแต่งงานแล้วในคืนที่เข้าหอชายผู้นั้นอยากลองใจภรรยาของตนดู ทำเป็นตีมสุรามายไม่ได้สติและนอนหลับไป พอตกตึกก็ทำเป็นอาเจียรใส่ที่นอนคลุกภรรยาที่นอนอยู่ด้วยกัน เมื่อลูกสาวเศรษฐีเห็นอาเจียรคลุกที่นอนและเปื้อนเนื้อตัวของตนเช่นนั้น ก็ร้องออกมากลางดึกว่า "พ่อหามาให้ฉันเป็นคนซีเห่ล่าเมาแล้วอาเจียรเปื้อนตัวฉันหมดแล้ว ฉันทนอยู่เป็นเมียคนซีเห่ล่าไม่ได้หรอก" เศรษฐีได้ยินดังนั้นก็ขัดขึ้นว่า "ลูกนอนไปเถอะอย่าฟังร้องเอะอะเลย เพราะผัวกำลังเมามายแล้วเขาก็มีบุญคุณแก่เรามากด้วย" ถึงฟ่องจะพูดอย่างไรลูกสาว

ก็ไม่ยอมฟัง ยังบ่นอุ้อว่า "ให้ฉันเป็นเมียของหมูของแมวฉันพอทนได้ แต่ให้อยู่กับคนขี้เมาฉันทนไม่ได้หรอก" รุ่งเช้าชายผู้นั้นตื่นขึ้นพาลูกสาวไปมอบให้เศรษฐี แล้วพูดว่า "กระผมไม่พร้อมที่จะรับบุตรสาวท่านเป็นภรรยาหรอก" และได้บอกกับเศรษฐีว่า เขายังไม่ได้และเนื้อต้องตัวลูกสาวของเศรษฐีแต่ประการใด เศรษฐีพยายามทักทวนและกล่าวขอโทษแทนลูกสาวอย่างไร ชายผู้นั้นก็ไม่ยอมฟัง แล้วก็ลาเศรษฐีออกเดินทางไปอีก เมื่อพระเจ้าแผ่นดินเสด็จประพาสป่าทรงใช้ให้หาชายผู้สร้างเกวียนเล่มนั้น เมื่อไม่พบก็ทรงเสียดายเป็นอย่างมากและบอกให้นาหมื่นนำพระราชสารส่งไปทุกหมู่บ้านทุกเมืองแต่ก็ยังไม่ทราบว่ายชายผู้นั้นอยู่ที่ใด ชายผู้นั้นเมื่อลาเศรษฐีออกเดินทางไปถึงนครแห่งหนึ่ง พระเจ้าแผ่นดินนครแห่งนั้นทรงใช้ให้นาหมื่นไปนอนเวรยามที่พระราชนิเวศน์ของพระองค์ทุกคืนแล้วพระองค์ก็ทรงออกมาเฝ้าผู้เข้าเวรยามไปทุก ๆ คืน จนนาหมื่นตายไปหมดหลายคนแล้ว ในวันที่ชายผู้นั้นไปถึงตกเป็นเวรของเจ้าฟ้าที่จะต้องนอนเวรถวายพระเจ้าแผ่นดิน เจ้าฟ้าเมื่อรู้ว่าตนจะต้องได้เข้าเฝ้าและคงจะเป็นวันตายของตนเช่นกันจึงได้จัดทำบุญขึ้นในวันนั้น ชายผู้นั้นเมื่อไปเจอจึงได้ถามว่า "ท่านจัดงานทำบุญอะไรวันนี้แล้ว เหตุใดลูกเมียจึงร้องไห้กันไปหมดเช่นนี้" คนที่อยู่ในงานบอกว่า "ท่านเจ้าฟ้าจะต้องเข้าไปนอนเวรถวายพระเจ้าแผ่นดินในวันนี้เพื่อให้พระเจ้าแผ่นดินฆ่า ท่านจึงได้จัดงานบุญไว้ก่อนตาย" ชายผู้นั้นบอกว่า "ขอแต่ให้ข้าวปลาอาหารฉันกินเท่านั้น ฉันจะไปนอนเวรให้พระเจ้าแผ่นดินฆ่าเอง" เมื่อได้ยินดังนั้นคนที่ได้ฟังจึงได้นำความไปบอกแก่เจ้าฟ้า เจ้าฟ้าก็เรียกให้ชายผู้นั้นเข้าไปแล้วให้หาอาหารมาให้ชายผู้นั้นกิน แล้วถามว่า "ถ้าท่านไปนอนเวรแทนขอให้นำเครื่องทรงเจ้าฟ้าไปสวมใส่ด้วย" แล้วแบกมิดจักดอกเข้าไปในพระราชนิเวศน์นั้น คอยให้พระเจ้าแผ่นดินออกมาเฝ้า เมื่อไปถึงพระราชนิเวศน์ชายผู้นั้นไม่ยอมนอนคอยพระเจ้าแผ่นดินอยู่เมื่อถึงเวลาดึกสวด พระเจ้าแผ่นดินทรงออกมาในเมืองถือพระขรรค์ เดินตรงเข้ามาหาชายผู้นั้น ชายผู้นั้นเมื่อเห็นพระเจ้าแผ่นดินเดินเข้ามาใกล้ก็กระโดดเข้าไปจับพระเจ้าแผ่นดินทันที และทำเป็นเอามิดแทงมิด ๆ ไป 2-3 ครั้ง แล้วถามว่า "ใครเข้ามาในเวลาวิกาลอย่างนี้ ว่าแล้วแทงมิด ๆ อีก พระเจ้าแผ่นดินทรงร้องขึ้นว่า "เราเอง ๆ" ก็

ใครละที่ว่าเรา ๆ นั้นนะ" "กูเองผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดินโง่ละ" "พระเจ้าแผ่นดินอะไรมาในเวลาค่ามีคอดังนี้ เราไม่ยอมเชื่อหรือเพราะพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ใช้ให้เรามาเฝ้าพระราชนิเวศน์แห่งนี้เอง" เมื่อสอบถามทราบความแล้ว ชายผู้นั้นก็ถูกเข้ากราบบังคมขอกภัยโทษ พระเจ้าแผ่นดินตรัสถามว่า "เจ้าอยู่ไหน" ชายผู้นั้นตอบว่า "กระผมอยู่บ้านท่านเจ้าฟ้า" เมื่อทราบแล้วทรงแยมสรรพลแล้วเสด็จเข้าไปในวัง รุ่งเช้าชายผู้นั้นแบกมีดออกจากพระราชนิเวศน์เข้าไปยังบ้านของท่านเจ้าฟ้า คนทั้งหลายเห็นเข้าก็แปลกใจว่า "ชายผู้นี้ไปนอนเวรถวายให้พระเจ้าแผ่นดินฆ่า เหตุใดจึงไม่ตายกลับมีชีวิตมาเสียอีก" เจ้าฟ้าตามความเป็นมา จึงได้เล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ฟัง และยังบอกแก่เจ้าฟ้าเพิ่มเติมว่า "พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้ไม่ใช่คนดุร้ายหรือ แต่ท่านกำลังต้องการพิสูจน์หาคนที่มีความรอบรู้ในนครนี้ เพื่อที่พระองค์จะได้ไว้วางพระราชหฤทัย ท่านจึงจัดให้มีการเวรยามแต่คนที่เข้าไปนอนเวรยามส่วนแต่นอนหลับกันหมดพระองค์จึงฆ่าทิ้งเสีย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วหากมีข้าศึกเข้าไปทำร้ายพระองค์ แล้วเหตุการณ์นั้นจะเป็นอย่างไร" ชายผู้นั้นเล่าเรื่องบอกทุกอย่าง จนทุกคนทราบกลอุบายเจ้าเมืองเป็นอย่างดี เจ้าฟ้ามีลูกสาวสวยอยู่คนหนึ่ง จึงได้ให้แต่งงานกับชายคนนี้ โดยคิดว่าชายคนนี้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้คนอย่างที่สุด รุ่งเช้าพระเจ้าแผ่นดินเรียกหาชายผู้นั้นเข้าเฝ้า ทรงมอบอำนาจให้เป็นนาหมื่นใหญ่มีอำนาจรักษาพระนครรองไปจากพระองค์ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินชราภาพแล้วไม่มีพระราชบุตรที่จะสืบราชสมบัติต่อไปอีก มีแต่พระธิดาหนึ่งองค์จึงพระราชทานพระธิดาและราชสมบัติให้แก่นาหมื่นคนใหม่ เสวยราชสมบัติต่อไป

สุริยคราส-จันทรคราส

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

มีพี่น้องสองคน พี่ชายชื่อสุริยคราสน้องชายชื่อจันทรคราส เกิดในครอบครัวของคนจนเข็ญใจ เป็นกำพร้าแม่ภายหลังพ่อไปมีเมียใหม่ ๆ ก็หาทางกลั่นแกล้งรังแกต่าง ๆ นานา จนสองพี่น้องสุริยคราสจันทรคราสทนไม่ได้ ก็ชักชวนกันหนีออกจากบ้านบุกป่าฝ่าดงไปเรื่อย ๆ โดยมีเทวดาอารักษ์คอยให้การคุ้มครองเป็นอย่างดี พระอินทร์และพระเวสสุกรรมต้องการให้สุริยคราสจันทรคราสมีวิชาความรู้ติดตัว จึงแปลงตัวลงมาเป็นงูกับพังพอนต่อสู้กันให้สองพี่น้องเห็น งูทำเป็นสู้พังพอนไม่ได้ถูกพังพอนกัดตาย แล้วพังพอนก็วิ่งไปคาบเอาสมุนไพรมนต์หนึ่งมารักษาจนฟื้นแล้วต่างก็หนีหายไป สุริยคราสจันทรคราสเห็นเช่นนั้นก็รู้ว่าตนไม่ดังกล่าวเป็นคันทยาริเศษจึงถอนเก็บไว้ ต่อมาทั้งสองเดินทางมาถึงเมือง ๆ หนึ่ง ซึ่งลูกสาวพระราชูปถัมภ์ถึงแก่ความตายไปได้ 3 วันแล้ว สุริยคราสใช้คันทยาริเศษรักษาฟื้นคืนกลับมา พระราชาก็ยกลูกสาวของตนให้สุริยคราส ต่อมาพระราชาก็ถึงแก่ความตายสุริยคราสได้ขึ้นครองเมือง ต่อมา มีนายสำเภาจากต่างเมืองเข้าเฝ้าและบอกให้ทราบว่าคุณสาวพระราชานในเมืองของตนถึงแก่ความตาย พระราชาประกาศหาผู้ช่วยชุบนางให้ฟื้น สุริยคราสให้จันทรคราสไปรักษา จันทรคราสเดินทางไปรักษาจนนางฟื้นได้แต่งงานกับนาง ภายหลังก็ได้ขึ้นเป็นพระราชาครองเมืองแห่งนั้น วันหนึ่งจันทรคราสคิดถึงพี่ชายก็พาชายาขึ้นเรือสำเภาเดินทางไปหาสุริยคราส ระหว่างทางเกิดพายุทำให้เรือแตกจันทรคราสพลัดกับชายา ก็ออกเดินทางหาจนพบว่ามีพระราชานเมืองหนึ่งจับไปจะเอาเป็นชายาก็ต่อสู้แย่งนางกลับคืนมาได้ แล้วพากันเดินทางต่อมาจนพบกับสุริยคราส

สุริยวงศ์

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวพรหมทัตและนางพิมพาษัตริย์แห่งนครเบ็ญจาน ออกประพาสป่า เพื่อล่าสัตว์ ท้าวพรหมทัตออกติดตามกวางทอง ซึ่งยักษ์แม่หม้ายแปลงมาล่อให้นางพิมพาติดใจ นางจึงขอร้องให้ท้าวพรหมทัตจับกวางมาให้ เมื่อตามไป กวางทองจึงกลายร่างเป็นหญิงสาว ทำให้ท้าวพรหมทัตหลงไหลจนรับมาเป็นเมเหลื่อองค์ นางยักษ์เปิดทูลใส่ร้ายนางพิมพา จนท้าวพรหมทัตสั่งให้นาง และโอรสคือท้าวสุริยวงศ์ไปประหารชีวิต บังเอิญพระอินทร์ลงมาช่วยไว้ นางพิมพาและสุริยวงศ์จึงต้องพลัดพรากจากบ้านเมืองไปอยู่ในป่า ขณะที่สองแม่ลูกนอนอยู่ในป่า ยักษ์ทศกัณฐ์ที่เป็นพอมายเดินผ่านมาพบ เกิดรักใคร่ นางพิมพาจึงคิดจะลักพานางไปเป็นเมเหลื่อ จึงอุ้มนางหนีจากลูกไปไว้ในเมืองยักษ์ แต่ทศกัณฐ์ก็เข้าใกล้นางไม่ได้เพราะพระอินทร์บันดาลให้ร้อนกายร้อนใจ สุริยวงศ์ตื่นนอนขึ้นมาไม่พบแม่จึงออกติดตามไปเรื่อย ๆ จนถึงอาศรมพระฤาษีได้รำเรียนวิชาอาคมจนจบและได้ลูกสาวบุญธรรมของพระฤาษีคือนางบัวแก้วไกรสรเป็นภรรยา แล้วจึงออกติดตามหามารดาต่อ ได้รับกับยักษ์และเชื้อพระวงศ์ของยักษ์จนชนะแล้วพามารดากลับคืนสู่เมืองเบ็ญจาน จับใส่ นางยักษ์แปลงให้กลับคืนเมืองไป ขณะเดียวกันพระฤาษีป่วย ท้าวสุริยวงศ์พานางบัวแก้วไกรสรไปเยี่ยมได้กินรีเป็นภรรยาเพิ่มอีกคน แต่ต้องพลัดพรากจากนางบัวแก้วไกรสร ๆ ต้องเดินป่าแปลงเพศเป็นพราหมณ์และได้รับความสะเทือนใจมากเมื่อพบท้าวสุริยวงศ์ แล้วท้าวสุริยวงศ์สั่งให้ประหารชีวิตเพราะกำลังหลงรักใหม่อยู่ เดือดร้อนถึงพระอินทร์ต้องมาลักเอาศพของนางบัวแก้วไกรสร แล้วชุบให้ตื่นมาแล้วเข้าเมืองเบ็ญจานทุกคนก็อยู่กันอย่างมีความสุข

เสียวสวาด

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ท้าวเสียวสวาดเป็นขุนนางผู้เฉลียวฉลาดคนหนึ่ง ได้ถวายคำสอนแก่ กษัตริย์และเพื่อนขุนนางพร้อมทั้งประชาชนทั่วไป หลักการสอนนั้นมีทั้งสอนโดยตรง สอนโดยยกผลฎาสภาษิตสอนโดยยกปริศนาธรรมและสอนโดยยกนิทานมา ประกอบ นิทานที่ยกมาประกอบนั้นมีนิทานชาวบ้าน นิทานชาดก นิทานอีสปแต่ละ เรื่องให้แนวคิดที่น่าสนใจและชวนให้ติดตาม เช่นเรื่อง การทำคุณบูชาโทษ มีใจความว่ามีเสือร้ายตัวหนึ่งนอนทับรูงูเห่าไว้ ทำให้งูเห่าหายใจไม่ออก จึงขึ้นมากัดเสือดาย ขณะนั้นพระฤาษีมาพบเข้าจึงร่ายมนต์ชุบชีวิตเสื่อให้ตื่นมา เสือนั้นพอฟื้นขึ้นมาก็โกรธหาว่าฤาษีรบกวนเวลานอนจะจับพระฤาษีกินเสียว พระฤาษีเล่าความจริงให้ฟังก็ไม่เชื่อ จึงไปหาผู้อื่นมาตัดสินว่าใครจะผิดจะถูก ทั้งสองจึงเดินทางไปพบเทพยดาองค์หนึ่งซึ่งเห็นผิดเป็นชอบ จึงตัดสินเสื่อเป็นฝ่ายถูก พระฤาษีไม่พอใจจึงไปพบพญาวัวตัวหนึ่งให้ช่วยตัดสิน พญาวัวกลัวเสื่อจึงตัดสินให้เสื่อชนะอีก พระฤาษีเห็นว่าตัดสินไม่เป็นธรรมจึงเดินทางต่อไปอีก พบสิงห์ตัวหนึ่งถึงตัดสินให้เสื่อชนะอีก พระฤาษีไม่พอใจจึงเดินทางต่อไปอีก ไปพบกระต่ายที่เป็นสัตว์ฉลาด กระต่ายจึงให้พาไปดูสถานที่เกิดเหตุและบอกให้เสื่อนอนลงที่เดิมเพื่อดูเหตุการณ์ ขณะนั้นงูเห่าได้ออกมากัดเสือดายอีก พระฤาษีต้องการชุบชีวิตเสื่อขึ้นมาอีกแต่กระต่ายห้ามไว้ ทั้งกระต่ายและพระฤาษีจึงเป็นเพื่อนกันตลอดชีวิต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เสื่อกับสิง

บุญส่ง ทรูศรี

กาลครั้งหนึ่งช้าง สิง เสื่อ หมูและวัวเป็นเพื่อนกัน ต่อมาคางคกก็อยากจะเป็นเพื่อนกับสัตว์เหล่านั้นบ้าง จึงมาเสนอตัวขอเป็นเพื่อนด้วย เสื่อเห็นคางคกจึงพูดจาตลกๆ คางคกตัวเล็กนิดเดียว ท่าทางก็เพียงแต่กระโดดหยอง ๆ เท่านั้นจะมีศักดิ์ศรีใดมาเป็นเพื่อนกับบรรดาสัตว์ใหญ่ทั้งหลาย คางคก

จึงทำเสื่อให้ยกขอนไม้่างแข่งกัน เสื่อตบคกลงทันทีแต่เสื่อยกขอนไม้่างไม่ได้ ส่วนคางคกนั้นกระโดดไปได้ขอนไม้่างขยับตัวขึ้นลงขอนไม้่างก็เคลื่อนได้เสื่อต้องยอมแพ้หลังจากนั้นก็ทำกระโดดข้ามน้ำ คางคกต่อให้เสื่ออยู่หน้าแล้วตนจะอยู่หลังนับหนึ่งสองสามเสื่อก็กะโดด ในขณะที่เสื่อกระโดดนั้นคางคกก็ใช้ปาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมาเห่าเมีย

น้อย นาคขา

มีศิษย์วัดสองคนเรียนหนังสือกับหลวงตา คนหนึ่งเป็นคนขยันหมั่นท่องบทอาขยาน อีกคนหนึ่งหลิกเล่นหาที่นอนเรียนหนังสือไม่จบตามหลักสูตรหลวงตา ท่านให้ไว้ เอมาทดสอบที่ไรเป็นต้องโดนตีทุกที วันหนึ่งหลวงตาให้ทั้งสองหาพื้นมาต้มน้ำร้อน คนขยันก็เก็บพื้นในป่าส่วนคนขี้เกียจไปเห็นต้นกุ่มที่ผลัดใบนึกว่าเป็นต้นไม้ค้ายืน คิดว่าหวานหอมละจึงไปนอนให้สบายก่อน แล้วจะขึ้นไปหักเอาพื้นคอนขากลับมาแล้วก็ชุกหัวนอนที่ต้นไม้ พอตะวันรอน ๆ ตื่นขึ้นจึงตกใจเพราะค่ำแล้ว เขาจึงปีนขึ้นไปบนต้นกุ่มโดยมิได้สังเกตอะไรว่ากิ่งกุ่มแล้วดึงโน้มเข้าหาตัว ตั้งใจจะหักเอากิ่งกุ่มแต่กิ่งกุ่มยังเป็น ๆ มันจะเหนียวหักยาก ประกอบกับความขี้เซาของตนเองที่กำไม่แน่น กิ่งกุ่มจึงหลุดมือติดเข้าตาอย่างแรงแต่เศษขี้ขูดตาไม่บอด เขาจึงชมซานร้องไห้กลับวัด พอหลวงตาไม่เห็นพื้นเด็กก็เล่าให้ฟังท่านก็เลยว่าไอ้สันหลังยาว ภูไม่รู้จะสอนมึงอย่างไรจึงจะหายขี้เกียจ ถ้ามึงทำตัวอย่างนี้ มึงไปแต่งงานหมาก็เห่าเมียมึงแน่ ๆ พอทั้งสองโคขึ้นก็ลาหลวงตาไปมีครอบครัว คนขยันก็ตั้งตัวได้คนขี้เกียจก็อาศัยเมียกิน แล้วแต่เมียจะหาให้กินลูกก็ตก เมียเห็นว่าฟังหัวไม่ได้ปากห้องก็เพิ่มขึ้นเพราะลูกตก จึงทำหมดทุกอย่างเพื่อที่จะหาให้ลูกกิน ตกกลางคืนจึงออกไปขโมยของชาวบ้านทำให้หมาเห่าที่บ้าน ถูกตามคำทำนายของหลวงที่ทายไว้

หมาอุก (หมาทุกข์ทรमारใจ)

ก้อง นนทพจน์

ชาวชนบทอีสานของเรารู้จักกันดีว่าหมาบ้านที่พวกเราเลี้ยง พอถึงหน้าฝนระหว่างเดือน 9-10 มันจะผสมพันธุ์แล้วเห่าทอนแย่งชิงตัวเมียและกัดกันส่งเสียงดังจนเป็นที่รำคาญ ครั้นพอถึงหน้าหนาวก็จะได้ยินเสียงร้องของมัน โหยหวนเยือกเย็นรับต่อกันไปเป็นทอด ๆ ฟังแล้ววังเวงใจ ลักษณะการทอนของหมาเช่นนี้เขาเรียกว่า "หมาอุก" ย้อนหลังไปในอดีตกาลนั้นสมัยที่พระเจ้า

สร้างโลกและสัตว์ สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกมนุษย์ถือกันว่าเป็นสัตว์ชั้นต่ำมีความ
 โคร่กามารมณ์ไม่เลือกฤดูกาล สมสู่กันแต่ละครั้งก็เป็นเวลานานกว่าจะสำเร็จ
 เนื่องจากอวัยวะเพศของผู้ชายมี "ไ้ป้ง" คอยติดคาบกับของเพศหญิง ต่อเมื่อ
 "ไ้ป้ง" ย่อนตัวลงจึงจะหลุดออกจากกันได้ ส่วนหมาซึ่งเป็นสัตว์เดียรฉานลึกับ
 ไม่มี "ไ้ป้ง" ติดคาสำเร็จงายหากินไม่ผิดเคืองไม่เหมือนมนุษย์ซึ่งเมื่อเสพสม
 กันต้องใช้เวลาเป็นชั่วโมง ๆ หากอยู่หากินไม่ทันหมาได้กินอาหารอด ๆ อดยาก ๆ
 เกิดความเดือดร้อนกันไปทั่ว มนุษย์หรือคนจึงพร้อมกันไปร้องขอความเป็นธรรม
 จากพระเจ้า โดยขอให้พระองค์สับเปลี่ยนเอาอวัยวะเพศของหมามาเป็นของ
 มนุษย์เอาของมนุษย์ไปให้หมา ทั้งนี้เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นสัตว์ชั้นสูงพระเจ้า
 เห็นใจยอมให้กระทำตามคำร้องขอของหมา หมาทำดาปรีบ ๆ จำใจให้มนุษย์ไป
 ตั้งแต่วันนั้นมาหมาต้องทนทุกข์ทรมานเพราะ "ไ้ป้ง" อย่างเดียวเป็นสาเหตุหา
 กินผิดเคืองเพราะมีวแปดติด "ไ้ป้ง" ออกหากินไม่ทันมนุษย์ เมื่อหิวโง่มาก็ต้อง
 ทนกินแม้กระทั่งอุจจาระของมนุษย์ หมาได้รับความลำบากยากแค้นเช่นนี้ จึง
 พร้อมกันเดินขบวนไปเฝ้าพระเจ้าบนสวรรค์ เพื่อขอสับเปลี่ยนของมันคืน
 "เอาของพวกข้าน้อยคืนมาเอาของพวกข้าน้อยคืนมา" หมาตะโกน "ของอะไร
 ของมึง" พระเจ้าตรัส "ของที่มนุษย์แลกเปลี่ยนไป พะยะตะะ" หมาตอบ"อะไร
 มึงถือว่ากูเป็นเพื่อนเล่นของมึง จะให้กูทำตามอำเภอใจมึงกระนั้นหรือ ไม่ได้
 ไม่ได้ กูทำตามมึงไม่ได้กูเป็นใหญ่ ครัสแล้วไม่คืนค่า" พระองค์ตรัสต่อไปว่า
 "ความเดือดร้อนของมึงมันเกิดจากมึงเลียนแบบจากมนุษย์คือ ไม่รู้จักกาลเวลา
 ในการสมสู่กันเพราะฉะนั้นตั้งแต่นี้เป็นต้นไป ให้พวกมึงจงติดไ้ป้งเสียเวลา
 ไปบ้างก็จะพอมีปูปลากินได้เต็มที่ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปห้ามการเดินขบวนทั้งมนุษย์
 และสัตว์ หมาเพศผู้ทั้งหลายเดินคอดกกลับบ้านทนทุกข์ทรมานตลอดมา อดยาก
 จะให้ "เจ้าโลก" ของมันหลุดทิ้งเสียให้ได้เราจึงเห็นการเดินของหมาแทบไม่
 มีเลยมีแต่ "วิ่ง" อย่างเดียว ทั้งนี้เพียงเพื่ออยากจะให้เจ้าโลกหลุด เวลา
 นอนก็มักจะหมุนวน จึงมีคำกล่าวของคนโบราณว่า "ย่างปล้นดับคลอน มอนปล
 เวียนดับปล้น" ช้าหน้าหนาวได้ไ้ไ้จากกองไฟมองเห็น "เจ้าโลก" ของตัว
 ทีวีมันให้ช้าใจยิ่งนักได้แต่ชะเง้อร้อง "ไ้ย" เสียงไทยหวานเยือกเย็นไ้ยิน

ถึงหูตัวอื่นก็ร้อง "ไอ้ย" รับกันเป็นทอด ๆ ทั้งคั้งบ้าน นี่แหละคือลักษณะของ "หมาอุก" ละ

หมากขามเป็นหยั่งค้อยล้ม บอนกับอีลอกเป็นหยั่งค้อยคั้นแท้
(ท่าไมมะขามจึงมีรสเปรี้ยว และบอนกับอีลอกท่าไมจึงคั้น)

ทรงพล กาญจนรังสิขัยและคณะ

ยังมีสองผัวเมียคู่หนึ่งไม่มีลูก เมียเป็นคนปากจัดคำฝว่เก่งมากคั้นขึ้นก็คำ คอนเข็นก็คำถ้าไม่ได้คำจะปวดหัวและเจ็บท้อง จนชาวบ้านทั้งหลายพากันเอือมระอาและหนวกหู จึงตกลงกันในหมู่เพื่อนบ้านว่าให้ผัวเมียคู่นี้ย้ายบ้านไปอยู่ใกล้ ๆ บ้านของกำนัน เพื่อว่าทั้งคู่จะได้เกรงใจไม่กล้าคำทอกันเสียงดัง ทั้งคู่ก็ตกลงทนไม่คำทอกันได้เจ็ดวัน พอวันที่แปดก็เริ่มคำกันอีกจนกำนันเกิดความเบื่อรำคาญเลยบอกให้ทั้งคู่ย้ายบ้านไปอยู่ข้างวัด เพื่อว่าจะได้เกรงใจพระสงฆ์บ้าง เมื่อบ้านอยู่ใกล้วัดทั้งคู่ก็สงบปากคำได้เพียงเจ็ดวัน วันที่แปดก็เริ่มคำทอกันอีกพระเณรมาห้ามก็คำพระเณรอีกด้วย ทำให้ร้อนไปถึงพระอินทร์ซึ่งมีดาพิภย์ ว่าชาวบ้านพากันเดือดร้อนจึงส่งเทพบุตรลงมาจับตัวสองผัวเมียไปที่เมืองสวรรค์ แต่มีข้อห้ามว่าที่เมืองนี้ห้ามคำกัน ทั้งสองก็รับปากรับคำเป็นอย่างดี เมื่อถึงสวรรค์พระอินทร์ก็ให้กินของทิพย์และสั่งสอนไม่ให้คำกัน ทั้งคู่ก็อดทนได้เจ็ดวัน พอวันที่แปดก็มีอาการปวดหัวปวดท้อง เนื่องจากไม่ได้คำกันมาหลายวันแล้วจึงเริ่มคำกันตั้งแต่เช้าไก่โห่ พระอินทร์จึงเกิดความระอาจึงสั่งให้เทพบุตรจับผู้เป็นผัวโยนลงมาข้างล่างมาตกลงตรงที่คองใกล้ ๆ กับหนองน้ำ ครั้นต่อมาก็เฝ้าเปื่อยกลายเป็นต้นมะขามที่มีรสเปรี้ยว ผัวเมียเมื่อผัวถูกโยนลงมายังโลกมนุษย์แล้วเกิดความเศร้าโศกเสียใจและคิดถึงกัน เทพบุตรจึงจับโยนลงมาอีกเกิดเป็นเมล็ดของมะขามพอเมล็ดแก่จัดกิ่งงอกออกมา แต่เมื่อได้อยู่ด้วยกันจริง ๆ อีก พระอินทร์จึงจับนางขว้างไปที่หนองน้ำ บริเวณนั้นก็กลายเป็นน้ำเน่าร่างกายของนางก็เฝ้าเปื่อยกลายเป็นต้นบอน เมื่อคนจับแล้วจะคั้นมาก เมื่อต้นบอนโตพ่นผิวน้ำขึ้นไปติดริมป่าจะกลายเป็นต้นอีลอก มีลักษณะเหมือน

ต้นบอนชาวบ้านทุกวันนี้ นำต้นบอนหรืออีลอกมาแกงกินจะต้องเอาใบมะขามมาใส่ด้วยจึงจะแก้ความคันได้เพราะผิวเมื่อยคู่ตังกสาวต้อง เป็นคู่อาฆาตพยาบาทกัน

หมูกินรำหมากินข้าว

สุวพร ดอกจันทร์กลาง

นานมาแล้วมีเจ้าเมืองคนหนึ่ง เลี้ยงหมูกับหมาไว้ใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก วันหนึ่งเจ้าเมืองได้ใช้ให้สัตว์ทั้งสองไปทำงานที่ทุ่งนา สัตว์ทั้งสองได้ฟังคำสั่งจึงไปที่นาทันที หมูนั้นมีความขยันและตั้งใจทำงานดีมาก หมูจะใช้ปากขุดคุ้ยเขี่ยดิน ส่วนหมาจะเดินไปมาไม่ทำงานอะไรเลย เมื่อเจ้าเมืองออกมาดูผลงานก็เห็นแต่รอยเท้าของหมาเต็มไปหมดจึงเกิดความพอใจ เมื่อกลับมาถึงเมืองเจ้าเมืองจึงไปต่อว่าหมูที่ไม่ช่วยหมาทำงานเลย หมูจึงถูกเจ้าเมืองลงโทษให้กินแต่รำ ส่วนหมานั้นเจ้าเมืองเข้าใจว่าทำงานดี ด้วยความขยันจึงให้หมากินข้าวนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลงเมียลืมน้องแม่

สุวพร ดอกจันทร์กลาง

นานมาแล้วมีชายคนหนึ่งมีเมียชื่อเขียวก้อม มีแม่ซึ่งแก่เฒ่าอยู่คนหนึ่ง และอาศัยอยู่ด้วยกันในบ้านนั้น ลูกสะใภ้ที่นั้นเกลียดคนแม่เฒ่ามาก เมื่อสองแม่เมียไปหาปลามาได้จะเก็บปลาตัวโตไว้กินเอง ถ้าเป็นปลาตัวเล็กจึงจะเก็บไว้ให้แม่เฒ่ากิน วันหนึ่งลูกสะใภ้แกล้งแม่เฒ่าโดยเอาปลิงมาแกงจนแม่เฒ่าบอดต้องตกเป็นภาระให้ลูกชายและลูกสะใภ้ต้องคอยดูแลหนึ่งวัน แม่เฒ่าทั้งสองจึงวางแผนเอาแม่ไปฆ่าโดยบอกว่าจะพาไปหาหมอให้รักษา จึงพาแม่หนึ่งเถรียนไปขณะที่เดินทางไปถึงกลางป่า ลูกชายจึงบอกว่าจะไปถ่ายหนักแล้วจึงปลอมตัวเป็นโจรป่ามาปล้น ฝ่ายนางผู้เป็นแม่ได้ยินว่าโจรปล้น ด้วยความรักลูกจึงร้องบอกให้ลูกหนีไปไม่ต้องห่วงแม่ เพราะแม่แก่แล้วและไม่กลัวตาย แต่ลูกชายหา

ได้สำนึกไม่ได้ใช้ไม้ตีแม่จนตาย และลูกชายได้ยินเสียงแม่เป็นครั้งสุดท้ายที่ยังร้องบอกลูกด้วยความเป็นห่วง จึงบังเกิดความเสียใจจนน้ำตาตกใน ต่อมาไม่นานเขาได้ตายตามแม่ไป แล้วไปเกิดเป็นทาสรับใช้เจ้านายมีความทุกข์อย่างแสนสาหัส เมื่อตายอีกชาติหนึ่งก็ไปเกิดเป็นควายให้เขาใช้ไถนาอยู่กลางแดดกลางฝนตราบเหงื่อทุกวันนี้

หลวงตาตะหนี่

ยุพดี จรรย์ยานนท์

มีหลวงตาอยู่รูปหนึ่ง เป็นพระที่มีความตะหนี่ เมื่อรับนิมนต์จะไปเพียงรูปเดียวจนเป็นที่รู้จักกันไปทั่ว ในที่สุดชาวบ้านจึงวางแผนตัดนิสัยหลวงตา โดยให้ชายหนุ่มผู้หนึ่งแกล้งทำเป็นตายแต่งหน้าให้เป็นผิวนอนอยู่ในโลง แล้วไปนิมนต์หลวงตามาชักบังสุกุล เมื่อนำโลงศพไปถึงป่าช้าชาวบ้านที่ร่วมขบวนมาด้วยต่างก็บอกหลวงตาว่าลิ้มเอาจอบเสียมพลั่วมาขุดหลุมฝังศพคนเหล่านั้น จึงพากันกลับบ้านเพื่อไปเอาอุปกรณ์ดังกล่าว แต่ทั้งหมดหาได้กลับไปบ้านไม่ได้แอบซ่อนอยู่หลังพุ่มไม้ ปส่อยให้หลวงตาอยู่ตามลำพัง สักครูหลวงตาได้ยินเสียงเคาะฝาโลงก็รู้สึกกลัวจนตัวสั่น สวดมนต์ผิด ๆ ถูก ๆ แล้วผีในโลงก็ลุกพรวดขึ้น วิ่งไล่บีบบอกหลวงตา ๆ ตกใจวิ่งหนี เมื่อกลับถึงวัดจึงนอนจับไข้หัวโกรนนับตั้งแต่นั้นมาเวลาหลวงตาได้รับนิมนต์ก็จะให้พระลูกวัดรับนิมนต์ไปด้วยทุกครั้ง

หลวงพ่อกับเณรน้อย

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

ที่วัดแห่งหนึ่งมีหลวงพ่อกับเณรน้อยเป็นคู่อรุกัน วันหนึ่งเกลือที่วัดหมดหลวงพ่อก่อกอดอยากฉนั้น จึงชวนเณรน้อยไปหาเกลือ เมื่อได้เกลือแล้วหลวงพ่อก็ได้ขีบนหลังม้าให้เณรน้อยเดินหาบกระทอ(ตะกร้าที่สานจากไม้ไผ่)เกลือ เณรน้อยเหนื่อยและหนักแต่ทำสีหน้าสนุกสนาน จนหลวงพ่อกขอเปลี่ยนมาหาบเสียเองเพราะ

คิดว่าตนนั่งอยู่บนหลังม้านั้นเจ็บกันมาก เณรน้อยได้ทีจึงควมม้ากลับวัดไปก่อน เมื่อหลวงพ่อบอกมาได้สักระยะหนึ่งก็เหนื่อย จึงมองหาที่ซ่อนเกลือกคิดว่าถ้าวางไว้ที่พุ่มไม้หลังจอมปลวกจะมีคนขโมย หลวงพ่อมองเห็นลำห้วยจึงเอากระทอกเกลือกไปซ่อนไว้ในน้ำแล้วจึงเดินกลับวัด รุ่งขึ้นจึงชวนเณรน้อยมาเอากระทอกเกลือกปรากฏว่าเกลือกละลายน้ำหมดแล้ว เณรน้อยจึงบอกว่าปลาคุงขโมยกินเกลือกจนหมด ด้วยความโมโหจึงให้เณรน้อยจับปลาคุงให้ แล้วหลวงพ่อจึงใช้มือตบหัวปลาคุง มือจึงถูกเงี่ยงของปลาคุงและปวดมาก หลวงพ่อจึงให้เณรน้อยเอาปลาคุงไปย่างมาให้ฉัน แต่เณรน้อยได้แอบขโมยฉันปลาคุงเหลือแต่หัวไว้ แล้วเอาไปให้หลวงพ่อ บอกว่าแล้วแมลงวันกินปลาคุงจนหมด หลวงพ่อโมโหให้แมลงวันจึงบอกให้เณรน้อยใช้สากตำน้ำพริกคืดตรงที่มีแมลงวันไปเกาะ เผอิญว่าแมลงวันไปเกาะที่หน้าผากของหลวงพ่อ เณรน้อยจึงใช้สากตีที่หน้าผาก หลวงพ่อจนสลบไป วันต่อมาเณรน้อยคิดที่จะหาของกินให้หลวงพ่อ จึงได้ตำข้าวแห้งมาทอดแล้วคลุกน้ำตาล แล้วบอกหลวงพ่อว่าเป็นขนมขี้หมาคำ เมื่อหลวงพ่อได้ฉันขนมแล้วเกิดติดใจ เมื่อเห็นหมาคำผ่านมาก็จะวิ่งตามไปเก็บขี้หมาคำมาฉัน แต่ก็ฉันไม่ได้เพราะมีกลิ่นเหม็น วันต่อมาเณรน้อยได้นำขนมตบควายมาให้หลวงพ่อและบอกหลวงพ่อว่า ขนมนี้จะได้มาจากควายที่กำลังถ่ายมูลอยู่ให้ใช้มือล้วงไปควักเอาตบทางทวารของควาย ดังนั้นหลวงพ่อเกิดอยากกินขนมนี้อีก เมื่อเห็นควายกำลังถ่ายมูลจึงใช้มือล้วงเข้าไปตรงทวารควายตื่นตกใจวิ่งลากหลวงพ่อจนจิวรขาดรุ่งริ่งหมด

หลวงพ่อดีใจ

จวง มนต์ทิพย์

ที่วัดแห่งหนึ่งหลวงพ่อได้พาพระเณรไปเลื่อยไม้ในป่า แล้วให้เณรรูปหนึ่งอยู่ดูแลกุฏิ ไม่ให้เปิดไถ่ขึ้นมาขึ้นบนกุฏิ แล้ววันนั้นเณรนอนหลับจึงมีไถ่ขึ้นมาขึ้นบนกุฏิเต็มไปหมด เมื่อหลวงพ่อกลับมาจึงไล่ให้เณรกินขี้ไถ่ให้หมด แต่เณรได้ผลัดของกินในวันรุ่งขึ้นถ้ามีไถ่ขึ้นมาขึ้นอีก วันต่อมาหลวงพ่อก็กพาพระเณรไปเลื่อย

ไม้แฉกรูปเดิมจึงเอาข้าวเหนียว น้ำย่อย น้ำตาล และงาмаากวนให้เข้ากันแล้ว
ปั้นเป็นก้อนสี่เหลี่ยมวางไว้เต็มกุฏิ เมื่อหลวงพ่อกลับมาจึงโมโหแล้วให้แฉกร้อยฉันท
สี่หม่าให้หมด แฉกรจึงฉันทอย่างเอร็ดอร่อย จนหลวงพ่อบอกชิมด้วย หลวงพ่อก็ค
คิดใจบอกให้แฉกรปล่อยเปิดไก่อขึ้นมาขึ้นบฏก็ได้ วันรุ่งขึ้นแฉกรจึงปล่อยให้บรรดา
เปิดไก่อขึ้นเต็มกุฏิไปหมด ตกเย็นหลวงพ่อก็กินแต่ว่าวันนี้หลวงพ่อบอกเอาเจียรทบ
ไม่ทัน

หลวงพ่อซิ้งก

เพ็ญศรี ศิริมูล

มีหลวงพ่อรูปหนึ่ง เป็นพระสี่เหลี่ยม วันหนึ่งเป็นวันที่ใกล้จะถึงงาน
ทำบุญข้าวประดับดินจึงสั่งแฉกร้อยว่า พรุ่งนี้เช้าเมื่อเห็นดาวสว่างขึ้นที่ยอดหมาก
(ดาวขึ้นมองเห็นที่ปลายยอดต้นหมาก) ให้รีบปลุกคนทันที เพราะกลัวว่าจะไป
ปิดศกบาตสายจะได้ขนมข้าวต้มน้อยและพระวัดอื่นจะไปปิดศกบาตเอาขนมหมากก่อน
สามแฉกร้อยจึงอยากแค้นแฉกหลวงพ่อบอก เนื่องจากอยู่ด้วยกันแล้วรู้ว่าหลวงพ่อบอกเป็น
คนซิ้งก คืนนั้นแฉกร้อยจึงไม่นอนได้ย่องไปเอาเทียนไขเล่มใหญ่ ไปจุดวาง
ที่ยอดต้นหมากแล้วก็ไปปลุกหลวงพ่อบอกให้ตื่น เพราะมีดาวสว่างขึ้นที่ยอดต้นหมาก
หลวงพ่อบอกจึงลุกจ้วเจียขึ้นมาเนื่องจากยังไม่เต็มอิ่ม หลวงพ่อบอกจึงชวนแฉกร
ออกไปปิดศกบาตแต่แฉกร้อยไม่ไป จากนั้นหลวงพ่อบอกจึงเดินอุ้มบาตรไปปิดศกบาต
ในเวลา 6 ทุ่มเพียงรูปเดียวเท่านั้น มองไปทางไหนบ้านไหนก็ไม่มีใครตื่น
ขึ้นมาใส่บาตร หลวงพ่อบอกจึงคิดว่ามันยังไม่สว่างถ้าจะกลับวัดก็กลัวว่าจะมาไม่ทัน
จึงไปแอบอยู่ที่พุ่มไม้ใต้ต้นน้ำเต้าแล้วเผลอนอนหลับ จนกระทั่งเวลาตี 5 ครึ่ง
บ้านหลังหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของน้ำเต้า บ้านนั้นให้ลูกสาวไปเก็บน้ำเต้ามาแกงใส่
ปลาเพื่อทำเป็นอาหารเช้า ตอนนั้นยังไม่สว่างนักหญิงสาวจึงไปค้ำหาลูกน้ำเต้า
ค้ำไปเจอลูกไหนก็ยังไม่แก่จึงค้ำไปถูกหัวหลวงพ่อบอก เอามือเคาะคู่มือเสียงดัง
เกรวาระ คิดว่าน้ำเต้าลูกนี้แก่แล้วถ้าไปแกงคงจะอร่อยดี หลวงพ่อบอกจึงตกใจตื่น
วิ่งหนีกลับวัด ก้าวถึงแฉกร้อยเมื่อหลวงพ่อบอกไปแล้วก็อยู่ในวัด ได้ออกอุบายเอา

น้ำย่อยมาเคี้ยวแล้วนำมาหยดเป็นกองเหมือนขี้ไก่กองเต็มศาลา วัด หลวงพ่อกลับมาถึงวัดเห็นกองขี้ไก่เต็มศาลา วัดก็โมโห ไล่ให้เณรน้อยกินขี้ไก่ให้หมด เณรน้อยจึงก้มเลียกินอย่างเอร็ดอร่อย หลวงพ่อเห็นดังนั้นเกิดอยากฉันด้วยจึงขอชิมด้วยและเห็นว่าอร่อย แล้วบอกเณรน้อยว่าต่อไปนี้ให้ปล่อยไก่ขึ้นมาขึ้นบนศาลาไม่ต้องไล่ไก่แล้ว หลวงพ่อจะคอยฉันขี้ไก่ จากนั้นเณรน้อยก็ปล่อยให้ไก่ขึ้นมาบนศาลาเต็มไปหมด หลวงพ่อจึงได้มาเลียกินขี้ไก่แต่เณรน้อยไม่ยอมกินด้วย เมื่อหลวงพ่อกินเข้าไปแล้วมีกลิ่นเหม็นจึงอาเจียนออกมา

หลวงพ่อบักมี (หลวงพ่อชุน)

วิชัย ศรีพวงเพชร

หลวงพ่อบักมี เจ้าภาพได้นิมนต์หลวงพ่อบักมีไปเทศน์ขึ้นบ้านใหม่ บ้านเจ้าภาพอยู่ไกล หลวงพ่อบักมีจึงต้องค้างที่บ้านเจ้าภาพ พอดกตอนเย็นเจ้าภาพจัดเตรียมที่นอนให้หลวงพ่อบักมี แต่หลวงพ่อบักมีบอกว่าชอบนอนตรงมุมห้องที่มีลูกขนุนวางอยู่ เจ้าภาพเห็นว่าขนุนวางเกะกะจึงเอาไปไว้บนชื้อ ตกกลางคืนขณะที่ทุกคนนอนหลับหลวงพ่อบักมีจึงปีนขึ้นบนชื้อแล้วขโมยกินขนุนจนหมด เมื่ออิ่มแล้วหลวงพ่อบักมีเกิดท้องเสีย เนื่องจากว่ากินมากเกินขนาด หลวงพ่อบักมีจะลงจากชื้อก็ลงไม่ได้ แดงมยังท้องเสียอุจจาระเปรอะเปื้อนผ้าจีวร จวบจนรุ่งเช้าทุกคนต่างก็ตื่นมาเตรียมอาหารเพื่อถวายพระ แม่ครัวจึงไปเอาขนุนที่เก็บไว้บนชื้อแต่ไม่พบ เห็นเพียงหลวงพ่อบักมีอยู่บนชื้อ แม่ครัวและคนอื่น ๆ กลัวหลวงพ่อบักมีจะอาย เลยแกล้งพูดว่า "หลวงพ่อบักมีคงจะนอนไม่หลับจึงแอบไปนอนบนชื้อ" จากนั้นเจ้าภาพจึงเรียกผู้ชายมาช่วยกันรับหลวงพ่อบักมีลงจากชื้อ แต่เมื่อหลวงพ่อบักมีกระโดดลงมาโดยผู้ชายรอรับอยู่ข้างล่าง ขี้ของหลวงพ่อบักมีก็ไหลหยดย่อยส่งกลิ่นเหม็น หลวงพ่อบักมีอายมากจึงวิ่งหนีกลับวัด ชาวคราวของหลวงพ่อบักมีจึงกระจายไปทั่วหมู่บ้าน นับตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านทั้งหลายจึงพากันเรียกว่า หลวงพ่อบักมี

หลวงพ่อกอไม้ไผ่

เพ็ญศรี ศิริมูล

มีหลวงพ่อกคนหนึ่งชื่อหลวงพ่อกุสเป็นคนขี้เหนียวและเจ้าชู้ แต่ชาวบ้านยังหาหลักฐานจับผิดให้ได้คาหนังคาเขาไม่ได้ ที่วัดของหลวงพ่อนั้นได้ปลูกกอไม้ไผ่ไว้จำนวนมาก เมื่อมีคนมาขอซื้อหรือขอไม้ให้ใครเลย (ขอซื้อไม้ขายขอขายก็ปให้) วันหนึ่งมีหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งพ่อแม่ของนางให้มาลองใจหลวงพ่อก โดยแกล้งมาขอซื้อหน่อไม้ แต่หลวงพ่อกุสมีข้อแฉกเปลี่ยนว่าถ้าจะเอาหน่อไม้จะต้องเป็นเมียของหลวงพ่อก่อน หญิงสาวนางนั้นจึงนัดว่าให้หลวงพ่อกไปหาที่บ้านในเวลาทุ่มตรงนางจะรออยู่ที่ห้องนอน กล่าวถึงหลวงพ่อกอีกวัดหนึ่งชื่อหลวงพ่อกทอง เป็นคนขี้เหนียวและเจ้าชู้เช่นเดียวกัน ที่บริเวณวัดก็ได้ปลูกมะเขือจำนวนมากแต่ก็ไม่มีผู้ใดมาขอซื้อเพราะรู้จักดีศัพท์ว่าหลวงพ่อกเป็นคนขี้เหนียว ภายในวันเดียวกันนั้นพ่อแม่ของหญิงสาวนางนั้นก็อยากจะลองใจหลวงพ่อกทอง จึงให้ลูกสาวทำที่มาขอซื้อมะเขือหลวงพ่อกทอง ๆ ก็ให้มะเขือไป แต่มีข้อแฉกเปลี่ยนว่าตนจะต้องไปนอนกับหญิงสาวในเวลาทุ่มสิบห้านาที เย็นนั้นเมื่อได้เวลาทุ่มตรงหลวงพ่อกได้ไปที่บ้านของหญิงสาว พ่อแม่ของนางจึงให้ไปรอที่หัวนอน ถ้าลูกสาวของคนเข้าไปหาให้หลวงพ่อกวิ่งมากอดโดยทันที สักครู่ได้เวลาทุ่ม 15 นาที หลวงพ่อกทองก็มาที่ห้องของหญิงสาว พ่อแม่ของนางจึงบอกว่า ลูกสาวของตานั้นรออยู่ในห้องแล้ว ถ้าหลวงพ่อกทองเข้าไปจึงคิดว่าเป็นหญิงสาวจึงวิ่งไปกอดกันอย่างแรง จนทำให้ตกออกมาจากฝ้ายบ้าน จากนั้นก็มีแสงไฟส่องมาจากชาวบ้านไปยังหลวงพ่อกทั้งสองที่พากันกอดกันอยู่ หลวงพ่อกทั้งสองจึงเกิดความอับอายมาก ความจริงทั้งหมดจึงถูกเปิดเผย พระทั้งสองจึงถูกสึกออกจากกพระแล้วไล่ออกจากหมู่บ้าน

หลวงพ่อมงวัน

สุข สุทธิ เลี้ยง

วัดหนึ่งมีหลวงพ่อกับเณรอยู่สองรูปเท่านั้น หลวงพ่อจะเป็นผู้ออกไป
 บิณฑบาตให้เณรน้อยปักกวาดที่ลานวัด วันหนึ่งเมื่อหลวงพ่อกลับมาจากบิณฑบาต
 กำลังจะเข้าวัด มีชาวบ้านมาหาและคุยชู้ระกับหลวงพ่อ ๆ จึงเรียกเณรให้เอา
 บาตรไปเก็บที่กุฏิ ส่วนเณรน้อยรอรว่าเมื่อไหร่ หลวงพ่อจะมาฉันข้าวสักทีเพราะ
 คนนั้นหิวมากจึงแอบขโมยฉันข้าวก่อน แต่ว่าผลอดด้วยความหิวและอ่อย เณร
 จึงฉันจนหมดไม่ได้เหลือให้หลวงพ่อ พอหลวงพ่อกลับมาฉันข้าวเปิดฝาบาตรออก
 ไม่เห็นกับข้าวเลย นอกจากแมลงวันตัวหนึ่งบินออกมา หลวงพ่อจึงเรียกเณร
 มาถาม แต่เณรบอกว่าคนไม่ได้กินคงจะเป็นแมลงวันที่กิน หลวงพ่อจึงบอกว่า
 ถ้าเจอแมลงวันที่ไหนให้ตีมัน บังเอิญว่าแมลงวันบินมาเกาะที่หน้าผากและอีก
 ตัวเกาะตรงจมูกของหลวงพ่อ เณรจึงเอามือฟาดที่หน้าผากของหลวงพ่อ ๆ
 เจ็บมากจึงร้องไห้อยุ เมื่อเณรเห็นหลวงพ่อเจ็บจึงเกิดความสงสารนับตั้งแต่นั้น
 มาเณรจึงทำความดีกับหลวงพ่อกันคนทั้งหลายเกิดความเอ็นดูเณรน้อยและนับ
 ตั้งแต่นั้นเกิดเรื่อง ชาวบ้านก็พากันเรียกหลวงพ่อกว่า "หลวงพ่อมงวัน"

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลวงพ่ผู้ไม่ยอมไ้

พระอธิการสมบุรณ์ สดคุโต

มีวัด ๆ หนึ่งที่บ้านนอกที่วัดนี้มีหลวงพ่อยู่รูปหนึ่ง พอบวชมาก็เป็นเจ้าอาวาสเลยเพราะที่วัดนี้มีหลวงพ่และเณรน้อยอีกองค์เท่านั้น แต่เณรบวชก่อนจึงสวดมนต์ได้มากกว่าหลวงพ่ ๆ ถือว่าตนเป็นพระผู้ใหญ่ บทไหนไม่ได้ก็ไม่ถามใคร วันหนึ่งเป็นวันพระ ๆ ลงฉันอาหารที่ศาลา ก่อนจะฉันต้องสวดบาตรก่อน ญาติโยมจะรับศีล เณรนั่งข้าง ๆ พอได้เวลาญาติโยมก็อาราธนาศีลหลวงพ่ก็เริ่มให้ศีลแต่ให้ศีลไม่ได้ แม้แต่ตนเองก็ไม่ได้ จึงขึ้น นะ นะ นะ เณรน้อยละอายแทน จึงชี้ไปที่แดงโมหมายใจจะให้หลวงพ่ว่า นะโม แต่หลวงพ่ว่านะแดงแล้วว่าต่อไปว่า คัส คัส คัส เณรน้อยจึงชี้ไปที่สระน้ำอยากให้หลวงพ่ว่า คัสสะ แต่หลวงพ่ว่าคัสหนอง ต่อมาเณรบวชเป็นพระ หลวงพ่ก็เลยให้พระให้ศีลญาติโยมแทน ทั้งสองจึงอยู่กันด้วยความสงบสุขตลอดมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอกอาถรรพ์

เอื้องอรุณ สุภรัตนพงศ์

ในการล่วงนามมาแล้วยังมีอาจารย์ทิศาปาโมกข์คนหนึ่ง เป็นครูสอนพันดาบและกระบี่กระบองให้สาธุศิษย์ทราบวิธีต่อสู้ป้องกันตัว ครั้นต่อมาชื่อเสียงของอาจารย์โด่งดังไปทั่ว จึงมีสาธุศิษย์มาฝึกและอบรมศึกษาเล่าเรียนเป็นอันมาก ครั้นต่อมาศิษย์ผู้หนึ่งได้เรียนจบแล้วก็อยากตั้งตัวเป็นครูแทนอาจารย์ จึงขอร้องอาจารย์ว่า อาจารย์แก่แล้วปล่อยให้ผมเถอะ อาจารย์ก็ไม่ยอมและศิษย์ทั้งหลายก็ไม่ยอม ศิษย์คนนั้นก็ลาออกจากสำนักครูไปตั้งสำนัก ก็ไม่มีใครไปศึกษาจากสำนักศิษย์คนนั้นศิษย์คนนั้นก็เสียใจ คิดว่าถ้าเราปราบครูของเราได้แล้ว เราก็จะมีศิษย์มากขึ้นจึงได้ไปทำพินันพันดาบกับครู ๆ ก็รับทำประชาชนและศิษย์ทั้งหลายก็เสียใจว่าครูแก่แล้วไม่สามารถที่จะมีผลกำลังต่อสู้กับศิษย์คนนั้นได้ จึงขอร้องให้ครูเลิกต่อสู้ ครูก็ไม่ยอมจะต่อสู้เป็นครั้งสุดท้าย จึงจัดสถานที่ในการต่อสู้ และโฆษณาให้ประชาชนทั้งหลายไปดูการต่อสู้ระหว่างศิษย์กับครู เมื่อถึงวันนัดประชาชนก็หลั่งไหลไปดูการต่อสู้ระหว่างศิษย์กับครูนี้ ครูก็แต่งตัวไปสนามรบมีการสะพายดาบและถือหอกไปด้วย พอถึงเวลาจริงครูก็วางหอกลงที่มุมที่ตั้งตัว เป็นครั้งแรกใช้ดาบต่อสู้กับศิษย์เป็นหลายเพลงจนอ่อนกำลังลง คนทั้งหลายที่ยืนดูอยู่ก็ตกใจเห็นครูอ่อนกำลังลง ครูก็ถอยไปถอยมา ไปทำท่าล้มลงข้างหอก ศิษย์คนนั้นก็ได้ทีกระโจนเข้าฟันทันทีครูก็ยกหอกนั้นขึ้นรับศิษย์ก็โดนหอกตายคาหอกทันที แต่ก่อนสิ้นใจกระซิบถามครูว่า ครูทำไมไม่สอนผมวิธีใช้หอกนี้ ครูก็ตอบว่าหอกอาถรรพ์

หอย

จรูญ งามแปะ

มีหนุ่มสาวคู่หนึ่ง เป็นคู่หมั้นกัน บ้านอยู่คนละฝั่งแม่น้ำใกล้จะแต่งงานกันแล้ว จึงนัดหมายวันเวลาแต่งงาน เมื่อเสร็จจึงหาเรือข้ามฝั่งกลับบ้าน พอติมองเห็นเณรพายเรือผ่านมาจึงให้เณรมารับ แต่เรือสำนั้นเป็นเรือสำเล็กนั่งได้

เพียงสองคนเท่านั้น ฝ่ายชายจึงให้หญิงสาวไปกับเณรก่อนแต่เณรไม่พาข้ามฝั่ง กลับพานางหนีไปเป็นเวลาหลายเดือน จนนางตั้งท้องกับเณรแต่นางยังคิดถึง คู่หมั้นจนร่างกายซูบผอม เมื่อพายุเรือไปใกล้ตันเตื่อ นางจึงออกอุบายว่าอยากกินลูกเตื่อให้เณรไปเก็บลูกเตื่อให้ เมื่อเณรขึ้นบนตันเตื่อนางจึงพายุเรือหนีจากไป แต่นางก็ไม่รู้ว่าจะไปไหนเพราะถ้าจะกลับไปหาคู่หมั้น ก็เกิดความอับอาย จึงได้แต่อธิษฐานว่า เกิดมาชาตินี้เป็นอย่างนี้แล้วชาติหน้าขออย่าได้เป็นแบบนี้ อีกเลยขอให้ เป็นหอยกัมหน้ำอยู่กับดิน ส่วนเณรนั้นลงมาจากตันเตื่อไม่ได้จึงตาย อยู่บนตันเตื่อ เมื่อตายไปแล้วได้ไปเกิดเป็นมดแดงคอยเฝ้าผลไม้อยู่ตามต้นไม้ จะเห็นว่าผู้ที่กำลังจะแต่งงาน คนแก่หรือผู้ใหญ่จะห้ามไม่ให้ลูกหลานไปไหนในระหว่างนั้นเพราะจะทำให้เกิดอันตราย เช่นคู่ของหญิงสาวนี้

หัวฟ่อคันข้าว

ปรีชา พิณทอง

มีหัวฟ่อองค์หนึ่งบวชมานานแล้ว เคยมีลูกเมียมาก่อนเป็นคนดีไม่มีการฉ้อฉลอาหารก็ฉันตามมีตามเกิด ไม่ตะกะโลภสาละโมภเหมือนหัวฟ่อบางองค์ ท่านบวชมานานคนทั่วไปจึงเรียกว่า หัวฟ่อบ้างยาฟ่อบ้าง ถ้าจะเรียกให้ถูกต้อง จะต้องเรียกตามศักดิ์ที่เคยมีมาก่อนบวช การเรียกขณะที่ไม่เคยมีลูกเมียมาก่อน ถือว่าเป็นการเรียกไม่ถูกเพราะจะเรียกว่าเป็นพระหัวฟ่อได้ ต้องเป็นพระผู้มีลูกตายเสียเมียตายจากเท่านั้น หากลูกเมียไม่มีจะเรียกว่าหัวฟ่อหรือยาฟ่อไม่ได้ หัวฟ่อองค์นี้เป็นผู้หมอมแหงมีโรคประจำตัวอย่างหนึ่งคือโรคคะยื่อ จะคันแล้วไอจนตาเหลือกบางครั้งถึงกับตด ชี้มูกชี้ตาไหลออกมา หายใจไม่สะดวก อาการเจ็บไข้ได้ป่วยของยาฟ่อญาติโยมจึงตกอกตกใจ วันหนึ่งขณะที่กำลังฉันอาหารเข้ายาฟ่อเกิดการคันข้าว (แน่นหน้าอกหายใจไม่ออกในขณะที่กินข้าว) เณรน้อยจึงเอามือมาตีหลังและรินน้ำให้กินก็ยังไม่หาย ข้าวไม่ยอมลงคอทันที จนเป็นเวลานานข้าวจึงลงคอ ยาฟ่อจึงได้ฉันข้าวแต่ก็ฉันไม่มาก ญาติโยมจึงพากันเป็นห่วงเป็นใย จึงบอกพ่อว่าให้ฉันอาหารมาก ๆ หลวงพ่อจึงบอกว่าฉันได้

น้อย เพราะมีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน เณรน้อยผู้เป็นอุปัชฌาย์เลยพูดว่า อาหารมีนี่ยาพอดฉันได้มากแล้ว ทุกครั้งยาพอดฉันได้น้อยกว่านี้ ยาพอกำลังฉัน ข้าวอยู่ไต่ยีนเณรน้อยพูดดังนั้นก็อับอาย คือถ้าจะฉันต่อกก็กลัวญาติโยมว่าเป็นคน เห็นแก่กิน ในใจก็นึกโกรธเณรน้อย พอดีญาติโยมกลับไปหมดแล้ว ยาพอจึงเรียก เณรน้อยเข้ามาหาแล้วถามเณรน้อยว่า "เจ้าว่าช้อย (ตัวฉัน) ฉันได้น้อยกว่า วันนี้ไชใหม่" เณรน้อยจึงตอบว่า "ไชแล้ว" ยาพอจึงพูดว่า "มึงอยากให้กูตาย ไชใหม่ จึงไม่อยากจะให้กูฉันเยอะ ๆ ข้าวของญาติโยมเขามากินมาทำทานไม่ใช่ ข้าวของญาติโยมมึงให้กูฉันจะเป็นไรไป" พูดเสร็จยาพอกก็เชกหัวเณรน้อยแล้ว บอกให้หลานให้จ๋าว่าอย่าพูดอีก

หัวล้านเกินครู

หยุย ศรียาววงศ์

มีพยานกเถ่าตัวหนึ่ง ไซ้ให้นกตาดแต่ (นกต้อยตีวิด) ไปยืมพิมกับหนูเพื่อ มาทอหูก นกตาดแต่เป็นสัตว์ที่พูดจาไม่ไพเราะพอไปถึงบ้านหนูได้ร้องขอยืมพิม ว่า "อีหนูซึ่งตาสวดหนวดยาว อีผู้ช้ายกขอยืมพิมแทน" (หนูที่มีรูปร่างน่าเกลียด จะมาขอยืมพิม) หนูไต่ยีนดังนั้นก็โกรธก็ไล่กตาดแต่ออกจากบ้าน เมื่อถูกไล่ ออกมานกตาดแต่ก็ไม่กล้ากลับไปบอกนกเถ่า จึงไปขออาศัยนอนที่รังนกตะกรุม ที่แรกนกตะกรุมก็ไม่อนุญาตเพราะกลัวว่าจะไปเหยียบเอาลูกของตน แต่กตาดแต่ก็ให้สัญญาว่า ถ้าตนเหยียบลูกนกตะกรุมตายแล้ว จะให้ตกขันทิวให้หมด จนศีรษะล้าน ในที่สุดนกตะกรุมจึงให้กตาดแต่นอนค้างด้วย ในตอนเช้าตรู นกกระดวมเสื่อสีแดงออกมาจากรังที่อยู่ใกล้กับรังของนกตะกรุม นกตาดแต่ มองเห็นจึงตกใจไปเหยียบเอาลูกนกตะกรุมตาย นกตะกรุมจึงไล่เลียงเอา ความกับนกตาดแต่ที่เหยียบลูกของตนตาย นกตาดแต่จึงตอบว่าตนนั้นตกใจเลย ไปเหยียบลูกนกตะกรุม เพราะตนนั้นเห็นกระดใส่เสื่อสีแดงและนกกระทาดี้อง เข้าใจว่าเกิดตีกสงคราม นกตาดแต่จึงไปถามนกกระทาดี้อง ว่าทำไมจึงตี้องร้อง ป่าว นกกระทาดี้องตอบว่าเห็นหงส์ลอยน้ำอยู่เต็มไปหมด จึงเรียกหงส์ออกมาถาม

ว่าทำไมจึงออกมาลอยน้ำ ได้ความว่าหงส์นึกว่าเกิดเหตุร้าย เห็นนกกระชุนใส่หมวกดำอยู่เต็มไปหมด เข้าใจว่ามีเหตุร้ายจึงไปเรียกนกกระชุนมาถามอีก นกกระชุนไม่รู้ว่าจะตอบอย่างไร จึงถูกลงโทษให้ตกผมที่หัวออกให้หมดจึงกลายเป็นสัตว์หัวล้าน นกกระชุนจึงเสียใจมากไปให้ฤาษีช่วย ฤาษีจึงแนะนำให้ไปที่สระน้ำแห่งหนึ่งแล้วให้ดำน้ำแล้วกลั้นลมหายใจแล้วให้ร้องว่า "อมติบ" 3 ครั้ง เมื่อนกกระชุนทำครั้งที่ 1 เมื่อโผล่เหนือน้ำขึ้นมาก็มีผมขึ้น นกกระชุนจึงทำครั้งที่ 2 ผมที่ศีรษะก็ขึ้นเกือบเต็มศีรษะ พอจะทำครั้งที่ 3 นกกระชุนคิดว่า "มหาติบ" เพราะเป็นพ่อของครุติบ ผมคงจะขึ้นเยอะกว่าคำว่า อมติบธรรมดา แต่พอโผล่ขึ้นมาจากน้ำหัวนกกระชุนก็ล้านหมดเช่นเดิม

หัวล้านบ้ายอ

สอวงศ์ศรี บารุงสงฆ์

มีชายหัวล้านคนหนึ่งไม่มีผมบนศีรษะเลยแถมมีวิ้งงามอยู่คู่หนึ่ง วันหนึ่งแกได้จูงวิ้งงวนั้นไปเลี้ยงวัวที่ทุ่งนา ขณะที่กำลังจูงไปนั้นก็มีชายคนหนึ่งเป็นคนที่ยอดคนเก่งได้เดินผ่านมาพอดี เกิดอยากได้วิ้งงามของชายหัวล้าน จึงถามซื้อวิ้งกับชายหัวล้าน โดยใช้คำพูดยกยอเกินความเป็นจริงว่า "พ่อผมตกปกลง วิ้งทั้งคู่พ่อจะขายเท่าไร" ฝ่ายชายหัวล้านเห็นเขาชมเป็นที่ถูกใจของตนยิ่งนักเลยบอกกับคนที่ขอซื้อวิ้งว่า "ลูกพูดถูกใจพ่อ ๆ จะยกวิ้งนี้ให้" คนที่ถามซื้อวิ้งจึงได้วิ้งไปฟรี ๆ แล้วเขาก็จูงวิ้งกลับบ้าน เมื่อมาถึงกลางทางเจอคน ๆ หนึ่ง ชายคนนั้นเห็นจูงวิ้งของชายหัวล้านก็จำได้ จึงแปลกใจแล้วถามว่า "นำซื้อวิ้งตาหัวล้านมาราคาเท่าไร" ชายที่ได้วิ้งมาฟรี ๆ จึงตอบว่าไม่ได้ซื้อมาดอกแค่ยกยอตาหัวล้านว่า ผมตกปกลงแกบ้ายอออยู่แล้วจึงถูกใจยกให้ฟรี ๆ จากนั้นชายคนที่ถามก็เดินต่อไปเรื่อย ๆ ไปพบกับตาหัวล้านพอดี จึงได้เส้าให้ฟังว่า คนที่ได้วิ้งไปฟรี ๆ จากท่านนั้นว่า "ตาหัวล้านให้วิ้งไปฟรี ๆ" ชายหัวล้านได้ยินดังนั้นก็โกรธเพราะคิดว่าชายคนที่แกให้วิ้งไปฟรี ๆ นั้นว่าแกหัวล้านแก จึงคว้าเอาไม้ปู้กวักวิ่งตามไปเอาวิ้งคืน ฝ่ายคนที่ได้วิ้งไปนั้นมองเห็นชายหัวล้านเดินแล้ว

มาแต่ไกล จึงตั้งสติคอยอยู่แล้วเมื่อชายหัวล้านมาถึง เขาจึงพูดอย่างนอบน้อม
ว่า "พ่อผมคกปกหัวจะวิ่งละล้าละลิ่งไปไหนกัน" ชายหัวล้านได้ยินดังนั้นก็ตอบ
ว่า "ลูกเอ๋ยลูกรัก ลูกลืมปฏิ๊กพ่อเลยตามเอามาให้" คนที่ได้วัวฟรี ๆ ยังได้ไม้
ปฏิ๊กไปฟรี ๆ อีกด้วย

หัวล้านอกขน

เอื้องอรุณ คุภรัตน์พงศ์

มีชายหัวล้านอกขนสี่คนไม่ว่าจะไปพูดจากับผู้ใดหรือหญิงใด ก็จะถูก
ดูต่ำหรือหัวเราะว่าเป็นคนหัวล้าน ทั้งสี่จึงปรึกษากันว่าจะต้องไปเรียนวิชามหา
เสน่ห์หรือจะไปหาทางตาย ทั้งหมดจึงออกเดินทางได้พบกับฤาษีคนหนึ่ง ฤาษี
จึงช่วยโดยให้มนต์น้ำ (ดำน้ำ) 3 ครั้ง ชายทั้งสี่คนจึงพากันดำน้ำ เมื่อครบสาม
ครั้งเห็นว่ามิมีผมหงอก พวกเขาดีใจจึงพากันลืมคำบอกของฤาษี จึงดำน้ำอีกเป็น
ครั้งที่สี่ผมนั้นก็โผล่เตียนเช่นเดิม จากนั้นชายทั้งสี่จึงพากันเดินทางต่อไป ขณะนั้น
ไปพบกับหลวงคารูปหนึ่ง ขึ้นไปตัดยอดตาลลงมาขายแต่ผลาดตกลงมาห้อยแขวน
อยู่ที่ต้นตาล ชายหัวล้านทั้งสี่จึงพากันช่วยโดยจับมุมผ้าทั้งสี่มุม แล้วให้หลวงคา
ระโศดลงมาตรงผ้านั้น ด้วยน้ำหนักและความแรงที่ลงมาทำให้ชายหัวล้านนั้น
หัวชนกันตายทั้งหมด ส่วนหลวงคาเมื่อเกิดเหตุแล้วจึงแบกเอาศพคนหัวล้านคนที่
หนึ่ง ไปไว้ที่สวนของคาแก่คนหนึ่ง เจ้าของสวนมาเห็นจึงแบกเอาศพนั้นไปทิ้งอีก
ที่หนึ่ง ส่วนหลวงคาแบกศพชายหัวล้านคนที่สองมาทิ้งที่เดิมอีก เจ้าของสวน
มาพบก็นึกแปลกใจว่าเราเอาศพไปทิ้งแล้วทำไมกลับมาที่เดิมได้อีก จึงขนไปทิ้ง
ใหม่จนกระทั่งครบสี่คน จากนั้นชายแก่เจ้าของสวนจึงคิดว่าผีนี้คงจะมีฤทธิ์มาก
ต่อมามีชายหัวล้านคนหนึ่ง เดินผ่านมา ชายแก่คิดว่าศพที่เขาขนไปทิ้งแล้วฟื้น
ขึ้นมา เขาจึงไปแบกชายคนนั้นเพื่อจะนำไปเผา ชายคนนั้นก็ตกใจต่างคนต่าง
ต่อสู้กันจนตายด้วยกันทั้งคู่

ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว

มนตรี พุสาโลนา

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วยังมีนายพรานคนหนึ่ง มีอาชีพจับสัตว์มาขายโดยวิธีดัก แล้วเขาคำนวณอาชีพเช่นนี้มานานตั้งแต่หนุ่มจนแก่ มีเงินมีทองพอกินพอใช้แต่เขาไม่ยอมเลิกอาชีพนี้ เวลาเขาเห็นสัตว์ติดแร้วของเขาห้อยโคงเตงอยู่บนต้นไม้ เขาจะนั่งหัวเราะด้วยความขบขัน ไม่ได้มีความเมตตาสงสารแม้แต่น้อย วันหนึ่งขณะที่เขาเอนกายพิงต้นไม้เคลิ้มเกือบหลับไป เขาได้ยินเสียงสัตว์ป่าร้องก้อง นายพรานจึงลืมตามองเห็นแม่กวางท้องแก่ติดแร้วของเขาห้อยโคงเตงอยู่ในอากาศ ส่งเสียงร้องเป็นที่น่าเวทนา เขาดีใจหัวเราะด้วยความขบขัน แม่กวางตื่นสักรู้ก็ขาดใจตาย นายพรานจึงฆ่าหั่นเนื้อกลับบ้านนำไปขายได้เงินจึงเอาเงินไปซื้อเหล้ามากินจนเมาแล้วหลับไป ตกตึกคืนนั้นเขาได้ฝันว่ามีเจ้าป่าที่มีใบหน้ากึ่งลิงกึ่งหมาชี้หน้าว่า เขาเป็นคนหยาบช้าให้ทุกข์แก่สัตว์ วันหนึ่งทุกข์นั้นจะกลับมาสู่ตัว นายพรานหัวเราะขบขันไม่นึกกลัวในคำเตือนนี้ แล้วเขาก็ตื่นขึ้น วันต่อมา นายพรานก็ไปดักสัตว์อีกขณะที่กำลังเคลิ้มหลับ รอสัตว์มาติดแร้วเขาตื่นตกใจได้ยินเสียงเหมือนลมพายุ เมื่อเขาลืมตาก็แทบสิ้นสติเพราะแลเห็นช้างเผือกใหญ่กำลังวิ่งตรงมา นายพรานจึงตกใจสุดขีดวิ่งหนีไปอย่างไม่คิดชีวิต จนเขาลืมดูทิศทางที่วิ่งไป สุดแล้วแต่เท้าจะพาไปขอให้เร็วเท่าไรวิ่งดี แต่เป็นคราวเคราะห์เพราะปรากฏว่าเขาวิ่งไปติดแร้วของตัวเองห้อยโคงเตงอยู่ในอากาศ เขาพยายามร้องให้คนช่วยแต่ไม่มีใครได้ยินเพราะอยู่ในป่าลึก ยิ่งเขาดิ้นเชือกแร้วก็ยิ่งรัดแน่นเข้า ในที่สุดเขาก็ขาดใจตาย

เหตุที่ทำบุญชั่ววอกของชาวอีสาน

สอวงศ์ศรี ปารุงสงฆ์

มีบุตรชายของพ่อค้าคนหนึ่งพ่อตายแล้วมีแต่แม่ แม่ของเขาจึงหาหญิงสาวที่มีตระกูลคนหนึ่งให้มาแต่งงานด้วย แต่นางไม่มีบุตรแม่ของเขาจึงหาหญิง

คนใหม่ให้เป็นเมียอีก เมียคนใหม่มีบุตรเมียหลวงจึงเกิดความอิจฉาเมียน้อย และคิดอุบายจะฆ่าเมียน้อย โดยบอกเมียน้อยว่าถ้าตั้งครรภ์เมื่อไหร่ให้บอกนาง เมื่อเมียน้อยมาบอกว่าตั้งครรภ์แล้วนางจึงให้กินยาเพื่อให้ลูกในท้องตาย ต่อมา นางก็ตั้งครรภ์อีก เมียน้อยไม่ยอมบอกเมียหลวงเพราะกลัวลูกในท้องจะถูกทำร้ายนางจึงหลบหนีไปอาศัยที่บ้านญาติจนท้องแก่ เมียหลวงตามไปพบจึงบังคับให้กินยา แต่คราวนี้ลูกของนางซึ่งเกือบจะคลอดแล้วจึงขวางท้อง ทำให้นางหายใจไม่ได้นางจึงตาย ก่อนตายนางจึงได้ผูกเวรต่อเมียหลวง ว่าขอให้ตนไปเกิดเป็นยักษ์จะมาเคี้ยวกินตัวมันและลูกของมัน แล้วเมียน้อยก็ตายไปเกิดเป็นแมว ต่อมาเมียหลวงก็ถูกผีฆ่าตาย ไปเกิดเป็นไก่ในบ้านเดียวกัน พอไก่นั้นออกไข่แมวตัวนั้นก็มากินไข่ทุกครั้ง จนสุดท้ายแมวก็กินทั้งแม่ไก่และไข่ ก่อนตายแม่ไก่จึงจองเวรต่อแมวไว้ว่า จะไปเกิดเป็นเสือส่วนแมวไปเกิดเป็นนางเนื้อ พอนางเนื้อตั้งครรภ์เสือกก็มากินลูกเนื้อ พอมีลูกตัวที่ 2 ก็มากินอีกครั้งที่ 3 เสือกก็กินทั้งแม่และลูก ก่อนแม่เนื้อตายจึงได้ผูกเวรต่อเสือกว่า ตนจะไปเกิดเป็นยักษ์ดี ส่วนเสือเหลืองไปเกิดเป็นกุลธิดาของเมืองสาวัตถี เมื่อกุลธิดาโตเป็นสาวก็ได้แต่งงานกับชายคนหนึ่ง พอคลอดบุตรคนแรก นางยักษ์ได้ปลอมตัวเป็นเพื่อนบ้านไปเยี่ยม เมื่อได้โอกาสก็จับทารกกิน ครั้งที่ 2 ก็เหมือนเดิมอีก พอครั้งที่ 3 นางจึงหนีไปอยู่บ้านสามี ขณะที่ทั้งสองผิวเมียกำลังอาบน้ำ นางยักษ์ดีตามมา ทั้งสองจึงพากันหลบไปยังพระเชตวันมหาวิหาร ซึ่งขณะนั้น พระพุทธเจ้ากำลังเทศน์สั่งสอนชาวบ้านอยู่ ผิวเมียจึงนำบุตรเข้าไปถวายตัวต่อพระพุทธเจ้า ส่วนนางยักษ์ดีวิ่งตามไปหยุดยืนรออยู่ข้างนอกเพราะสมุนของเทวดายืนขวางกั้นที่ประตู พระพุทธเจ้าจึงตรัสเรียกพระอานนท์ให้ไปตามนางยักษ์เข้ามาข้างใน จึงเทศน์สั่งสอนไม่ให้ผูกพยาบาทอาฆาตกัน ถ้าจองเวรกัน ก็จะเป็นเวรต่อกันไปหลายภพหลายกัลป์ เหมือนแมวเป็นเวรกับหนู ภูเป็นเวรกับพังพอน กาเป็นเวรกับนกเค้า หมูเป็นเวรกับไม้สะคร้อ แล้วจึงตรัสสั่งให้นางกุลธิดานางยักษ์ดีไปเลี้ยงดูอย่างดีโดยจัดให้อยู่ในที่กลางแจ้ง นางยักษ์ดีจะเป็นผู้ที่รู้เกณฑ์ฝนฟ้าจะตกเป็นอย่างดี จึงทำหน้าที่บอกชาวบ้านว่าฝนจะตกหรือจะแล้ง ทำให้นางกุลธิดาทำนาได้ผลดี ชาวบ้านจึงพากันรำลือนับถือนาง

ยักษ์ก็นำข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงมากมาย นางยักษ์ก็จึงนำเอาของเหล่านั้นไปถวายเป็นสลากภัตวันละแปดรูป ด้วยเหตุนี้คนจึงพากันทำบุญข้าวสาก ถือเป็นประเพณีสืบมาจนทุกวันนี้

ให้เทศน์คำเดียว

สุพจน์ มาลาสาย

มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งเสวยราชย์อยู่ในแคว้นแห่งหนึ่ง พระองค์มีพระราชธิดาผู้เลอโฉมและเปรี๊ยะปราชญ์คนหนึ่ง พระองค์ได้ประกาศไปทั่วแคว้นแคว้นน้อยใหญ่ว่า ถ้าใครสามารถยกขนูของเราได้และกล่าวธรรมคำเดียวแต่ได้ความหมาย เราจะยกพระราชธิดาให้อภิเษกสมรสและขึ้นครองพระนครบรรดาขุนพลน้อยใหญ่และยุวกษัตริย์ต่างแคว้นมาอาสายกขนู และกล่าวบทธรรม แต่ก็ไม่มีใครโดยยกได้และกล่าวธรรมไม่ถูกสักคน ในสมัยนั้นมีหนุ่มกำพราอาศัยเรียนเวทมนต์อยู่กับดาบสในป่า ดาบสตรวจดูดวงแล้วทราบดีว่าจะได้เป็นกษัตริย์ผู้เกรียงไกร จึงสั่งว่าลูกเอ๋ยขอให้เจ้าไปยกขนูเกิดและกล่าวธรรมข้อเดียวด้วย มานพน้อยแต่งตัวเรียบร้อยแล้วเข้ากราบอำลาพระอาจารย์ แล้วได้เดินทางไปเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน เพื่ออาสายกขนูและกล่าวธรรม พระราชธิดาได้ทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้นก็เกิดความรักขึ้นทันที เพราะความที่เคยเป็นคู่ครองกันมาแต่ปางก่อน พระเจ้าแผ่นดินจึงทรงอนุญาต ครั้นมานพหนุ่มเอามือจับเท่านั้นก็สามารถยกขนูได้จับปุ๊บยวบๆ พระเจ้าแผ่นดินพอพระทัยมากและให้มานพกล่าวธรรม มานพหนุ่มทูลว่าธรรมะเป็นของสูงควรที่พระองค์จะให้คนจัดธรรมมาสน์ให้ข้าพระองค์ พระเจ้าแผ่นดินจึงทรงอนุญาตและตรัสว่าเจ้าฉลาดมาก เมื่อมานพขึ้นธรรมมาสน์แล้วจึงร้องเสียงดังว่า กะคะ เท่านั้นก็เกิดแผ่นดินไหว เทวดาอนุโมทนา สาธุการกระหึ่ม พระเจ้าแผ่นดินจึงตรัสว่า ขอให้เจ้าขยายความธรรมะเกิด มานพหนุ่มจึงทูลว่า คนเราต้องอดทนอดกลั้น อดออม อดใจ ทำอะไรใหญ่ ๆ จึงจะสำเร็จได้ พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงให้ประกอบพิธีอภิเษกสมรสกับพระราชธิดา และทรงสถาปนาให้มานพหนุ่มเป็น

กษัตริย์แทนพระองค์ ส่วนพระองค์เมื่อได้ทรงสละราชสมบัติ ก็ได้ออกบวชเป็น
ฤาษีป่าใหญ่เพียงทางใจ จนบรรลุนิพพานสมาธิสัมฤทธิ์แล้วได้ไปบังเกิดยังพรหมโลก

ไททอง

วัฒนธรรมไทย

ยังมีครอบครัวหนึ่งบ้านอยู่บ้านนอก ครอบครัวนี้มีแต่ผัวกับเมียอยู่กัน
สองคน อยู่มาวันหนึ่งเมียก็พูดกับผัวว่า "เจ้าจงไปหากินแน่ฮ้ายเอ๋ย มันแห้ง
ปมีอันกิน มันซิดตายแล้วนี่ซิเอาแต่นอนนี่ฟ้อ" ผัว "เอาไปกะข้อยซิไปตีกหม้อ
นี่แหละ" เขาก็เอาแหเดินไปที่ห้วย ฟ้อเดินไปเขาพบไหเข้าเขาเข้าไปเปิดดู
พบทองคำเต็มไปหมด แต่ไม่เอาไททองนั้นเพราะเขาตั้งใจจะไปตีกแหต่างหาก
ฟ้อเขากลับบ้านเขาพูดกับเมียของเขาว่า "แม่ข้อยเอ๋ย ข้อยไปตีกแห ข้อยพบ
เงินทองเต็มไหหนึ่ง" เมีย "เจ้าคือโง่แท้เห็นไหเงินกะบ่เอาโง่ปานนี้เจ้าผิด
เกิดมาเป็นคน เอ็ดพิสัยเป็นพิสัยปคายสา "ผัว" ช่วย เจ้าให้ข้อยไปตีกแหข้อย
ก็ไปตีกแห ข้อยกะบ่เอาแล้ว เจ้าบได้บอกให้ข้อยไปเอาแม่ช่วยตีกแล้วไปนอน
เถอะ ตอนสองคนผัวเมียพูดกันนั้นมีคน 2 คนเดินมาได้ยิน เลยพากันไปเอาไห
ที่ห้วยก็พบจริง "เฮ้ยเปิดเบ็งคูมันซิมีอันหลิป" "เบ็งกูซิจกเบ็ง ช่วยมันปมันมัน
ซีควายเดียวหว่ามันซีตัวไวย เขาต้องเฮ็ดมันนี้ เอาหาบเอาไหนดี้ไปทอดใส่
เรือนมัน ให้ซีควายเต็มเฮือนมันเลยไปไว ๆ "เมียของเขาที่นอนอยู่ในบ้านก็
ตื่นขึ้นเดินออกมานอกบ้านว่าจะไปล้างหน้า เขาดกตะลึงพูดว่า "ฮ้ายเอ๋ย มา
เบ็งพิสัย คูนี้เหลือองเฮือนเขาหนึ่งนี่มีแต่ทองมีแต่ค่ามาไว ๆ "ผัวเดินออกมา"
ช่วยมันมาได้แบบใดเบ็งไหกะเทียมนอนข้าง ๆ หาแบบนี้เฮากะรวยแล้วบาดนี้
ไปช่วยกันเก็บเถอะคนซิมาเห็น" ครอบครัวนี้ก็เป็ครอบครัวรวยมาก

อภินิหารหลวงตา

สนอง โกศัย

มีหลวงตารูปหนึ่งจำวัดอยู่รูปเดียวไม่ค่อยมีญาติโยมมาวัดมากนักเพราะหลวงตาเป็นพระที่ขี้เกียจ ฉับแล้วก็นอนไม่ค่อยทำอะไร อีกทั้งคนสมัยนี้เขานิยมพระที่มีเครื่องรางของขลังหรือพระที่ไปทวยแต่หลวงตานี้ไม่มีอะไรเหมือนพระรูปอื่น วันหนึ่งจึงคิดว่าจะทำอะไรจึงจะมีญาติโยมมานิยมชมชอบ หลวงตาจึงทำที่ไปนั่งสมาธิที่ใต้ต้นไม้ โยมเดินผ่านไปมาจึงเห็นหลวงตานั่งอย่างสงบ จึงเริ่มมีผู้คนนำข้าวปลาอาหารมาถวาย หลวงตาจึงเริ่มพอใจและคิดว่าเราจะต้องทำเป็นหายตัวได้ ขณะที่ญาติโยมกำลังหันหลังให้หลวงตา เพื่อจัดสำรับกับข้าว หลวงตาจึงวิ่งไปสาวรากไทรขึ้นไปนั่งบนยอดไทร เมื่อญาติโยมหันหน้ามาไม่เห็น หลวงตาจึงพากันไปรำลือว่าหลวงตาหายตัวได้ ต่อมาจึงมีผู้คนพากันหลังไหลมาหาหลวงตา วันหนึ่งมีชายหนุ่มผู้หนึ่งไม่เชื่อหลวงตาจะหายตัวได้ จึงมาคอยแอบดูหลวงตาอย่างไม่ให้คลาดสายตาเลย โดยที่หลวงตาไม่รู้สักตัวจนเขารู้ว่าหลวงตาไปที่ไหน วันต่อมาเขาจึงไปตัดรากไทรแต่ไม่ให้ขาด เมื่อมีผู้คนมาหาหลวงตามาก ๆ ขณะที่ทุกคนไหลแล้วหันหลัง หลวงตาจึงวิ่งไปไหนสาวรากไทร แต่วันนี้อันตรายขาด จึงมีเสียงหลวงตาหล่นดังตบทุกคนจึงรู้ความจริง

อย่าโลภมาก

สวิง บุญเจิม

มีชายคนหนึ่ง เดินทางไปค้าขายต่างบ้านเขาเดินทางไกล เมื่อเหนื่อยจึงหยุดพักที่ใต้ต้นไม้ ขณะที่นอนกำลังหลับก็มีลิงเข้าป่าฝูงหนึ่งมาเห็นเข้า มันพากันมาใกล้ ๆ แล้วปรึกษากันว่าถ้าใครมานอนหลับตรงนี้เจ้าป่าท่านถือว่าเป็นคนมีบุญจะให้ของคือไหเงินไหทอง ชายคนนั้นไม่ได้หลับสนิทพอได้ยินดังนั้นก็อดทนไม่พูดจา ฟังถึงมันพูดกันในใจไม่คิดโลกได้อะไรก็จะเอา ลิงมันจึงเอาทั้งไหเงินและไหทองมาวางไว้ พอถึงหนีไปเขาก็มาเอาสมบัติต่าง ๆ กลับบ้านทำให้มีฐานะดีขึ้นกลายเป็นเศรษฐีในหมู่บ้าน ชาวบ้านได้ยินไปถึงเพื่อนที่มีฐานะดีกว่าแต่

ไม่เคยเสียสละเลย เขาได้ไปตามไถ่เมื่อได้ความแล้ว ก็ไปนอนเพื่อเอาเงิน
เอาทองบ้าง พอนอนจนจะหลับถึงรุ่งนั้นก็มาปรึกษาหรือกันดั่งกล่าวมาแล้ว
เจ้าหมอคณนี่เป็นโลกมากอยากได้แต่ของดี ๆ ไม่เคยเสียสละเลย พอได้ยินฝูง
สิงพูดกันก็เกิดความโลภจิตใจมีแต่อยากได้ จึงอุทานออกมาด้วยความโลภว่า
"เอา! ใตของค่านั้น" เท่านั้นเองถึงมันกลัว จึงพากันหนีกระเจิงไปเหลือแต่ใ
ตะกั่วไว้ให้ 1 ใ

อยากได้ผัว

สองาศ์ศรี บำรุงสงฆ์

สาว ๆ หมู่บ้านหนึ่งชวนกันไปเก็บมะม่วงสุก เพราะช่วงนั้นเป็นฤดูที่
มีมะม่วงสุก หนุ่มที่เป็นแฟนจะคอยช่วยเหลือคนรักขึ้นต้นมะม่วงและเก็บมะม่วง
จนเต็มตะกร้า มีเพียงสาวนางหนึ่งเท่านั้นที่ไม่มีแฟนและขึ้นต้นมะม่วงไม่ได้
จึงต้องรอให้คนอื่นมาช่วยเก็บให้ แต่ต้องรอให้เขาเก็บได้จนเต็มตะกร้าก่อน
ขณะนั้นมีเทพารักษ์ได้แปลงตัวเป็นงูมาอาสาเก็บมะม่วงให้ นางก็ยินยอม งูจึง
ใช้หางตะหวัดรัดไถ้มกิ่งมะม่วงลงมาให้ ทำให้นางเก็บมะม่วงได้จนเต็มตะกร้า
นางจึงกลับบ้าน ฝ่ายงูไม่ได้กลับบ้านพร้อมด้วยเพราะเกรงว่านางจะอายผู้คน
จนเย็นงูจึงได้เลื้อยเข้าไปในบ้านของหญิงสาว พ่อแม่ของหญิงสาวก็ไม่ได้ว่า
กล่าวอะไร พองูเข้าไปบ้านของหญิงสาวก็กลายเป็นคนและได้อยู่ร่วมกัน
หลังจากนั้นบ้านของนางก็มีฐานะดีขึ้น เพราะงูสามารถเนรมิตสิ่งของเงินทอง
ได้ กล่าวถึงเพื่อนบ้านหลังหนึ่งมีบ้านอยู่ใกล้ ๆ กัน พ่อแม่ของบ้านนั้นต้องการ
ให้ลูกสาวของตนได้สามีเป็นงูเหมือนบ้านดังกล่าว จึงได้ไปจับงูใหญ่ซึ่งเป็นงู
จริง ๆ มาจากป่า แล้วนำไปไว้ที่ห้องของลูกสาว ตกติงูใหญ่ตัวนั้นรู้สึกหิว
จึงได้กลิ่นขาของหญิงสาวถึงช่วงเช้า ลูกสาวบ้านนั้นตกใจจึงได้ร้องบอกแม่ ๆ
ได้ยินลูกสาวร้องว่า "เย็นถึงเช้าแล้ว" แม่ก็บอกว่า "ผัวหยุกผัวหยอกก็ไม่ต้อง
บอกแม่" เมื่องูกลิ่นไปถึงเอวลูกสาวก็ร้องบอกแม่ ๆ ก็ตอบเช่นเดิม จนงูนั้น
กลิ่นนางจนหมดทั้งตัว เสียงของนางจึงเจียบหายไป เมื่องูกินหญิงสาวนั้นจนอิ่ม

แล้วก็เสื่อไปอยู่ที่ป่าอ้อย ตื่นตอนเช้าพ่อแม่ของหญิงสาวจึงได้เข้าไปปลุก
ลูกสาวในห้อง แต่ก็ไม่พบอะไรเลยจึงพากันออกตามหาในที่ต่าง ๆ ก็ไม่เจอ
แล้วจึงได้ยินเสียงการร้องบอกว่า "ดาบ้อยดาบ้อย กำก้อย ๆ กำก้อย ๆ สาว
น้อยอยู่ในห้องงู" พ่อแม่จึงไปค้นหา เมื่อพบงูจึงพากันฆ่างูและผ่าท้องงู จึง
เห็นลูกสาวของตนนอนตายอยู่ห้องงู

อวยากรวย

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

มีผิวเมียคู่หนึ่งอยากจะรวยจึงพากันไปวิดน้ำในมหาสมุทร ใช้เวลา
หลายวันจนกระทั่งเทพารักษ์เกิดความรำคาญ ได้ขึ้นมาถามว่า พวกเจ้าพากัน
มาวิดน้ำทำไม สองผิวเมียจึงตอบว่าอยากได้แก้วแหวนเงินทองที่มันจมอยู่ใต้น้ำ
จะได้นำไปใช้จ่ายในครอบครัวให้มีกินมีใช้ ขณะนั้นมีอิกาบินผ่านมาฝ่ายผิวก็บอก
ว่าเป็นกาขาวเมียก็ว่ากาขาว ทำให้เทพารักษ์คิดว่าผิวเมียคู่นี้ไม่ว่าจะคิดหรือ
พูดก็ไม่ขัดกัน จึงมอบแก้ววิเศษกับผิวเมียคู่นี้แล้วบอกว่าถ้าอยากได้อะไรก็ให้
อธิษฐานเอาจะได้เพียง 3 ครั้งเท่านั้น ทั้งคู่จึงยุติการวิดน้ำแล้วกลับไปบ้าน
และอธิษฐานเอาแก้วแหวนเงินทอง ทำให้เขามีทรัพย์สินมากมายทันตาเห็น
กล่าวถึงผิวเมียอีกคู่หนึ่งมีบ้านอยู่ใกล้ ๆ กัน เห็นเพื่อนบ้านร่ำรวยขึ้นทันตาเห็น
จึงได้ไปเลียบเคียงถาม เมื่อได้ความแล้วก็พากันไปวิดน้ำเหมือนกับผิวเมีย
คู่แรก แต่ว่าผิวเมียนั้นไม่ค่อยจะลงรอยกันชอบขัดกันอยู่เสมอ เช่นผิวเห็น
กาดำบินผ่านมาจะบอกว่า กาดำแต่เมียก็จะขัดบอกว่า เป็นกาขาว ขณะที่ทั้งคู่
กำลังวิดน้ำอยู่นั้น เทพารักษ์องค์เดิมได้มาถามสาเหตุว่า เจ้าทั้งสองอยากได้
อะไร สองผิวเมียจึงตอบอย่างคู่แรก เทพารักษ์จึงนำเอาแก้ววิเศษมาให้และ
บอกว่า ถ้าอยากได้อะไรก็ให้อธิษฐานเอาจะได้เพียง 3 ครั้งเท่านั้น แล้ว
เทพารักษ์ก็ยื่นแก้ววิเศษให้ ขณะที่สามีกำลังจะรับเอาฝ่ายเมียก็อยากจะเห็น
ด้วยเหมือนกันจึงแย่งดู ผิวโมโหด้วยความรำคาญจึงพูดจาไม่สุภาพว่า อวยากู
หัวโคย (อวยวะเพศชาย) อะไร เมื่อพูดเสร็จแล้วแก้ววิเศษก็ทำงานทันที

ทำให้ตามตัวของฝ้ายฝั่วมีอวัยวะเพศของชายขึ้นเต็มไปหมด ทั้งคู่จึงตกใจแล้วกล่าวว่า ให้มันหายไปหมดที่นี้อวัยวะเพศที่มีทั้งหมดทั้งของเขาและของใหม่ก็หายไปหมด ฝ้ายฝั่วก็ตกใจจึงกล่าวว่าเอาของเก่าคืนมา จึงเป็นอันว่าคำอธิษฐาน 3 ครั้งนั้นก็หมดลง สองฝั่วเมียที่อยากจะรวยเลียนแบบเพื่อนบ้าน แต่สุดท้ายก็ไม่ได้อะไรเลย

อาจารย์บวชนาน

ปรีชา อุยตระกูล

ที่วัดหนึ่งมีสมภารรูปหนึ่งบวชมานานได้หลายพรรษา แต่ไม่เคยคิดสร้างทำอะไรมูลนิธิเป็นอันให้วัดเลย อยู่มาไม่นานจึงสึกออกมาแล้วอยากได้เมีย แต่ด้วยความที่บวชนานเกินไป อายุจึงมากและเกี้ยวสาวไม่เป็น จึงไปปรึกษาพ่อเฒ่าผู้หนึ่ง ผู้เฒ่านั้นก็บอกให้ไปสังเกตุหนุ่มสาวที่เขาแต่งงานกันใหม่ ๆ ว่า เขาพูดกันอย่างไรบ้างแล้วจึงนำคำพูดนั้นไปเกี้ยวสาว ทิดสึกใหม่จึงไปแอบฟังที่บ้านฝั่วเมียผู้หนึ่ง ซึ่งขณะนั้นสองฝั่วเมียกำลังช่วยกันทำกับข้าว เขาได้ยินผู้เป็นเมียถามฝั่วและตอบกันไปว่า นั่นอะไร ตินมัน นั่นอะไร หัวใจมัน นั่นอะไร พุงซี่ แล้วต่อไป ฝั่วก็รำคาญว่าเมียจะถามหาอะไรจึงพูดเสียงดังอีกว่าโคตรพ่อโคตรแม่มีงถามอะไรอีก ทิดสึกใหม่ได้ยินจึงจดจำทุกคำพูดเพื่อนำไปพูดเกี้ยวสาว เมื่อถึงบ้านสาวซึ่งกำลังตำข้าวอยู่ สาวนั้นจึงถามว่าพี่ทิดสึกตั้งแต่เมื่อไหร่ ทิดสึกใหม่จึงตอบว่า ตินมัน ตินอะไรที่คิดพุงซี่ สาวนางนั้นจึงว่าทิดสึกใหม่ ข้าพุดอะไรไม่รู้เรื่อง ทิดสึกใหม่จึงพูดอีกว่าถามหาโคตรพ่อ โคตรแม่อะไรกัน สาวนางนั้นจึงโกรธและคิดว่าทิดสึกใหม่คำตนจึงไปฟ้องพ่อแม่ เพื่อเอาความผิด พ่อแม่จึงไปบ้านผู้ใหญ่บ้าน แล้วเรียกทิดสึกใหม่มาสอบสวน จึงได้ความว่าได้คำพูดมาจากบ้านฝั่วเมียที่แต่งงานกันใหม่ ที่กำลังฆ่าไก่เพื่อทำอาหาร ทิดสึกใหม่เข้าใจว่าเป็นคำพูดที่เขาใช้เกี้ยวพาราสีกัน บ้านของหญิงสาวจึงไม่เอาความผิดกับทิดสึกใหม่ แต่ต้องขอโทษขอโพยกัน

อาจารย์ทองอยากดัง

ยุพดี จรรย์ยานนท์

มีพระรูปหนึ่งชื่ออาจารย์ทองมีลูกศิษย์มากมาย อาจารย์ทองคิดอยาก
จะดังแต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะให้ญาติโยมและผู้คนมานิยมนับถือ จึงเรียก
ลูกศิษย์ให้ไปข่าวประกาศว่าตนเป็นพระหมอดูที่แม่นยำ วันหนึ่งอาจารย์ทอง
ให้ลูกศิษย์ไปขโมยไถของชาวบ้านไปซ่อนไว้ที่ริมฝั่งแม่น้ำโกสวัถ เจ้าของไถได้
ออกตามหาไม่เจอ จึงมาหาอาจารย์ทอง ๆ จึงแกล้งจับยามสามตา แล้วบอก
ที่ซ่อนไถให้เจ้าของไถไปหาตามที่บอก เมื่อชาวบ้านพบไถของตนจึงเกิดความ
ศรัทธา จึงนำข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงเพลมากมาย ต่อมาอาจารย์ทองให้
ลูกศิษย์ไปขโมยเรือของชาวบ้านนำมาจมไว้ในแม่น้ำโกสวัถ เจ้าของเรือหา
ไม่เจอก็มาหาอาจารย์ทองให้ทำนาย เมื่ออาจารย์ทองแกล้งจับยามสามตา
แล้วก็ทำนาย เจ้าของเรือจึงไปพบเรือของตน ทำให้มีข่าวเล่าลือเกี่ยวกับคำ
ทำนายแพร่หลายมากขึ้น ชาวลือนั้นไปถึงหูเศรษฐีผู้หนึ่งซึ่งกำลังกสุมใจเพราะ
สมบัติเก่าแก่ของตนหายไป จึงไปนิมนต์อาจารย์ทองให้ไปทำนาย อาจารย์ทอง
นึกในใจว่าตายแน่ ๆ ไม่ได้นัดลูกศิษย์ไว้ด้วยและไม่รู้จะทำอย่างไร จึงบอก
เศรษฐีว่าขอไปทำพิธีในสวนหลังบ้าน เศรษฐีจึงให้ข่าวไพร่ตามไปช่วยเหลือ
อาจารย์ทองเดินไปบ่นไป ว่าตายแน่้ายายทอง บ่าวที่เดินมาด้วยชื่ออ้ายทองและ
เป็นคนขโมยสมบัติของเศรษฐี จึงคิดว่าอาจารย์ทองรู้ความจริงกลัวความผิด
เลยยอมรับสารภาพความจริงแล้วบอกที่ซ่อนสมบัติด้วย อาจารย์ทองจึงไปบอก
เศรษฐี ๆ จึงให้รางวัลมากมาย ข่าวความแม่นยำของอาจารย์ทองรู้ถึงหูของ
เจ้าเมือง ๆ จึงให้ข่าวไพร่ไปนิมนต์อาจารย์ทองมาทำนายดวงชะตาและ
สะเดาะเคราะห์ อาจารย์ทองขัดไม่ได้จำต้องมา พอได้เวลาฉันเพลท้องฟ้า
มืดมัวฝนเริ่มตก เจ้าเมืองถวายอาหารมีแกงไก่ แกงจืด น้ำพริก และของอื่นๆ
อีกมากมาย อาจารย์ทองคิดว่าจะหาทางแก้ไขอย่างไรดีเพราะเจ้าเมืองนั่งอยู่
ตรงข้ามตลอดเวลาคอยดูแลและปรนนิบัติอยู่ บังเอิญกระดูกติดคออาจารย์ทอง ๆ
จึงตาเหลือกโบกมือไปมา เจ้าเมืองคิดว่าอาจารย์ทอง เรียกไปหาจึงลุกออก
จากเก้าอี้ ฟ้าได้ฝนลงตรงเก้าอี้ตัวที่เจ้าเมืองนั่งพอดี อาจารย์ทองตกใจ

กระตุกไ้จึงหลุดออกมาแล้วจึงบอกเจ้าเมืองว่า กลัวเจ้าเมืองจะถูกฟ้าผ่าเลย
เรียกเจ้าเมือง ๆ เห็นว่าเป็นความจริงและคิดว่ารอดตายเพราะอาจารย์ทอง
จึงนำของมาถวายมากมาย เมื่ออาจารย์ทองกลับมาวัดก็กินไม่ได้นอนไม่หลับ
เกรงว่าความลับจะแตกเพราะตนนั้นไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับคำทำนายเลย ดังนั้น
จึงตัดสินใจจุดไฟเผากุฏิเมื่อมีคนมาตามไปดูหมอล้อ อาจารย์ทองจะบอกว่าคำรา
นั้นถูกไฟไหม้หมดแล้ว จึงทำให้ไม่มีใครขอให้ไปทำนายอีกเลย

อ้ายหนึ่งจะไปทำงาน

ทรงพล กาญจนรังสิชัย

มีผิวเมียมทุกขียากเข็ญใจคู่หนึ่งอาชีพทำนาปีนั้นเกิดแห้งแล้ง ผู้เป็นผิว
จึงตัดสินใจไปทำงานรับจ้างหาเงิน แล้วเดินทางผ่านป่าดงใหญ่ คำมีดจึงนอน
บนต้นไม้ใหญ่เพราะกลัวอันตรายจากสัตว์ป่า ตกคึกมีเสือโคร่งตัวใหญ่ผ่านมา
และได้กลิ่นของคน คิดว่าวันนี้จะได้กินอาหารอันโอชะ ส่วนคนนั้นเห็นเสือก็
ตกใจกลัวจนตัวสั่น เสือจึงบอกว่าเราจะกินท่านเป็นอาหาร คนจึงพูดว่าพ่อจะ
กินลูกได้อย่างไร ลูกเดินทางมาที่นี่เพื่อตามหาพ่อเสือแม่เสือ เสือได้ยื่นคำพูด
เช่นนั้นก็ใจอ่อน จึงถามว่าแล้วพ่อเจ้าชื่ออะไร คนตอบว่าพ่อชื่อลายแม่ชื่อลาย
เสือนั้นจึงบอกว่า "ลูกจำลองมาข้างล่างเกิด พ่อจะตามข่าวคราว" ลูกที่เป็นคน
จึงบอกว่า "ลูกนั้นทุกขียากอดตอยากปากหมอง" พ่อเสือจึงเอาไหเงินไหลทอง
มาให้คนจำนวนมาก เขาจึงได้สมบัติมีค่ากลับบ้านเป็นเศรษฐีที่ร่ำรวย จนมี
เพื่อนเกลอของเขาได้มาตามข่าวคราว เขาจึงเล่าทุกสิ่งให้ฟัง เพื่อนของเขา
จึงกลับไปเล่าให้เมียฟัง แล้วตัดสินใจเข้าป่าทำตามแบบเพื่อน พอดกคึก
เสือโคร่งก็มาอีกแต่เขานั้นตกใจระงับความกลัวไว้ไม่ได้ เมื่อเสื้อมาใกล้เขา
จึงพูดว่า เขามาตามหาพ่อแม่ เสือจึงถามว่าพ่อของเจ้าชื่ออะไร เขาจึงตอบว่า
ชื่อบักเสือโคร่งแขว (หัน) โดบักลาย ส่วนแม่ชื่ออีลายใหญ่ เสือนั้นได้ยินก็
โกรธหาว่าคนนั้นว่าตนจึงกัดคนกินเป็นอาหาร เขาจึงตายอีกทั้งสมบัติมีค่าก็
ไม่ได้

อินทปัตถา (1)

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

พระราชานามว่าสมุทธราชาปกครองคนทั้งโลก พระองค์มีอายุแปดหมื่นสี่พันปีถึงจะตาย ชาวเมืองทุกคนมีอายุพอ ๆ กันกับพระองค์ ในสมัยนั้นและมีพระราชาสืบต่อมาถึงแปดหมื่นสี่พันพระองค์ องค์สุดท้ายมีโอรส 2 พระองค์บิดาได้แบ่งให้ครองราชสมบัติคนละครึ่งทวีป และทั้งสองพระองค์ก็ส่งเครื่องบรรณาการแก่กันตลอดมา มีครั้งหนึ่งผัดใจกันเพราะมหาตเล็กทะเลาะกันแล้วยุหย่าให้ผัดกัน จนกระทั่งเกิดรบกันแต่ไม่มีใครแพ้ใครชนะแต่หายไปทั้งสองพระองค์ ต่อมาเมื่อครบคร่าวหนึ่งมีลูกสองคนชายหญิง คนโตเป็นชายชื่อสกุณวงศ์ (กุนวงศ์) คนน้องเป็นหญิงชื่ออินทปัตถา ต่อมาโจรได้เข้าปล้นบ้านนั้นทุกคนแตกกระเจิงหนี พ่อได้ลูกสาวหนีไปแม่อุ้มลูกชายหนีไป แล้วไปอาศัยอยู่กับย่าจำสวนพวกคนหนีโจรมาอาศัยอยู่ด้วยมากขึ้นประกอบกับเจ้าสกุณวงศ์มีฤทธิ์มากจึงตั้งตัวเป็นเจ้าเมืองขึ้น ณ ที่นั้นได้ชื่อว่า "เมืองสุวรรณภูมิ" ส่วนพ่อได้ลูกสาวไปอาศัยอยู่กับปู่ย่า แล้วต่อมาได้ภรรยาใหม่แต่ภรรยาใหม่นี้ไม่ถูกกับนางอินทปัตถา ผู้เป็นลูกสาว นางอินทปัตถาจึงหนีออกจากบ้านไปอยู่ในป่าและได้ปลุกข้าวขึ้นที่ทุ่งนาแห่งหนึ่ง ข้าวของนางได้หอมไปทั่วพวกผีต่างได้เอาของวิเศษมาแลกเปลี่ยนกับข้าวของนาง นางจึงได้ของดีถึง 6 อย่างคือ เกือกแก้วพราว แว่นดาทิพย์ จอบ เหล็กไฟ ฤกษ์ยาม นางจึงตั้งเมืองขึ้น ณ ที่นั้นได้ชื่อว่าอินทปัตถามหานคร แล้วก็ปกครองอย่างสงบสุข ต่อมาครั้งหนึ่งนายพรานแห่งเมืองสุวรรณภูมิออกล่าเนื้อมาถึงเมืองอินทปัตถา เห็นว่าบ้านเมืองอุดมสมบูรณ์และสงบดี จึงชวนเพื่อนบ้านอพยพเข้ามาอยู่แต่เข้าประตูเมืองไม่ได้ ไล่ออกกันอยู่หน้าประตูนั้น เจ้าสกุณวงศ์มาพบเข้าจึงถามถึงเหตุการณ์นั้น เมื่อทราบเรื่องแล้วจึงอาสาเข้าไปเปิดประตูให้และได้ไปพบนางอินทปัตถาเกิดรักใคร่กัน ต่อมาได้แต่งงานกันภายหลังจึงรู้ว่า เป็นพี่น้องกันแต่ทั้งสองก็ครองเมืองอย่างมีความสุขตลอดมา

อินทปัตถา (2)

บุญส่ง กฤษศรี

กาลครั้งหนึ่งมีครอบครัวสองครอบครัว ฝ่ายหนึ่งมีบุตรชายฝ่ายหนึ่งมีบุตรหญิง เมื่อถึงคราวเจริญวัยเป็นหนุ่มสาวก็ให้แต่งงานกัน ครั้นอยู่มากก็เกิดบุตรชายก่อน บิดามารดาจึงตั้งชื่อว่าเจ้าสกุณวงศ์หรือเจ้ากุนวงศ์ เจ้ากุนวงศ์เคยเจริญกรรมฐานมาแต่ชาติปางก่อนเจริญกายสติมาแต่ชาติก่อนจึงเป็นคนมีบุญมากคลอดออกมาก็สามารถเดินได้เลย เดินไปอาบน้ำด้วยตนเองได้มีกายาส้ำสันทันแข็งแรง ครั้นอยู่มากก็คลอดบุตรเป็นหญิงเมื่อจะคลอดบุตรฝันว่า พระอินทร์เอาดวงแก้วมณีมายื่นให้มรีตมีสองสว่างไสวจึงตั้งชื่อให้บุตรว่า นางอินทปัตถาบุตรทั้งสองได้เจริญวัยขึ้น ต่อมาบ้านเมืองเกิดโจรภัยชาวเมืองเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า พ่อแม่จึงพาเจ้ากุนวงศ์และนางอินทปัตถาหนีโจรภัย ในขณะที่หนีโจรป่านั้นพ่อแม่ถูกต้องพลัดพรากจากกัน โดยเจ้ากุนวงศ์ไปกับแม่ส่วนนางอินทปัตถาไปกับพ่อ กล่าวฝ่ายเจ้ากุนวงศ์เดินทางหนีโจรป่าไปกับแม่เป็นเวลานานมาก จนวันหนึ่งไปพบอุทยานแห่งหนึ่งจึงเข้าไปอาศัยอยู่ ต่อมาพวกโจรก็เข้ามาอาศัยในอุทยานนี้เช่นกัน ด้วยเหตุที่เจ้ากุนวงศ์เป็นผู้มีฤทธาานุภาพมากจึงขับไล่โจรป่าด้วยการใช้ก้อนหินปาไปใส่กลุ่มโจรอย่างไม่ลืมหูลืมตา กลุ่มโจรพ่ายแพ้หนีไปจนหมดสิ้น เมื่อบรรดาชาวเมืองที่หนีโจรภัยมาพาเจ้ากุนวงศ์เข้าก็ขออาศัยอยู่ด้วยจนกลายเป็นหมู่บ้านและกลายเป็นเมืองในที่สุดบรรดาชาวเมืองจึงตั้งเจ้ากุนวงศ์เป็นพระราชาปกครองเมืองนั้นแล้วเรียกเจ้ากุนวงศ์ว่าพระเจ้ากุนสุริยวงศ์ราชกุมาร ปกครองบ้านเมืองด้วยความสุขสำราญสืบมา กล่าวฝ่ายนางอินทปัตถา พ่อได้นำนางไปฝากบูยาเลี้ยงไว้ อยู่มาไม่นานพ่อได้แม่หมายลูกคิดเป็นเมียนางอินทปัตถาเฝ้ารอพ่อและอยากพบพ่อมาก เนื่องจากได้จากกันไปนานแล้วนางจึงรบเร้าบูยาให้พาไปพบกับพ่อบ้าง บูยาไม่อยากให้นางไปแต่ทนรบเร้าไม่ได้ จำต้องพานางไปพบพ่อซึ่งอาศัยอยู่กับเมียใหม่ เนื่องจากเป็นเวรกรรมของนางอินทปัตถา เมื่อบูยาพานางไปมอบให้พ่อกับแม่เลี้ยง เมื่ออยู่ต่อหน้าพ่อแม่เลี้ยงก็ทำทีเป็นรักใคร่แต่เมื่อพ้นสายตาพ่อของนางแม่เลี้ยงก็ทุบตีคำทอและขับไล่นาง นักเข้านางอินทปัตถาก็นำเรื่องที่ถูกลูก

ทูปไปเส้าให้พ่อฟัง พ่อก็ต่อว่าแม่เลี้ยง ๆ ก็บอกว่าอย่าไปเชื่อนางเป็นธรรมดา
 ที่พ่อยอมจะเชื่อแม่เลี้ยงอยู่แล้วในที่สุดนางอินทปัตธาก็ถูกก่ดั่งแกดั่งต่าง ๆ นานา
 ให้ไปนอนในเส้าไม้บ้าง จับโยนลงจากเรือนบ้างให้อดข้างบ้าง เป็นต้น นาง
 อินทปัตธาก็ไปขอข้าวชาวบ้านมาหุงกิน ก็ถูกกล่าวหาว่าขโมยข้าวในยุ้งมาหุงกิน
 แล้วนำข้าวนั้นไป นางอินทปัตธาก็ต้องหมกข้าวกลดอง หมกรำ หมกแกลบกินได้รับ
 ความลำบากมาก นางพิจารณาแล้วว่าพอนั้นหลงเมียใหม่ ถ้ามันอยู่ต่อไปคง
 ต้องอดตายแน่จึงตัดสินใจหนีพ่อไป เนื่องจากบุญกุศลการทำกรรมฐานที่นางเคย
 ทำแต่ชาติปางก่อน ทำให้เดินทางไปพบสถานที่แห่งหนึ่ง มีทัศนียภาพที่งดงาม
 มากน้ำใสไหลเย็น มีเสียงสกุณาร้องเจื้อยแจ้วฟังแล้วจับใจยิ่ง มีธรรมชาติ
 ร่มเย็น ที่กลางลานนั้นมีต้นข้าวสาธิตอยู่กอหนึ่งยังเป็นกล้าอยู่ นางจึงถอนเอา
 ต้นกล้านั้นไปดำไว้แล้วมานอนพักผ่อน เมื่อต้นขึ้นมาก็พบว่าข้าวสาธิตกลายเป็น
 รวงทั้งแก่และอ่อนนางจึงเก็บเฉพาะเมล็ดที่แก่กิน ปรากฏว่าเกิดความซาบซ่า
 ไปทั่วร่างกาย มีกลิ่นหอมตลอดบอวนทั่วร่างกายหิวอาหารทันที ร่างกายกลับ
 งดงามขึ้นกว่าเดิม ส่วนรวงข้าวนั้นส่งกลิ่นหอมไปทั่วชมพูทวีป หอมไปถึงเมือง
 ปิตาก นางไม่มีโชค ผีเสื้อ ยักษ์มารทำให้ลูกอมมนุษย์เหล่านั้นรำร้อต้องการ
 กินข้าวสาธิตที่ส่งกลิ่นหอมมาถึง ร้อนถึงบรรดาพ่อแม่ต้องออกไปหา เพื่อพบกษัตริย์
 ของวิเศษต่าง ๆ มา แลกข้าวสาธิตไปให้ลูกของตนกิน นางอินทปัตธาก็มอบข้าว
 ให้ด้วยจิตเมตตา เมล็ดข้าวสาธิตจะหมดไปก็หาไม่ ยิ่งเก็บเกี่ยวก็ยิ่งงอกออก
 เต็มต้นดังเดิม ของวิเศษที่บรรดามนุษย์นำมาแลกข้าวสาธิตนั้น มีเกือกแก้ว
 สวมแล้วเหาะได้พราวีวิเศษใช้ให้ทางป่าได้ใช้ให้รบกับข้าศึกได้ ใช้ให้สร้างบ้าน
 สร้างเมืองได้ แว่นตาทิพย์เมื่อใส่แล้วมองไปเห็นตลอดสามโลก จอบวิเศษใช้
 ให้ขุดอะไรก็ได้ เหล็กไฟพร้อมหินซึ่งสามารถตีให้ติดไฟได้เอง ฤกษ์ยามวิเศษถ้า
 ปรารถนาอะไรก็นำใส่ในยาม เมื่อบอกความปรารถนาเสร็จก็นำสิ่งของออก
 จากยาม จะได้สิ่งที่ตามปรารถนาทุกประการ วันหนึ่งนางอินทปัตธาก็ลอง
 สวมเกือกแก้ว ก็สามารถเหาะได้และมีเครื่องทรงสำหรับนางกษัตริย์เกิดขึ้นกับ
 ผู้สวมเกือกแก้วทันที นางก็เหาะไปเที่ยวชมตลอดชมพูทวีปเหาะไปเที่ยวเมือง
 สวรรค์ทุกชั้น นางมีความปรารถนาอยากอยู่เมืองมนุษย์มากกว่าที่แห่งใด เมื่อ

เหาะลงมายังพื้นแผ่นดินก็ไปพบกระท่อมตายายอยู่แห่งหนึ่ง จึงเข้าไปขออาศัย อยู่ด้วยแล้วช่วยตายายทำนาทำไร่โดยใช้พรวินิเทศที่ได้มาทำให้ เมื่อนางปลูก ข้าวสาธิตก็งอกดีก็หอมกลบไปอีก บรรดาฝูงปิศาจเทพาอารักษ์ก็นายาอายุวัฒนะมา แลกข้าวสาธิตเมื่อแลกได้ข้าวสาธิตแล้วฝูงผีเหล่านั้นไม่ยอมกลับ เมืองกลับขอมอบตัว เป็นปาวไฟรนางอินทปัตถา นางมีบริวารถึงแสนโกฏนางจึงชวนบรรดาผีเหล่านั้น สร้างบ้านสร้างเมืองโดยหาชัยภูมิที่เหมาะสมในการสร้างแล้วใช้ให้พรัากายสิทธิ์ และฝูงผีสร้างบ้านเมือง เมืองที่สร้างนี้มีลักษณะพิเศษคือใช้หินสร้างทั้งหมด มี ปราสาทถนนหนทางบ้อมค้ำกำแพงที่แน่นหนามากแล้วให้ชื่อว่าอินทปัตถามหานคร บรรดาฝูงผีเหล่านั้นจึงตั้งนางอินทปัตถา เป็นผู้ปกครองบ้านเมืองและพวกคนบางที่ ก็เรียกอินทปัตถามหานครว่าสมุททิลปามาเมืองที่นางสร้างนี้อยู่ไม่ห่างไกลจากเมือง ที่พระเจ้ากุนสุริวงศ์ปกครองไม่มากนัก กล่าวถึงเมืองของพระเจ้ากุนวงศ์มี นายพรานสองคนออกไปหาของป่าเป็นอาชิต พรานทั้งสองใช้เป็นแหล่งทำมาหา กินนั้นคือบริเวณที่นางอินทปัตถาไปสร้างเมือง วันหนึ่งก็ออกไปหากินตามปกติ เมื่อเข้าป่าไปถึงบริเวณเดิมนั้นก็เกิดความประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะป่าที่ เคยหากินทุกวันนั้น กลายเป็นเมืองใหญ่มหึมาไปเสียแล้วจะเข้าไปได้ตามใคร ก็ไม่สามารถเข้าไปในเมืองได้เพราะประตูเมืองเป็นศิลาปิดสนิท นายพราน จึงนำเรื่องนี้ไปเล่าให้ชาวเมืองฟังชาวเมืองอยากดูให้รู้จริงจึงขอให้นายพราน นำไปดู เมื่อไปดูแล้วก็ไม่ยอมกลับได้ตั้งค่ายตั้งเฝ้าการณอยู่นอกเมืองนั้น กล่าว ฝ่ายนางอินทปัตถาหลังจากได้เป็นเจ้าเมืองปกครองบรรดาฝูงผีต่าง ๆ ให้มี ความสุขสบายดีแล้ว เวลากลางวันนางก็ทรงเครื่องกษัตริย์สวมเกือกแล้วเหาะ ไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ตามปกติ เวลาเย็นก็เหาะกลับเข้าเมืองข้ามกำแพง ไป แล้วก็เหาะตรวจตราบ้านเมืองของตนเป็นเช่นนี้เป็นกิจวัตร วันนั้นบรรดา ชาวเมืองที่ไปเฝ้าตั้งเฝ้าการณ เห็นนางอินทปัตถาเหาะกลับเข้าเมืองก็พากัน ตกตะลึงในความงามของนาง ต่างพากันยกมือประนมแช่ชร้องสรรเสริญถึง ความเป็นผู้มีบุญญาธิการและความงามของนางแล้วก็นำเรื่องของนางอินทปัตถา ไปเล่าลือในเมืองของตน บรรดาชาวเมืองต่างก็ชักชวนกันอพยพไปอยู่เมือง ที่มีนางวิเศษเหาะได้ พวกชาวเมืองที่ทำการดาบอดพอได้ยื่นข่าวก็กลับตาคิ

ดั้งเดิม พวกเขาเสียก็เดินได้ พวกบ้าไปก็หายเป็นปกติเป็นที่อัศจรรย์ใจ เพียง
 ได้ยินข่าวชาวเมืองก็อพยพกันไปเมืองของนางวิเศษเหาะได้ เมื่อไปถึงหน้า
 เมืองก็ไม่สามารถเข้าไปได้เพราะประตูเมืองปิดอยู่ ต่างก็รอกันอยู่หน้าประตู
 เมืองนั้น ชาวชาวเมืองอพยพไปอยู่เมืองนางวิเศษเหาะได้ ล่วงรู้ไปถึงเจ้า
 กุณสุริวงศ์ เจ้ากุณสุริวงศ์จึงพาพระมารดาติดตามชาวเมืองไป ไปพบชาวเมือง
 ยืนออกกันหน้าเมือง ได้ถามไต่ถามว่าไม่สามารถเข้าเมืองได้ เจ้ากุณสุริวงศ์
 จึงลองออกแรงผลักประตูก็ไม่สามารถทำให้ประตูเคลื่อนออกได้เป็นเพราะแรง
 อธิษฐานของนางอินทปัตตาเมื่อเป็นเช่นนั้นเจ้ากุณสุริวงศ์จึงกระโดดข้ามกำแพง
 เข้าไปแล้วไปถอดลิ่มประตู ๆ ก็เปิดชาวเมืองก็พากันเข้าไปในเมืองไม่พบผู้คน
 พบแต่สถานที่ต่าง ๆ เมื่อเดินถึงปราสาทปราสาท ก็พบนางอินทปัตตานั่งร้อย
 ดอกพิกุลอยู่ เมื่อนางอินทปัตตาและเจ้ากุณสุริวงศ์ได้พบกันได้ไต่ถามเรื่องราว
 ต่าง ๆ จึงทำให้ทราบความจริง สองกษัตริย์ก็สถาปนาพระมารดาส่วนพระบิดา
 มิได้กล่าวถึง บรรดาประชาชนต่างก็ขอเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของพระนาง เจ้า
 กุณวงศ์จึงทรงจัดการบ้านเมืองจัดระบบการปกครองเมืองใหม่ ได้ปกครองบ้าน
 เมืองให้มีความสุขสืบมา

อิหล้าอิฉุน

วรรณพันธ์

อิหล้าและอิฉุนเป็นพี่น้องกันอิหล้าเป็นน้องอิฉุนเป็นที่ อิฉุนเป็นคนฉลาด
 ตาร้อน อิหล้าเป็นคนซื่อ ๆ ไม่เดือดร้อนกับใคร วันหนึ่งแม่ของอิหล้าและอิฉุน
 ได้ใช้ให้ทั้งสองไปตัดพินในป่าตามคำสั่งของแม่ แต่อิฉุนกลับไปหยอกกับลิงและ
 ได้เสียกับลิง พออิหล้าตัดพินเรียบร้อยก็เตรียมจะกลับบ้านอิฉุนเริ่มวางแผน
 "อิหล้า ๆ บังอยู่บนหัวมิงนั้นแน่ฝ่ายอิหล้ากลัวบังมากจึงรีบค้ำน้ำ พออิหล้าค้ำน้ำ
 อิฉุนก็หอบพินที่อิหล้าตัดไว้แล้วกลับบ้านและบอกแม่ว่า "อิหล้ามันไปเล่นอยู่" แม่
 โกรธมาก พออิหล้ากลับบ้านแม่ก็ให้จับอิหล้าผูกไว้กับเสาแล้วก็ตีอิหล้า พอแม่
 ตีอิหล้าแล้วก็เอาข้าวสารและไข่ไก่มาให้อิหล้ากินแต่อิหล้าไม่ยอมกิน จนกระทั่ง

ไขไก่ที่ถือไว้มือเกิดแตกเป็นลูกไก่ อีหล้าจึงเอาข้าวสารในมือเลี้ยงมันจนเติบโต พอเติบโตขึ้นมาก็สามารถพูดเป็นภาษาคนได้และได้ช่วยอีหล้าหลุดออกจากเสาที่ผูกได้และถ้าอีหล้าอยากได้อะไรก็ขอให้บอกจะขันให้ อีหล้าอยากได้ทุกอย่างไ้ก็ขันให้ทุกอย่าง จนในที่สุดยังขาดอยู่อีก 2 อย่างและอีหล้าก็ได้ขอของทั้ง 2 อย่างนี้ ไ้ก็ได้ขันให้จนครบและขาดใจตายในที่สุดแต่ก่อนจะสิ้นใจได้บอกอีหล้าว่า "ให้เอาปีกไปฝังไว้ที่หน้าต่างและเอาตีนฝังที่ประตู" อีหล้าก็ทำตามกล่าวถึงอีลุนเริ่มท้องแก่ อีลุนก็ได้มาขอข้าวที่มีอีหล้า ๆ ก็ได้ให้ข้าวที่อีลุนขอทุกคราว แต่เป็นเพราะกรรมเก่าของอีลุน จึงทำให้คนใช้ของอีหล้ากั่นแก้ง พออีลุนข้ามสะพานคนใช้ก็เขย่าสะพาน ขณะที่เขย่าสะพานนั้นอีลุนได้ออกลูกมาพอดีเป็นลิง 12 ตัวถึงพวกนั้นก็พากันกินข้าวหมด นี่แหละเขาว่า "ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว" ผลที่สุดอีลุนได้ออดข้าวจนตาย ส่วนอีหล้านั้นได้รับแม่มาอยู่ด้วยและได้สามีที่ดี

อุปคตปราบมาร

ตำนานและนิทานพื้นบ้านอีสาน

ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ได้เตรียมการที่จะจัดทำสังคายนา พระพุทธศาสนาครั้งที่ 3 โดยให้พระโมคคัลลีเป็นประธาน การทำสังคายนาที่กรุงปาฏลิบุตรพระโมคคัลลีทูลพระเจ้าอโศกว่า ในงานนี้จะมีพญามารมารบกวน มีผู้เดียวที่จะปราบพญามารลงได้ก็คืออุปคต ซึ่งเป็นลูกของนางมัจฉา ซึ่งได้อุบถกินเอาคราบโคลนของพระพุทธเจ้า ซึ่งลงไปนมแม่น้ำเมื่อคราวที่พระสาวกเอาสรงของพระพุทธเจ้าไปซัก หลังจากทีนางมัจฉากินเอาคราบโคลนนั้นแล้วก็ตั้งครรภ์กำเนิดบุตรออกมาคือท้าวอุปคต พระเจ้าอโศกก็ได้พระสุมนสามเณรเป็นผู้นิมนต์พระอุปคตมาปราบมาร เมื่อพระอุปคตมาถึงเข้าเฝ้าพระเจ้าอโศก ๆ ก็ทดลองอิทธิฤทธิ์ของพระอุปคต โดยการปล่อยช้างศึกที่ดุร้ายออกมาทำร้ายพระอุปคตแต่ก็ถูกพระอุปคตแสดงฤทธิ์บันดาลให้ช้างกลายเป็นหินพระเจ้าอโศกเห็นก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ในระหว่างการสังคายนา พญามารมาทำการรบกวน

แต่ก็ถูกพระอุปลุกจัดการปราบ โดยจับพญามารมาได้แล้วเสกหนังหมาเนาแขวน
คอพญามาร ๆ ขอให้พระอุปลุกเอาออกซึ่งพระอุปลุกก็ยินยอม แต่ให้พญามาร
ซึ่งเคยพบเห็นพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลเสมอ ๆ จัดการแปลงกายเป็น
พระพุทธเจ้าเพื่อให้คนทั้งหลายได้ทราบว่า พระพุทธเจ้ามีรูปร่างหน้าตาเป็น
อย่างไร เมื่อพญามารแปลงกายแล้วพระเจ้าอโศกก็สั่งให้ช่างวาดรูปไว้สำหรับ
เป็นเค้าแบบในการหล่อพระพุทธรูป เมื่อการทำสังคายนาสสำเร็จลงแล้ว พระ
อุปลุกก็ลาพระเจ้าอโศกกลับไป

เอาน้ำลูบท้อง

มนตรี พุทธาโลนา

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีชายหนุ่มคนหนึ่ง เป็นคนกำพร้าพ่อยัง เหลือแต่แม่
ชายหนุ่มผู้นี้มีฐานะพอมีพอกิน เขาเป็นคนกินจุจะกินอาหารมากกว่าคนธรรมดา
เวลาที่เขาไปไหนเขาจึงไม่กินอาหารนอกบ้านเพราะกลัวว่าคนอื่นจะนิทา
วันหนึ่ง เขามีความจำเป็นจะต้องไปบ้านของคู่หมั้นและต้องค้างอยู่ที่นั่น 3 วัน
ชายหนุ่มจึงกลัวใจมากเพราะจะต้องกินข้าวที่บ้านนั้น เขาจะต้องได้รับความ
อับอาย เมื่อจนปัญญาเขาจึงไปปรึกษากับแม่ว่าจะทำอย่างไร แม่จึงบอกมาให้
ลูกกินแต่พอน้อย ถ้าหิวก็ใช้วิธีเอาน้ำลูบท้องไว้ก่อน ต่อมาชายหนุ่มได้เดินทาง
ไปบ้านคู่หมั้น คู่หมั้นได้ต้อนรับขับสู้เป็นอย่างดี เมื่อได้เวลาอาหารหญิงสาวก็จัด
สำหรับอาหารเป็นอย่างดีเขาก็กินแต่พอน้อยทั้ง ๆ ที่ยังไม่อิ่มแต่ต้องตัดใจ ใน
เวลากลางคืนเขานอนไม่หลับ ด้วยความหิวและคิดถึงคำของแม่ จึงย่องออก
มาจากหัวนอนแล้วเอาน้ำลูบท้องก็ยังหิวอยู่เช่นเดิม จึงตัดสินใจที่จะย่องเข้า
ไปในครัวแอบขโมยกินอาหาร ในครัวนั้นมีตสนิทเขาเอามือสว่างเข้าไปในตู้ได้
ไข่ไก่ 1 ฟอง เผอิญว่าเท้าเขาไปเตะถูกไห ๆ จึงล้มลงเสียตั้งโครมคราม
เขาตกใจจึงเอาไข่ไก่ใส่ปากแล้วรีบวิ่งเข้าไปในห้องนอนคลุมโปง ทุกคนใน
บ้านนั้นได้ยินเสียงจึงตื่นลุกขึ้นมาดูที่ห้องครัว ก็เห็นไหล้มลงแต่ไม่เห็นขโมย จึง
วิ่งไปดูที่ห้องนอนของชายหนุ่มเห็นเขานอนคลุมโปงตัวสั้น หญิงที่เป็นคู่หมั้นจึง

เอามือไปแตะหน้าผากแล้วจึงมองเห็นแก้มชายหนุ่มปูดบวมจึงคิดว่าเป็นฝีอีกเสบ
พอลามชายหนุ่ม ๆ ก็ไม่ตอบได้แต่หันหน้าหนี ทุกคนจึงเข้าใจว่าอาการของ
ชายหนุ่มคงจะหนักมาก จึงไปตามหมอมามาผ่าเอาฝือกออกมาถึงก็ตาม
อาการของชายหนุ่ม ๆ ไม่ตอบได้แต่พยักหน้า ในที่สุดหมอจึงตัดสินใจผ่าตัด เมื่อ
มีดของหมอกระทบกับไขในปาก ไขก็ไหลออกมาปนกับเลือด ทำให้ดูเหมือนว่ามี
เลือดและหนองหมोजึงเอาสำลีเช็ดจัดการเย็บให้ ชายหนุ่มได้รับความเจ็บปวด
มากจึงคิดว่าตนเองนั้นดวงไม่ดีเห็นที่จะต้องกลับบ้านและอยู่ที่นี้ไม่ได้แล้วเพราะ
ถ้าเขารู้ความจริงคนจะต้องขายหน้าเขา พอวันรุ่งขึ้นเขาจึงกลับไปบ้านและ
ไม่ยอมแต่งงานกับคู่หมั้นเลย

ไอ้กำพร้าว

สอวงศ์ศรี ปารุงสงฆ์

มีเด็กหนุ่มคนหนึ่ง เป็นลูกกำพร้าว ไม่มีญาติพี่น้อง เขาได้อาศัยอยู่ใน
กระท่อมชายป่าผู้เดียว เขามีความขยันทำอาชีพปลูกปอ เมื่อได้ปอแล้วก็จะนำไป
ปั่นเป็นเชือกปอ เมื่อได้เชือกปอจำนวนมากก็จะนำไปขายแต่ไม่มีผู้ใดซื้อ วันหนึ่ง
มีผู้เฒ่าคนหนึ่งผ่านมาเห็นเด็กหนุ่มว่าเป็นเด็กที่มีความขยัน ผู้เฒ่าคนนี้มีควายคู่
(ควายตัวใหญ่มีเขาสั้น) อยู่ 2 ตัวจึงขอแลกควายคู่กับเชือกปอ เด็กหนุ่มดีใจ
มากและได้เลี้ยงดูควายคู่จนอ้วนใหญ่ วันหนึ่งเขาจึงขี่หลังควายเพื่อนำไป
เลี้ยงที่ทุ่งนาก็มีเจ้าของช้างคนหนึ่งขี่ช้างเดินทางผ่านมา ได้ขอแลกควายคู่สอง
ตัวกับช้าง ชายหนุ่มจึงได้ช้างเป็นของตัวเองแล้วเขาก็เดินร่อนเร่เข้าไปในป่า
จนช้างนั้นตายลง เขาก็นั่งเฝ้าซากช้างเป็นเวลา 2 วัน 2 คืน ก็มีฝูงฮีแร้งมา
เจาะกินช้างตรงบริเวณหนัง แต่ก็กินไม่ได้จึงพากันมุดเข้าไปทางทวารของช้าง
เข้าไปกินไส้ในท้องของช้าง ชายหนุ่มจึงเอาเชือกปอที่มีอยู่อุดรูทวารไม่ให้
ฮีแร้งออกมาแล้วเขาก็ขึ้นขี่คอช้าง ช้างก็เหาะขึ้นไปบนอากาศด้วยแรงของฮีแร้ง
เขาจึงได้ท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ พอตีมีเครื่องบินของฝรั่งบินผ่านมาเห็นช้าง
เหาะได้ จึงขอแลกช้างกับเครื่องบินเขาจึงได้ขับเครื่องบิน ส่วนฝรั่งนั้นก็เหาะ

ไปกับข้าง จนกระทั่งหลายวันผ่านไปฝรั่งอยากจะลงจากหลังข้าง แต่ก็ไม่รู้จะ
ทำอย่างไรข้างจึงจะหยุดเหาะ พอดีฝรั่งเกิดปวดอุจจาระฝรั่งจึงถ่ายอุจจาระ
ที่บนหลังข้างแต่ไม่มีผ้าเช็ด ฝรั่งจึงเอาเชือกปอที่อุดตรงรูทวารของข้างออก
ผูกอีแรงที่อยู่ในตัวข้างจึงมีทางป็นออกมา ข้างจึงตกลงมาที่พื้น ฝรั่งจึงตก
ลงมาด้วยคอหักตาย

ไอ้ชาติติดกับไอ้ตาบอด

สอางค์ศรี บำรุงสงฆ์

มีไอ้ชาติติดกับไอ้ตาบอดเป็นพี่น้องกัน พ่อแม่พี่น้องมีความรังเกียจมาก
เพราะเขาไม่สามารถช่วยงานได้ ทำให้พ่อแม่ไล่คนทั้งสองออกจากบ้าน ทั้งคู่
จึงได้ตกลงกันว่า ให้คนที่ตาดีคอยเป็นเท้า ส่วนคนชาติดีให้คอยเป็นตา ไปทาง
ไหนก็ให้บอกทิศทาง ทั้งคู่จึงออกเดินทางโดยไอ้คนตาบอดให้ไอ้คนชาติดีขึ้นขี่
หลัง เมื่อทั้งคู่เดินทางเข้าไปในป่าก็เหน็ดเหนื่อยและหิวมาก ไอ้คนชาติดีก็บอก
ว่าตนมองเห็นรังนกอยู่บนต้นไม้ ให้ไอ้ตาบอดขึ้นไปเอาไขนกบนรังนกมาต้มกิน
ไอ้ตาบอดจึงขึ้นต้นไม้โดยมีไอ้คนชาติดีบอกว่าอยู่กึ่งนั้นกึ่งนี้ เมื่อใกล้ถึงรังนกก็
บอกไอ้คนตาบอดให้เอามือล้วงเข้าไปในรังนก ไอ้ตาบอดล้วงเข้าไปแล้วได้
ไปกำเอาคองูเห่าตัวหนึ่งซึ่งอยู่ในรัง ไอ้ชาติดีมองเห็นว่าเป็นงูเห่าก็ร้องบอก
ว่า "งู ๆ" ฝ่ายตาบอดก็ไม่สามารถทำอะไรได้แล้ว งูได้พิษใส่ลูกตาของ
ไอ้ตาบอด เมื่อตาถูกพิษงูทำให้ตาที่บอดอยู่มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อมองเห็น
ว่าตนได้กำคองูอยู่จึงตกใจปล่อยคองู ๆ จึงหล่นลงมาตรงคอเสื้อของไอ้คนชาติดี
แล้วงูก็เลื้อยเข้าไปกัดตรงขา ด้วยความตกใจก็วิ่งหนี ขาที่ติดกันก็ฉีกออกจากกัน
เขาทั้งสองจึงหายจากพิการเป็นคนปกติ แล้วได้ช่วยกันทำมาหากินจนมีฐานะดี
จึงได้พากันกลับบ้าน

ไอ้ชู้คร้าน (ซีเกียจ)

ผลบุญ บุญญาตี

มีผ้าเมียคู่หนึ่งมีลูกชายคนเดียวเป็นคนเกียจคร้านมาก ไม่เคยช่วยพ่อแม่ทำงานเลยกินแล้วก็นอน พ่อแม่จึงปรึกษากันว่าจะนำไอ้ชู้คร้านไปฝากกับเจ้าเมือง ๆ ก็ช่วยเลี้ยงดูไอ้ชู้คร้าน ในตอนแรก ๆ ที่ไอ้ชู้คร้านเข้ามาอยู่ใหม่ ๆ ก็จะช่วยเหลืองานบ้านอย่างดี จึงเป็นที่รักใคร่ของเจ้าเมืองแต่สักพักนิสัยเดิมก็ออกมาคือไอ้ชู้คร้านจะกินแล้วก็นอน จนเจ้าเมืองต้องไล่ออกจากเมืองให้ไปอยู่ในป่าดง ไอ้ชู้คร้านไปอยู่ในป่าแล้วก็ทางป่าปลุกข้าวโพดอย่างสวยงาม วันหนึ่งขณะที่ไอ้ชู้คร้านนอนเฝ้าไร่ข้าวโพดอยู่นั้น ได้ยินเสียงสัตว์มากินข้าวโพด จึงไปดู พบว่าหมูกำลังขโมยกินข้าวโพดจึงจับคอกหมูไว้ หมูกัวและร้องขอชีวิต โดยจะให้เขี้ยวไว้ป้องกันตัว ไอ้ชู้คร้านจึงเก็บเขี้ยวใส่ถุงไว้ อยู่ต่อมามียักษ์สาวคนหนึ่งมาแอบขโมยกินข้าวโพด ไอ้ชู้คร้านเห็นจึงไปจับตัวนางยักษ์จึงร้องขอชีวิตแล้วให้เชือกเอาไว้ทำบ่วงดักสัตว์ เขาจึงปล่อยนางยักษ์ไปและวางเชือกไว้เป็นกับดัก ต่อมา มีช่างมาขโมยกินข้าวโพดอีกและเหยียบถูกบ่วงของไอ้ชู้คร้าน ๆ จึงมาจับตัวช่าง ๆ ได้ร้องขอชีวิตและขอแลกชีวิตกับงาช้างเมื่อไอ้ชู้คร้านได้งาช้างก็นำไปฝังไว้ วันต่อมาเขาก็ไปทำไร่ตามปกติ เมื่อกลับมาที่บ้านได้เห็นหญิงนางหนึ่งออกจากงาช้าง มาช่วยทำงานบ้านอย่างเรียบร้อย ไอ้ชู้คร้านจึงแต่งงานกับหญิงงามนางนั้นแล้วได้ปลูกบ้านช่องที่ใหญ่โตอยู่กลางป่าด้วยกันอย่างมีความสุข กล่าวถึงเจ้าเมืองนี่ก็อยากจะมาดูว่าไอ้ชู้คร้านไปอยู่ป่าแล้วจะเป็นอย่างไร จึงได้ออกมาหาที่ป่าแล้วพบเมียของไอ้ชู้คร้าน แม้จะเอาเมียของไอ้ชู้คร้านไปแล้ว เจ้าเมืองก็ยกกองทัพมาเมียของไอ้ชู้คร้านจึงใช้เวทมนต์เรียกสัตว์มาสองหมื่นตัวมาช่วยต่อสู้กับทหารจึงตายจำนวนมากเจ้าเมืองกลัวสู้ไม่ได้จึงยกทัพกลับแล้วเสียใจตาย

ไอ้จุมูกี้

วิชัย ศรีพวงเพชร

นานมาแล้วมีชายหนุ่มคนหนึ่ง เป็นคนจุมูกี้พูดจาไม่ชัดและชอบเดิน เที้ยวไม่ห้ามมาหากินอะไร วันหนึ่งเขาเดินไปพบหนุ่มสาวคู่หนึ่งกำลังนั่งจับกัน เขาจึงไปแอบฟังว่าคุยอะไรกัน ได้ยินว่าเขื่อนี่หนุ่มจะย่องไปนอนกับสาวโดยให้ สาวนั้นหย่อนเชือกลงมาทางหน้าต่างถ้าชายกระตุก 3 ครั้ง ให้สาวนั้นดึงขึ้นไป บนห้องทันที ตกเย็นเจ้าจุมูกี้จึงรีบแต่งตัวทำที่เป็นเดินเที้ยวเล่นแล้วจึงไปบ้าน สาว ไปกระตุกเชือก 3 ครั้ง สาวนั้นจึงดึงเชือกขึ้นไปแต่ขาของไอ้จุมูกี้ติดกับ หน้าต่างขาหนึ่งนั้นก้าวเข้าไปในห้อง หญิงสาวนั้นมองเห็นไอ้จุมูกี้จึงผลัดลง หน้าต่างไอ้จุมูกี้ตกลงมาเสียงดังตุบ แม่ของนางได้ยินเสียงจึงร้องถามลูกสาว ว่าเสียงอะไร นางจึงตอบว่า "เป็นลูกฟักเน่า ๆ" ไอ้จุมูกี้ได้ยินดังนั้นจึงโกรธ แล้วรีบคลานกลับบ้านไป เรื่องนี้จึงรู้จักกันเพียงสองคนคือหญิงสาวกับไอ้จุมูกี้ เท่านั้น

ไอ้บ่าง

สอางค์ศรี ปารุงสงฆ์

มีเจ้าเมืองหงวดชื่อท้าวเวสสุวรรณยังไม่มีลูกเมีย วันหนึ่งได้ไปเห็น เมียของนายกำพริ้ว จึงเกิดความหลงใหลอยากจะได้เป็นเมียของตน จึงคิด จะแย่งชิงแต่ก็ไม่สมปรารถนา จนกระทั่งท้าวเวสสุวรรณตายไปก็ยังมีใจผูกพัน ถึงเมียของนายกำพริ้ว เมื่อท้าวเวสสุวรรณตายไปแล้วก็ได้ไปประชุมบรรดาผี ทั้งหลายเพื่อหาทางเอาเมียของนายกำพริ้วมาให้ได้ แมงป่องได้รับอาสาว่า จะไปเอาชีวิตเมียนายกำพริ้วมาให้โดยคนจะไปอยู่ที่ดุ้นพิน เมื่อเมียของนาย กำพริ้วจะหุงข้าวในตอนเช้า จะต้องนำดุ้นพินมาก่อไฟแมงป่องก็จะปล่อยพิษกัด ให้นางตาย แต่ว่าในการประชุมครั้งนี้ผีน้อยซึ่งเป็นเพื่อนของนายกำพริ้วได้ร่วม ประชุมด้วยจึงมาบอกเมียนายกำพริ้ว พอตอนเช้านางจึงลุกมาหุงข้าวแต่นางก็

เตรียมเอาไฟจี้แมงป่องจนตาย ต่อมาท้าวเวสสุวรรณเห็นแมงป่องตายไปแล้ว จึงเรียกประชุมใหม่ ในครั้งนี้จึงอาจได้รับอาสาที่จะไปฆ่าเมียนายกำพรา ด้วยวิธีที่คนจะไปซ่อนตัวอยู่ในหม้อหนึ่งข้าว ถ้านางมาหนึ่งข้าวก็จะฉกนางให้ตาย ในครั้งนี้ฝีน้อยรู้ทันจึงได้ก่อไฟแล้วเอาหม้อหนึ่งตั้งไฟเผาหม้อมาปิดอย่างดี แล้วจึงต้มจนตาย ท้าวเวสสุวรรณก็รอมูจงอาจกลับมาไม่เห็น จึงเรียกประชุม อีกครั้งคราวนี้ไอบ้างรับอาสาที่จะไปฆ่าเมียนายกำพราเอง โดยตนจะบินไปรอบ ๆ บ้านนายกำพรา 3 รอบ เพื่อเรียกวิญญาณเมียนายกำพรา ในคราวนี้ ฝีน้อยหาวิธีช่วยไม่ได้ เมียนายกำพราจึงต้องตาย ฝีน้อยจึงสั่งให้นายกำพราว่า อย่างพึงเอาศพเมียไปเผาตนจะหาทางช่วยเหลือ กล่าวถึงเมียนายกำพราเมื่อตายไปแล้วนั้น วิญญาณก็ถูกท้าวเวสสุวรรณนำไปขังไว้ในห้อง เมื่อท้าวเวสสุวรรณเข้าไปหา พอใกล้ถึงตัวก็รู้สึกว่ามีความร้อนมากเหมือนตั้งไฟเผา วันต่อมาท้าวเวสสุวรรณได้จัดงานเลี้ยงฉลองที่ตนสามารถจับตัวเมียนายกำพรา มาได้ วันนั้นไอบ้างเมาเหล้าจนขาดสติจนไม่สามารถจะบินกลับรังได้ ฝีน้อยจึงรับอาสาที่จะไปส่งไอบ้างแล้วฝีน้อยก็จับไอบ้างมัดกับต้นไม้ พอไอบ้างสร้างเมาก็รู้สึกตัว ฝีน้อยจึงจุดไฟจะเอาไอบ้าง ๆ จึงร้องขอชีวิต ไอบ้างรับปากว่าจะช่วยเหลือเมียนายกำพราให้ฟื้นกลับมามีชีวิตเช่นเดิม ฝีน้อยจึงปล่อยให้ไอบ้างบินไปบ้านนายกำพราแล้วบินรอบ ๆ บ้าน 3 รอบ เมียนายกำพราจึงฟื้น กลับคืนมีชีวิตและอยู่กับสามีอย่างมีความสุข

ไอบู่คนนะ

สอวงศ์ศรี บำรุงสงฆ์

มีชายคนหนึ่งชื่อปุณณะ เป็นคนยากจน เขาจึงตัดสินใจไปขอทำงานที่บ้านเศรษฐี ๆ จึงรับเข้าทำงาน ปุณณะ เป็นคนที่ขยันขันแข็งช่วยเหลืองานทุกอย่าง เวลาถึงงานบุญในหมู่บ้านเศรษฐีได้อนุญาตให้เขาไปเที่ยวเปิดหูเปิดตา แต่เขาก็ไม่ยอมไป ต่อมาปุณณะได้แต่งงานกับหญิงผู้หนึ่งและมีลูกชายอยู่คนหนึ่ง

เช้าวันหนึ่งเขาได้ไปไถนา ก็มีพระรูปหนึ่งได้มานั่งวิปัสณากรรมฐานที่กลางทุ่ง
 นาเป็นเวลา 7 วัน 7 คืน และเห็นว่าปุณณะเป็นคนดีขยันทำมาหากินจึงได้มา
 ไปรดเมื่อพระเดินอุ้มบาตรมา ปุณณะมองเห็นพระมาแต่ไกลแต่ไม่มีอะไรจะใส่
 บาตรจึงตัดเอาไม้ข่อยมาหนึ่งกำมือแล้วทุบให้แบน จึงได้ถวายพระให้ทำเป็น
 แปรงสีฟันพระจึงได้รับไว้ เมื่อปุณณะมองไปที่บาตรพระก็ไม่เห็นมีอะไรอยู่ใน
 บาตร จึงได้ไปตักน้ำมาใส่บาตรพระจึงนำน้ำไปล้างหน้าบ้วนปากและถูฟัน ขณะที่
 เมียของปุณณะเดินหอบห่อข้าวมาตามทางก็เห็นพระรูปนั้น เดินบิณฑบาตผ่านมา
 พอดี นางจึงเอาห่อข้าวนั้นใส่บาตรให้พระจนหมด แล้วจึงกลับไปบ้านหุงหา
 อาหารมาส่งสามีใหม่ เมื่อเสร็จแล้วนางก็ไปที่ทุ่งนาและกลัวว่าสามีจะโกรธ
 เพราะนางส่งห่อข้าวนั้นสายมาก นางจึงได้เล่าให้สามีฟังแต่ปุณณะไม่โกรธ
 ภรรยา เมื่อกินข้าวเสร็จแล้วทั้งสองจึงได้นอนคุยกันที่ใต้ต้นไม้ พอทั้งสองลุก
 ขึ้นนั่ง โดยมองไปที่ทุ่งนาที่เขาคราดไปเสร็จแล้ว พื้นดินบริเวณนั้นก็กลายเป็น
 ทองเต็มไปหมด สองผิวเมียจึงได้พากันหอบทองกลับบ้าน ชาวบ้านรู้ข่าวจึงพา
 กันไปหาทอง แต่เมื่อพากันขนทองกลับบ้าน ทองนั้นก็กลับกลายเป็นดินเช่นเดิม
 ปุณณะจึงกลายเป็นเศรษฐีที่รวยที่สุดในหมู่บ้านกล่าวถึง เศรษฐีที่เคยเป็นเจ้านาย
 ของปุณณะ จึงอยากให้ลูกสาวของตนแต่งงานกับลูกชายของปุณณะเพื่อจะได้
 เกี่ยวดองกัน แต่ลูกสาวของเศรษฐีนั้นก็อยู่เป็นลูกสะใภ้ของปุณณะไม่ได้ เพราะ
 นางไม่เคยทำบุญทำทานเหมือนพ่อแม่ จึงต้องแยกทางกับลูกชายของปุณณะ

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวภาวินี ศิริมุต เกิดเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2507 ที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี สำเร็จการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตวิชาเอกนาฏศิลป์ จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา เมื่อปีพุทธศักราช 2530 เข้าศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีพุทธศักราช 2536 ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งอาจารย์ 1 โรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย